Atlıkarıncada Bir Tur Daha

Tiziano Terzani

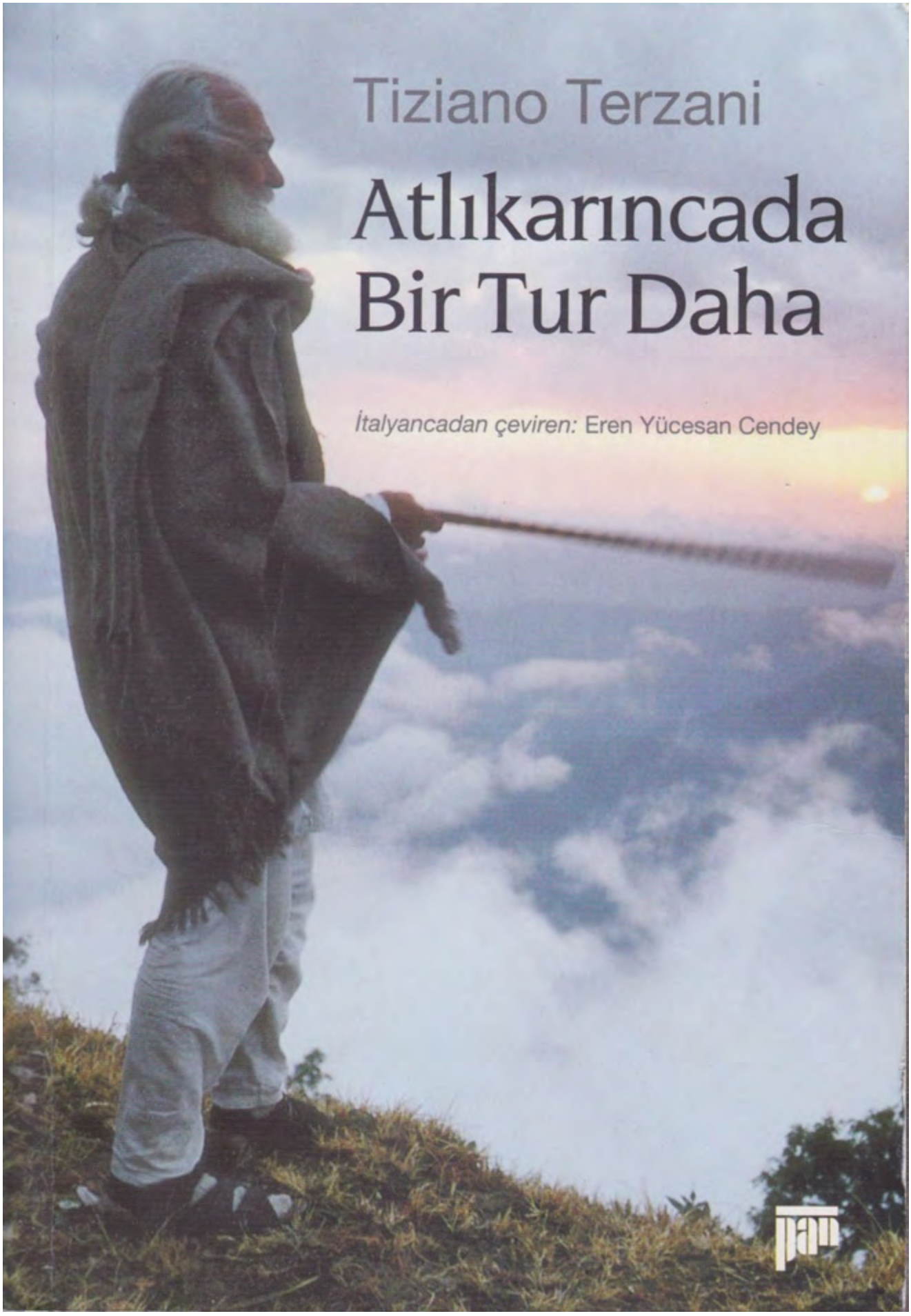

Atlıkarıncada Bir Tur Daha

Tiziano Terzani

İtalyancadan çeviren: Eren Yücesan Cendey

Gri Yayın Dizisi: 92

ISBN 978-605-4518-55-5

Un Altro Ciro di Giostra

© Tiziano Terzani, 2004

Türkçe yayın hakları Akçalı Telif Hakları Ajansı tarafından alınmıştır.

© Pan Yayıncılık, 2013

Sertifika No: 10907

•Birinci Baskı: Kasım 2013

• Yayın Yönetmeni: Işık Tabar Gençer

• Baskı Hazırlık: Fatma Tulum

• Kapak Grafiği: Fatih Durmuş

•Baskı: Ayhan Matbaası (0212) 445 32 38

Mahmutbey Mah. Deve Kaldırım Cad. Gelincik Sok.

No: 6 Kat: 3 Bağcılar - İSTANBUL

Sertifika No: 22749

Pan Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Barbaros Bulvarı 18/4 Beşiktaş 34353 İSTANBUL

•Tel: 0212-227 56 75 / 261 80 72

•Faks: 0212-227 56 74

ww.pankitap.com

Atlıkarıncada Bir Tur Daha

Tiziano Terzani

İtalyancadan çeviren: Eren Yücesan Cendey

Tiziano Terzani

Floransa' da yoksul bir aileye doğdu. Üniversitede hukuk eğitimi aldı. Olivetti şirketinde çalıştığı sırada japonya'ya yaptığı iş gezisi onu ilk kez Doğu ile tanıştırdı. İşinden ayrılarak Columbia

Üniversitesi'nde

Çin dili eğitimi aldı. 1971 yılında Alman eşi ve küçük kızıyla Singapur'a

yerleşti, Alman ve İtalyan basını adına Uzakdoğu muhabiri olarak gazetecilik yapmaya başladı. Daha sonra bir süre Hong Kong, bir süre de Çin' de yaşadı. Columbia Ühiversitesi'nde kurduğu hayaller artık gerçek

olmuştu. Çin'deki görevinin sona ermesiyle Hindistan'ı kendine yuva

yaptı. Bu Uzakdoğu serüveni sırasında gazeteci gözüyle izlediği olaylar

hakkında ayrıntılı ve çok satan kitaplar yazdı.

1997 yılında kanser olduğunu öğrendi. Bir yandan Batı tıbbının en

modern yöntemleriyle tedavi olurken bir yandan da Amerika, Hindistan, Tayland, Hong Kong, Filipinler'i dolaşarak alternatif şifa yöntemlerini araştırdı. Kanserini bir hediye olarak kabul ettiğini söyleyen Terzani için bu aynı zamanda içsel bir yolculuktu.

1999'da Himalayalar'da bir kulübeye çekildi ve uzun süre kaldığı

bu zirvede, yalnızlığın ve sessizliğin eşliğinde, güneş enerjisiyle çalışan

bilgisayarı yardımıyla bu içsel yolculuğun erdemini okurlarıyla paylaştığı Atlıkarıncada Bir Tur Daha adlı kitabını yazdı. 2004 yılında Appeninler dağlarındaki Orsigna köyünde hayatını kaybetti.

Ölümünden sonra son günlerinde oğlu Folco ile beraber kaleme aldıkları Das Ende ist mein Anfang (Son benim başlangıcımdır) adlı kitabı yayımlandı.

İÇİNDEI)İf.ER

Yolun Başlangıcı

Kestirmesi olmayan bir yol

9

NewYork

Aynadaki o kişi

33

Kentin çift ışığı

66

Ben'in parçaları

102

Suyun belleği

137

Dişi Örümceğin kollarında

171

Hindistan

Kaynaklara dönüş

193

Ellerdeki ışık

210

Otların kişiliği

227

Buradan geçmiş olan kişi

247

Dualaların gücü

259

Tayland

Sağlık adası

283

Son nefese kadar

311

Amerika Birleşik Devletleri

Bilinmeyen topraklar

329

Hücreler için konser

365

HongKong

Mantarlar diyarında

387

Hindistan

Adsız

413

Tiyatro iyileştirir

464

Bana özel bir mucize

498

Sağlıklı kişiler için doktor

529

Filipinler

Sihirle kurtulanlar

563

Himalaya

Cıva tozu

603

Siste bir kaval

619

}fi bir bardak su?

660

Varış

Bulutların içinde

689

Yolun Başlangıcı

Kestirmesi olmayan bir yol

Biliriz ama sadece başkalarına olur zannederiz hep; kendi ba

şımıza gelebileceğini asla düşünmeyiz. Ben de her zaman böyle

hissederdim. Bu nedenle doktoru duyduğumda herkes gibi ben

de çok hazırlıksız yakalandım ve ilk anda sanki bir başkasından

söz ediliyormuş gibi geldi. Doktor, "Bay Terzani, kansersiniz,"

dediğinde, onu benimle değil de başkasıyla konuşuyormuş gibi

dinledim; öyle ki -şaşkınlıkla hemen bunun farkına vardım ne

umutsuzluğa kapıldım, ne de heyecanlandım; sanki bu konu hiç

de benimle ilgili değilmiş gibiydi.

O ilk kayıtsızlığım belki de sezgisel bir savunma biçimiydi;

ciddi tavrımı takınma, aradaki mesafeyi koruma da olabilirdi

ama işe yaradı. İnsanın kendine, kendi dışında bir özün gözleriyle bakabilmesi her zaman işe yarar. Bu bir alıştırmadır ve öğrenilebilir.

Bir gecemi daha hastanede geçirdim; tek başımaydım ve sakince düşünme fırsatı buldum. Bu odalarda, benden önce kimbilir kaç kişinin daha aynı haberi aldıklarını düşündüm; onların bu sessiz yol arkadaşlıkları beni bir biçimde cesaretlendirdi.

Bologna'daydım. Hayattaki pek çok şey gibi, her biri kendi başına anlamsız olan ama bir araya geldiğinde belirleyici bir nitelik kazanan bir dizi olay sonucu kendimi bu noktada bulmuştum:

Kalküta'da başlayan inatçı bir ishal, Paris Tropikal Hastalıklar

Enstitüsü'nde yapılan bir dizi inceleme; açıklanamayan kansızlı

ğımın nedenini bulmak için yapılan başka incelemeler, beni bu-

raya getirmişti. Sonunda uyanık bir İtalyan doktor o ana kadarki

açıklamalarla yetinmeyerek, o tuhaf aygıtıyla -ışıklı gözü olan

ve insanın bedenine giren lastik bir yılancık- bedenimin en gizli

bölgelerine bakmış ve sahip olduğu deneyim sayesinde çok iyi

bildiği o şeyi hemen tanımıştı.

Dikkati ve açıksözlülüğünden dolayı kendisine minnettardım. Artık hiç olmazsa sakin kafayla, belirsizlikten kurtulmuş

olarak plan yapabilir, önceliklerimi belirler, gerekli kararları ala

bilirdim. Elli dokuz yaşımı bitirmek üzereydim ve içimden şöyle

bir arkama dönmek, vardığım dağın tepesinden tırmanmış oldu

ğum yola bakıp keyiflenmek istemiştim. O zamana kadar geçen

hayatım mı? Olağanüstüydü! Birbiri ardına serüvenler ve büyük

bir aşk yaşamıştım, hiçbir pişmanlık duymamıştım ve beni bekleyen önemli bir görevim yoktu. Eğer çocukken, bu yolculuğun henüz başındayken, hayat için kendime "bir ağaç dikmek, dünyaya bir evlat getirmek ve bir satır yazı yazmak" gibi bir hedef koymuş olsaydım; şimdi bunların tümünün gerçekleştiğini söyleyebilirim. Üstelik, neredeyse farkına varmadan, yorulmadan ve geçtiğim yollarda eğlenerek yapmıştım bütün bunları.

Hastanede geçirdiğim o gece, sadece yolun ıslak asfaltından

geçen otomobillerin hışırtısıyla ve koridorda yürüyen hemşirelerin marley zeminde yankılanan adım sesleriyle bölünen sessizlikte, aklıma -o andan beri beni terk etmeyen- bir görüntü takıldı. Bana öyle geldi ki, sanki bütün hayatımı bir atlıkarınca

üzerinde geçirmiştim: İlk başlangıç anından beri beyaz at bana

düşmüştü ve onun üzerinde keyfimce alçala yüksele dönerken

-bunu ilk kez o anda fark etmiştim- kimse bana biletim olup olmadığını sormamıştı. Hayır. Gerçekten de biletim yoktu. Tamam; şimdi kontrolör gelmişti ve bedelini ödüyordum; eğer işler yolunda giderse,

belki ... atlıkarıncada bir tur daha atabilirdim.

Ertesi gün, herhangi bir gün gibi başladı. Çevremde her şey

aynıydı ve dışarıdan bakan biri için, kafamın içinde fırıl fırıl dö-

nen düşüncelerin yarattığı büyük fırtınayı yansıtan hiçbir şey

yoktu. Pracchia'ya, oradan da Orsigna'ya varmak için tren değiştirdiğim Porretta Terme'deyken yıkanması için çamaşırhaneye bıraktığım çamaşırlarımı almam gerektiğini bile düşünebildim.

Eve vardığımda, beni bekleyen Angela'ya ormanda bir gezinti

yapmayı önerdim. Birlikte geçirdiğimiz neredeyse kırk yıldan

sonra konuşmak ve susmak artık çok kolaylaşmıştı. Ona bu hastalığın üzerine gideceğimi ve başaracağımı söylediğim an, duygulandığım tek an oldu.

Ne yapacağıma bir an önce karar vermeliydim. İlk tepkim tıpkı yaralı bir hayvanınki gibi oldu: Bir mağaraya çekilmek. .. Ansızın pek az gücüm kaldığını, bunu olabildiğince yoğunlaştırmam gerektiğini hissettim. Çocuklarım ve dünyadan el etek çekişimi

anlaşılmaz bulacak arkadaşlarım dışında hiç kimseye hiçbir şey

söylememeye karar verdim. Zihnimi bir noktaya odaklamak ve

hiç kimsenin, hiçbir olayın dikkatimi dağıtmamasını istiyordum.

Her şeyden önce nerede ve özellikle nasıl tedavi olacağımı

seçmeliydim. Kemoterapi, radyoterapi, ameliyat ve bunların

-söylenenlere göre- yıpratıcı sonuçları artık tek seçenek değildi.

Hatta artık her şeyin tartışma masasına yatırıldığı günümüzde

resmi ağızlardan açıklanan her şeye kuşkuyla bakılıyordu; bütün

otoriteler ayrıcalıklarını yitirmişlerdi ve herkes hiçbir dayanağı

olmadan kendinde herkesi ve her şeyi yargılama hakkını buluyordu. Klasik tıp hakkında kötü konuşmak moda olmuştu; "al ternatif tıp" büyük bir nimet sayılıyordu.

En azından adları kulağa daha çekici geliyordu: Ayurveda,

pranoterapi, akupunktur, yoga, homeopati, Çin şifalı bitkileri, reiki ve -neden olmasın? Filipinli ya da

değil- şifa ameliyatçıları ...

Her zaman kulağa çalınan, birilerinin anlattığı, tam da inanılmak

ve umut vermek üzere oluşturulmuşa benzeyen bir öykü vardı

ve benzeri "şifa" türlerinin sayısı giderek artıyordu. Bir an için

bile bunların hiçbirini dikkate almadım.

11

Yine de bu işlemlerin pek çoğu, benim otuz yıl boyunca yaşamış olduğum Asya kökenliydiler; kiminin kökeni de şu anda evimin bulunduğu Hindistan'daydı! Geçmişte ben de bunlara başvurmamış değildim: Çin' deyken o zamanlar on bir yaşında olan oğlum Folco'yu ellerine teslim ettiğim akupunkturcu, onun astımını iyileştirmişti. Daha bir yıl önce, henüz ne yapılacağına karar vermemişken, Fransız arkadaşım Leopold'u Dalai Lama'nın Dharamsala'da bulunan ve Astrolojik Tıp Enstitüsü'nde -evet

aynen bu bileşim- çalışan özel doktoruna götürmüştüm. Doktor

onun on yedi ayrı nabzını dinlemiş, koyun pisliğine benzeyen

-ama çok şifalı olduğu anlaşılan- kara haplar vermiş ve sarılığını

iyileştirmişti. Dahası; Batılı insanın bilim otoyoluna girerek, kadim bilgeliğini pek kolay unuttuğunu, şimdi modernlik modeliyle Asya'yı fethederek orada bulunan yerel ve geleneksel bilgileri de silme tehdidinde bulunduğunu yazan ve söyleyen de bizzat

bendim.

Düşüncemi değiştirmiş değildim ama kendi canımı kurtarmam söz konusu olduğunda bir an bile tereddüt etmedim: Kendimi bana en tanıdık gelene yani bilime, Batı düşüncesine emanet etmeliydim. Bu gibi durumlarda insanın boşa harcayacak fazla zamanı yoktur; alternatif diye bilinen ilaçlar ise çok uzun

bir süreç içinde işe yarıyorlardı. Bu yalnızca bir zaman sorunu

da değildi; işin doğrusu, onlara güvenmiyordum. Şifa bulma sürecinde tedaviye ve bunu uygulayana güven duymak son derece önemli hatta bence temel bir etkendi.

Hayatta şanslı olmak çok işe yarar ve ben genellikle normalin üstünde şanslı biri olmuşumdur. Bu kez de şans benden yanaydı ya da ben öyle sanmıştım; zaten eninde sonunda bu ikisi aynı kapıya çıkar. Asya' da çalıştığım dönemde New York Times'ın

muhabirlerinden olan ve iki kez Pulitzer Ödülü kazanmış eski

bir meslektaşımla ortak bazı deneyimlerimiz yüzünden yakın

bir dostluk kurmuştuk; her ikimiz de tutuklanarak Çin'den ko-

vulmuştuk, her ikimiz de her türlü mesleki mantığa aykırı düşse

de çok "önemli" merkezlerden sonra ilgileneceğimiz ülke olarak

Hindistan'ı seçmiştik. Şimdi bizi birbirimize bağlayan başka bir

ortak noktamız daha vardı; birkaç yıl önce arkadaşım da aynı

hastalığa yakalanmıştı ve hastalığı yenmişti. Onu görmek için

Delhi'ye gittim ve bana tavsiyede bulunmasını istedim.

Onu "onaran" kişiler -kendi verdiği adlafixers'- görüşüne göre piyasanın en iyileriydiler. Arkadaşıma inandım. Birkaç telefon görüşmesi, bir faks sonrasında kendimi New York'ta buldum;

yeni ve deneysel bir tedavide on sekizinci sırada olan hastanenin

adı Memoria/ S/oan-Kettering Cancer Center ya da kısaca MSKCC

idi; çeklerin üstüne bu kısa adın yazılmasını istiyorlardı; böylelikle kendi bankalarıyla bile belli bir gizliliği koruyorlardı.

Un Jndovino mi Disse (Bir Kahin Bana Dedi ki)" adlı kitabımın

çıkmasından sonra bana şimdi ne yazmak istediğimi soranlara,

kitapların evlatlar gibi olduklarını; onları yaratmak için önce

gebe kalmak ve buna da gönüllü olmak gerektiğini söylüyor

dum. Uzun yıllar Uzakdoğu'da yaşamış biri olarak, firsatım olursa daha da uzak doğuda yani Amerika Birleşik Devletleri'nde bir keşif gezisine çıkmak istiyordum. Amerika'ya "gebe kalmak" bahanesiyle gitmiş gibi yaparak kendimi unutturmayı başardım.

New York Times Gazetesi'nin küçük ilanlarından Central Park

yakınında kiralık tek odalı bir daire buldum ve görmeye gittiğim

an evi tuttum. Gri renkli bir halıyla kaplanmış birkaç metrekarelik evi, iki parça Endonezya dokuması ile renklendirdim; büyük ve alçak pencerenin önüne tunç Çin Buda heykelini yerleştirdim

ve birkaç ay boyunca mağaram olacak evimi hazır ettim.

Fixers: Tamirciler - ç.n.

Evet, Singapurlu Rajamanickam adlı bir kahin bana elli dokuz ve altmış iki

yaşlarım arasında hayatımda bir darboğaz olacağını, belki bir ameliyat ge

çireceğimi söylemişti; ama hepsi buydu. Ötekiler genellikle hayatımda benzeri bir şey görmemişler ve hepsi bana uzun ömürler vaat etmişlerdi.

/\ngela ve MSKCC'dekiler dışında hiç kimse nerede olduğumu bilmiyordu. Telefon ve kapı hiç çalmıyordu; dünyaya açık bıraktığım tek kapım elektronik postamdı; şişeyle denize atılmış

mesajlar arada sırada herhangi bir yerde bulunabilecek bilgisayarımın sibernetik kumsalına vuruyordu. Bence, söyleyecek sözü olanlara karşı en ılımlı ve en az istilacı iletişim yolu buydu;

hızıyla koşut savsak diline kendini kaptırmamalıydın ve gelen iyi

mesajları yeniden okumak için bir çıktı almalıydın; o kadar.

Durumum mükemmeldi. Uzun süredir hayalini kurduğum

buydu işte. Bütün bir gün özgürdüm; yapacak hiçbir işim, görevim yoktu, zihnimi istediğim gibi serbest bırakabilirdim; hiçbir şey araya girmiyordu; -bir zamanlar takıntı halini almış olan- yerine getirmem gereken ödevlerim olduğu düşüncesinden sıyrılmıştım. Onca şamatadan sonra nihayet böylesine derin bir sessizliğe kavuşmuştum işte. Savaşlar, devrimler, seller, depremler, Asya'daki büyük değişimlerle geçen yıllardan sonra tehlikede

olan, yıkılmış -ya da daha sık olarak- boşa harcanmış hayatları

izlemenin tutkunu olmuştum. Başkalarına ait o kadar çok yaşantı görmüştüm ki. Şimdi yalnızca beni en çok ilgilendiren hayatı seyrediyordum: Kendi hayatımı.

Ve üstelik inceleyeceğim çok şey vardı. Yepyeni incelemelerden ve "Pek emin olamadığımız bir gölge var", "Bir tahlil daha gerekiyor", "Haftaya tekrar gelin", "Üzgünüm ama size kötü bir haber vermek zorundayım ... " şeklinde yansıtılan aynı sonuçtan

sonra anlaşıldı ki; içimdeki kötü huylu şeyden sadece bir değil

tam üç tane vardı ve her biri ayrı özellikleri olan, her biri başka türlü bir tedaviye yanıt veren türdendi. Bunun üzerine, ge

çerliliklerinden tek bir an bile kuşku duymadan, hatta her şeyin

doğru ve denenebilecek en iyi yol olduğu konusunda içim son

derece rahat biçimde, üzerimde kemoterapi, operasyon ve radyoterapi uygulanmasını izledim.

O zamana dek kendimi bu kadar maddeden yapılmış hisset-

memiştim hiç; bedenime hiç bu kadar yakından bakmamıştım

ve şimdi onun denetimini elden kaçırmamayı, efendisi olmayı,

arzularına, ağrılarına, çarpıntılarına ve kusma krizlerine yenik

düşmemeyi öğreniyordum.

Farkına vardım ki, o zamana dek bir haftalık dergi için çalıştığımdan biyolojik ritmim ve ruh hallerim haberin yazılması gereken güne ve o günün getirdiği sıkıntıya göre belirlenmişti;

cumartesi ve pazar günleri benim için büyük bir mutluluk kaynağıydı; o günlerde dünya isterse yerle bir olabilirdi çünkü dergi çoktan basıldığı için ben hiçbir şey yapmak, yazmak, eklemek durumunda değildim. Kayıtsızlığım bir sonraki sayının planlandığı pazartesi günü de sürüyordu, yazacağım yeni konuyu bulmam

ve notlar almaya başlamam gereken salı ve çarşamba günleri ise

gerginliğim artmaya başlıyordu. Perşembe günü yemeden içmeden kesilip konuya yoğunlaşıyordum çünkü o gün yazımı teslim etmem gereken gündü; olası bir güncelleme nedeniyle cuma

günlerimi şöyle böyle rahatlamış olarak geçiriyor ve sonra her

şeye yeni baştan başlıyordum. Ertesi hafta bir savaş cephesinde,

devlet darbesi olmuş bir başkentte, ruhunu anlamam gereken

bir ülkeyi baştan başa kat ettiğim bir yolculukta ya da baştan

sona kurgulamam gereken bir öykünün peşinde koşmaya başlıyordum. Şimdi ise haftanın bütün günleri aynıydı. Alçalmalar ve yükselmeler yoktu; bütün yalınlıkları, bütün olağanüstülükleriyle dümdüzdüler. Kimse benden bir şey beklemiyordu.

Her mevsimin kendine özgü meyveleri vardır ve benim gazetecilik mevsimim de meyvelerini

vermişti. Son zamanlarda giderek daha sık bir biçimde içinde bulunmuş olduğum durumların benzerleriyle karşılaşır, zaten tanıdığım sorunlarla yüz yüze gelir olmuştum. Daha da kötüsü; yazarken, yirmi yıl önce yazmış

olduğum sözlerin ve öykülerin yankılarını duyar gibi oluyordum.

Sonra bir de şu vardı; bir zamanlar tutkuyla peşinden koştuğum

olaylar beni artık aynı derecede heyecanlandırmıyordu. Yılların

ı :ı··ıı ıesiyle birlikte, olayların asla gerçeği yansıtmadıklarını ve

hepsinin ardında -bir başka gerçeklik düzeyi gibi- bambaşka

lıir şeyin, durumun var olduğunu; bunu yakalayamayacağımı ve

z;ılen gazeteciliğin, hele bugünlerde uygulandığı haliyle, bu ger

çekle ilgilenmediğini öğrenmiştim. Bu mesleği sürdürecek olmak, en fazla daha önce yaptığımı yapmayı sürdürmekti. Kanser karşıma iyi bir fırsat çıkarmıştı: Kendimi tekrar etmeyecektim.

Tek fırsat bu değildi. Yavaş yavaş kanserin, arkasına gizlendiğim bir tür kalkan olduğunu fark ettim; daha önceleri bana saldıran her şeye karşı kendimi bu kalkanla savunabiliyordum;

gündelik hayatın sıradanlığına, sosyal görevlere, boş sohbetlere

karşı bir duvar oluşturmuştum. Kanserle birlikte, artık kendimi

hiçbir konuda görevli hissetmeme ve suçluluk duymama hakkını

elde etmiştim. Mutlak olarak özgürlşmiştim. Tuhaf görünebilir

ve kimi zaman bana da çok tuhaf görünüyordu ama, mutluydum.

Eski bir İngiliz dostum "İnsanın hayatın tadını çıkartabilmek

için mutlaka kanser olması mı gerekir?" diye yazmıştı. Ortadan

kaybolduğumu duymuş ve e-postayla benden haber almak istemişti. Ona bunun benim için "atlatma" bir haber tadı taşıdı

ğını yazmıştım ve evet benim bakış açımdan en güzeli değilse

de varoluşumun en karışık dönemiydi. Yolculuk benim için her

zaman bir yaşam tarzı olagelmişti ve şimdi hastalığımı bir başka

yolculuk olarak ele alıyordum. Benim dışımda planlanmış, öngörülmemiş olduğu için bu yola ilişkin haritalarım yoktu, kendimi hazırlamamıştım ama şimdiye dek yapmış olduklarım içinde en

yoğun ve yorucu olanıydı. Olup biten her şey beni doğrudan etkiliyordu. Ona kanser olmamanın tadını çıkarmasını ama eğer ilginç bir alıştırma yapmak istiyorsa tek bir gün için bu hastalığa

sahip olduğunu hayal etmesini ve böylece sadece hayatın değil,

çevremizdeki insan ve nesnelerin nasıl ansızın çok değişik bir

ışık altında görünmeye başladıklarını düşünmesini, fark etmesini söyledim. Belki de bu, daha doğru bir ışıktı.

16

Eski dönemlerde Çin'de pek çok kişi ölümlülüğünü unutmamak için evinde bir tabut bulundururdu; bazıları da önemli kararlar almaları gerektiğinde bu tabutun içine yatarlar, böylece her şeyin nasıl da geçici olduğunu çok daha iyi bir bakış açısından görebilmeyi başarırlardı. İnsan, günlerinin ne kadar değerli olduğunu anlamak için neden bir an için hastalandığını, günlerinin sayılı olduğunu -ki zaten öyledir- düşünmek istemez?

Hintliler bunu şöyle bir öyküyle anlatırlar; peşine kaplan

takılmış bir adam kaçarken bir yardan aşağı düşer. Zavallıcık,

boşlukta yuvarlanırken bir dala tutunmayı başarır ama o da kırılmaya başlar. Artık kurtuluşu olanaksızdır; tepesinde kaplanın pençeleri, aşağıda uçurum vardır. Ne var ki tam o anda, hemen

elinin altında, kayalığın taşları arasında güzel ve taze bir çilek

görür. Onu koparır ve ... hayatında hiçbir çilek ona bu sonuncusu

kadar leziz gelmemiştir.

Ben de bu zavallı adamcağızın rolünü oynamaktaysam; New

York'taki huzurlu yalnızlığım içersinde tattığım o günlerin, haftaların ve ayların çileği tatlı mı tatlıydı. Ama düşmeye razı olmamın nedeni bu değildi. Tam tersine, kendime yardımcı olabilmek için her çareye başvuruyordum. Ama bu nasıl olacaktı? Ben, zihnimle ya da başka bir şeyle tutunmuş olduğum dalın kırılmaması için bir şeyler yapabilir miydim? Ve eğer bedenimi bu rahatsız

pozisyona kendim soktuysam, onu bu durumdan kurtarmak için

yine kendim ne yapabilirdim? İki tetkik arasında bu soruyu yönelttiğim doktorların bir yanıtı yoktu. Bazıları bu yanıtı aramanın önemli olabileceğini biliyorlardı ama hiçbiri bunu yapmıyordu.

Aynen gazeteciler gibi benim doktorlarım da olayları onlara göründükleri biçimiyle ele alıyorlar ve

olayların arkasına saklanabilecek ve ele geçmesi kolay olmayan "öteki"nin peşine

düşmüyorlardı. Onların gözünde ben sadece bir bedendim: İyileştirilmesi gereken bir beden. Bu yaklaşıma söyleyecek iyi bir sözüm vardı. Ben aynı zamanda bir zihinim, belki aynı zamanda

bir ruhum ve kesinlikle bir öyküler, deneyimler, duygular, dü

şünceler ve heyecanlar birikimiyim; bütün bunların hastalığımla

çok yakından ilişkileri olmalı. Hiç kimse bunu göz önünde bulundurmak istemiyor ya da beceremiyordu. Hatta tedavi sürecinde bile böyle bir yaklaşım söz konusu değildi. Saldırılması gereken

kanserdi; el kitaplarında ayrıntılarıyla tanımlanmış, olumlu ve

olumsuz sonuç istatistikleri tutulmuş, herkese ait olabilecek bir

kanser. Ama o, benimki değildi!

Seçmiş olduğum bilimsel ve mantıksal yaklaşıma göre, benim

sağlık sorunum aşağı yukarı bozulmuş bir otomobilinkiyle aynıydı; onarılması ve düzeltilmesi için bir tamirciye teslim edilmeliydi; oysa burada söz konusu olan bir insanın sorunuydu ve o insan bilinçli olarak, bütün arzusuyla onarılmak ve yeniden

harekete geçirilmek için niyetini ar.taya koyuyordu.

Benim başarılı doktor-tamircilerim insan olarak bana hiçbir

şey sormuyorlar ya da pek az soruyorlardı. Önemli olan, çeşitli

"uygulamaları" için onların belirledikleri randevu saatinde bedenimin orada bulunmasıydı.

En azından bedendeki bir hücreyi neyin delirttiği öğrenilmiş

miydi? O hücreyi yaşamsal işlevini terk etmeye ve yaşamı tehdit

eden bir unsura dönüşmeye yönlendiren neydi?

Bunu gidip MSKCC'nin araştırma biriminin genç başhekimine sormaya karar verdim çünkü okuduklarıma göre o, yalnızca bu sorunun yanıtını bilmekle kalmıyordu; çok önemli bir başka

keşfin eşiğindeydi. Bir elektrik düğmesi gibi sağlıklı bir hücreyi

ansızın hasta hücreye -ya da tam tersi- dönüştürebilen şifrenin

ne olduğunu araştırıyordu.

Bana, "Doğru yoldayız ama sonuca varmamız, aya insan yollamaktan daha karmaşık bir işlem gerektiriyor," dedi.

Anlamayı becerebildiğim, büyüleyici bir şeydi. Tamamen rastlantısal bir nedenle bu genç adam tam da benim hastalığım konusunda uzmanlaşmıştı ama onu dinledikçe farkına varıyordum 1 8

ki, hayatın gizemli dünyasındaki keşfi onu "ben-bütün olarak insan olan" yönden çok daha uzak bir yöne sürüklüyordu ama aynı zamanda "ben-beden olan"dan da uzaklara savrulmuştu.

O ince ince işleyerek, hiçbir ayrıntıyı gözden kaçırmayarak,

küçükten daha küçük olanın peşine giderek bedendeki milyarlarca hücrelerden birinin DNA'sında bulunan milyonlarca koddan birinin içine varmıştı. İyi ama ben neredeydim? O elektrik düğmesine yanlış biçimde basacak bir şey yapmış olmalıydım.

"Hayır. Sizin kesinlikle bir rolünüz yok," diyordu. "Her şey

onun kodunda zaten kayıtlıydı ve pek yakında sizin içinizde bir

yanılma yaşayan bu minik parçacığı yeniden programlama düzeyine varmış olacağız."

Sonuç avutucu sayılırdı ama ben yine de onun ve meslektaşlarının yanıldıklarını düşünüyordum. O kapının anahtarını bulabildiklerinde onun arkasında bir başka kapı, sonra bir kapı daha ve bir tane daha ile karşılaşacaklarını düşünüyordum ve her bi

rinin bir başka anahtarı olacaktı çünkü eninde sonunda benim

sevgili bilim adamlarımın aramakta oldukları bütün anahtarlara

ulaşan anahtar; bütün şifrelerin şifresiydi: Bu "Tanrı'nın şifresiydi." Nasıl oluyor da onu ele geçirmeyi hayal ediyorlardı?

Kendimi emanet ettiğim doktorlarıma olan güvenim asla sarsılmadı, hatta arttı. Ama onları daha yakından tanıdıkça, bir teli eksik keman gibi ses verdiklerini ve sorunu -elbette çözümü

de- son derece mekanik bir bakış açısıyla ele alma tuzağına düştüklerini görüyordum. Bazıları benim bu kuşkumu fark ediyorlar ve benim kimi saptamalarımla pek eğleniyorlardı. Örneğin; konuya ilişkin sözcükler ve terimler gözden geçirilemez miydi?

"Bana kalırsa işe yarar," diyordum. Bu hastalığın çevresini sarıp

sarmalayan özel dil, bütünüyle savaşa dayalı bir dildi ve başlangıçta ben de onu kullanıyordum. Kanser, "savaşılması" gereken bir "düşman"dı. Tedavi, bir "silah"tı. Tedavinin her bir aşaması bir "muharebe"ydi. "Hastalık" dışarıdan içimize sızan ve ortalığı 1 9

karıştıran dışsal bir şey olarak görülüyordu ve bu nedenle; yok

edilmeli, silinip atılmalı, kovulmalıydı. Kanserle birkaç hafta birlikte yaşadıktan sonra bu bakış açısı beni artık rahatlatmıyordu.

Birlikte yaşamamız zorunlu olduğu için, içimdeki bu ziyaret

çiyi artık ellerim, ayaklarım, kemoterapi yüzünden tepesinde tek

bir tel bile saçı kalmamış olan başım gibi bir parçam olarak görmeye başlamıştım. Bu kanserin üzerine gitmektense, değişik yeniden bedenlenişlerinde onunla sohbet etmek, benimle arkadaş

olmasını sağlamak istiyordum; çünkü şu ya da bu biçimde onun

belki uyuklar durumda bile olsa içimde kalacağını ve yürüyüşümün geri kalan kısmında bana yoldaşlık edeceğini anlamıştım.

"Sabahları uyandığınızda yüreğinize, midenize, akciğerlerinize, karaciğerinize gülümseyin. Unutmayın ki onlara pek çok şey borçluyuz." Bu sözleri meditasyondan söz etmek için Delhi'ye

gelen ünlü Vietnamlı Budist keşiş Thich Nhat Hanh'dan duymuştum. O zamanlar bu öğüdün işime yarayacağını bilmiyordum.

Şimdi her gün, içimdeki konuğa gülümsüyordum ...

Bilimden ve mantıktan yana durdukça, başlangıçta görmezden geldiğim "alternatif" çılgınlığına ve büyüsüne karşı merakım daha çok artıyordu. Asla yanlış bir yola saptığımı düşündüğüm

için değildi bu (Herkese önereceğim ilk yol daima bu olur.) ama

olasılıkla en doğru olan bilim yolunun da sınırları olduğunu ve

başka yerlerde, başka yollar yürüyerek bambaşka şeyler bulabileceğimi hissetmem yüzündendi. Bu kesinlikle "alternatif" değil; olsa olsa "tamamlayıcı" bir yol olacaktı.

Böylece New Yorklu tamircilerim onarımlarını bitirdiklerini

ve beni üç ay boyunca görmek istemediklerini söyledikleri zaman -üç ay bana bir sonsuzluk gibi gelmişti!- hemen o yöne doğru koşmaya başladım.

Kendisine attığım bütün o yumruklardan sonra organizmamı biraz huzura kavuşturmalıydım; onu, şifa niyetine bedenime yükledikleri zehirlerden arındırmalı, artık yalnızlığa alışmış

olan zihnimi yeniden dünyaya uyumlamalıydım. Böylece benim

durumuma uyacak bütün öteki tıp, şifa ve mucize türlerini görebilmek için yeniden yürüyüşe geçtim.

İlk işim Hindistan'a; hayatın her daim doğal, insanlığın hala

en renkli, zamanın en uzun olduğu, eskiyle yeninin yan yana ya

şadığı, yaşamanın ve ölmenin dünyanın her yerine oranla çok

daha kadim bir deneyim olduğu bilinen o topraklara dönmek

oldu.

Delhi'den ayrılalı bir yıl kadar oluyordu ve dükkanına girdi

ğimde Krişna heykelinin boynuna asacağı yasemin çiçeklerinden

mis kokulu kolyeyi dizmekle meşgul olan yaşlı kuyumcu Sundar

Nagar, bana neler olduğunu sordu.

Başka kimseye açılamayacağım biçimde ona, "Hastane hastane dolaştım. Kanserim," deyiverdim.

O mutlak doğallığıyla bana, "Hayatının en ilahi dönemi olmuş

olmalı," dedi.

Evet, öyleydi. Ama o bunu nasıl bilebiliyordu?

"Camiden kovulunca merdivenlerden yuvarlanan Müslüman'ın öyküsünü bilmiyor musun?" dedi.

"Hayır, bilmiyorum."

"Sırtını vurduğu her basamak canını acıtıyormuş, acı çekiyor

ve Tanrı'yı düşünüyormuş. Ama en aşağıya vardığında başka ba

samak olmadığına üzülmüş. Eminim senin için de aynı şey olmuştur."

New York'ta yitirdiğim sıradan kağıt para tutacağının yenisini satın almak için buraya girmiş olmam büyük şanstı. Kendimin bile ne olabileceğini bilmediğim, ama yine de girişmiş olduğum

şu arayış yolculuğum için bu öyküden daha güzel bir yolluk bulunabilir miydi?

Üç ayda bir yapılan New York'taki kontrollerimi aksatmadan,

her seferinde bir başka izin peşinden gittim; ya bir merakımı gidermek ya da işittiğim bir öykünün doğru olup olmadığını göz-21

(erimle görmek için dolaştım durdum.

Böylece bir haftamı Hindistan'ın en uç noktasında, genç bir

doktorun yönettiği eski ve döküntü bir ayurveda merkezinde

geçirdim. Genç doktor, ded�sinin babasından öğrendiği, onun

da atalarından devraldığı, geleneksel tıbba ilişkin bütün kutsal

yazıları ezbere biliyordu. Pirinç tarlalarının ortasındaki yer çok

güzeldi; efsanelere göre, kaçırılan karısını maymunların yardımıyla kurtarmak için Lanka'ya giderken yolu buralardan geçen Tanrı Rama tarafından kurulmuş olan kadim ama şimdi virane

bir tapınağa çok yakındı.

Yine Hindistan'da bir reiki kursuna devam ettim ve diploma

aldım. Tayland'da ise, şu anda pek gözde olan bir tedavi uyarınca

yedi gün boyunca aç kaldım ve böylece kolon temizliği sağlandı.

Filipinler'in kuzeyindeki Asya 'Piramidi'ni açılış arifesinde ilk

ziyaret eden kişi oldum; burası, bir önceki akşam beni "ameliyat

etmiş" olan en ünlü şifacının Dünya Sağlık Merkezi olacaktı.

Günler boyunca Orta Hindistan' da benim için çok özel olarak

ot ve saz demetlerinden, yeşil ve pis kokulu haplar yapacak olan

bir "büyücü-doktor'un yanında yaşadım. Yine günler boyunca, Kerala'nın en ünlü geleneksel yöntemlerle tedavi uygulayan merkezinde kaldım ve bütün öteki hastalar gibi geceleri gözümü

bile kırpamadım çünkü bahçede bağlı olan bir fil hiç durmadan

bağırıyor, ayurvedanın koruyucu tanrıçası onuruna yapılan şenlik için gelmiş olan orkestra günbatımından şafağa dek borazanlar çalıyordu.

Homeopatlığı seçerek cerrahlığı bırakmış bir İtalyan doktorla

buluşabilmek için Boston'a kadar giderek "deniz tıbbı" konusunda bir kurs aldım. Eski cerrah, Emilia bölgesinin gözden ırak bir ovasında yaşadığı eski çiftlik evinde bilgisine bilimsellik kazandırmaya uğraşıyordu. Kendisi bile yaptıklarının büyüyü andırdı

ğını kabul ediyordu. Ben de bu büyüyü bizzat üzerimde denedim! Olumlu sonuçlar aldım.

Hong Kong'a gittim, çünkü insansever ve milyarder bir yaşlı Çinlinin ölmeden önce insanlığa bir armağan olarak kansere deva bulmak için bütün servetini bu konuda yapılan bir araştırmaya yatırdığını ve Çin geleneğinde her zaman "mucizevi" olarak görülmüş bir mantarın özünden ilaç yaptırdığını duymuştum.

Tayland'ın kuzeyinde bulunan Chiang Mai bölgesinde eski

dostum Dan Reid ile buluştum; Taoculuk ve çi gong konusunda

uzman olan dostumun öğretmenliği ile her sabah kadim Çin eg

zersizlerini yaptım ve Dan'ın aynı zamanda hakkında bir kitap

da yazmış olduğu "kozmik enerjiyi toplamak" konusunda ustalaştım.

Kaliforniya'nın yüksek kıyılarının birinde, terk edilmiş ıssız

yapılarda kaldım; okyanus manzarasının insanın ruhunu sonsuzluk duygusu ile doldurduğu bu yerde, kanser hastaları için düzenlenen bir destek seminerine katıldım. Dokuz kişiydik ve

her birine ilişkin hüzünlü ve neşeli anıları hata saklıyorum. Hemen ardından, her ikisi de Hintli olan, büyük bir yoga öğretmeninin ve bir müzisyenin peşine düştüm. Onların inancına göre; belirli yoga pozisyonlarını alan insan "kanallarını açtığı için"

müzik dokularına ve hücrelerine sızıyor, onların canlılığını uyarıyordu. Bu elbette iyi geldi bana. Hücrelerime inebildi mi bilmiyorum ama müzik gerçekten de insanın doğrudan yüreğine hitap eden türdendi.

Yine Hindistan' da pek çok mucize yarattığına inanılan ve günümüzün en büyük ermişlerinden biri olarak kabul edilen Sai Baba'yı görmek istedim. Ama onun aşramına vardığım gün o

başka bir yerdeydi ve bunu, kendisi ile karşılaşmamın gereksiz

olduğu şeklinde yorumladım.

Yine aştığım yollar boyunca Budizm'in kutsal yerlerini ziyaret ettim. Hintlilerin yeniden doğmamayı garanti edebilmek için ölmeye gittikleri kent olan Benares'te günlerce kaldım.

Her zamanki gibi bir şey ararken başka şeyler bulunduğunu

bilen ben, zaten pek geniş olan doktor, uzman ve şifacı koleksiyonuma; dilenci ermişler, yaşlı bir Cizvit psikolog, çocukluğundan beri bir heykele aşık olan bir keşiş ve benzeri pek çok acayip tip ve karakter ekledim.

Her gittiğim yerde, kimi zaman bana sunulan "ilaç"ları da deneyerek "mucizevi" biçimde iyileşmiş hastalar, tuhaf bir pozisyon ya da acayip bir tedavi sonucunda şifa bulanlarla ilgili pek çok öykü biriktirdim ama bir o kadar da Batı'nın bilimsel tıbbını

reddedip alternatif bir tedaviye başvurarak hayatını kaybedenlere de tanık oldum.

Geçmişte yaşadığım hayat tarzı yüzünden yakalanmış oldu

ğumu düşündüğüm bu hastalığın tedavi edilmesine yardımcı

olmak istiyorsam, geçmişle bağlarımı keserek yepyeni bir hayata başlamam gerektiğine inanıyordum. Demek ki doğru bir yola sapmıştım. Artık bambaşka insanlarla görüşüyor, bambaşka sorunlarla yüz yüze geliyor, bambaşka düşüncelere dalıyordum.

Ben bile -üstelik sadece fiziksel olarak değil- bambaşka biri olmuştum. Bu noktada bir tek adım atmaktan, eşiği aşmaktan başka çarem yoktu; bu eşik de artık yalnızca Hint tarzı yaşamaktı.

Böylece, üç ayımı bir aşramda geçirmeye, biraz Sanskrit dili öğrenmeye ve de insanoğlunun her zaman sormuş olduğu o tek ve en büyük soru üzerine kafa yormaya karar verdim;

Hindistan'ın en kadim ve kutsal yazıtlarının özü olan Vedaların

son bölümü sayılan Vedanta'nın merkezinde de aynı soru yer alıyordu: "Ben, kimim?" Bunun yanıtı elbette, "Ben şu gazetede çalışan gazeteciyim, şu kitabın yazarıyım, şu hastalığa yakalanmış

hastayım," değildi. Bu nedenle -biçimsel olsa bile- artık bir zamanlar olduğum kişi olmak, özel adımla çağrılmak, bir geçmişe sahip olmak istemiyordum. En basit haliyle "Anam" yani 'J\dsız"

olacaktım. Yeni bir ben oluşturmaya harcanmış bir hayatı sonlandırmak için bundan uygun bir ad olamazdı!

İnsanın alıştığı kişi olmaktan çıkması çok tuhaf bir duygudur;

kimliğini özümsemesi, kendini tanımlaması, sıradan bile olsa,

karşılaştığı kişilerle yeni ilişkiler kurabilmesi için bir zamanlar

olduğu gibi, o olduğu kişinin, yapmış olduklarının, doğum yerinin, tanıdığı kişilerin hiçbir önemi kalmamıştır artık. Bu, denemeye değer bir alıştırmadır. Belki tatillerde uygulanabilir!

Böylece, adım adım, yavaş yavaş, her seferinde kendime ve

başıma gelenlere gülümseyerek, dünyanın en iyi hastanelerinden birinde şifa arayan beden-ben'den, beden-ben ve arkasında var olduğunu sandığım her şeyin tedavisine geçmek için, bir aşramda Hinduizm'in klasiklerini öğrenmeye, yere oturarak, çelik bir tastan ellerimle yemek yemeye başladım.

Üstelik yediklerim,

New York'ta özenle seçtiğim diyet yemekleri değil, manastırlarda bulunanlar, özellikle de haşlanmış nohuttu.

Paris'e uğradığım zaman ziyaretine gittiğim bir arkadaşım bana şunu sordu: "O halde söyle bakalım; Tanrı ile konuştun mu?"

Onu yanıtlamış olmak için, "Konuşabilmek için onunla karşılaşmalıydım," dedim. Büyük bir olasılıkla o da, uzun süre Hindistan' da yaşadığım için kendimi herhangi bir biçimde yitirmiş

olduğumu düşünüyordu. Hiç de öyle olmamıştı. Ben ne Hindu,

ne Budist, ne de bir gurunun müridi oldum. Evet, Floransa'da

bulunan San Miniato al Monte gibi inanç duygusu yüklü güzel

bir kilisenin sessizliğinde oturmanın zevkini yeniden keşfettim

ama, ailemde öğrendiğim dine de bir geri dönüş yapmadım.

Pek çok kişi gibi ben de fazla bir önyargı üretmeden yeni ya

da gülünç olandan korkmadan arayış içine girerim. Acaba araya

araya, kanserim için en mükemmel tedaviyi buldum mu? Elbette

hayır, ama en azından artık, böyle bir tedavinin olmadığından

eminim, çünkü hiçbir konuda kestirme yol yoktur; elbette sağlık, mutluluk ve bilgelik konusunda da durum kesinlikle aynıdır.

Bunların hiçbiri anlık ve el altında değildir; herkes kendi yöntemleri ile aramalı, kendi yürüyüşünü yapmalıdır zira aynı yerler ve olaylar, her ziyaretçiye göre farklı anlamlar barındırır. Bi-25

risi için ilaç olan, diğerinin işine yaramayabilir hatta zehir etkisi

bile yapabilir, bu durum özellikle, insanların bilimden uzaklaşıp

günümüzde pek sık rastlanan şarlatanlar, çıkarcılar ve alternatif

"tedavilerden" çare bekledikleri zaman ortaya çıkar.

Pek çok yolculuktan sonra, tekrar başlangıç noktama mı döndüm? Sadece bilime ve mantıklı olana mı inanıyorum? Sorunlarla yüzleşmenin en iyi yolunun Batı'ya özgü olan yol olduğunu mu

düşünüyorum? Hayır, hiç de öyle değil. Şimdi, hiçbir şeyin körlemesine reddedilmemesi gerektiğine yürekten inanıyorum, çünkü öngörülmemiş ortamlarda ya da zamanlarda farklı çözüm yollarının

bulunabileceğine inanıyorum. Mucizeler var mı? Elbette var ama bence herkes kendi mucizesinin yaratıcısı olmalı, özellikle

inandığım şey, b izim, dünya ve kendimiz hakkındaki bilgilerimizin,

hata inanılmaz derecede sınırlı olduğu ve görüngülerin, olayların

arkasında bizden kaçan bir gerçekliğin bulunduğudur; çünkü bu

gerçeklik, bizim duygularımızın, bilimimizin ve sözde mantığımızın kriterlerinden oluşmuş ağ tarafından yakalanamaz.

Kuşkusuz ki Batı dünyası bedeni tanımada çok büyük aşamalar kaydetmiştir; tıbbımızın kökünde anatominin yatıyor olması beni her zaman çok şaşırtmıştır çünkü bu bilim dalının temelinde kadavraların kesilmesi yatar ve hayatın sırrına ölüle;i inceleyerek varılmasına akıl sır erdiremem. Öte yandan Batı dünyası bedenin içinde ve ötesinde yer alan, onu ayakta tutan, onu bütün

öteki hayat biçimleri ile ilintiye sokan ve doğanın bir parçası yapan o görülemeyen, ölçülemeyen, tartılamayan kısmı konusunda hiçbir gelişme göstermediği gibi, tam tersine geriye gitmiştir.

Psikanaliz ve psikoloji hata sadece o g[?]rülemeyenin yüzeyinde

ilerleyen b ilimlerdir ve sanki başka hiçbir bilimin -sadece bilim

oldukları için- asla yüz yüze gelemeyeceği bu büyük gizem kar

şısında utanç duyuyor gibidirler.

Bu nedenle tıbbi araştırmanın giderek daha ince ayrıntıya

inmekten, küçükten hep daha küçük olanı aramaktan başka bir

çıkar yolu yoktur. Peki, bilimsel olma koşulu olmayan bir başka

araştırmanın tam ters yöne yani küçükten büyüğe gitmesi gerekmez mi?

Belki de ben bilinçaltımda kendi sorunumu o çıldırmış hücreden başka bir boyutta görmek istediğim ve belki de DNA'mdaki bir şifrenin düğmesinin bozulmasından daha başka çözüm pe

şinde koştuğum için kendimi Himalaya Dağları'nda, duvarları

balçıktan yapılmış küçücük bir kulübede buldum. Ve orada, yüreğimi hiç bu kadar hafif hissetmediğim o yerde, arzulardan, hırslardan arınmış, sonsuz bir huzur yüklenmişken; yeni bin

yılın ilk güneşinin doğuşunu sanki Yaradılış'ın ilk güneş doğu

şuymuş gibi izledim; dünyanın en yüksek dorukları kozmik bir

karanlıktan sıyrılıyorlar, sonsuzluğa doğumun ve ölümün umudunu yeniden verebilmek için pespembeye boyanıyorlardı. Tanrıları hiç bu kadar yakınımda hissetmemiştim.

Haftalar boyunca kimi zaman ilkyaz güneşinin altında, kimi

zaman yüksekliği kapımın önünde bir metreyi bulan karın arkasında, pırnallar ve zakkumlar dev buz heykellere dönüştüklerinde, seksen yaşını aşmış bilge bir Hintlinin konuğu oldum.

Ömrünce hayatın anlamı üzerine düşünmekten başka hiçbir şey

yapmamış olan bu bilge adam, zamanının bütün büyük öğretmenleriyle tanıştıktan sonra orada yalnız başına yaşamaya başlamıştı, çünkü gerçek ve yüce öğretmenin herkesin kendi içinde bulunan olduğunu anlamıştı. Geceleri, sessizlik sanki gümbürdeyecekmiş gibi yoğunlaştığında yatağından kalkıyor, bir mum yakıyor ve önünde oturuyordu birkaç saat boyunca. Ne yapmak

için mi?

"Kendim olmayı aramak için," diye yanıtlamıştı beni. "Ezgiyi

duyabilmek için."

Arada sırada, ormanda bir gece, bekçi köpeğini yemiş olan

leoparın izleri peşinde yaptığı akşamüstü gezintisinden sonra

benim tahta merdivenlerimi tırmanırdı; gaz ocağımda yakında-

ki pınardan aldığım suyu ısıtır, her zaman yanımda taşıdığım iki

fincandan biri ile Çin çayı ikram ederdim ona.

"Evrenin bütün güçleri, görünenler ve görünmeyenler, somut

ve soyut, eril ve dişil, pozitif ve negatif olan bütün güçleri bizim

şu anda şu ocağın ateşi karşısında oturup çay içmemizi sağladılar," diyor, sonra benim için başlı başına bir neşe kaynağı olan kahkahasını atıyordu. Ve buradan sözü Plotinos ya da Boezio'ya,

Upanişad'lara, Bhagavad Gita'dan, William Blake'den ya da sufi bir

mistikten alınmış bir dizeye; sanat ya da müzik konusunda yürüttüğü o pek kişisel görüşüne getiriyor ya da "ilk günahı" ile ilişkin bir günah çıkarmada bulunuyordu. Onun günahı, "var olmaya" her

zaman "yapmak"tan daha çok önem vermiş olmasıydı.

"Peki ya ezgi?" diye sordum bir gün.

"Kolay değildir," dedi. "Hazırlanmak gerekir ve hazır oldu-

. .

ğunda bazen işitebilirsin. Bu içimizdeki hayatın, bütün hayatları

ayakta tutan hayatın, her şeyin kendine ait bir yeri olduğu hayatın, her şeyin bütünleşmiş olduğu hayatın ezgisidir; iyiliğin ve kötülüğün, sağlık ve hastalığın, doğum ve ölümün yer almadığı o

içsel hayatın ezgisi."

Günler gelip geçerken, daima orada olan ve büyük durağanlığın simgesi olduğu halde bu dünyadaki her şey gibi hiç durmadan değişen ve başkalaşan dağları, rastlantı sonucu tanıdığım o yaşlı ve güzel ruhu duyarak yalnız başıma seyrederken, Bologna

Hastanesi'nde başlamış olan o uzun ve ıstıraplı yolculuğumun

artık sona erdiğini hissettim.

Bu öyküyü anlatmak istedim; çünkü şimdi bu deneyimle karşı

karşıya kalan bir kişi için bu deneyimde hayli yol kat etmiş birinin deneyimlerinin ne kadar cesaret verici olduğunu biliyorum; kaldı ki iyice düşününce, bir süre sonra yolculuğum artık kanserim için değil herkesin ortak hastalığı olanın yani "ölümlülüğün"

devasını aramaya dönüştü.

Ama gerçekten o da bir "hastalık" mı? Korkulacak bir şey,

uzak durmak gereken kötü bir şey mi? Belki de değildir.

Bir gün ormanda dolaşırken yaşlı dostum bana, "Hepimiz

ölümsüz olsaydık ve sonsuza dek burada kalsaydık, bizlerden

yüzyıllar önce burada yaşayanlar da bizlerle birlikte olacağına göre, düşünsene dünya ne kalabalık bir yer olurdu!" dedi.

"Önemli .olan hayatın ve ölümün aynı şeyin iki ayrı görünüşü olduğunu anlayabilmektir."

Doğarken hepimizin başladığı yolculuğun gerçek hedefi belki

de bu noktaya varmaktır. Benim de yönü dışında -bundan artık

eminim- hakkında pek fazla bilgi sahibi olmadığım bu yol; insanı

dışarıdan içeriye, küçükten daima daha büyük olana doğru götürüyor.

Bundan sonra okuyacağınız sayfalar benim belirsizliğe atılmış adımlarımın öyküsüdür.

29

New York

Aynadaki o kişi

Durum bir akvaryumu andırıyordu. Balık bendim. Gözlerim faltaşı gibi açık, ağzımdan nefes alarak, sessizlik içinde, her türlü bozuk hava koşulundan korunarak, antibiyotiklerle yüklenmiş,

hatta doktorların söylediğine göre benim durumumda çok tehlikeli olabilecek soğuk algınlığına karşı aşılanmış olarak, tek ba

şıma, havuzumun içinde kimi zaman saatlerce kımıldamadan

duruyor, cam duvarımın dışında sürekli hareket halinde olan

dünyayı; New York'u seyrediyordum.

Apartman dairem beşinci kattaydı; kesintisiz bir hayat tiyatrosu sunan sokağı seyredebilecek kadar alçakta ama dışarıdan görülemeyecek kadar yüksekteydim; kuzeye açılan penceremdeki görüntüde Central Park'ın ağaçları uzanıyor, onların ardında belli belirsiz gökdelenler seçiliyordu.

Bir balık için de böyle olmalıydı; camın arka tarafındaki tuhaf dünya, boğuk ve yumuşatılmış olarak gelen gürültüleriyle bana bile uzak ve anlamsız görünüyordu. Başımın içini bomboş

hissediyordum; düzgün biçimde düşünmekten acizdim; kemiklerim ağrıyordu, eklemlerimde güç yoktu ve o dışarıda sürüp giden telaş, karşılaşan, karşılaşmayan, birbirini selamlayan sonra uzaklaşıp giden insanlar benim ritmime o denli ters düşüyordu

ki, kimi zaman sanki eski ve sessiz bir Charlie Chaplin filmi seyreder gibi kahkahalarla gülüyordum.

İnsana güven veren bir dakiklikle akvaryumun i ki zıt yönünde doğan ve batan güneşin doğal düzeni bile benim bedenimin 33

ritmi ile uyum halinde değildi. Kimi zaman gün ortasında uyuyakalıyor, sonra gece yarısı uyanıveriyordum; polis ve itfaiye arabalarının, ambulansların sirenleri bu saatlerde sanki daha ısrarlı bir hal alarak, karanlığın yarattığı sıkıntıyı daha da yoğunlaştırıyordu.

O pencere aylar boyunca bana arkadaşlık etti. Diğerlerinin

maraton koşusunu ve kenti bembeyaz örten karı oradan seyrettim, çıplak ağaçların üzerine kaçan ve

sonra dalların yeşillenmesiyle ortaya çıkan sincapları oradan izledim. Çıkınları ve plastik torbalarıyla çevrili olarak yaşayan bazı sevimli berduşları oradan gözledim; banklara oturuyorlar ve onları hiç fark etmeden telaşla önlerinden geçen pek çok iş adamının hiç yapmadığı gibi

güneşin tadını çıkarıyorlardı. Kasabalardan gelen otobüslerden

pek az giysi ve boyunlarına çaprazlamasına astıkları kara bir

çantaya doldurdukları pek çok hayalleriyle inen genç kızların

göğüsleyecekleri kaderleri o pencerede hayal ettim. Yine oradan,

köpeklerle efendileri arasındaki ilginç ilişkileri ve kimi zaman

daha da ilginç olan efendilerin köpekleriyle ilişkilerini seyrettim.

Bir pencere önünde oturarak ne çok şey öğrenilebildiğini ve tek

bir ayrıntı, tek bir hareketten yola çıkarak başkalarının hayatları

üzerine ne çok hayal kurulabildiğini görmek şaşırtıcıydı.

Hatta orası gibi son derece yalın ve kimliksiz bir yerin giderek "yuva" haline gelebilmesi de ilginçti; sırtımdan inen soğuk ter damlalarını hissederek, eve kaç adım kaldığını sayarak yürüdü

ğüm günler o S/C'nin demir kapısını açacağımı ve sandal tütsüleri yakarak örtmeye çalıştığım ama bunu başaramadığım o kiralık oda kokusunu içime çekeceğim anı sabırsızlıkla beklerdim.

Eve ilk geldiğim gün, o tek odanın olduğundan daha büyük

görünebilmesi için bir iç mimar tarafından duvarlara takılmış

olan bütün aynalara rengarenk Endonezya batikleri asmıştım.

Sadece lavabonun üzerindeki aynayı açıkta bırakmıştım; banyoya her girişimde o aynada bana bakan ve sanki beni tanıyormuş

gibi işaretler yapan; şişmiş, sarı ve solgun bir adam görüyordum.

Gerçekten de o adamı daha önce hiç görmemiştim. Oysa o daima

orada, aynanın içindeydi; banyonun kapısını açar açmaz karşıma

çıkıyordu. Kimi zaman beni daha da delirtecek biçimde gülücükler yolluyordu. Hiç umutsuzluğa kapılmıyor, kendince benimle konuşmayı sürdürüyordu. Bana kendisinin ben olduğumu söylüyordu. Neredeyse altmış yıldır tanıştığımızı anlatıyordu. Böylece o şişman, solgun ve tek bir kılı kalmamış

"yeni ben"e yavaş yavaş

alıştım.

Çinliler için güzel yaşlanmak, yüzyıllar boyunca geliştirmiş

oldukları bir sanattır ve ben yıllarca onların arasında yaşadı

ğım için bu sanatın ucundan kıyısından biraz kapmış olduğumu,

günü gelince öğrendiklerimi uygulamaya koyacağımı zannederdim. Bembeyaz saçlarla yaşlanmak hatta belki Mao'nun zarif başbakanı Çu en Lai gibi gür kaşlara sahip olmak düşüncesi ho

şuma giderdi ama kemoterapi göreceğimi hesaba katmamıştım.

Ne var ki kemoterapi de beni hesaba katmamıştı! Tarakta yumak

yumak saçlarımın kaldığını görmemek için ilk seanstan önce kö

şedeki berber Angelo'ya gitmiş ve görünümümü değiştirme bahanesiyle o zaman omuzlarıma kadar uzun olan saçlarımı sıfır numara tıraş etmesini istemiştim.

"Kapamak üzereyim. Bu gece bir kez daha düşünün ve yarın

gelin," demişti Angelo. "Sonra dükkanımı ateşe vermenizi istemem."

Ertesi gün Angelo görevini yerine getirdi ama bıyıklarıma

dokunmadığı için onları yok etmek bana düştü. 1968 yılından

beri bıyığım vardı; o zamanlar Columbia Üniversitesi'nde öğrenci olan ben, Richard Nixon'un başkanlık seçimlerini kazanması üzerine tutuştuğum bir bahsi kaybetmiş ve bıyık bırakmıştım.

Otuz yıl boyunca o bıyıklar benim bir parçam olmuşlardı, kendimi bıyıklı görmeye alışmıştım ama şaşırtıcı biçimde onsuz olmaya da alıştım.

35

Sonradan Floransa'da ünlü bir gerontolog (yaşlılık uzmanı

doktor) olan okul arkadaşım Alberto Baroni bir keresinde şöyle

demişti: "Yaşlılık yüzünden en çok acı çekenler, hayatları boyunca görünümlerine çok önem vermiş olanlardır; kalp krizi, felç ya da başka türlü bir hastalık yüzünden o görüntüyü kaybettiklerinde en zor onlar toparlanır." Ben, başa çıkmaya niyetliydim. Bu nedenle saçları ve bıyığı olan o eski beni gömmeye değerdi.

Sonuncu gün, özel bir gün oldu. Henüz eski görünümüme sahipken -en azından memurlar beni tanısın

ve çekimi kabul etmekte zorluk çıkarmasınlar diye- Wall Street'te bulunan Banca Commerciale ltaliana'ya gittim ve bir tomar para çektim. Sonra

bütün yolu yürüyerek dönmeye karar verdim. Uzun bir yürüyüş

olacaktı. Sıcacık bir güneş, tatlı bir esinti vardı; yine beyazlar giymiş, uzun saçlı ve bıyıklı ben, Manhattan'ın Beşinci Cadde'sinde enerji dolu olarak yürüyor ve vitrinlere bakıyordum. Birkaç saat

sonra ben, o ben olmayacaktım. Bambaşka birine dönüşme dü

şüncesi beni neredeyse eğlendiriyordu. Hayatım boyunca, iki

hatta kimi zaman üç paralel yaşantı sürdüren insanlar tanıdım.

Bunu yapabilmek benim de hoşuma giderdi ama hiçbir zaman

başaramazdım. Şimdi en azından iki değişik yaşantım olacağını

düşünebilirdim. Birbirini izleyen iki yaşantı. Belki.

"Hey, Tiziano, ne işin var New York'ta?" Tam Walt Disney ma

ğazasının önündeyken, liberation Gazetesi'nde çalışmış olan

eski bir meslektaşıma rastladım; yanında karısı vardı ve kollarını açmış bana doğru geliyordu. "Seni burada görmek ne güzel bir rastlantı. Her zamanki gibi bembeyaz giyinmişsin. Seni ta uzaktan tanıdık. Bu akşam birlikte yemek yiyelim mi?" Son karşılaştığımızda Ulan Bator'daydık ve bana orada, Moğolistan' da geçen bir tarihi roman yazdığını söylemişti.

"Bitirdin mi romanı?" diye sordum.

"Ne gezer? Neredeyse bin sayfa yazdım ama büyüdükçe büyüdü. Kanserden beter! O geliştikçe gelişiyor ama ben yazmayı 36

sürdürüyorum."

Gülüverdim, ama ne o ne de tatlı bir Laoslu olan karısı bunun

nedenini anlamadılar. Yoksa o kanser imgesini onun bilinçaltına

yollayan ben miydim? Akşam yemeğe gitmemek için bahaneler

uydurdum ve oradan uzaklaşıverdim.

Angelo ile randevumdan önce gardrobumu yenilemeli, daha

doğrusu yeni benin nasıl giyineceğini belirlemeliydim. Bu konuda hiç kuşkum yoktu. Eğer hastalığı alt etmeye niyetliysem, pişmanlık duymamalı, geçmişe özlem hissetmemeli, her şeyden

önemlisi; başarsam bile asla eski ben'e geri dönebileceğim hayaline ya da umuduna kapılmamalıydım. O halde; dışa dönük, sevimli olma heveslisi, hafiften küstah, sosyal ve beyazlar giyinen o şahısla, o ben ile ilgili sayfayı kapamalıydı m. Zaten hücreleri

çıldırmış olan ben, o bendi. Peki hücreler neden çıldırmıştı? Belki de tamamen o kişilik yüzünden! Demek ki onu değiştirmeli, o "ben"in yeğlediği renklere, alışkanlıklara, yaşama tarzına takılıp kalmamalıydım. Aslında zihnimin geliştirmekte olduğu bu düşünceye pek inandığımı söyleyemezdim ama onu düşünmeye

bırakıyor ve izliyordum.

New York'ta her zaman indirim vardır. İnsanları daha fazla tüketmeye ve hiç gereksinmesi olmayan şeyleri almaya sürükleyen bu sunumlardan birinin adı "İki al, bir öde"dir. Evimle hastane

arasında uzanan ve her gün değişik sokaklar arşınlayarak geçtiğim yol üzerinde keşfetmiş olduğum bir mağaza adeta benim tarzımı yansıtıyordu: Duffy's cheap clothes for millonaires'. Asla

milyoner olmamıştım ama kendimi her zaman öyle hissetmiştim. Giysilere gelince; her zaman ucuz şeyler giymiştim çünkü şık bir mağazaya gidip o pek pahalı takımları satın almak bana

büyük bir marifet gibi görünmezdi. Oysa burada, büyük firmaların elde kalan ve modası geçen malları arasında keşfedecek pek

"Duffy'nin milyonerler için ucuz giysileri"

çok şey vardı; birkaç dakika içinde ve son derece ucuza yeni üniformamı oluşturacak parçaları bir araya getiriverdim: Biri siyah, biri lacivert iki eşofman, spor ayakkabılar, çoraplar, eldiven ve

pek yakında bir bilardo topuna benzeyecek olan başım için biri

siyah, biri mor renkte iki yün bere ...

Kemoterapi kavramı son derece yalındır; kanser hücrelerinin

çoğalmak ve üremek gibi kötü niyetli bir özellikleri vardır. Kemoterapi -alaylı bir dille "kokteyl" de denen- çok güçlü kimyasal bileşimlerin oluşturduğu bir karışımdır; kana karışarak bedeni

dolaşması ve bütün o tür hücreleri öldürmesi sağlanır. Ne var

ki bu özelliklere sahip hücreler sadece kanser hücreleri değildir. Saçlar ve damak, dil, bağırsağın içi gibi mukozalı yüzeyler de aynı türden hücrelere sahiptir; bu nedenle kemoterapi sırasında, yararlı ve sağlıklı olan o hücreler de hasta olanlarla aynı zararı görürler. Beni bombardımana tutacak ilk

kokteyli hazırlamaya girişen hemşireye, "Bir palmiye ağacına tünemiş maymunu öldürmek için ormana napalm bombası atmak ve milyarlarca ağacı yok etmek gibi bir şey bu!" demiştim.

"Bir maymun," demiştim ama aslında bunu söylerken Vietkong'u düşünmüştüm; zihnimde beliren görüntü; savaş sırasında, orada gizlenmeye ve beslenmeye çalışan gerillaları engellemek

için uçsuz bucaksız bitki örtüsünü ve ormanı yakıp yıkan Amerikan ordusu görüntüsüydü. Mantık aynıydı. Vietnam' da yaşananlardan nefret etmiştim ama şimdi kurtulmak için kendimi aynı mantığa emanet ediyordum. Saydam bir torbadan damla damla

inen o ateş ◆ırmızısı sıvıyı izliyordum; plastik bir tüpten geçerek,

sol elimin üstüne saplanmış bir iğne aracılığıyla damarlarıma girdiği anda sanki işe yaradığını hisseder gibi oluyordum.

Etkisi son derece hızlı oldu ve beni alt üst etti; ağzıma güçlü

bir demir tadı yayıldı, sanki napalm gazı yüzünden nefes alamı-

yormuşum gibi başımın içi dumanlandı, o alevin bedenimin her

bir köşesine, her parmağımın ucuna yayıldığını hissettim. Bana

bir uzay gemisini anımsatan rahat bir koltukta oturuyor, pencere önünde duran sade ama gerçek çiçekleri seyrediyor, Kaliforniya kıyılarında bir eve yerleşme hayallerinden söz eden o tatlı ve genç hemşireyi dinliyordum. Kendimi rahat ve güvende hissediyordum; bedenime akan sıvının o fosforlu, güçlü rengi hoşuma gidiyordu -rengi, etkisinin belirtisi gibi geliyordu-; bu nedenle

kokteylin son karışımı olan renksiz su tüpten akıtılmaya başlanınca bu sıvının bir etkisi olmayacağını düşünmekten kendimi alamadım. Bu soluk sıvıyı da, kimyasal etkisine bir de ruhsal etki

katmak için güzel bir zümrüt yeşiline ya da menekşe rengine boyamaları gerektiğini söyledim. Hemşire güldü. "İyi fikir!" dedi.

Dikkatli bir hemşireydi. Hastalarını gözlemliyordu ve her birinin kemoterapi ile nasıl farklı biçimde yüzleştiğini biliyordu.

Kimisi ilacı meditasyon yaparak alıyor; kimisi en sevdiği şarkıları ona dinletmek için walkmaniyle geliyordu; bazıları ise olaydan huzursuzluk duyuyor, ruhsal olarak bunu olası bir şifa olarak

görmediği için kemoterapi seansını bir işkence olarak algılıyordu ve daha da kötüsü, gerçekleşeceği bilinen sonuçları, olumsuz etkileri kabullenmek istemiyordu. "Sanki eğleniyor gibisiniz,"

dedi bana.

Başka seçeneğim yoktu ve "kötü talihe karşı iyi niyetli olmak"

bana doğal geliyordu.

MSKCC adı verilen bu engin kurumun değişik katlarında çe

şitli haftalar boyunca uzmanlar tarafından incelendikten, pek

çok muayene, tetkik ve tahlilden geçtikten sonra, kemoterapinin

belli bir "strateji"nin ilk aşaması ve hayatta kalabilmem için en

iyi çözüm olduğu kararına varmıştım. Benim vakamla ilgilenen

o olmazsa olmaz ve kararlı doktor hanım bana bu kararı benimsetmişti. Doktorum elli yaşlarında, ince ve dik duruşlu, katı ve az konuşan biriydi ama arada sırada yüzünü sıcacık bir gülümseme

kaplayıveriyordu. Daha ilk görüşmemizde ona güvenebileceğimi

hissetmiş ve kendimi tereddütsüz onun ellerine emanet etmiştim. Kemodan -onun son derece saygı duyduğu Milanolu doktorlar tarafından geliştirilmiş olan bu kokteyl benim durumuma en uygun olanıydı- sonra bir ameliyat geçirecektim. Yaram iyileştikten sonra da ışın tedavisine geçecektim; bana uygulanacak olan bu yöntem şu anda hastanenin radyoloji bölümünün başına

geçmiş olan İsrailli doktor tarafından geliştirilmişti ve henüz deneme aşamasında olan bir sistemle uygulanıyordu.

Ufak tefek, Freud sakallı, tıbbın ötesinde her şeye meraklı

olan radyolog, sanki makineleri olmadan da ışın saçar gibiydi.

En azından, onu ilk kez gördüğümde ben böyle bir izlenime kapıldım ve hemen oracıkta onun deneği olmaya karar verdim. On sekizinci denek hasta ben olacaktım.

"Peki ya öteki on yedisine ne oldu?" diye sordum ona.

"Hepsi hayatta," dedi.

"Ne zamandan beri?"

"İki sene ... Zaten bu yöntemi denemeye başlayalı iki sene olu-

yor."

O günden sonra ona Işınsaçan adını taktım.

Cerrah ise karşıma haki pantolon ve blucin gömlekle çıktı.

Ufak tefek, şişman, sarışın doktor, olasılıkla ailevi kökenin-

den kaynaklaf!an iyi bir bira tüketicisi olmasının getirdiği koca

bir göbeğe sahipti. Soyadının anlamı "Efendi" idi. Mavi ve kararlı

gözleriyle küçük elleri, ince parmakları ilk anda dikkatimi çekti.

XIV. Louis olsaydım ve giyotine gitmek zorunda kalsaydım başımı böyle kusursuz çalışan birinin kesmesi iyi olurdu, diye düşünüverdim. Bende yarattığı izlenim şuydu: Yaptığı işten kesinlikle emin biriydi; göbeğimden sırtıma kadar uzanacak olan bir hattı

kestiği zaman neyi çıkartacağını ve neyi içeride bırakacağını çok

iyi bilecekti. Bana o anda söylemediği; çalışması sırasında bir kaburga kemiğimi de kesip atacağıydı.

"Hayatta kalma oranı?" diye sordum ona da.

"Öteki kanseri alt ederseniz; harika!"

Eh, hiç yoktan iyiydi. Üstelik bunu o, ona taktığım adla, Efendimiz, The lord söylüyordu.

Bütün bu aşamalardan önce bir "mağara bilimci" yani genç

bir endoskopi uzmanı mini tele-kamerasıyla incelemesi gereken

hücreleri çıkaracağı derinliklere uzanacaktı. Bedenimin mağaralarına on kezden fazla indi ve inanıyorum ki, artık hiç kimse benim içimi-dışımı ondan iyi tanıdığını iddia edemez!

Tamircilerin bütün işleri aşağı yukarı altı ya da yedi ay sürecekti. "Onarımların" tümünü koordine eden doktor hanımla pazarlık etmeye çalışmış, bu zamanı kısaltmasını, bazı aşamaları daha sonraya bırakmasını istemiştim. "Ameliyat olmak için bir

sene bekleyemez miyim?" diye sormuştum. Ama o gözlerini gözlerimin içine dikerek bana kaçış yolu bırakmamıştı: "Mister Terzani, you wait - you die!'"

Beklemek gerçekten de bu dünyayla ilişiği kesmek anlamına

gelecekse, başka seçeneğim yoktu; ben de tartışmayı kestim.

İşte bu nedenle kemoterapi hoşuma gidiyordu ve ona, tepemde saldıran bir kaplan, altımda da uçurum varken bana uzatılan bir ipin ucu gibi sıkı sıkı tutunuyordum. Onun için tedavi sırasında bedenime akan her bir damlanın bilincine varmaya, onun her etkisini gözlemlemeye ve bütün dikkatimi onun etkisine yo

ğunlaştırmaya çalışıyordum. Kemoterapi varoluşumun bir başka

bölümünün, atlıkarıncanın yeni bir turunun başlangıcı anlamına

geliyordu. Ve hastane diliyle iğne gününe "Day One"" adı verilme

si ve o günden başlayarak öteki tetkik ve işlemlerin günlerinin

belirlenmesi hoşuma gidiyordu. O, benim için de yeni çağımın,

ikinci hayatımın "birinci gün"üydü.

Hemşire birkaç saat sonra beni yerim.den kaldırdığında ken-

"Bay Terzani, beklerseniz-ölürsünüz!" - ç.n.

Birinci Gün.

dimi son derece bitkin hissettim; kemiklerim dayak yemişim gibi

ağrıyordu ama daha önceden bu konuda uyarıldığını için bütün

gücümü toplayıp Central Park'tan geçerek eve kadar yürümeye

karar vermiştim. Bu yarım saatlik bir yürüyüştü genellikle. O

gün bir saat sürdü. Uyuşturucu almışçasına süzülerek uçar gibiydim, ama yine de başarabildiğim için mutluluk duyuyordum.

Doktor hanım, elimden gelirse, gündelik hareket ve jimnastik

Jerimi kesmemem konusunda beni yüreklendirmişti. Yapacağım

ve yapmayacağım pek çok şeyi sıralarken olabildiğince çok su

içmemi -günde üç hatta dört litre- istemiş; böylece ilacın öldürdüğü hücreleri bedenimden kolayca atabileceğimi söylemişti.

Her şeyi harfiyen uyguladım.

Doktorlara inanmanın, onların öğütlerini uygulamanın bana

büyük yardımı olduğunu sezinliyôrdum. Dua etmek de bunlardan biriydi. Ne var ki ben dua etmeyi bilmiyordum, bilsem bile yüce Tanrı'yı ya da onun adına benim hastalığımla her kim ilgileniyorsa onu, rahatsız etmek bana biraz gülünç geliyordu; evrende ilgilenmesi gereken bunca iş varken, araya bir de benim hastalığımı sokmuş olacaktım!

Bir kokteyl ile ikincisi arasında iki haftalık bir dinlenme vardı ve

bu süre içinde değişik aralıklarla bazı ilaçlar alıyordum. Hatta

bir de küçük bir şırınganın iğnesini göbeğimin yağları arasına

batırarak kendime steroit iğneleri yapıyordum. Steroitler akyuvarların çoğalmasına yardımcı oluyorlardı ama aynı zamanda kemiklerde, özellikle de leğen ve göğüs kemiklerimde müthiş bir

acıya yol açıyorlardı. Bombardımanın etkileri iki haftalık dinlenme sırasında hafifliyor ve beden yeniden normale dönünce bir sonraki değneği yiyebilecek hale geliyordu.

Beden. Beden. Beden. İnsanıri sağlıklıyken, bir bedeni oldu

ğunun farkına bile varmaması ne kadar ilginç. Ve onun işlevleri-

ni ne kadar da sıradan ve normal görürüz. Ama bedenin, bütü n

dikkatimizin odak noktası olması için hastalanıvermek yeterlidir; çok kolay olan nefes almak, çiş yapmak, yürümek bile insanda neşe ya da acı yaratan, rahatlama ya da kaygıya yol açan çok önemli olaylar halini alır. Bana tembihlendiği için bedenimin her

işlevini izliyor, düzensizlikleri yavaş yavaş düzeltmeye çalışıyordum ama böyle yaparak da günden güne ona ne kadar bağımlı olduğumu; onun keyfinin nasıl benim keyfimi belirlediğini ve

benim, (zihin-ben, bilinç-ben, öteki-ben) onun kölesi olmamak

için ne kadar büyük bir çaba harcadığımı fark ediyordum.

İnsanın güçlü bir irade ile hapishanede bile özgür olabileceği

düşüncesini her zaman inandırıcı bulmuşumdur. Bunun en güzel

örneklerinden biri yakında yaşanmıştır ve Palden Gyatso'ya aittir. Bu Tibetli keşiş tam otuz üç yıl tutuklu kaldığı Çin hapishanelerinde her türlü işkenceyi ve yalnızlığı tatmıştır ama ruhunun özgürlüğünü korumayı başarmıştır. Peki ama insan kendi bedenine tutsakken ne kadar özgür olabilir ki? Ve zaten bugünlerde hepimizin pek sık söz ettiği bu özgürlük neyin nesidir? Asya'da

bu konuda yüzlerce yıllık bir öykü anlatılır.

Adamın biri büyük bir bilge olarak ün salmış kralına gider ve

ona şunu sorar: "Efendim, söyleyin; hayatta özgürlük var mıdır?"

"Elbette," der kral, "kaç bacağın var senin?" Adam, bu soruya

şaşırarak şöyle bir kendine bakar ve "İki, efendim," der.

"Pekala, tek bacağının üstünde durabilir misin?"

"Elbette."

"Dene o halde. Hangi bacağının üstünde duracağına karar ver:'

Adam biraz düşünür, sonra sol bacağını kaldırır ve bütün

ağırlığını sağ bacağına verir.

"Tamam," der kral. "Şimdi de öteki bacağını kaldır."

"Nasıl? Bu imkansız, kralım!" der adam.

"Gördün mü işte?" der kral. "Özgürlük budur. Sadece ilk kararı almakta özgürsün. Ondan sonrasında değil."

,

Peki, ya ben ne karar vermiştim? Hangi noktaya kadar ben

bedenimdim? İkimizin arasında ne gibi bir ilişki vardı? Ama ger

çekten sadece ikimiz mi vardık? Yoksa ben-ben olanın özdeşi

saydığım zihnim, bu bedenin pek çok işlevinden biri miydi, ve

mutlak olarak ona mı bağımlıydı? Ölüm giderek kendini hissettiren bir gerçeklik olarak üzerime ağırlık yapmaya başlamışken; ağrılarım, baygınlıklarım, yüzleşmem gereken hüzünlerim bunca artmışken bu soruları sormak büyük anlam kazanmıştı ama elbette yanıtları bilemiyordum.

Bedenimin, doğduğumda ödünç almış olduğum bir kostüm

olduğunu, eninde sonunda geri vereceğimi ya da vermek zorunda kalacağımı ve çıplak kalmaktan korkmayacağımı düşünmek hoşuma gidiyordu. Ama gerçekten böyle mi olacaktı? Bir tek şey

kesindi. Zihin-ben, bedenimin bilincindeydi ama bedenim benim

bilincimde miydi? O zaman, eğer öyleyse, benim varlığımdan haberdar olmalı ve aklına eseni yapmamalıydı!

İlaç, öncelikli olarak midemi etkiliyordu ve artık öz-denetimini

kaybettiği için, haklı olarak bir zehir gibi gördüğü bu maddeyi

kusmaya çalışıyordu. Bunu önlemek için, hastanede bana son

derece pahalı haplar vermişler ve dayanamayacağımı sezdiğimde yutmamı söylemişlerdi. Tek birini bile almamayı başardım.

Midemin o alt üst edici tepkiyi vereceğini hissettiğim anda yere

oturuyor, penceremin önünde duran minik, bronz Buda'nın önünde bağdaş kuruyordum. Gözlerimi yumuyor ve zihnimi mideme odaklıyor; onu okşadığımı, onunla konuştuğumu ve sakinleştirdiğimi hayal ediyordum. En azından sahip olduğum izlenim buydu. Belki de sadece şanslıydım; ne var ki, yıllar önce Tayland'da bir Vippasana meditasyonu kursunda John Coleman'ın öğretmiş

olduğu bu uygulamanın i laçlarımın, pastillerimin, hatta iyi niyetli olsa da kötü huylu fosforlu kırmızı sıvının yerini tutacağı konusunda kendimi kandırmıyordum. Ama bu şekilde odaklanmak çok işime yaradı.

Bedenin ötesinde, belki daha az maddesel, değişimlere ve çürümeye daha az meyilli, başka bir şey olma hevesime karşın bedendim ve beden kalmayı sürdürüyordum. Bu nedenle şimdiden sonra her şeyin bu bedene bağlı olduğu bilinciyle onu işler kılan

her şeye daha çok dikkat etmeliydim.

"Var olduğumuz şeyin yüzde 97'sini yediklerimiz oluşturur."

Kemoterapiye dayanmamı kolaylaştıracak bir diyet öğrenebil

mem için MSKCC'nin beni yollamış olduğu genç beslenme uzmanı hanım kendini tanıtmaya bu cümleyle başladı. "Besinlerin sanayileşmesi bedenimizde büyük dengesizliklere yol açtı ve

sağlığımız için büyük tehditler oluşturmayı sürdürüyor. Bu nedenle olabildiğince doğal beslenin."

Bedenime yardımcı olmak istiyorsam, bol bol bitki çayı içme

li, çok yağlı olduğu için sütten uzak durmalı, soya sütüyle yetinmeliydim. Yağsız yoğurt ve çok meyve yiyebilirdim. Hindistan' da yaşayarak ortama uyum sağlamış ve vejetaryen beslenmeye alışmış olduğumdan, bu sistem içersinde devam etmek istiyorsam sık sık fındık, çam fıstığı, badem ve çekirdek yemeliydim. Bunların en iyisi de fazla tuzlu olmamaları koşuluyla kabak ve ayçiçeği çekirdeğiydi.

"Tabaklarınızın rengarenk olmalarını sağlayın; sarı, yeşil, kırmızı ve kara sebzeleri bir araya getirin. Bol bol brokoli, pırasa ve sarımsak yiyin. Günde iki-üç kez katı meyve sıkacağınızı çalıştırın ve içine her şeyi atın; havuç, elma, ıspanak ve bulabildiğiniz bütün orman meyvelerini, özellikle de böğürtlenleri. Şunu hiç

unutmayın; portakal ve greyfurtların beyaz kabuklarını ayırma

yın. İçinde lif olan her şey sizin için yararlıdır ve bağırsaklarıd üzene sokmakta birebirdir." O bana bunları anlatırken, sanki gazeteci-ben hala devredeymiş gibi not tutuyordum.

Hayatım boyunca yuttuğum hiçbir şeyi fazla önemsemeyerek

önümdeki tabağın tuzlu mu değil mi, haşlanmış mı kızarmış mı

olduğuna dikkat etmemiş olan ben, zaman yitirmeden ağzıma

atacağım her şeye son derece bilinçli bir biçimde yaklaşmaya

başladım. Biyolojik ürünler satan dükkanların devamlı müşterisi, gıda paketlerinin üzerinde yazılı her şeyin ısrarlı okuru haline geldim. Dağ ve göl manzaralı etiketlerin sadece alıcının gözünü

boyamaya yönelik olduğunu hemen öğrendim ve ürünün, yasa

gereği etiketlerde belirtilmesi gereken, bileşenlerini aramaya

başladım. Koruyucu maddeler, eklenti aroma, renk ve lezzet

içerenleri satın almıyordum. Zehirli şeyler yeme tehlikesi kar

şısında takıntılı biri olup çıkmıştım birdenbire. Evde bulduğum

bütün teflon tencere ve tavaları çöpe atıp hepsinin çelik olanını

satın alarak bütün öğünlerimi olabilecek en yalın ve doğal biçimde pişirmeye başladım.

İçgüdüsel olarak beni en çok tiksindiren yiyecekler, genetik

olarak değişime uğramış olanlardı. Kötü niyetli büyük besin firmaları daha fazla kar elde etmek için doğaya uyguladıkları bu tür bir düzenbazlığın üzerine balıklama atlarken acaba böyle

Tanrıcılık oynamanın insanlar ve çevre üzerinde ne gibi sonuçlar yaratabileceğini düşünmüşler miydi hiç? Bu tür mallar uzun süredir satıştaydı, insanlar bunları yiyordu ve kim bilir sonuçta

ne gibi felaketler yaşanacaktı. Günün birinde bunun farkına varacaktık ama pek çok kişi için çok geç olmuş olacaktı.

Bedenin, büyük oranda, yediği şey demek olduğu doğruysa

belki de benim bedenimin bir parçası olan kanser de yemiş olduklarımın bir sonucuydu. Bu mantık yürütme biçimi aklıma yatmıştı ve şimdi, Çin'de yemiş olduğum o çok leziz ama pis ve

kötü kokulu mutfaklardan çıkan yemekler, Hindiçin sokaklarında içtiğim çorbalar, insanın hayatı boyunca açlık, can sıkıntısı ya da arkadaşlık yüzünden yutmuş olacağı binlerce şey dehşetle

aklıma düşmüştü. Peki, ya içinde yemek yenen o iyi yıkanmamış

tabak ve taslara ne demeli? Bir de büyük otellerin o pırıl pırıl

tabakları var tabii; onlar da ninelerimizin çok sağlıklı külü ile

yıkanıp parlatılmıyor elbette; sağlığa zararlı her türlü deterjanla

temizleniyorlar.

Hindistan'da bir grup insan -örneğin en sofu braminler- sadece kendi pişirdiklerini, sadece kendi yıkadıkları taslarda yer; bazıları aşçı seçiminin pratik değil ruhsal bir konu olduğunu

düşünür. Bu braminler yemeği hazırlayan kişinin -istemeden

de olsa- enerjisini besinlere yansıttığına inanırlar; bu nedenle

aşçının ruhsal çöküntüde olması durumunda onun bu negatif

enerjisinin yemeklere ve dolayısıyla yiyen kişilere de bulaşaca

ğına inanırlar. Bilimsel olarak bunların hepsi çok saçmadır çünkü hiçbir bilim dalı bu negatif enerji yükünü kanıtlamak, hatta yoğunluğunu ölçmek konusunda bir bilgiye sahip değildir. Bazı

kişilerin bu konulara inanıp inanmaması da zaten buna bağlı de

ğildir. Böyle bir enerji yükü yoksa, bunun nedeni onların inanıp

inanmaması değildir.

Doktorlarım iki muayene arasında anlattığım bu konularla

çok eğleniyorlardı ama hiçbiri durup da dünyayı bu değişik bakış açısıyla görmenin ardında doğru bir şeyler olabileceğini dü

ünmeye zaman ayırmıyordu. Kaldı ki mağrur bilimimiz bazı konularda pek yetersizdi. Besinler ve sağlık arasındaki ilişki gibi...

Bütün bilimsel araştırmalar vitaminlerin değişik hastalıkların tedavisindeki önemini vurguladılar yıllar boyunca. Oysa şimdi yeni incelemelerin sonuçları ortaya çıkıyordu ve vitaminlerin aslında pek işe yaramadıkları ya da pek az yaradıkları açıklanıyordu. Tuzun kalp hastaları için zararlı olduğu söyleniyordu neredeyse yirmi yıldır. Şimdi ise bunun da kesinlikle doğru olmadığı anlaşılmıştı. Doktorlar, yüksek oranda lif içeren besinlerin kolon kanserinden korunmak için harika bir yöntem olduğunu

anlatmışlardı bize yıllarca. Şimdi böyle bir şey olmadığı da ortaya çıkmıştı.

Amerikan basını neredeyse her gün şu ya da bu üniversitenin

yaptığı araştırmaya göre şu ya da bu sebzenin kanserle mücadelede çok başarılı olduğu konusunda bir haber yayımlıyordu.

Bu, bir seferinde taze soğan, ötekinde Brüksel lahanası, havuç,

domates ya da brokoli çiçeği oluyordu ama hepsi de illa ki en

fazla üç günlük tazelikte olacaktı. Meyveler konusunda da buluşlar vardı; erikler ve böğürtlenler yere göğe konmuyordu. Baharat deyince de akla mutlaka kimyon ve zerdeçal gelmeliydi.

Birkaç yıl sonra bu haberlerin de son derece gülünç görünece

ğinden emindim. Bir gün New York Times ta okuduğum şu haber

'

de bunlara bir örnekti: Stresli insanlar, stressiz olanlara oranla

daha kolay grip oluyorlardı.

O halde? Bilimin -en azından şimdilik- bir aşçının yemeğe

katabildiği iyi ya da kötü enerjiyi ölçememesi, bu etkinin var

olmadığını ileri sürmeye yeter mi? Deli Dana hastalığının ortaya çıkmasının altında, canlıların en vejetaryeni ve şiddetten en uzak hayvan olduğu için Hintlilerin gözünde kutsal sayılan

ineği, her gün başka hayvanların kemik ve etlerinden yapılmış

yapay bir besinle beslememiz yatmıyor mu? Bilimsel olarak bu

pek geçerli bir bilgi gibi görünmeyebilir ama bence en inandırıcı

olanıdır. Başka canlıların dönüşüme uğratılmış cesetleriyle geviş

getirmek, sonunda inekleri çıldırtmıştır. Bu kadar basit. Günün

birinde bizler de sabah içtiğimiz kahvenin, akrabalarımızın kavrulmuş iskeletleriyle hazırlanmış olduğunu ya da tabağımızdaki bifteğin komşumuzun öldürülmüş oğlunun baldırı olduğunu öğrensek delirmez miyiz?

Peki nasıl olmuş da inekler bunun farkına varmışlardı? Eh,

bu, bilimin -en azından şimdilik- yanıt veremeyeceği türden bir

sorudur ama öyle bile olsa sormamız yersiz kaçmaz. Bilimsel olarak, köpeklerin insanlara neden bağlı olduklarını ya da somonların yıllarca okyanusun ortasında yaşadıktan sonra doğdukları ırmağın denize döküldüğü yeri bulup orada yumurtlamalarının

ve ölmelerinin nedenini anlamış olabiliriz belki ama, peki ya bir

gemide kafes içinde tutulan tavşanlar, suyun derinliklerine inmiş

bir denizaltıda olan yavrularının asla eşit olmayan zaman aralık-

!arıyla öldürüldüklerini nasıl hissediyorlardı? Bu, her yavru tav

şanın ölümünün annesinde bir tepki yarattığını kanıtlamak için

Sovyetler Birliği'nde yapılmış bir deneydi.

Benim düşünceler arasında böyle serbestçe dolaşmam ve

yeni bakış açıları yansıtmam en çok tamirci-doktor hanımımı

eğlendiriyordu. Ama elbette o, bu tür düşüncelerin tuzağına

düşmüyordu. Zaten ben de böyle bir şey peşinde değildim. Elbette bilimin göreceli olduğunu ve bilim tarihinin yeni keşifler ışığında kısa süre sonra doğrusu ortaya serilecek yanlışlıklar

silsilesi olduğunu kabul etmesini beklemiyordum ondan. Hayır,

hayır! Böyle dolambaçlı yollarda gezinmek zihnimi eğlendiriyordu ama içten içe bu bilime güvenmek istiyordum; çünkü kumar masasında oynadığım taş oydu; o numara sayesinde kazanmayı

umut ediyordum.

Günün birinde doktor hanım, "Söylesenize Bay Terzani; duyduğuma göre bütün doktorlarınıza lakaplar takmışsınız. Benimki ne?" diye sordu. Neyse ki ona yalan söylemek zorunda kalmadım. Soyadıyla oynayarak ve sadece bir sesli harfi değiştirerek ona "Bringluck" yani "Uğur" adını

takmıştım.

Bedenimiz ağırlıklı olarak içine koyduklarımızdan oluşuyorsa,

besin ilgilenmem gereken en önemli konuydu ama ikincisi de

havaydı. Beden yemek yemeden günlerce yaşayabilirdi -ve bu

zaman zaman iyi de gelirdi- ama hava almadan birkaç dakikadan

fazla hayatta kalmak olanaksızdı. Solumakta olduğum havanın

niteliği konusunda seçim yapamayacağım için, en azından onu

en iyi nasıl soluyacağımı öğrenebilirdim.

Bu düşünce aklıma gazetedeki bir ilanı okurken gelmişti. Çinli bir "Üstat" hafta sonunda bir çi gang - sözcük anlamı olarak, hava çalışması- semineri düzenleyecekti. İlana göre seminere

"her yaşta ve her türlü fiziki koşula sahip" kişiler katılabilirdi.

Seminere yazıldım, paramı ödedim ve bir cumartesi sabahı saat

dokuzda, kendimi yerleri ahşap, kolonları çelik olan büyük bir

salonda buldum. Burası, bir zamanlar sanayi yapılarıyla dolu

olan ama bugün New York'un en sevimli ve moda semtlerinden biri sayılan Bowery'deydi. 1900'lü yılların başlarında inşa edilmiş olan güzel cepheli eski tekstil fabrikaları, depoları bugün pek gözde olan ve ağırlıklı olarak gençlere yönelik büyük mağazalara, sanat galerilerine, "alternatif" kültür merkezlerine,

new age konularına yönelik çok değişik etkinliklere sahne olan

mekanlara dönüşmüştü.

Master Hu'nun semineri bu yeni tüketim türüne en uygun örneklerden biriydi. Ülkeye yeni göç etmiş yüzlerce kızı dikiş makinelerinin önüne oturtmak ve Amerikan konfeksiyon sanayiinin servetler kazanması için birer "ter makinesine" dönüşmelerini

beklemek yerine şimdi bu salonda elli genç ve orta yaşlı hanım

-ben ve bir başka tip, istisnayı oluşturuyorduk- Master Hu'yu

dinlemek üzere buraya toplanmıştı; Master, son derece basit bir

İngilizceyle ve kimi zaman yağcı-yardımcısının bütünleyici katılımıyla "Çin'in en kadim gizlerinden birini" anlatıyordu. Yağcıyardımcının aksanından İtalyan olduğunu hemen anladım; kasada oturan da onun Koreli kız arkadaşıydı.

Hindistan'da uygulanan pranayama gibi çi gang da nefesi

kontrol altında tutmak ve hayati gücü bedenin değişik yerlerine

ve elbette akciğere en fazla biçimde göndermeye dayanıyordu.

Çok uzun yıllar boyunca Çinlilerin ortasında yaşadığım için sabah güneş doğarken pek çok insanın parklara gittiğini, bu ağır ve dikkatin son derece yoğunlaştırılmasını gerektiren hareketleri

yaptığını görmüş, bunların iyileştirici gücü hakkında pek çok şey

dinlemiştim. Pekin' deyken karım Angela'nın bir arkadaşı kanser

ameliyatı olduktan sonra işyeri tarafından bir çi gang kursuna

gönderilmişti ve bize bu uygulamadan ne kadar büyük yarar

sağladığını anlatmıştı.

50

Tutuklanıp Çin' den sınır dışı edildiğimde, bu kadim ruh ve beden jimnastiğini öğrenmeye henüz başlamıştım. Hayatı boyunca bu sanatı uygulamış yaşlı bir işçiden aldığım eğitimi Pekin'de

tamamlayabilmiş olsaydım çok iyi olacaktı. Oysa şimdi New

York'un göbeğinde Master Hu'nun saçmalamasını dinliyordum.

öyle diyordu: "Size öğreteceğim çi gong'u düzgün olarak uygularsanız, kişiliğiniz değişir, daha sevimli olursunuz ve hanımlar daha kolay koca bulabilirler." Zavallı Master Hu! Amerika'ya yeni

gelmişti ve henüz bu mantığın işe yaramadığını, hatta "politik

olarak hatalı" olduğunu öğrenememişti.

Gün boyunca değişik alıştırmalar öğrendim. İlk bilgi; nefes

alırken göğsümüzü şişirmenin yanlış olduğuydu. Sonra sadece

göğüs kafesimizi değil, göbeğimizin altını; karnımızı şişirerek de

nefes alabileceğimizi öğrendik. Özel çalışmalardan biri, ayaklar

birbirinden açık, dizler hafif bükük durarak, böylece omuzlarla

ayakların aynı hizada olması sağlanarak başlıyordu. Hareketsiz

tuttuğumuz ellerimizin arasında ve göbek seviyemizde bir enerji topu olduğunu hayal ediyorduk. On dakika sonra bu topun önce saat yönünde sonra ters yönde döndüğünü hayal etmemiz

gerekiyordu. Master Hu; "Şimdi ellerinizi birbirinden ayırmayı

deneyin; ne kadar zor olacağını göreceksiniz. Hatta bazılarınız

için bu olanaksız olacak," dedi. Bazı kadınlar heyecanlı bir şekilde gerçekten de böyle olduğunu söylediler. Elleri "manyetik bir alan" içersinde donup kalmıştı. Benimkilere bir şey olmadı ...

Son alıştırmalardan biri de; dizler yine hafif bükülmüş vaziyette, gözleri yumup hafifçe öne eğilerek yapılıyor ve bu sırada ayaklarımızın yerde, başımızın da çok çok yukarıda olduğunu

hayal etmemiz isteniyordu. Bunu sevdim, çünkü bu benim kendini gerçekleştirmiş adam idealimdi; yani ayakları yere kök sal

ınış ama hayalcilikten vazgeçmeyen biri.

İlk günün çalışmaları bitince kendimi öğretmenimize tanıttım ve bana hayat öyküsünü anlatmasını istedim. Zaman geç-

meden kendimi yağcı-İtalyan ve Koreli kızla birlikte Üstad'ın

müritleri arasında bir vejetaryen lokantada yemek yerden buldum. Yağcı delikanlı yol boyunca, askerlik yaptıktan hemen sonra Amerika'ya geldiğini ve kuyumcu olarak iş aradığını anlattı bana. Bu alanda bir iş bulamamıştı ama söylediğine göre "şifacılık yapmak daha ilginç gelmişti". Elbette hem daha kolay hem de daha kazançlıydı. Kung Fu'dan judoya, aikidodan Tai çi çuan'a

kadar değişik savaş sanatları kurslarına devam etmişti; sonra

Master Hu ile karşılaşmış ve birbirlerini iyi kullanarak ayrılmaz

ikili olmuşlardı. Koreli kız da onların peşine takılmıştı. Kısa süre

önce bir ilaç firmasındaki işinden kovulmuş ve şimdi o da şifacı

olmaya göz dikmişti.

Yağcı tip bana bol bol üstadının "mucizeleri"ni anlattı. Enerjisiyle, uzaktan nesneleri yerinden oynatabildiğini, kağıtları ve başka nesneleri yine kendi enerjisiyle uçurabildiğini anlattı.

"Ben şimdilik migreni tedavi etmeyi öğrendim ama o her şeyi

başarabiliyor," diyerek konuyu kapattı. Kanser tedavisi elbette

üstadının en başarılı olduğu konulardan biriydi ve yağcı, Master

Hu'nun enerji seansı sonunda yarı yarıya küçülen urlar gördü

güne yemin ediyordu. Yine bizim yağcının ifadesine göre Üstat,

Papa'nın parkinsonunu tedavi etme gücüne de sahipmiş ama

tek sorun bunu Vatikan'a nasıl bildireceklerini bilememeleriymiş. Master Hu, o sıralarda New York'ta MSKCC'de tedavi gören Giovannino Agnelli'ye yardım edebileceğinden de emindi ama

sorun, ona ulaşmaktaydı. Benim de o hastanede tedavi görmekte olduğumu özellikle dile getirmedim; üstelik Hindistan'daki güzel buluşma-röportajımızdan ve açıklanamaz pek çok rastlantısal karşılaşmamızdan sonra şimdi de genç Agnelli ile benzer bir hastalık yüzünden aynı çatı altında, aynı tamircilerin eline

düşmemiz bence çok ilginç bir kaderi yansıtıyordu.

Üstat ve ekibinin ünlü olabilmek için bir fırsat kolladıkları öyle belliydi ki; bir "mucize" yaratmak ve onların şöhretine 52

katkıda bulunacak üne sahip birinde "mucize göstermeye" gereksinmeleri vardı. Onlara kızabilir miydim? Artık bütün dünya böyle işliyordu. İşe yarayan her şey pazar demekti, tek ahlaki de

ğer kazançtı ve herkes bu cangılda nasıl ayakta kalacağını düşünüyordu. Şu anda bir şeyleri değiştirebilmek olası görünmüyordu. Yalnızca bu durumun hoşuma gitmediğini söyleyebilirdim, o kadar.

Eninde sonunda; Master Hu'nunki güzel ve dokunaklı bir öyküydü. Çin'in en ücra ve yoksul eyaletlerinden biri olan Gansu'da doğmuş, ailesinin yüzyıllar boyunca bir "sır" sayesinde yaşamını

sürdürdüğü köyde büyümüştü. Bu sır, yanıkların nasıl tedavi edileceğine ilişkindi. Aslında bu pek basit bir sırdı. Kavun kabuklarını toprak küplere koyuyorlar, sonra bu küpleri sımsıkı kapatıp Loprağın üç metre altına gömüyorlar ve aylarca orada bırakıyorlardı. Kabukların sulanmasıyla oluşan sıvı mucizeviydi: Bunu yanık deriye sürmek yaranın hemen iyileşmesini sağlıyordu.

Gözümün önüne eski, sıradan bir Çin köyü geliyor. Tahta çatı-

1 ı, toprak zeminli evler, dolaşan çiftçiler, yanıklarını iyileştirmek

için ta uzak köylerden gelenler. Orada her şeyin bir anlamı vardı, her şey insan ölçütündeydi ve bir

büyüye sahipti. Ve şimdi işte bu küreselleşmeyle, serbest pazarla, düşünce ve duyguların

cizgürce dolaşmasıyla genç Hu, Master Hu'ya dönüşmüştü ve

dünyanın merkezindeki alana çıkmış, en çok aranan şeyi, umudu satmaya girişmişti. Yanıkları iyileştirme umudu mu? Elbette lıayır. Bunlar için artık her eczanede satılan merhemler vardı.

)imdi gündemde olan, kesin devası bulunamamış olan kanseri

ıyileştirme umuduydu.

Yağcı tip bana, "Odanın dibinde, tam sizin yanınızda oturan

hanımı fark ettiniz mi?" diye sordu. "Bunun bilinmesini istemiyor

. ı ına size söyleyebilirim; onun göğüs kanseri var. Ameliyat olma

ıııaya, kemoterapi almamaya ve kendini Master Hu'ya emanet et

ıııeye karar verdi." O hanımı elbette görmüştüm. Solgun ve ürkek

bir hali vardı. Öğle yemeği saatinde duvara dayanıp oturmuştu

tek başına. Çantasından bir tas dolusu yeşil bir çorba çıkarmıştı;

bu da bir başka Çin bilgeliğinin ya da makrobiyotiğin önerdiği yemek olmalıydı. Sessizce ve neşesizce içmişti çorbasını.

Genç İtalyan belki ülkesinde iyi bir kuyumcu olabilirdi; genç Hu

da ailesinin geleneğini sürdürebilirdi; Koreli kız belki Kore' sinde

kalsa daha mutlu olurdu; oysa şiddetli zamane rüzgarları gemilerini batırınca hepsi uzak bir kıyıya atmışlardı canlarını. Şimdilik birbirlerine tutunmuşlar, New York'un bir çatı katında, hayal satıyorlardı. Yalnız ve zavallı bir kadına kendi şarlatanlıklarının

kemoterapiden, sınırlı Batı tıbbından daha iyi olduğu hayalini ya

şatıyorlardı.

İkinci gün, ilk gün öğrendiğimiz alıştırmaları yinelemekle ve

Master Hu'nun, bana genç İtalyan tarafından müjdelenmiş olan

bazı mucizelerini izlemekle geçti. Üstat, bir kişiyi tabureye oturtuyor ve tansiyonunu ölçüyordu. Sonra arkasına geçiyor, kendi özel hareketlerini yapıyor, ona "enerji aktarıyor" ve düşmüş olduğunu

kanıtlamak için yeniden tansiyonunu ölçüyordu.

Bense gözlerimi az ötemde, odanın bir köşesinde büzülmüş

oturan o ufak tefek, solgun ve zayıf kadından ayıramıyordum.

Hayatını ellerine emanet etmiş olduğu Master Hu'nun bütün hareketlerini büyülenmişçesine seyrediyordu. Bu onun hayatıydı ve nasıl yaşaması ya da bitirmesi gerektiğini seçmek de onun

hakkıydı ama bunu yapmakta özgür müydü? Bu olanak, bu "alternatif" seçenek karşısına çıkmamış olsaydı, elbette bir cerraha başvuracak, kemoterapi yaptıracak, belki de şimdi bir parkta koşuyor olacaktı.

Çi gong'un kabahati miydi bu? Elbette hayır. Çi gang bilgelik

dolu bir çalışmaydı; insanın solunumu ele almasında, "top çalışması" yapmasında, başının bulutların arasında olduğunu hayal etmesinde, hatta belki enerji aktarımı yapmaya çalışarak karşısındakine yardım etmekte, onu rahatlatmakta bile sağlıklı, ger-54

çek ve kadim bir şeyler vardı. Dayanılmaz olan -en azından benim

için- burasının çi gang toprakları olmamasıydı; onun köklerin

den sökülerek bambaşka bir dünyaya taşınması, anlamından

yalıtılmış olması, reklam broşürleriyle tanıtılan bir süpermarket

ürününe dönüşmesi ve Master Hu'nun "akut ve kronik" pek çok

hastalığı çi gang aracılığıyla iyileştirmeye söz vermesiydi.

Pekin' de Gökyüzü Terası Parkı'nda yaşlı Çinlilerin bu çalışmayı güneş doğarken ayaklarında bez terlikleriyle, yakındaki salkım söğüt ağacının dallarına astıkları kafeslerdeki bülbüllerin şakımasını dinleyerek yapmalarının bir anlamı vardı; New York'un bir çatı dairesinde ise bir anlam yüklenmiş gibi görünmüyordu hiç.

Bence Master Hu da burada kendini aykırı hissediyordu.

Bütün kadim uygarlıklar "solunumun gücü" üzerine çalışmışlar; solunum ve zihin ve hatta belki de ruh arasındaki bağlantıyı gözlemlemişlerdi. Hintliler gibi bazıları da solunumu kullanarak

bütün evreni ayakta tutan o gücün bilincine varılabileceğine çünkü solunumun bu gücün en temel ifadesi olduğuna inanmışlardı.

Fil ve yılan gibi çok yavaş soluyan hayvanların, köpek ve maymun

gibi hızlı soluyan hayvanlara oranla çok daha uzun yaşadıklarına

dikkat etmiş olan yogiler, uzun yıllarını solunumlarını yavaşlat

ıııa çalışmalarına ayırmışlar ve böylece -söylentilere göre- kendi

hayatlarının yüz elli, iki yüz yıla kadar uzata bilmişlerdi.

Yine son derece Hintli bir inanışa göre kaderin bize biçmiş

olduğu zaman; yıllar, günler ya da saatlerle değil -zaten bunların tümü bizim uydurmamızdır- sayılı olan nefesimizle sınırlıdır.

l!aşka türlü söylersek; doğduğumuz andan itibaren günlerimiz

değil, nefeslerimiz sayılıdır. Bir insan normal olarak günde 2 1

lıin, ayda 6 3 0 bin ve yılda ortalama 7,5 milyon kez nefes alıp verdiğine göre, bu ritmi yavaşlatmak hayatı uzatmak anlamına gelir.

Yl'ter ki insan bunun için çalışsın!

Varsa bile- bu gibi çalışmaların değeri, sıradan ölümlüler için

wı; ezoterik, ulaşılamaz gibidir ve büyük fedakarlıklar, kendini

adamalar sonucu kazanılabilirler. Herkesçe ulaşılabildiği zaman

ise anlamını ve bununla beraber olası etkisini yitirirler. Bir gizem,

gücünü koruyabilmek için gizem, sır da sır olarak kalmalıdır.

Yine de çi gang çok keyifli bir alıştırmaydı.

Çıkarken kulağıma bazı kızların neşeli konuşmaları çalındı.

Bir tanesi "Ben yoga ve reiki yaptım ama ilk kez gerçekten bir

şeyler hissettim," dedi.

Kapının yanındaki bir bankta yağcı delikanlı ile Koreli kız

yin yang desenli tişörtler, derslerin kaydedildiği video kasetler,

Üstad'ın önerdiği ve strese, soğuk algınlığına karşı banyo suyuna

katılacak tuzlar satıyorlardı.

Bedava olarak bulunabilenler yalnızca Master Hu'nun,

Manhattan'ın So Ho mahallesindeki stüdyosunun açılışını müjdeleyen bir demet broşürdü. Bir seans ücreti 1 5 0 dolardı.

Yürüyerek aşabileceğim altmış kadar sokak olmasına (ortalama olarak dakikada bir blok yürüyordum) ve ertesi sabah kendimi hiçbir şeyi şifalandırmayı değil bunu sadece denemeyi vaat eden doktorlarımın ellerine teslim edeceğim için seviniyordum.

Kemoterapi görmekteki ilk nedenim, başlangıçtaki hastalığımdı

ve o zaman doğası fazla da saldırgan olmayan hasta hücrelerin

yavaş yavaş çoğalmasıydı; oysa şimdi beklenmedik bir "değişim"

olmuş, hücreler hem saldırganlaşmış hem de çok hızlı üremeye başlamıştı. Kemo bu değişimi durdurmak zorundaydı. Sorun şuydu ki, bu arada ilaç beni de "değiştiriyordu"!

Birkaç haftalık tedaviden sonra bedenim kesinlikle o güne

kadar tanımış olduğum beden olmaktan çıkmıştı; her geçen gün

bir şeylerin değiştiğini gözlemliyordum; bu değişimler önce belli belirsiz olurken giderek belirginleşiyordu. Uyduruk bir bilimkurgu filminin kahramanı olan mutant'a benzemiştim. Duyularım keskinliklerini yitirmişlerdi: Dokunma duyum donuklaşmış, 56

koku ve tat alma yeteneklerim son derece körelmişti. El parmaklarım sanki cam gibi kırılganlaşmışlardı. Bir portakalın kabuğunu bile delemediğim tırnaklarım kısa bir süre sonra eski zaman fotoğrafları gibi kahverengi oldular. Dişlerim sarardı, diş etlerim

i>yle hassaslaştı ki, en yumuşak diş fırçası bile sanki rende gibi

gelmeye başladı. Ayak parmaklarım sık sık karıncalanıyor, kimi

zaman duyarsızlaşıyordu. Bir tanesi acayip biçimde kıvrılmaya

lıaşladı. Tırnakları da kararıp düştüler. Yüzüm ve karnım ise sürl'kli olarak şiş durumdaydı.

En kötüsü başımdı. Sanki artık işlemiyor; hiçbir şey düşü

ııemiyordu. Hiçbir zaman çok zeki bir adam olmamıştım ve

lıayatım boyunca tek bir konu ya da düşünceyle dört-beş takla

.ııanlara hayranlık duymuştum çünkü ben en fazla iki takla atalıiliyordum! Ama şimdi zihnim en sıradan konuları düşünmekl l'rı acizdi; anahtarları kilitten almak, boş tencerenin altındaki

.ıieşi söndürmek ve yatmadan önce hazırladığım sıcak papatya

,·.ıyını içmek gibi şeyleri unutuyor; sabah kalktığımda fincanda

c l ı ı ran soğumuş çayı görünce anımsıyordum ancak.

Kimi zaman bir tür transa girdiğimi sanıyordum. Elimde sıkı

·.ıkı tuttuğum bir şey kayıp gidiyordu sanki. Pek çok tabak ve

ı, .ıııak kırdım. Divan ve mutfak arasındaki mesafeyi üç adımda

.ıLıcağımı sanırken, bu arayı aşmak üç dakikamı alıyordu. Bütün

l 11·denim yavaşlamıştı ve sanki dengesini yitirmişti. Genellikle

.ıy;ıklarımın yere basmadığı hissine kapılıyordum, suyun üzerin

ı lı · s üzülüyor gibiydim. Kırk metrekarelik bir mekanda yaşıyor

ı l ı ı ın ama sürekli kalem ve gözlük yitiriyordum.

Divana uzanıp okurken kullandığım bir gözlüğüm vardı ve

l ı ı ıııu yitirmek bende takıntı halini almıştı. Hayat boyu biriktir

ı l ıı:i ın halılarım, mobilyalarım, heykellerim, Çin kaligrafilerim,

ı ı •siınlerim bir yana, gözlüğüm bir yana gibi bir düşünceye kapıl ını ştım. Oğlum Folca ile Kuzey Hindistan dağlarında görme

\'• ' gi ttiğimiz Dalai Lama müritlerinden, yaşlı ve sıska bir keşiş

*

-kimbilir neden- sık sık aklıma takılıyordu. Tek başına ve huzur

içinde, taştan örülmüş kulübesinde sonradan tabutu olacak tahta bir kutunun üzerinde yatıyor ve kutsal yazılar okuyordu. Peki ya o gözlüğünü kaybedince ne yapıyordu? Belki günün birinde

genç bir rahip Dharamsala'ya iner ve ona yeni bir gözlük alırdı.

Ama bunun için yaşlı keşişin haftalar, belki de aylar boyu beklemesi, belki de kışın bitmesi, karla

kapanan yolların açılması için sabretmesi gerekecekti. İsteğine yenik düşmeden, tasalara

kapılmadan, her şeyin geçici olduğunu, hiçbir şeyin kalıcı olmadığını bilerek bekleyecekti. Bir gözlük sahibi olmak, zamanın ve dumanın sararttığı kitaplarını mutlulukla okuyabilmek için aylarca bekleyecekti.

Gözlüğüme bakıyor, onu bir hazine olarak görüyordum. Çok

okuyordum ama hiçbir şeyi özW-mseyemiyor, sonradan hiçbir şey

anımsamıyordum. Sadece o anın tadını çıkartıyordum. Şiir kitapları okuyordum ve on sekiz yaşımda sanatoryumda yatarken Büyülü Dağ'a · takılmış olduğum gibi, şimdi de hastalık romanlarına düşmüştüm. William Styron ve depresyonu, Narman Cousins ve

son derece kişisel bir tedavi uyarınca bol kahkaha ve vitaminle

iyileştirmeye çalıştığı omurga iltihabı ile zaman geçiriyordum.

Güneş. Hayatım boyunca güneş altında durmaya bayıldım;

dağ tepelerinde, deniz kenarında, tropik ülkelerde ya da Mekong

kıyısında güneşin tadını çıkardım. Şimdi ise farkına varmadan

gölgedeki kaldırımı ya da yolu seçiveriyordum. Güneşten sanki

bir mikropmuş gibi kaçıyordum. Tamircim, Doktor Uğurlu Hanım kemoterapinin, cildimin pigmentasyon sistemini onarıla mayacak biçimde harap ettiğini açıklamış ve bana kaçış noktası

bırakmayan bir uyarıda bulunmuştu: 'l\rtık hayatınız boyunca,

asla, asla güneşlenemeyeceksiniz!" Gülümsemiştim, o ise "Ta-

1929 Nobel Edebiyat Ödüllü Alman romancı ve deneme yazan Thorna

Mann'ın 1924'te yayımladığı, hastalık (verem, sanatoryum) ve ölüm tema

!arını işlediği romanı - ç.n.

marn, görüşürüz!" demek istediğimi sanarak görünürde sadistçe

ama aslında temkinli olmam yolunda bir uyarı daha yapmıştı:

"Bay Terzani, isterseniz güneşin altında oturun ve beyninizin kızarmasını hissedin."

En tuhafı, sanki karakterim de değişmeye başlamıştı. Karar

vermekte son derece zorlanıyordum; kendimi kırılgan ve alıngan

h issediyordum. O sıvılarda benim ruh hallerimi değiştirecek güçler de vardı. Hayatım boyunca, onlardan nefret eden Angela'ya rağmen, korku filmleri seyretmeye; gıcırdayan kapılara, hayaletli şatolara gizlenen katillere bayılmıştım. Ama kemoterapi aldıktan sonra bu zevkim de yok olmuştu; artık korkuyordum. Korku l ilmlerini birkaç dakika bile seyredemiyordum.

Zihnim giderek bulanık ama daha da sakin bir hal almıştı.

llu da büyük bir keyifti. Terapinin başında psikolojik olarak pek

ı l eğişkendim. Aklıma gelen olumsuz bir düşünce ansızın bir fir

ı ı ııaya dönüşebiliyor, her ses bana bağırış gibi geliyor, küçücük

lıir merdiven gözümde dağ gibi büyüyordu. Herhangi birisiyle sır adan bir konuşma beni alt üst etmeye yetiyordu. Bu, söylenenlı·rin içeriği yüzünden değil, benim yarıya kadar dolu bir varili

.ıııdırmamdan kaynaklanıyordu. Bana bir kez dokunuluyor, ben

ı, .ıl kalanıyor çalkalanıyordum ...

M editasyonla öğrendiğim; zihni sakinleştirmek için önemli

ı ıl;ının gelip geçen düşüncelere direnmek değil, onların farkına

v.ırmak, var olduklarını kabul etmek gerektiğiydi. Onları kovmak

ı.ıı ısa kendi kendilerine çekip gitmelerini beklemek daha kolaydı.

H.ılangıçtaki ruh durumum için de aynı yöntemi denemek iste

ı I i ıı ve yavaş yavaş, belki fiziksel güçlerimin de zayıflamasıyla, tulı. ı l; eğreti ama son derece keyifli bir denge yakalamayı başardım.

Art ı k rüyalarım bile hafif, sıkıntısız ve rahat bir hal almışlardı; bu

ı ııyaları gören ben de aynen böyle olmuştum zaten.

Kimi zaman sabahları uyandığımda depresyonun gölgesinin

l ı.ıı ıa pusu kurmuş beklemekte olduğunu hissediyordum. Ama bu

hemen yok olan koyu bir dumanı andırıyordu; Japonya'dayken

her gün içine düştüğümü sandığım o korkunç kara çukura, dünyanın ağırlığının omuzlarıma binmesi duygusuna veya yararsızlık takıntısına hiç benzemiyordu. Bu, şimdilerde bana dünyayı oldukça önemsiz hissettiren bir uzaklık duygusu gibiydi; dünya,

içinde yaşamaya değecek ilginçlikte bir yer olmaktan çıkmıştı.

Böyle olunca kanser de dram gibi görünmüyordu. Bir gün televizyondaki bir filmde işittiğim şu cümle eskiden olsa hiç dikkatimi çekmezdi: "Öleceğimi biliyorum, bilmediğim bunun ne zaman olacağı ve işte beni öldüren de bu!" Bu cümleyi duydum

ve içimden gülümsemek geldi. Bu Woody Allen'in ünlü sözünü

anımsatıyordu: "Ölmek mi? Beni hiç ilgilendirmiyor. Sadece o

geldiğinde ben burada olmak istemem."

Bu yeni ruh halimin bir başka.ilginç yüzü de, zaman ile kurdu

ğum farklı ilişkiydi. Geçmişin kesinlik yüklü olmasına her zaman

bayılmış, geleceğin pek çok olasılık dolu belirsizliği karşısında

kafası hep karışmış bir insan olarak, tadını sonradan çıkartmak

için "şimdi"nin geçmesini beklerdim. Böyle olunca da anı yaşayamayıp elimden kaçırırdım genellikle. Oysa artık böyle değildi.

Saat saat, gün be gün, fazla beklentim, fazla planım olmaksızın

şimdi'nin tadını çıkartıyordum.

Yorgunsam uyuyor, kitap okuyor ya da sadece pencereden

dışarıya bakıyordum. Minyatüre dönüşmüş varlığımın keyfini

tadıyordum ve sanki şu dört duvarın dışında olup bitenlerin kokusu, tadı yokmuş, yaşanan hiçbir şey önem taşımıyormuş gibi hissediyordum. Her sabah kapımın altından içeriye itilen New

York Times Gazetesi'ni bir karınca ya da arının sahip olacağı

umursamazlıkla okuyordum. Sözü edilen dünya benden çok çok

uzaktaydı.

Her ülkede kendime göre bir gazete okuma tarzı tuttururdum. Çin'deyken başyazıyla başlardım çünkü haberlerin orada olduğunu öğrenmiştim. Borsa oynamaya başladığım ülke 60

olan Japonya'da ise önce ekonomi sayfalarını okuyordum. New

York'ta ise Avrupa gazetelerinde artık olmayan bir sayfanın çok

ilgimi çekmeye başladığını fark ettim. Bunlar ölüm ilanlarıydı ve

iyi ya da kötü, tanınan insanların bu dünyayı terk ettikleri öğre

niliyordu bu sayfalarda. Bu, benim elli dokuz yaşımla, "uzun bir

hastalıktan sonra", "bir kalp krizi sonucu" ya da "kansere karşı verdiği savaşı kaybederek" ölen insanlar arasında büyük bir fark

olmadığını görmeme yarıyordu. Kimi zaman, hiçbir fark yoktu.

Gazetenin, her bir kişinin ölümüyle ilgili olarak belirgin bir

neden göstermeye çalışması bana tuhaf geliyordu. Hiç kimse için

öyle bir şey yazmıyordu: "Öldü, çünkü doğmuştu."

En ağır yorgunluk günlerimde bile -bombardımandan sonraki

onuncu gün en kötüsü oluyordu- kendimi salmamak için, rutine

sokmuş olduğum şeyleri yapmaya çalışıyordum. Dişlerini fırça

lamaktan, saçlarını taramaktan vazgeçen hastalar vardır; sanki

artık hiçbir şeyin önemi yokmuş ya da bütün kötülüklerin nedeni olan bu beden artık sevilemez ve sadece bir nefret nesnesi olarak görülmeliymiş gibi davranan kişilerdir bunlar. Onlardan

lıiri olmak istemiyordum. Bu nedenle; Central Park'ta gezinti,

lıir ağacın altında yarım saat hareketsiz oturuş, biraz jimnastik,

ı>ğle yemeği ve karnıma yaptığım iğne devam ediyordu. Sonra

ıızun bir yürüyüş yapıyordum; olabildiğince ve tükenene kadar,

lı ızla elli ya da altmış sokak yürümeye çalışıyordum. Kimi zaman

kl'ndimi inandırmakta güçlük çeksem de eninde sonunda sahip

ı ıl duğum tek beden buydu ve onu dinç tutmak yapabileceğim en

ıyi şeydi.

Bazı günler eve girdiğimde öyle yorgun oluyordum ki, bilgi

•;ayarı açıp dünyayla aramdaki gerçek bağlardan birini kurmaya,

y.ını Angela'ya gündelik mektubumu yazmaya bile üşeniyordum.

l l ı ı dönemi ailemden uzakta, yanımda sevdiğim kişiler olmadan,

.ıı ıı a yine de onları önemseyerek, tek başıma geçirme şeklindeki

·; .. zgisel kararım son derece bilgece olmuştu. Böylece başkaları-

61

nın kaygıları yüzünden kaygılanmama gerek kalmamıştı; bütün

enerjimi, bütün dikkatimi sadece kendime yönlendirebiliyordum.

Bir fırtınanın ortasında kalmamak için bütün safrasını -barut

tozu sandıklarını, rom fıçılarını, önceleri çok gerekli saydığı her

şeyi- denize döken eski bir denizci misali, ben de insani ilişkilerimi aza ve öze indirgiyor, alışkanlık, yarar ya da sadece nezaket yüzünden koruduğum gereksiz bağları kopartıp atıyordum.

Sessizliklerden, boş saatlerden, küçük eylemlerden, yararsız

oyunlardan, o güzel pencerelerin dışında esen pek çok rüzgarı

dikkatle izleyerek koruduğum huzurdan oluşan bir dünya yaratmıştım kendime. Uzun saatlerimi Doğu Yakası'ndaki bir gökdelenin değişimini seyrederek geçiriyordum. Seherde, açık ve portakal rengi gökyüzüne doğr_u yükselen kapkara bir çomağı

andırıyor, sonra günün aydınlığında gri oluyor, akşam alev alev

yanan bir muma dönüşüyor ve gün battıktan sonra yüksek katlarda ışıklar yanıyordu; işte o zaman benim kimi zaman uykusuz geçen gecelerimi aydınlatmaya yarayan bir fenere benziyordu.

Tek bir söz etmeden ya da duymadan geçirdiğim günler oluyordu ve yürüyüşe ya da alışverişe çıktığım zaman kapıda vardiyasına göre beklemekte olan Dominikli kapıcıya "günaydın" ya da "iyi akşamlar" sözcüğünü söylemekte fiziksel olarak zorlanıyordum.

Daima boş olan bir aklın, giderek daha az çatışmalı bir yüre

ğin ve her zamankinden hızlı akan zamanın tadını çıkarıyordum.

Üstelik kendi kendimi yararsızlık ve görev duygularıyla yiyip bitirmiyordum. Yapacak, hayal edecek, umacak hiçbir şeyim yoktu; sadece olduğum yerde ve sessizlik içinde kalmalıydım. Bütün ömrümce yaptığım üzere, konuşma, birileriyle öğle ya da akşam

yemeğine gitme, oradan oraya koşuşturma zorunluluğumun ol

mamasına bayılıyordum. Aynı repertuvarı sahnelemek zorunda

olmayışım ne mutluluktu! Ömrüm boyunca ne çok çene çaldım!

62

Yolculuklarımdan döndüğümde ne çok insanı akşam yemeklerine çağırıp şişelerdeki şarap gibi akıp giden öykü ve izlenimlerimle doldurdum! Gazeteci olmaktan hoşlanmıyordum; sürekli olarak bir bakan tarafından kabul edilmeye, bir başkanla röportaj yapmaya, konuksever olmayan ülkesine vize koparabilmek için

bir büyükelçiyle görüşebilmeye uğraşıp durmuştum. Bana öyle

geliyordu ki, bu meslek beni bozmuştu. Bir ayağımı daima kapı

ile eşik arasına sokmaya çalışmak, minnet duymak, anımsanmak,

kabul edilmek, haberi süsleyecek bir bilgi, anekdot ya da tek bir

cümle koparabilmek için didinip durmuştum. Sonunda hepsi bitmişti! O Tiziano Terzani (oradaki ben), artık yoktu; kemonun fosforlu kırmızı güzel sıvısı onu nihayet yakıp yok etmişti.

Artık telefonlar etmek, herhangi bir "iş yemeği" ne gitmek zorunda değildim. Bizlere özgü olan bu yiyerek sosyalleşmek, insan tanımak ya da çalışmak ne kadar saçma bir alışkanlıktı. İnsan

bir başkasını görmek ya da yeni birini tanımak durumundaysa,

bunu neden bir şeyler çiğneyerek yapar ki? Neden birlikte bir

ırmak kenarında yürümeye ya da taş oynamaya gidilmez?

Bir Kahin Bana Dedi ki adlı kitabıma şu sözlerle başlamıştım:

"Hayatta insanın karşısına her zaman iyi bir fırsat çıkar. Önemli

olan onu tanıyabilmektir." 1993 yılında, eğer uçarsam uçak kazasında öleceğim kehanetiyle ben bunun bir "fırsat" olduğunu fark etmiş; onu tanımış ve o yıl uçmamıştım. Kanserin de bir

başka güzel fırsat olduğunu düşünüyordum. Sık sık hayalimin,

gazetecilik dükkanımı kapatmak, üzerine "Dışarıda yemekteyim," tabelasını asarak kepenkleri indirmek olduğunu söyler,

�akalaşırdım. Sonunda başarmıştım bunu. Artık kesinlikle "Dı

�arıda yemekteydim". Sanki ben bu kanserin peşine düşmüş ve

onu arayıp bulmuş gibiydim.

Kısa bir süre sonra fiziksel olarak Apocalypse Now filmindeki

Marlon Brando'ya benzemeye ve aynen onun gibi "kendini ustura kenarından kayıp giden bir sümüklüböcek gibi" hissetmeye 63

başlamıştım. Aslında tiksinç bir hal almıştım ama kendi kendimi

pek de fena olmadığıma, forma girdiğime kandırmaya uğraşıyordum ve bunun bana iyi geldiğinden de emindim. Hastaneye girerken olabildiğince dik duruyor ve gülümsüyordum. Nasıl olduğumu soran herkese "Harikayım!" diyordum ve böylece bana merhamet göstermek ve anlamsız avutma sözcüklerini sıralamak zorunda kalmayan insanların neşeli gülümsemeleri kendimi daha da iyi hissetmeme yarıyordu. Zaten başka ne seçeneğim vardı ki; kurban rolünü ya oynayacak ya oynamayacaktım! İçgüdüsel olarak bunu oynamamayı seçmiştim.

Madem ki başıma gelmişti, bu deneyimden yararlanmaya

bakmalıydım. Bunu anımsamak için, günlüğümü yazmaya çalıştığım masamın üzerine, geçen yüzyıl yaşamış olan Koreli bir Zen rahibinin şu sözlerini yapıştır�ıştım:

Mükemmel bir sağlığın olmasını isteme

Bu açgözlülük olurdu.

Istırabını şifan yap

Ve engelsiz bir yol bekleme.

O ateş olmasaydı ışığın sönerdi

Özgürlüğe kavuşmak için fırtınayı kullan.

Bu hastalığı, sıçramayı öğrenmem için yoluma konmuş bir

engel olarak görmeye başladım. Sorun, yükselerek üzerinden

mi, kenarından mı, yoksa daha kötüsü, altından geçerek mi aşacağımdı. Belki de bu hastalıkta gizli bir mesaj vardı. Bir şeyleri anlamam için gelmişti başıma! Sonunda bilinçaltımdan bu hastalığı benim çağırdığım kararına vardım. Yıllardan beri rutinden kurtulmak, günlerimin ritmini yavaşlatmak, olaylara başka bir

bakış açısı yakalamak istemiştim: Yani bambaşka bir hayat ya

şamak. Şimdi her şey yerli yerine oturmuştu. Fiziksel olarak bile

bambaşka biri olmuştum ...

64

!)zerimde eşofman, tenis ayakkabıları, yün bere ve eldivenlerle

kentte dolaşıp duruyordum ve rastlayabileceğim pek çok meslek

ı aşımı düşünüyor, beni bu halde asla tanıyamayacaklarını tahmin

ı•dip eğleniyordum. Kolaylıkla bir sokağın köşesinde durup elimi

.ıçabilir ve her gün sık sık duyduğum nakaratlardan birini tekrar

Pdebilirdim: "Hey kardeş, fazla birkaç kuruşun var mı?", "Vietnam

gazisiyim. Bana yardım eder misin?" Bunu yapsaydım, eminim

Noel alışverişi için New York'u ziyarete gelmiş olan Der Spiegel

l lergisi'nin yayın yönetmeni umursamadan elime bir 25 sent tul ıışturur, benim kim olduğumu asla fark etmezdi.

Ben mi? Hangi ben? En eski -şu anda neden New York'ta old uğumu bilen- ve otuz yıldır düzenli görüştüğümüz en yakın arkadaşımın tanıdığı kişinin, ben olmadığım kesindi. Henüz Hong l(ong'dan gelmiş, evimin iki adım ötesinde, aynı kaldırımda olan

l·:ssex House adındaki otele inmişti. Telefonda ona "Columbus

Circus yönüne doğru ilerle. Ben de sana doğru yürüyeceğim,"

demiştim.

Ben, uzaktan onu hemen gördüm ama o beni görmedi. Yanımdan geçti, bana değdi ve karşıdan gelenler arasından beni tanıyabilmek için uzağa bakmayı sürdürdü ...

65

Kentin çift ışığı

Hindistan'da günün en güzel saatinin seher vakti olduğu söylenir; gece hala havanın içinde süzülmektedir, gündüz dolu dolu başlamamıştır; ışık ve karanlık arasındaki fark net olarak belli

değildir ve insan isterse, dikkat edebilirse, birkaç dakika için hayatta birbirine zıt gibi görünen karanlık ve ışığın, sahte ve gerçe

ğin, aynı şeyin iki ayrı yüzü olduğunu sezebilir. Farklıdırlar ama

birbirlerinden kolay ayrılamazlar, ayrıdırlar ama "iki değildirler".

Olağanüstü biçimde birbirlerinden farklı olan ama aşk içersinde

"Bir" olan kadın ve erkek gibi...

Hindistan' da rişiler yani "görenler" işte o saatler içinde Himalayalar'daki uzak mağaralarında tek başlarına meditasyon yaparlar ve havayı pozitif enerjiyle doldururlar; yolun en başındaki acemilerin bile tam o saatte kendi içlerine bakmaları ve her şeyin açıklamasını orada aramaları için yol gösterirler.

Amerikalı rişilerin nerede meditasyon yaptıklarını bilmiyorum ama seher vakti benim için de New York'un en güzel saatiydi; havanın daha fazla umut ve iyi şeylerle dolu olduğunu o saatte hissediyordum. Güneşin insana güven veren ilk ışıklarının, özellikle bir hasta için, gecenin korkularından kurtulmak demek

olduğunu elbette biliyordum ama o dakikalarda, çılgın kalabalık

akmaya başlamadan önce, hata göreceli bir sessizlik içine gömülmüş olan kent en şiirsel halini sergiliyordu. Uzun ve boş sokaklarda martılar gibi uçuşan kağıtlar, ilk müşteriyi avlamak için yavaş yavaş ilerleyen birkaç taksi, metronun sıcak hava üfleyen

mazgalları üzerinde battaniyeleri içinde dertop olmuş uyuyan

berduşlar görüyordum. Asfaltın şurasında burasında gizemli delikler vardı ve havaya acayip şekilli beyaz buhar sütunları püskürtüyordu; bunlar bana, New York'un olağanüstü yüreği olan Manhattan'ın sıcak karnında hala uyumakta olan ejderhaların

burun deliklerini düşündürüyordu.

Kent, o saatin çift ışığında, binalardaki yazı masalarında ve

yataklarında, lokantalarının sofralarında, sokak ve parklarında

sürüp giden sonsuz çarpışmaların savaş alanına dönüşmeden

iince, kendi varlığına yoğunlaşıyor, içine kapanıp düşünüyordu

sanki. Bu savaşlar ayakta kalabilmek, güç ve açgözlülük uğruna

yapılıyordu.

New York'u çok seviyordum. Dermanım olduğunda kimi zaman saatlerce yürüyerek onu enine boyuna arşınlamaya bayılıyordum. Ama bazen, her gökdeleninin iş, acı ve ıstırap simgesi olduğunu düşünmek bana ağır geliyordu. Birleşmiş Milletler binasına bakıyor, asıl ilkesi oburluk olan insanlığı; her bireyinin, ailesinin, köyünün ya da ulusunun asla bizi değil, yalnızca kendi

, , ; düşündüğü için gerçekte yönetilemez olan bir insanlığı yönel ebilme boş çabası içinde ne çok gözyaşı, ne çok sperm, ne çok yalan ve ne çok söz akıtıldığını düşünüyordum. Diktatörlerin,

devlet ve hükümet başkanlarının, casusların, saygın katillerin

konaklamış olduğu ve hala konakladığı New York'un ünlü ve büyük otelleri Plaza Otel'in, Waldorf Astoria'nın önünden geçiyor, o odalarda alınmış kararları, planlanmış suikastleri, yönetimleri

devirerek, direnişçileri öldürerek, uçsuz bucaksız hapishanelerde çürüterek ülkelerin kaderlerini değiştiren komploları düşü

ııüyordum.

Bankaların tabelalarına, değişik uluslara ve değişik amaçlara

.ıit ama kökleri mutlaka burada olan büyük şirketlerin binalarının tepelerinde dalgalanan bayraklarına bakıyor ve -kimsenin oyuyla seçilmemiş, çoğunluk tarafından adı duyulmamış, bütün

parlamentoların ve bütün dünya yargıçlarının denetiminden

kaçabilmiş- kravatlı bazı beylerin, birkaç saat içinde, o olmazsa olmaz çıkarlar uğruna bir ülkeye yatırılmış milyarlarca doları bir başka ülkeye yatırmak üzere çekmelerini ve böylece halkları

yoksulluğa sürüklemelerini düşünüyordum.

Modern dünyanın kurgusal çılgınlığı bütünüyle burada, Doğu

Yakası ile Hudson arasındaki birkaç kilometrekare çimentoda,

her zaman suların ışıltısını yansıtmaya hazır açık bir gökyüzü altında yoğunlaşmıştı. Burası insanlığı değiştiren yaygın ve umutsuz maddeciliğin taştan yüreğiydi, burası hepimizin itildiği, hepimizin uyruğu haline geldiği, benim içgüdüsel olarak kendimi her zaman direnmek zorunda hissettiğim küreselleşme imparatorluğunun, bu yeni ve zorba imparatorluğun başkentiydi.

Ve ben yardım istemek, kurtµluş aramak için tam buraya, ho

şuma gitmeyen her şeyin ideolojik merkezi olan buraya gelmiştim! Üstelik bu ilk kez olmuyordu. Otuz yaşımdayken, beş yıllık bir sanayi hayatından bezmiş olarak canımı buraya atmış ve

arzuladığım hayatı kurmaya niyet etmiştim. Şimdi ise o hayatın

tüketim tarihi bitmeden zaman kazanmak için yine buraya dönmüştüm. Amerika'nın sunduğu o derin karşıtlığı ilk seferinde de hissetmiştim: Ülkenin bana verdiklerine duyduğum minnet

-Columbia Üniversitesi, bir gazeteci olarak Asya'ya doğru yola

çıkacak olan bana Çin'i ve Çinceyi öğrenmem için iki yıl boyunca

burs ve özgürlük vermişti- ve yine bu ülkenin temsil ettiği hor

görme, pişmanlık, kimi zaman da nefret duyguları arasında gelip

gitmiştim.

1967 yılında, bir hafta önce Cenova'dan kalkan ve bizi de içine alan leonardo da Vinci gemisi New York'a yanaştığında ve Angela ile birlikte heyecanla bu yeni kıtaya adım attığımızda,

Amerika, tarafların eşit olmadığı kirli bir savaşla, inatçılığından

başka silahı olmayan bir Asya ülkesi -Vietnam- üzerinde baskı

kurmaya uğraşıyordu. Şimdi ise Amerika çok daha sofistike, ama

ı-:öze daha az görünen ve bu nedenle fazla direnç görmeyen bir

saldırıyla -mallarıyla birlikte- bütün dünyaya kendi değerlerini,

kendi gerçeklerini, iyi ve doğruya, ilerlemeye ve terörizme ilişkin kendi tanımlarını benimsetmeye uğraşıyordu.

Bazen Beşinci Cadde ya da Wall Street'teki büyük, ünlü yapılara girip çıkan, ellerinde küçük, kaliteli deri çantalar taşıyan

ık beyleri görüyor ve insanın kendini asıl bu tiplerden koruması

ı-:erektiğini düşünüyordum. Bu çantaların içinde "Gelişim projellri" adı altına gizlenen dosyalarda çoğunlukla gereksiz barajlar,

:1.ehir üretecek fabrikalar, tehlikeli nükleer santraller, bir ülkeye

ı-:irdi miydi bombadan daha fazla zarar ve kurban yaratan zehirleyici televizyon kanalları bulunurdu. Acaba gerçek "teröristler"

onlar mıydı?

Güneş doğar doğmaz, kalabalıklaşmaya başlayan caddeleriyll' New York, benim gözlerimde yarattığı o büyüleyici havasını yitiriyor ve bazen de her biri hüzünlü bir zenginlik ya da sefil

lıir mutluluk öyküsü peşinde koşan pek çok umutsuzu yutmaya

hazırlanan canavar gibi görünüyordu.

Saat sekiz olduğunda, evimin birkaç adım ötesindeki Central

l'ark'ın güneyinde bulunan Beşinci Cadde adam almaz oluyordu. Havaalanlarından alınmış parfümlere bulanmış, ellerinde oğle yemeği torbalarıyla koşuşan insanlar gökdelenlere girmeye başlıyorlardı. Yeni bir güne başlamanın nasıl bir yoluydu bu?

Aklıma hemşerilerim Floransalılar geliyordu; sabahları Porta

Homana mahallesindeki Bar Petrarca'ya girerler ve sadece "bir

kahve" değil; "bir lungo kahve", "bir macchiato kahve", "bardak

ı a" ya da "fincanda", "kremalı ama köpüksüz cappuccino" ya da

"ram bardakta koyu kahve" ısmarlarlar, genç Francesco her biri

ıiin zevkini aklında tutmaya uğraşırdı. Zaten New York'ta kahve

ı (edikleri şey, yürürken bir yandan da içebilmek için delikli plas-

1 il< kapakla kapanan kağıt bardakta satılan, ekşimsi bir çorbayı

.ındırıyordu.

O saatte kalabalık daha çok, genç, güzel ve bedenleri sert, diri

insanlardan oluşuyordu: Spor salonlarında büyümüş, vitamin

dükkanlarından beslenmiş yeni bir ırktı bu. Daha yaşlıca bazı

adamlar bana Vietnam' da gördüklerimi anımsatıyordu; o zaman

bahriyeli olan bu kişiler şimdi de iş adamı üniformaları içinde

dimdik ve ciddi yürüyorlardı; aynı imparatorluğun subayları olmayı, dünyanın geri kalanını kendi küresel köylerinin bir parçası yapmak için uğraşmayı sürdürüyorlardı.

Ben New York'tayken, kent henüz o korkunç 1 1 Eylül saldırısıyla yaralanmamıştı ve İkiz Kuleler, Downtown manzarasında iki ince ve güçlü kule olarak yükseliyorlardı; sadece onlar nedeniyle değil,

Amerika o zaman da kendi kendiyle ve dünyanın geri kalanıyla barış içinde olan bir ülke sayılmazdı. Yarım yüzyıldan

bu yana Amerikalılar kendi üllselerinde hiç savaşmak zorunda

kalmamış olsalar bile, birileriyle savaşta olduklarını hissetmekten ya da öyle olmaktan geri kalmamışlardı. Önce komünizmle, Mao ile, Asya'daki gerillalarla, Latin Amerika'daki devrimcilerle;

sonra Saddam Hüseyin'le, şimdi de Usame bin Laden ve İslam

köktendinciliğiyle savaşıyorlardı. Barış, hiç olmamıştı. Mızrak

hep havadaydı. Amerikalılar zengin ve güçlü ama huzursuz ve

doyumsuzdular hep.

Bir gün New York Times Gazetesi'nde okuduğum ve landon

Schoo/ of Economics tarafından dünyadaki mutluluk üzerine yapılmış bir inceleme çok dikkatimi çekti. Sonuçlar ilginçti: En yoksul ülkelerden biri olan Bangladeş, en mutlu ülkeydi. Hindistan beşinci sıradaydı. Birleşik Devletler ise kırk altıncı sırada!

Kimi zaman, New York'un güzelliğinin tadını çıkartan pek az

kişi olduğu izlenimine kapılıyordum. Sadece yürümekten başka

işi olmayan benim ve rüzgarla çene çalmaya niyetlenen birkaç

dilenci dışında gördüğüm herkes sadece ayakta kalabilme, birileri ya da bir şeyler tarafından ezilmeme savaşı verir gibiydi.

Daima savaş vardı. Herhangi bir savaş.

Yirmi beş yıl Asya' da yaşamış biri olarak alışık olmadığım bir

savaş da, sadece tek yönlü sürdürülen cinsiyet savaşıydı. Kadınlar sürekli erkeklere saldırıyorlardı. Central Park'ta büyük bir ağacın altına oturuyor ve kadınları seyrediyordum. Sağlıklı, sert,

kendilerinden emin, robotsu kadınlar. Önce ince eşofmanları

içinde, kışkırtıcı bir tavırla, sallanan at kuyruklarıyla gündelik

koşularını yapıyorlardı; daha sonra ofis üniformalarını -siyah

tayyör, siyah ayakkabı, siyah bilgisayar çantası- Üzerlerine ge

çirmiş, duşta ıslanmış ve hala nemli olan saçlarını açık bırakmış

olarak yeniden ortaya çıkıyorlardı. Güzel ve soğuk, fiziksel olarak bile kibirli ve hor gören bir tavırları vardı. Benim kuşağımın

"dişi" olarak adlandırdığı her şey yok olmuştu; herkesi aynı, kadınları erkeklerin çirkin bir kopyası yapmaya yönelik bu yeni ve yaygın düşünce "dişiliği" bile bile silip atmıştı.

Asya' da büyümüş olan oğlum Folca, NewYork Üniversitesi'nde

Sinema Okulu'nda okumak üzere bu kente geldikten birkaç gün

sonra bana şöyle bir şey anlatmıştı. Sınıftan çıkarken bir kız arkadaşına kapıyı açıp tutmuş ama kızdan şu tepkiyi almış: "Hey sen; benim bu lanet olası kapıyı tek başıma açamayacağımı mı

sanıyorsun?" Bunun istisnai bir örnek olduğunu düşünmüştüm.

Hayır. Kural buydu. Kadınlar kaslarını ve cüretlerini güçlendirdikçe erkekler daha korkak ve kaçamak bir hal alıyorlardı onlar karşısında. Bir evlat sahibi olmak için erkeğe gereksinme duyulduğunda, görevleri süresince eve alınıp sonra kapı dışarı ediliyorlardı. Sonuç? Bence büyük bir mutsuzluktu; ağacın altında ya da penceremin önünde sessizce oturarak izlediğim, aynı öykü

nün ikinci perdesiydi: Kırk, elli yaşlarında pek çok yalnız kadın,

ağızlarında sigara -bence artık yanlarında olmayan bir erkeğin

adını taşıyan- köpek gezdiriyorlar ve "Buraya, yanıma gel Bili",

"Hayır Bili, tek başına geçme karşıya", "Haydi Bili, artık eve gitme

zamanı" deyip duruyorlardı. Bunlar birkaç yıl önce güzel bedenlere sahip olmak için koşu yapan, oysa şimdi yaşlıca sayılacak 71

kadınlardı; gençliklerini savaşçı bir özgürlük düşüne harcamış,

şimdi savaş bittiği için yalnız başlarına; küçük tikler, derin çizgiler ve görebildiğim kadarıyla ağır bir hüzünle kalakalmış kadınlar.

Sık sık, alabildiğine dişi, alabildiğine kendine güvenen, yirmili yaşlarından çok kırklı ve ellili yaşlarında daha kadınsı olan Hintli kadınları düşünüyordum. Atletik değillerdi ama doğal bir

güzellikleri vardı. Onlar gerçekten de ayın öteki yüzüydüler. Ve

sonra annemin kuşağının Avrupalı kadınları gibi Hintli kadınlar

da asla yalnız değillerdi; her zaman büyük bir ailenin, bir grubun

parçasıydılar ve asla yalnızlığa terk edilmezlerdi.

Penceremden sık sık tanık olduğum sahnelerden biri de ger

çek anlamıyla "taşınmalardı". Amerika'nın bambaşka bir yerinden gelen genç bir kız, bütün hayatını tıkıştırdığı çantasıyla New York'a iniyordu. Onun gazetelerdeki iş ilanlarını okuyuşunu, kiralık oda, aerobik yapacak spor salonu ve bir bilgisayar ekranı karşısındaki işini buluşunu hayal ediyordum. Sonra onun, öğle

tatilinde bir salata bara giderek, ayakta dikilerek, elinde plastik

çatal, kapaklı plastik kutuya maşayla konmuş biyolojik sebzeleri

yiyişini getiriyordum gözümün önüne. Ya akşamları? Kundalini

Yoga kursuna gidiyor ve bir zamanlar bütün insanlarda güçlüyken şimdi uyuyakalmış olan cinsel enerjiyi uyandırıyor ya da daha sportif bir karşılaşma izleyerek John'un Bob'u 4-2 yenişini

seyrediyordur.

Eninde sonunda bir pervane misali New York ışıklarının büyüsüne kapılan o kız da, bu çok özel kentin daima uyanık olan yaşam enerjisiyle yüklenerek, büyük insanlık ateşine katılacaktı.

On ya da yirmi yıl sonra, her gün izliyor olduğum o sessiz ve ürkek, arkadaşı ya da akrabası olmayan hüzünlü kadınlardan biri olup MSKCC'rün koltuklarından birinde oturuyor veya ameliyat

edilmeyi ya da kaygı verici bir tahlilin sonuçlarını bekliyor olabilirdi.

ız yaşayınca ölçü duygusunu yitiriyordur belki de.

.

Suskunlaştıkça, dinleme konusunda daha duyarlı oluyor. Yürürken kulağıma çalınan konuşmalar, şakalar sonradan saatlerce kulağımda çınlayıp duruyordu. Bana öyle geliyordu ki, insanlar

yalnızca paradan, sorunlardan ve çatışmalardan söz ediyorlardı.

Konuşmaların büyük bölümü bana kavga gibi geliyor; sözcükler

hep daha gerilimli, daha saldırgan oluyordu.

"İğrenç, gerçekten iğrenç! Bir çocuk gibi," diyor kadının biri.

Belki de kocasını anlatıyor. Yine de çocukların "iğrenç" olduklarını bilmezdim. Bir keresinde de eve "vahşi" sözcüğü ile birlikte döndüm. Üç ayrı konuşmada bu söz çalınmıştı kulağıma. En hoşu da, bir sabah Central Park'ta duyduğumdu; bir bahçıvan,

çalıların arkasında olduğu için göremediğim bir kişiyle vedala

şırken şöyle diyordu: " ... ve bir de, bebeğe iyi bak. .. " Sözünü ettiği

"bebe", tasmanın ucundaki köpekti.

Amerikalılar ilk bakışta sevimli ve sıcak bir görünüm sergiliyordu. Havaalanına geldiğim zaman pasaportumu ve giriş kartımı inceleyen gümrük memuru, Amerika Birleşik Devletleri'ne geliş

nedenimi sordu. " Kanser tedavisi görmek için," dedim. Bana sevgiyle baktı. "İyi şanslar," dedi ve nazikçe pasaportuma üç aylık normal vize vururken, bana destek verircesine gülümsedi.

Bu rahatlığın, bu dostluğun, ilişki kurmaktaki bu yakınlığın

her Amerikalının ezbere bildiği ve kimsenin ezberini şaşırmadı

ğı bir teknik, bir tür hile olduğu zamanla anlaşılıyor. Aslında ise

her ilişki bir kuşku nedenidir ve hayat sürekli biçimde, birinden

ya da bir şeyden sakınma, savunma halidir. Büyük mağazalarda satılan her mendile elektronik bir mandal takılıdır ve eğer o mandal kasada çıkarılmamışsa çıkış kapılarında alarm çalar.

Kitapçılar, CD ve giysi dükkanlarında sürekli olarak sivil giyimli

bekçiler dolaşır; bunların kulaklarında sanki Başkan'ın koruma-

!arıymış gibi acayip aletler takılıdır. Her anlaşma, titiz denetimlere konu olur çünkü anlaşmayı yapanın bir düzenbaz olduğu, her ödeme yapılan kredi kartının çalıntı olduğu inancı egemendir.

Bazı dükkanlara girer girmez kendimi dışarıya atıyordum çünkü

elimdeki basit, bez Hint torbamın, çalacağım mallarla dolduracağım düşünüldüğü için emanete bırakılması isteniyordu.

Üyelerinin -yazıya dökülmeden önce bile var olan- vicdani

değerlerden yoksun olduğu ve birbirlerine karşı derin bir güvensizlik duygusu taşıdığı şirketler, değişik ilişkileri sürdürmek için hiç durmadan yasaya ve yargıçlara başvurmak zorunda kalıyordu. Amerika böyledir. En yakın ilişkiler de dahil olmak üzere, bütün sosyal ilişkiler, ufuktaki bir yasal işlem korkusuyla yaşanır. Daima "tehdit" vardır ve avukatlar her türlü bağlantının -arkadaşlık, aşk,

ortaklık ya da gü'len- umacıları olmuşlardır. Para kazanmanın çok yeni ve çok Amerikanvari bir yöntemi de, büyük bir şirketi ırk ayrımcılığıyla, patronu cinsel sapkınlıklarıyla, sevgiliyi tecavüzle, hekimi ihmalkarlıkla suçlamak olmuştur.

Hastanede, her tahlilden önce imzaladığım evraklar, olası bir

kaza durumunda hastaneyi korumaya yönelikti. Örneğin, endoskopiden önce bana seyrettirilen videoda başka pek çok şeyin yanı sıra, anesteziden uyanmama riskimin yüzde kaç olduğu da

anlatılıyordu. "Anladınız değil mi? Şimdi lütfen şurayı imzalayın."

İtalyan asıllı hemşire attığım imzanın saçmalığının farkındaydı

ve beni rahatlatmak için tertemiz bir yatakta yatmaktan, uzman,

etkili ve süper eğitimli kişilerin ortasında olmaktan dolayı huzur içinde dalacağım uykuya sürükleyen ilacın ilk damlalarını akıtmaya başladığında Volare şarkısını söylüyordu. Onlar da

kimi zaman kendi kendime hiddetlendiğim ama eninde sonunda hayatımı kurtarmak için canımı emanet ettiğim bu toplumun bireyleriydiler.

llir kurtuluş yolu aramak için Amerika'ya gelen sadece ben degildim. Nereye dönsem aynı umut yürüyüşüne çıkmış bir yol

.ırkadaşına rastlıyordum. Apartmanımın kapıcılarının hepsi

ı-:iiçmendi. Yaşlı olanlar Santo Domingo'dan; en genç olanı Kosova'dan gelmişti. Köşedeki gazeteci Pakistanlı, meyve satan dükk;'\nın patronu Koreli, dükkanın önünde, soğukta dikilerek çiçek satmaya uğraşan genç ise Ekvadorluydu. Randevularıma geç kal

ı t ığım, sağanak yağmur yağdığı ya da Central Park'ı aşarak soğuk

;ılgınlığı tehlikesiyle karşı karşıya olduğum zaman bindiğim taksilerin şoförlerinin hepsi yeni göçmenlerden oluşuyordu. Bunu

.ınlamak için, her sürücünün otomobilin içine asmak zorunda olduğu kimliğine ve fotoğrafına bakmak yeterliydi. Pek çoğu Haitili, -Haitili olduğunu anlar ve onunla Fransızca konuşursanız çok ınutlu oluyorlardı- ötekiler Bangladeşli, Afrikalı -bunları Amerikan zencileriyle karıştırmamak çok önemliydi- ya da Rus Yahu

ılileriydiler. Bu sonuncular -en azından benim için- en ilgi çekici

olanlardı. Bir şekilde onlara hayrandım. Ben Orta Asya'dayken

Sovyet İmparatorluğu paramparça oluyor, değişik cumhuriyetler bağımsızlıklarını kazanıyordu ama

eskiden olduğu gibi o dönemde de ikinci sınıf vatandaş olarak görülen bu kişiler, yalnızca tek bir gaye besliyorlardı: İsrail'e ya da Amerika Birleşik Devletleri'ne göçmek.

Bunlardan birine, "Ne zaman geldiniz Rusya'dan?" diye sordum.

"Rusya'dan değil, eski Sovyetler Birliği'nden geldim ... Ben

Moldavyalıyım, biz Avrupalıyız ... " dedi.

"Burada rahat mısınız? Amerika'yı sevdiniz mi?"

Bir gaf yapmaktan çekinerek aynadan beni süzdü ve "Amerika mı? Amerika iyi yemekler veren bir çalışma kampı; bir Gulag,"

dedi. "Bunu Amerikalılara söylersem alınacaklardır, biliyorum

ama elden ne gelir ki. Onlar Amerikalılar ve şimdi ben de Amerikalı oldum."

75

1979 yılında buraya iltica etmek istemiş ama yola çıkmayı

ancak 1991 yılında başarmıştı. Brooklyn'de Brighton Beach mahallesinde yaşıyordu. Daha önceleri orası Mc Donald's'ın bile şubesini kapamak zorunda kaldığı bir zenci mahallesiydi. Şimdi ise hızla gelişiyordu. Sakinleri bütünüyle Rus asıllı Yahudilerdi ve

onlara hizmet veren dükkanlar, lokantalar, havralar açılmıştı.

Israrla bu adla andığı "eski Sovyetler Birliği"nde, o bir iş adamıydı. "Yirmi bin rubleye mobilya satın alıyor, elli bin rubleye satıyordum. Bir çift ayakkabıyı seksen rubleye alıyor, yüz yirmi

rubleye satıyordum. Satışta ve kazançta vergi yoktu. Eski Sovyetler Birliği'nin güzel yanı buydu: Vergi diye bir şey bilmezdik.

Benim yaptığım tehlikeli bir işti, hapishaneye girme riski ile

yüz yüzeydim sürekli ama paçayı kaptırmamayı başardım. Orada özgürdüm. Bana burada özgür olduğumu söylüyorlar ama Amerika' da hiç kimse özgür değil; Başkan bile değildir. Mali açıdan özgür olduğum iddia ediliyor. Bu da doğru değil. Bu taksinin benim olduğunu söylüyorlar ama aslında bankaların. Hepimiz

bir başkasının kölesi olan yöneticilerin kölesiyiz.

Eski Sovyetler Birliği'nde bir kadın çocuk mu doğurdu? Aylarca evde kalma hakkı vardı. Burada karım doğum yaptı ve iki hafta sonra şefi telefon ettiği için işbaşı yapmak zorunda kaldı.

Düşünün, tam iki hafta sonra! Beni vatandaşlığına kabul eden

Birleşik Devletler'e minnet duyuyorum çünkü böylece 1994 savaşına katılmak zorunda kalmadım; öldürülmekten ve öldürmekten kurtuldum ama burada yaşadığım hayat, hayat değil!

Dün sabah saat altıda evden çıktım ve akşam dokuz buçukta geri

döndüm; bu sabah yeniden saat altıda iş başındaydım. Eve gitmeyip arabada uyusaydım daha iyiydi.

Ve bu durumda olan bir tek ben değilim. Burada herkes böyle yaşıyor, sizin oturduğunuz apartmanda ya da Park Avenue'da yaşayanlar da dahil. Biliyorum çünkü onları işe ben taşıyorum.

Taksiyi çağırıyorlar ve bindiklerinde kapıyı bile kapatamıyorlar

ı;ii nkü bir ellerinde kağıt kahve bardağı, ötekinde bir baget sandviç paketi oluyor. Ağızları dolu olduğu için, nereye gideceklerini

•;iiylediklerinde anlamıyorum bile. İnerken de iki elleri meşgul

olduğu için kapıyı kapatamıyorlar. Eski Sovyetler Birliği'nde ailı·ınizle birlikte olmak, uzun gezintiler yapmak, arkadaşlarımızla ı;t•ne çalmak için bol zamanımız olurdu. Burada, yılda en fazla on

ı:ün tatil yapabiliyorum ama o zaman bile dinlenemiyorum çünkii ben evden uzaktayken, posta kutumun faturalarla dolmaya devam ettiğini biliyorum."

Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla 1991 yılında yarım milyondan fazla Yahudi, Amerika Birleşik Devletleri'ne göçtü; pek

'lığu da New York'a geldi. Bunların çoğunluğu eğitimli kişilerdi.

/\ınerika'nın ve özellikle New York'un büyük canlılığının sırrı

ite burada yatıyor. Her zaman, başarabilmek için büyük fedai<t\rlıklar yapmaya hazır yeni bir göçmen dalgası geliyor. 30'lu ve

 O'lı yıllarda Alman ve Avrupalı Yahudiler geldiler; sonra Çinlilt·ı Koreliler, Vietnamlılar; şimdi yeni baştan Çinliler ve Hintliler ve -bu kez Sovyetler Birliği'nden- yine Yahudiler.

Sistemli biçimde topraklarına el konulan ve öldürülen Kızılderililerden başka yerli vatandaşı olmayan bu devasa topraklar ii;in göç, bir gereksinmeydi. Etnik kökenlerin çokluğu zorunlu

lıir sonuçtu. Gerçek bir soykırıma dayanan bu olayların şimdi bir

ı•rdem gibi örnek gösterilmesi; Birleşik Devletler'in bu çok özel

deneyimle yaratılmış olması, geleceğin toplumunun küreselleş

ııiiş, çok ırklı, çok kültürlü, sürekli yenilenen bir dünya potpurisi

olarak gösterilmesi, gelişim ve canlılığın böyle sağlanacağının

iddia edilmesi çok ilginçtir.

Gerçek şudur ki; halkların sorunları için küresel reçeteler

yoktur ve en iyi çözümler yine yerel koşulları göz önünde bulunduranlardır. Amerika'da işe yarayan başka yerde yaramayabilir, lıir yerde zararlı olan her yerde öyle olmayabilir.

Bu ilke tıpta bile böyledir. New York'ta yaşayan bir kişi La-

dakhlar'dan biri gibi beslense kısa sürede kalp krizinden ölür

çünkü Kuzey Hindistan'da yaşayan o kişi gibi hiç meyve ve sebze yemeden, bol miktarda tereyağı yemeye alışık değildir. Oysa Ladakh'ta kalp hastalıklarına hemen hemen hiç rastlanmaz çünkü insanlar açık havada yaşarlar, biyolojik beslenirler ve formda kalmak için spor salonuna gitmeye gereksinmeleri yoktur. Ladakhlar çok yürüyerek, çok çalışarak egzersiz yapmış olurlar; stres nedir tanımazlar ve müthiş bir ruhsal huzura sahiptirler.

Hastalıklarla savaşmak için kendilerine özgü bir de yöntemleri

vardır! Sözgelimi sarılık olan kadına, şaman-doktor olan amchi

tarafından yazılan reçete ile önerilen tedavi, "yoğun ve güçlü cinsel ilişki"dir. İngiliz antropolog Helena Norberg Hodge'un ilginç kitabı Arkaik Gelecek'te anlattığı üzere, sonuç şaşırtıcıdır: "Birkaç gün sonra kadın belirgin bi(fimde iyileşmişti!"

Hiçbir yerde kendimi Amerika' da olduğu kadar Avrupalı hissetmedim, köklerimin ve umutlarımın Avrupa'da olduğunu düşünmedim. Buraya bir sağlık sorunuma çözüm bulmak için gelmiştim ama içten içe, bu ülkenin sunduğu çözümlerin başkalarının sorunları için de her zaman doğru olmayabileceğini hissediyordum. Göç bana çok tipik bir örnek olarak görünüyordu. Göçün gelecekte Batı dünyası için en büyük sorunlardan biri olacağına

kuşku yok ama tarihi ve sosyal koşullarıyla Birleşik Devletler' den

son derece farklı olan Avrupa'nın, Amerikan koşullarını benimsemesi son derece büyük bir hata olur.

Floransalı kökleri yüzyıllar öncesine dayanan eski arkadaşım

Luciano bana bir gün şöyle demişti: "Birkaç Faslı, Senegalli, Tunuslu ve Arnavut göçmen tamam, ama bir noktada insan yeter diyor. Ne yapacağız? Eğer bir gün Duomo'yu yıkıp yerine otomobil parkı

yapmak için referandum yapılsa, onlar yıkmaktan yana oy kullanırlar." Irkçılık her şeyden önce bir sayı sorunudur ve bu

söz konusu ettiğim örnekteki, son derece tipik bir tepkidir.

Küresel toplum üzerine söylenen bütün tumturaklı sözlere

karşın, sorunun çözümü Amerika'dakinden çok daha farklıdır.

Benim Amerika'da ilk yaşadığım dönemde yani otuz yıl önce,

nihayet özgürleşmeye ve toplumun akışı içinde kendilerine bir

yol bulmaya başlayan Amerikalı zencilere ne olmuştu? Şimdi her

zamankinden daha fazla gettolara tıkılmış, uyuşturuculara daha

!azla bağlanmış ve daha fazla bir kenara itilmiş durumdalar. Her

yeni göç dalgası siyahi nüfusu daha da geriye itmekten başka işe

yaramıyor.

Göçmenler buraya umutla, çalışmaya, her türlü fedakarlığı

yapmaya hazır olarak geliyorlar. Amerika onlara başarabilecekleri izlenimini veriyor. Birinci kuşakta olmasa bile, ikinci ya da üçüncüsünde! Ama zenciler için böyle değil, onlar için pek çok

kuşak geldi geçti ama gerçekte pek bir şey değişmedi. Artık kendilerini birer kurban gibi hissediyorlar. Artık umutları yok, iyileşme ı ınudu olmayan hastalar gibi, işi oluruna bırakmışlar. Bitkinler.

<,:inli, Hintli ya da Rus göçmenler sosyal ve ekonomik basamakları

ı ı rmanırlarken, düşerlerse altlarında sağlam aile geleneklerinin

oluşturduğu filenin olduğunu bilmenin güvencesini taşırlarken,

Mroamerikalılar artık bu desteği de yitirmiş durumdalar. Onlar

ı in artık aile diye bir kavram yok. Bugün yeni doğan zenci bel ıeklerin yüzde yetmiş beşi "yasa dışı" yani evlilik dışı.

Her türlü demokrasi iddiasına karşın Amerikan toplumunun

lıfüa derinlemesine bölünmüş ve eşitlikçi olmayan bir toplum olduğunu anlamak için şöyle bir çevreye bakınmak yeterli. Kimi giirüntüler bana 60'lı yılların başında yaşadığım apartheid döneminin Johannesburg'unu anımsatıyor. O zamanlarda kent gündüzleri bembeyaz oluyordu. Sokaklarda beyaz insanlar, ofislerde, dükkanlarda beyaz insanlar vardı. Ancak akşam her yer kapanıp

kent merkezindeki hayat sona erdiğinde gün boyu sistemi ayakta tutmuş; yerleri süpürmüş, silmiş olan zenciler toprağın altından akın akın yeryüzüne çıkıyorlar, "sadece zenciler için" olan otobüslerine biniyorlar ve kendi townships'lerine* dönüyorlardı.

New York'ta da böyleydi: Kentin bazı mahalleleri, bazı sokakları,

metro durakları, şu ya da bu ırka ayrılmış gibi görünürken, kaldırım boyunca sıralanan lokanta ve süpermarketlerin bodrum katlarına inen merdivenlerden sadece, ellerinde çöp torbaları

olan zenci ve Latin Amerikalıların çıktığını görüyordum.

Sevgili Central Park'ımın, varlıklı beylerin oluşturduğu bir

toplum sergileyen "insani manzara"sı bile günün saatlerine göre

renk değiştiriyordu: Sabahlar; koşan, bisiklete binen, köpek gezdiren, kuş seyreden ya da yürüyen beyazlarla aydınlanıyor ama saat dokuzdan sonra, artık ofisll;:!rine kapanmış olan beyaz annebabaların çocuklarını gezdirmeye çıkan zenci dadılarla kararmaya başlıyordu.

Amerika'nın en olağanüstü maharetlerinden biri, kendine

ilişkin son derece olumlu imgeler üretmek, bunlara inanmak ve

başkalarının da inanmasını sağlamaktır. Sinema sanayii bu alanda belirleyici bir rol üstlenmiştir. Amerikalılar ve artık dünyanın yarısının görüşüne göre Amerikan tarihi, insanın kitaplarda okuyabileceği değil, filmlerde seyredebileceği türdendir. Amerikalılar, tam zamanında yetişip "vahşi Kızılderililer"e karşı durumu kurtaran "bizimkiler"; Nazilere, komünistlere, gerillalara, teröristlere ya da uzaylılara karşı verilen mücadelede "iyi taraftır".

Hollywood, Amerikan toplumunun pek çok sorunuyla yüzleşmekten kaçınmaz ama bunları sunmak ve çözümlemek konusunda son derece kendine özgü yöntemleri vardır; her öyküde çözümler ideolojik - ve ticari- bir zorunlulukla mutlu sonla sunulur. Demokrasi, eşitlik, adalet, gerçekte açıkça ve kabalıkla yadsı-

•

Townships: (Güney Afrika' da) yerli bölgesi; siyah halkın yaşadığı yer - ç.n.

ııan ama temsillerinde her zaman savunulan değerlerdir. Taklit,

lıaberin yerini alır, gerçekliğin propagandasını yapar.

Amerika' da reklam ve halkla ilişkiler sanayii, insan zihnini ele

ı<eçirip yönetme konusunda artık sofistike biçimde geliştirilmiş

olan iki sistemdir ve Tanrı'dan, savaşta kullanılacak elektronik

l ıir ürüne kadar her şey beceriyle biçimlendirilir, sözcüklerin ill ıizyon dolu formülleriyle sunularak parlak ve renkli bir kutuyla pazara fırlatılır. Gerçekler ya perdelenir ya bir kenara atılır ve

sonunda Amerika Birleşik Devletleri'nin atom bombasını atan

ı l k ve şimdilik tek ülke olduğu unutulur gider. Böylece her türlü

dehşet verici adaletsizlik, sömürü ve şiddet olayı aynen filmlerde olduğu gibi mutlu sonla bitermiş gibi gösterilir. Zavallı bir Ha

ıt i l i, bir akşam New York polisi tarafından alınıp dövülüp işkence

ııygulanıp süpürge sopasıyla tecavüze mi uğradı? Los Angelesli

l ı üyük bir avukat ortaya çıkar ve "acısını boşa yaşamamış olması", "bunun bir daha kimsenin başına gelmemesi" için adamın savunmasını üstlenir. Büyük olasılıkla perde arkasında New York kentinin zavallıcığa -ve elbette- avukatına ödeyeceği milyonlarca

ı lolar gizlenmektedir.

Her ülkenin oraya bir yabancı olarak gelen kişiye, kendini

lıelli bir niteliği, bir özelliği ile takdim edişi vardır ve bu hemen

lıir insan ya da bir olayla yansır. Hindistan beni "saçmalık" olarak niteleyeceğim bir sıfatı ile karşılamıştı. Yerleşmek ve evimi kurmak için Delhi'ye geldiğimde, kahvaltımla birlikte soframa

gl'tirilen gazetede okuduğum bir olaydı bu sıfatın içini dolduran.

t ;ençliğinde dünyadaki herkesten daha çok sayıda çivi, kırık cam

ve taş yiyerek ün kazanan ve -Hintlilerin pek önemsediği- Guiııess rekorlar kitabına girmeye hak kazanmış olan bir adam,

<imdi yaşlı ve unutulmuş bir kişi olarak Bihar eyaleti nin bir köy iinde açlıktan ölmek üzereydi ve hükümetten hayatta kalabilen•k kadar yardım istiyordu.

Bu gelişimde, Amerika beni şiddet öyküleriyle alt üst etti. On

dört yaşında, evi, okulu, bilgisayarı ve elektronik oyunları arasında gidip gelen bir çocuk, İnternet aracılığıyla kırk yaşındaki bir adamla dostluk kuruyor. Pek çok sibernetik sohbetten sonra

adam bir gün çocuğu gezintiye çıkmaya davet ediyor; çocuğa önce

tek başına sonra da kendi gibi arkadaşlarıyla tecavüz ediyorlar.

Çocuk olan biteni ailesine anlatıyor, bir psikoterapiste emanet

ediliyor, ama evde yalnız olduğu bir gün kapı çalıyor ve okuldaki

fuar için para toplamaya çıkmış olan on bir yaşındaki bir başka

çocuk beliriyor kapıda. Bizimki, onu yakalıyor, tecavüz ediyor, bo

ğuyor, bir valize koyuyor ve gece yarısı gidip ormana atıyor.

Kentucky'de yine on dört yaşındaki, solgun ve suratsız bir

başka çocuk, okula geliyor ve elindeki iki tabancayla deli gibi

sağa sola ateş etmeye başlıyor. Üç kız çocuğu ölüyor. Bu çocuk,

kısa süre önce Missisipi'de aynı şeyi yapmış olan bir başka öğrenciyi taklit ettiğini söylüyor.

New York'un varoşlarından birinde bir delikanlı pek çoğu

çocuk sayılacak yaşta olan "onlarca" (gazete böyle yazıyor) kız

arkadaşına bile bile AIDS bulaştırıyor. On üç yaşındaki kurbanlardan biri, "Yine de onu seviyorum," diyor.

Büyük gazeteler, "Amerika'ya neler oluyor?" diye soruyorlar;

televizyon kanallarındaki yorumcular suratlarını buruşturuyorlar ama yine de durumu anlamak için televizyondaki değişik kanalları seyretmek yeterli. Televizyonu açınca, kumandayla bir

kanaldan ötekine geçerken, kaçınılmaz olarak, birinin dövüldü

ğü, işkence gördüğü, öldürüldüğü, yakıldığı ya da tecavüze uğradığı bir sahneye rastlanıyor. Günün ve gecenin herhangi bir saatinde! Yapılmış olan pek çok araştırmadan bir tanesi sıradan

bir Amerikalı çocuğun sadece bir yılda televizyonda cinayete

kurban gitmiş iki binden fazla ölü gördüğünü ortaya koyuyor.

Ama bütün bunlar ilerlemenin bir parçası. Genel olarak ileriye gidişin ödenmesi gereken faturası. İleriye, ama nereye? Bu asla dile getirilmiyor. Kimi zaman, felaketin sınırına gelmiş bir

ı liinyada, giderek daha acayipleşen bir toplumun göbeğinde,

l ll'nden daha fazla "mutasyona uğramış" ve aşamalı olarak daha

ı b deliren insanların bulunduğu bir yerde yaşadığım duygusuna

l<.ıpılıyordum. Bir gün, Amerikalıların dehşet verici miktarlarda yedikleri etin, içinde bulunan basilleri nötralize etmek için, r.ıdyasyona tabi tutulduğunu okudum. İyi ama bu, etleri daha da

l<anserojen kılmaz mıydı? Bu sorunun yanıtı yoktu.

Bir başka gün, New York'ta bulunan anaokullarına yerleştirilı·rek kameralar sayesinde ofislerinde çalışan annelerin bilgisay,ırlarından çocuklarını izleyebilecekleri ve böylece daha huzur ı<?·inde çalışabileceklerini okudum. Anneler evde çocuklarıyla otur-

ılar daha iyi bir çözüm olmaz mıydı? İlerleme bu muydu?

· . .

Freud da hayatının sonuna yaklaşırken insanın övündüğü

l ll'k çok buluşun gerçekten gelişme işareti olup olmadığını soruyordu. Son makalelerinden biri olan Uygarlığın Rahatsızltğı'nda y;ışlı psikanalist yazısına, teknolojinin -örneğin ona uzaktaki oğ-

1 ıı nun sesini duyma olanağı sağlayan telefon gibi- mutluluk veren

ıı rlinlerini saymakla başlıyordu. Sonra da şunu ekliyordu: "Ama

oğlumu uzaklara götürecek olan trenler icat edilmemiş olsaydı,

ı ırıun sesini duymak için telefona da gereksinme duymayacak

ı 1 111; gemiler yapılmamış olsaydı, dünyanın öteki ucuna gitmiş

ı ı la n dostumdan haber alabilmek için telgraf beklemeyecektim."

Hastaneye giderken aştığım yolların birinin üzerinde bulu-

11;111 elektrik santralının devasa bacalarından fışkıran dumanlara bakıyorum ve kuşaktan kuşağa, göçten göçe bu ülkedeki olaf:.ı nüstü gelişme, modernlik ve ... kanser lokomotifini çalıştıran ıuısanlık

ocağını düşünüyorum. Durum gayet belirgin: Amerika

k;ınser tedavisi konusunda en uzmanlaşmış ülke çünkü sanayil ı·ri, besinleri, gübreleri, silahları, her türlü yaşam biçimi ile kan

ı·re en fazla neden yaratan ülke de o. Ne kadar çok hasta olursa,

11 kadar çok doktor, o kadar da çok deneyim oluyor. Ben de bu

yüzden buradaydım işte.

*

Gün oluyordu, ne yöne dönersem döneyim kanserden başka

şey konuşulmuyor gibi bir duyguya kapılıyordum. Sabah gazetemin içine sıkıştırılmış olan bir broşürde, sıradan kuru temizlemede kullanılan kimyasal bileşenlerin kanserojen olduğu ama şu isimli kuru temizleme fabrikasının o ürünleri kullanmadığı

ve bu konuda garanti verdiği bildiriliyordu. Central Park'ta yürüyor, binlerce kadının katılacağı "Göğüs kanserinin tedavisi için yürüyüş"ün pankartıyla burun buruna geliyordum. Radyoyu açtığımda kulağıma, havada ve suda bulunan kanserojen unsurlar konusundaki bir tartışma çalınıyordu; elbette hastalık

durumunda sizi koruma altına alacak bir sigorta poliçesinin de

reklamı yapılıyordu. Hastaneye gidiyor; Amerika'nın ünlü gazetecilerinden ve bu hastanenin müşterilerinden olan benden bir yaş genç meslektaşımın kısa stt-re önce öldüğünü öğreniyor; benimle buluşmak isteyen karısının notuyla karşılaşıyordum. Meslektaşımın eşi, kısa süre içinde art arda bu hastalığa yakalanan pek çok yabancı muhabire ilişkin ipuçları ele geçirmişti; bizler

savaş sırasında Vietnam'da görev yapmıştık ve ona göre büyük

olasılıkla Amerikalıların kullanmış olduğu Agent Orange gazı' tarafından zehirlenmiştik. Bu zehirli gaz yüzünden otuz yıl sonra bugün hala Hindiçin'de sakat çocukların doğduğu biliniyor.

Bu bilginin benim için geçerli olduğunu sanmıyordum ama silahlar ve kanser arasında bir bağıntı olduğu kesindi; elbette bazı elektronik ve kimyasal ürünler, bazı besinler ve kanser arasında

ilişki olduğu da biliniyordu. Besin endüstrisi insan bedenini alabildiğine doğallıktan uzak bir beslenme tarzına zorluyor; bunun sonucunu kestirmek de son derece kolay. Ama kimin canı bun-Amerikalıların Vietnam ve Laos ormanlarına, pirinç tarlalarına bu karışımdan yüz milyon litreden fazla döktükleri hesap ediliyor. Bu savaşta, insanlık tarihinde ilk kez kimyasal bir kitle imha silahı bu karışımla kullanılmış oldu.

Amerikalılar atom bombasını atan ilk ulustur da. Atom bombası 1945 yılında Japonya'ya atılmıştır. Ve daha da önce, Kızılderililere çiçek hastalığı virüsü taşıyan battaniyeler dağıtarak biyolojik silah

kullananlar da onlardır.

1.ırı araştırmak istiyor ki? Tıbbi araştırmalar, artık bütün öteki

.ıraştırmalarda olduğu gibi büyük sanayi kuruluşlarınca desteklı·niyor ve yönetiliyor; onlar da kanserin asıl nedenlerini ortaya

ı karmak için yanıp tutuşmuyorlar. Hatta tam tersi oluyor. "Kan

·;ı·re bir tedavi bulmak, onun nedenlerini ortaya çıkarmaktan

ı Lı ha kolay," deniliyor. Bu yaklaşım elbette ekonomiyi daha az

tl'hlikeye sokuyor. Ve uzun vadede çok daha karlı bir durum ort.ıya çıkıyor. Tedavi demek ilaç; ilaç da kazanç demek oluyor. Bu

.ılanda büyük karlar söz konusudur. Kaldı ki, bir tedavi bulmak

ı·in yapılan araştırmalar umut taşır, iyimserlikle ayakta durulur

vı· bu da ekonominin en büyük katalizatörüdür.

Böylece insan, kendisini kesin olarak kansere sürükleyen bi

ı , i ı ı ıde besleniyor, soluyor, çalışıyor, bu koşullarda yaşıyor ama

lw:;ulları değiştirmek için de hiçbir şey yapmıyor. Sonra da bir

vı·rlerde birilerinin bu hastalıkla savaşmak için gerekli tedaviyi

lıııl ınasını umuyor. Elbette o cepheden her zaman "iyi" haberler

ı:ı·liyor. Gazetelerin başlıkları düzenli olarak "önemli bir döne

ıiii•ç" ya da "büyük bir adım" dan söz ediyorlar. MSKCC'deki genç

.ır. ı:;tırmacı gibi sanki her gün büyük bir buluşun "arifesinde"

y.ı:;ıyoruz; sanki çözüme hep bir adım uzaklıktayız. Bu türden

v.ızıları dalgın dalgın okuyan ben bile kimi zaman tuzağa düşüvı ı rum. Bir araştırma, çiğ besinlerle beslenmenin kanser riskini vıızde seksen azalttığını ileri sürüyor. Ne yazık ki bu araştırma

. ıdece kediler üzerinde denenmiş! Bir ilaç firması, tümör olu

· .

·,.ıı ıııunu engelleyecek yeni bir bileşim hazırladığını müjdeliyor.

t\ıııa fiyatı dudak uçuklatıyor. Yine de, bu ilaçtan yararlanmak

l ı, i ıı bir fare olmam gerekiyor. Bütün deneyler kemirgenler üze

ı ıııde yapılıyor ve onlar üzerinde yararlı olan çözümlerin insan-

1.ınla da işe yarayacağı biliniyor.

c;erçek şu ki, otuz yıl önce başlayan "kansere karşı savaş",

l ıl'lki de o anda Vietnam'da on binlerce Amerikan gencinin ölü

ıııııııe neden olan savaşı unutturmak içindi -Başkan Nixon'un

tumturaklı konuşmasıyla sunuldu- ama kanser hala yenilemedi.

Bazı kanser türlerine karşı geliştirilen ilerlemeler hesaba alınacak olsa bile, bugün Amerika Birleşik Devletleri'nde bu hastalık yüzünden ölen insan sayısı o zamandan bu yana hiç azalmadı.

Sunulan "gerçeklik", beni kandıramıyordu. Hayatta kalma ve

ölümlerde düşme gibi yüzdeler ilgimi çekmiyordu. İstatistiklerde insana kuşku veren bir yön vardı. De Gaulle şöyle demişti:

"Sen iki tavuk yesen, ben hiç yemesem; istatistiklere göre adam

başı bir tavuk yemiş oluyoruz."

Ben kendimi matematiksel bir olasılık kuramı olarak değil;

bir olgu, son derece öznel bir olgu olarak görmeyi yeğliyordum.

New York'ta geçirdiğim o yalniz aylar sırasında, Angela iki kez

beni görmeye geldi. Bütün büyük sevinçler gibi, onun gelişi aynı

zamanda büyük bir kaygı kaynağı da oldu çünkü sahip olduğumuz onca ortak şeye karşın artık karımla birbirinden bütünüyle farklı iki dünyaya aittik. Ben mantığı, öncelikleri, ağrıları, ritmi

ve her şeyden önemlisi sadece onlara özgü zaman kavramıyla

hastalar dünyasına aittim. Karım ise bütün ötekilerin; programları, arzuları, süreleri ve gelecek

üzerindeki kesinlikleriyle sağlıklı insanlar dünyasına aitti.

Her gün bilgisayarlarımıza attığımız bir e-posta ile haberle

şiyorduk; oysa birkaç metrekarelik bir evde yüz yüze yaşamak

bambaşka bir şey olacaktı. Onun yanıma geleceğini bildirmesi

beni telaşlandırdı. Saldırganlığı ve fazlasıyla sanal bir yakınlık

izlenimi yaratması yüzünden telefonu zaten aradan çıkarmıştık; üstelik insan ahizeyi yerine bıraktığında kendini çok daha büyük bir boşlukta hissediyordu. E-postalar idealdi. Angela'nın,

Floransa'daki hayatına ilişkin anlattıklarını okurken, yüzyıllar

önce denizde kaybolmuş bir geminin seyir defterinin sayfaları arasında geziniyor gibi oluyordum. Bana gölge gibi görünen 86

ı ıısanlardan ve olaylardan; görünümlerini hayal meyal anımsa

ıl ığım hayaletlerden söz eder gibiydi. Öte yandan bu mesajlar

lıl•nim cankurtaranlarımdı. İşte bu da bilimin anlayamadığı şeylı·rden biriydi. Varlığı benim varlığımı anlamlandıran bir kişiyi

•;,ıdece düşünmek bile hayatı uzatan bir ilacın ta kendisidir. Bu

konuda hiç kuşkum yoktu.

Angela benim yalnız kalmak istememdeki nedenleri anla

ıııakta harikaydı; aramıza koyacağımız mesafenin sadece fiziksel

lıi r mesafe olduğunu ikimiz de biliyorduk. Kendime ait bir denge

y.ıratmıştım ve en ufak bir esintinin bunu tehlikeye sokacağın

ı l.ııı korkuyordum. Onun var olduğunu biliyordum. Ona güvenel ıi l i rdim. Bu büyük bir nimetti!

O dönemde okuduğum hastalık öykülerinden bir tanesi beni

ı, c ı k etkilemişti. Bu Paul Zweig'in ölümünden sonra yayımlanmış

ı ızyaşamöyküsüydü. Yazar hastalanır. Uzun tetkik ve kaygı günlı·ri nden sonra doktor teşhisi açıklar: Kanser! Eve döner, bunu lı. ı rısına anlatır. Karısının yanıtı, ona boşanma dilekçesini uzat

ııı.ık olur. "O, bu teşhisi kendi tabutuna çakılmış bir çivi gibi algı-

l.ıdı ve gidip kendi hayatını yaşamayı seçti," diye yazıyor Zweig.

Y.ı aşk? Yükümlülük? Dürüstlük? İşte bir başka "modern" öykü

ı l. ı lıa. Bir başka Amerikan öyküsü.

Sağlıklılar ile hastalar arasında doğan mesafe, ilişkileri de sı

ıı.ııııaya sokuyor. Hastalık, bir düzeni bozuyor ama kendine özgü

l ı ı r düzen yaratıyor ve elindeki bu hasta pasaportuyla başka bir

ı lıı ııyaya giriyorsun; orada sağlıklı insanların, dışarıdaki dün

\'.ıııın mantığı önemsiz, anlamsız, kimi zaman da kinci gelmeye

l ı.ıl ıyor.

Bir gün yine muayene için sıra beklerken, bunu çok iyi anla

ı l ı ıı ı. Biz halsiz, sarı benizli, başları bereli, kollarımıza ad ve nu-

l l l . l ralar yazılı bilezikler takılmış olan hastalar hep bir arada otu

ı ı ı rken, içeriye yakışıklı, şık giyimli, yanık tenli, güneş gözlüklü

l ı ı r adam girdi. Büyük olasılıkla birini almaya gelmişti. O anda

hepimizin gözüne batan bir diken, koşulları hiç de eşit olmayan

bir meydan okumanın kahramanı gibi göründü. "Git, git, çek git

buradan!" diye geçiriyordum içimden.

Hastalığın güzel sonuçlarından biri, arzuların geri çekilmesidir; bilinçaltı, yeni bir ayakkabı almanın, halı müzayedesine gitmenin gereksiz olduğunu bilir. Sağlıklı olan, hasta olan insanı anlayamaz ve böyle olması da doğaldır. Hastalık karşısındaki tutumu ne olursa olsun, hasta insanda güçsüzlüğün getirdiği bir

uyuşukluğun yanı sıra bir tür dinginlik vardır ve sağlıklı insanın,

bütün içtenliğine karşın bunu deneyimlemesi olanaksızdır. Ama

bunun tam tersine sağlıklı kişi, teslimiyetle bu durumu kabullenir ve hasta kişinin hastalıkla savaşmasında ona yardım etmenin görevi olduğuna inanır. Oysa hastalığın kendine göre bir mantığı

vardır ve belki de hasta kişiyi·önun olası sonuna hazırlaması da buna dahildir.

Angela, dışarıdan geliyor, hiçbir şeyin ona aşina, hatta anla şılır olmadığı bir evrene giriyordu; bunların en başında da ben geliyordum. Karım beni beyaz giysilerim, uzun saçlarım ve bıyı ğımla uğurlamıştı ama havaalanında onu karşılayacak olan kişi siyahlar giymiş, tüysüz, kel ve morumsu kafasına bere takmış biriydi. O artık başka bir klana aitti.

Hastalar birbirleriyle bir anda kaynaşıverirler. Başka yerlerde her zaman kendini kabul ettirmek, savunmak zorunda olan "ben" hastanede son derece sakinleşir. Eşikten geçip başkalarına ait dünyanın soğuk havasını dışarıda bırakan o boğucu sıcağı da atlattın mı, artık kim olduğunu, daha doğrusu bir zamanlar kim olduğunu, yaptığın, daha doğrusu bir zamanlar yapmış olduğun mesleği söylemene gerek yoktur. Hastalık burada en büyük eşitleyicidir. Folca bir keresinde şöyle demişti: "Bir şeyim eksik olduğunda Hindistan'ı düşünüyorum. Orada herkesin bir şeyleri 88

Pksik. Kiminin yiyeceği, kiminin bir eli, kiminin burnu ... Benim o . ıııda yoksunluğunu duyduğum şey hiç de önemli görünmüyor."

Hen de MSKCC'ye girerken aynı şeyi hissediyordum. Hastanenin lıı·r katı, belli bir kanser türüne ayrılmıştı. İnsanın en çok içini .ıntan, çocukların bulunduğu kattı. Ben şanslıydım. Bir hayat ya ·1. ı ınıştım; onlar yaşamamıştı. Belki bu da doğru değildi. Belki de lııı gördüğüm, başka hayatların, başka varoluşlarda biriktirilmiş lwrmaların sonucuydu. O çocukların zayıf, solgun, neredeyse

· ıydam; kimi zaman insanlıktan çıkmış bedenlerine bakarken

. .

h issedilen korkutucu adaletsizlik karşısında en avutucu açıkla

ıııayı Hinduizm yapıyordu.

Değişik bölümlerin bekleme odalarında, öteki hastalara baluyor ve onların öykülerini tahmin etmeye çalışıyordum. Buraya ilk kez gelen, henüz dışarıdaki dünyayla bağlarını koparmamış

l< i◆iler, sanki yanlışlıkla buraya düşmüş gibi davranıyorlardı; ke

ıııonun başlangıcında olanlar ürkeklik; alışmış olanlar ise değişlıı·ıılikler sergiliyordu; teslim olmuşlarla, bu işin altından kalk

ıııaya azimliler kendilerini hemen belli ediyorlardı.

Peki, aynı hastalık yüzünden, ama değişik yollardan geçerek

llt'piınizi buraya toplamış olan neydi? Sahip olduğumuz ortak

1 ıi r özellik var mıydı?

llir gün yanımda, elli yaşın üstünde, uzun boylu, çok zayıf, sarı

l ıı•ıiizli ve tamamen tüysüz kalmış bir adam oturuyordu. Beni in

ı l'i iyordu ve konuşmak istediğini hissediyordum. Sonunda bileftl ı ııdeki saati göstererek, ağır Rus aksanı ve kararsız İngilizcesi ı l ı · ◆öyle dedi: "Bu Rus yapımı. Siz de mi mültecisiniz?"

" 13ir anlamda, öyle sayılırım ... Evet, saatim 1991 yılında,

l lı ı d izın'i kabul edişlerinin iki yüz ellinci yılını kutlayan bir topl ı ı l ıı ğa hediye edilmek üzere Rusya'da yapılmıştı ve ülkenin son ı ı ıt 'I i ınlerinden biriydi. Bense bunu Çin sınırındaki tren istasvı ı ı ııında bir Moğol'dan beş dolara satın almıştım." Bunları söylı·dwn saati bileğimden çıkartıp Kiril alfabesiyle yazılmış yazıyı 89

göstermek için ona uzattım.

Saatim son derece yalındır; otomatik olmadığından her sabah

ya da her akşam yatmadan önce kurmak gerekir. Dikkat çeken

yönü, bir reklamda yer alması, milyonlarca dolar etmesi, Kuzey

Kutbu'na gidenlerin ya da James Bond'un son filminde koluna

onu takması değildir. Beyaz kadranın ortasında portakal rengi

tuniğine sarınmış meditasyon halindeki Buda'nın oturuyor olmasıdır. Dharamsala'daki bir karşılaşmamızda Dalai Lama bile gözlerini saatimden ayıramamıştı; boş zamanlarında yapmaktan

en çok hoşlandığı işin saat tamir etmek olduğunu bildiğim için

ona, "Yüce Efendim, saatim mükemmel çalışıyor!" deyince, her

zamanki harika ve benzersiz kahkahalarından birini atmıştı.

Yanımda oturan adamın sağlıklı, yılışık ve arsız karısı hemen

konuşmamıza dalıp kocasınınkinden daha akıcı olan İngilizcesiyle konuyu tekeline almak istedi.

"Yahudi misiniz?" diye sordum.

Kadın son derece gururlu bir edayla "Ben Yahudiyim," dedi.

"Kocam değil; o Rus'tur. Artık Özbekistan'da kalamayacağını,

orasının Ruslara ait bir ülke olmadığını söylediler ve böylece biz

de benim Yahudi olmam sayesinde mülteci olarak Amerika'ya

gelebildik. O da benimle gelebildi."

"O" dediği kişi; karısı herkesin duyması için yüksek bir ses

tonuyla bunları anlatırken, güzel, tatlı, uysal ama acı çeken, utangaç bir tavırla gülümsüyordu. Özbekistan'da mühendis olarak altın madenlerinde çalışıyordu ama New York'a geldiklerinde

sadece bir depoda gece bekçiliği işi bulabilmişti.

"Hiçbir şey bulamadım!" diyordu adam.

"Ama böyle olmalıydı," diye düzeltiyordu karısı. "İnsan mülteci olarak bir ülkeye gelince hiçbir şey bekleyemez; kapıcılık, şoförlük, gece bekçiliği gibi en alt düzeydeki işleri kabul etmek

zorundadır."

Adam yine gülümseyerek "Hiçbir şey bulamadım!" diye yine-

l iyordu, "sadece gece bekçiliği".

Bu işi de sekiz ay yapmış ve hemen hastalanmıştı: Akciğer

kanseri.

Karısı "Stres yüzünden oldu," dedi.

"Hiçbir şey bulamadım. Stres," dedi adam.

Elbette stres ya! Böyle bir hanıma sahip olmak, dilini konuşa

ıııadığın bir ülkede Rus olmak, bin bir zorlukla öğrendiğin şeyleri n artık hiçbir işe yaramaması ... Sanki bizi güldürmek istermiş

ı-:ibi "Stres, stres, stres," diye yineliyordu.

Bir akciğerini almışlardı ve hastalık şimdi ikinci akciğere yay ı lmıştı. Benim de bir mülteci olduğumu düşünüyorlar ama nel'l'den ve neden kaçtığımı sormuyorlardı. "Burada Amerika'da hepimiz böyleyiz," diyordu kadın. "Hepimiz mülteciyiz."

Haksız değildi. Odada bekleyen insanların büyük bölümü

yeni iltica etmiş olanlardı: Çinliler, Vietnamlılar ve eski Sovyetler

llirliği'nin pek çok yerinden gelenler ... Belki de stres, yer değişi i rme, huzurun yok olması, kanser yapıyordu. En azından o adam i·in böyle olmuştu. Kendini yalnız hissediyordu, Amerika'nın ona

\t111acak fazla bir şeyi yoktu ve gerçek, karısı bambaşka öyküler

.ınlatıp dururken, onun hiç durmadan yinelediği sözlerdeydi:

" 1 1 içbir şey. Gece bekçiliği. Stres."

Hastaneden çıktığımda, bütün çevremde hissettiğimi sandı

ı-:ıın boşluk beni de ürküttü. Bir taksiye bindim ve taksimetrenin

i)lemeye başlamasıyla birlikte ünlü bir aktristin tiksinti veren

\t'siyle yapılmış bir kayıt başladı:

"Miaoooo ... Kedilerin dokuz canı vardır, ama ne yazık ki senin

\adece bir canın var ... "

Bana bunu onun anımsatmasına hiç ihtiyacım yoktu!

"Bunun için uslu ol ve emniyet kemerini tak!"

Şu anda yapmak isteyeceğim en son şey buydu!

New York hem "hiçbir şey"di, ama hem de burada her şeyden

vardı. Dikkatle izlenirse, her gün ilginç bir şeyler yakalanabilirdi. Rastlantıyla, Columbia Üniversitesi'nin Asya dinleri profesörü ve Hindistan'a çok sık ziyaretler yapmış olan, bu nedenle de şimdi ünlü bir Hollywood yıldızı olan kızına Shiva'nın dişisinin

yani Uma'nın adını takmış olan Robert Thurman'ın, Bowery'deki

alternatif merkezlerden birinde konuşma yapacağını okudum.

Salon doluydu; daha çok kadınlar vardı. Kadınlar içsel, do

ğal antenleriyle, hem bütün risklerine karşın yeni eğilimleri

yakalamakta ustaydılar, hem de gerçek ve özgün olanın kokusunu almakta erkeklerden daha hızlıydılar. İnsani olarak yolunda gitmeyenleri ilk olarak kadınlar fark ediyordu. Konferansın konusu Tibet Budizmi olmalıydı ama Thurman ağırlıklı olarak

Amerika'dan söz etti.

"Şu anda aydınlanmaya ulaşmak için en iyi başlangıç noktası

Batı dünyasıdır. Dünyanın hiçbir yerinde ve hiçbir zaman insanoğlu şu anda Amerika'da olduğu gibi Nirvana'ya yaklaşmamıştır. Burada boşluğun, hiçliğin anlamı çok iyi anlaşılıyor çünkü biz burada zaten hiçlikte yaşıyoruz. Biz hiçiz, insani ilişkilerimiz

hiçlik ve karşımızdaki herkese bir hiç gözüyle bakıyoruz. 'Hello

Jim; Hey John!' Evet, birbirimizi selamlarken çok sıcakkanlıyız

ama aslında karşımızdaki umurumuzda bile değil; sanki onu bir

tek şimdi görüyoruz ve bir daha asla görmeyeceğiz. Ama keşke

her zaman birlikte olmuş olduğumuzu ve yazgımızın sonsuzluğa

kadar birlikte kalmak üzere yazıldığını bilebilseydik!"

Bu alaycı tavrı hoşuma gidiyordu.

Seyirciye yönelerek "Kimler Budizm hakkında bir şeyler biliyor?" dedi.

Pek çok kişi el kaldırdı.

"Kimler bedeninden ayrılmayı, başka yerlere gitmeyi, kendini

unutmayı ve sonra geri dönme şokunu yaşamayı deneyimledi?"

Büyük olasılıkla sevgilisi olan, kendinden daha yaşlı ve bakır

renkli bir kadına eşlik eden yakışıklı bir genç ayağa kalkıp öyle

i nanılmaz bir öykü anlattı ki, yerine oturduğu zaman, sevgilisi

olan kadın ona daha da sıkı sıkı sarıldı. Bu genç "astral seyahat"

yapmış olanlardan biriydi.

"Hayır, hayır," dedi Thurman, "Sözünü ettiğim olağanüstü bir

[illegible]ey değil. Siz, hepiniz bedeninizden ayrılmayı deneyimliyorsunuz. Bunu her akşam yapıyorsunuz: Uyuduğunuz zaman!"

Sonra ölümün de böyle bir şey, bir tür uyumak olduğunu; bumın genellikle Batı'da inanıldığı gibi, bilincin sonu olmadığını

.ııı lattı. "Yama; boğa başlı cin, bize bir tos vurur ve bedenimizi

.ılıp götürür. Ama bizler kendimizi fazlasıyla onunla özdeşleş-

1 irerek, onu formda tutacağız, cilalayıp onaracağız diye çok zaman harcasak da, beden değiliz. Bedenimiz için kelimenin tam

.ıılamıyla servet harcıyoruz oysa hepimiz onun günün birinde

[illegible]·ürümeye bırakılacağını, gübreye dönüşeceğini biliyoruz .. ." İzleyiciler dikkat kesilmişlerdi.

" ... ama biz Amerikalıyız," diye sürdürdü sözlerini Thurman;

"ve mutluluğun devamlılığı anayasamızın bize tanıdığı bir hak

değil, en önemli ulusal hobimizdir. Bu da iyi bir şeydir çünkü

mutluluk aynı zamanda düşünmeye yardım eder. Piyangoda bir

milyon dolar kazananlar ansızın bütün arkadaşlarını yitirdiklerini fark ederler. Neden?"

Bütün bu konuşmanın özünde hayatın, insanın kendini ta

ıı ınası için bir fırsat olduğu, içinde yaşadığımız toplumun, saf

ıııaddeden olan çekirdeğinin aslımızı yadsıdığı için son derece

.ınlamsız davrandığı yatıyordu.

"Buraya, benim çene kemiğime bakın. Bu da başka pek çok

ı •s ki hayatın kalıntısıdır; hoşgörü, merhamet ve özdenetim hayatları benim özgün çene kemiğimi değiştirdiler. Bir zamanlar kendimi savunmam ve saldırmam için kocaman dişlerim vardı;

.ııtık hiçbiri yok. .. "

Seyirciler gülümsüyordu, sanki birkaç yenilik tohumu atılmış

gibiydi. Her gün çevremizde gümbürdeyenden farklı bir çanın

sesini duymak insana iyi geliyordu.

Thurman'ın söyleşisinden çıktığımda içimde hoş bir hafiflik

duygusu vardı. Tam da o günlerde, çok sevdiğim bir arkadaşım,

hem mesleki _hem ailevi bir çöküntüye girmiş ve bana hayatında

ilk kez intiharı düşündüğünü yazmıştı. Eve döndüğümde artık

ona nasıl bir yanıt yazacağımı biliyordum. Hayatlarımızın bağlı olduğunu sandığımız ağırlıklar ve ölçüler, basit birer icattan başka bir şey değillerdir. Onlar düzene girmemize yarayan yöntemlerdir ama öte yandan varoluşumuzu ağırlaştırırlar. Derinlemesine bakarsak, hayatımız asla onlara bağımlı değildir. Başarı, başarısızlık, bir olayı, hayatın bir dönemini nitelemekte kullanılan son derece göreceli kriterlerdir ama hayatın kendisi geçici ve süreksiz bir şeydir. Bize su anda katlanılmaz gibi gelen bir şey,

on yıl sonra son derece önemsiz görünecektir. Büyük olasılıkla onu unutmuş bile olacağız. Neden bugünün dehşetine, on yıl sonra sahip olacağımız gözlerle bakmayı denemiyoruz? Kendimi rahatlamış hissettim, aslında ben kendime bile aynı şeyi vaat edemiyordum. "On yıl" mı?

Thurman, gündelik akıntıda ters esen rüzgarlar ve zekice

kışkırtmalar yaratmıştı. Bu da New York'tu işte: Hiçliğin zıddı

olan hiçlik. Thurman, bütünüyle mutluluğa yönelmiş bu toplumu bizim istemiş olacağımız gibi "mutlak" olamamak konusunda alaya almıştı, (benim deneyimlediğim asla mutlak olamaz ve bana mutlak gibi görünen de görecelikten başka bir şey değildir)

ve bu toplumun içinde gündelik yaşantının banal maddeciliğini

kabul etmeyen, başka şeylere heves eden ve anlamsızca başka

yollar arayan insanlar vardı. Bunlar kendilerine, göre "direnen"

tiplerdi.

Başlıca "direniş" merkezlerinden birini keşfetmem fazla zaman almadı. Beni oraya çeken, koku oldu. Bir sabah Spring Caddesi boyunca yürüyordum. Önünden geçtiğim demir kapı,

içerden çıkan bir kız tarafından iterek açıldı ve üzerime ağır bir

tütsü kokusu yayıldı. Merakla baktım ve kapı kapanmadan içeriye daldım. Bir tür halk üniversitesi, sosyal merkez, alternatif etkinliklerin süpermarketi olan New York Açık Merkez'i bulmuş

oldum. Panolarda pek çok değişik kursun tanıtımı vardı. Şifalı

otlardan beslenmeye, refleksolojiden her türlü yogaya, alternatif

t ıbbın çok değişik kolları ve terapilerine kadar bin bir türlü kurs.

Tütsü kokusunun ve kesintisiz bir "meditasyon müziğinin" yayıld ığı kitapçı-dükkan; new age edebiyatı, CD, kaset ve değişik malzemeler konusunda pek zengindi. Sınıflara, "ötekilerden" olduğu lıelli olan insanlar girip çıkıyordu; şişman ama huzurlu kızların,

varlıklı orta yaş kadınlarının ağırlıklı olduğu öğrencilerde "spiril üel" bir hava vardı. Dingin ve hoş bir ortamdı.

Bilgi almak için kayıt masasına yaklaştığımda, ben daha ağzım ı açmadan orada oturan kız bana baktı ve kocaman bir gülümseme ile "Uaaaoooo!" dedi.

Hiçbir şey anlamayarak "Ne var?" dedim.

"Harika bir havan var."

"Sahiden mi?"

"Evet. Bedeninin etrafında harika bir ışık halesi olduğunu bil iyor musun? Sen mutlu bir adamsın!"

Kızın yanında oturan ve bu konuşmayı izlemiş olan sıska de-

1 i kanlı da söze karıştı:

"Evet, evet; şahane bir gülümsemen ve gerçekten bir halen

var!"

Bu onların satış tekniği olmalıydı; kaydolmaya ve herhangi

lıir kurs için para yatırmaya gelen herkese böyle diyorlardı ama

ı�in hoşu, ben orada gerçekten o haleye sahip olduğumu hisset

ı im. Sonunda bir ta rot kursuna yazıldım. İki ay boyunca haftada iki gün gittim. Öğretmenim başarılı bir İtalyan-Amerikalı idi.

ıığrenciler ise çoğunlukla kadındı. Benim dışımdaki diğer erkek

ıığrenci, sıradan bir banka memuru ya da avukat gibi görünen;

bir işadamı kostümüyle derse gelen biriydi ama takım elbisesinin altında ikinci bir deri gibi taşıdığı beyaz eşofmanı vardı. Ders başlamadan bir köşeye çekiliyor, sanki hayatta kalabilmesine yarayan kamuflaj giysileri gibi giymiş olduğu pantolonunu, ceketini, gömlek ve kravatını çıkartıyor; nihayet maskesinden kurtulmanın özgürlüğüne kavuşuyordu. Çünkü herhangi bir biçimde gizli sayılabilecek olan bu acayip klanın içinde sadece, eskiden olsa

hippiliği seçmiş olacak gençler, yeni bir sığınak arayan boşanmış

kadınlar ya da özgürlüğünü kazanmış durumdaki kızlar yoktu;

insanın hiç tahmin etmeyeceği bir tip de çıkabilirdi karşısına.

Ameliyattan önce anesteziden sorumlu olacak doktorla tanışmak zorundaydım. Görüşme \!e önceki ameliyatlarımla, ilaç alerjilerimle ilgili sıradan sorular sorulurken doktorun bakışlarının saatime takıldığını fark ettim.

"Budist misiniz?" diye sordu bana. "Hayır. Ya siz?"

"Hayır," dedi ve anlamlı bir açıklama hazırlamasına yetecek

kadar durakladıktan sonra, "ben sufiyim; Keşmirli bir sufi," diye

ekledi.

Tanrım, Keşmir! Hindistan ve Pakistan sınırında yer alan,

dünyanın bu en güzel bölgelerinden birinde haftalarca kalmış

ve bu güzelliği yakıp yıkan pis savaşı izlemiştim. Bir zamanlar

Hinduizm ve Budizm'den etkilenmiş Müslüman mistikleri olan

Keşmirli sufilerin dua etmiş oldukları ahşap ve güzeller güzeli

camilerin hala dumanı tüten enkazlarının üzerinde dolaşmıştım

ama Keşmir'deyken tek bir sufi ile bile tanışamamıştım. Orada

varlıklarını hala sürdürüyor olsalar bile kimliklerini açıklamaktan kaçınıyorlardır belki de, çünkü onları sapkınlıkla suçlayan Ortodoks Müslümanlardan korkuyorlardır. Ama işte şimdi New

York'ta karşıma sufi bir doktor çıkıyor ve bunu açıklamaktan

mutluluk duyuyordu.

96

doğru olmayanın yer var. Orada buluşalım."

dönmek, varoluşun

Bir doktordan beklenecek görünümü; beyaz gömleği ile kar

ımda duruyordu. Oysa onu uzun bir yün tunikle (su/ Arapçada,

yün demektir), ellerini havaya açmış sema ederken dönen dönen

dönen bir derviş olarak hayal etmeliydim. Kesintisiz dönüşün

yarattığı baş dönmesi ile insanda bir tür vecd hali yaratan, onu

Tanrı'yla doğrudan temasa sokan bir danstı bu. Onu anlıyordum:

içinde yaşadığı bu bütünüyle maddeden oluşmuş ve kendini ait

hissetmediği toplumda daha yüce bir anlam arıyordu; sadece

hayatta kalabilmekle sınırlı olmayan yaşama amacını ise -dünyada ama dünyanın bir parçası olmayarak- Sufilikte buluyordu.

1207 yılında bugün Afganistan'a ait olan topraklarda doğan

ve dünyanın en büyük sufi şair olan Celaleddin-i Rumi "Diz çöküp

toprağı öpmenin bin türlü şekli vardır," diyordu. "Düşüncelerin,

olan ve

ötesinde bir

MSKCC'nin benim anestezimi yapacak olan doktoru bu ide

.ıl yeri, artık var olmayan bir yerde; Keşmir'de -egzotik bir ad,

ıılaşılamaz bir ülke- bulmuştu; onsuz hayatın çekilmez bir hal

.ıldığı o "umut", karşısına Keşmir'de, semada çıkmıştı. Ve şimdi

her hafta sonu -sufilerin kendilerinden söz etme biçimiyle- "biz

dostlar" New York'un bir loft'unda· ya da bir kır evinde buluşuyorlar, şiir okuyorlar, "yükselişe" yardım eden bir müziğin eşlil[?]inde, hayatın anlamını simgeleyen dönüşlerle saatlerce mistik lıir ayin; sema yapıyorlardı. Çünkü

temel ko

";uludur. Atomun içinde elektronlar ve nötronlar, evrenin içinde

.

--

f(ezegenler, yıldızlar döner ve bizler de bu yeryüzünün üzerinde,

topraktan doğarak ve toprak, toz olmaya dönerek, dönüp duruyoruz. Bana söylediğine göre bu dansın, içinde yarattığı boşlukta kendini gerçekten özgür hissediyordu. O boşluk onu sıradan ya-7antısından kopartıyor ve tanrısal olana yaklaştırıyordu.

Tabii ya, tanrısal olan. O zamana dek büyük bir gereksinme

Loft: Çatı katı odası.

"Sende varolan selamlıyorum," anlamı taşır. Hindistan'ı

duymadığım bu tanrısal olanı şimdi özlüyordum. Yollarda yürüyor ve tanrısal olana ilişkin ne bir işaret görüyor, ne de duyuyordum: Ne bir ayin, ne bir şenlik, ne müminlerin omuzlarında taşınan bir çarmıh ve Tanrı. Somut görünümlerin ötesinde olana

hiçbir gönderme yoktu burada.

Komünist Çin dışında, Asya'da yaşadığım her yerde tanrısal

olan gündemdedir hep: Dilde, insanların davranışlarında ve elbette tören ve ayinlerde. Japonya'da bir balıkçı, sabahları kaldırıma bir avuç tuz serperek dükkanını açar; Singapur, Tayland, Malezya'da tapınaklardan kendilerine iyi davranmaları istenen tanrılara adanmış tütsülerin dumanları yayılır her zaman.

Hindistan'da Tanrı her an her yerdedir. Elleri göğüs hizasında

birleştirerek hafifçe alnı eğmek ve Namaste diyerek selam vermek;

Tanrı'yı

çÔksa<:<luŞ-uriuyördum; Öelhi'deki apartman dairemizde yaşarken pencereden baktığımızda bir deve sürüsü ya da günlük ot hakkını hortumuna sarmış yürüyen bir fil görürdük. Geceleri Sihlerin ya da Müslümanların bir ayini nedeniyle çalınan çıngırakların sesleriyle uyandırılırdık. Kimi zaman New

York kalabalığında Hintli bir çehre görünce, bir akrabama rastlamış gibi oluyorum. Onlar bana bir Amerikalıdan çok daha tanıdık geliyorlar.

Bardaktan boşanırcasına yağmur yağan bir gün, bedenimin

tamircileriyle olan randevuma geç kaldığım için taksiye bindim.

Sürücü, uzun kara sakalı ve mavi türbanı ile bir Sihdi.

"Lütfen beni Memorial Sloan-Kettering Hastanesi'ne götürür

müsünüz Serdar-ji?" dedim. Ona, "reis, başkan" anlamına gelen

"Serdar" demem ve sonuna da saygı anlamında 'ji" ekini koymam ikimizi birbirimize bağlamaya yetmişti. Sihlerin Vatikan'ı sayılan Altın Tapınak'ın bulunduğu Amritsar'a yakın bir köyden

geliyordu. On yıldan beri New York'taydı ve ayda üç bin dolardan

fazla kazanıyordu. Yarısını eve göndermeyi başarıyordu. Kırk

yedi yaşındaydı ve "daha yaşayacak on üç yılı" vardı.

"On üç mü? Bunu nereden biliyorsunuz?"

"Bana Tanrım söyledi. Yirmi yıl önce, daha Hindistan' da evimdeyken söyledi. Bundan memnunum çünkü altmış yaşındaki bir adam öleceği için üzüntü duymamalı. Elbette kimse ölmek istemez ama dünyanın üzeri öyle kalabalık ki, yeni gelenlere yer açmalıyız .... ve bence altmış yaş, bunu yapmak

için iyi bir yaş."

'1\ma Serdar-ji; ben elli dokuz yaşındayım, kanserim ve bu

nedenle hastaneye gidiyorum. Siz benim altmış yaşımda ölmem

gerektiğini mi düşünüyorsunuz?"

'1\h, hayır bayım; sizin kesinlikle sağlıklı bir havanız var. Her

neyse; sizin Tanrınız ne diyor?"

"Bilmiyorum; özel bir Tanrım yok ama bazı kahinler bana

yaşlanacağımı söylemişlerdi."

"Elbette öyle olacaktır. O kadar sağlıklı görünüyorsunuz ki!"

Gelmiştik. Serdar otomobili durdurdu, döndü, ellerini burnu

ı ıun önünde bitiştirdi, bana ve bende gördüğü Tanrı'sına eğilerek selam verdi.

"Namaste. İyi şanslar. İyi şanslar."

"Namaste, Serdar-ji."

Ve bir an sonra, beni bekleyen kırmızı, fosforlu sıvımla buluşmak üzere hastanenin bembeyaz dünyasına girmiştim.

Eve yürüyerek döndüm. Yavaş yavaş. İnime geldiğimde çok yor

ı.:undum; penceremin önüne oturdum. Yağmurun temizlemiş olduğu hava billur gibiydi; etrafı altın yaldıza boyayarak batmakta olan güneş, gölgede kalan yanları soğuk, çelik görünümlü gökdelenlerle birlikte harika bir manzara oluşturuyordu penceremde. Aşağıdaki caddeden her renkten, her ırktan, tuhaf giysilere lıürünmüş insanlar geçiyordu. Ansızın gökyüzünde, tam benim

.ıpartmanımın tepesinde, neredeyse çatıların hizasında iki bü-

geldiler.

yalnızlığın
lirsizliğin huzurunda, arzulardan arınmış, planları
beklemeye alınmış
farksızdım.

yük, askeri helikopter belirdi. Bir saldırı mı? İşgal mi? Marslılar

mı? Öyle bile olsa kimse şaşırmayacaktı. Amerikalılar artık kendi bilimkurgu filmlerinin yarattığı ve her şeyin mümkün olduğu bir gerçeklikte yaşıyorlar. Uzaylılar mı? Çoktan

Gelecek,

Hollywood'un senaryo yazarlarının yarattığı geçmişten çok farklı olmayacaktır. Televizyon, Başkan'ın kaçırıldığını anons etse bile normal gelecektir. Herkesin gördüğü birkaç filmde bu konu

da işlenmişti.

Helikopterler dönüp duruyorlardı. Şu anda içinde bulundu

ğum insanlık "ertesi gün"e aitti. Ve

sersem ettiği, beolmayan ben,

fÔ□da a_n!□ı:ı:ı_şgJ?.! J!IJÜQQiHL1. □□.l9!ğLY□

bir

telefon konuş_masından

-

Kimi zaman Amerika'da kendimi gerçekten çok yabancı hissediyordum. Konuşmaların anlamsızlığına, insanların kalıplaşmış

nezaketine, telefonlarda işittiğim bilgisayarların elektronik seslerine katlanamaz olmuştum. New York Times Gazetesi'nin her pazar verdiği ve çöpe atmak zorunda kaldığım iki kiloluk reklam broşürlerinden, her lokanta ve kafeteryada garsonun bana

"Enjoy it"' demesinden, o herhangi bir şeyin tadını çıkartmaktan

bıkmıştım. Noel öncesi, kentin sıradan kakafonisine bir dejingle

Be/Is şarkısının bitmek tükenmek bilmeyen melodisi eklenmişti.

Sokaklarda, dükkanlarda, asansörlerde sürekli o duyuluyordu.

Uzun bir yürüyüşten sonra bir kitapçıya girmiştim ama birkaç dakikadan fazla kalamadım. jingle Be/Is beni takip ediyordu.

Orada her delikten, her köşeden bu melodi akıyordu. Dayanılmaz ve takıntılı bir durumdu. Koşarak çıktığımda, kaldırımda, uydurma kulübesinin yanında, naylon bir torbaya sarınmış ve

hot dog satan üşümüş bir adamla burun buruna geldim.

' Enjoy it: Tadını çıkar - ç.n.

"Bir sonraki metro durağı nerede?" diye sordum.

"Bu blokun sonunda, solda."

Aksanından onun da İyi Geceler Bay lenin kitabımı yazarken

(>rta Asya' da çok tartıştığım, birlikte çok güldüğüm, çok çay içti

[illegible]i ın o sevgili Rus Yahudilerinden biri olduğunu anladım.

"Spassiba," diye yanıtladım.

Bana hayaletmişim gibi baktı. Bütün bir gün boyunca his

·.t'Lmemiş olduğum sıcaklıkta ama kararsız bir sesle "Pacalstaf"

ı lPdİ.

Birbirimizi tanımış olmakla, dudaklarımızda beliren gülüm

·.ı·ınenin verdiği cesaretle, her ikimiz de New York denen bu

ıiiiilteci kampındaki, bu insanlık fırınındaki, bu kurtuluş lima

ıiiıidaki, bu leziz yiyecek dolu Gulag'daki eşit derecede acayip

lıayatlarımıza doğru yola koyulduk.

Ben 'in parçaları

Dharamsala'da, Budist Diyalektik Okulu'nda rahip olmaya hevesli genç Tibetlilerin aldıkları, geçmişi iki bin yıla dayanan eğitimler arasında bir tanesi vardır ki, arada sırada hepimiz uygulamalıyız. Onca

düşkün olduğumuz şeyin yani ben'imizin nerede durduğunu saptamak.

Yaşlı lama, yere oturarak iki sıra halinde karşısına dizilmiş

öğrencilere soruyor: "İnsanın Ben'i adında mı bulunur? Hayır,

çünkü Ben değişmeden ad değişebilir. Oysa pek çok kişi kendini

adıyla özdeşleştirir. Ve pek çok kişi de kendini bu adların önünde

duran sıfatlarla bir sayar. Ama ben'in, insanın adında bulunmadığı kesindir."

Sonra yaşlı rahip, "Ben bedende mi?" diye sorar. Elbette ben'in

bedenle çok ilgisi vardır, hatta beden olmadan ben olmayacağı

bile iddia edilebilir.

"Ama ben, bedenin neresinde bulunur?" Yaşlı lama bunu söylerken değişik halkların "ben" derken bedenlerinin değişik noktalarını gösterdiklerini anlatarak gülüyordu. Çinliler "ben" derler ve sağ ellerinin işaret parmağını burunlarının ucuna koyarlar.

Ben, burunda olabilir mi? Amerikalıların "ben" dedikten sonra

üzerine ellerini bastırdıkları yürekte olabilir mi? Zihni duygulardan daha önemli bulan insanların gösterdiği gibi başta ya da alında mı bulunur ben?

Öğrenciler dinlerler, bazıları söze karışır. Tartışma bir süre

daha böyle sürer gider. Sonra küçük bir yükseltide, rahlesinin

arkasında oturan yaşlı lama bir gül çıkartıp bunu tam önünde

t u tar ve herkese dikkatlerini bu güle yoğunlaştırmalarını söyler.

"Bu bir çiçektir; hepimiz onaylıyoruz değil mi?" der ve bunu

söylerken de gülün bir yaprağını kopartır. "Ya bu, bir çiçek midir?

l l ayır! Bu bir çiçek yaprağıdır ... " Sonra tekrar gülü gösterir ve "Ya

lıu nedir?" der, "Bu bir çiçektir." Sonra tek tek bütün yapraklarını

kopartır çiçeğin ve her seferinde de tekrar sorar: "Ya bu nedir?"

Sonunda rahlenin üzerinde bir gül yaprağı yığını birikir;

l'linde de gülün sapı kalır. Yaşlı lama bunu öğrencilerine tek tek

göstererek sorar: "Ya bu; bu bir çiçek midir? Hayır. Bu bir çiçek

değildir ... İşte aynı şey el için de geçerlidir." Bunu söylerken sol

l'lini havaya kaldırır. "Parmaklarımı tek tek kopartmaya başlasam, parmaklarımın hiçbiri elim sayılmayacaktır ama bir süre sonra elim de elim olmaktan çıkacaktır. Peka.Ja! Aynı şey bedeni

ııiiz için de geçerlidir. Biz de, her biri aslında biz sayılan pek çok

parçadan oluşmuyor muyuz?"

Başkalarına hizmet etmek için gönüllü çalışan sevgi dolu,

yaşlı bir hanım, ameliyat olacağım sabah hastanede erkenden

yanıma geldi ve cerrahın eli düzgün çalışsın, alması gerekeni

kolaylıkla alsın diye birlikte dua etmek isteyip istemeyeceğimi

·;ordu. Zihnim Kuzey Hindistan'da, Dalai Lama'nın sürgünde ya

'.;<ıdığı Dharamsala'ya yaptığım bir ziyaretin üzerindeki zaman

t ozlarını süpürdü ve -benim denetlememe fırsat bırakmadan- o

. ı l ıştırmayı yapmaya başladı. Ben gerçekten neredeydim? The

l.ord adını taktığım "Efendim " cerrah, beni ortadan yok etmeden

l ıl'nden kaç parça kopartabilirdi?

Zihnim oyunlara dalmaya zaman bulamadı. Bir hemşire geldi

vı· koma durumumun uzaması halinde makineyi prizden çek

ııı csi için karıma izin verip vermeyeceğimi sordu. (Anlamış ol

ıııalısınız, bu New York eyaletinin yasalarına uygun, zorunlu bir

ııygulamadır ...) Sonra Keşmirli sufi geldi ve zihnimi önce sakinl<'ştiren sonra da bilincimi tamamen yok eden ilk iğnemi yaptı.

Sonradan söylediklerine göre, ameliyatım altı saat sürdü. Bütün o süre boyunca bana ait "benim " nereye gitmişti, gerçekten bilmiyorum. Bedenimden çıkmış mıydı? Yoksa içimde kalmış,

o da uykuya mı dalmıştı? Uykuda olduğu gibi.. .. Ya da ölümde? ..

Uyandığımda birkaç parçam eksilmişti ama şuramdan girip buramdan çıkan tüplerle birlikte bedenimin büyük çoğunluğu yerindeydi ve ben de onunla birlikteydim.

Ben ve bana ait parçalar konusu, henüz Bologna Hastanesi'ndeyken aklıma takılmaya başlamıştı; uzun zamandır işimin düşmediği tıp, benim hatırladığım haline göre çok değişmişti. Bu

yeni tıbbın ilgi alanı, kişi olarak ben değil, benim hastalığımdı.

Bu durum New York'ta çok daha belirgindi.

. -

Genellikle tekerlekli bir iskemle üzerinde şu kattan bu kata gönderilip duruyordum; bana verilen uyuşturucu yüzünden birkaç saat uyuyor, sonra bir bütün gün olan biten her şeyi dikkatle izliyor ama daha sonra hiçbir şey anımsamıyordum. Elimde kağıtlar, her durakta damgalatmam gereken ve bana ait bilgilerin yazılı

olduğu plastik bir kart ve bunun üzerinde başka kağıtlar -hayat

kredi kartım diyordum ona- ile dolaşıyor, yutmam gereken sıvılar, ateş basmasına neden olan iğneler; tüpler, teller, bekleyişlerle, değişik makinelerin -ekran, sonar aletleri- karşısına konulup kaldırılıyor ya da fosforlu ışıklar saçan bir tüpün içine sokuluyor,

fırtına gümbürtüsüyle, üzerinde yattığım sedyeyle ileri geri itiliyordum, nefesimi olabildiğince çok tutmam isteniyordu. Bütün bunlar, içimde neyin yolunda gitmediğini anlamak üzere yapılıyordu. Her istasyonda bedenimin bir parçası inceleniyordu: Karaciğerim, böbreklerim, midem, akciğerlerim, kalbim. Ama beni inceleyen uzman ne bana dokunuyor, ne beni dinliyordu. Bütün

dikkati, parçalanma hatta parçanın kendine bile değil de onun

temsiline, onun bilgisayar ekranında beliren görüntüsüne ve sa-

bırakmayacağını sandığım
yedikten sonra onun şimdi karnımdan çıkartıldığını,
bana ait olmayan bir parça olduğunu biliyordum. ben,
"bütün-ben", bile

nunda bilgisayarın basıp verdiği rapordaki bilgilere yönelikti.

Ben de aygıtların ekranında, örneğin karaciğerimin yeşilkırmızı, küçük, titrek bir lekeye dönüştüğünü görebiliyordum.

Altmış yıl boyunca hayatın iz

coşkulu

darbelerini

artık

Ama

"bütün-o-parçaların-bütünü-olan-ben"

hiç orada olmuyordum sanki. Doktor beni muayene bile etmiyordu.

Bütün bu incelemeler sonucunda üçüncü kanserimi bulan

ve hayatımın ek dönemini onun bu dikkatine borçlu olduğum

doktorun kızıl saçlı bir kadın olduğunu biliyordum (Kafeteryadaki doktorlar arasında onu bulmaya çalışıyordum.) ama ona ne teşekkür edebildim ne de bir lakap takabildim, çünkü onu hiç

görmedim. O, aygıtlarının birinin ekranında gördüğü lekenin

kısa sürede yoğunluğunu artırdığını fark ederek, başlangıçtaki

hastalığımla bu yenisi arasında istatistiksel ama açıklanamayan

bir bağlantı olduğunu saptadı. Bana dokunması, benimle konuşması, bana nasıl olduğumu sorması hiç gerekmedi.

Hatta karşılaşsaydık bile belki de günümüzde pek çok doktorun savunduğu şeyi söyleyecekti: Hastanın izlenimleri yararsızdır ve değişik tetkiklerde makinelerin toplamış oldukları veriler, sayılar, görüntüler çok daha güvenilirdirler. Modern tıp

için yapılacak tek araştırma; hastanın öznelliğine değil, verilerin

nesnelliğine yöneliktir. Tek gerçeklik budur. Benim durumum

kesinlikle bu görüşün kanıtıdır çünkü o doktor hanımın keşfetti

ği hastalık bana hiç rahatsızlık vermiyordu, hiçbir belirtisi yoktu

ve ben öznel olarak onun varlığından haberdar olduğumda büyük olasılıkla çok geç olacaktı. Makine, benim nasıl olduğumu lıenden çok daha önce ve çok daha iyi bilmişti.

Hastadan ve tepkilerinden böylesine kopuk olan yaklaşımda

kuşkusuz alabildiğine olumlu ve etkili bir yön vardı ama benim bir

lıirey değil de parçalar bütünü olarak ele alınmam inceden inceye

içimi buruyordu. Kendimi emanet etmiş olduğum bilimin, eski bir

Hint masalının fili tanımlaması istenen beş kahramanı gibi kör olup

olmadığını merak ediyordum. Birinci kör, file yaklaşır ve bacaklarını eller ve şöyle der: "Fil bir tapınak gibidir ve bunlar onun sütunlarıdır." İkincisi, filin hortumunu eller ve filin bir yılan gibi olduğunu söyler. Üçüncü kör, hayvanın karnına dokunur ve filin dağa, kulağını elleyen dördüncü kör ise yelpazeye benzediğini savunur. Beşinci kör gelir, filin kuyruğunu tutar ve "Fil bir kamçı gibidir;' der.

Her tanımın doğru bir yanı vardır ama filin gerçek varlığı bu

tanımlarla ortaya çıkmaz. Benim başarılı doktorlarım biraz da

bu körler gibi değiller miydi? Elbette! Öyleydiler, çünkü bilim insanıydılar ve bilimin sınırları vardır; filin -bir fizikçi, kimyacı, biyolog ve hatta zoolog tarafından yapılan- bilimsel tanımı, özünde körlerinki gibi gülünç ve bölümseldir.

İşte bilimdeki sorun budur: Doğrudur, kesindir, özgürdür ve

hatta bir kuramı bir başkasıyla; eski gerçekliği yenisiyle değiştirse bile ona inanılır. Bilim olduğu için gerçekliğin anlaşılmasında düzeltilemeyecek biçimde sınırlıdır.

Gerçekliğe yalnızca bilim merceğiyle bakmak, pek çok güzel

ve ironik öykünün kahramanı, aslen Anadolulu ama artık bütün

Asya'nın kültürel yaşantısında yer etmiş olan ünlü mistik Molla

Nasreddin'in' fıkrasındaki sarhoşun yaptığı gibidir. Adam bütün

akşam arkadaşlarıyla içki içtikten sonra evine dönerken anahtarını kaybettiğini fark eder ve onu sokak lambasının ışığı altında aramaya başlar. Yoldan geçen biri, "Neden orada arıyorsun?" diye

sorunca sarhoş şöyle yanıt verir: "Çünkü bir şeyler görebildiğim

tek yer burası da ondan."

Bilim adamları da aynı biçimde davranıyorlar. Kendi aygıtlarıyla bize tanımladıkları dünya,

dünyanın kendisi, bütünü değildir; onun çok parçasal bir temsilidir ve aslında böyle bir soyut

· Nasreddin Hoca.

kavram yoktur bile. Örneğin, sayıların var olmayışı gibi. Bilime

çok yararları dokunur ama doğada yokturlar.

İnsanın sabah uyandığında gözlerini açtığı dünya; dağlardan,

köpürerek kayalıklara vuran dalgalardan, otun yeşil olduğu çayırlardan, cıvıldayan kuşlardan, kükreyen hayvanlardan ve hayatlarını yaşayan pek çok insandan oluşmuştur. Peki zavallı bilim

;ıdamları ne yapar bütün bunların karşısında, ölçerler, tartarlar,

yasalar bulurlar, dünyanın çeşitli olaylarının değişik yüzlerini

incelerler ve her birini açıklarlar; ama sonuca vardıklarında hiçbir şey açıklamış sayılmazlar. Onlar yalnızca belirgin, yalın, duyularla edinilmiş olanı dikkate alırlar; heyecanlarla, duygularla,

;ışk gibi her birimizin, ya da açgözlülük gibi herkesin dünyasını

değiştiren şeylere başlarını bile çevirmezler.

Söz gelişi, ekonomist bilim adamları ne yapar? Belli bir ürüne

dünyada ne kadar talep olduğunu araştırırlar, Hong Kong borsas ının gidişatı üzerinde tahminler yaparlar, bankaların paralarıyla hangi alanda yatırım yapmaları gerektiği üzerinde çalışırlar.

J\ına ilerleme adına dünyayı mahveden hırs konusunda söyleyerek ne gibi sözleri olabilir? Elbette ekonomi kitaplarında "doymazlık", "açgözlülük", "bencillik" gibi sözcükler yoktur ve ekonom istlerin kendileri de bilimlerini insanlığın kaderiyle hiç ilintisi yokmuş gibi uygulamayı sürdürürler.

Kemoterapi görmeye başlamadan önce Şikago'da ziyaret etti

im ve şimdi Northwestern Üniversitesi'nin nükleer tıp araştırma

laboratuvarını yöneten eski bir üniversite arkadaşım, bana zeki

lıir bilim adamının yaşadığı tatminsizliği çok güzel özetlemişti.

işaret parmağını alnına dayayarak şöyle demişti: "Burada var olan

lıer bir hücrenin nasıl işlediği hakkında her şeyi biliyorum ama

lıeynin nasıl işlediğini bilmiyorum." Pisa'daki okulumuzdan sonra

Enrico Mugnaini otuz yıl boyunca önce fizyolog, sonra moleküler

liiyolog olarak beynin bu parçası üzerinde çalışmaktan başka bir

�ey yapmamış ama hep birlikte adı beyin olan o parçayı oluşturan

değişik parçaların içine sızabilmek adına yürürken yolunu yitirmişti. "Tıp, biyolojidir; matematik değildir;' diyordu.

Her biri uzman, her biri başarılı, her biri ağır sınavlardan

geçerek sektörde dünyanın en iyileri arasına girebilmiş MSKCC

doktorlarıyla geçirdiğim zaman boyunca, küçükken hastalandı

ğımda evde beni görmeye gelen aile doktorumuz Macchioni'yi

sık sık anıyordum.

Annem onu beklerken bir taburenin üzerine su dolu leğeni

yerleştirir, bir tabağın içine kullanılmamış bir sabun bırakır; yanına da mis gibi kokan temiz bir havlu yerleştirirdi. Son derece şık, altın çerçeveli gözlüklü doktorum gelir, deri çantasını yatağımın

üzerine koyar, o günü nasıl geçirdiğimi sorar, tahta steteskopunu

göğsüme ve sırtıma dayar, derin nefes almamı ve "otuz üç" dememi ister, gözlerime bakar, ellerini yıkar, parmaklarını tek tek özenle kurularken de vardığı sonucu açıklardı. Benim çocuk gözlerimde, onun konuşmasından ve davranışlarından yansıyan sükunet ve güvende büyülü bir hal vardı. Onun kendisi ilaçtı. Benim doğumumu, gencecik iki teyzemin veremden, ninemin yaşlılıktan ölümünü görmüştü. Herkes hakkında her şeyi bilirdi ve annem onu kapıya kadar uğurlar, "Teşekkürler doktor bey, çok teşekkürler!"

diyerek merdivenin son basamağına kadar inmesini beklerken,

ben kendimi çok daha iyi hissetmeye başlamış olurdum.

Hayatım boyunca defalarca doktorlara işim düştü ve şans

eseri çoğu zaman o tür doktorlarla karşılaştım. On sekiz yaşımda akciğerimde enfeksiyon oluşunca hastaneye yattım ve aylarca süren tedavi sonuç vermeyince, tek çözüm olarak akciğerimin

alınmasına karar verildiğinde, Floransalı yaşlı bir başhekim beni

saçlarımdan yakaladı ve bütün deneyimini, piyasaya yeni çıkmış

bir ilacı kullanarak akciğerimi ve beni olmak istediğim kişi yapan hayatımı kurtardı.

Yıllar sonra bu kez İsviçreli bir hekim, Angela'yı bilimsel olarak kaçınılmaz görünen bir tedavinin olumsuz sonuçlarından 1 08

kurtarmıştı. O zaman Angela otuz üç yaşındaydı, çok kısa bir

süre önce göğsünde kanserli hücre bulunmuş, ameliyat olmuş

ve o dönemde yeni denenen ve ta Singapur'da uygulanan kobalt

terapisi görmüştü. Doktorun, bedeninden çıkartıp attığı organın

üretmekle yükümlü olduğu maddeyi şimdi bir dizi hap olarak

içmesi ve üstelik bu ilaçları ömür boyu kullanması istenmişti.

(;öründüğümüz bütün doktorlar bu yardımcı maddenin yan etkileri olduğunu bilseler de şart olduğu görüşündeydiler. Bu doktorlardan bir tanesi bana Angela'nın yüzünde yoğun tüylenme olacağını, muhtemelen bıyıklarının da çıkacağını söyledi.

İçgüdüsel olarak, ömür boyu ilaç kullanma!<. hoşumuza gitmiyordu. Sonunda bir İsviçre kliniğine yolumuz düştü ve orada lıirkaç gün süren incelemelerden sonra, seksen yaşındaki bir endokrinolog, Angela'ya acayip bir soru sordu: "Mutlu bir hayatı

ıız var mı? Sevildiğinizi hissediyor musunuz?"

Benim kapının dışında beklemem gerektiği söylendiği için,

ı\ngela'nın ne yanıt verdiğini duymadım ama doktor beni de

içeriye aldığında, kendi görüşüne göre Angela'nın hiçbir ilaç al

ınası gerekmediğini, henüz küçücük olan çocuklarımızla birlikte

normal hayatımızı sürdürebileceğimizi söyledi. O bir dahiydi! O,

lıer şeyi kimyasal bir soruna indirgemeyen, bedenin işleyişinde,

zihnin ve ruhsallığın önemli -belki de çok önemli- bir rolü oldu

unu bilen biriydi. Bilimsel bakış açısına göre kendimizi kimyasal bir bileşime emanet etmek zorundaydık ama o doktor, sevgi ve huzur dolu bir hayatın yan etkiler yaşatmadan ilacın yerini

t ııtabileceğini bilmişti. Aradan otuz yıl geçti ve ailemizde bıyıklı

olan şimdiye dek sadece bendim!

Ne yazık ki sadece konusunu değil, hayatı da çok iyi tanıyan,

sağlam bir bilimsel donanımı olan ama tıbbı hata bir sanat gibi

ı ıygulayan doktor tipinden artık Batı dünyasında bulunmuyor ve

ıi retilmiyor. Bugün üniversitelerimizden çıkan doktorlar, hastalar değil yalnızca hastalıklar çerçevesinde düşünebiliyorlar. On-1 09

-

lar için hasta, bir hastalığın "taşıyıcısıdır" sadece; kendine ait bir

dünyada yaşayan, ailesi olan ya da olmayan, işinde mutlu ya da

mutsuz çalışan bir insan değildir. Hiçbir doktor hastasının evine

gitmiyor, onu gündelik hayatı içinde görmüyor, onun duygusal

ilişkilerine tanık olmuyor. Artık buna zamanı yok. Zaten artık

buna merakı ya da hevesi de yok.

Bu nedenle hem Avrupa'da, hem de Amerika'daki hastalar,

sadece form doldurmak için soru soran; bedenin tek bir parçası

konusunda uzman olan ve o parça sanki bir insana ait değilmiş

gibi davranan yeni memur-uzman-doktorlar tarafından daha az

anlaşıldıklarını hissediyorlar.

Bunun sonucu olarak, pek çok kişi şu ya da bu "alternatif" tıbba

başvuruyor ve uzmanlaşmanın en çok teşvik edildiği Amerika Birleşik Devletleri gibi bir ülkede, "alternatif" tıbba yapılan başvuru sayısı, normal doktorlara yapılan başvurulardan çok daha fazla.

Çünkü alternatif tıp, hastaya kişiselleştirilmiş bir yaklaşım

sunuyor; onu bütünlüğü içinde ele alacağı izlenimini veriyor,

baş ağrısının nedenini belki ayak tabanında arıyor ama böylece

kendi başına iyileştirici bir gücü olan gizem ve büyü unsurunu

yeniden hasta-doktor ilişkisine sokmuş oluyor. Bu yaklaşım da

hastaya çok daha fazla keyif veriyor.

"Söyler misiniz hanımefendi, tuvalete çıktığınız zaman dışkınız

suyun üzerinde yüzüyor mu yoksa batıyor mu?", "Bir çikolata

ve limon arasında karar vermeniz gerekse, hangisini yerdiniz?",

"Ormanda vahşi bir hayvanla karşılaşsanız, tepkiniz ne olurdu?

Kaçmak mı yoksa ağaca tırmanmak mı?"; Angela çok eğleniyor,

en doğru yanıtı vermeye çalışıyordu.

Birkaç yıldır Hindistan'da yaşıyorduk; karımın bir ayak parmağı yaralanmış, ama elçiliğin bize önerdiği Batı' da eğitim almış

doktorun verdiği bütün pomatlar ve antibiyotikler yarayı iyileş-

Lirmekte aciz kalmıştı. Üstelik yara gittikçe kötüleşiyordu. Hintli

lıir dostumuz bize ayurvedik bir doktora gitmemizi önerince;

derneklerinin başkanına telefon etmiştim. O da son derece nazik

lıir davranışla, bizi Delhi'nin merkezinde bulunan evine davet

l'tmişti. Evi son derece basit ama bir o kadar da huzur vericiydi.

Doktor, Angela'nın rüyalarıyla ilgilendi; ona nasıl bir yaşantı sürdürdüğünü; küçükken büyüyünce ne olmayı hayal ettiğini sordu; ona bir ev ve kayık resmi çizdirdi ve her iki nabzını da dikkatle

dinledi. Ayağına neredeyse bakmadı bile. Bir saat kadar süren

lıu görüşmenin sonunda bize bir reçete verdi. Connaught alanındaki eski bir ayurveda eczanesine gittik ve orada gözlerimizin iinünde içine reçetede yazılı olanların konduğu pek çok küçük

lıeyaz zarf hazırlandı; Çin' de yaşarken de almaya alışık olduğumuz bu tozlar, suyla yutulacaktı.

Angela, bütün tozları, belirtilen aralıklarla içti ama parmağı

iyileşmedi. Ayurveda ile ilgili ilk deneyimimiz pek yüreklendirici

olmamıştı ve Angela birkaç hafta daha bu yarayla uğraşmak zonında kalmıştı. Derken bir akşam, Newsweek Dergisi'nden eski lıir dostumuz evimize yemeğe gelirken yanında çok tuhaf bir kadın getirdi. Kırk yaşlarında, uzun boylu, ince, güzel ama hırçındı; dişlerinin büyük bölümünü çürütmüş olan hayat onu da katılaş

ı ı rmıştı. Avustralyalıydı. On yıl kadar önce Hong Kong'da gazel t>ci olarak çalışırken Endonezyalı bir gençle tanışmış ve evlenmişti. Onunla birlikte olmak için, delikanlının Borneo Adası'nda, ı ıehir kıyısındaki köyüne yerleşmiş ve Müslüman olmuştu. Endonezya dilini öğrenmiş, o yerin farklı hayatına alışmıştı. Bütün l··:ndonezya'da olduğu gibi, yaşamını sürdürdüğü o köyde de ege

ıııen olan güç, büyüydü.

Nur' un -yeni adı Arapçada "ışık" anlamına geliyordu- anlattığı

lıütün öyküler gerçekten bambaşka bir dünyaya aitti. O topraklara ayak basan ilk beyaz kadın olarak kocasının köyüne yerleştik-1 l'n çok kısa bir süre sonra; pazarda alışveriş ederken bir sebze

1 1 1

satıcısı ona şöyle demişti: "Bu akşam seni görmeye geleceğim.

Gümüşi bir pervane görürsen, sakın öldürme. O benim." Nur, o

akşam pencereden bir böceğin girdiğini, evi dolaştığını ve uçup

gittiğini görmüş ama bunun bir rastlantı olduğunu düşünmüş.

Ne var ki ertesi hafta yeniden pazara gittiğinde, sebzeci ona evin

bütün odalarını ayrıntısıyla tarif etmiş ve uyarmış: "Dikkatli ol,

çünkü evde kötü ruhlar var." Adam haklı çıkmış. Çok kısa süre

sonra Nur'un evlilik teknesi su almaya başlamış; yerel büyücü

olan bomoh ve kocasının ailesi ona savaş açarak köyden ayrılmasını istemişler. Bomoh'un kara büyülerinden etkilenen Nur'un tavukları yumurtlamaktan kesilmiş, bahçedeki çiçekler solmuş

ve evin bazı eşyaları esrarengiz biçimde yok olmaya başlamış;

bazı çekmecelerde paslı çiviler görülmeye başlanmış.

Meydanı onlara bırakmamaya kararlı olan Nur, pervanesebzecinin gizli yardımıyla beyaz büyü öğrenerek onlara yanıt vermeye başlamış; bomoh'un kara büyülerine darbe üzerine

darbe indirmiş ve köyde kalmış. Üstelik kocasının köyden ayrılmasından sonra bile orada kalarak, edinmiş olduğu güçlerle bir şifacı olarak çalışmaya başlamış. Kısa süre önce de,. bazı hastalıkları iyileştirmesiyle ün kazandığı Cakarta'ya yerleşmiş.

Ayaktaki bir yarayı da iyileştirebilir miydi? Elbette. Nur, her

gün evimize gelmeye başladı. Angela salondaki bir divana uzandığında, Nur perdeleri örtüyor,

Endonezya müziği koyuyor, tütsü yakıyor ve ayağını okşayarak karıma Borneo'daki hayatını anlatıp onun da kendi hayatını anlatmasını istiyordu. Bir hafta sonra yara kapanmıştı.

Ben de Nur tarafından tedavi edilebilmek isterdim; tütsü kokulu, güzel, loş bir odada uzanmak, gam elan müziği eşliğinde onun başka öykülerini dinlemek ve kendi anılarımı anlatmak ne güzel

olurdu. Ama benimki, yaralı bir parmak değildi ve deneyler yap-

maya zamanım yoktu.

Şu sözü hep duyarız: "Kanıt mı? Alternatif tıbbın yan etkileri

yoktur. Olsa olsa iyileştirmez, o kadar!" Bu da ölümcül bir tuzak

olabilir. Ne çok insan, ameliyatların acısından, kemoterapinin

yıpratıcı etkisinden, radyoterapinin tehlikelerinden sakınmak

için görünürde daha kolay ve daha çok şey vaat eden çözümlere

emanet ediyor kendini! Bir dostumun ellili yaşlarındaki annesi,

göğüs kanseri yüzünden kendini bir "şifacıya" teslim etmişti. O

da hastaya bitki çayları içiriyor, "tedavi"nin seyrini bir sarkaçla kontrol ediyordu. Hasta kadın, birkaç ay sonra, ona göğsünü almak zorunda olduğunu söyleyen doktora yeniden gittiğinde

artık çok geç olmuştu. Çok değerli bir zamanı yitirmişti. Öldü.

Son yıllarda bu, özellikle ciddi bir durum halini aldı çünkü

geçmişte sadece Kaliforniya'da yaşayan new age müritleriyle ya

da Doğu ezoterizmi modasına uyanlarla sınırlı olan bu şifacılık

işi şimdi hızla yayılıyor ve Avrupa'nın her kentinde hatta kasabasında ayrık otu gibi bitiyor; herkesin ayağına kadar ulaşıyor.

Floransa'dayken koltuğuma kılıf dikmek için evime gelen sıradan bir döşeme ustası, bana çakralardan ve enerji akımlarından söz etmeye; onun bağırsak kanserini iyileştirmeye söz veren bir

"pranoterapi uzmanından" dem vurmaya başlamıştı. Hatta yaz

l atillerimi geçirdiğim Apenin Dağları'nın Toskana-Emilia bölgesinde yer alan ve yüz kişinin yaşadığı Orsigna Köyü'nde bile bir

◆oban dostum, her hafta arabasıyla yüz kilometre yol kat ettiğini

ve Tibetli bir büyücü kadını görmeye gittiğini söylemişti bana.

Neyse ki bütün sorunu, bacağındaki -topallamasına neden olan

;ığrıydı.

Sorun şu ki, artık süzgeçler, kontroller yok. Herkes her şeyi

lıildiğini sanıyor ve herkes kendinde yargılama hakkı buluyor.

Yasalar bu konuda yetersiz olduğundan, internetin ürettiği karmaşık bilgiler bir çığ gibi büyüyor; bu nedenle bilginin en tehl i keli hali olan o yarı bilme durumundaki yarı-cahiller de hızla 1 1 3

artıyor. Bu gerçek ve dürüst bilgi boşluğunda, insanın sağduyusu

da kaybolmaya başlıyor ve her şarlatan kendinde insanlarla oynama hakkı buluyor.

Bir zamanlar doktor, avukat, mimar, mühendis olanlar deneyimlerini hizmete sunmak için, üniversite rektörünün bilgilerini onaylayarak attığı imzasını taşıyan diplomalarını hazırda tutarlardı. Bugünlerde ise bu, pek önemli bir garanti gibi görülmüyor ve kimse diplomalara dikkat etmiyor. Bir şifacıya ilişkin anlatılanlar, hatta tek bir ezoterik sözcük bile geleneksel garantilerin yerini tutmaya yetiyor. Vatandaşlar yargıçların, meslek odalarının koruması altında değiller. Zaten vatandaş da kendini "özgürleşmiş"

hissettiği için korunmak istemiyor. Kaldı ki "modern" hayatın pek

çok alanında olduğu gibi, burada da karar veren pazarın kendisi

oluyor ve umut, en gözde ürün sayılıyor. Umut satan herkes müşteri buluyor. Olur da bu müşteriler sonra kurbana dönüşürlerse, bu müşterilerin sorunu sayılıyor. Daha doğrusu onların suçu!

Alternatif tedavilerin en çekici özelliklerinden biri, hastanın

iyileşme sürecine bizzat katılım göstermesi, yani şifada önemli

olanın onun isteği olmasıdır. Ama bu aynı zamanda şifa bulamama durumunda tedaviyi suçlayamayacağınız anlamına da gelir.

"Hasta bu işe bütün yüreğini koymadı," demek, işin kaçış noktasıdır. Bu söylem, şarlatanların kendi yetersizliklerini örtmekte kullandıkları en büyük silahlarıdır.

Genellikle alternatif tıbba yönelme önerisi -burada kullanılan tıp terimi bile çoğunlukla bir böbürlenme işaretidir- iyi niyet göstergesidir. Amerika'da yaşayan Dan Reid, Taoculuk, Budizm,

çi gang, Doğu tıbbı ve gizemin başka yüzleri konusunda gerçek

bir uzmandı ve bu konularda pek çok dile çevrilmiş olan kitapları vardı. İşte bu eski dostuma büyük bir inançla başvurmuştum ve o da bana bütün iyi niyetiyle yanıt vermişti.

Kemoterapim sürerken New York'tan ona bir e-posta atmış ve

başıma geleni, neler yapmakta olduğumu anlatmış; sonradan den-

gemi sağlamam, bağışıklık sistemimi güçlendirmem ve onun ilgilendiği konularda gizlenmiş olduğunu bildiğim küçük hazineleri bulmam konusunda bana yardım etmesini istemiştim. Ama onu

hiddetlendirmiştim. Birkaç saat sonra bilgisayarımın ekranında

beliren yanıtında esip yağıyordu. Kendimi "beyaz gömlekli katillere" teslim etmekle büyük bir çılgınlık yapmıştım! Onlar kanserimi zehirleyerek öldürmeye çalışırlarken beni de zehirleyeceklerdi!

Elbette bu bir ölüm-kalım meselesiydi ama "kaldıktan" sonra ya

anacak hayatın kalitesi de önemliydi! Yapmam gereken en son

ey, kemoterapiydi! Organizmamı mahvetmekten hemen vazgeç

ıneliydim çünkü bu uygulamanın özellikle karaciğerime ve kanıma

vereceği zararla, sonraki hayatımdan hiçbir şey bekleyemezdim.

Nasıl olmuş da ona danışmadan bütün bunlara karar vermiştim?

Asya'da geçirdiğim bir ömürden sonra kendimi "Batı tıbbı denen

o rezalete" emanet etmeye nasıl cesaret etmiştim?

Peki, Dan ne öneriyordu? Hemen San Fransisco'daki şu numaraya telefon etmeliydim ve orada yaşayan bir kahin, bir medyum, lıer şeyi uzaktan da görme yeteneği olan bir kadından randevu

almalıydım. Dan, bana şöyle yazıyordu: "Asya'da ruhsal öğretmenler ve büyük şifacılar bulmak için Hindistan\ Çin'i, Tibet'i lıaştan başa dolaştım ama bu kadının güçlerine ve vizyonuna

.ızıcık yaklaşabilen tek bir kişi bile bulamadım. Bunu kendin de

göreceksin." Bu satırlardan sonra bana "MSKCC'deki dostlarının

kanser hastalarına neler yaptıkları hakkında daha fazla bilgi almak istiyorsan," diyerek, bir kısmını zaten bildiğim bazı İnternet sitelerinin adreslerini veriyor ve çok sevdiğim hastaneme yönel

t ilmiş suçlamaları okumamı öneriyordu.

Dan'ın mektubu beni etkilemedi. İlaç sanayi MSKCC'nin uygulamakta olduğu özel tedaviden para kazanmadığı için, bu merkeze büyük bir savaş açmıştı. Geçmişte de, kanser tedavisi yapan hu hastanenin başında bulunan kişinin, açıklanamaz bir biçimde

kanserin büyümesine neden olan tütün sanayine bağlı bir isim

olduğunu okumuştum. Yine de hayatta giriştiğim en büyük bahiste yanılmadığımdan emindim, içim rahattı.

O kadınla bağlantı kursaydım çok ilginç bir deneyim yaşayacağımdan emindim. O benim yedi kat içimi, bedenimin çevresindeki aurayı "görecek", olumlu düşünmemi söyleyecek, "tedavime" beni de dahil edecekti. Bütün bunlar MSKCC'de bulunan herkesin duymak istemeyeceği şeylerdi.

Kızıl ya da saman nezlesi olmuş olsaydım onu arardım, çünkü

her şey bir yana bir kahin olarak kendine çok uygun bir ad seçmişti: Santa Chiarezza.'

Doğru seçimi yaptığımdan emindim ama aynı zamanda kendimi emanet ettiğim tıbbın -büyü değil bilim olduğu, sezgiye değil mantığa ve deneye dayandığı için- görünümlerin, olayların, duyularca algılanan verilerin ötesine gidemediğini de biliyordum.

Bu yaklaşım bende bir boşluk, bir anlayış boşluğu yaratıyordu,

çünkü ben her zaman şeylerin içinde başka bir şey olduğunu, bilimin, aynen balık ağı gibi gerçeklik denizinde avlayamadığı bazı şeyler olabileceğini düşünürdüm. Önemli olan bir şeyler. Belki

de bütün geri kalandan çok daha önemli.

Onu avlayamamak, ağın bu ava uygun olmadığından öte hiçbir şey kanıtlamaz. Bilim, dünyayı parçalara bölerek, ölçerek, tartarak, gözlemleyerek, mümkünse yeniden üreterek anlamaya

ve açıklamaya çalışır. Peki o halde bir ağaç parçasının içindeki

ateş nasıl yakalanır? Bir tohumda gizli olan ağaç, herkesin yüre

ğinde gizli olan neşe ya da hüzün nasıl yakalanır?

Benim doktorlarıma sorduğum, bu değildi. Bana bilimsel olarak, evin önünden geçmekte olan adamın başına düşen kiremitin neden o anda, o adamın başına düştüğünü; kurşunun neden bana değil de yanımdakine isabet etmediğini açıklayamazlar.

Azize Duruluk.

•

Benim hayatım ile, yaptığım, gördüğüm şeyler, mutsuzluklarım,

depresyonlarını ve hücrelerimin çıldırması arasında bir etkitepki ilişkisi olasılığını neden görmezden geliyorlardı?

Bir insanın yüzünün onun hayatının aynası olduğu doğruysa,

hayal kırıklıkları ve sevinçleri yüzünden okunabiliyorsa, o halde

insanın yaşadığı hayat nasıl olur da maddesinin temelinde yani

lıücresinde iz bırakmaz? Başkalarına değilse bile kendime kanıtlamaya çalıştığım; sahip olduğum kanserin benim kanserim olduğuydu. Elbette kendimi suçlamak değildi bu; onu azdırmakta lıenim bir rolüm olduysa, şimdi onu kontrol altına almakta da

rolüm olmalıydı. Bu belki de bir davranış sorunuydu ama benim

ıçin önemliydi.

1800'lü yıllarda yaşamış olan, öyküleri ve sözleri hata insanların dilinde dolaşan büyük Hint mistiği Ramakrişna, insanın kendini kurtarması için iki yolu olduğunu söylerdi. Bebek kedill'r hiçbir şey yapmazlar; anneleri onları enselerinden tutar ve l:l'zmeye götürürdü; bebek maymunlar ise doğdukları andan

ıtibaren bütün güçleriyle annelerinin tüylerine tutunmayı öğre

ni rlerdi. Her zaman bizi kurtaracak olan bir "anne", bir kısmet

vardı. Ben, bütün gücümü kullanarak, tek elimi olsun uzatmak

isliyordum benimkine.

"Kanserinizin nedeninin kendiniz olduğunu düşünüyorsan ız; çok ileri gittiğinizi söylemeliyim." Bunu bana söyleyen Lucio l .ıızzatto altmış yaşında, ufak tefek, zayıf, Cenovalı, MSKCC'nin

ı:l·netik araştırma bölümünün başına geçmeden önce uzun yıllan n ı Afrika' da geçirmiş olan bir doktordu ve ben ona bir kanserin nasıl doğduğunu bana açıklaması için başvurmuştum.

Önemsenmeye çalışmayan, basiti önemli kılmaya ihtiyacı olmay, ı n gerçek entelektüel Luzzatto, bana aslında karmaşık olanı ba

·.ııe indirgeyerek açıkladı. İyi anladıysam, işler şöyle gelişiyordu.

l\;ınser, bedensel hücrelerin genetik bir hastalığıydı. Genetik has

ı .ılık demek, temelinin genlerde yatması demektir. Genler, kimlik

şifremiz olan DNA'ların temelinde bulunur. Her ONA yüz bin civarında genden oluşur. Bu genler olduğumuz ve olacağımız kişiyi belirler. Gençlikteki ve yaşlılıktaki saç rengimiz, burnumuzun ve

hayatımızın uzunluğu bu genlerde kayıtlıdır. Herhangi bir biçimde bu genler bizim "kaderimizdir". Bu genler kendi kendilerinin kopyalarını çıkartarak ürerler. Ve işte sorun burada başlar; kanser böyle başlayabilir çünkü genlerin sonsuza dek aynı biçimde, birbirinin aynı genleri üreterek çoğalmaları olanaksızdır. Bir hata,

milyonlarca kopyadan sadece birinde bir hata olması olasılığı, bir

yazıcının bütün Kutsal Kitabı kopya ederken tek bir yanlışlık yapması kadar doğaldır. Bu son derece önemsiz bir hata olabilir ama kalıtımsal olabildiği için, bir mutasyon yaratır ve bu haliyle bir

sonraki çoğalmada ve daha sonrakilerde kendini belli eder.

Bu mutasyonlar arasında-belirgin bir sonuç yaratmayanlar

olabilir; bazıları ise hücreyi işlemez yani üreyemez kılarlar ve

böylece çoğalma orada durur. Oysa bazıları da hücrede bir başkalaşmaya neden olurlar ve bunlar tehlikeli mutasyonlardır.

Luzzatto'nun ısrarla vurguladığı; başkalaşımın "kötü" değil,

rastlantısal bir hata hatta mutlak olarak da doğal olduğuydu.

"Zaten bu başkalaşımlar olmasaydı, evrim de olmazdı," dedi.

Başkalaşım, tek başına kansere yol açmıyordu. Sadece bir başkalaşımı bir diğeri izlerse ve bir öteki de onu sürdürürse, sorun başgösteriyor ve durum ciddiyet kazanıyordu. "Sizin durumunuzda örneğin, en azından birbirini izleyen beş başkalaşım olmuş ve bunların tümü, unutmayın, tümü de rastlantısaldı."

Hücrenin gizli birleşimini bulmasına ramak kaldığını düşünen araştırma merkezinin yöneticisi genç gibi Luzzatto da tıp biliminin pek yakında bu başkalaşımları önleyebileceğine inanıyordu.

"Bu başkalaşımlar üzerinde bir etkiniz olmadığını biliyorsunuz. Yine de kendinizi bir konuda sorumlu hissetmek istiyorsanız, bağışıklık sisteminizle ilgilenin. İşte o son derece kişiselleştirilmiş

bir sistemdir. İkizlerde bile bütünüyle farklıdır. Bağışıklık sistemi

sizin arzuladığınız gibidir; sizindir! Herhangi bir biçimde bağışıklığınıza etki etmişsinizdir; bu da kanserinize ve genel olarak sizi oluşturan bütüne yol açmıştır."

Nihayet! Artık hastalığımın ve hastalığın bana yapacaklarının

hasit bir seyircisi olmayacaktım! Bir rolüm, bir sorumluluğum

vardı. Geleceğim, benim de elimdeydi.

Onun öğrencisi olabilmek için saatlerimi verirdim. Luzzatto,

herhangi bir şamana gitmediğim için pişmanlık duymama yol

.ıçmayan türden bir doktordu. Yanından ayrılırken, o günlerde

:1.ihnimi çok meşgul eden bir soruyu da sordum: "Bir hastalık

lam olarak nedir?"

Yüzyıllar boyunca en yüce zihinlere bile taklalar attırmış olan

lıir kültürü yüklenmiş kişilere özgü bakışıyla baktı bana ve sonra

l ıütün silahlarımı elimden atmamı sağlayan gülümsemesiyle ya

ıııtladı: "Büyüleyici bir konu ama benim için kanserden konuşmak

ı laha kolay. Bu konuda en azından birkaç belirgin fikrim var."

Luzzatto ile yaptığım söyleşi bende yeni düşünceler yarattı.

/lir Kahin Bana Dedi ki adlı kitabımı yazarken belirgin bir kuşlrnculukla, insanın kaderinin -örneğin- onun el çizgilerinde ya

ı.ılmış olabileceği ve bir başkasının da bunu yorumlayabileceği

konusuna takmıştım. Ama bu kadar da kuşkucu olmaya gerek

yoktu. Eğer Luzzatto'nun belirttiği gibi kader her bir bireyin genlı·rinde kayıtlı idiyse ve onun gibi uzmanlar bu şifreleri okuyabiliyorlarsa, bunun elin çizgilerinde de kayıtlı olması hiç de tuhaf

·;.ıyılmazdı. Buradaki tek fark, genlerin okunması daha modern

vı· gizem yüklü olmayan bir yöntemdi. Bilimseldi. Ve böyle olun

ı.ı da, çok çok daha huzursuz ediciydi. Kelimenin tam anlamıyla

ı ıısanın "geleceğinin" genlerinden okunabilmesi, sadece kansere

yol açan düğmeyi çevirip kapatmakla kalmayacak, türlü hilelere

ı l l' neden olacaktı. Kısa bir süre sonra, insanın genom haritası

ı.ıınamlandığında, bilim adamları -daha doğrusu bu araştırma-

!arın ve onlara ilişkin izinlerin sahibi olan şirketler- türümüzün

genetik projeleri üzerinde söz sahibi olacaklar; gündeme, bu

türe müdahale ve klonlama gelecek. Bazı firmalar son tüketim

keşfinin arzularını tatmin edici embriyonlar üretmeye başlayacak ve ısmarlama (erkek, uzun ömürlü, sarı saçlı, mavi gözlü) bebekler doğacak; bazıları da iş başvurusu yapan adaylar arasından, onların genetik şifrelerini okuyarak prostat ya da göğüs kanserine yakalanma olasılığı olmayan türleri seçecek ve sadece

bunları sunacaklar işverenlere.

Bu yeni genetik biliminin, çok gelişmiş bilgisayarlarla yapacakları işbirliği sonucunda doğacak, akla gelen ya da gelemeyen sonuçları beni korkutuyor. Sanki insanoğlu Tanrı rolü oynayabileceğine inanma ve kişiselleştirilmiş bir mini-yaratma sahnesini canlandırma noktasına varmak üzere gibi. Ama Tanrı onun bunu

yapmasına izin verecek mi?

Hangi dilde konuştuğumuzu anımsamıyorum ama büyük olasılıkla İngilizce konuşmuş olmalıyız,

çünkü Luzzatto tıbbı İtalya'da okumuş olmasına karşın, artık bir İtalyan doktor değildi; onun pozisyonuna gelenlerin yaptığı gibi, beyaz gömleğinin önünü iliklemiyordu -şamanların boyunlarına kuru kafalar ve hayvan kemikleri takması gibi beyaz doktor gömleği de törensel bir işaretti- ve asistanlarını peşine takıp koğuşları dolaşmaya başladığında gömleğinin eteklerinin savrulması, onu hem asistanları hem de hastaları gözünde bir efendi kimliğine büründürüyordu. Onlara "baronlar" deniyordu ama onlar kendilerini Tanrı gibi görüyorlardı.

Amerikalı doktorlar içinse tersi geçerliydi. Onlar kendilerini en çok, uzmanlaşmış mekanisyenler olarak görüyorlardı.

MSKCC'nin zemin katında bulunan ve herkesin yemek saatinde

elinde tepsisiyle kuyruğa girdiği kafeteryada kimin doktor, kimin

teknisyen, kimin hemşire olduğunu anlamak mümkün değildi.

1 20

`

Hastalar dünyasında yaşadıkça, bazı insanların klasik tıptan

;ıyrılarak alternatiflere yönelmesinin bir nedeninin de tamamıyla doktorların davranışlarından kaynaklandığını anladım; has

ı a larının duyarlılığını hesaba katmayan, kimi zaman acele, kimi

zamansa bürokratik işlemler nedeniyle -sadece- kaba davranan

doktorlardı bunlar.

Ludovico'nun öyküsü bu anlamda gerçekten anlamlı bir ör

ııekti. Bu öykünün, bugün hala kafamı karıştıran sonuçları olmuştur.

Ludovico, sadece yemeğe davet edilmek ve Hindistan' da nereye gidileceğini, ne alınacağını sormak için telefon eden arkadaş-

1.ırdan değildi. Benim bir kitabımı okumuş, Delhi'den geçerken

l ı a lyan Büyükelçiliği'nden telefon numaramı öğrenmişti. Ben de

anslıydım, çünkü bu gibi durumlarda kullanmakta olduğum şu

riimleyi sarf etmemiştim: "Teşekkür ederim. Yola çıkmak üzereyim ne yazık ki. Bir başka sefere görüşürüz."

O gün ise, beni arayan bu kişiye şöyle dedim: "Bağışlayın ama

lll' iş yapıyorsunuz?"

"Ben mi? Ben uzman hastayım."

Bu sıradışı bir yanıttı; hem adam, hem de olayların gelişmesi

ı ıyle sıradışıydı ki, sonradan uzaktan bakınca bile, hayatlarımızda

f:l'rçekten de aklı selimin anlayamayacağı; görünenin ardında ve

ıııantığın gözünden kaçan bazı şeylerin olduğu ortaya çıkıyordu.

Beni aradığında kırk yedi yaşındaydı Ludovico; değişik mesll'klerde çalışmış ve sonunda İtalyan doktorlar onda kanser bulııp kemoterapi yaptıktan sonra "uzman hasta" olup çıkmıştı. Te

ıl.ıvi deneyimi onun için bir dram olmuştu. Bütün tedavi boyunca,

lu·ndini sadece bir numaradan ibaret hissetmişti; doktorlar kok

ıı·ylin yan etkilerini hafifletmek için ona yardımcı olmamışlardı

vı· pek çok seans sonucunda sorurrılu doktora gidip artık iyileşip

iyileşmediğini sorduğunda doktor önce yanıt vermemeyi dene

ıııi□ ama sonra can sıkıcı bir ses tonuyla şöyle demişti: "Kanser

iyileşmez. Bunu kafanıza sokun!"

Bu mahkumiyet kararı Ludovico için kabul edilemez bir durum olmuş ve o zamandan beri her umudu böyle kabaca söküp atmayacak birini ya da bir şeyi aramaya başlamış. Kanadalı bir

arkadaşı, Kızılderililerin kanser dahil değişik hastalıkların tedavisinde kullandıkları Caisse Formula adında bir bitkisel ilacı önermiş. Ludovico bu ilaca inanmış, düzenli olarak kullanmış

ve yavaş yavaş da tanıtımcısına dönüşmüştü. İlaçlar konusunda

değişik deneyimler yaşayan, önce birkaç kişi, derken sonra onlarca kişi bu "mucizevi" ilacı edinebilmek için ona başvurmuş.

Ludovico'nun Hindistan'a geliş nedeni, yerel tıbbı, ayurvedik

doktorları tanımak ve belki onları İtalya'ya götürmekmiş.

Angela ile birlikte birkaç saatimizi onu dinlemeye ayırdık. Açık

renk gözleri, sıcaklığı ve içtenliği hoşuma gitmişti. Ama o dönemde onun ne hastalığı, ne de alternatif tedavi araştırmaları ilgi alanıma giriyordu. Çok sağlıklıydım, kanser benim için henüz "başkalarına ait" bir hastalıktı ve Hint tıbbına ilişkin bir yazı yazmayı düşünmüyordum; kaldı ki bu konu gazeteler için moda olmuş,

pek çok kişi tarafından işlenmişti. Yalnızca bir kez, o da Ludovico

evimizden ayrıldıktan sonra, internetin başına geçtim ve şimdiye

dek hiç duymadığım bu ilaç hakkında küçük bir araştırma yap·

tını. Yüzlerce sayfa çıktı karşıma; bazılarını okudum ve benim için

konu orada kapandı. Derken o buluşmadan birkaç ay sonra bana

da kanser tanısı kondu, üstelik Ludovico'nunkiyle aynı türden!

Buna rastlantı denebilir. Şu anda bu konuda başka türlü bir açık·

lama bulamıyorum. Ama ne kadar da tuhaf bir rastlantıydı bu!

O günden sonra hayatlarımız birbirine ilmiklendi. Deneyiminin ve varlığının bana çok büyük yardımı oldu. Ben hala New York'tayken, Ludovico kendini emanet etmiş olduğu bu "mucizevi" ilaca karşın yeniden eski hastalığının pençesine düştü.

Pek çok başka insanı inandırmış olduğu şeye inanmaya devam

etmek, ya da başarısızlığa uğradığını kabul edip uzun süre red·

d l'ttiği klasik tıbba başvurmak arasında çok büyük kararsızlık

ı;ı•kti ve sonunda yeniden kemoterapi görüp ilik nakli ameliyatı

nldu. Bu arada artık iyileşip iyileşmediğini merak etmeyi de bir

kl'nara bıraktı ve şimdi iyi. "İnanmaya" devam etmek için de kendi ilacını içmeyi sürdürüyor.

Bense hala onu Delhi'de karşıma çıkaranın ne olduğunu mer.ı k etmekten kurtulamıyordum ve bunun yalnızca bir "rastlantı"

olduğunu düşünmekte güçlük çekiyordum.

llir gün New York'taki inimin kapısının önünde postacının bırak

ı ığı bir paket buldum. İçinde sarı pelür kağıda sarılı bir kata vard ı ; beyaz ipekten dokunan bu uzun ve dar fular, önemli bir lama ı.ırafından bir kez dokunulur ve böylece kutsanmış olursa, Tibetl i ler tarafından koruma olarak boyunda taşınır veya evde kutsal ı ı•sim olan bir tanka ya da Buda imgesine asılı olarak saklanır. Bu

litlta bana bizzat Dalai Lama'dan geliyordu. Der Spiege/'den bir

.ırkadaşım ve meslektaşım, Hamburg'dan Dharamsala'ya Dalai

l .. ı ına ile röportaj yapmaya gitmişti. Konuşmalarının sonunda söz

donüp dolaşıp bana gelmiş ve arkadaşım şu anda Memorial Sloan

l\ı•ıtering Cancer Center'da tedavi gördüğümü söylemiş. Bunun

111.erine Dalai Lama bu kata'yı iki elinin arasında tutmuş, tören

·."I bir edayla başına götürmüş, birkaç saniye ona odaklanmış ve

l ı ı ı ııu bana yollaması için arkadaşıma teslim etmiş. Bir de temltilıte bulunmuş: "Benim kutsamamın yetmemesi halinde doktor-1.ınn verdikleri bütün ilaçları da alsın!"

O, her zamanki gibiydi. Yalınlığı içinde yüce, kendi kendiyle

.ıl.ıy edebilen, o bilge insandı.

Dalai Lama -Bilgelik Okyanusu- ile son karşılaşmamda şiddetl i lıir soğuk algınlığı geçiriyordu ve yanında kaldığım kardeşini ı lı· ı,:ok kaygılandıran bir ses kısıklığı yaşıyordu haftalardır. "Yüce

ı ıı·ndimiz, siz Tibet tıbbı ile mi tedavi oluyorsunuz yoksa Batı

..

tıbbıyla mı?" diye sordum. Bu sorum ona geç kaldığını anımsattı.

O güzel ve bulaşıcı gülüşüyle "Her ikisiyle de!" dedikten sonra,

son derece Batılı antibiyotiğini yuttu. Üstüne de, az önce yardımcısının gelip birlikte oturmakta olduğumuz Dharamsala'daki çalışma odasına, sehpanın üzerine bıraktığı dumanı tüten bitkisel çayını yudumlamaya başladı.

Kata'mı, Central Park'a bakan akvaryum-penceremin önünde

duran küçük Buda'ma sardım. Böylece her gün ilaçlarımı içerken, bu beyaz ipek şalın -belki- yüklenmiş olduğu o Dalai Lama kutsamasını mutlulukla düşündüm ve hissettim.

1993 yılında on gün boyunca Tayland'ın kuzeyinde kalmış ve

John Coleman'ın verdiği bir·Vippasana meditasyonu kursuna

gitmiştim. Coleman eski bir CIA ajanıyken Budist olan, çok sevdiğim bir Amerikalı dostumdu. O zamanlar meditasyon yapmak henüz alışılmadık bir eylemdi ve Asya'da yaşamakta olan ben

bile bunu, kaybedecek zamanı olan insanlara özgü bir şey olarak

algılamış; bir tür kaçamak, en çok da tatile çıkan hippilerin uygulayacağı ruhsal bir deneyim olarak düşünmüştüm.

O günlerden bu yana durum çok değişti; özellikle de Batı' da.

Bugün "meditasyon" gündelik dile girmiş bir sözcük ve bunu

uygulayan ya da uyguladığını sanan pek çok insan var. Köşedeki

kuaför, otobüs sürücüsü, şirket sekreterleri, banka memurları,

hayatlarının boşluğundan bunalan orta yaşlı kadınlar, Borsa'd;ı

çalışırken zihinlerinin kolaylıkla işe yoğunlaşacağını ve başarıya

ulaşacaklarını uman gençler; hepsi meditasyon yapıyorlar.

En küçük bir keşfi bile bayağılaştırarak bir moda nesnesine,

her küçük gizi, satışa konacak bir ürüne dönüştüren o canavamı

ve cesaret kırıcı süreç nedeniyle, meditasyon bugün süpermar·

ketlere girmiş durumda. Yeni meditasyon kurslarının ilanları,

köpek ya da bir çift Siyam kedisi almak isteyenlerin verdikleri

i lanlarla yan yana yer alıyor. Meditasyon kitapları, kitapçılarda

yoga, reiki, gizemcilik, tarot, Tibet Budizmi, çi gang, Taoculuk,

I Ching, Kızılderili tıbbı ve astral seyahat kitaplarıyla yan yana

dizili raflarda. Amerika'nın Barnes & Nobles adındaki zincir ki

Lıpçılarında tarihe, edebiyata, bilime ve biyografilere ayrılan

salonların yanı sıra bir de se/f-he/p, new age, astroloji ve sağlık

•

salonu da bulunuyor. Kitap okumaya üşenenler; kitap-kasetleri

dinleyerek hatta otoyolda otomobil kullanırken bile bütün bunları öğrenebilir. Artık her şey elimizin altındadır ama bu, özellik 11' de ruhsal uygulamaların özündeki değeri yitirmesine neden

ı ı lmuştur; çünkü bu tip uygulamalar, ulaşılmasının güçlüğü, git.l'miyle tanınmışlardır.

Bir zamanlar, mürit yıllar boyunca mürşidine hizmet eder,

ı ıııun suyunu taşır, odununu keser, kulübesini temizlerdi ve yıl-

1.ır sonra mürşidi ona bir bilgi öğretir, onu "sırrına" ortak ederdi.

llıgün bütün bunlar hazır kahveye benzemiştir: Anında hazır

ı ılur; böyle olunca da artık hiçbir şey özel ya da değerli değildir.

Kimi zaman, konuştuğumuz dile, onun gücünü yok eden bir

vi rüsün bulaştığını düşünüyorum. Bazı sözcükler defalarca ve

lı.ıtta yersizce kullanılır oldular ve böylece anlamlarını yitirdiler.

ı ;iderek daha fazla klişe sözler eder olduk; anlatacağımız şeyleri

1•11 sıradan biçimlerle dile getiriyoruz, sadece konuşmak olsun

ı l iye, konuya dikkatimizi bile vermeden, konuşup duruyoruz.

•;ıız gelimi, sevmek güzel bir ifade, güçlü bir sözcüktür. Ama in

"·'n her gün, birini ya da bir şeyi sevemez; ya da bir şey ya da biri,

.ıy111 biçimde sevilemez. Bu nedenle meditasyon yapan gerçek-

1 1'11 bundan söz etmez.

)ohn Coleman'dan aldığım kurstan sonra bu uygulamayı gün

ı lı·lik hayatıma sokmaya çalışmış ama kesintiye uğratmamayı ba-

Self-help: Kendi kendine yardım - ç.n.

şaramamıştım. Ruhsal özelliği dikkate alınmadığı zaman meditasyon bir gereklilik olmaktan çıkıveriyor ve ritmini yitiriyor. Onu gündelik bir zorunluluğa dönüştürmek hiçbir şeye yaramıyor.

Kurs benim için biraz, bisiklete binmeyi öğrenmeye benzemişti.

Bedeni kontrol altına alabilmek için zihni kullanabilme olasılığı

olduğunu sezinlemiştim ve bu bana öğrenilip bir kenara konulacak bir bilgi gibi gelmişti. Oysa, çok büyük yardımı dokundu.

Daha Bologna'dayken bazıları acı verici olan değişik tetkikler

sırasında, John'dan öğrendiklerime başvurmuştum: Nefese yo

ğunlaşma, zihni acıya yöneltme, onu çözülecek bir düğüm gibi

görme, rengini, büyüklüğünü ve biçimini (yuvarlak mı, kare mi?)

görmeye çalışma, vurduğu darbeleri sayma. Bütün bunlar benbedeni, onun acı çekmesinden kurtarmak, özellikle de her şeyin, ama her şeyin daima geçici olduğunu anımsamak ve her şeyin

gelip geçtiğini, bu acının da geçeceğini düşünmek içindi.

Bir keresinde yere diz çökerek topuklarımın üstüne oturdu

ğumu ve gözlerimi yumduğumu gören bir rahibe-hemşire, ne

yaptığımı sordu. Aşağı yukarı yüzyıllar boyunca onun gibi rahibelere -derin düşünme- adı altında öğretilmiş olan ama artık manastırlarda bilinmeyen bir uygulamaydı bu. Zihnimiz var ve

onu kullanmıyoruz, zekamız var ve onu sömürmüyoruz. Hatta

üstüne üstlük yapayını imal ediyoruz. Ne korkunç!

Zihin, sahip olduğumuz en karmaşık enstrümanlardan biridir ama onu dikkate almayız ve "modern" zamana özgü davranış

biçimimizle, kendi akıl yolumuz ile yapabileceklerimizi, kimyaya bırakırız. Kimya, her şeyin çözümü olma konusunda önceliği kimseye bırakmıyor. Bunalımda mıyız, yorgun muyuz, kısır mıyız, zayıf mıyız, şişman mıyız; her zaman bu sorunu çözümlemek için bulunmuş ve satışa sunulmuş bir hap vardır. Bir çocuk çok

mu hareketli? Nedenini anlamaya çalışmak yersiz. Huzursuz·

luğunun kaynağında, boşanmış ve onu bir paketmiş gibi gön·

derene iade etmeye çalışan anne-baba mı var, yoksa okul onu

ol mak istemediği bir şey olmaya mı zorluyor; bunları bilmeye

gerek yoktur çünkü Prozac onu sakinleştirir. Şimdilerde Prozac

ı\ınerika'da çocuk ilacı olarak da üretiliyor ve on binlerce çocuk

"normal" davranabilmek için her gün bu sakinleştiriciyi içmeye

:t•reksinme duyuyor.

Aynı şey ağrı için de geçerlidir. Ağrının yenilmesi modern in

•;oının en büyük zaferlerinden biri sayılmıştır. Oysa bu zafer de

l ıiitünüyle olumlu olarak görülmemelidir. Her şeyden önce ağrının önemli bir doğal işlevi vardır: Alarm vermek. Ağrı, yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu haber verir ve ağrı duymamak, duymaktan daha beter bir durum olabilir. Hastanın sinir uçlarını

lı.ırap eden cüzzamın en korkunç yönlerinden biri, hastaların ar

ı ık ağrı duymadıkları için parmaklarını bir yere çarpıp kırdıklarında bunu fark etmemeleri ya da yoksul ülkelerde olduğu gibi,

:ı·ce gelen farelerin onların parmaklarını yemeleri ve onların

l ı ı ı nu hissetmemeleridir.

İlk doğuş anında acıyı yok eden modern insan, ağrının bilin

' i ııe varma olanağını yitirmiştir ve bunun tam tersi duruJTlun

ı ılağanüstü bir güzelliği olduğunu unutur. Neden bütün dinsel

gPleneklerde ağrı doğal ve hayatın bir parçası olarak görülür?

Yııksa ağrıda bizim gözümüzden kaçan bir anlam mı vardır?

lhınu unutmuş olabilir miyiz? Vardıysa bile artık bunu bilmek

ı·;ıemiyoruz. İyinin kötüyü yok etmesi, dünyayı olumlu olanın

yonetmesi gerektiğine, varoluşun zıtların uyumu olmadığına ko

·,.ıllanmış durumdayız.

Bu bakış açısında, ne ölüme ne de ağrıya yer vardır. Ölümü

ı l ı ışünmeyerek, gündelik yaşantımızdan çıkartarak, hatta fizik

"l'I olarak bile daha az görünür olan bir yere dışlayarak yadsıyoruz. Ağrı ile daha da iyi bir şey yaptık. Onu yendik. Her dert ı ı, i n çare bulduk; insanlık deneyiminden en doğal, ağrıların en

11.ıdimini bile yok ettik. Doğum sancıları dünya dünya olalı an-

1 1 1 · l i k gururunu temsil etmiştir ve bu ilişkinin özgünlüğü belki

de sadece sancıyla belirlenmiştir. Ama bu bizim uygarlığımız. Sorunlarımızı hep dışsal araçlarla çözmeye alışıyoruz ve böylelikle de doğal güçlerimizi giderek yitiriyoruz. Bilgisayarın belleğine

başvurmaktan kendimizinkini silikleştiriyoruz. Gittikçe daha

çok ilaç yutuyor, bedenin kendi devasını üretme yeteneğini azaltıyoruz.

Ağrı gerçekten de zihinle denetim altına alınabilir mi? Hindistan' da yaşarken insan bu konuda o kadar çok öykü -ya da destan- duyuyor ki, sonunda buna inanıyor. İşin mantığı şu: Bütün duygularımız bilincimize bağlıdır; biz gördüğümüzü ya da işitti

ğimizi söylerken, aslında gören, gözlerimiz; işiten, kulaklarımız

değildir; gözlerin gördüğü ve kulakların işittiği olgusunu kayda

geçiren bilinçtir. Gerçekte uyuduğumuzda yaptığımız da aynen

budur: Bilinç ortadan çekilif' ve biz artık ağrı duymaz oluruz.

Peki insan bu durumu uyanıkken nasıl yaratabilir?

Yoga geleneği bu gücü vaat eder ve daha da ilginç bir var·

sayımda bulunur: Ağrıyı bedenden dışarıya, belki de bir nesm•

üzerine taşımak mümkündür. Bu yetenekle ilgili öykülerin en bi·

lineni, belki bin yıllıktır. Bunun kahramanı Milarepa, Tibetli bir

kişidir; gerçekten yaşamıştır ve en büyük yogilerden biri olaral<

efsaneleşmiştir. Açık sağ elini kulağının arkasına götürmüş, dün·
yanın ıstıraplarına kulak veren Milarepa sık rastlanan bir figür·
dür tankalarda.

1 1. yüzyılın orta.sında Tibet'te zengin, yün taciri bir ailede do·
ğan ve babasının ölümünden sonra yoksulluğa düşen Milarepa,
ailesi tarafından parasal olarak dışlanan annesinin intikamını
almak için kara büyü öğrenir ve onların ölümünü, mahvolması·
nı sağlar. Bundan pişmanlık duyan Milarepa, zamanının büyük
öğretmenlerinden biri olan Marpa'nın öğrencisi olur ve yıllar·
boyunca bir çileci olarak ormanda yaşar; sadece toprak bir kap·
ta pişirdiği yabani otları yiyerek beslenir. Zaman içinde bilgeliAI
yüzünden ünlü ve saygın bir kişilik olan M ilarepa, bu bilgeliğini

c•zbere öğrendiği kutsal metinlere değil, kendi deneyimlerine
l ıorçludur.

Zamanının okumaya pek düşkün, kendine pek hayran keşiş
IPri nden biri, onu ve şöhretini kıskanıp öldürmeye karar verir.
l!ıı amaçla, karılarından birini zehirli yoğurt yedirmek üzere
ı ıııun yanına yollar. Yoga ile kazandığı pek çok yetenek arasında
chışünceleri okuma gücü de olan Milarepa, kadının gelişini görür
:cirmez nedenini anlar ama artık yaşlı olduğundan ve eninde so-

1111 nda öleceğini bildiğinden, kadının sunduğu yoğurdu yer.

Ne var ki Milarepa can çekişirken, düşmanı olan keşiş yaptı

ııdan pişman olur ve koşarak yoginin yanına gelir. Suçunu itiraf

l't t i kten sonra ağrısını kendi bedenine aktarması için ona yalva

ı ır. "Bunu yaparsam bir dakika bile dayanamazsın," diyen Mila

ı c•pa, ağrısını mükemmel kontrol etmektedir. Keşiş ağrısını ona

vıllaması için ısrar edince, Milarepa dayanmanın imkansız oldu

ııı ıu kanıtlamak için ağrının bir bölümünü kapıya aktaracağını

•.cıyler. Bunu der demez de, kapı gıcırdamaya, kıvrılıp bükülmeye

lı.ışlar ve sonunda kırılır. Kötü yürekli keşişe kalan, Milarepa'nın

.ıyaklarına kapanmak, ondan af dilemek ve yaşlı yogi "bedenini

t c •rk etmeden" müridi olabilmek için yalvarmaktır.

I t ı r ameliyattan sonra bilincini kazanmaya başlayan insanın

ı l k gözlemlerinden biri, hala hayatta olduğunu hissettiren ilk

ı l ııygu, ağrılarıdır. Ben uyanırken karnımın yüzlerce kılıç taral ı ıdan delik deşik edilmekte olduğunu hissettim ama çok kısa ı.ıııanda bunu kontrol altına almayı öğrendim. Meditasyonla

1111! Kapıya aktararak mı? Hiçbiri değil. Elime verdikleri aletteki

lıır düğmeye basarak ve yatağımın kenarındaki pek çok aygıttan

l ı l r i n i çalıştırıp bir yerlerime takılı olan iğne aracılığıyla bedeni

ı ı ı c · ;ığrı kesici akıtarak! Ağrım geçiyordu ve ben rahatlıyordum.

ı\ı:rı geri gelince ben yeniden düğmeye basıyordum. Elektronik

bir düzenek bedenime ne kadar ağrı kesici verdiğimi hesaplıyor,

belirlenen sınırı aşmamı engelliyor ve böylece ben farkına varmadan ilacın akışını bir süre durduruyordu. Oysa ben düğmeye basıyordum ... -ve akış kesilmiş olmasına karşın, yine de ağrının

geçtiğini hissediyordum. İşte doktorların "plasebo etkisi" adını

verdikleri şey buydu. Aslında iyileştirici etkisi olmayan bir şey,

şaşırtıcı biçimde iyileştiriyordu; örneğin, ilaç yerine içilen bir

bardak su, kimyasal bileşim yerine undan yapılmış bir hap aynı

etkiyi gösterebiliyordu.

Düğmeli aygıt iki genç doktorun sorumluluğundaydı; "Ağrı

Denetim Merkezi" üyesi gençler, beni her gün ziyaret ediyorlardı.

O tüplerden bedenime akan neydi bilmiyorum ama kendimi kötü

hissetmememe yardım ediyordu. Belki de çok gerekli olduğunda bedenin otomatik olarak.ürettiği kendi salgılarından biriydi.

Beden ne yapacağını bilir. Beden; onu öldürebilecek müthiş bir

ağrıya tutulduğunda ona dayanma gücü veren kendi uyuşturucu

hormonunu salgılar. Kolu kopan bir askerin sanki bir şey olmamış gibi alanda koşmaya devam etmesinin nedeni budur.

17. yüzyılda yaşamış olan ünlü mistik Sarmad'ın öyküsü,

Delhi'de Kızıl Kale'nin karşısında bulunan Jamma Mashid Cami·

si'nin yakınındaki mezarı başında bugün hala turistlere anlatı·

lır. Aslen Ermenistanlı bir Yahudi ya da Hıristiyan olan Sarmad,

Hindistan'a gelince Müslümanlığı seçmişti. Bilgeliği, Farsça şiirleri, "tanrı aşkının verdiği sarhoşluk" yüzünden "giysiler dahil bütün ağırlıklardan kurtularak" halk içinde çıplak dans etmesi

ile ün kazanmıştı. -Benim anestezi uzmanı doktorum gibi- bir

sufiydi ve saraya mensup mollalar onu sapkınlıkla suçlamışlardı.

İmparator Aurangzeb, idam edilmesini buyurdu.

Başını kesmekle yükümlü adam elinde ışıl ışıl parlayan kılı·

cıyla kendisine doğru yürürken, Sarmad, Allah'a yönelerek şöy·

le demişti: "Ey yüce dostum, bugün karşıma bir cellat kılığında

çıkıyorsun ama ben seni tanıyorum. Hoş geldin!" Sonra gülüm·

seyerek ona boynunu uzatmıştı. Cellat görevini yerine getirmiş

ve Sarmad kesik başını elleri arasına alarak şaşkın kalabalığın

karşısında iki dans adımı daha atmıştı. Yıl 1659'du.

Bir başka mistik olan el-Hallac', 9. yüzyılda yaşamıştı ve "Tanrı" ile "Hakikat"in aynı şey olduğunu, insanın bu Hakikat'in bir parçası olduğunu savunmuştu. Sultanın karşısına çıkarılmış ve

dine geri dönmesi istenmişti. Hallac bunu reddetmişti. Sultan

11ıun bir elini kestirmiş ama o aynı "şirki"" yinelemişti: "Ben l lakikatim." Sultan onun kolunu kestirmiş ama Hallaç aynı şeyi

yinelemişti. Bir bacağı kesilmiş, Hallac "Ben Hakikatim," demeyi sürdürmüştü. Sonunda Sultan başının kesilmesini buyurmuş

.ııııa kesik baş, toprakta yuvarlanırken dudakları kımıldamış ve

·ıı>yle demekten vazgeçmemişti hala: "Ene'l-Hak" yani, "Ben Hal<ikatim."

Yatağımda kımıldamadan yatarken, zaman öldürmekten baş-

1<.ı işim olmadığından, hemşireyi çağırmak için düğmeye basıp

lı.ısmamak konusunda kendi kendimle giriştiğim bahis sırasın

ı Lı bu öyküleri anımsamak beni oyalıyordu. Ağrıyı kontrol altın

ıl.ı tutmaya çalışırken, onun üzerine kafa yoruyor, dingin ve sıcak

lıir denizin üzerinde huzurla uzandığımı, tatlı tatlı yüzdüğümü

ıllllşünerek huzur bulmaya çalışıyordum. Defalarca böyle yüz

ııı enin tadını çıkartmış olan bedenimin şimdi de ağrılar çekerek

ı l ı ı rumu eşitlediğini düşünmek istiyordum. Her zaman keyif ol

ıııazdı, bazen de sıkıntı çekilirdi.

En korkunç ağrının bile, geçtikten sonra unutulmasının ne

ılı·ıiini merak ediyordum. Böyle bir ağrı çektiğimizi biliriz ama

1 1 1 1 1 1 11 ne yoğunluğunu ne de doğasını anımsarız. İtalyancada ol

ı l ı ığu gibi neden pek çok dilde ağrı kelimesinin, acı ve bütün fi-

1.ıksel acılarla eş koşulduğunu düşünüyordum. Fiziksel olmayan

.ı;:rı nın kontrolü için psikanalizde çekilenleri düşünüyor ve eli-

l l allac ı Mansur.

-

)i rk: Allah'a ortak koşma, İslam dinine uymayan davranışlarda bulunma ç.n.

-

1 31

min altında bu düğme olduğu için minnet hissediyordum. Kimi

zaman da ağrıya teslim oluyor ve düğmeye basıyordum.

Hastaneden inime dönerken, en az haftada bir gün, 67. Cadde ile

Madison Avenue arasındaki köşede duruyor, eski, gıcırdayan bir

asansörle on ikinci kata tırmanıyor ve içeriye giriyordum. Zile

basmam gerekmiyordu çünkü kapı hep açıktı ve burası güneş

ışığı dolu küçük bir apartman dairesiydi.

Burada, birkaç on yıldan bu yana eski, sevgili bir yazar dostum yaşıyordu; o başka dünyalara, pek çok kültüre ait bir insandı. En azından sonraki kuşaklara bir zamanlar nasıl olunabildi

ğini göstermek için cam altında korunması gereken türden bir

insandı ama pek fazla zamaqı kalmamıştı. Artık doksan yaşında

olan Niccolo Tucci, mahkum olduğu yatağında, ona 19. yüzyıla

ait soylu bir asi havası veren kır sakalı, uzun saçlarıyla son derece zarif bir şekilde, hiç yakınmadan yatıyordu.

Yarı Rus, yarı Floransalı olan Nica, 30'lu yılların sonunda gelmişti New York'a. Burada başka İtalyanlarla beraber faşizme karşı çalışmaya başlamış, savaş bitince de bu kentte kalmayı

sürdürmüştü. İronik yazılar kaleme alan, pek çok davanın edebi

Don Kişot'u sayılan, insanlığın eski ve yeni ama dürüst olmayan

bütün serüvenleri için hazır bir yanıtı ya da yorumu olan bir yazardı. Otuz yıldan daha uzun bir zamandır tanışıyorduk.

Ona borçlu olduğum pek çok güzel şey arasında Dante'yl

Toscana aksanıyla okumak vardı; onun için önemli olan, öyküyü

hatipliğe kaçmadan sanki bir Floransa meyhanesinde bir dosta, inanılmaz bir serüven anlatırmış gibi dillendirmekti. Ondan öğrendiğim eğlenceli şeylerden biri de, otel kapıcılarına ayrılırken değil varış anında bahşiş vermekti. Yıllar geçtikçe zorla

şan dil öğrenme serüvenlerim sırasında aklıma gelen Gaetano

Salvemini'nin bir sözü vardı. Salvemini, Amerika'ya geleli kısıl

l ı ı r süre olmuştu ve zorlanarak İngilizce öğrenmeye çalışıyordu.

Arkadaşları ona "Nasıl gidiyor?" diye sorduklarında şu yanıtı

vı·rınişti: "Eh, şimdilik kendi söylediklerimi... anlamaya başla

ı l l lll ! .. "

Nica'ya borçlu olduğum bir de özendirme vardı. "Ne zaman

ı:ıı ııdelik haberler peşinde koşmaktan vazgeçip gözlerini son

"ıızluğa çevireceksin?"

Hiçbir şeyin sonsuz olmadığını çok iyi biliyordu ve benim gün

ı.ııııı -ya da hafta hafta- yaşamayı sürdürmemi engellemek istiyordu; beni kitaplarımda anlattıklarımı yaşamaya itiyordu.

O da kimi İtalyanca,* kimi İngilizce** olmak üzere kitaplar ya-

1.1yordu. "Bir kez Atlantik'i geçtiysen, daima yanlış yakadasın dellll'ktir!" sözünü diline pelesenk eden dostumun edebi ünü de iki v.ıka arasında gidip gelmişti.

Ülürken de yanlış yakadaydı. Apartman dairesi herkesin sahip

ı ılıııak isteyeceği türdendi. İki küçük oda, bol ışık, güzel bir masa,

pı•k çok kitap, eski bir telefon, bir koltuk, anne-babasının Forte

ı l ı · i Marmi'de deniz kenarında çekilmiş ve büyütülmüş siyahl l 'yaz fotoğrafı, duvara yapıştırılmış renkli Toscana manzaraları 111 • ı ;aetano Salvemini'nin ölümü üzerine New Yorker Dergisi için

v.r1.d ığı güzel makale ... Bu dört duvar arasından yürüyerek çıka

ıı ı.ıyacağını biliyordu.

ı ;ünlerden bir gün bana, "Biliyor musun, bugün ölsem ger-

ı, l'kten çok mutlu olurdum," dedi.

"Ülürsen mutluluğu nasıl tadacaksın ki?"

" Bilmiyorum, çünkü ölümün ne olduğunu bilmiyorum."

"l<orkuyor musun peki?"

Cin gibi bakan gözlerini kalın, hala kara kaşlarının altında ko

' .ıı ıı an açtı ve "Anneciğim! Evet!" dedi.

"llaydi Nica! Bizden önce milyarlarca ama milyarlarca insan

il scgreto, Gli atlantici.

/'lıc Sun and the Moon, Before My Time.

bunu başardı. Biz de başaracağız!"

"Evet, ama keşke başka bir yerde ölebilseydim! Örneğin,

Floransa'da olsaydım, orada daha ... ."

Söyleyeceği sözcüğü bulamıyordu.

Bir sıfat bulmuş olmak için "Daha uygarca mı?" dedim.

"Evet, daha uygarca. Hem sonra ... " Sanki kendi kendine konuşmayı sürdürürmüş gibi, çocukken Paskalya cumasında Floransa' da yenen biberiyeli ekmeği anlatmaya başladı.

"Artık bu ekmeği her gün satın almak mümkün," dedim. "Ne

saçma değil mi? Eminim artık biberiye aromasını da spreyle ekliyorlardır! Biliyor musun, şimdi Floransa' da bile bir dizi fırında öyle bir koku var ki; sanki ocağın hemen kasanın arkasında yanmakta olduğunu sanıyorsun. Oysa, nerede! Her şey yapay! Ekmek fabrikada yapılıyor ama bu kokuyu spreyle sıkıyorlar oraya." Ona

bir yıl önce Kalküta'da tanıştığım "koku mühendisi"ni anlatmaya

başladım. Adam Fransız'dı ve Hindistan otomobil sanayiine, yeni

otomobillere özgü o karakteristik -plastik, lastik ve cila karışımıkokuyu pazarlıyordu.

Ama Nica, Floransa'dan söz etmek istiyordu ve kim bilir neden, ona birlikte yapabileceğimiz bir yürüyüşü anlatmaya başladım. "Ponte Vecchio'dan yola çıkarız, Erta Canina'ya yöneliriz, San Leonardo Sokağı'ndan geçerek yürür, Ottone Rosai'nin ya·

şadığı ve resim yaptığı evin önünde durur, dei Colli Caddesi'ne

varırdık." Anlatırken, nereye sapacağımızı, karşımıza çıkanları

söylüyordum bir bir; o ise gözlerini kapalı tutuyor ve gülümsüyordu. Öylesine başlayan bu oyun, giderek bizim ayinimiz oldu.

Ben evine girer girmez, "Bugün nereye gidiyoruz?" diye soruyordu. Hiç zaman yitirmeden başlıyorduk Floransa'da dolaşmaya. Bir keresinde Torquato Tassa alanından Bellosguardo Kulesi'ne kadar gittik ve orada durup dünyanın en güzel man·

zaralarından birini seyrettik. Bir kez de, Ponte aile Grazie burcundan Le Rampe yokuşunu tırmandık ve Michelangelo alanına 1 34

l<.ıılar çıktık. Ama orada karşımıza turistlerle dolu otobüsler çılu ııca, gidip "Colonne"ye oturduk ve bir şeyler içtik.

"Sen ne içersin Nica?"

"Hani şu ... anladın mı?"

"Campari mi? Vermut mu?"

Hayır. O sadece bir bardak beyaz şarap istiyordu ama hani

l ı l r zamanlar var olan kısa ve küt kadehler içinde sunulacaktı.

ı rapçıdan isterken; "Benimkini ağzına kadar doldur!" derdik o

', • .

ı.ı ıııanlar.

Onunla birlikte olmak çok güzeldi. Çoktan kararmaya başla-

1 1 1 1 ◆ olsa bile, elde kalan kısacık hayat diliminde insanın birbiri-

111· ayıracak biraz zaman bulması, neşe veriyordu.

Benim kemoterapime ilişkin hiçbir şey söylememişti ama bir

µ,1 1 11, ameliyat olacağımı söyleyince sinirlendi.

"Doktorlara güvenme. Hepsi şarlatan. Hem senden parça mı

lrnpartacaklar? Buna izin veremem!" Hastaneye mektup yazmak

ı◆ ıı ıı benden kağıt, kalem istedi.

"Nica, İmparatorluk Örgütü'ne bağlı Japonlar'dan betersin!"

ı lc·ılim. Saraya bağlı yüksek rütbeli memurların, tahtın varisi olan

p rı•nsin evleneceği prenses adaylarını denetimden geçirerek, be

ı lc·ıiinin dokunulmamış, hiçbir parçasının alınmamış, zarar gör

ııll'ıniş olması konusunda rapor verdiklerini anlatarak arkada

·,.ı ıııı güldürdüm. Bizim Tokyo'da oturduğumuz dönemde, böyle

l ı l r seçim sırasında kızlardan biri küpe takmak için kulaklarını

ı l«'ldirdiği gerekçesiyle prenses adayı olma şansını yitirmişti!

Nica çok talihliydi. Bütün hayatı boyunca bedeni bir kez bile

lws i l i p açılmamıştı ve şimdi bütün parçaları tam olarak ölüyor

ı l ı ı . Ama ... ölüyordu; pek çok dili harika konuşan, pek çok insanı

l tir başkasının aksanının taklidini yaparak eğlendiren ama şimdi

v.ı lnızca İtalyancayı anlar gibi görünen bu adam, yerinden kalka

ıııadığından bedeninde yaralar açılmasın diye bir su yatağında

y.ıt ıyor, ona "uygar" gelmeyen bir kentte bakım ve özen içinde

1 35

ölümü bekliyordu.

Ya ben, burada mı ölmek isterdim?

Hayır. Eninde sonunda bu ülkeyle hiçbir alakam yoktu. Bana

ait olan her şey bambaşka yerlere; belki Asya'ya, ya da daha içten söylemem gerekirse, Avrupa'ya aitti.

Bunu düşününce, ona eskiden Çinlilerin bir kadını doğum

yapacağı zaman, bir ölünün gömüldüğü yere götürdüklerini ve

böylece simgesel olarak kuşaklar arasında bir devamlılık sağladıklarını anlattım. Zaten Çinliler için beden, kendilerine değil, Çin'e aitti. O topraktan gelirdi, o toprağa dönmek zorundaydı.

Üstelik sadece bedeni değil, bedeninin ürettiği her şey böyleydi.

Arkadaşımı güldürmek için Göksel İmparator'un Amerika Birle

şik Devletleri'ne ilk diplomatik ziyaretini anlattım. Görevde bulunan her mandarin, yanında getirdiği bir kutu ile ürettiklerini (!) ülkesine geri götürmüştü. Bir Çinlinin kakası bile bu barbar

ülkede kalmamalıydı! Nica gülümsüyordu.

Bu Floransa "gezileri", onun, kentinde son gezileri oldu ...

136

Suyun belleği

llellek bize tuhaf şakalar yapar. Canının istediğini anımsar, istediğini unutur. Üstelik bunu belli bir mantığı olmaksızın yapar; en

.ızından belleğin bize ait veya bizim denetimimiz altında olduğu

ııu sanan bizler, öyle zannederiz.

Yaşlılar, bir insanın ya da bir nesnenin adını anımsayamadıkla rı zaman öfkelenirler, kimi zaman umutsuzluğa kapılırlar çünl<Li bunu kendi çöküşlerinin, artık yolunda gitmeyen bir şeylerin i[illegible]areti gibi görürler. Ama iyice düşünecek olursak, aslında her

zaman böyle olagelmiştir zaten. Küçüklüğümüzden beri belleği

ı ı ı iz başına buyruk davranır; canının istediğini saklar; biz şu ya

da bu nedenle onun en derin dehlizlerine dalıp da karıştırmaya

lıaşladığımızda, belki bozup çarpıttığı ama sakladığı malzemeyi

ortaya dökebilir ancak.

Altmış yıllık çalışmasından sonra belleğim, "homeopati" baş-

1 ığı altında hiç denecek kadar az bilgi barındırmıştı. Bunlardan

lıiri, homeopatik tedavide ana fikrin soğuk algınlığını soğukla

iyileştirmek; ikincisi ise, kim bilir ne zaman nerede duyduğum

iki acayip öyküydü.

İşte bu öykülerden birincisi: Genç bir kız depresyonda ve kalabalık içinde kendini iyi hissetmediğini söylüyor; yüksek yerlerde ve tek başına olmak istiyor. Sık sık evin çatısına kaçıyor ve

"uçup gitmeyi" hayal ediyor. Doktorlar ne yapacaklarını bilemiyorlar. Kız, bunun üzerine bir homeopata götürülüyor ve o, kızı konuşturduktan sonra bu "uçup gitme" kavramında, kızın dile

getiremediği ama bir kartalın doğasında bulunan belirtileri yakalıyor. Kentin hayvanat bahçesindeki kartaldan bir damla kan alıyor; bunu bir litre suya damlatıyor ve şişeyi defalarca çalkalıyor; sonra bu suyu da yine bir litre suyla karıştırıyor ve bunu defalarca tekrarlıyor. En sonunda kıza her gün bu sudan bir tek

damla içmesini söylüyor. Aslında bu suda kartal kanına ait olan

şey, neredeyse sadece o suyun belleğinde kalan anısı ... Birkaç

hafta sonra kız, kendini çok iyi hissetmeye başlıyor.

İkinci öykü -en azından benim anımsadığım kadarıyla- küçük

bir köyde yaşayan ve bir arı tarafından sokulan küçük bir oğlana

ait. Çocuğun yüzü korkunç biçimde şişiyor ve kendini çok kötü

hissediyor. Anne-baba homeopata telefon ediyorlar ve o da aileye hemen Apis 200 adındaki bir maddeden edinmelerini söylüyor. Bu maddeyi bir şişe suya koyup çalkalamalarını ve çocuğa içirmelerini öğütlüyor. Ama bu olanaksızdır, çünkü eczane çok

uzaktadır ve zaman giderek azalmaktadır; çocuk her an daha

da fenalaşmaktadır. Bunun üzerine telefondaki doktor, bir kağıt

parçası almalarını, üzerine Apis 200 yazmalarını, bu kağıdı şişedeki suya atıp iyice çalkalamalarını ve suyu çocuğa içirmelerini söylüyor. Denilen yapıldığında, şişlik yavaş yavaş iniyor ve çocuk

tamamen iyileşiyor.

Arkadaşım Ludovico, bize hastalığımız konusunda yardımcı

olabilecek harika bir doktor bulduğunu söylediği zaman, ben homeopatlar hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmiyordum ama bu iki öykü beni nedense etkilemişti; -bu nedenle de onları belle

ğimde saklamıştım-, ve New York'ta geçirdiğim aylardan sonra,

bir homeopata gitme düşüncesi bana iyi gelmişti. Tamircilerim,

kemoterapi ve ameliyattan sonra bana iki hafta izin vermişlerdi.

Karnı hala delik deşik olan ben, ağırlık kaldırmamak için edindiğim tekerlekli bir çantayla -ve karşıdan gelen herkesin bana çarpacağı korkusuyla- yola koyulup uçakla Floransa'ya geldim.

Doktor uzakta; Modena'ya bağlı bir köyde yaşıyordu. Sadece

ı.ıııdevuyla hasta kabul ediyordu ve ajandası önümüzdeki iki ay

l İ ll doluydu. Telefon ettim ve daha telefonda kanım kaynadı ona.

" N oel arifesinde, akşamüstü gelebilir miyim?" diye sorduğumda,

"ı•lbette" yanıtını alınca hemen yola koyuldum.

Otoyoldan çıkınca önce şehirlerarası yola, sonra tali bir yola

•;,,ıptık ve sonunda belirsizliğe uzanıyormuş gibi görünen bir köy

yolunda bulduk kendimizi. Ovaya son derece yoğun bir sis in

ııı işti ama doktorun faks ile yolladığı tarif o kadar netti ki, kaylıolmadık. Daha onunla tanışmamıştım ama İtalyancada bile tuhaf duran adıyla biraz oynayarak ona "Ateşy(yen" adını taktım.

En azından fiziksel olarak bir Ateşyiyen' görünümü yoktu.

l l fak tefek, sarışın ve yeşil gözlü biriydi. Issız ve düz ovaya yayı lmış, stili ve iddiası olmayan evlerin arasında bulunan, onarım f:iirmüş bir çiftlik evinde yaşıyordu. Çevredeki her şey kış uykıısuna yatmış görünüyordu; toprak, bitkiler, meyve ağaçları ...

l ıısanlar da kış uykusuna yatmış olmalıydı çünkü sokaklarda

ki mselere rastlamadık.

Ateşyiyen, beni küçük çalışma odasında kabul etti. -Elbette

kl'ndi tercihi nedeniyle- odada pek az ışık vardı ama havada gü

ı.l'I bir koku asılıydı. Duvarda, hiçbir özelliği olmayan bir Tibet

tıiııkası, masasının üzerinde süs gibi duran bir ginkgo yaprağı

f:iirdüm. Enerjik ve dikkatli biriydi doktor. Bana beni anlattırdı.

l< iındim, hayatım boyunca ne yapmıştım, daha ne yapmak istiyordum, kendimi nasıl görüyor, neler hayal ediyordum? Kendimi o kadar rahat hissediyordum ki, anlattıkça anlattım. Ancak bir

•;iire sonra doktorun gözlerini benden hiç ayırmamasına karşın,

lıilgisayarının masanın altına sakladığı klavyesinin tuşlarına ba

•;arak gizli gizli notlar aldığını fark ettim. Son hastalığıma ilişkin

l.ızla soru sormadı. Onun ilgisini çekenler benim çocukluğuma

ilişkin hastalıklar ve özellikle de hemoroidimdi. Bu konuda ne

ı\teşyiyen; Pinokyo romanında, cambazhanede çalışan, iri yarı korkunç bir

tiptir - ç.n.

anımsıyorsam anlatmamı istedi.

New York'ta yaşadığım aylarda yatağımın başucunda bir kalem ve kağıt bulundurduğumu, uyanır uyanmaz rüyalarımı not ettiğimi söylemem onu çok şaşırttı. Günün uyanık olduğum saatlerine ait bir anı defterim olduğu gibi, böyle bir de uyuduğum saatlere ait not defteri tutmam, Ateşyiyen'in dikkatini bu konuya

çekti.

Sonra beni soydu, bir yatağa yatırdı ve baştan ayağa muayene

etti; eski doktorlar gibi her noktama dokunuyor ve "Acıyor mu?"

diye soruyordu. Bir tek karnıma dokunmadı.

Yazı masasının başına dönüp de ben önüne, o arkasına oturunca bana çok hassas görünen bir soru sordu:

"Buraya gelirken beklentiniz neydi?"

İçten bir yanıt vermem hiç zor olmadı. Kanserimi iyileştirmesini beklemiyordum. "Kanser" ve "tedavi" sözcüklerinin yan yana gelemeyeceklerine inanmıştım ve bu nedenle de olabilecek

en iyi sonucu elde edebilmek için Sloane-Kettering tamircilerini

seçmiştim. Benim ondan istediğim; duygularımı, heyecanlarımı

düzene koymasıydı. Dış dünya, mizacımı çok derinden etkiliyordu: Huysuzluk ediyor, dengesiz davranıyor, fazlasıyla inişler

çıkışlar yaşıyordum. Ona dünyaya bir kaleydoskoptan (çiçekdürbününden) bakıyormuşum gibi hissettiğimi anlattım. Küçücük bir hareketle her şey yemyeşil görünüyordu; minicik bir dokunuşla her şey kıpkırmızı kesiliyordu, sonra kapkara, sonra altın yaldızı oluyordu. Ben kaleydoskopu durdurmak istiyordum; her

şey tek bir renkte kalmalıydı. Yükselip alçalmalar sona ersin, her

şey eşit olsun istiyordum. Ona, dükkanlardan kaçmak zorunda

kalmadan jingle Bells şarkısını dinleyebilmeyi arzuladığımı anlattım.

Bir saatten fazla konuştuk ve doktor üzerimde çok hoş bir

izlenim bıraktı. Açık ve dürüst bir insandı. Bilgiliydi, zekiydi ve

yaptığı işe büyük bir tutkuyla bağlanmıştı. "Kanseri tedavi et-

ı ı ı .. k" konusuna uzaktan bile değinmedi. Ona göre, benimki,

·.ısıemimde oluşmuş bir dengesizliğin sonucuydu. Bana her biri

ı ı ı i z i n içinde var olan -ve onun görüşüne göre bende pek çok bul ı ı ı ı a n - "yaşam gücü"nün o dengeyi bulması konusunda yardım l'ı !Pcekti. Kanserden ve ilintili konulardan söz ederken "hastal ı k " sözcüğünü hiç kullanmaması dikkatimi çekti.

"Elbette. Hastalık 'iyi' olmamayı anıştırır ve bu da adil değild i r; İngilizcedeki disease sözcüğü

'rahatsızlık' anlamına geldi

ı•,ı için, daha uygundur. Bedenin rahatsız bir durumu vardır, bu

ı.ılıatsızlığın belirtileri, bedenin onu kendine uyumlamaktaki

ı, .ılıasını gösterir. Bizim; yani sizin ve benim görevimiz; bu çaba

·. ı ı ı d a bedene destek olmaktır." Bu son cümlenin altını özellikle

ı, izm işti.

Onu izliyordum. Birbirimizi anlıyorduk. Yanlış anlamalar söz

lwııusu değildi. Ve her zaman biraz meraklı olan ben; onu kendi

lı.ıkkında konuşmaya zorladım.

Cençken bol bol müzikle uğraşmıştı. Sonra bir aile geleneği

ıı ı sürdürerek tıp okumuştu; çocuk cerrahı olmayı tasarlıyordu.

i\ıııa gerçek ilgi alanı antropolojiydi. Latin Amerika'ya yapmış

ı ılduğu bir gezide kendini yitirmiş; daha doğrusu kendini bul

ııı ı ı<tu. Peru'da Kızılderililer arasında bir şamanla tanışmış;

ı ı ı ı u n insanları iyileştirmesine tanık olmuş ve benim "azizlerin

lılssettiğine benzer" diye nitelendirdiğim bir biçimde "bir çağrı

l ı ıssetmiş!"

Kısa bir tatil niyetiyle gittiği topraklarda uzun bir süre kal-

ı ı ı ı<. Şaman, onu yanına almış ve sanatını öğretmeye başlamış.

i\vrupa'ya döndüğü zaman klasik tıpla uğraşmak ona olanaksız

f',l'l nıiş. Aradığı yanıtı homeopatide bulmuş. "Büyük bir tıp dalı.

Nı· yazık ki egemen olan kültür böyle düşünmüyor. Ama egemen

luı l türün kendini ifade ettiği yöntemler kesinlikle en iyi olanlar

ı lı·ğil; yasalar -varsa- insanı korumaktan çok uzak," dedi.

Onunla aynı düşüncedeydim. Onun bakış açısı ilgimi çekiyor-

du ve karşımdaki doktor da bunu hissediyordu. "Bizim çok bilmiş kişilerimiz, homeopatinin büyü olduğunu ileri sürüyorlar. O

halde?" diye sürdürdü konuşmayı. "Büyü çok ciddi bir şeydir. Biz

genellikle henüz anlayamadığımız şeye büyü deriz ama büyü,

çok daha fazlasıdır. Dinle bilimin üzerinde bulundukları eğri bir

çizgidir."

Ateşyiyen, büyünün onun için ne anlam taşıdığını Kızılderili

şamana da sormuştu. Şaman, "Zihnin bir davranışıdır," demişti.

"Oysa benim için," dedi Ateşyiyen; "büyü, 'şey'leri yorumlamanın değişik bir biçimidir; bütün yorumlardan çok daha ilginç ve yaratıcıdır, çünkü sanatı, maddeyi şekillendirme hazzıyla birleştirir. Büyü, bizleri dönüştüren bir şeydir; bize başkalarının kendilerini dönüştürebilmelerine yardımcı olma fırsatını verir".

Burada durdu ve sonra şunu ekledi: "Siz de yazarak aynı şeyi yapıyorsunuz. Kitaplarınızdaki tek bir cümleyle birilerinin hayatını biraz daha iyileştirmesine yardımcı olmuşsunuzdur. Bu, büyü değil midir? Sadece tek bir cümle! Yeter ki, doğanın bütün enerjilerinin özgürce akmasına izin vererek bunu amaçlayalım."

New York'ta geçirdiğim bunca aydan ve onarılacak-ben-beden-makinesi'nin mantığına takıldıktan sonra, şimdi bu dinlediklerim kulağıma müzik gibi geliyordu. Ve bu sesler yüreğimi ferahlatıyor, konunun ağırlığını hafifletiyordu.

"Evet; biz homeopatlar insanları tedavi etmek için damlalar

kullanırız," diye anlatmayı sürdürdü. "Evet. Bütün hikaye birkaç

damladır. Unutmayalım ki, bize neyin gerektiğini söyleyen bir

bilge kişiyse, o zaman bütün hikaye birkaç sözcükten ibaretmiş,

deriz. Hem sonra düşünün; spermin bir tek damlası bir hayat yaratır; iyi ya da kötü ama kocaman bir hayat!"

Sonra bana asıl sorunun, kendini hasta olarak kabul eden insana dengesini buldurmak olduğunu anlattı. "Onun dengesini"

diye ısrar etti; "yoksa egemen kültürün 'denge' diye söz ettiği

şeyi değil. Genellikle söz konusu olan hastanın acısını ortadan

kaldırmaktır; her ne pahasına olursa olsun bu onu tam olarak

iyileştirmek olmayabilir. Her zaman her şeyi tedavi edebilseyd i k, sanata sahip olamazdık.

Homeopat, her bir bireyde dürtüyü belirlemeye, dengenin do

:al düzenlenişini harekete sokan itişi saptamaya uğraşır. Damla-

1.ınn işlevi budur. Bu nedenle onlara 'ilaç' değil, 'deva' denir".

Bu uzun söyleşimiz sırasında Ateşyiyen, resmi alopatik' tıbba

karşıt hiçbir şey söylemedi; benim New York'a gitme seçimimi

ı·leştirmedi; hatta tedaviye orada başladığım için sonuna kadar

orada sürdürmemi öğütledi. O, o tür tedavinin beni "iyileştirirl<l'n" bedenime verdiği zararları sınırlandırmak konusunda bana yardımcı olacaktı.

Reçeteyi yazarken, benim durumuma uygun olan "deva"nın

l.'a/carea Phosphorica; kalsiyum fosfat mineralinden olduğunu

·;iiyledi. Sulandırılmış karışım olan Ql'den almam gereken mik

ı . ı r birinci derecedendi, bunun anlamı; bir damla özün, elli bin

damla suyla karıştırılmış olmasıydı. Kullanım şekli ise şöyleydi:

ICı rışımı iyice çalkalamak, yarım bardak suya yirmi beş damla

koymak, karıştırmak, çalkalamak ve akşam yatmadan içmek.

O nemli olan bir nokta daha vardı. Damlalar asla parfümlerin ya

ı ı ı nda durmayacak ve ağız temizlendikten sonra içilecekti.

Bu karışımı içmeyi, geçmişte sahip olduğum herhangi bir beli ıtinin ortadan kalktığını hissedinceye ve beni kuşkulandıran lıir durum olmayana kadar sürdürecektim. Bu, "sistemimin" ye

I Prince uyarıldığını gösterecekti. O noktadan itibaren, yükselen

yani şifalandırıcı döneme girmiş olacaktım. Eğer kırk gün sonra

i<l•ndimde herhangi bir değişiklik hissetmezsem, sıvıyı içmeyi

yine sürdürecektim ama daha güçlü bir formda yani daha çok

o.; ıyla karıştırarak yapacaktım bunu. O zaman sulandırma üçünl 'ii derece yani Q3 olacaktı.

Homeopatik olanı n tersi; hastalıkları, hastalığın ürettiği etkinin tersini üretmeye yönelik yoğun bir bakımla tedavi etmek.

1 43

Ateşyiyen, bu devanın dışında bana bir de A ve E vitaminleri

konsantresi yazdı ve New York'a döner dönmez -Avrupa'da kolay bulunmayan- sıvı klorofil almamı önerdi. Bu da günde üç kez yirmi beş damla alınacaktı. Bunun dışında bütün ruhsal çalışmalarımı sürdürecek, açık havada derin derin nefesler alacaktım.

Bedenime oksijen doldurmaya çok gereksinmem vardı.

Bana söylediği her şey hoşuma gitmişti; doktorun kendisi de,

her birimizin hayatı boyunca yedeğine aldığı insan manzarasına

çok güzel bir eklenti olmuştu benim için. "Büyü"süyle iyileştirebileceği pek çok arkadaşım ve tanıdığım geldi aklıma.

Vedalaşırken, kendimi çok şanslı bulduğumu söyledim. Bir

hasta olarak doğru doktoru bulduğumu düşünüyordum. O da

gülerek beni yanıtlarken, eski bir meslektaşının sözünü söyledi:

"Doktor da doğru hastayı bulursa, şanslıdır!"

Bir süre daha hasta ve doktor arasındaki o çok önemli ilişkiden söz ettik. Bunun, bir kurtaran ve kurtarılan diktat(ırlüğüne varmaması; bir işbirliği ilişkisi olması gerektiğinde hemfikirdik.

Ateşyiyen onun "büyü"süne karşı bir önyargı beslemediğimi

fark edip mesleğine gerçekten ilgi duyduğumu keşfedince, bana

pek yakında Boston'a gideceğini ve orada, uzmanı olduğu deniz

devaları konusunda bir seminer vereceğini söyledi; istersem katılabilirdim.

Artık geç olmuştu. Dışarısı iyice kararmıştı ve sis, zaten olmayan yön duygumu büsbütün yok etmişti; sanki bana birisi büyü yapmış ve dünyanın dışında bir mekana yollanmıştım. Neyse ki

Ateşyiyen köyün eczacısına telefon etmiş ve "deva"mı vermesi

için beni beklemesini söylemişti. Handiyse körlemesine ilerleyerek, neon ışığıyla aydınlatılmış eczanenin haç işaretini aramak ve damlalıklı küçük kahverengi şişeyi edinmek bile başlı başına

bir serüvendi.

Törensel bir biçimde defalarca çalkaladığım şişeden gündelik

"deva"mı almaya başladım. "Belirtilerin" çoğalıp çoğalmadıkla-144

.

.

rı nı anlamak için ruhsal durumumu büyük bir dikkatle izledim.

ı ı u zor bir işti; insan bir ağrının arttığını ya da azaldığını nasıl

siiyleyebilirdi ki? Kendini daha çok ya da daha az öfkeli hissederek mi? Bir reklamın aptallığına ya da bir şarkıya daha az ya da daha çok duyarlı olduğunu fark ederek mi? Ama sadece kendi

ı ı ı i dinlemem, her ruh halime dikkat etmem bile değişime yarar

·;ağladı. Günler geçtikçe rüyalarım her zamankinden daha sık bir

l ı a l aldılar. Pek çoğunun konusu çocukluğumdu. Ateşyiyen'in söyl ı·diğine göre bu, devanın doğru seçilmiş olduğunu gösteriyordu. Sonra, yavaş yavaş ama gayet açık, duru bir biçimde kendimi

"dengede" hissetmeye başladım. Çok iyiydim; öfkelenmiyordum,

llstelik giderek daha çok ve daha neşeyle güldüğümü keşfettim.

llenim istediğim de buydu işte. Ateşyiyen işini harikulade biçimde yapmıştı. Ben de, onunla işbirliğinde iyiydim.

Doktorun konuşurken büyüye, "yaşam gücüne" yaptığı göndermeler, bana tanıdık gelen düşünceleri çağrıştırıyordu. Bir l ı;ışkasının benim hastalığımı şifalandırmasını beklemektense,

l ıenim kendi kendimi iyileştirmem gerektiği düşüncesi yakın ge-

1 iyordu. Olaylara bu türlü bakış açısının altında; New Yorklu ta-

1 1 1 ircilerin hesaba katmadıkları bir gerçekl ik vardı. Oysa bu, hiç

ı:iizden kaçırılmaması gereken bir gerçeklikti.

Eski bir Amerikalı gazeteci, Saturday Review Dergisi'nin yay ı n yönetmeni olan Narman Cousins'in kurtuluş öyküsü, Romal ı ların çok iyi tanıdığı bu gerçeklik üzerine kuruludur. Romalılar, dı:ğanın tedavi edici gücüne vis mediacatrix naturae adını ver

ı ı ı işlerdi. Alopatik tıp, Cousins'in teşhisi konulmuş hastalığına

ı ı e gibi bir tedavi uygulanacağını bilmemektedir ve o bütün ce

·;areti, inadı ve özellikle de neşeli ve olumlu ruh haliyle kendi

oz kaynaklarını harekete geçirir; gülmenin tedavi edici yönünü

yt•niden keşfeder ve hepimizin içinde bulunan o dürtüyü hare

lu•te geçirir.

Bu fikri ona yıllar önce vermiş olan, Albert Schweitzer'dir.

Cousins, Afrika'ya gitmiş, onun hakkında bir yazı yazmak için

Gabon'da, bu ünlü Alman felsefeci-müzisyen-doktorla buluşmuştur. Bir akşam yemek yerlerken, Cousins, belki de, tıbbı balta girmemiş ormanlara sokan bu Avrupalıya iltifat olsun diye şöyle

der: "Burada yaşayanlar sizin gibi bir doktora sahip oldukları için

ne kadar şanslılar; böylece büyücülere muhtaç olmuyorlar!"

Schweitzer bu görüşe katılmaz.

"Büyücüler hakkında ne biliyorsunuz?" diye sorar.

Cousins, bu konuda fazla bilgi sahibi olmadığını kabul eder.

Ertesi gün, büyük doktor onu ormanın ortasındaki bir düzlüğe

götürür; hastanesinin az ilerisindeki bu yerde onu bir "meslektaşı" yani yaşlı büyücüyle tanıştırır. Schweitzer, iki saat boyunca büyücünün çalışmasını izlemeye zorlar gazeteciyi. Yaşlı büyücü,

hastalarını uzun uzun dinledi◆ten sonra kimine bir tutam ot verir, kiminin sadece üzerine doğru üfleyerek büyülü sözler söyler, kimini ise orada durmakta olan doktor Schweitzer'e yollar.

Schweitzer, Cousins'e şunu açıklar; büyücü bazı hastalıkları

bitkilerle tedavi edebileceğini bilir; bazılarının psikolojik sorunlar olduğunu anlar ve kendine özgü bir psikoterapi uygular.

Bel kayması, dış gebelik, tümör ya da kırık kemik gibi kesinlikle

fiziksel sorunları olanları ise doktor Schweitzer'in hastanesine

yollar.

Cousins, ayak diremekte kararlıdır. "İnsan nasıl olur da bir

büyücü tarafından iyileştirilebileceğine inanır?"

"Siz benden, Hipokrat'tan başlayarak bütün doktorların sahip

oldukları ama açığa vurmadıkları bir sırrı açıklamamı istiyorsunuz," diye karşılık verir Schweitzer.

"Hangi sır?"

"Büyücüler de hastalarını biz doktorlarla aynı yöntemi kullanarak tedavi ederler. Hasta bunu bilmez ama, gerçek doktor, insanın kendi içindedir! Bizler de sadece o doktorun işini yapmasına olanak verdiğimiz zaman başarıya ulaşırız."

Birkaç yıl sonra, Erich Fromm da zor bir konuda kendine

d anışmaya gelen öğrencisine aynı şeyi söylüyordu. "Fazla kaygılanma. Eninde sonunda hastalarımızı tedavi eden bizler değil iz. Bizler yalnızca onların yanında oluyoruz ve kendi kendilerini iyileştirdikleri süre içinde onların tarafını tutup tezahürat yapıyoruz."

İyice düşününce, gerçekten de böyledir. Bedeni tedavi eden

ilaçlar değildir, beden; bu ilaçlardan yararlanarak kendi kendini

ıyileştirir. Ortopedist kırık kemiği yerine oturtur ve düzgünce al

ıya alır ama iyileşmeyi sağlayan bedenin kendisidir ... Ya da onun

"yaşam gücü"; bunu biraz da büyüye benzetmek mümkün. Ne var

ki günümüzün doktorları, bütün başarının kendilerine ait oldugunu düşünürler ve gene de hastaları onlara yaşlı Schweitzer'in lıüyücüye duyduğu saygıyı bile göstermezler.

New York'a kesinlikle daha sakin ve huzurlu döndüm. Kaleydoskopum her an değilse de çoğunlukla altın rengini gösteriyordu.

Damlalar müthiş bir sihir yaratmışlardı; homeopatiye merakım

.ırtmıştı. Bu tıp türüyle ilgili ne varsa mantığa, sağduyuya aykırı

gibi görünüyordu ama müthiş ilgi çekiciydi. En azından saldırgan değildi.

Bunun üzerine sorularım birbirini kovalamaya başladı. Be

ı ı im mizacım üzerinde böyle kesin bir etki yapmış olan "deva",

kanserim için de işe yarar mıydı? Bu damlalar benim yaşam gürümü dürtüp çıldırmış olan bağışıklık sistemime de denge ve lıilgelik verebilir miydi? Tamircilerin önerdiği bütün tedavilerin

t ehlikeli ve zarar verici yan etkileri vardı. Homeopatik tedaviler

ise kesinlikle masumdular.

Büyüyle deneyler yapmaya zamanım olmadığını biliyordum

. ı ına başlamak üzere olduğum ışın tedavisi ile ilgili kuşkularım

vardı. Belki iki yüz yıl sonra MSKCC'nin tamircileri de son derece

ilkel bulunacaklar ve tedavi diye yaptıkları işkencelerin insanları kurtarmaktan çok, kurban etmeye yaradığı düşünülecektir diye geçiriyordum aklımdan. Homeopati hakkında okumaya

başladım ve 1 700 ila 1800 yılları arasında, hastaların maruz

kaldıkları uygulamalara bir tepki olarak doğduğunu öğrendim.

O dönemde yatakta tutulan hastalar, kan alma ve ishal olmalarını sağlama yöntemleriyle iyileştirilmeye uğraşılıyordu.

Tıp, neredeyse on beş yüzyıl boyunca hastalıkların zehirlerden kaynaklandığı inancı üzerinde durmuştu; bu zehirler de bedenden mümkün olan her biçimde atılmalıydı. Üstelik bu

boşaltım için bedenin doğal yolları dışında yapay yöntemler de

kullanılmıştı. Bunların en yaygını, bedenin şurasına burasına yapıştırılan sülüklerle kan alınmasıydı. Şimdi düşününce insanın tüylerini ürperten bu yöntem, şunun şurasında çok değil, iki yüz

yıl önce bile kullanılıyordu. George Washington, hayatının son

gecesini yaşarken sülüklerle yedi kez kanı alınmıştı. Zavallı Xlll.

Louis'nin kırk yedi kez aynı işleme tabi tutulduğunu öğrenince,

bu pek hafif kalıyor tabii. 1827'de tek bir yıl içinde, Fransa otuz

üç milyon sülük ithal etmişti çünkü kendi sülükleri bu yoğun

kullanıma yetmez olmuştu.

Avusturya kralı il. Leopold'un doktorları, ona romatizma!

ateş teşhisi koymuşlar ve şöyle demişlerdi: "Pis kanı çoktu, kanının çoğunu çekmemize rağmen öldü."

İşte o dönemde, 1755'te Saksonya'daki Meissen'de doğmuş ve

kimya eğitimi de almış olan Alman doktor Samuel Hahnemann,

mesleğinin hastalara nasıl davrandığını görerek büyük bir küskünlük duymaya başlamış ve hastalığa yaklaşımın tamamen ters yüz edilmesi gerektiğini düşünmüş. Ona göre geliştirilecek olan

tedavi, hastaları öldürmemeliydi. Eski tıbbın bu uygulamalarına dur diyen Hahnemann, pek çok kişinin canını kurtarmış ve homeopatinin kurucusu olarak tarihe geçmiştir. Ama hepsi bu

değildi.

Gerçek bir bilim adamı olan Hahnemann, doğayı son derece

ıııldi bir biçimde gözlemliyordu. Hastanın eski bir hastalığının

t ı·ılavi edilmesiyle, yeni bir hastalığın ortaya çıktığını saptamıştı.

l l ı ı nedenle eski halklara son derece aşina olan bir ilkeyi yeni

ı l ı·ıı inceledi. Bu, "benzeri benzer ile tedavi etme" ilkesiydi. i.ö. 4.

yılzyılda Hipokrat, Rönesans'ta Paraselsus bunu biliyordu; zaten

ı,:ı ıı lilerin, Mayaların ve Kızılderililerin de kültürlerinde var olan

l ı i r ilkeydi bu. Hindistan'da halen ayurvedanın geleneğinde olan

l ı ı ı yöntem, bütün Hintliler tarafından Bhima adıyla tanınır ve

ı ı ı ı l ü Mahabharata destanında kahramanlardan biri, bir zehir

lı·ıımeden kurtulmak için kendini zehirli yılana sokturur.

Hahnemann, ilk deneyi kendi üzerinde uygular. Kınakına

l ı'inchona) adındaki bir ağacın kabuğunun özünün, sağlıklı bir

insanda sıtma ile aynı belirtileri yarattığını keşfeder. Bunun üze

ıiııe sıtma olan bir hastaya bu özden çok küçük dozlar verdiğin

ıl .. hastanın iyileştiğini görür. Sonuç ortadadır; "hastalığın" çok

küçük bir miktarının, özünün hastaya verilmesi halinde, beden

kı•ndini savunmaya geçer ve iyileşir. Bunda uydurma bir şey yok

ı ı ı ı• çünkü aşı da aynen böyle işler. Belki de Hindistan' da yaşayan

ı ; ııjarat kabilesi insanlarının, kuduzu yenmek için kullandıkları

yiliıtem tam da budur. Onlar kuduz olan kişiyi ısıran köpeğin bir

kılını kopartır ve bir bardak suyla hastaya içirtirler.

Hahnemann, doğada sonsuz olarak bulunan şifadan örnekler

.ılıı• bir hayvan, bitki ya da mineral elementinin yarattığı "belirt i l e ri" inceler. Hangi elementin hangi belirtilere neden olduğunu kı•şfedince, yeni bir "deva" bulmuş olduğunu anlar.

Önce ailesi, sonra da gönüllüler Hahnemann'a bu girişiminde

ılL•stek olurlar. Her biri, herhangi bir özden minimum dozda içer

VL' hem fiziksel hem de ruhsal tepkileri konusunda ayrıntılı bir

ı:iince tutarlar. Bu verilerden Hahnemann'ın çıkarttığı önemli son u ç şudur: Her insan, başına gelenlere başka başka tepkiler ve

ıir. Kendiliğinden ya da bir madde alımıyla ortaya çıkmış olsa da

-

hastalıklar da buna dahildir, sonuç fark etmez. Bu doğrudur; her

hastalık bütün insanlarda ortak olan belirtiler yaratır ama aynı

hastalığın bütün belirtileri bütün insanlarda aynı değildir. Bunun

nedeni de her birimizin tepki vermekte çok özel, özgün ve taklit

edilemez olmamızdır.

"Her hastanın, adı olmayan, daha önce hiç görülmemiş, asla

aynı biçimde ve ortamda ortaya çıkmayacak bir hastalığı vardır,"

diye yazar Hahnemann. İşte homeopatinin temel kuralı da bu

noktadan hareketle doğar. Hastalıkla değil; hastayla, belirtileriyle, hastalığı algılayış biçimiyle ilgilenmek. Pek çok kişinin başı ağrıyabilir ama her birinin başının ağrıması için kendine özel bir

nedeni vardır. Aspirin herkesteki ağrı belirtisini ortadan kaldırabilir ama her biri başını ağrıtan nedenle baş başa kalmayı sürdürecektir. Ve bu neden, eninde sonunda kendini ifade etmek için başka bir yol bulacaktır.

Homeopat doktor için hastayı anlamak çok çok önemlidir. Bu

nedenle onu dikkatle incelemeli ve dinlemelidir. Hastanın kendi

koşullarını tanımlamada kullandığı sözcükler, özellikle de alışılmadık sözcükler, hastalığın bedende yarattığı izlerden çok daha özneldir. Bir insanın görünümü, alışkanlıkları, beslenme tercihleri, karakteri, insanın homeopatik tanımını belirler.

Hahnemann ve araştırmaları hakkında okurken, AteşyO'en'in

ben ve hastalığım konusunda yürüttüğü mantığı anladım. Dün

yayı bir kaleydoskop aracılığıyla görme benzetmemi özellikle

anlamlı bulmuştu. Beni, büyük alevlenmelere ve soğumalara

maruz kalarak değişkenlikler gösteren biri olarak fosfora benzetmişti; bir anda alevlenip bir anda sönebiliyordum. Öte yandan bu kaleydoskopu kontrol altına alma arzumu da ciddiye almıştı.

Demek ki ben onun gözünde "fosforlu" bir kişiliktim ama aynı

zamanda beni, ayakları yere basan -ya da homeopatik terimlerle

söylemek gerekirse- "kaya gibi" bulmuştu. Bana öngördüğü deva

da buradan yola çıkarak saptanmıştı. Her hastayı ona uygun

ı ıl.ın "deva" ile adlandıran Hahnemann'ın izinden giderek ben

ıltl'yiyen'in klinik dosyasında bir "Calcarea Phosphorica" idim.

İşte homeopatinin önemli noktası buydu. Hasta tanımlanırlwn dikkate alınan onun hastalığı değil, belirtileri ve "deva"sıydı.

'icız gelişi hem fiziksel hem zihinsel belirtiler gösteren hasta

" (;iizel avrat otu" (belladonna) ile şifa bulacaksa, ona "Güzel Av

ı.ı l Otu Hasta" adı veriliyordu. Bu ilkeyle, kişiye uygun görülen

"deva" bir kez belirlendi miydi, bu kişi giderek başka başka has

ı .ı l ı kların etkisi altına girse bile adı değişmiyordu.

Sözün özü, her hastanın "deva"sı kendine özeldi. "Deva" olar.ık verilen maddenin tek bir madde olması da homeopatiye ı ızgü bir durumdu. Klasik tıpta ilaç olarak kullanılan bileşimler

lıı·r birinin ayrı bir yararı olan, onlarca hatta kimi zaman yüzl ı · rce birimin karışımıydı ama bu durumda bazıları aralarında ı.ı ı l ık yaşıyorsa bu bilinemezdi ve bu bileşimlerin etkilerinin na

·.ı l işleyeceği öngörülemeyebilirdi. Bugün durum hala böyledir;

ı lı·ğişik ilaç bileşimleri kullanılır; zaten her ilaç bir bileşimdir ve

lıınların birlikteliklerinin ne gibi tepkilere yol açacağı önceden

ı . l 111 olarak bilinemez.

Hahnemann, her sefer tek bir deva kullanmayı kural haline

gl'tirerek buna bir son verdi. Eğer birincisi işe yaramazsa, ikinri ve sonra üçüncü bir madde deniyordu. Ama her seferinde sa

ı l l'ce birini kullanıyor; etkilerini gözlemliyor ve hastada oluşan

l l'pkileri dikkate alıyordu.

Hasta olmayan' sağlıklı insanlar üzerinde pek çok değişik

ıııadde ile yapılmış deneyimlerin sonuçları; bu bilgilerin topla-

111 1, her homeopatın kutsal kitabı olan Materia Medica adlı kitap-

Hahnemann önemli bir şey anlamıştı; belirli bir madde sadece hasta insanlarla sağlıklı insanlar arasında değişik sonuçlar yaratmakla kalmıyor; aynı zamanda hayvanlarda insanlardan başka sonuçlar doğuruyordu; üstelik her

bir hayvan türünde değişik sonuçlar veriyordu. Söz gelişi morfin bir köpeği

kusturuyor, bir kediyi coşturuyordu; antimon insanda ve pek çok hayvanda

öldürücüyken fillere ve dağ sıçanlarına bir etki yapmıyordu.

ta toplanmıştı.

Bu "devaların" bir başka önemli yanı da bunların yan etkilerinden korkmaya gerek olmamasıydı ve hala öyledir. Yan etki söz konusu değildir. Suda eritilmiş maddeler, mutlak olarak masumdurlar. Alopatik ilaçlar sunulurken, sorumluluktan kurtulmak için paketlerinin üzerlerine ısrarla çocuklardan uzak tutulmaları gerektiği yazılırken; "devalar"da böyle bir tehlike yoktur. Bir çocuk o minik şişenin içindekinin tamamını içse bile midesinin

yıkanmasına gerek olmaz.

Hahnemann, kadim bir bakış açısına sahipti. "New age" felsefeleri de insana ve onun dünyadaki varoluşuna aynı bakış açısıyla yaklaşmaktadır. İnsanoğlu onun gözünde bir bileşim, çok boyutlu bir varoluştu ve üstelik sadece maddeden değil aynı

zamanda bilinç ve zekadan ela oluşuyordu. "Zihin, insanın anahtarıdır," diyordu. Bu nedenle, hastalık da bozuk bir hayatın biyolojik olgusu olarak insanın bütünlüğü içinde ele alınmalıdır, diye düşünüyordu. "Hastalanan, insanın kendisidir; organları değil."

Aynı şeyi Hipokrat da söylemişti; bugün "alternatif tıp" adıyla

anılan holistik tıp yandaşları da aynı görüşü savunuyorlar.

Son olarak, Hahnemann'a göre tıbbın, fiziksel sağlığı dengeye

oturtmaktan daha yüce bir görevi bulunuyordu. "Normal durumdaki insanda," diye yazıyordu 1810 yılında, "maddesel bedene can veren, ruhsal güçtür. Bu güç organizmanın bütününü yönetir

ve bütün parçaları imrenilecek bir uyum içinde tutar; hedef, bedende yer alan zihnin, bu sağlıklı ve canlı aracı, varoluşumuzun üstün amacı için serbestçe kullanabilmesidir". Kısacası, onun

için beden, bir makineden çok daha fazlasıydı.

Homeopatinin önemli özelliklerinden biri de, ta Hahnemann'dan beri, "devaların" temelinde bulunan maddelerin çok küçük dozlarda ya da fazlasıyla sulandırılarak kullanılmasıydı.

Başlangıçta siyanür ve arsenik gibi gerçek zehirlerle denemeler yapma gerekliliği söz konusu olmuştu; tabii ki bunlar son 1 52

ı lı·rece küçük dozlarda denenmişti. Denemeler sırasında, özler

giderek daha fazla miktarda su ile karıştırılsa bile, eriyik için

ı l ı·ki maddenin bedende uyarıcı etkisini yine de gösterebildiği

ı ı i gözlemledi Hahnemann. Hatta suyla karıştırılmış maddenin

ı:ııcünün, bir kez daha sulandırılmak ve yüz kere çalkalamakla

ı ıı ı un deyimiyle "dinamikleştirme"- ve yeniden sulandırılıp ye

ıiiılen çalkalamakla arttığını saptamıştı. Hayatının son dönemi-

1 1 1 · geldiğinde, elde etmiş olduğu bu verilerle şu karara varmıştı

1 L ıhnemann: Deva ne kadar fazla miktarda suda çalkalanırsa, o

lw!ar fazla etkili oluyordu; suyun içinde ana maddenin özüne

ı.ıstlamak ne kadar zorlaşırsa iyileştirme gücü o kadar yükseli

yord u !

Yoksa suda kalan onun belleği; onun izi, anısı mıydı?

Homeopatiye karşı olanlar; bu konuyu kullanarak, "deva"nın

· ı l sudan başka bir şey olmadığını ve bu yöntemin "plasebo" et

. .

l< isi yaratmaktan başka bir özelliği olmadığını söylerler.

Ne var ki bu karşı çıkış noktası hiç de ikna edici değildir. Yaluıılarda yapılmış ve sonuçları tıp dergisi Lancet'de yayımlan

ıııış olan bir araştırma sırasında, iki grup hasta kendilerine fark

l'l lirilmeden denek olarak kullanılmış ve bir grup homeopatik

ıl.ıçlarla tedavi edilirken, ikinci gruba nötr maddeler verilmiştir.

1 lı•valarla tedaviye alınan grupta, hiçbir şey almayan gruba oran-

1.ı, iki buçuk kat fazla iyileşme görülmüştür.

Ne var ki, klasik doktorlar, onların dar bilim avlularının dışın

ı l;ı olup biteni görmezden gelmekte ısrarla inat etmekte ve bu

ıııın "plasebo etkisi" olduğunu söylemekte devam etmektedirler.

llıı açıklamayı da, sanki bu olağanüstü bir olgu değilmiş gibi, son

ı lı•rece küçümseyen bir tavırla yaparlar. Bir insan, tedavi edildi

ı:ini zannederek kendi kendini iyileştirebilir! Son derece masum

lıir madde yutar ve bunun çok etkili bir madde olduğunu düşün

ı liiğü için iyileşir! Bilim adamları elbette bunu kabullenmeye ha

ı.ı r değillerdir çünkü böylece onların sahip oldukları dünya, in-

san ve bedeni hakkındaki bütün kavramlar bir anda çökecektir.

Peki öyleyse homeopatinin iyileştirdiği yeni doğan bebekler

ve hayvanlarda "plasebo etkisi"nden nasıl söz edilebilir? Evet ya;

homeopat veterinerler de vardır! Ateşy(yen, bana kendi bölgesinde peynir üreticileriyle işbirliği yapan homeopat veterinerlerden söz etmişti: İyi bir parmesan peyniri elde edebilmek için ineklerin süt bezlerinde bir tür yangı alametleri göstermeleri ve

o bakterinin sütte kalması gerektiğinden, olası hastalıkların antibiyotiklerle iyileştirilmemesi yeğleniyordu.

Hahnemann'ın 1843 yılında ölümünden sonra homeopatinin

kaderi, günümüzün "alternatif" tıbbının yaşadıklarına benzer.

İnsanlar klasik tıbbın sunauğu hizmetlerden hayal kırıklığına

uğramışlardı ve yöntemleri vahşice buluyorlardı; hastanın; kesilecek, kanı çekilecek, bedenine her türlü ilacın ulaştırılacağı bir nesne gibi görülmesinden bıkmışlardı. Homeopati, bugün moda

haline gelmekte olan pek çok yöntem gibi (bunların arasında homeopatinin kendi de var) o zaman da birincil seçenek olarak görülüyordu. Bu dalın doktorları hastaya büyük bir dikkatle yakla

şıyorlardı; sundukları devalar ne saldırgan ne hırpalayıcıydı. 19.

yüzyılın ilk yarısında Avrupa'yı sarsan kolera salgınında sayısız

kurban verilirken; Hahnemann'ın izinden giden doktorların hastalarının yüzde seksenini kurtarmaları bu yönteme büyük bir ün kazandırmıştı. Klasik tıp o dönemde hastaların yalnızca yüzde

ellisini sağlığına kavuşturabilmişti.

Hahnemann daha yaşarken şöhret kazanmış, pek çok izdeş

yetiştirmiş ve hastalığın değil, daha zor ama daha anlamlı olan,

hastanın teşhisine dayanan yeni bir tıp dalı yaratmış olmakla

övünebilecek duruma gelmişti; sistemi, sadece bazı belirtileri

değil, bütün belirtileri göz önüne almaya dayanıyordu. Böylelikle Hahnemann öyle bir tıp dalının temellerini atmıştı ki, o za-1 54

ıııanlar tanınmayan AIDS gibi hastalıklar bile tedavi edilebilirdi

potansiyel olarak.

Amerika, başlangıçta homeopati için en verimli alan olarak

ortaya çıktı çünkü o dönemde tıp çevrelerindeki tek otorite Benjamin Rush'tı ve o, doğanın tedavi edici gücüne mutlak olarak i nanmayan; cerrahi müdahalenin sıkı bir destekçisi ve tedavi

ı in hem bağırsakların hem damarlardaki kanın boşaltılması

yöntemine yürekten inanan bir doktordu. Onun için şöyle denirdi: "Tarihte hiçbir general onun kadar kan dökmemiştir!" O dönemde gündemde olan bütün yöntemleri alt üst eden homeopa

ı i, müthiş bir popülerlik kazandı. Daha 1900'lerin başında yirmi

iki üniversitede öğretilmeye, yüzlerce hastanede uygulanmaya,

"devaları" binlerce eczanede satılmaya ve Amerikalıların yüzde

yirmisinden fazlası bu yeni bilimi uygulamaya başlamıştı.

Amerika Birleşik Devletleri'nde homeopati öylesine yaygın-

1.ışmıştı ve başarısı öylesine kabul görmüştü ki, sigorta şirketle

ı·i homeopati ile tedavi olanlara yüzde on indirim yapıyorlardı.

l<lasik tıp dernekleri üye; ilaç sanayi ise kar kaybediyordu -dev.ı lar ucuzdu ve çoğunlukla eczacılar tarafından hazırlanıyordulıı nedenle homeopati olabildiğince çabuk ortadan kaldırılması ı•.ı·reken bir rakip olarak görülmeye başlandı. Saldırılar acımasız

ı ıldu ve kısa süre içinde homeopati bilimdışı ilan edildi. Üniver

'>İlelerdeki homeopati kürsüleri kapatıldı; homeopatlar devre

dışı bırakıldılar. Avrupa'da da aşağı yukarı aynı şeyler yaşandı;

ı ıysa Mark Twain'den Papa X. Pius'a, Dickens'tan Goethe'ye, Will iam James'ten Nathaniel

Hawthorne'a kadar pek çok saygın ad, lıomeopatiyle tedavi oluyordu. İngiliz Kraliyet ailesi de 1830 yılından başlayarak homeopat doktorlara başvurmuştu.

Klasik tıp biliminin gösterdiği gelişmeler, homeopatinin

ı ı.ıtı'daki düşüşünün bir başka nedeni oldu. Mikroskobun ve bak

ı ı·rilerin bulunması, her bir hastalık için ayrı ayrı araştırma yapılmasını gündeme getirdi ve böylece giderek ayrıntıya, bedenin 1 55

bütününe değil, bedenin tek tek parçalarına bakılmaya başlandı.

Hahnemann zamanında Alman misyonerler tarafından Hindistan'a da taşınmış olan homeopati, bu ülkede varlığını koruyabildi ve gelişebildi. Gandhi bu tıp dalını, "en seçkin, en hesaplı ve hastalara en az şiddet uygulayan sistem" olarak nitelendirmiş, hükümete bu sistemi savunma ve koruma görevini vermişti. Böyle de oldu.

1973 yılında homeopati tıp sistemlerinden biri olarak resmen

tanındı: Günümüzde Hindistan'ın 1 62 üniversitesinde homeopati

kursları verilmekte ve ülkenin dört bir yanında 150 bin doktor bu

sisteme bağlı olarak çalışmaktadır. Bu ülkede homeopati, varlıklı

ya da alternatif düşünceli kişilerin bir ayrıcalığı değil, yoksulların

sağlığı için kullanılan kolay ve ekonomik bir tıp dalıdır.

Bilimin adeta yeni bir din kimliğine büründüğü Batı dünyasında, homeopati, etkisini .bilimsel olarak kanıtlama olana

ğını bulamamanın acısını çekmiştir. Hiçbir kimyager ya da biyolog bir "devanın" içinde var olan - kimi zaman artık var bile olmayan- özün miktarı ile bunun şifalandırıcı etkisi arasındaki

neden-sonuç ilişkisini kanıtlayamamıştır. Zaten homeopatinin

tartışmaya açmış olduğu da biyolojik gerçekliğin mekanik ve

moleküler yorumudur! Bilim ve homeopati tamamen iki ayrı dil

konuşmaktadırlar. Birbirlerini nasıl anlayabilirler ki?

Savaş sonrasında bu sağırlar diyaloğu daha da karmaşık bir

hal aldı. Bilimsel araştırmalar dev adımlar attı ve tıbbi uygulama

tartışılmaz bir gerçeklik olarak, hastalığın moleküler mekanizmadaki bir değişime bağlı olduğunu ve

tedavinin, bedene molekülü değiştirmek ya da yenisini yaratmak amacıyla bir ilaç verilmesi temeline dayandığını kabul etti. Hasta kim olursa olsun, ne deneyimlerse deneyimlesin, düşünsün, inansın ya da hayal

etsin ... İlaç aynıdır. Homeopatik anlayışın tam tersine!

Homeopat, hastalık değil hasta terimleriyle düşünür ve tedavisini bedene dışarıdan bir müdahale olarak görmez. Onun tedavisi, bedenin kendi kendini iyileştirmesi için içsel bir dürtüyü 1 56

harekete geçirmekten ibarettir. Homeopatik yaklaşımla terapi,

t amamen içeriden dışarıya; yukarıdan aşağıya; önemli organlardan ikincil olanlara doğru işler; yani belirtilerin kendilerini ı-:östermekte sergiledikleri sıranın tam tersine. Böylelikle doğru

tedavi, öncelikle hastalığın yarattığı en son belirtiden yola çıkar;

sonra geri geri gider. Bu nedenle hastada eski belirtilerin boy

ı-:östermesi iyiye işarettir. Bu, tedavinin işlediğini ve iyileştirme

sürecinin sonuç aşamasına geldiğini gösterir.

Bu, ilginç ve tuhaf olmasının yanı sıra bilimsel bir zihin için

kabul edilemezdir. Kendi uygulamalarına alışık olan klasik bir

doktor; homeopatın, hastalığın değil hastanın temel alınarak yap ı ldığı bir tedaviyi anlatmasını anlamsız bulur. Yetmiş yaşındaki lıir kadın, ağır bir kemik erimesi nedeniyle tekerlekli sandalyeye

ı ı ıahkı lmdur. Homeopatla konuşurken, her gece aynı rüyayı görd üğünü söyler. Çok yüksekten düşmektedir rüyalarında. Homeopat, bu rüyanın yinelenmesi üzerine odaklanır ve kadının fiziksel koşuluyla değil, bu "belirtiyle" ilgili bir deva düşünür. Bir süre

sonra bu kadın tekerlekli iskemleden kurtulur ve yeniden yürür.

Suda eritilen bir maddenin yatmadan önce birkaç damla yut ıılmasına dayanan bir tedavi sonucunda bu mümkün müdür?

Bilim adamı-doktorlar bunu olanaksız olarak nitelendirirler ve

hiç de adil davranmayarak- homeopatiyi piramit tedavisi, kendi

kendine masaj, ruhsal jimnastik gibi yalancı terapilerle aynı keleye koyarlar.

Kuşkusuz homeopat, üzerine yapışan sihir, daha da kötüsü,

lıüyücülük yaftasının sıkıntısını çekmektedir. Suda çözünülen

ıııaddeler yüzünden hakkında söylenen en insaflı şey, yöntemi

ıii n eninde sonunda saf sudan başka bir şey olmadığıdır.

Peka.a; bizler su hakkında ne biliyoruz? Varmış olduğumuz

ıı akılcı insanlar noktasında, suyun, daha önce içinde bulunmuş

olan ama artık olmayan elementlere ya da özlere ilişkin bilgi

ı erebileceğine inanamıyoruz. Bir olayın gerçekleştiği yerde ne

bıraktığıyla ilgili bir şeyler biliyor muyuz ki? Nesnelerin, maddeleri ya da bu maddelerin moleküllerinin bize iletebilecekleri hakkında ne biliyoruz?

Anlama iddiamıza ve bilimsel olmayan her şeyi küçümseme şeklindeki kibrimize karşın, nasıl işlediğini anlamasak bile işimize yarayan her şeyi sömürüyoruz. Örneğin bilim adamıdoktorlar; bazı zihinsel hastalıklarda yeniden elektro şoku kullanmaya başladılar; oysa arzulanan etkiyi neyin yarattığını tam olarak bilemiyorlar. Ev kadınları, yıkadıkları çarşafları dolunaylı

gecelerde otlara sererler çünkü en iyi deterjanın bile çarşaflarını

bu kadar iyi beyazlatamayacağını bilirler ve buna güvenirler; işte

doktorların bazı yöntemlere duydukları güven de buna benzer.

Aynı şekilde; Hintliler sabah uyanır uyanmaz bütün gece bakır

bir kapta durarak yararlı bir.'.'enerjiyle" yüklenmiş olan sudan

bir bardak içerler. Bunu yüzyıllarca, yüzyıllarca önce yapmaya

başlamışlardı ve belki de nedenini o zaman daha iyi biliyorlardı.

Her büyük bilginin ilk adımı, bilmemektir. En modern ve en

önyargısız bilimin kendine göre atmakta olduğu bir adım; onun

kaos teorisini kabul etmesidir. Bu teoriye göre dünyanın bir bölümünde gerçekleşen anlamsız bir olay, bir başka bölümünde hayal bile edilemeyecek büyük felaketlere yol açabilir. Bilimin

şu ana dek düşündüklerinin tam tersine, şimdi kabul ettiği bir

başka nokta da gözlemin her zaman objektif olmayacağıdır. Zira

cansız nesneler bile bilimsel olarak gözlemlendiklerinde buna

kayıtsız kalmazlar ve tepki verirler!

Dünyamız hakkında bildiklerimiz, bilmediklerimizin yanında

tanımlanamayacak kadar azdır. İyice düşünmek gerekirse, de

ğişik bilimlerin yapmış oldukları çok büyük gelişimlere karşın,

anlamadığımız, ne anlama gelebileceğini ya da içinde ne saklayabileceğini bilemediğimiz olgularla çepeçevre sarılıyız.

1 58

l<itaplar. Kitaplar. New York bu açıdan da olağanüstü. İnsanın

ranı her ne okumak isterse istesin onu bulabilir ve genellikle var

olduğunu bile bilmediği bir şeyi keşfedebilir. Benim av saham, 12.

Cadde ile Broadway'in köşesinde bulunan Strand Kitapçısı'nın

kilometrelerce uzanan raflarıydı. Orada yarı fiyatına, henüz basılmış kitapların eleştirmenlere gönderilmiş ve onlar tarafından satılmış ilk baskıları ve aynı zamanda pek çok yerde tükenmiş

kopyaları bulunabiliyordu.

Bir gün, alternatif tıp konusunda araştırma yaparken bir İngiliz biyoloğun tuhaf bir kitabı ilgimi çekti. Kapağın üzerinde, yazar Hupert Sheldrake'in Cambridge'de eğitim gördükten sonra nefesi

l l indistan'da; modern insanın maddecilik içinde çöküşe geçişi ve

nıhsal hayatta kendini kurtarabileceğine ilişkin güzel kitaplar ya

·1.an C. S. Lewis'in öğrencisi olan Bede Griffiths adındaki bir Benedikten rahibinin aşramında aldığı yazılıydı. Tamil Nadu'da bulunan Slıantivanam'da kurulmuş olan bu aşramda, genç Sheldrake ilginç

lıir kitap yazmıştı. Adı New Science of Life' olan bu yapıtta, bilim

.ıdamı deneyimleri ve kesinlikleriyle, ruhsal hayat yoluna girdikl l'n sonra yüzleştiği kuşkularını, belirsizliklerini harmanlıyordu.

Sheldrake'in savı şuydu: Bütün canlı varlıklar ve büyük olasıl ı kla mineraller, daha önce kendi benzerlerinin başlarına gelen ı ı l ayları, aralarında bir iletişim olmamış bile olsa kendi belleklerine aktarabiliyorlar ... Bu en azından bizim bilemediğimiz bir ile

' i?im tarzıdır ... Başka türlü söylemek gerekirse; bir türün üyesi

yl'ni bir davranış sergilediği ya da bazı deneylere belli bir tepki

verdiği zaman, bu yeni davranış defalarca yinelenirse bütün türe

ı ı ı a l olur; bu da doğanın değişmez diye bilinen pek çok yasasının

.ıslında değişebilir alışkanlıklar olduğunu gösterir. Alışkanlıklar,

daha önce yaşanmışlıklara ve bunların sıklığına bağlıdır.

Örneğin Sheldrake, Londra'da, değişik yıllar içinde yapılmış

lıir deneyden söz ediyor. Değişik kuşaklardan fareler yavaşça

1 laya tın Yeni Bilimi.

1 59

su dolan ve tek bir çıkış yolu olan bir küvete konuluyorlar; fare

kuşakları aşamalı olarak buradan kurtulmayı öğreniyorlar. Yani

ilk kuşağın yarıdan fazlası boğulduysa, gelecek kuşaklardan çok

daha azı ölüyor ve birkaç kuşak sonra hepsi kurtuluyorlar.

İşin en şaşırtıcı olan yanı, aynı deney Avustralya'da yinelendiğinde sanki Londra'daki fareler deneyim ve bilgilerini onlara aktarmış gibi, ilk kuşağın neredeyse bütün fareleri çıkış yolunu

bulabiliyorlar. Sheldrake'e göre bazı işlemlere sokulan mineraller ve metaller de aynı tepkiyi veriyor. Örneğin Londra'da birkaç denemeden sonra ancak tuzlaşan kristaller; aynı deneme daha

sonra dünyanın bir başka yerinde yapıldığında daha ilk denemede aynı sonucu sergiliyorlar.

Sheldrake'in vardığı sonuç, deneyimlerin, türe bir biçimde

uzaktan yüklenebildiğidir. Burada hem zamansal hem mekansal

uzaklık geçerlidir. O buna morfik rezonans adını verir.

Acaba suda da aynı şey mi olmaktadır? Su, kendi moleküllerinden gelmiş ve geçmiş bir teması, bilgilerini anımsıyor olabilir mi?

Bu çılgınca bir düşünce gibi gelebilir. Yine de biyolojik gerçekliğe

daha önyargısız bir bakışla; moleküllerin canlı organizmanın işlerliğinde belirleyici tek unsur

olmayıp enerjinin ve biyo-elektromanyetik türü bilgilerin de eşit derecede belirleyici bir rolü oldu

ğu kabul edilebilirse bu görüş pek çılgınca sayılmaz.

Son araştırmalar elektro-manyetik dalgaların suya fizikselkimyasal özellikler yüklediği ve bunların sonra başka biyolojik sistemlere aktarılabildiğini kanıtladı. Başka türlü söylersek, söz

gelişi, kağıda yazılan bir bilgi suya aktarılabilir. Su bunu anımsar.

Bir belleği vardır.

Homeopatik tıbbın bakış açısı beni gittikçe büyülüyordu. Her

şey bir yana, benim New Yorklu başarılı tamirci/erimin mekanik

yaklaşımına bir seçenek sunuyordu. Ve kuşkularım artıyordu.

1 60

Evim ve hastane arasında gidip geliyor, yeni tetkiklere, yeni

müdahalelere, yeni anestezilere tabi kalıyor ve ... suyun belleğini,

Ateşyô1en'in önerdiği devayı, ışın tedavisini ve onun beni harap

edecek etkilerini reddetme olasılığını düşünüyordum.

Daha kemoterapi döneminde güçlü bir biçimde hissetmiş olduğum ikilem de, değerlerini asla paylaşamayacağım Amerika ile canımı kurtarmaya gelmiş olduğum Amerika arasında gidip

geliyordu. O zaman almış olduğum karar şimdi bana meydan

okuyordu; üstelik şimdi ben ufukta bir başka seçenek fark etmiştim ve bu da hiç Amerikan olmayan bir seçenekti.

Bir uygarlığın bütün ifadeleriyle ele alınması doğaldır ve dünyanın en ileri tıbbının Amerika' da uygulandığı kesinlikle bilinir;

.ıma Amerika'nın sunduğu tıp, emperyalist saldırganlığı yansı

ı ıyordu ve ben bu davranışı giderek daha katlanılmaz buluyordum. Berlin duvarının yıkılması ve Soğuk Savaş zaferinden sonra Amerika kendini aynen hissettiği gibi göstermekte bir sakınca görmüyordu. İnsanlığın kendini gerçekleştirmesi konusunda en

yüksek noktaya varmış olan, yeryüzünde şimdiye dek görülmüş

ı·ıı büyük güç olan ülkeydi o. Bu yoğunlaştırılmış küstahlığın yar;ıtmakta olduğu uygarlık, başkaları üzerinde egemenlik kurmayı en doğal hakkı gibi görüyor ve "kurtarmak için yıkmak"tan

l<orkmuyordu. Bir bütün köyü Vietkong'dan kurtarmak için yerlı· bir eden Amerikalı kumandan, Vietnam'da aynen bu tabiri l<ı ıllanmıştı.

Kendimi teslim ettiğim Amerikan tıbbı da aynen böyleydi.

llıırnunu sokan, saldırgan ve yıkıcı. Devrim yıllarından beri böy

lı·ydi. Görünüşte uçsuz bucaksız topraklar elde etmek amacıyla

l lzak Batı'ya uzanan ülke, bu arada hastalığın da ele geçirilecek

topraklara benzediği düşüncesini yaratmıştı; hastalıktan hastalı

·· geçilirken yolda yapılan kıyımların önemi yoktu: Katledilenler,

l\ızılderililer de olabilirdi, hastalar da. Bir gün, Amerika' da her yıl

y.ıp ı lan ameliyatların yüzde kırkının gereksiz olduğunu ve ameli-

yat masasında ölen Amerikalı sayısının Kore ya da Vietnam sava

şında bir yılda ölenlerden daha fazla olduğunu okudum.

Bunları düşünürken bir yandan da kendime, yeni aygıtları,

yeni teknikleri, yeni ilaçları bulan; eski hastalıkları yenmiş, insanlığın ortalama ömrünü uzatmış olanın da her zaman deney yapmaya hazır olan Amerikan tıbbı olduğunu telkin ediyordum.

Işın tedavisine hazırlanırken; kafamın içinde bu düşünceler

dönüp duruyorlardı. Analizlerin yapılması bitmiş; simülasyon

denemelerim yapılmıştı. Özgür olabileceğim bir hafta sonum

vardı. İşte tam da o hafta sonu Ateşyiyen, Boston'a geliyor ve ho·

meopati seminerini sunuyordu.

Amerika ile bir takışma içine girmiştim zaten ve Vietnam karşıtı

yürüyüşler yaptığımız dönemden anımsadığım Bostan da beni

hayal kırıklığına uğrattı. Sevimliydi, uygardı, ağırbaşlıydı, büyüklük taslamıyordu ama insanın aklını başından alacak ya da duygulandıracak bir tavrı da yoktu. Floransa'da Porta Romana'daıı kalkıp Duomo'ya giden otobüsler gibi, saat başı New York'taıı

kalkan küçük uçaklardan birine bindim. Hepsi karla kaplı, hep·

si birbirine benzeyen evlerin üzerinden uçtuk. Her şey düzgün

işliyor, saatinde gerçekliyordu. Sadece dikkatli bir bakış; Amerikan hayatının büyük verim ve etkinliğinin aslında kast sistemi·

nin modern bir uyarlamasına dayandığını anlayabilirdi. Zenciler;

Portorikolular, Latin Amerikalılar; bir zamanlar Hindistan'da

dokunulmaz denen en alt kasta reva görülen ve "pis" diye nitele·

nen işleri yapıyorlar. Çöpçülükten bavul taşımaya, tuvalet temiz·

)emekten otobüste bilet satmaya kadar uzanan bir dizi işi saden•

onlar yapıyorlar. Bütün bu insanlar çok az para kazanıyorlar -or·

talama olarak saatte yedi dolar gibi bir ücret alıyorlar- ama işin

sırrı şu ki; hepsi de kendini özgür ve olabilecek en iyi dünyanın

yurttaşı hissediyorlar.

1 62

Dokunulmazların bir üst basamağında tipik Amerikalı bir

kast bulunuyor; bunlar başansızlar. Genellikle ortalama bir kül-

1 iire sahip beyaz insanlar. Herhangi bir nedenden ötürü hayatta

l ıaşarısız olmuşlar ve sürekli rekabet halinde olan acımasız sis-

1 l'm, saldırganlığı ve rüşveti ödüllendirdiği için onları bir kenara

ıınış durumda. Onlar ezilmiş ve acınacak halde olanlar. Kurbanl;ır. Boston'daki ilk günümde bindiğim üç taksinin de şoförleri bu

•;ınıfa aitti. Her biri, direksiyona geçtikten az sonra bana aslında

gerçek bir sürücü değil, senaryo yazarı olduğunu söyledi. Ah,

ı\ınerika!

Seminer, kentin altmış kilometre kadar dışında; zemini senl l'tik halı kaplı, mobilyaları tahta görünümlü yapay malzemeler

ı l l'n yapılmış, ama etrafındaki ıssızlığa karşın bir havuz bulun

ı l ıırmayı ihmal etmemiş otellerden birinde yapılıyordu. Arsası

ıırnz olduğu için her şeyden uzakta kurulmuş olan bu otelde,

l ı.ılinaların korunması, estetisyenler için gelişme ve homeopati

':ihi konularda seminerler düzenleniyordu.

Ateşy(yen in semineri beni büyüledi. Sanki Mars gezegenine

'

ı ı ı ıniş ve Marslıların son derece şirin, zeki ve pek çok insandan

ıl.ıha cana yakın olduğunu keşfetmiştim. Homeopatiyi edinmiş

ı ılduğum kitaplardan okumak başka şey ama Ateşyiyen in elli ka

'

ıl.ır öğrencisinin arasında olmak, dersler arasında onların meslı·klerini, hastalarını ve pek gizemli devalarını konuşmalarına lnılak kabartmak bambaşka bir şeydi.

Kısa bir süre sonra farkına vardım ki bu "Marslılar" da başka

l ı i r kasta aittiler; Amerikalıların onlara verdikleri adla drop out

y . ı n i hızla giden modernlik hareketinin treninden atlamış kişili•rdi; onların, tüketim toplumunun maddeci hedeflerinden daha vıiksek amaçlı hedefleri vardı.

Pek çoğu kadın olan- elli katılımcının hepsinin, başarılı da

ı ılsa kaçmakta oldukları bir geçmişleri vardı. Kimi doktor, kimi

p'ikologdu. Aralarında sanatçılar ve eski hippiler vardı. Pek çok

'

erkek "önceki" yüzünü gizlemek için sakal bırakmıştı.

Edindiğim izlenime göre, pek çoğu için homeopati mesleki

değil, yaşamsal bir alternatifti. Kırk yaşının üzerinde, bir üniversitenin kütüphanesinde çalışmış olan

kadın bana, "Hastalarıma yardım edebilmek için onları anlamalıyım ve onları anlayabilmek için her şeyden önce kendimi anlayabilmeliyim," dedi. Eski bir ressam olan kadın ise homeopatinin, kendini dile getirebileceği en "sanatsal" tarz olduğunu ifade etti. Pek çoğu, homeopatinin gelişmekte olan şöhretinde, insanlık tarihinin büyük bir dönemecinin belirtilerini görüyordu. Her birinin üstlendiği özel

bir yükümlülük vardı.

Ateşyıjen'in yükümlülüğü, söyledikleriyle ortaya çıkmıştı: O

homeopatiye bilimsel inanılırlığını ve mesleğin onurunu iade etmek istiyordu.

"Bizler doktoruz ama eğer ciddiye alınmak istiyorsak; elimizden geleni ardımıza koymamalıyız," diye yineledi birkaç kez, "El·

bette insanlığa yüzlerce yıl ayakta durma gücünü veren analojik

yaklaşımımızı terk etmemeliyiz ama bilimsel yaklaşımın yeni

olmasına karşın reddedilmesi gerekmediğini de unutmamalıyız.

Bütün güçlerimizi birleştirmeyi denemeliyiz".

Homeopatinin kritik bir dönemden geçmekte olduğunu sak·

lamadı. Giderek daha popüler ve moda olmasıyla ortaya çıkan

ve homeopati uyguladığını söyleyen pek çok şarlatan yüzünden

bu şifa sanatının ününün yara aldığını söyledi. Bir başka tehlikl!

de büyük ilaç firmalarından kaynaklanmaktaydı. Geçmişte ho·

meopatiye düşman olmuşlardı ama şimdi kazandığı başarıları

görerek, genişlemekte olan bu pazara girmeye ve şu ya da bu

rahatsızlık için devalar üretmeye hevesleniyorlardı. Böylece de

homeopatinin ana ilkesi olan hastalığı değil, hastayı iyileştirmtı

yaklaşımına da ters düşmüş oluyorlardı.

Ateşyiyen'in tasarısı, homeopatik uygulamanın bütünüyhı

gözden ve elden geçirilmesiydi. Belki işinde doyumsuzluk yaşa·

yan alopatik doktorlar arasından da seçimler yaparak yeni doktorlar yetiştirmek ve bilinen tedavi araçlarını artırmak için yeni devaların araştırılmasına girişmek gerekiyordu.

Hahnemann'ın yaşadığı dönemde yayımlanmış olan ve ho

ıııeopatik devaları kapsayan Materia Medica kitabı yeniden gözden geçirilerek genişletilmeli; modern ilkeler ışığında yeniden ranlandırılmalı ve hatta bilgisayara dökülmeliydi. Bugün yenilerini denemek çok kolayken eski devaları kullanmakla yetinmek

.ınlamsızdı. Sözgelişi deniz, müthiş bir kaynaktı ama homeopati

)imdiye dek bu kaynaktan yararlanmamıştı. Seminerin amacı,

kendisinin şimdiye dek denemiş ve başarılı sonuçlar almış olduf:ıı deniz kaynaklı devaların tanıtımıydı.'

Böylece üç gün boyunca grafiklerin, diaların ve üzerine not-

1.ır aldığı minik kağıtların yardımıyla, Ateşy(yen bize mürekkep

lıalıklarının mürekkebinden, bir tür ıstakoz olan Homarus gam

ıııarusun kabuğundan, medüzlerin cinsel hayatından ve onların

ı.l'hrinden, bol bol da medüzlerden söz etti. Adı bile ilginçti! On-

1.ıra medüz denmesinin nedeni, kadim insanların bunların göklı·rden dökülen yıldızlar olduğuna inanmasıydı; onlar saralı in-

· . ınları bunları avlamaya yollarlardı çünkü bu yıldızlarda göksel,

.

ı Lıhl bir yan olduğunu düşünürlerdi.

Ateşy(yen, her hayvanın -ya da bitkinin- hangi efsanede adının

ı•.ı·çtiğini, edebiyatın ondan söz edip etmediğini biliyor ve konuş

ııı asını bunlarla süsleyerek kendinin de büyük değeri olduğunu

clıişündüğü bu büyülü haleyi yansıtıyordu bize. Belirli bir hastalı ın etkilerinin incelenmesinde, devanın elde edildiği hayvanın ıl.ıvranışlarının gözlemlenmesinin çok önemli olduğunu defa-1 . ı rca vurguladı. "Her varlık" diyordu, "doğada yaşayabilmek için

IH'lirli bir davranış sergiler ve bu davranış tarzı hastanın devaya

Vl'rdiği tepkiye yansır".

Bugün dünyanın çok çeşitli yerlerinde Materia Medica lar yazılmış, günü

'

müze uyarlanmış, bilgisayar programlarıyla desteklenmiştir - ç.n.

1 65

Bize Homarus gammarus ıstakozunu, onun başka hayvanlarla

hiç ilişki kurmayışını anlattı. "Başında bulunan ve bizim kulağımızı andıran organın içinde ona denge duygusunu veren minik bir taş bulunur. Istakoz büyüyünce kabuğu ona dar gelir ve onu

sıyırıp atar. Böyle yapınca savunmasız kalır ve yeni bir kabuk geliştirene kadar kendini kumun altına gömer. Homarus gammaru·

sun midesinde sütün kesilmesine neden olan bir madde vardır.

İşte bu sıvıdan süt ürünlerine alerjisi olan insanlara yararlı olan

bir deva elde edilir."

Ateşyiyen bize bu ıstakoz türüyle yaşadığı bir deneyimi anlattı. Dokuz yaşındaki oğlunu doktora getiren anne, bir beden öğretmenidir. Son derece baskıcı ve fitness konusunda takıntılıdır.

Oğlu ise şişman ve sporla hiç mi hiç ilgilenmeyen bir çocuktur.

Süte ve bütün süt ürünlerine karşı alerjiktir. Giderek sıklaşan

astım krizleri geçirmektedir. Anne, pek çok alopatik doktoru

dolaştıktan sonra homeopata başvurur çünkü oğlu artık akci

ğerlerini genişleten bir aygıt olmadan yaşayamamaktadır. Bir

bademcik ameliyatından sonra çocuk serpilmiş ve aşırı şişmanlamıştır; bu da kemiklerinde ağrılara yol açmaktadır. En sevdiği yemek karidestir. Meyvenin yanında bile karides yer. Kahramanı

Peter Pan dır. Peter Pan'ın filmde gölgesini kaybedince gölgenin

'

üzerine dikilmesini istediği sahneden çok etkilenir. Çocuk aynı

zamanda karanlıktan korkmaktadır.

Homeopatı görmeye geldiklerinde sürekli konuşan annedir.

Doktora anlatmak istediği her şeyi, not aldığı bir defterden okur.

Oğlu ürkektir; bir şey söylemeye niyetlendiği her seferinde an·

nesi onu susturur. Yine de Ateşyiyen, çocuğun ağzından annenin

bile bilmediği bir şeyler almayı başarır. Çocuğun rüyalarını din·

ler ve anahtarı bulur. Çocuk rüyalarında kendini, ona eşlik eden

gölgesiyle birlikte görmektedir. Gölge onu korkutmaz, tam ter·

sine onun kendini koruduğuna inanır. Bu çocuğa verilen deva

Hommarus gammarusdur. Neden mi?

"Fiziksel planda" diye açıkladı Ateşyiyen, "çocuğun süt ürünll'rine alerjisi vardı. Annenin onu desteklemediğini düşünüyor ve dünyayla yüzleşebilmek için kendisine dayanma gücü vereregine inanarak, şişmanladıkça şişmanlıyordu. Karides yiyordu

hir şeyler olduğunu sezinliyordu. Peter Pan masalında, ona gölf:esini diken dişi kahramanın, annesi değil yine bir çocuk olan Wendy olması ilginçti. Çocuğun bakış açısına göre onu karanlık

ı .ın koruyan annesi değil, kendi gölgesiydi. İşte çok sevdiği karideslerle ilinti bu noktada kuruluyordu. Çocuk kendini koruyarağını umduğu ve içinde kendini güvende hissedeceği bir kabuk ı ı rınek istiyordu".

Ateşyiyen, çocuğa Hommarusgammarus özü verir. Çocuk bunu

ıtikten birkaç hafta sonra süt ürünlerine olan alerjisi ortadan

kalkar, kilo vermeye başlar ve artık astım krizi geçirmez.

Bu, tıp mıdır? Neden olmasın? Doktor, yalnızca belli bir diplo

ıııaya sahip olan değil, insanın iyileşmesine yardım eden kişidir.

ilen bu çocuğun öyküsüyle ve iyileşmesiyle ilgili kuşkular üre

ıı·cek değildim. Etki altında kalma mı? Plasebo etkisi mi? Eğer

ııısanı iyileştirecekse, buyursun gelsin!

Ekmeği denemenin tek yolu onu yemekse, devaları denemenin

yolu da bunları kullanmaktı. Ateşyiyen, üç gün boyunca medüzler,

ı ı ı ü rekkep balıkları, Hommarusgammarus ve benzeri deniz canlı-

1.ırıyla iyileşen hastalarından örnekler verdi. Değişik homeopatik

ki□iliklerin alışkanlıklarını, sosyal davranışlarını, beslenme, or

ı . ı ın, müzik tercihlerini anlatması çok kışkırtıcıydı ve Ateşyiyen'in

lıısanlar, hayvanlar, bitkiler, hastalıklar ve devaları, kendi dürbü

ıiiı nden bakarak anlattıklarını dinleyince insanlığın genel olarak

·.on derece ilginç bir profili çıkıyordu ortaya.

İzleyiciler, ağzından çıkan her sözü müthiş ilgiyle dinliyorlar

ıl ı; ben de onlardan farklı değildim. Söylediği her şeyi izleyemivoı□ genellikle olaylar arasında mantıklı bir bağ kuramıyordum 1 67

(belki de yoktu), neden ve sonuç ilintilerini anlayamıyordum (o

bunun üzerinde titizlikle duruyordu) ama yine de büyülenmiş

gibi izliyordum. Bana yabancı bir gezegen üzerinde yepyeni bir

pencere açılmıştı. Çocukken gittiğim bir sinemada perdedeki

dünyayı üç boyutlu görebilmem için taktığım o acayip gözlüğü

takmış gibi hissediyordum kendimi.

Ama ben yine bir Floransalı, mantıklı bir kişi olma özelliğimi koruyordum. Onun bu şahane öyküleriyle kafam karışıyordu. Onu anladığımı sanıyordum ama aslında anlamıyordum. Elbette böylesine kaypak bir zemin üzerinde, ezoterik ve mistik çağrışımlarda mesaja değil, mesajı veren kişiye odaklanmıştım.

Ateşyiyen mükemmeldi: Zeki, bilgili, esprili ve karizmatikti. Son

derece ikna ediciydi: Bazı anlarda kelimenin tam anlamıyla pırıl

pırıl parlıyordu.

Yoksa o, sihirli kavalı olan bir baştan çıkarıcı mıydı?

Üç gün boyunca Mars üzerinde bulunmak hoşuma gitti. Değişik

i nsanlar, değişik konuşmalar ve değişik bir mantık. Başıma gelenlerin ne kadar tuhaf olduğunu düşünüyordum. Yoksa bütün bunların başıma gelmesine neden olan ben miydim? 1993 yılında bir kahinin kehanetini kabul ederek hayatımın ritmini yavaşlatmış, dünyaya bambaşka gözlerle bakmaya başlamıştım. Şimdi ise beni böyle bir "seminere" sürükleyen, bu tuhaf insanlarla bir

araya gelmeme neden olan, kanserdi. Elbette, Ateşyiyen'in verdi

ği adla "rahatsızlığım"ın karanlık, tehditkar bir yüzü vardı; ama

bir de aydınlık, yenilikçi ve gizli güçleri olan bir yanı olduğunu

unutmamalıydım. Bu "rahatsızlığım" olmasa, homeopatiye karşı

en küçük bir ilgi bile duymayacaktım. Belki de içimdeki bir şey

gelişmek istiyordu ve işte benim gelişebilmem için ... içimde bir

kanser gelişmişti. Tanrım, ben de bir homeopat gibi düşünmeye

başlamıştım!

Tabii ya; homeopatların bu mantıkdışı düşünüşleri tenimin

.ıltına sızmıştı; bu tersine akıl yürütmeleri ilgimi çekiyordu. Her

ııe kadar bazen akıl yürütme zincirlerinde birkaç halkanın eks i k olduğunu düşünsem de, aradığım biraz da buydu. İki trapez

.ırasında havada uçarken bir yandan da fantastik taklalar atan

l ı i r cambazı izler gibiydim ... ne var ki bir an sonra öteki trape

ı.in yerinde olmadığını fark ediveriyordum. İşte o zaman zihnim

lıoşluğa düştüğünü hissediyordu.

Fark ettim ki, homeopatinin tersten akıl yürütme tarzı beni

ıııüthiş heyecanlandırsa bile, ışın tedavimden vazgeçip kendimi

devanın sihrine emanet etme varsayımını asla ciddiye alamazd ım. Belki ben de bilimsel önyargıların bir kurbanıydım ama lıöyleydim işte. Meraklı ama mantıklı; keşifçi ama asla gözükara

değil! Ca/carea phosphoricanın huzura kavuşmamda bana yararı

olduğundan emindim ama çıldırmış hücrelerimin üretimine son

verebileceğine kendimi ikna edemiyordum. Ve ikna olamamam

da devanın bir işe yaramama riskini artırıyordu.

Son dakikada, kapılarını kapatırken bindiğim o alışıldık uçakotobüsle New York'a döndüm ve inimde mutluluk içinde kıvrıl

ılım.

Akşam haberlerinde televizyon "On Amerikalıdan dördünün

kansere yakalanacağını," bildirdi ve Amerika'da hala bu hastalıktan boş yere ölen pek çok insan olduğunu, çünkü sigortaların son çıkan pahalı tedavileri -deneme aşamasında oldukları gerekçesiyle- ödemeyi reddettiğini anlattı.

Benim ertesi gün başlamak üzere olduğum ışın tedavisi de

böyleydi. Kendi başına kanserojen olduğunu bildiğim bir tedav iydi.

Ama onu seçmiştim.

Gece iki rüya gördüm. Birinde üzerinden uçtuğum bir dünyadan o kadar uzaktaydım ki, hiç ilgimi çekmiyordu. İkincisinde ise deniz kenarında yürüyor, kumun üzerinde cansız yatan 1 69

bütün nesneler ben yanlarından geçerken canlanıyorlar ve bir

ışıltı, minik bir ışık yayıyorlar; sonra da kuş olup havada özgürce

uçuyorlardı.

Bütün bu uçmaları iyiye yordum.

170

Dişi Örümceğin kollarmda

"Hazır mısınız Bay Terzani?"

"Evet" dediğim anda, çelik kapıları kapatarak kaçıyordu herkes. Ben, loş bir odanın ortasında, belden yukarım çıplak, sırtüstü ve kımıltısız yatıyor, her zamankinden daha derin bir nefes bile

.ılmamaya dikkat ediyordum. Bana söylenmiş olan bu pozisyonda kalmalıydım kesinlikle; göğsüme çizilmiş olan kara noktalar, ıizerimde yatan cehennem makinesinin ateş gözlerinden çıkan

kırmızı ışıkla tam uyum içinde olmalıydı. Ona Dişi Örümcek adını

ı akmıştım, çünkü çevremi sarmakta olduğu bu gizemli ağın içine

düşmüş küçük bir sinekten başka bir şey değildim.

Dişi Örümcek bana tepeden bakan kocaman bir kafaya sahipti;

yavaşça dönüyor, her zaman aynı uzaklıkta olmak üzere bir ya

ıı ımda duruyor, altıma doğru dönüyor ve sonra yine tepeye çıkıp

lıeni oradan izliyordu; her hareket ettiğinde huzursuz edici bir

hışırtı, tıslama sesi çıkartıyordu. Bu kimi zaman bir çağrı, kimi

zaman bir inleme, kimi zamansa bir iç çekişi andırıyordu. Onun

lıiiyülü ağının tam ortasında tutsak olmuş olan benim, albenisi

ııe karşı koymaya hiç niyetim yoktu. Bu -adeta cinsel- birleşme

ıı i n beni kurtaracağına karar vermiştim.

Macao kumarhanelerinde defalarca yaptığım üzere yine bir

lıahse tutuşmuştum; o zaman bütün bir akşamımı black jack ma

&#xF;ısında tükettikten sonra Hong Kong'a dönecek parayı ayırır ve

i&#xF;Prisini ruletin kırmızı ya da siyahına yatırır; topun çırpına çırpına düşüşünü yürek çarpıntıları içinde izlerdim.

1 71

Büyük pencerenin koruyucu camı arkasında duran hemşire·

terin ve teknik elemanların, başının tam ortasındaki noktadan,

bitmek bilmeyen dakikalar boyunca beni tam on ikiden vuran

Dişi Örümceği izlediklerini biliyordum. Bense nefesime odaklan·

mıştım; ufak ufak nefesler alıyor ve veriyordum; radyasyonlar

hedefi şaşırmasın diye göğsümün yükselmesini, genişlemesini

engellemek zorundaydım. Canım yanmıyordu. Aslında hiçbir

şey hissetmiyordum; yalnızca şimdiye dek hiç karşılaşmamış

olduğum bir gücün, gerçek ve sahici bir mevcudiyetin denetimi

altındaydım.

Aşırı ölçüde alınan ışının sağlığa zararlı olduğu herkesin bil·

diği bir gerçek; gebe kadınların ancak zorunlu hallerde ışın al·

malan, dişçilerin çürük dişleri pek çabuk tedavi eden bu gücil

cimrice kullanmaları gerektiğini hepimiz biliyoruz. Tehlike şu ki,

bu ışınlar, sınırlı bile olsalar, herhangi bir kanserin ortaya çık·

masına neden olabiliyor. Tamam, diyelim ki göğüs bölgesinden

röntgen çektiren biri, radyasyonun sayıldığı birimin ölçüsüyle

üç ölçü ışın alıyorsa -bu üç birim bile tehlikeli sayılır- Dişi Örüm·

cek, -bir buçuk ay boyunca haftada beş kez olan- randevularımız

boyunca bana o birimden üç bin ölçü akıttı.

Dişi Örümceğin ustası ve eğitmeni olan Işıncı, yaptığı işi iyi biliyordu. Daha önceki on yedi hastada olduğu gibi bende de bu bombardımanların iyi ve kötü yanlarını hesaplamıştı ve son derece özel bir ekranda sayım yapıyor, tehlikeyi en aza indirgemek için hem yüzeyi hem de vuruşların varması gereken derinliği he·

saplıyordu. Bir bilgisayar, vurulması gereken organın üç boyutlu

haritasını çıkartıyor; bir başka bilgisayarın ürettiği model, bir

dizi denemeden sonra özel, ağır bir metal alaşımdan imal ediliyor ve Dişi Örümceğin başına takılıyordu. Bir avcı bilgisayarın ödevi de, bir coğrafi haritada füzelerinin izlediği yolu gözleyerek

bombardımanı denetim altında tutmaktı. Olabildiğince kımıltı·

sız durabilmem için bedenimin ölçüsü alınarak alçıdan bir yarım

zırh yapılmıştı ve ben onun içindeydim.

Yapılmasını kabul ettiğim deneysel tedavi; güçlü ışınlarla

l ıedenin özel bir bölgesindeki çıldırmış hücreleri yok edecekti;

.ıskeri dilde, hava bombardımanı sırasında bir okulun yıkılma

ıııası ya da sivillerin öldürülmemesi gibi durumlar için kullanılan

"yanal zararlar" benim bedenim için de söz konusuydu. Etraftakiler alış-verişlerini yaparlarken sadece tek bir organ bombardı

ıııan altında kalıyordu.

Dişi Örümcek'le aşk ilişkim bütün tedavinin en zor bölümü

oldu. Belki de iki hafta boyunca hastaneden uzak kaldığım için,

imdi bir zamanlar sahip olduğum umursamazlıkla gitmiyordum

oraya. Belki de o pek renkli homeopatlardan o kadar çok doğa ve

deva sözcüğü işitmiştim ki, şimdi doktorların ve ilaçlarının tek

n·nk -beyaz- dünyası bana inanılmaz yapay geliyordu. Özellikle

de radyasyonlar ...

Hiç dokunmasa da Dişi Örümcek beni bitkin düşürüyordu;

oyle ki kimi zaman, uzun süre ayakta duracak halim kalmıyordu.

/Jişi Örümcek'le buluşmamdan birkaç saat sonra, çok acayip bir

.ııeş bütün içimi kavuruyordu. Derin bir nefes aldığımda, içime

lıir yangın çekmişim gibi hissediyordum. Bu, şimdiye dek hiç de

ııeyimlemediğim bir duyguydu ama yine de katlanılmaz değildi.

l lıınun farkına varıyor, üzerinde düşünüyordum ve kısa süre içinde yangın kontrol altına alınıyordu. Çoğu zaman bir şeyi ya da bir ı ısanı dayanılmaz kılan, onun öyle olduğunu düşünmektir.

Bir broşür, bu ışınların beni "radyoaktif" yapmadığı güvenresini veriyordu ama Dişi Örümcek bir biçimde bana kemodan daha vahşice davranıyordu ve hayata karşı duyduğum heyecanı

lwmodan daha çok öldürüyordu. Evden daha az çıkar, çevreme

daha az bakınır olmuştum; kendime daha fazla yoğunlaşmıştım

ve bu nedenle olmak istediğim yerde -bir üst katta- daha az ka-

1.ıbiliyordum.

Bunun bir bakış açısı sorunu olduğunu biliyordum. Dünyanın

-

görüntüsünün daha da küçüldüğü her seferinde, sorunlarımız ya

da hastalıklarımız bize çok daha önemli görünürler; ölümümüz

dehşet verici, hiç düşünülemez gelir. Eğer görüntü genişler, dünya bütünlüğü ve harikuladeliği içinde görülebilirse, ne kadar acı verici olursa olsun, halimiz bu enginliğin, insanlığın bu doğal ve

ebedi yinelenişinin bir parçası olarak algılanır.

Televizyonu açtığımda ya da sinemaya gittiğimde bunu çok

belirgin bir biçimde hissediyordum. Saçma bir film gördüğümde

perişan oluyordum; karnımdaki ya da midemdeki ağrılar bana

korkunç geliyordu. Oysa Fellini'nin Cabiria'nın Geceleri filminin

yeniden elden geçmiş hali gibi güzel bir yapıtla baş başa kaldığımda başıma gelen her şey "o büyük ve korkunç" dünyanın bir ifadesi gibi görünüyordu. Kipling'in kahramanı Kim'e yaşlı

Tibetli keşişin sözünü ettiği -de o dünya değil miydi? Güzel bir

öykünün küçük bir parçasıydım.

İşte bu nedenle sanat, o gerçek olan, o yürekten doğan sanat, hayatımızda bu denli önemlidir. Sanat bizi avutur, bizi yüreklendirir, bizi yönlendirir. Sanat bizi iyileştirir. Bizler sadece yediklerimiz ve soluduğumuz hava değiliz. Bizler aynı zamanda

duyduğumuz öyküler, çocukken bizi uyutanlardan dinlediğimiz

masallar, kulak verdiğimiz ezgiler ve bir tablonun, bir heykelin,

bir şiirin bize vermiş olduğu hazlarız.

Dişi Örümcek bir gün beni her zamankinden fazla sarsınca biraz neşelenmek umuduyla Metropolitan Müzesi'ne gittim. Ama başıma gelen bütün değişimlere rağmen bir özelliğim üzerime

yapışıp kalmıştı. Müzelere karşı duyduğum nefret. Hele de Metropolitan gibi ölçüsüzce büyük olanlar. Burada her şeyden çok fazla vardı: Fazla insan, fazla heykel, fazla karmaşa, fazla dükkan,

fazla bekçi, fazla ışık, fazla kartpostal, kalem ve tişört. Metropolitan, sanata, Downtown'da Balducci

dükkanının gıdaya davrandı

ğı gibi davranıyordu. İkisinde de dünyanın dört bir yanından gelmiş her şeyin en iyisi bulunuyordu. Rönesans resimleri, Yunan 1 74

heykelleri ve Moğol minyatürleri; bin bir çeşit makarna; değişik

peynir, zeytin ve somon türleri gibiydi. Boğulmaya başladığımı,

sindirim zorluğu çektiğimi hissettim ve kendimi dışarı attım.

Benim katlanabildiklerim; küçük, insan ölçeğinde olanlardır.

Lahey'de Mauritshuis Müzesi, gençken işe giderken uğradığım ve

Rembrandt'ın karısı Saskia'nın elinde bir kadeh şarapla oturduğunu görünce içimin burkulduğu bir yerdi; Lahor Müzesi sanki hala l<ipling'in babası tarafından yönetilir gibiydi; Peşaver'deki küçük

müzede ise yakın dağlarda bulunmuş bir tek Buda heykeli vardı

ve uyduruk bir kaide üzerine öylesine oturtulmuştu. Ama oraya

girince insanın içine bütün gününe yetecek kadar neşe dolardı.

Metropolitan Müzesi'ni de beni bunaltan yerler listesine ekledim. Neyse ki evimin yakınındaki Paris Sineması'nda Merchant ve Ivory işbirliğiyle çekilmiş bütün filmlerin toplu gösterimi başlamak üzereydi; bazıları şahane olan ve Hindistan'da çekilenler de bunlara dahildi. Filmler benim kurtuluşum oldu. Hepsini delalarca büyük bir mutlulukla seyrettim ve moralim düzeldi. Keyli ın doruklara varmıştı ve orada kaldı. Dişi Örümcek beni giderek daha az etkilemeye başladı ve onun ışınlarının zehrinden kendimi nasıl temizleyeceğimi düşünmeye başladım.

ı ; ünün birinde bir yolculuk yaparken işime yarayabileceğini dü

)ii ndüğüm her şeyi içine attığım kutumun üzerinde şöyle yazar:

Şifa bitkilerden gelir

Ve bıçaktan.

Doğru ve ermiş bir insandan

Ve birinin mırıldandığı mantralardan.

i.ö. 6. yüzyılda, bugün İran diye bilinen topraklarda yaşamış

Vl' hakkında çok az şey bilinen bir kişinin sözleriydi bunlar. Adı

Zerdüşt idi ve merkezinde ateşin yer aldığı bir din yaratmış ya

da yeniden hayata döndürmüştü. Ateş ki, arı kalarak her şeyi

arındırır; ateş ki, taraf tutmayarak, bir bilgeyi de deliyi de aynı

biçimde ısıtır; ateş ki, ışık; ateş ki, hayat verir; ateş ki her şeyi

küle dönüştürerek insana bütün yaratılmışın geçiciliğini hatırlatır. Ve Zerdüşt'ün yazmış, yapmış ve söylemiş olduğu pek çok şeyi de ateşin ta kendisi yakmıştı.

Bu kutsal yazıların özgün olanları İ.Ö. 330 yılında yok edildi

çünkü Makedonyalı İskender -biz ona bütün yanlışlarına karşın

"Büyük" demeyi sürdürüyoruz- Persepolis kitaplığını içindeki bütün koleksiyonla birlikte ateşe verdi. Geri kalan da İ.S. 7.

yüzyıldan kısa bir süre önce Muhammed tarafından Müslüman

yapılan Arapların kılıçtan geçirdiği ve yaktığı, tapınakların yerle

bir edildiği, bütün halkı bu yehi dine sokabilmek uğruna hoşgörülü Ateş Dini'nin her izinin silindiği savaşlarda yok oldu.

Zerdüşt'ten ve Zerdüştçülükten geriye kalan, yalnızca bu kıyımlardan canlarını kurtarabilen birkaç müminin ezbere öğ·

renmiş oldukları ve dağdaki bir kayaya kazınmış olduğu için

İslam'ın yıkıcı öfkesinin gazabından kurtulan yazıtlardı. Ate

Tapınakları ve Sessizlik Kuleleri, ölülerin cenaze törenlerinden

sonra akbabalara bırakıldıkları yüksek yerlerdi ve Zerdüşt dini,

elinde kalan bu pek az mekan ve on binlerce Parsi ile varlığını sürdürmeyi başardı. Parsilerin en büyük cemaatleri şu anda Hindistan'ın Bombay kentinde yaşar; bu ülke, -en son Tibet'ten

kaçan Budistler gibi- zorbalardan kaçan her müminin kendinP

sığınak bulduğu topraktır.

Ben Bangkok'tan Delhi'ye taşındıktan sonra Parsiler ile ilgi·

lenmiş, onları bulmuştum.

"Şifa bitkilerden gelir ve bıçaktan. Doğru ve ermiş bir insandan ve birinin mırıldandığı

mantralardan," cümlesi de bir yolda

gibi benim karton kutuma kazınmıştı.

O zamanlar, kendi şifamı arayacağımı, bütün bu yollara dü·

eceğimi bilemezdim. Tek ilgim bitkiler, daha doğrusu bitkilerin

bitkisiydi; pek çok halkın söylencesinde yer alan ve yaşam iksirinin elde edildiği o efsanevi bitkiyi merak ediyordum.

Her çağın insanı, doğayı gizli hazinelerin saklandığı kilitli bir

sandık gibi görmüş ve ormanların sık ağaçları arasında, dağların

sarp kayalıklarında, onu hastalıktan, yaşlılıktan, ölümden kurtarabilecek olan çiçeği, kökü, büyülü otu aramıştır. O dönemdeki planım; modern bakış açısıyla bu yolculuğu yeniden yapmak,

lıüyük olasılıkla var olmayan bu şeye ilişkin bir kitap yazmaktı.

Ya da belki var olan şuydu: Uyuşturucudan kurtuluş.

Bu düşünceyi aklıma getiren, İngiltere'de 1935 yılında ya

yımlanmış son derece tuhaf bir kitaptı. Yazarı, olasılıkla takma

lıir ad kullanan James S. Lee idi. Özgün adı The Underworld of

ı he East olan yapıt, yazarın on sekiz yıl boyunca yaşadığı serüven dolu yolculuğunu konu alıyordu; 1800'lü yılların sonuyla l 900'lü yılların başı arasında İngilizler adına Çin, Hindistan ve

Malezya takım adalarında bulunan kömür madenlerinde mühendis olarak çalışmıştı. Öyküyü ilginç kılan, yazarın morfinden kokaine, afyondan haşhaşa kadar her türlü uyuşturucuyu denedikten, bütün bu maddelerin kölesi olduktan ve sağlığı iyice lıozulduktan sonra bir kurtuluş yolu bulduğunu anlatmasıdır.

llir akşam Sumatra'nın balta girmemiş ormanlarında, ırmak ke

narındaki küçük barınağında otururken, içinde birkaç Malezyalı

lıulunan bir sampan kıyıya yanaşır ve Lee'nin yansıması suya vuran evinin önünde durur. Adanın iç kısımlarından gelen adamlar ona bir demet ot ve kök verip karşılığında afyon almak isterler.

llitki demeti içinde hiç tanımadığı bir ot olduğunu görünce bu

değiş-tokuşu kabul eder. Yazarın ilgisini çeken bitkinin meyveleri, tohum doludur.

Bizimki bu tohumları toplar, suda kaynatır ve iyice buharlaş

ı ırır. Sonunda ortaya çıkan beyaz tozu evdeki farelerin yiyeceklerine karıştırır. Hayvanların ölmediğini görünce, bunu kendi 177

üzerinde dener. Sonuç şaşırtıcıdır. Bu tohumlardan elde edilen

beyaz toz, bütün uyuşturucuların yaratmış olduğu etkiyi sildiği

gibi, hem zihinsel hem de bedensel olarak müthiş bir canlılık verir. Yazar, bu toz sayesinde derin bir temizlenme yaşar, sonunda yıllardır kullandığı şırıngaları pipoları ve benzeri nesneleri kırıp

atar. Mucizevi bir şey keşfetmiştir. Buna, Hayat İksiri adını verir.

Doğru mudur bu? Elbette öyle diyemeyiz ama böyle olabilece

ğinin varsayımı bile beni heyecanlandırıyordu. Sumatra'nın bir

yerlerinde gerçekten böyle bir bitki olsaydı, ne çok genç, uyuşturucunun karanlık batağından çekip çıkartılabilirdi! Amacım, James Lee'nin öyküsünü ve onun mekanlara ilişkin tanımlarını

okuyarak bu yerleri dolaşmaktı. Bu ipucu beni kim bilir nerelere

sürüklerdi!

Yazarın kendisi bile başlı başına bir gizemdi. The Underworld

of the East kitabını yayımlayan İngiliz yayınevi sayısız başvurumu yanıtsız, beni de bilgisiz bıraktı. Sanki bu öyküyle artık alıp verecek bir şeyleri kalmamış gibiydi; James Lee'nin, hayatını

ilişkin başka serüvenleri anlatacağını müjdelediği ikinci kitabı

da ortalarda yoktu; belki de hiç yayımlanmamıştı.

Öte yandan, yazarın varlığı uydurma olamazdı. Hindistan

Assam'ının ıssız bir bölgesinde sıtma olunca ilk morfin iğnesini

yapışı, sonra buna bağımlı olarak kokaine geçişi ve geri kalan öyküler son derece gerçek görünüyordu. Aynı zamanda yaşamakta olduğu dönemle ilgili hayal kırıklığı da son derece gerçek gibiy·

di. Mesleği yüzünden yeryüzünün derinliklerine inmek zorunda

oluşu, bazı arkadaşlarının gaz patlaması ya da galeri çökmesi yü·

zünden ölüşünü görmesi, James Lee'yi dünyaya ait öyle bir bakı

açısına sahip olmaya sürüklemişti ki; bu görüşlere bugün "new

age görüşleri" adı veriliyor. Ona göre yeryüzü -Gaia teorisini onlarca yıl önceden haber veren söylemiyle- büyük, karmaşık bir canlıydı ve insanoğlu bütün açgözlülüğüyle bu canlıya hiç saygı

göstermiyordu. Hatta bütün eylemleriyle, onda dehşetli yaralar

1 78

.

.ıçmaktan geri kalmıyordu. Ve, Lee'ye göre yeryüzü bu asalaktan

kendini korumak için onun üzerine hastalıklar, depremler; kuraklıklar, seller, kıtlıklar, patlamalar, fırtınalar ve yangınlar püskürtüyordu.

"İnsan bilimiyle büyük adımlar atacaktır," diye yazıyordu;

sentetik yiyecekler yaratacak, yapay olarak ısınan ve havalandırılan yeraltı kentlerinde yaşayacak, yavaş yavaş sönmekte olan ı.:üneşin yerini alabilecek ısı kaynakları üretebilmek için sürekli

olarak yeryüzünün daha derinlerine inmek zorunda kalacaktı.

insanoğlu bütün yolları deneyerek ömrünü uzatmaya uğraşacak

.ıına sonunda savaşı kaybedecekti. Yazarın bütün bu çevreci kaygısı, ante litteram bir özellik taşıyordu ve son derece samimiydi.

hte bu adamın "mucizevi" bitki hakkında yalan söylemiş olması

ıııümkün müydü?

Benim ilgimi daha da çok artıran, bir uzmanın tepkisi oldu.

l lzun bir süre bitkiler üzerinde çalışmalar yapan İtalyan bir kimya uzmanı dostuma kitabın fotokopisini yolladım ve bu bitki hakkında bir şeyler bilip bilmediğini sordum. Aldığım yanıt çok

aşırtıcıydı: Evet; burada sözü edilen Mitragyna bitkisi olabilirdi. Bunlar, tahtası değerli olmayan bodur ağaçlardı. Koyu renk tohumları olan ve minik kavunlara benzeyen meyve verirlerdi.

ı in iki ayrı türü biliniyordu. Shellard adındaki bir Amerikalı 70'li

yıllarda bu bitki üzerinde ayrıntılı bir çalışma yapmıştı ve tohumların aynen James Lee'nin tanımladığı etkileri yaratan bazı

.ılkaloidler içerdiğini bulmuştu. Kimyager dostumun mektubu

ilyle bitiyordu: "Beni en çok şaşırtan, ilaç sanayinden hiçbir kurnluşun bu sonuçları

değerlendirmemiş ve kullanmamış olmasıdır. Nedenini hiçbir zaman anlayamadım!" Tanrım! İşte bu neden, benim niyetlendiğim bu gezinin, yeni bir öykünün ilk adımı ıı;in harika bir basamaktı.

Kimyager arkadaşımla uzun süre e-posta aracılığıyla yazıştık

ve sonunda her şey, başka notlar, gazete kupürleri ve eski Sumat-

ra haritalarıyla birlikte benim karton kutuyu boyladı. Zerdüşt'ün

ve ondan 2600 yıl sonra James Lee'nin bitkilerin şifalı güçlerine

ilişkin deneyimlerini araştırmak için yollara düşmek hayali beni

heyecanlandırıyordu. Bu bitkinin nasıl olup da unutulduğu ya da

özellikle gizlendiği de ayrıca ilgimi çekiyordu.

James Lee ve onun mucizevi bitkisinin izlerini takip etmek

fırsatını yaratamadım ama yine de tam anlamıyla "iyileşmek"

için olmasa bile, bilimin son derece yapay tedavilerinin bedeni·

me akıttığı zehirlerden arınmak için doğal bir yol ararken aklı·

ma ilk gelen, bitkiler oldu.

Bir akşam, son tarot derslerimden birine giderken, Open

Center'in girişinde ünlü bir şifalı bitki uzmanının, bir herboristiı

kurs vereceği ilanını gördüm. İşte tam olarak aradığım buydu!

Ona telefon ettim, durumumaan ve kendisini ziyaret etmek iste·

diğimden söz ettim. Randevuyla çalışıyordu. Benim için bir tarih

ve saat belirledi ve ben o sabah yola koyuldum: Sumatra'ya de·

ğil; New Jersey'e gidiyordum.

Yağmur yağıyordu ve New York, yağmur altındaki bütün kentle·

rin çok iyi tanıdığı o hüzne bürünmüştü. Kurumuş toprağın suy·

la canlandığında yayılan o güzel koku yoktu; insanlar, hele şem·

siyesi olmayanlar olabildiğince az ıslanmaya çalışarak büzüşüp

küçüldükçe küçülüyorlardı; kent, doğada yağmura eşlik eden o

coşkudan yoksundu! Varlıklı Manhattan'da bulunan ayrıcalıklı

ve korunaklı gözlemevimde yaşayarak New York'un kent hayatı

hakkında ne kadar yetersiz bir izlenim edindiğimi düşündüm.

Temiz ve devasa büyüklükteki otobüs garı, her biri kendi sırı

ya da el çantasını yüklenmiş, gözlerini önündeki sentetik yiyeceklerle dolu plastik tabaklara dikmiş yapayalnız insanlarla do·

!uydu ve bu manzaranın insanın yüreğini burkan bir havası var·

dı. Çok insan vardı ama hoparlörlerden yükselen sesler dışında

1 80

ı ırtalığa büyük bir sessizlik egemendi.

Lincoln Tüneli'nin karanlığında yol almak bir sınır aşmak gilıiydi sanki. Karanlıktan çıktığımız anda öteki Amerika'daydık; lıirbirini izleyen park yerleri, eğreti evler, lokantalar ve otelcikll'r ... Hepsi geçici, hepsi tek mevsimlikti. Gözlerimi nereye çevi rsem Amerikan bayrakları görüyordum: Benzin istasyonları, postaneler ve itfaiye istasyonlarının önündekiler koskocaman

ı l ı; evlerin bahçelerinde ve pencerelerinde de büyük bayraklar

.ıs ı l ıydı. Yol boyunca yüzlercesine rastladığım ve hepsi de satılık

ıılan kullanılmış otomobillerin camlarına ise küçük bayraklar takılmıştı.

Nazik ve pek iri bir kişi olan otobüsümüzün sürücüsü de beml ıı·yaz ütülü gömleğinin koluna minik bir Amerikan bayrağı dik

ı ı ıişti. Uyuklamaya başladığım için, gideceğim yere vardığımızda

l ıı·ni uyandırması için onu tembihlemek gereğini duydum.

Kendimi ne hallere soktuğumu, bitkileri ve çiftçi olan dede

IPrimin toprakta sağlığa yararlı olan her otu nasıl tanıdıklarını

diişünüp içten içe gülerek uyuyakaldım. Ben çocukken, karnın

1 1 1 1 ağrıyor, üşüttün mü, bağırsakların mı bozuldu, hemen birileri

lmlara çıkar ve elinde bir otla dönerdi. "Bunu kaynat ve akşam

yatarken iç!" derlerdi. Doğa herkesin ilk başvurduğu doktordu.

H i r bitkinin yapraklarını, çiçeklerini, tohumlarını, kabuğunu ta

ı ı ı ınak yeterdi. Hayatım boyunca bütün bu bilgeliğin giderek gözl<'rimin önünde yok oluşunu izledim. Annem bile öksürdüğüm 1.;ınan ninemin bitkilerden yaptığı yakıyı göğsüme koymaktan

bçınırdı. O, hemen eczaneye gidip daha modern, daha kimyasal

l ı i r şey almayı yeğlerdi. İlaç daha pahalıydı; demek ki beni iyileş-

1 irmek için daha fazla güce sahipti.

Bütün kadim uygarlıklar şu ya da bu biçimde, doğanın gözler

ıinüne sergiledikleri dışında; ormanların kuytusunda, dağların

geçitlerinde gizlediği daha özel, daha ender, daha mucizevi bitkileri olduğu konusunda hemfikirdiler. İ nsan eliyle yetiştirilme-181

den ve bir sanayi ürünü haline gelmeden önce, Çinliler ginseng'in

toprağın insan formundaki özü -ve gerçekten insana benzerdi bu

bitki-, bir peri olduğunu düşünürlerdi; ginseng sadece çok yükseklerde yetişen, binlerce derde deva olan bir bitkiydi. Hele hele yaşlanmayı önlemekte birebirdi.

Hintliler için, Vedalarda bile sözü edilen ve yogilerin bunu içerek iki yüz yaşına kadar yaşadıkları söylenen ölümsüzlük bitkisi soma sadece Himalayalar'da, dört bin metreden daha yüksekte

yetişen bir sarmaşıktı. Bugün -bir zamanlar var idiyse bile- böyle

bir sarmaşıktan kimsenin haberi yok.

Peki bizler yüzyıllardır neden ökseotunun uğurlu bir bitki olduğunu düşünürüz? Bunun nedenini biliyor muyuz? Kadim Dru·

idler onu altın orak ile kestikleri için mi? Pek çok halkın folkloru·

na gizem dolu, kutsal bir bitki olarak girdiği, pek çok hastalığın,

özellikle ruhsal olanların şifasında kullanıldığı için mi? Bilmiyo·

ruz. Yine de özellikle Noel zamanında hepimiz, şans getirsin diyı•

kapımıza bir ökseotu dalı asıyoruz; meşe, çam, kayın gibi ağaçla·

ra sarılarak, ağaçların öz suyunu emerek onların yapraklarının sararmasına, ağaçların uykuya dalmasına neden olan ama kendi yeşilliğini böyle koruyan bu tuhaf asalaktan medet umuyoruz.

Bir bitki olarak ökseotu hiçbir işe yaramaz. Ne odunu, ne yaprakları kullanılır. Bilimsel olarak konuşmak gerekirse, meyvelerinin hiçbir özelliği yoktur. Ama kış geldiğinde ormanlarda yaşayan güvercinleri hayatta tutan da bu meyvelerdir ve Almanya' da son zamanlarda açılan bir klinikte bazı kanser türlerinin bu ökseotu yemişlerinin özüyle iyileştirildiği doğrudur.

Belki de Erich von Daniken gibi, biz insanların tanrı-astronotlar uygarlığı tarafından bu topraklara yerleştirildiğimizi ve yeryüzünde bir süre yaşadıktan sonra, bizim onların engin bilgi ve bilgeliklerini değerlendirmeyi beceremememiz yüzünden hayal kırıklığına uğrayarak uzak gezegenlerine döndüklerini savunan kişiler haklıdır. Bize kalsa onları unutacaktık. Yeryüzündt•

var olan piramitler, Stonehenge taşları, Maya kabartmalarında ve Orta Amerika örenleri arasında bulunan insan heykelleri ara\ın daki tuhaf figürler gibi olağanüstü yapıların varlığını ancak dünya dışı bir ırkın olağanüstü zekası ve çok ileri teknolojisi .ıçıklayabilir.

Siirücü, uyandırmayı unutmadı ve ben aklım tanrı-astronotlar ı:ezegenine takılı bir halde otobüsten inip kendimi sanki bir ak :•.11n önce bir dehşet filmi çevrilmek üzere kurulmuş bir kasaba

dPkorunda buluverdim. Belki de kaldırımda yürüyen şu solgun

VI' kötü giyimli kadınlar tam şu anda çevrilmekte olan filmin

oyuncularıydı. Sabahın onuydu ama bazıları hala belirgin olarak

· ırhoştular. Evlerin hepsi küçük, tek katlı, ahşaptı ve pek çoğu

. .

l ıoş olanların kapısında "satılık" ilanı asılıydı. Yine de, duraktan

·1i folı bitki uzmanının adresine doğru yürüdüğüm iki yüz metn· boyunca bir "holistik şifa merkezi", bir "meditasyon ve yoga ıııerkezi" bir de "kiropraktik masaj uzmanı"nın tabelası ile kar

·lılaştım.

Benim aradığım şifalı bitki uzmanı da çürümeye yüz tutmuş

.ılışap bir yapıda yaşıyordu. Cephenin mavi boyası yer yer dökül

ıııiiştü. Biraz erken geldiğim için kapının dışında bulunan plastik

l ı i r tabureye oturdum ve çatıdan usulca yerdeki plastik halıya

ı l.l1nlayan yağmuru seyrettim. Kapının arkasından gelen sesler

ı l ı · ı ı , şifalı bitki uzmanının benden önceki hastayla ilgilenmeyi

l ı ı t i rmek üzere olduğunu anlamıştım. Ona "karmik ilişkilerden"

vı· kendi hayatının da bu ilişkiler sayesinde nasıl düzeldiğinden

·.ı>z ediyordu. Bir kadın ona mesleki yaşamını hareketlendirme

" ı ı ı i salık vermişti. O da ona hak vererek şimdi "kendini gerçekll'tirmiş" bir kişi olmanın tadını çıkartıyordu. New York'taki ı ıııen Center'de eğitim veriyordu !

Ya benim karmik ilişkilerim? Yıllardan beri Hayat İksiri'ni

aramak üzere yollara düşmeyi hayal ediyordum ve şimdi kendimi Sumatra'nın balta girmemiş ormanları yerine New Jersey'in bir işçi kasabasında, tanınmamış bir şifalı bitki uzmanının delik

çatısı altındaki bekleme odasında bulmuştum!

Buluşma son derece keyifli ama bir o kadar da yararsız geçti. Kırk yaşlarını geçkin şifalı bitki uzmanı

hanım, hiç makyajsız, uzun ve beyaz eteğiyle şişmanlığını örtmeye çalışan, at kuyruğu yaptığı sarı saçları beline kadar inen hoş bir tipti. Beni büyük bir nezaketle karşıladı, yere oturttu, kendi de bir kilim üzerine bağdaş kurdu ve minik bir yükseltide duran Buda heykelinin önünde, benim için olduğunu söylediği bir tütsü yaktı. Stüdyosu beyaza boyanmış, "new age" ve Uzakdoğu dükkanlarında satılan incik c;ıncıkla süslenmişti. Yerde oturmak benim için son derece doğaldı -uzun yıllardan beri -böyle okur ve yazarım- ama öteki hastalarının bu durumu nasıl karşıladıklarını merak ettim.

Söze feminist bir yaklaşımla başladı. Geçmişte doğaya ilişkin herhangi bir bilgisi olanlara kuşkuyla yaklaşılmış ve otlarla şifa dağıtan pek çok kadına cadı gözüyle bakılarak yakılmışlardı. Sonra modernliğe karşıt bir savunma yaptı. Dinsel ve bilimsel dar· görüşlülük yüzünden örneğin Kızılderililerin "animist" inançları yok olmuş, bizi çevreleyen dünyayla bağımız kopartılmıştı.

"Böyle olunca; sezgisel, doğayla ve onun güçleriyle ilişki kurabilen yanımızı yitirdik. Ben bunu yeniden keşfetmeyi ve hayata döndürmeyi arzuluyorum," diyerek bana neden bu yolu seçtiğini açıkladı; "Bitkiler, tanrısal olanla yeniden ilişki kurmanın bir yo· ludur".

Onu çok sevimli bulmuştum; söyledikleri hoşuma gidiyordu. Anlattıkları bana yabancı değildi ve pek çok konuda onunla aynı düşüncedeydim. Ama bunca yolu boşuna aştığım ortadaydı. Be· nim aradığımı, aşina sözlerde ya da içten bir insanda bulmam olanaksızdı. Bunu o da anlamıştı ama yine de konuşmayı sürdür· dük. Kanserden, bağışıklık sisteminden, bana önerebileceği şey·

lerden söz ettik. Aynen Ateşyiyen'in yaptığı gibi, her gün klorofil

almamı önerdikten sonra Çin otlarından elde edilen iki özü ve

New Hampshire'deki bir kişiye ısmarlamanı gereken bir deniz

yosununu da reçeteye ekledi. Bol bol havuç suyu içmemi, sık sık

mantar, özellikle de shütake mantarı yememi önerdi. Sonra durumun saçmalığından benden çok utanarak, onun tedavisinin en ıinemli kısmının ben ayrıldıktan sona yollayacağı pozitif enerji

olduğunu söyledi. Gülmemek için kendimi zor tuttum ve onu kırmamak için istediği paranın biraz daha fazlasını verdim.

Dönüşte otobüsü güzel bir zenci kız kullanıyordu; onun gömleğinin kolunda da Amerikan bayrağı dikiliydi. Yolcular ise sessiz zombilerdi ve ben de onlardan biriydim.

Otobüs garından benim inime uzanan yol, Amerika ile barışık

yaşamak isteyen birinin aşmaması gereken türdendir. Yoksul

Lır için giysiler satan dükkanlarla dolu bu sevimsiz mahalle,

yalnız insanlar için kafeler, "sadece yetişkinler" için olan porno

dükkanları ile doludur. Üzerimdeki hüznü silkelemek için yönümü 5. Cadde'ye çevirdim ve burada ansızın her şey değişti. Şık l ıutikler, kitapçılar, pahalı restoranlar ve eczaneler gördüm. Ama

l l intlilerin dediği gibi, benim gözlerim yalnızca her lambanın

yanı başındaki gölgeyi görmekte ısrar ediyordu.

Bir trafik ışığında yeşil yanmasını beklerken karşımdaki bi

ı ı anın birinci katındaki sahne dikkatimi çekiverdi; onlarca kad ı n ve erkek büyük pencerelerin arkasında yüzleri kıpkırmızı, tl'r içinde koşuyorlar koşuyorlardı ama hepsi de oldukları yerde

!<almayı sürdürüyorlardı. Elbette ilk kez bir spor salonu görmüyordum ama iş saati biter bitmez yağlarını ve doyumsuzluklarını ı•ritmek için soluğu bu mekanlarda alan gençler, bir anda bana

lıütün bu uygarlığın anlamını özetleyiverdiler: Koşmak için koş

ıııak, hiçbir yere varmamak için gitmek.

Kendimi, bir keresinde Dalai Lama'nın erkek kardeşinin anlattığı öyküdeki Tibetli gibi hissettim. 1950 yılında, o zamana dek Tibet'ten hiç çıkmamış olan keşişlerden ve memurlardan oluşan

bir delegasyon, İngiltere'nin ülkeleri için neler yapabileceğini

görüşmek için Londra'ya davet edildi. Onlar yoksul, ilkel ama

güzel mi güzel bir ülkeden geliyorlardı. Büyük boş mekanlara,

rengarenk bir doğaya alışıktılar ve kendileri de cübbeleri, paltoları, şapkaları ile rengarenktiler. Londra'da büyük bir zarafetle karşılandılar ve kenti görmeleri için gezdirildiler. Günün birinde,

rehberleri önderliğinde kendilerini bir metroda buldular Tibetliler. Yer altında dolaşan bunca insanı görünce dehşete kapıldılar!

Siyahlar giyinmiş, başlarında yuvarlak bir şapka taşıyan adamlar

yürüyen merdivenlerde gazete okuyorlar, kalabalık şu ya da bu

treni kaçırmamak için koşuym: kimse kimseyle konuşmuyor ve

gülümsemiyordu! Tibetlilerin başkanı merhamet dolu bir tavırla

rehbere döndü ve şöyle dedi: "Sizin için ne yapabiliriz?"

Biliyorum. O Tibetliler de artık yok. Onlar da bugün Londra' dakiler gibi yaşamayı ve durdukları yerde koşmayı hayal ediyorlar. Ama temeldeki soru yine değişmiyor: Kim daha ilkeldir?

Cebimde şifalı bitkiler uzmanı hanımın reçetesi; bana önerdiklerinin bazılarını belki bulabilirim diye bir vitamin dükkanına girdim. Olası bütün vitamin karışımlarının ve sarmısak, soğan ve

ginkgo özlerinin bulunduğu koca plastik kutuların arasında bir

Homeopatik Takım gördüm. Bu gösterişli kutunun içinde yer alan

beş şişeciğin her birinin üzerindeki etikette devanın adı yazılıydı. Benimki de bunların arasındaydı! Kollarım iki yana düşüverdi! Benim devam, ben ona pek çok kişiye sora sora ulaştığım, o sisli vadilerde otomobil kullandığım, benim için açık tutulan Fellinivari eczaneden aldığım için değerliydi ve işe yarıyordu! Şimdi, Manhattan'ın göbeğindeki bu sıradan dükkanda, üzerinde bir

"kullanım kılavuzu" ile sergilenirken hiçbir değer taşımıyordu.

Aynen bütün ötekiler gibi: Master Hu'nun çi gong'undan Open

Center'deki Kundalini Yoga kursuna, New Jersey'deki meditasyon merkezinden güzel cadının otlarına

kadar hepsi böyleydi.

Gördüğüm her şey bana yolunu şaşırmış gibi görünüyordu.

Hiçbir şeye ve hiç kimseye saygı duyulmayan bu toplumda herkes kendini özgür sanıyor, her şeye hakkı olduğunu düşünüyordu ama sonunda ellerinde kalan yalnızlık ve hüzünden başka bir

[illegible]ey değildi.

50. Cadde'ye vardığımda benden biraz daha genç, kötüce giyimli, hasta gibi görünen bir adam gördüm; belli ki New York'un dışından, kenti ziyarete gelmişti ve bir Vietnam lokantasının

iinünde durmuş, karısının fotoğrafını çekmesini bekliyordu. Bu

fotoğrafi Vietnam'da askerken çektirdiği eski fotoğrafının yanına koyacağını tahmin ettim. İçimden gidip onu kucaklamak geldi. Onunla ortak bir noktamız vardı. Saygon'a, çürümüş sebze kokusuna, hayatlarımızın çok daha özel olduğu o zamanlara duyduğumuz özlem.

! laftalar ve aylar geçti; hayatın o tuhaf çelişkilerinden bir başkasıyla, kanser hastalarının en çok korktuğu anla yüzleşmemin zamanı geldi. Bir hasta olarak geçireceğim son gün. Pek çok kimse için korkutucu olan, hastalığın pençesine düşmektir. Benim korkum ise "daha önceki dönem"in pençesine düşmekti.

Benim o harika Uğurlu doktor hanımım, yüzünde onarılmış

otomobilin anahtarlarını sahibine teslim eden tamircinin taşıdı

[illegible]ı mutlu gülümsemeyle "Her şeyi yaptık. Artık rahat olun. Nor

ıııal bir hayat yaşayın ve üç ay sonra geri gelin," dedi.

"Normal bir hayat" mı? Yapmak istediğim en son şey buydu.

ı ;idip eskisi gibi yaşamak mı? Yeniden tekdüzeliğe düşmek mi?

ı ;azeteler, röportajlar, diplomatlarla akşam yemekleri, yazılacak

haberler, otuz kat çıkan bir asansörde yapılanlara benzeyen ve

ı ıısana keşke merdiven çıksaydım dedirten gereksiz konuşmala-

ra geri mi dönecektim? Söyleşiler mi? Asla ve asla!

Ben bunun için mi "onarılmıştım"? Öyleyse buna pek değmemişti. Hem sonra; ben kanserimin herhangi bir biçimde daha önce yaşamış olduğum hayat yüzünden ortaya çıktığını düşünüyordum ve

bu nedenle şimdi bambaşka bir hayatın hayalini kuruyordum. Üstelik bedenim de artık aynı beden değildi. Cerrahın bir asistanı tarafından beceriksizce dikilmiş karnımdan bir fıtık

fışkırıyordu, saçlarım yeniden ama zar zor çıkıyordu ve bütün

hareketlerim yavaşlamıştı. Kendim de değişmiştim; şimdiye dek

hiç varmadığım biçimde ölümlü olduğumun bilincine varmıştım.

Bambaşka düşünüyor, bambaşka hissediyordum. Dünyanın geri

kalanıyla ilişkim artık çok değişmişti.

Bütün bunlar benim için son derece açık seçikti. Ama başkaları için değildi. Asıl girişmem_gereken savaş, bu başka türlü ya

şamayı istemek savaşı olacaktı; kemoterapi ya radyoterapi kar

şılaşmaları değil... Çünkü hastanın çevresinde oluşan iyi niyetli

bir ekip ona hastalığın geçici, hatta geçip gitmiş bir şey olduğunu

ve "öncesine" geri dönmenin en arzu edilir durum olduğunu dile

getirmek için sözleşmiş gibi davranır. Bu ekip doktorlardan, aileden, en yakın arkadaşlardan oluşmuştur. Herkes son derece iyi niyetlidir. Her biri, "normale" dönmek istemeyen kişi için kaygılanır ve "Haydi, cesaret; göreceksin her şey eskisi gibi olacak!"

der durur.

Hastaneye veda ettiğim ve kendimi Kafi Annan ile eşinin sofrasında konuk olarak bulduğum akşam da aynı şey oldu. Annan hakkında bir kitap yazan çok eski bir dostum New York'a gelmişti ve ona benden söz etmiş; sonra da bana bir sürpriz yapmak için onları, "normalliğe dönüşümü" kutlamak için beni yemeğe

çağırmaları konusunda ikna etmişti.

Hayır diyemedim. Son derece keyifli bir akşam oldu ve ev

sahipleri inanılmaz derecede sıcakkanlıydılar. Ancak Doğu

Yakası'nda bulunan evlerinden çıktığımda "gazeteci-ben" kimliği-

ıiıi artık taşımadığımı fark ettim. Sorular sormak, Birleşmiş Milletler Başkanı'nın şu ya da bu konuda neler düşündüğünü merak Ptmek yerine ve belki de bunca zamandır susup oturduğum için,

Pil çok ben konuşmuştum ve bütün akşam boyunca aynı konuyu

pek çok başka bakış açısından ele alarak anlatmış durmuştum.

Ahlak anlayışını politika ve ekonominin önüne koyması gereken kişinin o olduğunu, dünyanın gözü önünde olmasına yarayan bu platformu herkesin beklediği o sesi duyurmak için kullanmasını istemiştim ondan. Bu, sadece aklın değil, yüreğin

-;esi olmalıydı. Dünya bu oburluktan ve şu ya da bu gücün çıkar-

1.ırından sıyrılmalıydı. Birisinin çıkıp insanın kendi ailesine, kendi firmasına ve kendi ülkesine daha yüksek değerler yüklemesi gerektiğini anımsatmalıydı. Şu anda bunu yapabilmek için bü-

1 iin avantajlara sahipti. Kökeni, eğitimi, derisinin rengi, yeniden

w·çilmek zorunda olmayışı ... Bu harika bir bileşimdi. Dünya için

ı;ınslı bir firsattı. İ nsanlığın "büyük" bir kişiye gereksinmesi vardı. Bu iş ona düşüyordu.

Her ikimizin de Kaplan yılında doğduğumuzu ve pek yakında

. ı l tmış yaşımızı kutlayacağımızı keşfettik. Bunun, kalabalıktan

·;ıyrılıp her şeye daha yukarıdan bakmak için harika bir dönem

c ılacağı konusunda söz birliği ettik. İşte, üstlendiği rol ne olursa

c ılsun bir insanın işine geleni değil, doğru olanı yapması gerekl'n an bu andı. Ölümden de konuştuk ve ben ona "sonradan"

ı ı•ınkinli davranmış olmakla hatırlanmak isteyip istemeyeceği

ı ı ı izi sordum. Neşeyle güldü ve sanki bana bir sır verirmiş gibi,

danışmanlarının ona sürekli temkinli davranması gerektiğini

. ı ı ı ımsattıklarını söyledi.

"Hepsinin işine son verin," dedim.

Bana deli gözüyle bakmadığını sanıyorum. Hatta, birbirimizi

. ı ı ılamış olduğumuzu hissettim.

Eve yürüyerek döndüm. Yağmur çiseliyordu ve ben bu deri

ı ı i n altında kendimi yeni ve iyi hissediyordum.

/\aynaklara dönüş

l l i ııdistan'ı sevenler onu neden sevdiklerini tam olarak bile

ıııt•zler. Pistir, yoksuldur, hastalık kaynar; kimi zaman hırsız ve

y.ı lancıdır; çoğu zaman pis kokar, acımasızdır, umursamazdır ve

ıı.ıınussuzdur. Yine de onunla bir kez tanışan, bir daha onsuz yapamaz. Ondan uzakta kalanın burnunun direği sızlar. Ama aşk l ıılyledir: İçgüdüsel, açıklanamaz ve çıkarsız.

Aşık olanlar mantık aramazlar; hiçbir şeyden korkmazlar;

lıı•r şeye razıdırlar. Aşıklar kendilerini özgürlük esrikliğine kap

ı ı rırlar; bütün dünyayı kucaklayabileceklerini ve bütün dünya-

1 1 l 11 onları kucaklamakta olduğunu zannederler. İlk karşılaşmada

ı ıı ı u sevmeyebilirsiniz ama o sizi en kısa sürede müthiş bir coşkuy.ı sürükler. Herkese, yaratılmışın bir parçası olduğunu hissetti

ı l r. Ve onun büyüsü işte buradadır.

Birkaç bin yıl önce Hint bilgeleri rişiler, "gören kişiler", hayatın

"lıi r" olduğunu sezdiler; kuşaktan kuşağa bir dinsellik içinde yeni

IPnerek geçen bu deneyim, insanlığın uygarlaşması ve bilincinin

ı:ı·lişmesi konusunda Hindistan'ın gösterdiği en büyük katkının

\ l'l<irdeğini oluşturdu. Her hayat, ister benimki, ister şu ağacınki

ı ı l sun, hayat denen o binlerce biçimlik bütünün parçasıdır.

Artık H indistan'da bunun böyle düşünülmesine de gerek

l<.ı l mamıştır; halkın ortak duygusu olmuştur. Solunan havanın

l\·inde bulunur. Sadece orada bulunmak bile bu kadim görüşle
ıuyumlanmak anlamına gelir. Yeni sesler, yeni boyutlarla uyum
i\·ine girmek için insanı hiç zorlamaz. İ nsan Hindistan'dayken

her yerde olduğu o insan olmaktan çıkar. Burada bambaşka he·
yecanlar duyulur. Hindistan'dayken insanın aklından bambaşka
düşünceler geçer.
Bunun nedeni, belki de zamanın Hindistan'da düz bir çizgi
değil de bir çember olarak algılanmasındandır; burada geçmiş,
şimdi ve gelecek bizde olduğu gibi bir değere sahip değildir; her
şeyin yinelendiği, ilerlemenin sadece bir yanılsama olduğu bilin·
diği için, insan eyleminin amacı gelişme değildir.
Burada, duyuların algıladığı gerçeklik genel bir "hakikat" ola·
rak kabul edilmediği, "Son Gerçeklik" olarak görülmediği için
Hindistan bütün bunlara inanmayanlarda bile öyle kopuk bir
ruh hali yaratır ki, bu, ülkeyi son derece özel, kimi zaman ger·
çekten korku verici ama eninde sonunda kabul edilebilir kılar.
Kabul edilebilir, çünkü hayatın kendisi böyledir: Hayat her şey·
dir ve her şeyin zıddıdır, şahanedir ve acımasızdır. Çünkü hayal
aynı zamanda ölümdür ve acı olmadan haz olamayacağına gön•,
sıkıntı olmadan mutluluk da olamaz.
Dünyanın başka hiçbir yerinde zıtlıkların birlikteliği -güzellik
ve canavarlık, zenginlik ve yoksulluk- Hindistan'da olduğu gihl
dramatik ve yüzsüz değildir. Ama varoluşun engellenemeyen bu

iki kutupluluğu rişileri gizli anlamı aramaya yöneltmiştir; bu an·

lam bugün bile arayış içinde olanlar için ruhsal bir katalizatördür.

Bu değişimi yaşamak için Hindistan'a adım atmak yeterlidir.

İnsan burada her şeyden önce kendini huzurlu hisseder. Henı

kendisiyle, hem dünyayla barış içindedir. Hindistan'a vardığım

zaman artık sakin olabilmek için, başka yerlerde dönüp duran

kaleydoskopumu güzel bir renge sabitleyebilmek için ilaç alnın·

ya gereksinmem yoktu. Devanın kendisi burada her yandaydı.

Özel hiçbir şeyde ama her ayrıntıdaydı.

Yıllar önce kesin olarak yerleşmek üzere Delhi'ye geldiğimdl•

arkadaşım Dieter Ludwig bana "Hindistan insanın hayatını kı·

saltan bir deneyimdir," demişti. Sonra da eklemişti: "Ama aynı

ı.ıı ıı anda hayata anlam katan bir deneyimdir."

Çok eski, çok sevdiğim fotoğrafçı dostum Dieter, onuruma

lıir hoş geldin partisi düzenlemiş ve beni çoktan beri orada ya

·1.ıı ıı akta olan meslektaşlarımla tanıştırmak istemişti. Kendince

l ıı·ıı i tehlikelere karşı uyarmak, aynı zamanda gazetecilik mesll'imi -genellikle bu meslekte bir başlangıç noktası olan- Hin

ı listan gibi bir yerde bitirme seçeneğimden ötürü kutlamayı dü

•lıı ıı müştü. Çatı katındaki, ailesinin üyeleri gibi söz ettiği bitkiler

vı· sarmaşıklarla dolu barsatisi nden güneş batışında turkuvaz

ı.ıoklere yükselen ve ayakları dibinde karınca gibi kaynayan sefil

ıı ısanlara bir teselli olsun diye yapılmış gibi duran Moğol anıt

ıiii•zarının kubbesini seyrediyorduk. Savaş sırasında Hindiçin'de

ı .ıiıışmıştık ve o benden çok önce, -bu, hayatını kısaltacak olsa

liile hayatın anlamını aramak için buraya yerleşmişti.

New York'un hijyenik güvenliği içerisinde geçirdiğim aylar

ı l. ı ıı sonra yeniden Delhi'ye indiğimde ilk iş olarak, bitkileri ara

•,ı ııda yaşayan onu görmeye ve beni o zaman çok etkilemiş olan

11 cümlesini anımsatmaya gittim. Hayatın anlamını aramak şimdi

IH'nim için her zamankinden çok daha gerçekti.

Kemoterapi ve ışın tedavisi görmüş, kesilip biçilmiş halimle

lı;ıstalanmamaya her zamankinden daha çok dikkat etmeliydim

ve Hindistan'a gelen her temkinli turist gibi davranmaya özen

gıistermeliydim. Kaynatılmamış su içmemeli (bu nedenle sana

o;ıınulan suları içmemelisin); çiğ sebze yememeli ve ne olduğu

lıelirsiz, defalarca kullanılmış bir yağda kızartılmış hiçbir şeyi

.ığzıma sürmemeliydim. Güçsüz ve kırılgandım. Bedenim yedigine, içtiğine dikkat etmek zorunda olabilirdi ama ruhum -ya da lıambaşka şeylerle beslendiği için bunları önemsemeyen yanımlıuraya varınca kanatlarını açıvermişti.

Amerika'da geçirdiğim onca zamandan sonra Delhi'ye dön

ıiiek gerçekten bir aşk nesnesiyle buluşmak gibi yürek paralayın bir sevinçti. Her konuda bir açıklaması olan mantık, etkililik, 1 95

mükemmel düzen dünyasından ayrılıyor ve mantığın yerini, ilk

karşılaşmada anlamsızlığa ve hemen sonra deliliğe bıraktığı bir

yere geliyordum. Bu dünyada her şey eğretiydi; tek kesinlik, her

şeye egemen olan kesin olmama duygusuydu.

Hindistan'da hiçbir konuda emin olamazsınız. Telefon hattı

hemen her zaman kesiktir (bu nedenle mümkünse iki hat alınır),

elektrik saatlerce gelmeyebilir, voltajın oynaklığı yüzünden faks sürekli bozulur, evin karşısındaki genel tuvalette şakır şakır akan sular sizin eve kadar yayılır çünkü birisi musluğu çalıp gitmiştir ve böylece günlerce evde sular akmaz. Ne var ki Hindistan'da buna alışılır, kabullenilir ve kısa bir süre içinde hiçbir şeyin ger çekten dramatik ve çok önemli olmadığı düşüncesi benimsenir: Zaten bunların hepsi benzer biçimlerde defalarca yaşanmıştır ve yeniden yaşanacağı kesinQ.ir. Hindistan yine kendi olarak kal· mayı sürdürecektir ve bu da i nsanı rahatlatır. H indistan kendini insani değerlerinle hissedebileceğin, elbette ölümlü olduğunu anımsayacağın yerdir; sadece biz Batılıların rejisörü olduğunu ve gidişatını kendimizin belirleyeceğini düşündüğümüz bu çok büyük ve çok anlamsız gösteride rol almış ve sahneden inmiş pek çok insandan biri olduğunu ancak burada anımsarsın.

Manhattan'ın göbeğinde, kapısında smokinli bir görevlinin durduğu, otomatik çamaşırhaneye, bozulan her şeyi anında onarmak için bekleyen teknisyenlere sahip lüks bir yapıdan çıkıp gelmiş; kendimi Delhi'nin ortasında eski, yıpranmış bir apartmanda bulmuştum; trafiğin ortasında huzur içinde dolaşan ineklerden biri, bizim evin girişini kendine ahır yapmaya karar vermiş ve buraya yerleşmişti.

New York'ta olduğu gibi burada da köpekler vardı; ama bunlar Central Park'ta rastladığım bakımlı, tasmalarında adları, ad· resleri, telefon numaraları yazan cins köpekler değildi. Buradaki sıska piçler, başıboş sürüler halinde dolaşıyorlardı. Onlarla, kom·

şum olan, benim yaşlarımdaki, ufak tefek, sıcakkanlı Kuchlehar

1 96

ııı;ıharajının yeğeni Bhim Dewarma ilgilenirdi. Çocukluğunda

· ıyısız odası olan bir sarayda büyümüştü; yüzlerce file sahipti.

. .

◆iındi yaşadığı küçük apartman dairesinden yanında aşçı-uşağı

ılı· çıkıyor, mahallemizin yüzlerce sokak köpeğine yemek dağıt

ı ııaya başlıyordu; ister rüzgar essin, ister yağmur yağsın, dışarı

ı, ıkıyor ve döküntü arabasında yaralı ya da ölmek üzere bir sok.ık köpeği ile dönüyordu.

Roberto Rossellini'nin yıllar önce çektiği ve bir başyapıt nill'liğinde olan H indistan belgeselinde, köylerde insanlarla hayvanların nasıl birlikte ve içli dışlı yaşadıklarını görmüştük. Bu lıtila böyle, hatta kentlerde bile durum değişmedi; insanların,

hayvanların ve bitkilerin aynı şeyin değişik yüzleri olduğu, aynı

varoluşun değişik evrelerini temsil ettiği hiç durmadan anımsa

ıııyor.

Saat farkının da etkisiyle, içimdeki çalar saat beni gün doğarkrn uyandırdı ve böylece daha ilk sabahımda Delhi'nin en güzel parklarından biri olan ve evime bir kilometre uzaklıkta bulunan

1 .odhi Parkı'na gittim. Uzun yıllar boyunca burada beni ter içinde

l ıırakan koşular yapmıştım; şimdi sadece yürüyebilsem de park

yine çok güzeldi. Her şey bıraktığım gibiydi. Terk edilmiş küçük

raminin kubbelerine konmuş akbabalar; otlara serdikleri örtült·rinin üstünde yoga yapanlar, kollarını havaya kaldırarak kahkahalar atanlar (Bu hem güne başlamak için iyi bir yöntemdi; lıem de bazılarınca bir tedavi olarak görülüyordu.) buradaydı.

Yüzlerce karga, güvercin, papağan ve sincap gelip geçenler tara-

1 ından mezar kalıntılarına bırakılmış ekmek kırıntılarını gagalıyordu. Ve o yaşlı, sıska, beyaz sakallı adam yine elindeki kumaş

kesenin içindeki un ve şeker karışımını, yerdeki bazı deliklerin

içine döke döke dolaşıyordu. Ben buralardan gitmeden önce

olduğu gibi her gün karıncaları beslemeyi sürdürüyordu yine.

l luna yalnızca H indistan' da rastlanırdı.

Dünyanın başka her yerinde insanların karıncalara tek tep-

kisi onları öldürmek olur; ateş, DDT, kaynar su en çok kullanılan araçlardır. Her sefer büyük bir kıyım olur. Oysa Hindistan' da insanlar karıncalara, Ramayana destanındaki kahramanlardan

Lakshmana'nın evden ayrılması gerektiği zaman baldızı Sita'nın

yaptığını yaparlar. Lakshmana, kızın kulübesinin önüne bir çizgi

çizer ve ona şöyle der: "Bu çizgiyi asla geçmemelisin." Hintliler

bugün birtakım otlarla tebeşiri karıştırırlar ve hem evlerinin

eşikleri hem de yataklarının, dolaplarının çevresine bu karışımla bir çizgi çizerler. Karıncalar bu tebeşir izinden korkarlar ve onu asla aşmazlar. İşte bu tebeşir çizgisine "Lakshmana Çizgisi"

denir.

Hindistan'da var olan her şey bir başka şeye göndermedir;

genellikle bir efsaneye, destana. Pek çok kadim masaldan biridir

anılan ve Hintliler gündelik payattansa, o masalların doğduğu

hayal dünyasında yaşamayı yeğlerler. Bu gönderme kimi zaman

sağduyuya dayanır. Karıncalar varsa, neden öldürülmeleri gereksin? Onların bir dedenin ya da amcanın yeniden bedenleni

şi olduklarını düşünmek şart değildir. Sadece onların da bizler

gibi yaratılmış olanın bir parçası olduğunun farkına varmak ye·

terlidir. Öyle olunca, onları neden yok etmeliyiz ki? İşte bu da

Hindistan'ın önemli bir boyutudur.

İnsanın, hayvanlardan daha üstün ve bu nedenle onları keyfince sömürme ve öldürme hakkına sahip

olduğu düşüncesi Hindistan'da akla sığmaz.

Doğanın varlık nedeni, insanın ona canının istediğini yapması

değildir. Hiçbir şey insana ait değildir. Ve eğer insan var olandan

yararlanıyorsa, bunun karşılığında bir şey vermelidir. En azından onu yaratmış olan tanrılara bir şükür göndermelidir. Hem zaten insan da doğanın bir parçasıdır. Onun varoluşu da doğaya

bağlıdır ve Hintli "kurbağanın, içinde yaşadığı bataklığın suyunu

içmediğini" bilir.

Bir biçimde biz Batı' da yaşayanlar da, doğaya karşı davranışı-

ınızda yolunda gitmeyen bir şeylerin var olduğunu fark etmeye

haşlıyoruz. Kimi zaman pek övündüğümüz ve bütünüyle mantık,

lıilim ve bizi çevreleyen her şeyi egemenlik altına alma üzerine

kurulu olan uygarlığımızın, bizleri çıkmaz bir sokağa vardırdığı

izlenimine bile kapılıyoruz ama her şey bir yana yine de bizi buradan ancak mantık ve bilimin çıkartacağını düşünüyoruz. Böylece ormanları kesmeyi, ırmakları kirletmeyi, gölleri kurutmayı, okyanusları ıssızlaştırmayı, -ekonomist bilim adamlarının sözünü dinleyerek- bunun varlık getireceğini düşünerek her türlü hayvanı yetiştirmeyi sonra da canına kıymayı sürdürüyoruz. Ve

varlıklı olmanın mutlu olmak demek olduğu boş kuruntusuyla

lıütün enerjimizi, tüketmeye harcıyoruz; hayatın eski Roma uy

ı-:arlığı. şölenlerindeki gibi daimi olarak yemek ve yeniden yiyelıilmek için kusmak olduğunu zannediyoruz.

İşin şaşırtıcı yönü, artık bütün bunları büyük bir doğallıkla

yapıyoruz çünkü herkes kendinde buna hak görüyor. Kendimizi

herhangi bir biçimde dünyanın bir parçası olarak görmüyoruz.

Tam tersine. Herkes kendini ayrı, sadece kendine ait bir varlık

olarak algılıyor. Herkes kendini zekasının, yeteneklerinin ve de

ıizellikle özgürlüğünün gücüyle var sayıyor. Ama işte bu kendimizi özgür hissetmemiz, dünyanın geri kalanından kopu k saymamız, bizlere büyük bir yalnızlık ve hüzün duygusu veriyor.

ı,:evremizde gördüğümüz pek az şeyi güvenilir sayıyor ve bu

sınırlı bakış açısıyla bizim de parçası olduğumuz o geri kalanın

yüceliğini kavrayamıyoruz. Rişiler "kozmik bağımızı" kopardığımızı söylerler; bizleri eski bir H int masalındaki kuyu kurbağası liup manduk'a benzetirlerdi.

Günün birinde, kurbağanın bütün ömrünce içinde yaşadığı kuyuya bir başka kurbağa atlar ve ona okyanustan geldiğini söyler.

"Okyanus mu? O da nedir?" diye sorar kuyu kurbağası. "Büy ü k, çok büyük bir yer," der yeni gelen. "Ne kadar büyük?" "Çok,

·o k büyük."

Kuyu kurbağası minik ayağıyla suyun yüzeyine küçük bir

çember çizer:

"Bu kadar büyük mü?"

"Hayır. Çok daha büyük."

Kurbağa daha da büyük bir çember çizer.

"Bu kadar mı büyük?"

"Hayır. Daha büyük."

Bunun üzerine bizim kuyu kurbağası hayatında tanıdığı en büyük yer olan kuyunun çevresi kadar bir çember çizer. "Böyle mi?"

"Hayır. Çok, çok daha büyük," der okyanustan gelen kurbağa.

Kuyu kurbağası kup manduk, ötekine "Yalancı!" diye bağırır. Ve

bir daha onunla konuşmaz.

Hintliler de kendilerini özgür hissederler. Hepimizin yakalandı·

ğı o kozmik varoluşun örümcek ağından değil ama düşünmek·

ten özgür olduğumuzu bilirler. Yıllarca Çin'de yaşadım ve yerel halkın hala bir düşünce ürettiği için büyük cezalara çarptırılma korkusu ile yaşadığını gördükten sonra, Hintlilerin tadını çıkart· tıklan o zihinsel özgürlük bana büyük bir rahatlama verdi. On· !ar için her zaman böyle olagelmişti. Bütün tarihleri boyunca bu topraklarda hiç kimse düşünceleri yüzünden ateşe atılmadı. Hiç kimsenin canının istediği gibi düşünmesi engellenmedi. Hint· lilerin asla tabuları olmadı, bilgiyi arama yolunda asla bir sınır olduğunu bilmediler, düşünmediler. Çünkü kadim dönemlerden beri bilinen gerçek şuydu ki; kralların ya da savaşçıların sahip olduğu güç gelip geçicidir ama bilgelerinki ebedidir. Hindistan dışında başka hiçbir kültürde, ormanlara gidip keşişlere veya bilgelere armağanlar götüren, onlara akıl soran krallara bu ka· dar sık rastlanmaz. Krallar güçlü ya da varlıklı olabilirlerdi ama bilgeler "görüyorlardı" -rişi sözcüğü buradan geliyordu-; onlar görünenin ötesini görebiliyorlardı ve onların bu bilgisi her türlil

ı.ı·nginliğin ya da gücün çok daha üstünde tutuluyordu.

Hem tarihi hem efsanevi kahramanlar olan rişiler -bazılarının .ıdları bilinir- çevrelerinde var olan dünyayla değil, varoluşla ilgilı·ıiiyorlardı. Ve varoluşu, bedensel değil zihinsel olarak, kendileri aracılığıyla inceliyorlardı. Zihin onların araştırma ve her türlü ı lı·neyi yaptıkları laboratuvardı. Zihnin işleyişini, özelliklerini .ıılamaya ve böylece onu denetim altına almaya uğraştılar. Uya ıık, uykuda ya da rüyada olan zihnin değişik halleri üzerine kafa yordular ve ormanda rastlanılan kaplanla, rüyada görülen kaplan

.ırasında ne gibi bir fark olduğunu merak ettiler; çünkü her iki

durumda da kaplan insanı korkutuyor, yüreğini hoplatıyordu.

Yüce Hint mistiği Ramakrişna da modern çağın bir rişisi sayılır; onun anlattığı bir öyküde, rüyasında kral olduğunu gör

ıııekteyken arkadaşı tarafından uyandırılan bir oduncu anlatılır.

Oduncu bu duruma çok öfkelenir.

"Bir tahtta oturuyordum. Devlet işleriyle ilgileniyordum; savaş ve sanat konusundaki yedi oğlum yanı başımda oturuyorlard ı . Sen de gelmiş utanmadan beni rahatsız ediyorsun!"

Arkadaşı, "Ama o sadece bir rüyaydı," der.

"Sen anlamıyorsun!" diye çıkışır oduncu. "Rüyada kral olmak,

ııyanıkken oduncu olmak kadar gerçektir."

Çin' de anlatılan o ünlü öyküde de rüyasında bir kelebek oldu

:11nu gören yaşlı keşişin uyanınca; rüyasında kelebek olduğunu

g<iren bir keşiş mi yoksa rüyasında keşiş olduğunu gören bir kelı·bek mi olduğunu merak ettiği anlatılır.

Rişiler, zihnin çalışmasını inceledikten sonra onun arkasında

var olanı, onu neyin ayakta tuttuğunu kendilerine sordular ve

onraları hayata bir anlam vererek her şeyi birbirine bağlayanın,

lıl'r şeyi ayakta tutanın ne olduğunu araştırdılar.

Öteki ülkelerin insanlarının amacı fethetmek, zenginleşmek,

denizlere açılmak, keşfetmek oldu. Son iki bin yıl içinde hiçbir

ıoprağı fethetmeyen Hintliler için amaç her zaman bilgi oldu.

Ve peşinde koşulan, dünyaya değil insanın kendine ait bilgiydi.

Bunu bilmenin her şeyi bilmek anlamına geldiğini anlamışlardı

çünkü insanın özünü oluşturan şeyin temeli, her şeyin ebedi de

ğişimi boyunca değişmeden kalan tek özdü.

İşte bu nedenle, tarih onları hiç ilgilendirmedi. Bunu hiçbir

zaman kaleme almadılar; üzerine hemen hemen hiç kafa yormadılar. Onlar için olayların olup bitmesi, rüzgarın savurduğu kum gibi değişken ve önemsizdi. Onlar, bizim gerçek olarak nitelendirdiğimiz dünyayı rüyalarda görülen dünyaya çok benzettikleri için hiçbir zaman onu değiştirmek ya da düzeltmek kaygısını taşımadılar. Bu dünya kısmi bir gerçekliktir ve bu nedenle ona

ait olan bilgi de kısmi bir bilgi olmaktan öteye gidemez. Oysa onları ilgilendiren, bütünün bilgisidir. En yüce değer odur. Ve onlar ezelden ebede bu değer üzerine düşünürler.

Bu nedenle mi büyük filozof olmuşlardır? Bizim anladığımız anlamda, değildirler. Hindistan'ın uzun düşünce tarihi bo yunca bir Aristoteles, bir Platon, Kant ya da Hegel çıkmamıştır.

İşte bu nedenle felsefe, sözcüğün tam anlamıyla "bilme sevgisi"

Hindistan'da hiçbir zaman soyut değer sistemleri oluşturmaya

yönelik bir eylem olmamış, hayata yön ve destek vermeyi amaçlamıştır.

Benim felsefe ile olan deneyimimi düşünüyordum. Lisede üç

yıl felsefe okudum. Bu derste başarılıydım, iyi notlar alıyordum

ama ancak şimdi fark ediyorum ki, o zaman hiçbir şey anlamamışım. Entelektüel bir alıştırmaydı sadece; fizik, fen bilgisi gibi, öğrenmem, sınavlarda güzelce anlatmam, yazılı sınavlarda başarılı olmam gereken bir "ders"ti ve amaç sadece sınıfı geçmekti.

O çok başarılı felsefe öğretmenlerimin hiçbiri benim bunların

-birbirini reddeden- bir düşünceler dizgesi olduğunu, bu dersin

aslında doğrudan benim hayatımı ilgilendirdiğini anlamamı sağlayamamışlardı.

Oysa Hindistan'da herkes bunu biliyor gibidir. Felsefe bura-

da zihinsel bir jimnastik biçimi olmaktan uzaktır. Eğitimlilerin,

okulların, akademilerin ya da felsefecilerin tekelinde değildir.

Felsefe Hindistan' da hayatın bir parçasıdır; cehalet labirentinden

ıkabilmek için ucunun yakalanması gereken Ariadne'nin dokuduğu ipliktir. Hintliler kurtuluşa ulaşmayı felsefe dini sayesinde lıaşaracaklarını bilirler ve onlar için kurtuluşun anlamı bilgidir.

l!u, dünyayı yönetmek, ona sahip olmak, değiştirmek veya ona

Pgemen olmak için kullanılması gereken "yararlı" bir bilgi değildir (bilim konusunda hiçbir zaman çok başarılı olmamışlardır); l am tersine, kutsal kitapların da söylediği gibi bu, "bir kez öğrenildi mi, artık geride öğrenecek bir şey bırakmayan o bilgidir".

l�te bu, insanın kendi özüne ait olan bilgidir.

Biz Batılılara artık bütün bunlar acayip ve belki de aşılmış

�ibi geliyor. Bizler için önemli olan ve saygı gösterilen tek bil

�i "yararlı" olandır, uygulanabilendir, bir iş bulmaya ya da haz

vermeye yarayandır. Bizler artık kendimize kim olduğumuzu

sormuyoruz; kendimizi de başkalarını da sadece işlevsellik terimleriyle değerlendiriyoruz.

Otuzlu yılların başında Paul Brunton adındaki bir İngiliz serüvenci Hindistan' da uzun bir yolculuk yaptı ve Batı zihniyetinin ilnlenemez ilerleyişinin tehdidi altında gördüğü Hint bilgeliğinin

izlerini sürdü. Brunton'un rastladığı güzel insanlardan bir yaşlı

yogi, konuşmalarının ortasında ona şöyle dedi: "Batılı bilgeler,

sahip olduklarınızdan daha hızlı giden makineler yapmaktan

vazgeçtiklerinde ve kendi içlerine dönüp bakmaya başladıklarında, ırkınız biraz olsun mutluluğu tadacaktır. Daha hızlı seya hat edebilmenin insanlarınızı daha mutlu kıldığına inanmıyorsunuz değil mi?"

Aradan yetmiş yıldan daha fazla geçti. Bugün hala pek çok

1 l intli bu soruyu sorabiliyor. Ama acaba biz hiç düşündük mü

lıunu?

Sanırım hayır, çünkü gördüğüm kadarıyla daha hızlı koşmak

bizim var olma tarzımız oldu. Artık her şey bir yarış. Hayata hi·

dikkat etmeden yaşıyoruz. Uyuyoruz ve gördüğümüz rüyayı

anımsamaya bile özen göstermiyoruz. Sadece çalar saate bakı·

yoruz. Sadece geçen zamanla, onu geçirmekle, gerçekten iste

neni ertelemekle ilgileniyoruz. Dikkatimiz "şimdi" değil, "sonra" üzerine yoğunlaşmış durumda. Özellikle kentlerde hayat tek bir an durup düşünmeden, bu koşuyu dengelemeye yarayacak olan huzura tek bir an ayırmadan geçip gidiyor. Artık kimsenin hiçbir şeye zamanı yok. Hatta şaşırmaya, iğrenmeye, hüzünlenmeye, aşık olmaya, kendi kendiyle baş başa kalmaya bile zaman yok.

Bu koşmanın bizi mutlu edip etmediğini kendimize sormak için durmak konusunda bile kendimize uyduracağımız pek çok ba· hanemiz var; eğer yoksa da bunları uydurmakta üstümüze yok.

Çocukken, zamanı olan inBanlar tanıdım. Bunlar Toscana böl· gesinin Appeni n Dağları'nda; Orsigna Köyü'nde tatile gittiğimdı• gördüğüm çobanlardı. Bir dağın tepesinde yere uzanır, ağızların da bir ot parçası, uzaktan sürülerine bakıp saatlerce düşüncelere dalarlar, hayaller kurarlar, minik şiirler yazıp kimi zaman bunları çeşme duvarlarına kazırlar, ya da pazar günleri bir şarap şişesinin çevresinde toplandıklarında arkadaşlarına okurlardı.

Hindistan' da herkesin zamanı vardır ve genellikle gelip geçenlı• paylaşacak bir sözleri bulunur; bir köy yolunda sefil bir bara· kanın önünden geçerken içerdeki adam size çay ikram etmeyl' hazırdır. Bu çayı size toprak bir tasta sunar; sonra toprak tası yere vurarak kırar ve onun yeniden, parçası olduğu toprakla bu· luştuğunu hatırlatır ... onunla yeni yeni taslar yapılacaktır. Bizler için de aynı son geçerlidir.

Antik Yunanlar, Anadolu pazarlarında Hintlilere rastladıkla· rında onların bu düşünce tarzlarından etkilenmiş ve şöyle de· mişlerdir: "Onlar tacir değiller. Filozoflar." Çünkü, aynen yüzyıl·

lar öncesinde olduğu gibi günümüzde de bilge kişinin mutlaka

bir tapınağın başı olan brahman ya da Vedaları ezbere okuyan

,,andit olması gerekmez; herhangi bir kişi bilge olabilir.

Son yüz elli yıl içinde yaşamış olan en büyük bilgeler -ya da

"t'rmişler" veya rişiler- son derece yalın köklere sahiptirler ve

i<l'ndi kendilerini eğitmişlerdir. Yakın geçmişte ölen ve çok say

ı:ı n bir kişi olan Nisargadatta Maharaj' bir kaldırımda oturup

ıınündeki tahta tezgahın üzerinde tütün sararak Hintlilerin bidihidi adını verdiği sigaralardan yapıp satan bir kişiydi. Max Müllı·r ve Romain Rolland gibi yazarların da incelediği ve hakkında vazı yazdığı, 19. yüzyılın büyük rişisi Ramakrişna, bir çiftçinin

oğlu olarak doğmuştu; yine bir çiftçi ailesinde bir yüz yıl sonra

doğan Ramana Maharishi ise sessizliği iletişim yöntemlerinin

1 ' 1 1 etkilisi olarak kabul ederdi. Ramana, bu sessizliğiyle binler-

1 '1'. on binlerce kişinin yaşamını değiştirmişti. Etkisi bugün hala

•;ürmektedir.

Bir başka "yalın" insan da Kebir idi; Hindistan'ın en sevilen

ozanlarından olan Kebir de bir rişi idi ve 1 6. yüzyılda yaşamış

olduğu Benares'te dokumacılık yapıyordu. Öğrencileri arasında

tliineminin varlıklı ve güçlü kişileri bulunuyordu. Kimisi ona ar

ı ık çalışmayı bırakmasını, pazarlara gidip kumaş satmakla uğ

ı.ı ◆mamasını önermişler ama o bunu reddetmişti. "Dokuma yap

ıııak benim ibadetimdir," derdi.

Kebir öldüğü zaman hem Hindular hem de Müslümanlar ona

i<l'ndi geleneklerine göre bir cenaze töreni düzenlemek istemişlı•rdi. Ama o şöyle vasiyet etmişti: "Üzerime bir örtü örtün, ka

ı.ı r orada verilecektir." İnsanlar da öyle yaptılar. Ve üzerindeki

ı ırtüyü kaldırdıklarında naaşın yok olduğunu gördüler. Kebir'in

yl'rinde bir öbek çiçek vardı ve Hindularla Müslümanların tek

yapabildiği, bu çiçekleri paylaşmak oldu.

Düşüncelerinin özü iki kitapta toplanmıştır; bunlardan bir tanesi Türkçede

de yayımlanmış olan Ben Oyum; ikincisi ise bir öğrencisi ile söyleşmesine

dayanan Ultimate Medicine'dir - ç.n.

205

Delhi'de benim de kişisel bir bilgem vardır. O da pazarda çalışan

biridir. Sundar Nagar'ın kuyumcu dükkanı, antika bir mekandıı;

daima loştur, duvarlarda atalarının ve tanrıların resimleri asılı·

dır ve havada her zaman çok hoş bir tütsü kokusu süzülür. Bu

yaşlı kişi, sağlığım konusunda ve aklımdan geçenler hakkında

merhamet uyandıracağımdan çekinmeden konuşabildiğim tek

kişiydi. Ona hastalığımdan ilk söz ettiğimde son derece hassas

davrandı. Bana, caminin kapısından kovulunca merdivenlerden

düşen Müslümanın hikayesini anlattı. Adam merdivenlerden

aşağı yuvarlanırken sırtını her vuruşunda Allah'ı düşünmüştü.

Son basamağa geldiğinde artık Allah'ı hatırlayamayacağı için

üzülmüştü. İşte bu öykü beni çok etkilemişti.

Arada sırada onu görmeye gidiyordum. Bir sabah oraya vardı·

ğımda yabancı bir büyükelçinin pek gösterişli hanımının kapıdan

çıkışına, kapıda bekleyen "01" plakalı otomobile, siyah kostümlü şoförüne, ülkesinin renklerini taşıyan bayrağın, otomobilin ke· narında dalgalanışına tanık oldum. Devletin bazı görevlilerinin böylesine kibirli bir havaya bürünmeleri ve onların eşlerinin de ülkelerini temsil edecekleri yerde, kendilerini temsil etmek için ülkelerini kullanmaları beni öfkelendirdiğinden o bildik fesat sözlerimden biri ağzımdan çıkmak üzereydi.

Ama kuyumcu dostum bir yorumda bulunmadı. Bana sadect' Tanrı İ ndra'nın öyküsünü bilip bilmediğimi sordu ve bir masalcı edasıyla tatlı tatlı anlatmaya başladı:

İndra, başka tanrıların emriyle bütün dünyanın suyunu kar· nında tutan dev canavarı öldürmüştü. Böylece yeryüzünü suya, insanları mutluluğa kavuşturmuştu ama bu başarısıyla pek gu· rurlanmış ve şımarmıştı. Bunun üzerine sanatlar tanrısı olan mimara, kendisine kahramanlara yaraşır bir saray inşa etmesini söylemişti. Mimar ona güzel bir saray yaptı ama İ ndra hep daha çok oda ve bahçe istiyordu. Mimar, Brahma'ya gidip yakındı. O da duruma müdahale etmesi için Vişnu'dan yardım istedi. Vişnu,

lıi r çocuk görünümünde İ ndra'nın kentinin kapısına geldi ve kral t a rafından kabul edilmek istediğini söyledi. İndra önce çocuğun yiizsüzlüğüne kızdı ama sonunda onu huzuruna kabul etti. Yük ·;ı•k tahtından aşağı doğru bakarak, ona ne istediğini sordu. Çonık tahta doğru yaklaşırken gülmeye başladı çünkü arkasından ı:l'len karınca ordusu bütün taht salonunu sarmaya başlamıştı.

İndra kaygıyla: "Bunlar da kim?" diye sordu.

"Onlar mı?" dedi çocuk, "Onların hepsi bir önceki hayatlarında İndra idiler."

İndra anladı.

Ve ben de anladım. Gerçek diplomat oydu; benim kuyumcu

dostum.

Bir başka sefer, çocuklarımızdan konuşmaya başladık. Onun

da iki çocuğu vardı ve ben dostuma, evlatlarımıza daha ne verelıileceğimizi sordum.

"Vermek mi? Sahip olduğun her şeyi ver onlara. Onların sizden daha fazla gereksinmeleri var. Biz bu yaşta artık ebedi olanla ılgilenmeliyiz. Geri kalanı boş. Guru Nanak ile ilgili öyküyü biliyor musunuz?"

Guru Nanak'ın Sihlerin en büyük ermişi olduğunu biliyordum. Ama acaba hangi öyküden söz ediyordu?

Kuyumcu anlatmaya başladı: "Guru Nanak daima yolculuk

ı•derdi. Günün birinde bir köye vardı. Girişte rengarenk bayrakların dalgalandığı güzel bir ev gördü. Ona burada köyün en zen

in adamı olan tefecinin yaşadığını söylediler. Bir kasayı daha

parayla doldurduğu zaman evin kapısına bir bayrak daha asar ve

enlik yapardı. Guru Nanak bu eve gitti ve kendisine de yiyecek

lıir şeyler verebilirler mi diye sordu. Ev sahibi onun ermiş bir kişi

olduğunu anlayınca, yiyecek ve içecek sunulmasını buyurdu.

Guru Nanak karnını doyurduktan sonra tefeciye bir ricada

lıulunup bulunamayacağını sordu.

Zengin tefeci hayırlı bir iş yapacağını ve böylece karmasını

düzeltecek sevap kazanacağını düşünerek "Elbette," dedi.

Guru Nanak torbasından paslı bir demir iğne çıkardı. "Bunu

saklamanızı istiyorum. Bir sonraki hayatımızda karşılaştığımız

zaman bana geri verirsiniz" dedi.

Tefeci "Buna söz veriyorum," dedi. "Sizden bunun parasını da almayacağım."

Guru Nanak yeniden yola koyulunca tefeci karısının yanına gitti ve ona olanları anlattı.

"Aptal!" diye çıkıştı karısı, adama. "Nasıl olur da vaadini yeri· ne getirebileceğini düşünürsün? Öldüğün zaman yanında hiçbir şeyini, şu paslı iğneyi bile götüremeyeceksin ki!"

Adam anlamıştı. Ermiş kişinin peşinden koştu, ayaklarına kapandı ve onun müridi olabilmeyi haketmek için ne yapması gerektiğini sordu.

.-

Kuyumcu, bu ermişle ilgili öykülere bayılıyordu tıpkı benim gibi ve sonunda sanki kendi kendine konuşur gibi ekledi:

"Ölüm her şeyi alır elimizden. Eğer gitmeden önce hafifleş meyi başarabilirsek kendimizi daha özgür hissederiz."

Tabii ya! Ortalığı temizlemek, yüklenmiş olduğumuz maddi ve duygusal safraların bir kısmından kurtulmak için neden soıı dakikayı beklemeliyiz ki? En iyisi bunu şimdi, aklımız başımız da, gücümüz yerindeyken yapmalıyız. İşte bu gerçekten tam bir kurtuluş olur!

"Elbette," dedi kuyumcu dostum, "Ölüm eninde sonunda çı · kacak karşımıza. Bizi şaşırtmasına fırsat vermemeliyiz ... Burada değilse, Semerkand'da bekler bizi. O öyküyü biliyor musun?"

Bunu biliyordum. Kısa süre önce Robert Musil'in kaleminden

okumuştum. Eski bir Orta Asya öyküsüydü ama dostumun a&#xfffd;

zından bir kez daha dinlemek için bilmezmiş gibi yaptım.

Günün birinde Sultan, vezirini pazara yollar ve insanların

aralarında ne konuştuklarını dinlemelerini ister. Vezir, halkın

arasına karıştığında zayıf ve uzun boylu bir kadın dikkatini çeker; kara bir pelerine bürünmüş olan kadın, gözlerini ondan ayırmamaktadır. Vezir telaş içinde oradan kaçar. Sultanına gider

ve yalvarmaya başlar:

"Efendim, yardım edin! Pazarda Ölüm'ü gördüm. Benim için

gelmişti. Yalvarırım bırakın gideyim. Bana en hızlı atınızı verin.

Onunla bu akşama kalmadan Semerkand'a varırım"

Sultan onu mutlu etmek için atını verir ve vezir en hızlı atın

sırtında dört nala yola koyulur.

Meraka kapılan Sultan, bu kez kendi gider pazara. Kalabalıkta

kara pelerinli kadını görür ve yanına yaklaşır.

"Neden benim vezirimi korkuttun?" diye sorar.

"Ben ona tek bir söz bile etmedim," diye yanıtlar Ölüm. "Onu

l ıurada görünce çok şaşırdım çünkü bizim randevumuz bu ak

&#xfffd;;ım Semerkand'daydı."

İşte benim Hintli kuyumcumla çene çaldığım konular bunlardı.

Ve insan Hindistan dışında başka nerede, Khan Pazarı'ndaki

Siddharta (Buda'nın adı) Mehta gibi bir dişçi bulabilir ki? Dişimi

\·ekmeye hazırlanırken, az miktarda anestezi yaptı, penseyi eline

.ılclı ve küçük bir çıtırtı duyacağımı söyledi. Sonra bütün dikka

ı ini toplayıp dişe asıldı ve her şey yolunda gitti. Penseyi yerine

lıırakırken gözlerini gökyüzüne çevirdi:

"Teşekkür ederim!" dedi Tanrı'sına. Sonra bana dönerek ekle

ıl i: "Bana her zaman yardım etmiştir!"

209

Ellerdeki ışık

Reiki sözcüğünü ve iki ideogramını ilk kez New York'taki Open

Center'in bir panosunda gördüm. Hafta sonunda reikinin birinci

seviyesine uyumlanabileceğimiz bir kurs yapılacağı ilan edilmişti.

O iki ilginç yazı dikkatimi çekmeyi başardı. Çincedeki anlamları "evrensel enerji"ydi ama burada kursun "ruhsal enerjinin tedavi niteliği" konusunu ele ıılacağı bildiriliyordu. İşin bu noktasında içime bir kuşku düştü. Sonra bu uygulamanın kurucusu olan ve hem kendine hem başkalarına şifa veren kişinin yüz elli

yıl önce yaşamış bir Japon olduğunu öğrenince, merakımı gidermek için bile olsa kursa katılmaktan vazgeçtim. Japonya'da çok uzun süre yaşamıştım ve "Yükselen Güneş"in evlatlarının, başkalarının düşüncelerini sahiplenmekte ve sonra Japon icadı olarak pazarlamakta üstlerine olmadığını öğrenmiştim. "Dünyanın ilk

piramidi"ni, "İsa'nın mezarını" ve "Noel Baba'nın Evi"ni -elbette Japon işi olanını- Hokkaido'da görmüştüm. Bu nedenle şimdi New York'ta, ülkenin modern sıfatını kazanmak için her şeyi kopya etmeye uğraştığı Meiji döneminde yaşamış bir Japon'un

o pek kadim ve Çinli qi (ki) kavramını yani hayati enerjiyi alıp

da neler karıştırdığını öğrenmeye niyetlenmedim. Master Hu'ya

gitmiştim, bu bana yeterdi.

Ya Delhi'de? İki Hintli "master'ın verdiği reiki kursuna ne demeli? Kursun bu sefer karşıma çıkışı o kadar alışılmadık biçimde olmuştu ki, buna karşı koyamadım. Telefon ettim, kursa yazıldım ve hemen ardından yapmam gerekenleri bildiren bir faks 210

.ıldım: Uyumlanmaya giderken, saf pamuklu ya da yünlü giysiler

giymem ve "enerjinin rahat dolaşmasına engel olabileceği için"

parfüm kullanmamam isteniyordu.

Kurs, Delhi'nin hemen dışında, dokuz yüz yıl önce Afgan iş

ı◆alci kuvvetlerin Hindistan'da kurdukları İslami egemenliğin

si mgesi olarak kırmızı taştan inşa ettikleri o pek yüksek minareye, Qutab Minar'a yakın bir yerde yapılıyordu. Mekan tertemiz ve huzurluydu. Büyük boş odalar güneşli bahçeye açılıyordu.

llizim toplandığımız odada, yerlere üzerine beyaz örtüler örtülmüş hasırlar serilmişti. Biz öğrenciler -ya da, üç gün için belli bir ııiiktar para ödediğimiz için, biz müşteriler-, yerde, sıralanmış

ı ıturuyorduk. Elli yaşlarının üstündeki ve kim bilir nasıl bir geçmişi -belki de öğretmenlik- arkalarında bırakmış biri kadın iki

"master" alçak bir tahta platformun üzerine bağdaş kurmuşlardı. Lotus pozisyonu oturmayı bilen için son derece doğal ve zarif lıir oturuş biçimidir. Ben, bağdaş kurarak okuya yaza, sonunda

o.;ırt ağrılarımdan kurtulmuştum.

Çoğunluğu kadınlardan oluşan otuz kadar kişiydik. Hepimizden kendimizi tanıtmamız istendi. Ben, emekli olduğumu söyledim ve başka bir bilgi eklemekten kaçındım. Bu sunum sırasında lıenim dışımda bütünüyle Hintlilerden oluşan öğrencilerin hepsinin, New York'ta Open Center'a takılan insanlara ne kadar çok lıenzediklerini düşündüm; hepsi özel ama sıkıntılı; iyi eğitimli ama

doyumsuz insanlardı. Her biri "bir başka şeyin", bir avuntunun, bir

◆·ıkış yolunun arayışı içindeydiler. Evlilik sorunu olan orta yaşlı kadınlar, "özgür" ama yalnız genç kızlar da vardı. Erkekler arasında; lıir radyolog, bir fotoğrafçı ve bir reklamcı bulunuyordu.

Hepsi, Amerika ve Avrupa'da insanları avunmak için meditasyon, yoga, ta rot ya da çi gong kurslarına gönderen aynı tüket im toplumunun kurbanlarıydılar; benim New York'taki anestezi doktorumun "Keşmirli bir sufi" olması da aynı nedene dayanıyordu. Bunlar Hintliydiler ama kentsel, varlıklı, yıllardan beri 211

Batılı modernlik hayalleri peşinde koşan ve şimdi de Batı'nın

yaşamakta olduğu ruhsal sorunları tatmaya başlayan "yeni"

Hindistan'a aittiler.

Bu "yeni Hindistan" aşağı yukarı, geçmişte yayılmacı İngilizler tarafından sömürgeleştirilmiş ve V.S. Naipul'un deyimiyle; yaralanmış olanı andırıyordu; şimdi hiç de Hintli olmayan yeni

bir yola girmişler, yeni, büyük emperyal güç olan Amerika Birle·

şik Devletleri ile yan yana yürümeye heves etmişlerdi. Delhi'nin,

Bombay'ın, Kalküta'nın yükselen kentsoyluları, hala çok büyük

çoğunluğun yaşamakta olduğu köylere, asla sömürgeleştirilme·

miş gerçek Hindistan nüfusuna sırtlarını dönmüş durumdaydılar. Bu, artık vejetaryen olmayan, alkol alan, blucin giyen, çocuklarını yurtdışında okumaya yollayan ve Batılı olmakta direnen Hindistan'dı. Bu, atom bombasını isteyen Hindistan'dı. Bu, elbette bir haktı ama geleneklerinde yatan o silahsız gücü arayışa büyük bir ters düşüştü aynı zamanda. İşte bu Gandhi'yi reddeden Hindistan'dı.

İki "master" ne tip insanlara hitap ettiklerinin farkındaydılar

ve reikiyi tanıtmak amacıyla yaptıkları konuşmanın aynını New

York'ta da yapabilirlerdi. Dünyanın bütünü aynı dertten mustaripti; insanlık ilişkileri giderek daha büyük bir hızla yok olmak·

taydı; insanlar daha yalnız ve daha kopuk yaşıyorlardı; yeryüzii

sürekli kirlenme tehdidi altında inliyordu; insan ırkı yok olma

tehlikesiyle yüz yüzeydi ve ayakta kalabilse bile önümüzdeki

yirmi yıl içinde toplum mutlaka değişecekti. Bu nedenle bilim

adamları ve ermişler, dünyayı kurtarmak için güçlerini birleştirmeliydiler.

Hintlilerin büyük çoğunluğu için bu, anlamsız bir konuşma

olurdu. Bu sorunlar, insanoğlunun aya ayak bastığından haberi

olmayan, köylerde ya da Ganj kıyılarında yaşayan yüz milyonlar·

ca kişiyi hiç ilgilendirmezdi.

Batılı bir gezgin, yaşlı bir brahmine "Nasıl oluyor da güneşe Vt'

.ıya birer tanrıymış gibi tapmayı sürdürebilirsiniz?" diye sormuş.

"/\rtık çok iyi biliniyor ki, güneş bir gaz patlamasından başka bir

[illegible]ey değildir. Ay ise Amerikalıların üzerine indiği ve bayraklarını

d iktikleri bir yer oldu."

Kırların ortasındaki huzurlu tapınağında yaşayan brahmin,

"/\h, hayır!" demiş. "Bizim taptığımız güneş ve ay farklıdır. Onlar

'!ık daha uzakta, öte taraftadır. Gözlerimizle gördüğümüz güneş

ve ay, kutsadığımız Güneş ve Ay'ın çömezleridir."

Kursta edindiğim arkadaşlarım, o kadim, bilge ve şaşırtıcı

l l indistan'a ait değillerdi. Onlar gözlerimin önünde giderek degişen ülkeye aittiler.

1994 ilkyazında, Angela ile Delhi'ye geldiğimizde kentin dört

lıir yanına afişler asılmıştı. Üzerlerinde şöyle yazıyordu: "İşte

diindüm!" Bu sözler on yedi yıl boyunca yasaklandıktan sonra

l l i nt pazarına geri geldiğini müjdeleyen Coca Cola'ya aitti. Bü

ı 1 1 n elektrik direklerine asılmış o devasa karton şişeler kenti çir-

1< inleştiriyor ve bu "büyük" dönüşün kutlanmakta olduğu otelin

11ııünde sadece birkaç yüz Hintli protesto gösterisi yapıyordu.

Hindistan, kendi kendine yeterlilik eğiliminden, tek başına

l ıaşarmaktan vazgeçmiş, pazarın eğilimlerine boyun eğmeye

lıaşlamıştı. Hissedilmiş ve yaşanmış bir ideoloji olmadan küre

'•l'lleşmenin dayatmalarına karşı durabilmek olanaksız bir hal

.ılınıştı. Gandhi'ye ait düşünce tarzı ülkenin bağımsızlığını ka

ı.andığı an ölmüş, modernliğin ilerlemesiyle Batılılaşma geliş

ıııeye başlamıştı.

Şurada burada direnme çabaları olmuş ama sonunda, özelliklı· Nehru'nun torunu, İndira'nın oğlu Rajiv Gandhi'nin yönetime ı:ı·lmesiyle teslim bayrağı çekilmişti. Coca Cola ile birlikte cep tell'fonları, McDonald's lokantaları, Albay Sanders'in kızarmış tavukları, junk food paketleri, Emron'un nükleer santralı, kablolu 1 l'levizyon ve değişik yerel dillere çevrilmiş Amerikan televizyon

p rogramları sarmıştı dört bir yanı. Kentler bu yeniliği büyük bir

iştahla yutmuşlar, yenilikler kısa sürede diğer yenilikleri sürüklemişti peşlerinden ... Daha fazla cinsel özgürlük, daha az görücü usulü evlilik, daha çok boşanma, daha çok arzu, daha çok huzursuzluk, daha çok güvensizlik.

"Cinselliğin neşesi" olan Kamasutrayı halka öğretmek için

küreselleşmeye gereksinme yoktu ama Batı'nın yeni bireyselci

kültürü bu "neşe"yi sosyal işlevinden -evliliğin sürdürülmesikoparttı ve geleneklerden uzaklaştırmak için her türlü bahaneyi ileri sürdü. Hintli kadın dergileri "orgazm hakkı"ndan, sadakatsizlikten, kadınlar arası eşcinsel ilişkilerden, -elbette pek kentli- yeni giyim modalarından, kocaların sonunda karılarını değiştokuş ettikleri partilerden söz etmeye başladılar.

Binlerce yıldan beri felsefi temeli; bütünün bir olması kavramına dayanan Hindistan, şimdi ha/istik dergiler yayımlıyor Vt'

bu kadim kavram, new age terimleriyle yeniden dönüştürülerel<

"ruhsal-fiziksel iyileşme kursları" ve benzeri martavalları pazarlamakta kullanılıyor.

Batılı tuhaf tipler düzenli olarak Hindistan'a geliyorlar ve "kadim Maya bilgeliğini" ya da Mısır bilgeliğini satmaya çalışıyorlar.

Amerikalının biri "Lemurya öğretilerini" aktardığı derslerde, bu

yok olmuş kıtadan geri kalan "Tanrı boyutuna bağlı kalmaya izin

veren ruhsal güçleri canlandırma" bilgisini bir tek kendinin bildiğini söylüyor.

Bir Avustralyalı -Ebedi Işık Efendisi- olan Melchizedek yöntemini öğretiyor ve böylece "kendimizi evrenin nabız atışına uyumlayarak zihin ve beden arasında denge kurabileceğimizi"

iddia ediyor. Verdiği ilana bakılacak olursa bu yöntem, Atlantis

zamanında uygulanmaktaydı ve o dönemde bu bilgi insanlara yunuslar ve balinalar tarafından aktarılmıştı. Uzun zamandan beri unutulmuş bu bilgi Sai Baba'nın müridi olan bu Avustralyalıya

"yükselmiş" Üstat Toth tarafından verilmişti. -Elbette paralı olanbu kurslarda "yörüngesel holografinin aktivasyonu, aşk-süptil be-214

ı/ı·n merkaba'sı, yeni platin, hermetik enerji büyüleri'; katılımcıla

ııı gerçekliğini mükemmelleştirmeleri için elementlerin yeniden

yıınlendirilmesi gibi hizmetler sunuluyordu. Melchizedek Yönte-

11ıi ile -işte tuzak buradaydı- bir kadının göğüs kanseri iki günde

.,.ilalanabilirdi. AIDS hastaları için de büyük umut vardı.

Geçen yüzyılda pek çok Batılının, Batı'da ayakta kalmasına

v.ırayacak ruhsal şifayı aramaya geldiği Hindistan, şimdi bu "gizlı·ri" yeniden yorumlanmış ve paketlenmiş olarak Batı' dan satın

.ıl ıyordu. Tabii ya; uzaktan gelen, gizemli olan, insanın elinin al

ı ıııdakinden çok daha çekicidir.

tığretmenimiz kursun ilk sabahında "Reiki, pek çok hastalık için

ıııhsal bir ilaçtır," dedi. "Hayatlarınızda çok fazla stres, yorgunlıık ve gerginlik var. Reiki insanın fiziksel, zihinsel, duygusal ve ıııhsal varoluş düzeyleri arasında bir denge kurmayı amaçlar.

1 ler birimiz tanrısal kökenli bir güce sahibiz. Burada söz konusu

olan, onu ellerimiz aracılığıyla toplayabilmeyi ve aktarabilmeyi

1 1grenmektir. Reiki mutluluğun hayatlarımıza girmesi için bir davl'tiye yollamaya yarar," dedikten sonra, "Bunu üç günde öğrenel ıilirsiniz," diye ekledi.

Elbette bu sözlerin inanılır ve "güçlü" olabilmesi için reikinin

lıir tarihe, kurucuya, bu uygulamayı da gizemli sırlar kaynağına

l ıağlayacak bir köke gereksinmesi vardı. Teozofi Derneği, Tibet'in

kıınbilir neresinden derneğin kurucularına öğreti ve buyruklar

Vl'ren egzotik adları olan "üstatlar" yaratmak zorunda kalmıştı.

l ıısanın Uyumlu Gelişimi Enstitüsü adlı kurumu kuran Gürciyev

.ıdındaki son derece özgün kişinin müritleri arasında, romancı

l\atherine Mansfield ve Rene Daumal gibi adlar vardı. Büyük mi

ı ı ıar Frank Lloyd Wright onun hayranlarından biriydi. Gürciyev,

l ıazı önemli öğretileri Orta Asya' da ve Tibet'te yaptığı geziler sıra

ında öğrendiğini, sorularının yanıtlarını çok gizli tutulan Ermeni

el yazmalarında bulduğunu; bu el yazmalarını da Urmia yakınlarındaki Sarmung Manastırı'nda ele geçirdiğini söylemiştir.

Reikinin de bir geçmişi ve silsilesi vardı. Benim katıldığını

kursun öğretmeninin anlattıkları, artık bütün dünyada verileıı

kurslarda aşağı yukarı aynı biçimde anlatılmaktadır. Reiki günümüzde son derece yaygınlaşmıştır ve "new age" uygulamaları içinde en hızla yayılanıdır. Ayrıca Gökkuşağı Reikisi, Yin Yang Re/

kisi, Transandantal Reiki gibi değişik yöntemler de gelişmiştir.

Reikinin öyküsü şudur: 1865 doğumlu ve Japonya'nın soylu

ailelerinden birinin oğlu olan Mikao Usui, eğitimini tamamla

dıktan sonra küçük bir Hıristiyan Üniversitesi'nde ders vermeyı•

başlar. Oradaki öğrencileri ona İsa'nın gösterdiği mucizelerden,

onun iyileştirdiği hastalardan ve dirilttiği ölülerden söz ederler.

Usui, verecek bir yanıt bulamayınca bu gizemin peşine düşmeyı•

karar verir. Çin'e, Hindistan'a ve Tibet'e gider. Sonra yolu Ameri

ka Birleşik Devletleri'ne düşer ve burada tıp eğitimi alarak Şika

go Üniversitesi'nden mezun olur.

Japonya'ya dönünce Kyoto'nun kuzeyindeki Kurama Dağı'nda

inzivaya çekilir. Niyeti burada üç hafta oruç tutarak meditasyon

yapmaktır. Günlerin hesabını tutabilmek için de önüne yirmi bir

tane taş dizer ve her güneş doğuşunda bunlardan birini dağdan

aşağı atar. Sıra son taşa geldiğinde, attığı taşın büyük bir ışık vı•

enerji topu olarak kendine doğru geri geldiğini görür Usui. Kendini korumaya çalışır ama buna vakit bulamaz. Büyük bir hızla yaklaşan top, başına çarpar. Usui kendine geldiğinde, aradığı ya·

nıtı bulmuştur. Bu ışıklı ve ilahi güç, bu evrensel enerji, bütüıı

şifaların, mucizelerin kaynağıdır ve eller aracılığıyla yayılabilir.

Bu yöntemin adı reikidir.

Doktor Usui bu yöntemini önce Kyoto sokaklarında yaşayaıı

dilenciler ve evsizler üzerinde dener. Başarı kazandığını görüne!'

Tokyo'ya gelir ve burada bir klinik açar. 1923'te yaşanan büyük

deprem sonrasında reikiyi kullanarak ilk yardım çalışmalarında

yer alır ve pek çok yaralıyı iyileştirir. 1926 yılında öldüğünde,

ıığrencileri Tokyo dışında bulunan Saihoji Tapınağı'na bir anıtını

dikerler.

Hawaii'de yaşayan Bayan Hawayo Takata olmasa belki de

lıl'r şey burada sona erecektir, ama 1970 yılında bu yöntemi

l lsui'nin bir öğrencisi olan Chujiro Hayashi'den öğrenen Bayan

'l';ıkata, reikiyi Amerika'da öğretmeye başlar. Bayan Takata'nın

yirmi bir öğrencisi (dağdaki taş sayısı kadar) aracılığıyla reiki

lıiitün dünyaya yayılır ve öğrenciler başka öğrenciler yetiştiren

ıığretmenler olarak çemberi genişletirler. Bütün dillerde reiki

!<onusunda onlarca kitap yayımlanmıştır. Her birinde orta yaşlı,

l<;ırizmatik bir Japon'un fotoğrafi vardır. Kır saçları ve sakalı, güzı·I gülümsemesi, derin bakışları, yuvarlak gözlerinin üstündeki kalın kaşları, avutucu bakışları ile Usui, bu fotoğrafi ile gizemli

1 ıoğu bilgeliğinin imgesini mükemmel olarak yansıtır.

Öğrenmek üzere olduğumuz bu yöntemi denemeye başlama

ıl. ı n önce bazı alıştırmalar yapacak ve öğretmenlerimizin deyimiylı" "daha öteye bakmayı" öğrenecektik. Bu alıştırmaların birinde, giizlerimizi kapatıp Usui'nin Kurama Dağı'nda yaşadığı inziva ve

ııru cun yirmi birinci gününe yoğunlaşıp onu anlamaya çalışacak

ı ık. Bir başkasında da, gözlerimizi gökyüzüne çevirecek ve havada

dolaşan "minik enerji toplarını" görmeyi deneyecektik.

Bu bana komik gelmişti ama arkadaşlarım için hiç de öyle def),ildi. Kimisi ışığı, kimisi enerjiyi gördüğünü söyledi. Pek etkilen

ıııişe benzeyen bir kadın, büyük bir parlaklığın kendini sardığını

hissettiğini söyledi.

"İyi, görünmeyen dünyaya ilişkin bir fikir geliştirdiniz," dedi

ı ıgretmenimiz.

Buradan mucizelere uzanan yol pek kısaydı ve "master" bize

ll;ıyan Takata'nın yarattığı mucizelerden birini anlattı. Bayan

T.ı kata, ölüm döşeğinde yatan bir arkadaşını ziyarete gittiğinde

ııııun yarım saat önce öldüğünü öğrenir ama bu durum onun mo-

ralini bozmaz. Arkadaşının kalp bölgesine reiki uyguladığında ta·

buta konulmak üzere olan kadın canlanır ve beş yıl daha yaşar.

Öğretmenlerimize göre önemli olan, evrende ve her birimiz·

de var olan o enerjiyi kullanmayı öğrenmekti. Yöntem son dere·

ce basitti: Eller birbirine iyice yaklaştırılacak ve tedavi edilecek

bedenin on-on beş santim uzağında tutulacaktı.

Pratik kazanmak için önce herkes yanındakine reiki verecek,

sonra da ondan isteyecekti. On dakika boyunca -enerji akışı sii·

resince- kolları gergin, elleri hareketsiz tutmak kolay değildi.

Bedenin "temizlenmesi" için eller değişik organların üzerindı•

dolaşmalıydı. Böyle bir oturum bir-iki saat sürüyordu.

"Başınızın tepesine, tepe çakrasının olduğu noktaya asla reikl

vermeyin. Bir de göbeğin üzerine verilmez," dedi öğretmenimiz.

"Kanserli hastalarda omurgenın dibindeki kök çakraya reiki uy
gulamamalısınız." Kulaklarımı dikiverdim.
"Bütün hastalıklar," diye sürdürdü sözlerini. "Fiziksel ya da
duygusal bir dengesizlik yüzünden doğarlar. Büyük bir onkolo .
kanserin sevgi yoksunluğundan kaynaklandığı sonucuna vanlı
ve günde üç kez kucaklaşmanın iyi geleceğini söyledi. Bu yöntl'
mi deneyen hastalarda gözle görülür bir iyileşme oldu."
Şimdi kalkıp bu öğretmene iki tokat atıp çıkıp gidebilirdiıı
oradan ama içimi öfke değil de büyük bir gülme arzusu sarıı
ca ötekileri rahatsız etmemek için kendimi tuttum. Sıra ellerimi
bitiştirip "uyumlanma törenine" gitmeme gelince durum daha
ciddi bir hal aldı. Bu törende, herkesin içinde bulunan gücü, ev
rense! güç ile uyumlayacaktı "master".
Küçük, loş bir odaya girdim; "master" bir kandilin yanmal<
ta olduğu masanın önünde duruyordu. Anlamadığım birtakım
sözler mırıldandı, bir tahta ile bronz bir tasa vurdu ve bu sesiıı
benim içimdeki gücü uyandıracağını, reiki ile aynı frekansa so
kacağını söyledi. O, bu gizemli bağlantıyı kurmuştu ve ben şimdi
evrenin enerjisi ile doğrudan bağlantı içersindeydim; bu gürıı

lı.ıkalarına şifa vermek için kullanabilirdim.
Orada, karşılıklı dururken kaçacak yerim yoktu ve ben büyük
lıir kahkaha atmaktan çok korkuyordum. Üstelik gülecek o kadar
\ ıık şey vardı ki! Sınıfa döndüğümde, "master" reikinin özellikle

ı ıııden söz ederken, insanın bilgisayarına ... bile başarıyla reiki

wrebileceğini söyledi.

"Kullandığımız aygıtlar, bedenimizin uzantısı gibidirler," dedi.

"<unu hiç fark ettiniz mi?" deyince hepimiz nefeslerimizi tuttuk.

"l<ullandığımız ve onlarsız yapamadığımız aygıtlarımız, bizim

ıııhsal durumumuzda bir düşüş olduğunda bozulmaya başlarlar

vı· verimli çalışmayabilirler." Öğretmene göre, bu önemli bir du

ıııındu. "Bizler zihinsel olarak evrenle uyum içine girmediğimiz

1..ı ınan çevremizdeki her şey bunun acısını çeker. Elbette bede

ı ı ı ıniz de."

Daha sonra da hayvan ve bitkilere de reiki verebileceğimizi

.ııılattı. Sanki özellikle bana söylermişcesine şunları da ekledi

"ozlerine: "Hayvanlar ve bitkiler kuşkuyu tanımazlar. Bu nedenlı· zihinsel olarak pek çok insandan daha açıktırlar."

Dişimi sıktım ve üçüncü günün sonunda birinci seviye diplo

ııı;ımı aldım. Bu diploma ile yirmi bir gün kendi bedenime reiki

vı·rerek arındıktan sonra ikinci seviye kursu almaya gelebilir

ıli ın. O zaman uzaktan reiki vermeyi yani uzaktaki kişileri şifa-

1.ıııdırmayı öğrenebilecektim. Bunun anlamı, evrenin daha net

vı· güçlü bir enerjisi ile uyumlanacağımdı. Sonra da üçüncü sevıye kursa katılabilecek ve başkalarını uyumlamayı öğrenecek, lwn de bir "master" olacaktım.

Ama böyle bir planım yoktu.

l\ıırs, üzerimde bir huzursuzluk duygusu bıraktı. Böylesi bir yü

ı.ı·yselliği, ciddi bir hastalığın tedavisi olarak görebilecek insan-

1.ırın düşecekleri bu üzeri örtülü tehlike, bana zekaya yapılmış

bir hakaret gibi geliyordu. Yine de reikinin bütün dünyada kil
zandığı şöhret yadsınamazdı. Sadece Delhi'de iki binden fazl.ı
"master" vardı. Bütün bunların doğum yerinin Japonya olması
ilgimi çekiyordu, çünkü oradayken, yine ellerin kullanıldığı tuhal
bir serüven yaşamıştım.

Seksenli yılların ortasında, en büyük Japon adası ol<ııı
Honshu'nun kuzeyinde, çok sevdiğim ve "Büyük Dost" anlamııı.ı
gelen aile adından gerçek bir samuray ailesine mensup olduğu aıı
laşılan Japon meslektaşımla yolculuk yapıyordum. Gecenin ilerlı•
yen bir saatinde Takayama Kasabası'na vardık ve tam geleneksı•l
Japon meyhanesi ryokanın yıpranmış tatamisinin üzerine otur
muştuk ki, sokaktan gelen sesler dikkatimi çekti. Dışarıda yürüyt'ıı
insanlar İtalyanca konuşuyorlardı. Daha dikkatle dinleyince, üstı•
lik Toskana lehçesinde konuştuklarını fark ettim. Kalktım, pencı•
reyi açtım ve onlara seslendim. Pistoia kentinden gelen gençleriıı,
Japonya'nın bu uzak kasabasında bulunmalarının nedeni, adını hl\
duymadığım ama bu Pistoia'lıların müridi oldukları "yeni bir eli
nin" kutlamalarıydı.

Programımı gözden geçirdim ve ertesi sabah Tokyo'ya döıı
mek yerine onların peşine takıldım ve kendimi olağanüstü, soıı
derece gösterişli bir tapınağın önünde buldum; yapının geni
çatısı adeta dalgalanan bir denizin köpükleri gibi ışıl ışıl parlı
yordu. Tapınağın baştan aşağı kırmızı olan büyük salonunıııı

ucundaki dev sahne, mavi ışıkla aydınlatılmış, içinde beyaz vı•
kırmızı büyük sazanların yüzdüğü devasa bir akvaryumun üzı•
rinde duruyordu. Perde kalktığı zaman, yalancı dağ manzarala
rının ve gerçek su şelalelerinin ortasında, beyaz tüllere sarınnwı
olarak beliren tarikatin rahibesi, Japonya'nın ve dünyanın dörl
bir yanından gelenlere bir hoş geldin konuşması yaptı. Mahikarl
tarikatı ile tanışıyordum.

Tarikat, 30'lu yıllarda bir Japon subayı tarafından kurulmuş
tu. Vietnam'da görevdeyken attan düşmüş ve bu tarikati kurnııı

ıllı<ımını almıştı. Bu darbe onu aydınlatmış ve açık seçik bir çağ
ı ı al mıştı; özellikle acıyı dindirmeye ve insanlığın hastalıklarını
•11Lılandırmaya yönelik bir din kurmalıydı. Gerçekten doğru bir
ııoktaya parmak bastığı için müritlerinin sayısı kısa zamanda
lıızla çoğalmıştı. O öldükten sonra kızı rahibe olarak onun yerini
,ılıııış ve Mahikari, Japonya'da her yıl doğan -ve batan- pek çok
ı.ırikat arasında en varlıklı ve sağlamlardan biri olarak yerini ko
ı ıı ınayı sürdürmüştü.

Müritlerin sayısı artık on binlerle ifade ediliyordu; sonradan
ı ıııları kolayca ayırt edebildim çünkü özellikle büyük kentlerin
ı·.ı asyonlarında, kalabalık içinden bazı insanları durduruyorlar
vı• ellerini o kişilerin alınlarına koyarak, hastalıklarından kurta
ı .ırakları nı söylüyorlardı.

İşte Mahikari'nin sırrı buydu: Bu tarikata katılan herkes sa

ılı·re elini dokundurarak başkasını tedavi etme gücünü kazanıvonlu. Enerji, evrenin enerjisiydi; göklerden iniyordu; tarikatın ı•,ı ı revi bu enerjiyi paylaştırmaktı sadece. Ama burada da bir nu

ııı.ıra vardı; bu "gücü" koruyabilmek için her üye tarikata haftalık

ı ıı l ı·me yapmak zorundaydı ve aldığı bir tür fatura onun "ışığa"

lı.ı lı kalmasına izin veriyordu.

Ueiki de aynı biçimde işliyor; tek fark, reikide ödemenin bir

l11·rcde yapılmasına dayanıyor ve bir kez uyumlandıktan sonra

lı.ığlantının kopma tehlikesi olmuyor.

llıı konuda daha fazla bilgi edinmeye karar verdim. Tokyo'daki

.ırkadaşım "Büyük Dost"a yazarak, ondan, Usui ve şifa siste

ıııiııe ilişkin olarak ulaşabileceği bütün bilgiyi bana yollaması

ııı istedim. Bir hafta sonra aldığım yanıt oldukça ilginçti. Reiki

ı.ıponya'da tanınmıyordu (pazarı Mahikari kapmıştı) ve Usui'nin

.ıı l ı ıı ı duyan yoktu. Evet, Saihoji Tapınağı'ndaki anıt duruyordu

.ııııa arkadaşım, Usui konusunda başka bir iz bulamamıştı. Usui

adı geçen yüzyılda yaşayan doktorlar arasında anılmıyordu vı•

Şikago'da tıp eğitimi almış olması da mümkün değildi, çünkıl

tarihsel bilgilere göre o dönemde Şikago Üniversitesi'nde tıp

fakültesi henüz açılmamıştı. Japon arkadaşım, "Doktor Miknıı

Usui" adında birinin belki de hiç yaşamamış olduğunu ve böy

le eski bir fotoğrafla, hayatı ve mucizeleri hakkındaki öykülerlıı

yeni bir şifa tekniğini "satmak" için uydurulmuş bir pazarlanııı

tekniği olabileceğini fısıldadı kulağıma.

Her ne olursa olsun, girişim büyük başarı kazanmıştı. Düıı

yanın her yanında reiki uygulanıyordu; bazı "master'lar internt•I siteleri, kitapları ve doğrudan kurucu kişiye bağlanan zincirleri ile büyük paralar kazanıyorlardı. Evet, çünkü sistem belli bir zin cirlenmeyi öngörüyordu; Usui'nin bir öğrencisinin, öğrencisinin, öğrencisinin öğrencisinden .el alanlar gerçekten "master" kabul ediliyordu. Ancak bu soyağacı "enerjiyle uyumlanma" ve öğreti nin özgünlüğü konusunda garanti sayılıyordu.

Sonra, yine Usui kaynaklı olan reikinin, dünyaya yayılmasıyl.ı ilgili bir başka yorum öğrendim. Bu, daha maceraperest ve dahil Amerikanvari bir öyküydü.

Bu anlatıya göre, küçüklüğünden beri Budizm hakkındaki ya zılara meraklı olan Usui, 1899 yılında Kyoto'da ikinci el kitaplaı satan bir dükkandan bir tomar el yazması belge satın alır. Bun lar arasında, Usui'nin yıllardan beri aradığı Bedeni Şifalandıraıı ve Zihni Aydınlatan Yıldırım Tantrası adlı enerjinin tedavi ama·lı kullanılmasına yönelik bir metin de vardır. Tibet kökenli hu metin, İ.S. 7. yüzyıla aittir ve Japonya'ya Çin üzerinden, Shingon Budist tarikatının kurucusu tarafından getirildiği tahmin edil mektedir.

Usui, reikiyi bu metinden öğrenir ve uygulamaya koyar. Bü yük Tokyo depreminden sonra kendi sağlığının da bozulma ya başladığını hissedince, reiki konusunda sahip olduğu bütün notları ve defterleri lake cilalı bir kutuya koyar ve 1926 yılınd;ı

ıılıııeden önce hepsini en gözde öğrencisine emanet eder. Tarilıııı bu noktasında kutunun başına gelenler de karışıktır. İkinci ı ııı nya Savaşı sırasında silah altına çağrılan öğrenci, kutuyu bir

tııpınağa teslim eder. Öğrenci, 1942 yılında Manila'da öldürülür;

lıı•ıııen sonra kutunun bulunduğu tapınak bombalanır ama kutu

lıir grup keşiş tarafından kurtarılarak Japonya'nın başka bölgelı·rine taşınır; nihayet günün birinde işgal güçlerinden olan ve llıııizm ile ilgilenen bir subay tarafından satın alınır. Sonradan

ı:ı·ııeralliğe terfi eden subay, kutuyu Amerika'ya getirdikten son

ı .ı Pvinin tavan arasına kaldırır ve orada unutur. Kutu, 1994 yılıııda -şu rastlantıya bakın!- bir Tibet lamasının reenkarnasyonu ıılduğunu öğrenen oğlu tarafından bulunur.

1 .ake cilalı kutunun içinden çıkan belgelere göre, reikinin kölwı ı i Buda'ya ve onun "Lapis Işık Efendisi" olarak tezahürüne h.ıdar uzanır. Başka türlü söylersek, bugün bir hafta sonunda öğ

ı ı·ııi lebilen reikinin 1 50 değil, 2500 yıllık bir geçmişi vardır. İşte

ııı s;ınları çeken yanı da budur.

l 'ı•ki, reiki sadece bir maskaralık mıdır? Görmezden mi gelmek

l(ı•rekir? Asla öyle değildir. Bir şifanın yaratılması için her şey

v.ı rarlı olabilir; meditasyon, bir ermişe iman, yoga, dualar ve el-

1 1 1 ' 1 te reiki. Yeter ki onun etkili olduğuna inanalım. Elleri beden

ı ı ı. . . rinde tutuş biçimi çok eskilere dayanan dinsel bir uygulama

ılır ve bir başka insana dostça yaklaşmak, ona sıcak bir duyguyla

ılı ıkunmak rahatlatıcıdır ... insanı iyi eder ... Bu enerjinin kanser

lı.ıstalarını iyileştirmekte ya da ölüleri canlandırmakta ne kadar

ı·t kili olabileceğini bilmiyorum ama elbette gerginliği yok eder,

ı ı lı ni sakinleştirir, olumlu düşünceler uyandırır; zaten tıpkı kahh.ılıalar gibi, olumlu düşünceler de bedenin bağışıklık sistemini ı:ıı ·lendirirler.

l lıristiyanlık dahil bütün geleneklerde, ellerin dokunuşun-

daki etki her zaman eylemin kendisiyle değil, bu eylemi yapaıı kişinin niteliği ile ilintili olmuştur. Ancak yüksek ruhsallık ve sal yürek sahibi kişiler o "büyülü dokunuşa" sahip olabilirler.

Reiki, büyülü şifa verme gücünü herkesin birkaç günde iiA renebileceği bir yönteme dönüştürerek ve bu gücün, uygulayaıı kişinin ruhsal ya da ahlaksal değerlerine bağlı olmadığını söyle• yerek bu gerçekliği alt üst etmiştir. "Tanrı'nın armağanı" olan hlı yetenek, artık satın alınabilecek bir ürün haline gelmiştir. Yiıw de işe yarıyor mudur?

Taoculara sorarsanız hayır. Tao bilgeleri "Yanlış insan doğnı araçları kullanırsa, doğru araçlar yanlış sonuçlar doğurur," der ler. Ama artık kim dinler eski Çinlileri?

Bu "master'ların nitelikleri ne olursa olsun, aldığım kurs be• nim için yararlı olmadı. Yine-de, televizyon karşısında ya da alı veriş yaparak geçirilecek bir hafta sonundan daha iyiydi. İnsaıı en azından tekdüzelikten çıkmış, kendine bir başka gözle bal< mış ve eve yeni bir bilgi ile dönmüş oluyor.

Söz gelişi ben, ağızdaki bir lokmanın otuz iki kez çiğnenmı• siyle üçte bir oranında daha az yemek yeneceğini ve daha çolc beslenileceğini öğrenmiştim. En azından, "öğretmenlerim" biiy le demişlerdi.

Bir akşam Hintli arkadaşlarımızın evinde reiki deneyimimden söz açtım ve onlara uğradığım hayal kırıklığını anlattım. Hin distan'a sağlam, kendinden emin, küreselleşmenin her şeyi tek

kalıba döken şiddetine direnmeyi bilen bir kültür bulacağım

inancıyla gelmiştim ama, Delhi'de yaşayan ben, Hindistan'ın Batı

dünyasının ürünleri, modaları ve düşünceleri peşinden koşuşu

nu seyretmek zorunda kalmıştım.

Ev sahibim olan sakallı dostum, çağdaş bir kafaya sahip kül

türlü bir sinema prodüktörüydü ama hata geleneklerine sıkı sıkı·

v.ı lıağlı bir kişi olarak, benim bu kötümserliğimi paylaşmıyordu.

"Hiç kaygılanma!" dedi. "Hindistan her şeyin peşinden koşar

.ıtııa yavaş, çok yavaş yol alır. Göreceksin; Batı kültürünün cena

ıı•sine de geç kalacaktır." Arkadaşıma göre Hindistan gündem

ı lı•ki Batılılaşma sürecini de, geçmişte Müslümanların ve İngilizlı•ri n dayattığı bütün işgaller gibi sindirebilecek yapıdaydı.

Çin dahil, Asya'nın büyük bölümü gibi bu ülke de yüzlerce yıl

lıı ıyunca ağırlıklı olarak ruhsal eğilimler rehberliğinde yaşamıştı

vı· hu eğilim herhangi bir biçimde yaşamayı ve gelişmeyi sürdü

ı ı•ı·e kti. Burada hiçbir şey tam olarak unutulmaz ve gömülmez

ılli; hiçbir şey asla yıkılmaz ve yerine bir başkası konmazdı. Hin

ılislan, başka yerlerde canlılığını yitirmiş olanların bile hayatını

•ıı ınlürebildiği bir Nuh'un Gemisi'ne benzer. İnsanoğlunun baş-

l.ıtıgıçtan beri düşünmüş olduğu en iyi her şeyin tohumu bura

ı l.ı korunmaktadır. Olası bir tedavi için söz konusu kendi kişisel

.ıı.ı tırmam sırasında bu gerçekliğin tıp için de söz konusu ol

ılııgunu gözlemledim. Hindistan, Hipokrat tarafından yaratılmış,

1 il. 4. yüzyılda Büyük İskender ile bu topraklara taşınmış olan

1111ani' tedavisini hala uygulayan tek ülkedir.

1 l i ndistan'da benzersiz tıp yöntemlerine rastlanır. Batı tıbbı-

1 1 1 1 1 yanı sıra, kadim ve yerel tıp dalı olan ayurveda, homeopati,

ıı.ıı uropati, Çin ve özellikle Tibet tıbbı bunların başlıcalarıdır.

<;azetecilik yaptığım dönemde "TIP" başlıklı bir dosya açmış

ı·ı· 1 l int basınının bu konuda yayımladığı yazıları toplamaya baş-

1.ııııştım. Yıllar içersinde pek çok öykü biriktirmiştim. Kimisi çok

ilginçti. Bunlardan biri de şuydu: Yılda bir kez, Haydarabad'da

vırt.binlerce kişi, ağzına gizemli bir ot karışımı doldurulmuş olan

1 lrdu dilinde Yunan anlamına gelen Unani, uykusuzluk ve yüksek tansiyonun

y.ını sıra sinir hastalıklarının tedavisinde de uygulanır. Bu tıbbın temelinde,

lıedenin değişik unsurlarının dengede tutulması ve kendi kendini koruyalıı ime yeteneğini etkin kılma yatar. Tedavi tamamen vejetaryen beslenmeye ıLıyanır. Unani doktorlarına akim adı verilir. Günümüzde Hindistan'da elli

hin kadar akim vardır- ç.n.

beş-altı santimlik sardalye balığını yutmak için sıraya giriyordu

Bu astım konusunda mucizevi bir iyileşme sağlıyordu. Bu kan

şımın tarifi, 1845 yılından beri Goud ailesine aitti ve onların hlt

atası gizli formülü ayurvedanın kurucusunun soyundan geldiAI

ni söyleyen bir bilge kişiden almıştı.

Günümüzde, takımyıldızların gökyüzünde şifayı "daha güçlü"

kılacak bir pozisyon aldığı haziran ayının ilk günlerinde, yarıııı

milyondan fazla kişi bu şifayı almak için kuyruk oluşturuyor

Astımlılar öyle büyük bir talep yaratıyorlar ki, bugün sardalyı•
bulmakta zorlanılıyor ve hükümetten, bu balığa olan talebi kar
şılamak için destek vermesi isteniyor. Aile, bu sardalye balığı mıı
cizesi karşılığında para almıyor. Sadece bağışlar kabul ediliyor.
Kesmiş olduğum kupürler arasında, müzik temelli ve şel<ı•ı
hastalığı ile yüksek tansiyona iyi gelen bir başka garip tedavi
yöntemi daha vardı. Daha acayip bir tanesi de "su tedavisi" adıiıı
taşıyordu ve her türlü hastalıkla savaşmak için insanın her s,ı
bah kendi idrarını içmesini salık veriyordu. Bu yöntemi uygulıı
yan ünlü kişilerden biri de eski bir başbakandı.
Kanser dosyam ise oldukça kabarıktı. Kalküta'da kurtuluş va,ıı
eden homeopatlar vardı. Delhi'nin dışında yaşayan bir doktoı.
potasyum siyanür temelli bir kanser aşısı geliştirdiğini iddia cdl
yordu. "Bu aşının üç damlası üç yaşındaki bir çocuğa zerk edildi
ğinde ömür boyu sağlıklı kalacağı garantisi "veriliyordu". İstedlAI
kadar sigara içebilir, yemek yiyebilir ama asla kanser olmazdı."
İşime yarayacak bir iz ararken binlerce yola sapabilirdlııı
Dosyam; isimler, telefon numaraları ve adreslerle doluydu. Aııt
işe; hiç kimsenin gazetelere yazmadığı, reklamını yapmadığı, lır
nüz "keşfedilmemiş" ve dostlarımın tavsiye ettiği biriyle başlıı
maya karar verdim.
Bu, Hindistan'ın öteki tarafında yaşayan genç bir ayurwdıı
hekimiydi.

Otların kişiliği

lı, l ııde bulunduğum uçağın sallanmaya başladığı her seferinde;

ıı• ııanın insan doğasına aykırı bir durum olduğunu düşünür ve

,ıy.ıklarımı yerden kesmeyen bir trene binseydim daha iyi olur

ı l ı ı d iye geçiririm içimden. Hint uçakları bu tür düşüncelere daha

•ıı ld ıkla yol açarlar, çünkü sendelemeye ve gıcırdamaya ötekiler

ılı·ıı daha fazla yatkınlıkları vardır. Söz gelişi, şu içinde bulun

ılııı•um uçak, Bengal körfezindeki Andra Pradesh liman kentinin

lı.ıv;ıalanı Visakhapatnam'a inmeliydi ama bulutlar öyle yoğun

ı·ı• alçaktılar ki, pilot pisti göremiyordu ve fırtınanın üzerinde

lı.ıl.ırak bulutların açılmasını bekleyeceği yerde bulutların için

ılı· kalmayı, bütün yolcuların kaderleri hakkında derin düşüncelı•ıı • dalmalarını yeğliyordu. Bu yükseklikten bakınca, kaderimin lıı·ıuline özgü ironisi daha net görülüyordu doğrusu ... "Şifa" pe

ılııdc koşarken, adı neredeyse hiç duyulmamış, hiçbir turist rehlll'rinde yer almayan, havaalanından iki yüz elli kilometre uzaklılıı .ıki bir yere gitmek üzere yola çıkmıştım ve belki de toprağa lı.ı-;aınadan "iki rahmetten biriyle buluşacaktım!"

Ne var ki iki rahmetten biriyle buluşmam engellendi: Birkaç

lı1 1plama-sıçrama ve hava boşluğuna düşmeden sonra uçak yere

ı ı ı ı l i ve Hindistan'ın, insanı hem umutsuzluğa düşüren hem de

l ı . ı ı i ka olduğunu düşündürten kalabalığıyla yüz yüze geldik;

ı·.ılı nayak taksiciler, otel çığırtkanları, başka eğlence bulamayıp

lı.ıy;ıtı seyretmek üzere birikenlerden oluşan kalabalıkla ... İlk

lı.ı k ı • ta en güvenilir olan taksi sürücüsünü seçtim; aralarında en

yaşlı ve ayağında terlik olan tek kişi oydu.

Visakhapatnam, büyüklük olarak ülkenin dördüncü limanıclıı ve "gelişim kutuplarından" biridir; bunun anlamı, gündemdeki "modernizasyon" koşusunun en etkin mekanlarından biri olma sıdır. Havaalanından başlayan yeni ve etkileyici otoyol da, esl<I yol boyunca dizilmiş onlarca küçük dükkanı, barakayı, meyve sa tıcısını geride bırakmıştır. Telefon kabini rolü oynayan o köhıw ve sarı kutuların birine ulaşabilmek için kireç kalıntılarını, inşa at artıklarını ve taşları aşmak zorunda kaldım. Telefona ulaştı ğımda, randevu için doktoru aradım. Delhili dostlarım kendisini haberdar ettiklerinden doktor beni bekliyordu.

Yol, acayip tepeler arasından ilerliyordu. Sürücünün söyledi ğine göre, birkaç yıl önce bu tepeler büyük ağaçlarla örtülüymii.,. Şimdi ise kel kafaları andırıY.orlardı. Öykü hep aynıydı; ormanlaı kesiliyor, toprak erozyona uğruyor, iklim değişiyor, büyük ku raklık dönemlerini dehşetli seller izliyordu. Denge bozulmuştu Ama modernleşme ilerliyor, yürürken de kurbanlarını çiğneyip geçiyordu. Henüz şeritleri çizilmemiş ve kenarlarına koruma ha riyerleri konmamış olan o güzel otoyol, ilerlemeyi işaret edı•ıı cephelerden biriydi. Birkaç kilometrede bir, devrilmiş ve yükh• rini yerlere saçmış kamyonlar ile, içinden bir canlı çıkmış olma ı mucize sayılabilecek parçalanmış otomobiller görüyordum. Sil rücü "Her gün böyle," dedi. Gerçek bir faciaydı bu.

Yanından geçtiğimiz köylerde gördüğüm sahneler, aşina oldu ğum Hindistan manzaraları sergiliyordu: İşsiz güçsüz, bir arayıı

toplaşmış, sigara içerek yolu ve yolda oluşan kazaları izleyerı•k

çene çalan adamlar. Tutmuş olduğum taksi bir geçitte durmak

zorunda kaldığında, çalışmakta olan erkekler gördüm; bunla

rın bir bölümü, kurutulmuş toprakları çıplak ellerle bir arabayıı

yüklüyor, bir bölümü de toprağa delikler açmaya uğraşıyordu

İhtiyarın biri de elindeki baltayla koca bir ağaç gövdesini kes

meye uğraşıyordu. Uzaktan ona elimle, testere kullanmasıııı

1•1,ıret ettim. Ne demek istediğimi anlayıp gülümseyerek, elleri

ııl l l indistan'da "Yok ki!" anlamına gelen bir biçimde salladı. Yol

lll'ııarına dizilmiş satıcılar tezgahlarında hindistancevizi ya da

ııı.ıngo kesip satıyorlardı.

Hint kırsalına Batılı gözlerle bakmak, insanı umutsuzluğa sü

ı ııkleyebilir. Hiçbir tarla göz okşayıcı değildir. Toprak da, bitkiler

ılı· bakımlı görünmezler ve kaderlerine terk edilmişe benzerler.

l·:gPmen olan eylem, beklemektir sanki; toprağın bir şeyler üret

ııll'sini, ağaçların tezgahlarda satılacak meyveler vermesini beklı·ıııek. Hindistan'da insan kendisine, ülkedeki sefilliğin bu mislddıliğe, bu bir şey yapmanın gereksiz görülmesine, zaten hiçbir

·ıı·yin değişemeyeceğine, her şeyin çoktan yapılmış, görülmüş,

ılı·ııenmiş olduğuna inanmaya ve zahmet etmeye değmeyeceğini

ılııünmeye bağlı olup olmadığını sorar. Dünya, bir mayadır; bir

... ııırı dır. Önemli olan tek şey, daha iyi yaşayabilmek için bir adım

.ıı ı nak değil, yeniden doğmayı engelleyecek bir eylemde bulun

ııı.ıınaktır.

Şimdi mango mevsimiydi ve dört bir yanda mango vardı. Yol

lll'ıarlarında, el arabalarında mango yığınları ... Mango, sadece

ııı.ıııgo ... Ne bir lahana, ne bir elma, ne de bir başka sebze.

Sürücü, şekerkamışı suyu içmek için durmak istedi. Tezgahın

ıı»t ü sinek kaynıyordu. Kamışları ezen dişlilerin arasına sinek

lı.ı«lr diye kaygılanan yoktu. Küçük bir oğlan, dalgın dalgın ale-

1 1 1 1 kolunu çeviriyordu. Sonra plastik kovadan sararmış buz par

'· .ıları çıkartıyor, bunları kara bir plastik torbaya koyuyor ve değ

ıll'kle vuruyordu üzerine. Sonra da kırdığı bu buzları bardaklara

p.ıylaştırıyordu.

İçinden geçtiğimiz bir kasabada, neredeyse bütün adamların

vı· erkek çocukların saçları sıfira vurulmuştu. "Bit salgını olmalı," diye düşündüm. Sürücü bana daha iyi bir açıklama yaptı. Bu h.ısabanın tapınağının tanrıçası, onu ziyaret etmeye gidenlerden

v.ı rım hindistancevizi getirmelerini ve saçlarını sıfira vurdurt-

malarını talep ediyordu. Elbette bu, yöre halkının saçları için iyi

bir şeydi... bitten korunmak için de harika bir yöntemdi.

Liman kentinin "gelişim kutbu"ndan uzaklaştıkça benim ta

n ıdığım Hindistan ortaya çıkmaya başlıyordu. Yarım bırakılmı

inşaatlar, terk edilmiş ya da çatısız evler. Şurada burada baııı

budan yapılmış, çatısı yere kadar sarkan palmiyelerle örtülmil.

kapı niyetine küçücük bir giriş bırakılmış kulübeler görmek beııl

avutuyordu. Uzaklarda, koca öküzlerin çektiği eski arabaların si

luetlerini görüyordum.

Bir noktaya varmak için tek bir ipi takip etmek düşüncesiıw

uyan bir kişi olarak, hiçbir yabancının gitmeye niyet etmeyeceAI

bir "doktor" için buralara gelmiş olmak düşüncesi hoşuma J(I diyordu. Ama Kakinada'ya varmak pek o kadar heyecan verlıı olmadı. Acayip adına karşın tıurası, sıradan ve pis Hindistan köy !erinden biriydi. Üstelik iki büyük gübre fabrikası, bacalarındaıı boz bir duman savurup duruyordu etrafa. Yağmur yağmıştı vı• kanalizasyonu olmayan yolları basan su birikintilerinde; manf.(ıı dolu el arabaları, renkli sarileri içinde soylu görünen kadınlar, kirli yerel giysileri dothileriyle erkekler ve Batılı tarzda ama seıı tetik ve çok pis giysili daha sefil erkekler dolaşıyordu. Her za manki kurta pijamamı (belinden bir uçkurla bağlanan pantolıiıı ve dizlerime kadar inen üç düğmeli uzun gömleğim) giym iş oları ben, bütün "Gandhi Dükkanları"nda satılan, el dokuması pamulı lu giysimle ortalıktaki tek Hintli gibi görünüyordum.

Otuz yaşının üzerinde görünen ve ufak tefek, zayıf biri oları "doktor", beni evinin önünde bekliyordu. Alev alev bakan göz !erinden sıcaklık yayılıyordu. Kesinlikle özel bir insan olduıı belliydi.

Evi yepyeni, baştan aşağı gri betondan yapılmış, badana bllı• sürülmemiş "çok modern" bir yerdi. Aile bu eve yerleşeli iki ay olmuştu ve koltuğa geçince ilk yaptığım iş açılışla ilgili fotoğral !arın yer aldığı albümü karıştırmak oldu. Yedik geleneğe gön•,

lıl'r odaya en önce bir inek ve bir dişi dana girmişti. "Doktor", ıı·ras-çatıya hindistancevizi yapraklarından bir pergole yaptır

ıııı)tı ve burayı meditasyon yapmak için kullanıyordu. Söylediği

ııı· göre orada mükemmel bir titreşim vardı, çünkü bahçede yer

.ıl.ın yaşlı, şişe camı yeşilindeki parlak gövdeli, şimdi ise yağmur-

1.ı ıslandığı için ışıl ışıl olan büyük yapraklı tuhaf ağaç buraya ha

ı i ka bir yansıma yapıyordu.

Bahçenin bir köşesinde köklerinin büyük bölümü toprak üs

ı ı ı ııe çıkmış, her an yıkılacakmış gibi duran çok yaşlı bir hindis

ı.ıııcevizi ağacı vardı. Hayır, doktorun söylediğine göre ağaç hiçlılr tehlike yaratmadığı gibi çok da yararlıydı. Ağacın kökünden lılr parça koparttı ve gülerek, bana bunun "files ... siles ... " diyerek

.ıı l ı nı anımsamaya çalıştığı hastalığa çok iyi gelen bir şey oldu

ı<?ıı ııu söyledi. Hangi rahatsızlıktan söz ettiğini anlayamıyordum.

llıınun üzerine çekinmeden elini popoma değdirdi.

"Ah, evet hemoroid ... Anladım!" dedim.

"Evet, piles ... " diye tekrarladı ve ağacın dibinden bir kök par

'· .ısı daha kopardı: "Bu ince ince doğranır, havanda ezilir ve buray,ı sürülür." Açıklama yapan doktorum, "buraya" derken bu sefer

"liııi benim değil, kendi poposuna değdirdi.

"l loktor", bu beton evde, annesi ve iki küçük kardeşi ile yaşıyor

ılıı. Yerel hastanede memur olan babası birkaç yıl önce, genç

v.ı)ında ölmüştü. "Ansızın kan kusmaya başladı. İngiliz kimv.ısal ürünlerine tepki veriyordu ... Özellikle de aspirine ... " diye

.ııı lattı. Bir doktorun bir hastalığı tanımlamakta böyle bir ifade

lwllanması garip kaçıyordu ama "benimkinin" garip bir doktor

ı ılduğunu anlamam için fazla zaman yitirmeyecektim. Kimseyi

ıızıneden buradan bir an önce uzaklaşmak için hangi bahaneyi

ııydursam, diye düşünmeye başlamıştım.

Delhili arkadaşımın (onun bir arkadaşını bu doktorun löse-

miden kurtardığı söyleniyordu) telefonla yaptığı görüşmeler so·
nucunda, en az bir hafta Kakinada'da kalmam gerektiği ortay<ı
çıkmıştı çünkü doktor, sonra almam gereken gerçek ilacı hazır·
)arken benim, bedenimi arındırmanı gerekecekti.

Hemen geri adım atarsam büyük bir hayal kırıklığı yaratacak·
tını. Çünkü, mucizevi bir şifa bulmak için merak ve belki biraz
da umut dolu olarak oraya kadar gitmiş olmama karşın, varır
varmaz anladığım şuydu ki; aslında şifa verecek olan bendim!
Umulan mucize bendim: "Kansere yakalanan uluslararası gaze·
teci (arkadaşım beni böyle tanıtmış olmalıydı), tedavi olmak için
İtalya'dan kalkıp Kakinada'ya geldi." Komşular şimdiden pence·
relere üşüşüyor, çocuklar doktorun benim adıma kabul ettiği ko·
nukların peşine takılıp eve dalıyordu.

"Bunların hepsi ot; sadece ot." Doktor bana tozlu bir kiler gibi
görünen ama kendisinin "laboratuvar" dediği odada duran iki
koca çuvalı gösteriyordu. Bir lavabonun altından, kocaman Vl'
toz içinde taş bir havan ve havaneli çıkarttı. Benim için getirtilen
otlar işte bu havanla dövülecekti. Kitaplığı, stüdyo adını verdi·
ği bir başka tozlu odadaydı. Taştan örülmüş raflarda eski püskü
kağıtlar ve birkaç kitap vardı.

Annesi bana kahve, çay ya da su ikram etmek isterken, "doktor" bana hoş geldin demek için salonun ortasında duran, o pek gurur duyduğu renkli kocaman televizyonu açtı ve Vietnam'da

çekilmiş bir Amerikan savaş filmi seyretmeye başladık.

"Doktorun" İngilizcesi oldukça kıttı. Birbirimizi genellikle an·
lamıyorduk ama onlar bu duruma da hazırlıklıydılar; çözüm kısa
bir süre sonra bir Vespa'nın tepesinde çıkageldi. Gelen adam, bi·
zim "doktor" dan birkaç yaş büyük görünse de, kendini onun am·
cası olarak tanıttı. Bir ortaokulda İngilizce öğretmenliği yapmış,
sonra kendininkinden düşük kasttan ama ailesi pek zengin bir
kızla evlenmiş ve hayat sigortası satıcılığı yapmaya başlamıştı.
Çeviriden ziyade, öncelikli olarak "yeğeni" olan "doktoru" pa-

ı ı rlamaya kalkıştı bana. Çantasından plastikle kaplanmış bazı
. .
ıııektuplar çıkarttı; bunlar iyileşmiş hastaların teşekkürleri,
lı.ışka kentlerden gelen ilaç siparişlerinin listeleriydi. Sonra da
konuyu toparlamak için doktorun iyileştirebildiği hastalıkları
· ıymaya girişti. Oburluktan astıma, romatizmadan cilt hasta
. .
lıklarına kadar pek çok şey ... "Doktor'un katarakt için haşhaş ve
lı;ılla hazırladığı bir yakı, ameliyata gerek bırakmıyordu. Şekere
:ı·lince; iki hafta içinde insülin kullanımını sıfıra indirme garan
ı isi veriyordu. Uzman olduğu bir başka konu da, kısırlıktı.
"İşte bu, 1989'da tedavi ettiği ilk kadının mektubu! Tedaviden
·;ıınra üç çocuğu oldu. Bütün bu işlem ona sadece üç bin rupiye
ıııal oldu. Elbette kanser ve lösemi tedavileri daha pahalıdır,"
ılt•di amca. Bu, para konusunun ilk olarak ağza alınışı oldu.

"Doktor" bu reklamlar karşısında utanmaya başlamıştı ama

.. ıinden gelen bir şey yoktu. "Amca" bir biçimde onun patronu,

d l'netleyicisiydi ve rolünün gereğini yerine getirmeliydi.

Sonra da eski bir geleneksel brahmin aileden söz açıldı; onun

ı leyimiyle "sofistike" yani modernize edilmiş brahminler tarafından bir kenara atılmış olan bu kişi, onun kayın pederi gibi işi ticart'te dökmüş ve zengin olmuştu. Zaten kendisi de geleneklerden ıızaklaşmıştı. Dinin dayattığı anlamsız ve dayanılmaz toplumsal

kuralları pek karmaşık buluyordu. Önemli olan kast değil, her

lıireyin kişisel başarısıydı. Şimdi kendini açıkça ateist ilan ediyor

ve geçmişe ilişkin her şeyi hor görüyordu.

"Ayinler mi? Törenler mi? Hepsi zırvalık!" dedi. Bir örnek

vermek için de Kakinada çevresindeki köylülerin yaptığı Yılan

şenliklerini anlattı. Çiftçiler toprak çukurlara kova kova süt döküyorlar, yılanları bu sütü içmeye davet ediyorlardı ve bu yılanl;ırın sonradan kendilerini tarlalarda gördükleri zaman tanıyıp sokmayacağını umut ediyorlardı.

"Bu ne biçim bir davranıştır?" dedi. "Tarlalarda yılanlardan

korkarlar ve onları öldürürler. Tapınakta ise ona bir tanrı gibi

tapınırlar, önünde diz çöküp süt sunarlar. Bu sütleri yollardal<i

çocuklara verseler daha iyi olmaz mı? Brahminler acayip bencil

dirler." Sonra bana "doktorun" babası öldüğü zaman mahallenlıı

hiçbir brahmininin cenazeye gelmediğini anlattı, çünkü yaknıoı

yerinden dönerlerken bazı ruhların cenaze alayının peşine takı

!arak evlerine dadanabileceğine inanıyorlardı. Oysa baba hasta

nede çalışırken bu insanlara çok yardımcı olmuştu ama enindı•

sonunda herkes sadece kendini düşünüyordu.

"Doktor", amcasının bu kadar çok konuşmasından rahatsız ol
muştu. O gidince biz de çıkıp Kakinada'nın eski merkezine do
ru yürümeye başladık ve orada yaşayan aile büyüklerini ziyaretı•
gittik. Yolda bana hayatına ilişkin bir şeyler anlatabildi.
Ziyaret etmekte olduğumuz ve doktorun doğduğu, büyüdüğil,
iki ay öncesine kadar da oturduğu ev, bu öykünün bir bölümü
nü oluşturuyordu. Küçük, karanlık ve döküntü durumundaki t'V
daracık bir sokakta bulunuyordu; iki yüz yıl önce yapılmasııı.ı
karşın hiç boyanmamış, hiç onarılmamış gibi görünüyordu. Çal ı
kirişleri ayrılmış, duvar kirişleri çürümüştü, büyükanne ve bil
yükbabanın yaşadıkları odanın tepesine yağmurdan korunmalı
için mavi bir muşamba gerilmişti. Her tarafta müthiş bir dağı
nıklık vardı. Şurada burada tahtalar, tekerleksiz bir bisiklet, blı
motor, büyükbabanın üzerinde dinlenmekte olduğu yayları fir
lamış bir koltuk gördüm. Oysa büyükanne pufa room yani dıı.ı
odasının kapısını açınca görüntü hemen değişti. Maymun tan rı
Hanuman'ı, başka tanrıların portrelerini, hindistancevizlerinl,
yağ kandillerini ve günde üç kez tanrılara ikram ettikleri yap
rakları görünce, burasının bambaşka bir dünya olduğunu, maddi
çıkar gözetmeyen bağlarla ayakta duran bir dünya olduğunu an
!adım. Burası, yaşlı brahminlerin, imanlı ve geleneksel dindarla
rın dünyasıydı; biricik ve gerçek eylemin, vazgeçilmez ayinlerin
düzenli ve kurallı bir biçimde uygulandığı mekandı.
Doktor, aile kuşaklarının yüzyıllardan bu yana suyunu içtikll'

ıl lıahçedeki kuyuyu bana gösterirken "Tatlı sudur;" dedi. Gözleri

ı<?ıl ışıldı. Bir avuç su alırken, "Çok tatlı bir sudur," diye tekrarladı.

ı ırada, bahçenin bir köşesinde de yeni evdekinden üç kat yük

·.Pk, görkemli bir hindistancevizi ağacı vardı ve şifalı köklerinin

y.ırısı toprağın üzerindeydi. İşte benim doktorumun kökleri de

lııı bahçedeydi.

O, ailenin üç oğlunun ilkiydi ve aile onun normal bir çocuk

ıılınayacağından korkmuştu, çünkü babası ağabeylerinden biri

ıiin kızıyla, yani yeğeniyle evlenmişti. Doktor küçükken çok sık

lı.ıstalanmış, çocukluğunun ve ergenliğinin büyük bölümünü ya

ı.ıkta geçirmişti. Değişik alerjiler, nefesini kesen astım, bitmek

lıilıneyen bronşitler yüzünden diğer çocuklarla oynayamamıştı.

l!ıı nedenle hiç arkadaş edinememişti. Okuldan çok hastanede

ı.ıınan geçirmiş, babası orada çalıştığı için Batı ilaçlarını ücret

"iz olarak kullanabilmişti. "Pek çok da hormon ve steroid kullan

ıl ı ın," dedi.

Ünlü bir ayurveda doktoru olan büyükbabanın kardeşi dahil

lıiç kimse bu çocuğu iyileştirememişti. Böylece günün birinde

lwndine iyi gelecek ilacı kendinin bulacağı umuduyla büyümüş

ı ıı. Okumaya tutkun bir çocuktu ve eline geçen her kitabı okuyordu. Üstelik okuduğu her şeyi aradan yıllar geçse bile anım

... ıyabiliyordu. Önce Rishikesh'ten gelen bir swami, daha sonra

yolu Benares'ten geçen bir başkası ona kutsal metinleri okumayı öğretmişti. Çocukluğundan beri üzerinde ayurveda, astroloji y.ı da otlardan söz eden bir yazı bulunan her palmiye yaprağını

biydi; her birinin kendine özgü bir karakteri, niteliği ve tepkisi vardı. On altı yaşındayken kendi durumuna iyi gelen sekiz ot vı• karışımı belirlemiş; bunları uygun dozda kullanarak kendini iyi leştirmişti.

Öykünün bu noktasında Batılı bir doktor iyileşmesinin nedı• ni olarak ergenliğe girişini gösterebilirdi ama otlardan ve onlaıı karıştırmaktan söz ederken aldığı hazzı görünce, mantıklı hlı açıklamanın gereksiz olduğunu düşündüm. Onun sorunları beliti de hayatının dizginlerini kendi ellerine aldığı ve yolunu bulduAıı için sona ermişti; o artık hasta konumundan, şifacı konumuıııı yükselmişti.

Delikanlı kendi kendini iyileştirdikten sonra yollara koyul muş, çeşitli şifacıları ve "doktorları" ziyaret etmiş, her birindL•ıı yeni bir bilgi edinmiş, evine yeni otlarla dönmüştü. Kısa sün• içinde hastalar edinmiş, ilk başarılarını kazanmıştı. Günün lıl rinde Andra Pradesh eyaletinin bir bakanı, onu bir rahatsızlığıııı iyileştirmesi için beş yıldızlı oteline davet etmiş ve işte o gündL•ıı sonra bizim doktorun adı Kakinada'nın dışında da duyulmuştu

En etkili yöntem olan kulaktan kulağa fısıldamayla gelişen aA, umutlarla beslenmiş ve sonunda Delhi'ye hatta bana kadar ula mıştı.

Bulunduğumuz yere gelen amca ile birlikte, beni lüks Jay.ı Oteli'ne götürdüler; yol boyunca rastladığım reklamlardan bıı ranın, yörenin en şık oteli olduğunu okumuştum. Daha az şık olanların neye benzediğini tahmin etmek bile zordu! Her za manki Hintli giysilerimle bile bir oda elde edebilmek için epl'y uğraştım; sırtında çantası ile gelen bir hippi olsaydım, herhaldı• kapının önüne konacaktım. Yataklara serili olan çarşaflar beym lığını kaybetmiş, gri ve buruşuktu ama onları daima yanımda ta şıdığım sarong ile örttüm.

Yatağa uzandım ve -bugün en kanserojen maddelerden biri kabul edilen- amyant plakalarla kaplanmış olan tavanı görüm·ı·

Htılınek geldi içimden. Bir mucize olsaydı da, Kakinada'nın "lüks" ııll'linde onların bir "meslektaş"ları tarafından tedavi edilmeyi lll'ldeyen beni görebilecek olsalardı New Yorklu tamircilerimin vıızlerinin alacağı ifadeyi tahmin edebiliyordum.

l'ı·ııcereden giren müthiş bir soğan kavurması kokusu ile uyan ılı ııı. Otelin mutfağı, "deluxe" müşterileri için kahvaltı hazırla- 111.ıktaydı. Bu kahvaltıdan yararlanamayacaktım; doktorum saat '•l'kizde beni "klinik-astrolojik" incelemeye tabi tutacağından

l<.ırnım aç olmalıydı. Tedavinin ayrıntıları bu incelemeden sonra
111'1 i rlenecekti.

Otelin girişinde genç hizmetliler kirli ve ıslak bezlerle, paspas
ı·.ıpıyorlardı grimsi zemine. Dün akşam girerken gözüme çarpan
h.ıpının dışındaki çöp yığını daha da büyümüştü ve köpekler, do
ııııızlar, keçiler, inekler ve geyikler yani Hindistan'ın büyük çöp
ı, ı ı leri işbaşı yapmışlardı.

Handevuma yürüyerek gitmeye karar verdim. Yol kısaydı
.ııııa tedavinin etkili olabilmesi için gerekli olan inanç ve güveni
ı l ııymamı sağlamaktan çok uzaktı etrafimda gördüklerim ... Boz
ı ı·ııkli pis sıvılar açıkta fokurduyor, hava kötücül bir yaşantısı
ı·.ırınış gibi nefes alıp veriyordu sanki. Uyuşuk ineğin biri durup
lııı bulanık sıvıyı içti, Hindistan'daki bütün hayvanların yaptığı
ı:ılıi yüzünü toprağa sürerek yoluna devam etti. Yüzlerini daima
ı ı ıprağa yakın tutmaktaki amaçları, rastlayabilecekleri her lok
ııı.ıyı değerlendirmek olabilirdi. Bu ineğin vereceği sütü ve o sütü
ıı,l'Cek insanları düşündüm. Hindistan' da ortalama ömrün elli iki
vıl olduğunu geçirdim aklımdan ve "amcanın" söylediği bir sözü
.ııı ı ınsadım; onların ailesinde hiç kimse altmış yaşına geleme
ııı i)ti. Büyükbabanın kardeşi, benim doktorun ustası olan ünlü
.ıyıırveda uzmanı bile elli sekiz yaşında kalp krizinden ölmüştü.
•;oylendiğine göre, ne zaman öleceğini bilmiş ve söylemişti.

"Doktorum" neşeyle, gülümseyerek, gözleri daha da ışılda mı,

olarak bekliyordu beni. Bir tabureye oturttu, karşıma geçti, kol
larımı havaya kaldırttı, bileklerimi tuttu ve gözlerini yumarak
damarlarımda dolaşan kanın nabzımdaki atışlarını dinlemeyı•
başladı. Sonra bedenimin sol tarafında yolunda gitmeyen bir Şl'Y
ler olduğunu söyledi. "Bu bir enfeksiyon" dedi ve soyunup yerdı•
ki hasırın üzerine uzanmamı istedi. Sol tarafımda, ameliyattan
bana armağan kalan koca bir fıtık vardı ama o bunu önemsenw
di. Bütün karnımı boydan boya geçerek sırtıma uzanan ameliy;ıl
izimle ilgilendi. Ona üç türlü hastalığım olduğunu ve bu kesiAlıı
böbreğimdeki urun alınması için yapıldığını anlattım.
"Ameliyat Hindistan' da mı yapıldı?" diye sordu.
"Hayır. Amerika'da," dediğimde, buna çok şaşırdı. "Hindb
tan' da böbrek için beden arkadan kesilir, böyle önden geçilmez,"
dedi.
Sonra dikkatle bacaklarımı, dizlerimi, karaciğer bölgemi vı•
gözlerimi inceledi. Dilime bakınca yüzü aydınlandı. Büyük hlı
keşif yapmışçasına, "İşte, işte enfeksiyonu buldum!" dedi ve ilıı
ilginç soru sordu.
Hiç basurum olmuş muydu?
Evet, yirmi yıldır vardı.
Hiç sırtım ağrımış mıydı?
Evet, sık sık ağrırdı, bu durum hastalanmadan önce artmıştı.
Gizemin anahtarını bulmuş gibi mutlu olmuştu. Ona göre, bı•
nim bütün bahtsızlığımın kökeninde basurum yer alıyordu.

"Siz Batılılar bunu önemsemezsiniz ama basur önemli hlı
hastalıktır ve çok ciddiye alınmayı gerektirir."
A teşyiyen de bu sorunumla yakından ilgilenmişti. Bu "dokto
ra" göre basur, bedenimin orta yerinin, midemin çevresinin eıı
feksiyon kapmasına yol açmıştı. Enfeksiyon oradan da böbreAı•
geçmişti. Bana söylediğine göre böbreğin ortasında bir yay vardı
ve bu yay öyle uzundu ki, dünyanın çevresini bile dolaşabilirdi.

ı\ıııa benim yay bozulmuştu. Gerçi bunda telaşlanacak bir şey
vı ıktu; çünkü o, uygun ilaçlarla bunu düzeltebilirdi. Her şeyden
ııııce bir hafta boyunca midemi temizlemeliydim.
"Şu anda mideniz kurtlarla doludur ve bu koşullarda ilaç etki
. ı ıııez," diyerek durumu özetledi.
.
"Kurt mu? Midemde mi? Hayır, kurt falan yok!"
"Peki siz bunu nasıl bilebiliyorsunuz?" diye sordu meydan
ıılrnrcasına.
"New Yorklu doktorlar defalarca baktılar mideme."
Ona yalan söylemişim gibi gülümsedi ve muayenenin ikin
' ı bölümüne, yani astrolojik bakıya geçti. Bir büyüteçle elimin
ılPil, başparmaklarımın ucundaki çizgileri uzun uzun inceledi.
'ıı ıııra büyük bir dikkatle didimdeki izleri araştırdı; benler, kara
11.ı da kırmızı lekeler üzerinde durdu. En sonunda da doğum saa-
1 1 111 ve günümü alarak uzun hesaplar yapıp 2526 rakamına vardı.

lllı benim için önemli bir tarihti. Bu rakamı daima anımsamalı ve
lıi· kimseye söylememeliydim.
Yıldızlarımın konumu benden yanaydı. Sadece Mars'ın üze
ı ııııde kötü bir etkisi olduğu için bu gezegenin etkilerine dikkat
l'l ıııeliydim. O elbette Mars ışınlarına kafa tutabilecek, o ışınları
ı•ıııebilen otları ve bitkileri tanıyordu. Bu otlar, bugün benim için
lı.ızırlayacağı ilacın içinde yer alacaklardı. Hastalığım her şeyden
ı ıııre kanımdaydı ama ben onun üstesinden gelebilecektim.
Peki ne kadar sürecekti bu?
Eğer otları uygun metallerle -o bana altını öneriyordu- birlik-
1 ı• alırsam altı aylık bir tedavi yeterli olacaktı. Metaller kullanıl
ııı.ızsa tedavi bir yıla kadar uzayabilirdi.
Altın mı?
Hayır, kaygılanacak bir durum yoktu. Altını bana yutturma
ı l.ııı önce onu sıcak bir işlemle küle döndürecekti. Zaten söz ko
ı ı ı ı s u olan sadece birkaç miligram altındı. Ama bu kadarcığı bile
ıl.ıcı n etkisini çok artıracaktı.
239
Bütün muayene boyunca bize çevirmenlik yapan "amca" bu
noktada bir kağıt ve kalem çıkarttı ve hesap yapmaya başladı;
bütün tedavinin ölçü birimi bir mandal yani kırk bir gün yetecek
kadar ilaç anlamına geliyordu. Bu tedaviyi altı ay sürdürebilmek
için dört buçuk mandal kullanmalıydım. Altının miktarı, teda·
vinin tümü ve bugün öğleden sonra başlayacak mide temizliAI

bana 120 bin rupiye mal olacaktı; bu da aşağı yukarı 250 eurıı ediyordu. Bu, Kakinada için çok büyük bir paraydı ama gözdeıı çıkarılamayacak bir miktar da değildi benim açımdan.

"Doktor" tedavi süresince yediğim her şeye çok dikkat etmeııı gerektiğini bildirdi. Bana iyi gelecek yiyecekler; yangıyı soğutan soğan ve sarımsaktı; havuç, pancar, patates gibi karanlıkta, top· rak altında yetişen hiçbir şeyi yememeliydim. Buğday ve pirinciıı her türlüsünü yiyebilir, bunl'1rın altı aylık olanını yeğleyebilir; ayrıca salata, fasulye, nohut ve meyve de yiyebilirdim.

Altın konusunda ısrarlıydı. Bu bileşimle bana mutlak bir sa<unk> lık garanti ediyordu. Tedavide altın yer almadığı takdirde garan tisi "sadece yirmi yıl" geçerli olabilecekti.

"Yirmi mi? O bile çok!" dedim. Bunun üzerine ellerimi Yl' niden incelemek istedi. Ellerimi bitiştirmemi söyledi ve serçı• parmaklarımla başparmaklarımın kavuşma pozisyonlarına bal< tı. Amcasının "ışın" sözcüğüyle çevirdiği bir şeyler söyledi ama yine Mars'tan mı söz ediliyordu yoksa New York'ta aldıklarııı mı anlatılmak isteniyordu anlamadım. Gerçi "doktor'un aldığını radyoterapiden haberi yoktu ama izlerini bedenimde görmü<unk> olabilirdi. Işın tedavisi de üzerimde bazı izler bırakmış olmalıydı ve bunlar Mars'ınkilerden daha zararlı ve belirgindi kuşkusuz.

İşe bir mandal kullanmakla başlayacak; öğleden sonra ilaç·)arın hazırlanışını görmek ve midemin temizliği için gerekli ilk ilacı almak için geri gelecektim. Bu oyuna katılmaya, daha doA·

rusu bakış açımı değiştirmeye karar vermiştim. Aradığım ilacı

bulamadığım için hayal kırıklığına uğrayacağıma, bu alışılmadık

durumdan yararlanmaya ve başka türlü belki de farkında bile

olmayacağım bu dünyaya bir göz atmaya niyet etmiştim. Zaman

yitiriyor olduğumu düşünmeyince her şey çok daha güzel ve il

ı:i nç bir hal aldı.

Otele döndüğümde çok acıkmıştım ama lokantayı perdeleri

lıı ınış, pencereleri kapanmış, kahvaltı dağınıklığı toplanmamış

olarak görünce içeri girmekten vazgeçtim. Başına dert açmak

istemeyen geleneksel gezgin formülünü uygulayıp, katı yumurta

ve muz (iki ucunu kopardıktan sonra) yiyerek durumu kurtar

ıııaya karar verdim. Yumurta mı!? Sanki garsonun elini yemek

istediğimi söylemiştim. Burası vejetaryen hatta vegan bir lokan

ı . ıydı ve yumurtanın hayat anlamına geldiği mekanda yumurta

lıııılmam olanaksızdı. Eğer bu konuda çok ısrarlıysam ... yumurtayı odamda yiyebilirdim.

Oğleden sonra "doktorun" evinde müthiş bir telaş vardı. Diyabet

l l'davisi gören bir hasta benim ilacım için bazı otlar bulmakla

ı:iirevlendirilmişti ve şimdi getirmiş olduğu torbanın içindeki

her şeyi "laboratuvarın" tozlu zemi nine dökmüş, karıştırıp dunıyordu. On dört yaşında, şişman ve biçimsiz bir kız, yanında an

ı ıesi ile birlikte Visakhapatnam'dan henüz gelmişti. Bu ikili her

hafta beş saatlik bir otobüs yolculuğu yaparak geliyordu çünkü

kız hem oburluk hem de sedef tedavisi görüyordu. Annenin söyll'diğine göre, şimdi bir de bitlenmişti

!

Uzaktan gelen bütün öteki hastalar gibi bu iki kadın da orada

ııyuyacaklardı ve konaklamayı hak etmek için ellerine tahta bir

havaneli almış, taş havana atılan otları dövüp duruyorlardı.

Süpürmeye gerek bile duymadıkları avluda yere oturmuş,

-;ıl ışıyorlardı. Havanellerinin ritmik kalkıp inişi sırasında bazı

ollar ya da kökler havandan dışarı sıçrıyordu. Dökülenler elin

.ıyasıyla toplanıyor, yeniden -yerdeki tozlarla birlikte- havanın

içine atılıyorlardı. Bir ara, annenin obur kızının saçından -muhtemelen- bir bit aldığını ve onu tırnağıyla yerde ezdikten sonra ellerini yıkamadan yine "ilacımın" içine sokarak çalışmaya devam ettiğini gördüm. Akşamüstüne doğru, yeşilimsi püre minil< porsiyonlara bölündü, bunlardan minik toplar yapıldı ve sonra

kurumaları için güneşe serildi.

"Laboratuvarın" içinde yaşanan büyük telaşın dışında kalanlar yalnızca doktorun iki küçük kardeşiydi. Önce televizyonda gürültülü bir film izlemişler, sonra elektronik bir oyuncakla oynamaya koyulmuşlardı. Bir tanesi eyaletin başkenti olan Haydarabad'dan yeni dönmüştü; orada bir bankada iş bulabilmek için açılan sınava katılmıştı. Bu kez kazanamamış bile olsa, kazanana kadar defalarca deneyecekti. Her ne pahasına olursa

olsun bir memuriyet edinmek peşindeydi.

Yeniden otelime dönmek üzereyken "doktorum" elinde bir

bardakla gülümseyerek çıkageldi. Bardağın içinde yeşil renk

te bir sıvı vardı. Bunu elleriyle hazırladığını ve şimdi herkesin

önünde içmemi istediğini söyledi. Bu sıvı midemdeki kurtları

dökmeye yarayacaktı. Neyse ki yanımda bir şişe temiz suyum

vardı. Suyu boşalttım, sıvıyı şişeye doldurdum ve bunu uyumadan önce içmeyi yeğlediğimi söyledim.

"Amca" durumu anladı. "İlaçların nasıl hazırlandığını hastaların görmemesi gerekir," yorumunu yaptı.

Kanserimi iyileştirecek olan ilacın karışımında neler oldu

ğunu sordum; o yirmi dokuz bitkinin karışımından yapılıyordu.

"Doktor", iki sözlük yardımıyla bana bu otlar arasında Anacyc/us

pyrethrum ve Celosia Cristata bulunduğunu açıkladı. Sonra kaygılanarak lafın devamını getirmedi. Neden formülü öğrenme!< istiyordum? Yoksa bunu -onun deyimiyle- bilim adamlarına satmayı mı düşünüyordum? Böyle bir niyetim olmadığı konusunda yeminler ettim ama bu ona yeterli gelmedi. Bileşimin devamını

saymak yerine, kırk bir gün kullanmam gereken bu ilacı hazırla-

ıııak için bir mandal, on iki kilo ot ve kök kullanıldığını, bunların

ı ıiınünün ezilip kurutularak ellişer gramlık haplara dönüşeceği

ıı i cınlattı.

Sokağa kadar bana eşlik eden "doktor", temkini konusunda

ı ıııa anlayış göstermem için yalvarıp durdu. Kansere çare olan

ıl.ıcının formülünü gizli tutmak istemiyordu hatta bu konuda

ı ıııa yardım etmemi bile bekliyordu. Bu formülü Dünya Sağlık

(lrgütü'ne vermek ve insanlığın hizmetine sunmak arzusunday

ı l ı. Ben örgütün genel müdürüne yazsam, ona ziyaretimden söz

l'lsem ve doktorun araştırmalarına başlayabilmesi için bir fon

ı·;tesem, ne iyi olurdu. Onun planı buydu ve söylediğine göre,

l ıı ı n u "amca"nın huzurunda konuşmamız gereksizdi.

l ltelde, kertenkele yeşili sıvıyla dolu şişenin karşısına oturdufl,ıı ında, onu içebileceğimi düşündüm. En azından bir kereliğine ı .ıdına bakabilirdim! Bunu yapmamak genç doktorun iyi niyeti

ı ıı· ve coşkusuna ihanet etmek anlamına gelecekti. Ama içmekle

ı lı· kendi sezgilerime karşı çıkmış olacaktım, bu nedenle şişedeki

l ıiitün sıvı, guruldaya guruldaya lavabonun deliğinden aktı gitti.

•;ı ıı ı derece etkili ve güçlü bir karışım olsaydı bile hiçbir işe ya

ı.ı ınayacaktı çünkü bir dirhem bile inancım yoktu. Ertesi sabah

"doktora" elbette yalan söyledim.

Hapların kuruması süresince Kakinada'da kaldım. Bu süre

i\·ınde yörenin birkaç eski tapınağını ziyaret ettim, iki yüz yıl

ı ıı ıce İngilizlere kafa tutmak için buraya gelen Fransız sömürge

' ilerinin yerleşmiş olduğu limandan geriye kalanı görmeye git

ı ı ıı ı ve elbette birkaç kez daha doktorla baş başa kalarak onunla

lwıı uştum.

İnsanın bütün silahlarını elinden atmasına neden olacak

lwlar içten, gerçekten alışılmadık bir tipti. Bana bir süre önce

lımhmaçarya olduğunu yani bekaret yemini ettiğini, evlenme-

ye niyeti olmadığını anlattı. Kendini tıbba adaması gerektiğini

hissediyordu. Shastralarda yani kutsal yazılarda evrenin bütün

olgularının yorumlarının yer aldığına inanıyordu. Önemli olan,

bunları yürekten okumayı öğrenebilmekti.

Dünyaya bakışı bilimin, astrolojinin, dinin ve felsefenin karışımından oluşuyordu. Bu Batılı düşünce biçimine son derecl'

aykırı bir durumdu; çünkü Batı'da alışılmış olan, bilimin bütün

diğer alanlardan ayrılması ve hatta bilim dallarının bile birbirinden ayrı tutulmasıdır. Oysa geleneksel bir Hintli için bunun tanı tersi normaldir, çünkü onun gözleri, her şeyin birbirine bağımlı,

bölünemez bir birliğin parçaları olduğunu görmeye alışmıştır Vl'

sadece bir bedenden değil ama aynı zamanda bir zihin ve ruhtan

oluştuğu için, hastalanan insanın tedavisi, onun tek bir özelliği

üzerine eğilerek yapılamaz. B.izler ise tedaviyi, beden üzerindl'

yoğunlaştırırız.

Hint bakış açısına göre, fizik ve metafizik birbirine zıt kavramlar olmayıp birbirlerini bütünlerler. Bütün bilimlerin ilki Vl'

en kadimi olan astroloji hala tıp biliminin bir bileşenidir; din Vl'

felsefe, ahlaki ve fiziksel (yogayı düşünmek yeterli) ilkeleriylP

gündelik hayata yön verici roller taşıdıkları için hastalığın tanısı

ve tedavisi sırasında asla dışlanamazlar.

"Doktor"un sahip olduğu kökler bu geleneğe bağlıydı ve o

bana otların kişiliğinden, gezegenlerin ışınlarından, böbrekteki

yaydan, seslerin şifalı güçlerinden, domuz başlı tanrıdan, bedeni temiz tutabilmek için bu tanrıya yakarmak gerektiğinden söz ediyordu; "çünkü" diyordu, "domuz, insanın bütün deliklerinden

çıkanları -göz çapaklarını, burun sümüklerini, tükürüğü, dışkıla·

rı- yer". Sonra şöyle ekliyordu: "Bedenin hem iç hem dış temizliği

sağlık için son derece önemlidir. Ama daha da önemlisi ruhu te·

miz, zihni dingin tutmaktır."

Bizim gibi modern Batılılar için bütün bunlar pek tuhaf ve

kabul edilmesi zor şeylerdir ama Hintli düşünceye göre bede-

ıiin sağlıklı olması amaç değil, ruhun sağlıklı olabilmesi için bir

.ıraçtır. Hintliler için hayat sadece yaşanmak için değil, onu anla

ııak için vardır. Başka türlü söylersek; yaşamak için yaşanmaz.

t\ınaç, yaşamanın anlamını keşfetmektir. Bu noktaya varabilmek

ı◆· i n bedenin sağlıklı olması olumlu bir koşuldur ama tek başına

vl'terli değildir. Sağlığın tersi yani hastalık da ruhsal yükselme

ı◆· i n harika bir fırsat olabilir. Sözün özü, bu bakış açısıyla biz Bat ılıların alışık olduğu tarzda bilimsel akıl yürütmeler olanaksızdır. Ama ayurveda geleneğinin temelinde yatan bakış açısı budur ı◆ıe.

Sanskrit dilinde Ayuh, doğum ve ölüm arasında geçen süreye

Vl'rilen addır; Veda ise bilgi anlamındadır. Böylece ayurveda ya

.,;.ıın bilimidir yani beslenme, solunum, hareket ve sağlıklı olmak

ı ◆· i n alınacak ilaçlar hakkında bilmek gereken her şeyi içerir;

.ıyurveda insanın kendisi ve evren arasında var olan dengeyi konıınayı, fiziksel bedenimizin yanı sıra zihinsel ve ruhsal bedeni

ııiizin de güçlerini olabildiğince geliştirmeyi amaçlar. Ulaşılacak

ı·ıı son nokta, bizim sağlık adını verdiğimiz şey değil; yaşam ve

nliim döngüsünden kurtulmak anlamına gelen mokshadır.

Esenlik ve insanların birbirlerine esenlik dilemeleri söz ko

ııı ısu olduğunda, "doktor", Hint usulü selamlaşmada ellerin göf•,iis önünde bitiştirilmesinin insanın karşısındaki kişiye fiziksel iyilik aktarmaya yaradığını söylüyordu; bu şekilde esenlik dilı·rken enerji aktarma noktaları bir araya getirilmiş oluyordu.

1 1 i ndistan' da, kendinden daha yaşlı, daha eğitimli ya da daha

•;,ıygın birini esenlemek isteyen, gidip onun ayaklarına dokunur

◆ iinkü onun enerjisiyle yüklenmeyi amaçlar. Bu hareket esenle

ııl'n kişinin gücünü azaltır ama buna izin vermek büyük bir cömertlik göstergesidir.

"İnsan ayakları sayesinde ayakta durur," dedi "doktor". "Bütün ı:iiç ayaklardadır. Ayaklarına dokunulan kişi ne kadar güçlüyse,

.. d i nilen enerji yüklemesi o kadar zengin olur."

"Doktor"un coşkuyla OM gibi kutsal bir ses ile sağlık kazan·

mayı ve gezegenlerle bitkiler arasındaki ilişkileri anlatışını din
liyordum; bir Batılı'ya pek anlamsız gelen bu bağlantılar beni
büyülüyordu. İçimden gelen bir ses, kendi çerçevesi içersindı•
Kakinada'lı "doktor"un insan hakkındaki görüşlerinin, beniııı
New Yorklu pek başarılı tamirci/erime oranla çok daha gen i□.
daha karmaşık ve daha büyülü olduğunu söylüyordu. Ona gön•
beden kesinlikle bir makine; hastalık da fiziksel bir olay değildi
ve işte bu nedenle tedavi de sadece kimyasal maddelerle sınır
landırılamazdı. Onun bende uygulamayı planladığı kanser teda
visi, gezegenlerin etkilerini de göz önünde bulunduruyordu!
Onun otları, gezegenleri, hayvanları birer birey gibi anlatı□ı
hoşuma gidiyordu. Ama asıl hoşuma giden kendisiydi; geleneğlıı
örsü ile modernliğin çekici ar-asında sıkışmış kalmış tertemiz blı
insandı; hayatın gizemini anlamaya hevesli ama her şeyi bir ka
zanca dönüştürmeye de eğilimli bir Hintliydi. Arkadaşları yoktıı,
desteği yoktu, iki niteliksiz kardeşi, "sofistike ve ateist" amcası,
"dindar ve tutucu" büyükanne ve babası arasında kendini yal
nız ve anlaşılamayan bir kişi olarak hissederken, onu dinlemeye·
gönüllü, söylediklerini not alan, dışarıdaki dünyayla bağlantısını
kurabilen ben çıkagelmiştim hayatına!
Oradan ayrılırken bana iki eliyle, saygıyla ilaçları uzatışııı
da sanki kutsal emanetleri teslim eden bir kişinin huzuru var
dı. Bir an için bu ilaçları içmeyi bile düşündüm. Ama, yenidl'ıı
dönüşümle kazanılmış plastik poşetlerdeki o minik kahverenı.ıı

toplar, yolculuktan dönünce bir tarafa atılıp unutulan nesnell'ı
arasındaki yerlerini almakta gecikmediler.

Oysa onu, her şeyden uzaktaki o köyde, iki gübre fabrikası
nın bacasından tüten dumanların altında yaşayan ışıltılı gözlıı
"doktor"u hiç unutmadım ve içimde inceden inceye bir vicdaıı
azabı taşıdım, çünkü ona yardım etmek için hiçbir şey yapma
dım. Dünya Sağlık Örgütü'ne bir mektup bile yazmadım!

llııradan geçmiş olan kişi

Yolculuk etmek; hayatın keyfi; benim için bir gençlik hevesiyken,
·.ıınradan bir meslek, bir var olma biçimi haline geldi. Daima
.ıynı ama daima farklı; yola çıkmak üzere hazırlanmak, gitmek,
lıakkında yazmak. Peki bütün bunların anlamı nedir? Bütün iç
ı ı·ııliğimle söylüyorum ki; bir kez bile durup bunu kendime sor
ıııaın ıştım.

Şimdi, Benares'te Ganj Manzara Oteli'nin terasında oturmuş,
ı l iıııyanın en kutsal nehrinin ve sözlerle anlatılamayan o en ka
ıl i ııı insanlığın akıp gidişini seyrederken ansızın bu anlamı çö-
1.1vermiştim. Böyle sürekli devinim halinde olmamın, daima
ı l ı<unk>ımdaki bir şeylerin arayışı içinde bulunmamın nedeni çok
lı.ısitti. Benim içimde hiçbir şey yoktu. Bomboştum. Ne var ki;
lıir sünger gibi, içine batırıldığı şeyi emmeye hazır sünger gibi
l ı ı<unk>tum. Onu suya koyarsan ıslanır, sirkeye batırırsan ekşi olur.
1 1 iç yolculuk etmemiş olsaydım, söyleyecek, anlatacak tek sözüm

l ıile olmayacaktı; neye kafa yoracağımı hiç bilemeyecektim.
Yolculuk yapmak beni coşturuyor, canlandırıyor, düşünecek
lıı ıuu yaratıyor, beni yaşatıyordu. Yeni bir ülkeye varmak, çok uzak
ıuupraklarda olmak bende her zaman yeni bir alev tutuşturuyor,
yı·ıii bir aşk yaratıyordu; içim içime sığmaz oluyordu. On beş ya
·,.ı ında aşçı yamaklığı yapmak üzere İsviçre'ye gittiğimde ilk kez
"ıuuırı aşışımı, yıllar sonra otomobille tek başıma Güney Afrika'yı
l ı ıydan boya kat edişimi, Saygon'daki ilk günümü, Angkor Wat'ın
v.ıirünüşünü, Semerkand'a, Kaşgar'a, atla Mustang'ın başkenti

Mantang'a girişimi, daha dün gibi anımsıyorum. Her seferindt•
tattığım, bir keşif duygusuydu.
Hala bunu mu sürdürüyordum? Kemoterapi ve radyoterapi bıı
özelliklerimi yok edememişti. Hatta beni bunları yinelemem içlıı
kışkırtıyorlardı. Eskiden serüven ve düşünceler peşinde koşar
dım; şimdi de hastalığım için bir doktor, bir ot, büyülü bir formül,
bir mucize, bir çözüm arıyordum. Ama yöntemim değişmemişti.
Bunu dışarıda, dünyada arıyordum. İnsanoğlu hep böyle yapını
tır, diyordum kendi kendime. Bütün gizlere açılan kapının analı
tarını daima kendinden uzakta, bambaşka yer ve zamanlarda
aramıştır. Arananın hep bir mağarada, kumun çöllerine gömühı
bir firavun mezarında ya da okyanusun derinliklerinde yataıı
Atlantis'in yıkıntıları arasında bulunacağı umut edilmiştir.
Ve arada sırada birisi çıkmış, her şeyi tehlikeye atarak bu

gizi bulmak üzere aramaya koyulmuştur. İşte bunun içindir l<ı
her uygarlıkta bir kahraman-gezgin bulunur. Tanrıların, uzuıı
bir yolculuk sonunda yolunu kaybederek evine dönen savurgaıı
oğlu; ölümsüzlük peşinde uzun yollar kat eden Sümer kralı Gıl
gamış, dünyanın bilinen sınırı olan Herkül sütunlarının ötesiıw
gitmeyi bir takıntı haline getiren Odisseus ...
Sanki bedeni hareket ettirmek ruhu yüceltmeye yararını
gibi, yolculuk daima bir ruhsal gelişme aracı olarak görülmüştür.
Hindistan' da kutsal dilenciler olan sadhuların su gibi olması gl'
rektiği söylenir; bulanmamaları için daima dolaşmaları gerekir.
Ben de olduğum yerde kalsaydım, kesinlikle bulanırdım.
Ya şimdi? Daha Kakinada'dayken yolculuk yapmayı sürdür
dükçe daha az şey öğrendiğimi düşünmüştüm. Arada sırada yol
!ara düşmekteki eski heyecanımın tutkalla yapıştırılmış çatlal<
bir Çin vazosu gibi boğuk sesler verdiğini düşünüyordum. Hem,
nereye kadar gidebilirdim ki? Dünyanın her köşesi bir vaat sunu
yordu. Yoksa doktor Brian Weiss'ın "geçmiş yaşam terapisi" adı
nı verdiği yöntemle, geçmiş hayatıma mı dönmeliydim; belki dt•

l11•nimki gibi bir hastalığın kökleri, yüzyıllar önce yaşanmış bir
l l'avmada yatıyordu. Yoksa Nica ile denediğim türden bir "astral
o,pyahat" mi denemeliydim? New age kitaplarda bu seyahatlerlı· nerelere varıldığını okumuştum. Brezilyalı şifacılar aracılı P,ıyla Astral Hastane'den bir randevu alabilir, bütün gelenek ve
ı ı ınanların en iyi doktorlarının buluştuğu ruhsal bir mekanda

. .

"l'ı•nklerin, kokuların, seslerin ve lazer ışınlarının" kullanıldığı

l<i'.',iisel bir tedavi alabilirdim.

Belki sadece yorgundum ama benim için de durup dinlenme

ı.ı ınanının geldiği düşüncesi o kadar da tiksindirici gelmiyordu.

ilin birinci yolculuğumun sonunda dinlenmek üzere Ganj Man

ı . ı ra Oteli'ne gelmiştim; kendimi, otelin titiz sahibi Shashank'ın

.

lıı•r sabah gün doğarken terasın altındaki tapınağında, tanrısı

Maymunların Kralı Hanuman ile ilgilendikten sonra günün geri

11.ılanında müşterilerini sohbetleriyle, basit ama tertemiz veje

ı .ıryen yemekleriyle, öğütleriyle ve akşamları si tar konserleriyle

l<ı ınuk etmesinin huzuruna bırakmaya karar vermiştim.

Buna ihtiyacım vardı. Bu kez Hindistan'ın en güzel ama pis

vı• umutsuzluk saçan eyaletlerinden olan Bihar'dan geliyordum;

lıir zamanlar en varlıklı cumhuriyetlerin, bilgelerin yönetimin

ı lı·ki büyük imparatorlukların yaşadığı topraklar, bugün ülkede

·,lddete ve vahşete en çok sahne olan yer haline gelmişti. Bihar,

llııdizm'in beşiğiydi ve işte ben bunun için oraya gitmiştim.

Rajgir'i ziyaret etmiştim; Akbabalar Tepesi'nde Buda ve hem

l<ıızeni hem en sevdiği öğrencisi olan Ananda'nın birlikte med i tasyon yapmak üzere çekildikleri mağaraları görmüştüm; bir ı lıinemin içsel yaşam tapınağı olan, İ.S. 4. 13. yüzyıllar arasında

-

Asya'nın en parlak zihinlerinin gelip geçtiği o büyük, ünlü Budist

ııııiversite Nalanda'ya gitmiştim. 13. yüzyılın sonunda Müslüman

l'igalciler bu tapınağı yerle bir edip on binlerce öğretmen ve öğren
ıiyi kılıçtan geçirince, Budizm Himalayalar'ın ötesine, Tibet'e, Çin'e
vı· sonra da Japonya'ya sığınmış, varlığını oralarda sürdürmüştü.
249

Sonra Bodhgaya'ya geçmiştim, Buda'nın altında otururken
Nirvana'ya, aydınlanmaya ulaştığı ünlü kutsal incir ağacının toru
nunun torununu görmüştüm ve oradan taksiyle Benares'e gelmiş
tim. Taksi şoförü, karanlıkta otomobilleri durdurup soyan haydut
!ardan korktuğu için gün doğmadan yola çıkmayı reddetmişti.
Spiritus /oci'yi hissetmek, -aslında yedi tepeyle çevrili küçül<
bir toprak parçası olan- Budizm'in tarihsel yerlerini dolaşmalı,
önce Musa'nın, sonra İsa ve Muhammed'in yaptığı gibi insanlılı
tarihinin akışını değiştiren ve 2500 yıl önce burada doğmuş oları
Buda'nın izlerini sürmek istemiştim.
Buda'nın yürüyüşünün aşamalarını birbiri ardına dolaşmı
tını çünkü -bunu giderek daha iyi anlıyordum- onunki de aslınd.ı
bir yolculuk efsanesiydi. İnsanın sahip olduğu madde ve fiziksı•I
varlıktan yani bedenden yola çıkan ve daha ruhsal olana doğrıı
sürdürülen bir yolculuktu bu. Buda'nın durumunda bu zihnlıı
boşluğu, "Nirvana"nın hiçliği idi. Hepimizin bilinçaltından doA
ruladığı bu efsane hala gücünü sürdürüyordu.
Gautama Siddharta bir prensti. Gençti, varlıklıydı ve mu ı

!uydu. Güzel bir kadınla evliydi ve karısı ona sağlıklı bir oğlaıı doğurmuştu. Babası, minik Sakya Krallığı'nın hükümdarıydı vı• sırası geldiğinde tahta kendisi oturacaktı. Ama günün birindı•, içerde, her şeyden korunarak büyümüş olduğu kentin kapısııı dan dışarı çıktı ve bir hastayla, bir ihtiyarla ve bir ölüyle buruıı buruna geldi; işte o zaman insan bedeninin -kendininki dahil yalnızca neşe değil, aynı zamanda acı kaynağı da olduğunun far kına vardı.

Bu düşünce onun peşini bırakmadı. Bu düşünce, karısını, o• !unu ve krallığını terk etmesine, hayatını baştan başa değiştirmı• sine ve sadece kendisi değil bütün insanlık adına, acıdan bir çıkı• yolu bulmak için arayışa girmesine neden oldu. Başlangıçta hı•ı şeyin sorumlusunun beden olduğunu düşündü ve ondan kopma ya çalıştı; bedeninin yiyecek, su, örtünme arzularını duymazdaıı

ı.:ı·ldi. Altı yıl boyunca ormanda günde tek bir pirinç ya da su •;,ıın tanesi yiyerek keşiş hayatı sürdürdü. Gandhara'nın o güzel lwykellerinden bazılarında görülebileceği üzere, o sıska ve içler .ırısı iskelete dönünce artık ayakta duramayacağını ve bilincini yitireceğini anladı. Bedenin arzularını yerine getirmeyince, zih ıiiıı arzuları da gerçekleşmiyordu ve bu da meditasyon yapmasını ı•ııgelliyordu. Bunun üzerine sağlığını kazanmaya karar verdi. İnsanların ona sundukları ile yaşamaya çalışırken, arayışını

"ı·ssizce sürdürdü ve günün birinde, sonradan bodhi yani aydın-

1.ıııma adını alacak ağacın altına oturdu; yanıtı alana dek bura

ıl.ın kalkmamaya karar vermişti. Karşı koyması gereken pek çok

ılıirtüyle karşılaştı.' O hepsinin üstesinden geldi, hatta en sonunda onu baştan çıkarmaya çalışan üç güzel dansçı kızın görüntü

"" nü bile görmezden gelebildi.

Gün doğarken kazanmıştı. "Şimdi bilinebilecek her şeyi biliyorum, sahip olunabilecek her şeye sahibim. Başka hiçbir şeye J[?]t'reksinmem yok," dedi. Yalnızdı ve onun "Aydınlanış"ına yalnız

' .ı toprak tanık olmuştu.

Artık Aydınlanmış ya da Uyanmış yani Buda haline gelen

prens, yedi hafta boyunca bunca borçlu olduğu ağacın çevresin

ılı·n ayrılmadı, sonra Benares'in dışında bulunan Sarnath'a geçti

vı· orada ilk kez beş öğrenci önünde Yasa Çarkı'nı harekete ge

ı, ırdi. Bedenin körlemesine zevkler peşinde koşmasıyla, bedenin

v" geri kalan her şeyin çilecilikle reddi arasında bir "Orta Yol"

lıılunduğunu, bu yolun tutkulardan kopmaya, içsel huzura gö

ı ıı rdüğünü öğretti ve bu yolla acının da dışına çıkılabileceğini

lııldirdi: Dharma yolu; görmenin, konuşmanın, davranmanın, ça-

Duyularının bilinen dürtülerinin yanı sıra, benim -siyaset dürtüsü- adını

verdiğim ve çok sevdiğim bir tanesi ile de savaştı. Buda'nın düşmanı Mara

yani şeytan, bir ulak biçimi aldı ve ona geri dönmesi için yalvaran ailesinden haberler getirdiğini söyledi. Tahtına el konmuş, babası hapse düşmüş, malları, karısı ve oğlu zorbaların eline düşmüştü. Yalnızca o, Buda, adaleti

ve barışı geri getirebilirdi.

lışmanın, yaşamanın, heveslere sahip olmanın, bilinçli olmanın

ve meditasyon yapmanın doğru yolu.

Buda'nın Aydınlanma olarak ne yaşadığı bir gizem olarak kal
dı. O bundan asla tam olarak söz etmedi. Sözcüklerin her zamaıı
anlamaya yardımcı olamadığını söylerdi. Herkes bu deneyinıl
bizzat tatmalıydı. O, izlenecek yolu göstermişti. Başkalarına dll
şen, bu yoldan yürümekti.

Efsanenin bize aktardığı bütün anlatımlarda Buda sağduyulu,
körlemesine inanmaya, okült olana ve inaklara karşı olan bir ki I
olarak tanıtıldı. Onu entelektüel soru yağmuruna tutan bir ö
rencisi, ruhun doğumdan önce de var olup olmadığını sorunca,
Buda ona, oklarla delik deşik edilen askerin öyküsünü anlatmış
tı. Okların bedeninden çıkartılması için acilen sağlık ocağına gil
türülen asker, bu sırada ısrala onu kimin yaraladığını ve bunıı
yaparken niyetinin ne olduğunu öğrenmeye çalışıyordu. Bud.ı
bu öyküyle öğrencisine, sorusunun önemsiz olduğunu çünkü ya
nıt her ne olursa olsun, önemli olanın, doğmanın, yaşlanmanııı,
ölmenin ve acı çekmenin anlamını kavramak olduğunu ifade et
mişti. Buda tanımlamalardan hoşlanmazdı. Onların da sözcüklı•ı
gibi tuzak yüklü olabileceğini bilirdi. Bir keresinde öğrencileri
öldükten sonra hala onlarla olup olmayacağını sorduklarında,
onlara yanıtı şu olmuştu:

"Evet dersem bir karmaşaya yol açarım; hayır dersem başk.ı
bir karmaşa yaratırım. Tathagata, ölümden sonra okyanus gibi
sınırsız olacaktır."

Tathagata, kendinden söz ederken kullandığı ve anılmak istl'

diği addı. Bu adın anlamı şuydu: "Buradan geçmiş olan kişi." Bu

nunla vurgulamak istediği; özel bir insan olmadığı, ne ilk ne ılı•

son Aydınlanmış Kişi, bir Tanrı değil, ötekiler gibi bir insan, izle

yen herkesin geçebileceği o Yol'u geçmiş olan kişi olduğuydu.

Bir "dokunulmaz"ın ona içten bir saygı ile sunmuş olduğu yl

yecekten zehirlenerek seksen yaşında öldü. Yorumların birindı•

hunun mantar, bir başkasında domuz eti olduğu söylenir. Öğren

' ilerine yönelik en son sözleri şunlar olmuştur: "Var olan her şey

ıılıir ve çürür. Kurtuluşunuz için özenle çalışın."

İzleyen yüzyıllar boyunca Aydınlanmış Kişi'nin öğretisi Hin

ılistan'a baştan başa yayıldı. Pek çok kral, uyruğu ile birlikte bu

ıııanışa gönül verdikten sonra büyük imparator Ashoka, dharma

ı ıgretisini Seylan Adası'na kadar taşıdı ve öğreti buradan Asya'nın

f.:ilneydoğusuna taştı.

Ayinlerin reddi, kastların kaldırılışı ve Hinduizm'e yabancı olan

ıııerhamet kavramını getirmesi ile Budizm, Hindistan için gerçek

vı· anlamlı bir devrim oldu; bu da belki ülkenin çok uzun tarihinde

y.ıanan tek devrimdi. Ama her ne kadar ruhsal bir doğaya sahip

ı ılsa da aslında dinsel güce karşı yaşanmış bir devrimdi ve böylı·ce Hint toplumsal düzeninin en yüksek kastı olan braminlerin ı•rki ortadan kalkıyordu. Tepkileri çok yavaş oldu ve ancak İ.S. 8.

vıizyılın sonlarına doğru, braminler Benares'te yaşamış olan büvıik Veda yorumcusu, bilge ve bilgin kişi Shankaracharia sayesin

ılı· ideolojik bir karşı çıkış altında örgütlenerek, Budizm'in düşük

i<.ıstlar arasında yayılmasını yavaşlattılar. Geri kalanı da Müslü
ıııanlar tamamladılar. Aydınlanmış Kişi'nin öğretisi 13. yüzyılda
doğduğu topraklarda öldü. Ve bugüne dek de böyle kaldı.
Buda, engin Hinduist panteonunda yerini almıştır; Budizm
n·smi olarak saygı görür, aslında Hindu kökenli olan dharma
gıbi Budist kavramlar, insanların genel sağduyusu içinde yer alır
.ı ıııa Hintliler Gautama Siddharta'nın kendilerinden biri olduğu
ıııı unutmuşlardır. Bodhgaya'da pek çok hediyelik eşya satıcısı
ıı.ı, sattıkları Buda heykelciklerinin gözlerinin neden çekik oldu
:ıınu sorarak eğlenmiştim.
Buda artık Çinli, Japon, Tibetli, Hindiçinli, Taylandlı, Moğol
ıl ı ı r ama Hintli değildir. Özellikle de Hindistan' da.
253
Ganj Manzara Oteli'nin terasında her sabah, güneşin Ganj Neh·
ri'nin karşı kıyısından doğuşunu seyrediyordum; o saatte, benim
bulunduğum kıyıda, müminlerden oluşan büyük kalabalık suya
eğiliyor, bir avuç su alıyor, ellerini gökyüzüne kaldırıyor ve elle·
rinden ışıldayarak dökülen damlacıkları güneşin bu ilk ışıklarına armağan ediyorlardı.
Bu o kadar tuhaf bir gösteriydi ki! Nehrin bu kıyısında birka ·
kilometre boyunca, merdivenlerin, tapınakların, evlerin, saray·
ların dibinde, şarkılar, dualar, çanlar eşliğinde on binlerce kişi
suya eğiliyordu; oysa karşı kıyıda hiç kimse, hiçbir şey yoktu;
sadece ıssız toprağın üzerine inmiş gizemli bir sis ... Doluluk vı•
boşluk, ışık ve gölge, ses ve sessizlik; "Bir" olanı meydana ge·

tiren zıt kavramların, tezatların uyumu olan Gerçek'in büyül<

metaforuydu bu. Benares kutşaldır, ama sadece batı yakası. Gaıij

Irmağı'nın yalnızca Batı yakasında yani o kalabalık, gürültülii,

güneşli; gece gündüz cenaze ateşlerinin yandığı kıyıda ölenler

yeniden doğmaktan kurtulurlar. Karşı kıyıda hiçbir şey olmaz;

arada bir, bir çocuk ya da sadhu cesedi akıntıyla gelir ve kumlara

vurur.' Orada var olan ya da değişen hiçbir şey yoktur. Karşı ya·

kada ölüm, kurtuluş sayılmaz.

İnsanın anımsayabildiği ilk günden beri böyledir; Benares

yaşamakta olan en eski kenttir ve dört bin yıldan bu yana mil

yonlarca, milyarlarca Hintli yeniden doğmamak isteğiyle ölmeli

için buraya gelmiştir. Çünkü tanrılar sadece Ganj'ın batı yakasıiıda ölenlere bu hakkı tanımışlardır. İşte bu nedenle kutsal kent, ölüm kenti Benares, dünyanın dışındadır, değişik bir gerçekliğin

parçasıdır; bambaşka bir boyutta yaşar.

Kendimi yitirmemek ve olanı biteni kavramak için kimi zaman

bu terasın korunaklı uzaklığına gerçekten gereksinme duyardım

Biz Batılılar için kutsal olanı kasvetle, pislikle, çürükle eş tutmalı

' Çocukların ve sadhuların ölüleri yakılmaz, suya atılır.

�·ok zordur. Ama Hintlilerinki, dilencilik yaşamını ideal olarak gön•n bir uygarlıktı; öte yandan unutmamalıydım ki, ben de içinde lıiizün barındırmayan o kutsal ölüm tutkusuna kapılmıştım.

Kimi zaman insan bir ayrıntıyı incelerken, bu ayrıntının an-

1.ıınsız kaldığı bütüne vurulur. İşte bir sabah farkına bile varmadan, gözlerim, terasımın altında, özenle çiçekleri sulayan, Ganj kıyısında duran tanrı heykelinin boynuna, turuncu çiçeklerden

ı ılıışan bir kolye takan kadına takıldı. Derken kara bir keçi geleli ve bu çiçeklerden birini kopardı. Tam birini daha ısıracaktı l<i bütün çiçekleri bir lokmada yutan bir inek tarafından kovul

ı l ıı ; kadının tanrısına sunduğu çiçekler ve dualar boşa gitmişti.

l\iınse duruma isyan etmedi. Az sonra kadın, keçi ve inek her

lıiri kendi yoluna giderek oradan uzaklaştılar; her biri o anda ve

ı ı ınanın sonsuzluğunda, milyarlarca değişik gezegende, milyar-

. .

1.ırca insan ve hayvanın, görünür ve görünmez varlığın varoluş

ı;t·mberini çevirmekte oldukları o engin yanılsama komedisinde

rolünü oynamış, bitirmişti.

Karım Angela, yıllar önce bu terasa ilk geldiğinde şöyle de

ı ı ıişti: "Herhalde Tanrı dünyayı, bizim buradan aşağıyı gördüğü

ıııüz gibi görüyordur ... olan biten her şeyle ilgilenemeyeceği de

ln·lli oluyor zaten."

Biz Batılıların huzursuzluğunun bir bölümü, dünyada olup

l ıiten her şeyle ilgilenmek ve hatta onu değiştirmek arzusundan

ı ırtaya çıkıyor olmasın? Doğu düşüncesi, bizim dışımızdaki hiçlıir şeyin değiştirilemez, tek umudun bizim kendi içimizde ger

ı;<'kleştirebileceğimiz değişiklik olduğunu ileri sürerken gerçekl t • ıı büyük bir bilgelik sergiliyor olmasın?

İşte Aydınlanmış Kişi'nin mesajında insanın kendi kendini de

l:iştirmesinin bir çabanın, "özenli bir çalışmanın" ürünü olması

ı:l'rektiği vurgulanıyordu. Ona göre, kurtuluş sadece Benares'te

ı ılcrek sağlanamazdı. Ve onun, bunu gidip Sarnath'da açıklaması

lıir rastlantı değildi.

Nehre inen merdivenler boyunca Ganj Manzara Oteli'nden ku·
zeye doğru yürürseniz iki ölü yakma alanına rastlarsınız; burada
cesetleri insanların gözleri önünde dizme ve yakma işi hiç ara
vermeden sürdürülür. Ben de saatlerce orada durup ölülerin vı•
dirilerin gelip gidişini, görevlilerin ve akrabaların ateşi tutuştur
malarını seyrettim. Bir tek kişinin bile ağlamaması dikkatimi çek
ti. Burada ölüm, kimsenin isyan etmediği bir durumdu. Oysa biz
Batılılar ölümü kabullenmekte ne kadar zorlanıyorduk! Bizler içlıı
ölüm her zaman bir yenilgi, daima her türlü araçla savaşılması gl'
reken ve hatta durumu abartarak, en azından bir kez yasalarını
değiştirerek bir "mucize" yaratması beklenen bir olguydu.
Bir keresinde kadının biri, kucağında henüz ölmüş bebeği ilı•
Aydınlanmış Kişi'nin yanına gelmiş ve bir mucize yaratmasını,
oğlunu canlandırmasını istell)işti. Buda bunu tek bir koşulla ya·
pabileceğini söylemişti; kadın ölümün adımını atmadığı bir ev
bulmalı ve oradan bir avuç pirinç getirmeliydi. Kadın koşaral<
gitti, köyden köye, evden eve dolaştı ama nereye sorsa o evdcıı
bir ölü çıktığını öğrendi. Durumuna razı olarak Buda'nın yanına
döndü. Anlamıştı. "Buradan Geçmiş Olan Kişi" onu avuttu. Şimdi
ikisi de aynı yoldaydılar.
Ya beden? Alev alev yanan ateşlerin üzerine konan bedenll·
re bakınca, bizlerin kendimizi bedenimizle ne kadar çok özdeş
leştirdiğimizi ve ondan ayrılmanın bize ne kadar zor geldiğini
düşündüm. Ölümsüzlük ve yeniden dirilme umutlarımız bilı•

bedenimizle ilgiliydi. Bizler H intliler ya da Aydınlanmış Kişi gibi

bedenimizi bir kez kullanınca pişmanlık duymadan atabileceği

miz bir araç gibi göremiyorduk.

Benares yollarında, sürekli ölü yakma alanlarına doğru yil·

rüyen insanlar görülür. Bir çarşafa sarılan cesedin yüzü güneşı•

yönelik ve açıktır, dört kişinin omuzlarında taşıdıkları bambu

bir sedye üzerinde götürülür. Arkasından yürüyen insanlarııı

yüzünde yaslı, hüzünlü, perişan bir ifade yoktur. H ızlı adımlarlıı

ılı·rlerler, bambu sedyede giden cansız bedenin hoplayıp zıpla

ıııası, başını sağa sola çarpmasıyla pek ilgilenmezler. Bir cenaze

ııiiiziği söz konusu değildir; sadece bazı kişiler ritmik bir şekilde

•111yle bağırırlar: "Ram nama satya hey/Yalnızca Ram'in adı ger

ı, l'ld iktir" ve sonra koro yanıt verir: "Satya hey, satya hey /Gerçek

lik, gerçeklik" Sonra ölen kişinin, saçlarını henüz kazıtmış olan

ılk oğlu ateşin yakılışına bakar, alevlerin cansız bedeni yutuşunu

·,ı•yreder, küllerin üzerine bir tas kutsal Ganj suyu döker; sonra

.ırkasına bile bakmadan arınmak için yıkanmaya gider ve çarka

lı.ıpılarak hayata karışır.

Bu cenaze, babasına değil onun bedenine, artık işe yaramay,111, değeri olmayan ve yok edilmesi gereken bir kabuğa aittir.

Biz Batılılar ölmüş kişinin bedenine bakarız ve onu acımızın

ııı·snesi haline getiririz. Kendi bedenimizin de böyle, benzeri bir

ııı•sne olacağını düşününce acımız daha da büyür. İşte bu nedenlı· yakılmak bizi korkutur ve çok

sevdiğim Rumi'nin (Mevlana ı l'laleddin Rumi) bakış açısı bile bizi avutmaya yetmez:

Madendim öldüm, bitki oldum

Bitkiydim öldüm, hayvanlığa yükseldim

l/ayvanken öldüm ve işte şimdi insanım.

Neden korkayım ?

Ölerek hiç daha eksilmedim ki

Bir gün Shasank terasta gelip yanıma oturdu. Bana Bena

ı ı•s hakkında mutlaka okumam gerektiğini söylediği bir kitap

gl'l irmişti. Haklıydı. Kitapta, dünyanın dışında sayılan bu kent

lı.ıkkında yazılmış pek çok güzel öykünün yanı sıra Hindistan'ın

lı.ıdim yazıtlarından Brahmana'dan bir parça buldum. Bunlar

ı:ı·zginlerin koruyucu tanrısı İndra'nın, Rohita adlı bir gence hay. ı l yoluna çıkışında söylediği yüreklendirici sözlerdi.

Yolculuk yapmayana m utlulukyoktur Rohita!

Toplumun içinde kalınca

İnsanların en iyisi bile yolunu yitirir.

Düş yollara.

Gezginin ayaklarında çiçekler açar,

Ruhu gelişir, meyveler verir.

Kusurlan yolculuğun zahmetiyle törpülenir.

Olduğu yerde duranın kaderi

O uykudaymış gibi uykuya yatar.

Ve o uyanınca uyanır.

İşte onun için düş yollara Rohita.

Elbette İ ndra benimle konuşmanın yolunu da bulmuştıı

Birkaç gün sonra Delhi'ye d.öndüm ve yeniden yollara düştüıı

Henüz durmaya hazır değildim; olsa olsa bir ağaç altında molıı

verebilirdim. Eninde sonunda ben yalnızca bir süngerdim VI'

ayaklarım hala ... çiçek açmayı hayal ediyordu.

/Juaların gücü

ı ,ı•ce olunca, eski Delhi'nin tren istasyonu, Hindistan'a alışık ol-

111.ıyan Batılı gezginin paniğe kapılacağı ve hemen kaçmak istevı•ceği bir mekana dönüşür. Üstelik bu gezgin yabancı turistler, 111ıiharajah giysili garsonların hizmet ettiği o mis kokulu lüks

ı rnmpe l'oei/ otellerden birinde konaklamışsa, yanlış bir yüzyıl

ı l.ı ya da gezegende bulunduğunu zannedebilir; ya cehennemin

lı.ıpısına düştüğünü ya da bizler için karanlık çağ olarak geçen

l lrtaçağ'a ilişkin bir filme karıştığını düşünebilir.

Dünyanın hiçbir yerindeki kalabalık, burada akmakta olan

ıııısan seline benzemez; merdivenlerden inip çıkan, bankların al

ı ıııcla uyuyan yoksul ve renkli kalabalık arasında, ellerinde baml ıı ı sopalarıyla tehditkar polisler, mavi tunikleri ve parlak kılıç-

1.ırı ile sih çiftçiler, üç dişli asaları ve portakal rengi giysi leriyle

ı l l ı ı adamları, kırmızı giysili ve başlarının üzerinde sayısız bavul

ı.ı ıyan hamallar, farelerin cirit attığı, pislik içindeki peronlar, ellı·rindeki ucu sivri değneklerle yerdeki plastikleri toplayıp sırt-1.ırındaki çuvallara atan gönüllü çöpçüler ve onların evi haline

ı•.ı·lıniş olan istasyonda artıklarla ve hırsızlıkla yaşayan çocuk

ıı·t eleri görmek olağandır.

İşte ülkenin dört bir yanına giden trenler, bu istasyondan kalh.ır; gürültülü bir gece boyunca yol alarak, yolcuyu Himalayalar'ın

•'l l'klerine ya da Racastan çöllerine, Ganj kıyılarına, Orta Hindis
ı . 1 1 1 ovalarına taşırlar. Raydan çıkan, çarpışan, havaya uçan ve

onlarca ölüyle ancak birkaç saat boyunca yayınlanacak halll'ı
le re konu olan trenler, bütün bunlardan sonra, kaldıkları yenlı'lı
yollarına aynı düzen içinde devam ederler. Hareket etme, raydjııı
çıkma, çarpışma, patlama, ermişler, polisler, çiftçiler ve kırıııııı
giysili hamallarla dolu bir Ortaçağ kalabalığı ...
Bineceğim tren kuzeye gidiyordu ve sabahın altısında Dlı.ı
ramsala'ya en yakın istasyon olan Pathatkot'a varması gerı•hl
yordu. Dharamsala; sürgünde olan Dalai Lama'nın yaşadığı .Y'"
dünyadaki Tibet diasporasının siyasi ve ruhani merkezi, pek ·ııl·
Batılı gencin hedefiydi, şu anda altlı üstlü ranzalarda birlikte yııl
culuk ettiğimiz İ ngiliz kız da oraya gidiyordu.
"Neden gidiyorsun Dharamsala'ya?"
"Herkesle aynı nedenden. Mutsuzum," dedi.
Oysa ben mutsuz olduğ:ı.ım için değil, hastalığıma şifa ar.ı
mak için gidiyordum. Niyetlerimiz farklı da olsa ikimizi tlı•
Dharamsala'ya çeken güç aynı efsanenin gücüydü. Huzur sığııııı
ğı, gizemler ve mucizevi güçler yatağı Tibet.
Efsane çok eskiydi. Başlangıçta Himalaya dağ zincirince koııı
nan Tibet, dünyanın bütün ülkeleri arasında en zor geçit vemıly
di; Tanrı ve Kral kabul edilen yöneticisinin Dalai Lama olduğıı lı•
okra tik güç, konumu nedeniyle yabancı gözlerden ve ayaklanl.ııı

kendini koruyabiliyordu; sonradan, hayatları pahasına buray.ı

adım atmayı başaranlar, müthiş zenginlik ve rüzgar hızıyla l<ıı

şabilmek ya da karda çıplak yaşayabilmek gibi mucizevi güçlt•ı ı·

sahip olduğu anlatılan keşişlerin öyküleriyle döndüler geriyl'.

Yaradılışımızda bir El Dorado varlığına inanma dürtüsü vaı

dır; insanların kendileriyle barışık, doğa yasalarından kurtulıııı

ve her şeyden özgürleşmiş olarak yaşadıkları bir cennet hayııl

etmek isteriz. Orada belki ölüm bile yoktur. Ender görülebiler11

bir güzelliğe sahip engin platolar, yüce dağlar arasındaki züııı

rüt çayırlar, kayalara tutunmuş gizemli manastırlar, kıyısı ıılı

gelecekten haber verebilen keşişlerin yaşadığı kristal göllenlı•ıı

ıılıışan Tibet, insanoğlunun bu hayaline en çok yakışan ülkeydi.

• ı llığın efsanevi krallığı, Budistlerin son hedefi olan Nirvana'nın

1111 odası Shambala; oraya varan ve geri dönmeyi reddedenle-

1 1 1 1 ölümsüzlükle tanışabildiği Ay Vadisi Shangri-La Tibet'teydi.

ı ır;ıda, Tibet'te her şey büyülüydü ve hiç kimse bu büyüden geri

lı.ılınak istemezdi. Hatta Britanya Majesteleri'nin sömürge imp.ıratorluğunun bir subayı bile!

1903 yılında ilk yabancı askeri birlik ülkeye girer ve başkenlı• varır; birliğin kumandanı genç albay Franscis Younghusband

.ıt ı ııdan iner, Lhasa düzlüğüne bakan tepeye çıkar ve müthiş bir

ı ıılısal deneyim yaşar. "Mutluluktan kendimi kaybetmiştim, bü-

1 1 1 1 1 dünya beni yakmakta olan o ele geçmez aşkla yanmaktaydı.

llııtün mantık kurallarına aykırı olarak, bütün insani varlıkların

ıviliğini hissettim derinden ve her insanın yüreğinin aslında tan

ı ıs;ıl olduğunu bildim," diye yazar sonradan. İşte o andan başlav.ı rak hayatı bir daha aynı olmaz ve efsane geliştikçe gelişir.

1959 yılında Mao'nun emri üzerine Çinli komünistler ülkeyi

i'.· al ederler, manastırları yakıp yıkarlar, binlerce keşişi öldürürlı·r ve Dalai Lama'yı Hindistan'a kaçmaya zorlarlar. Gizemli ve l ı,ığımsız olarak tanınan Tibet yoktur artık; şimdi sömürgeleş

ıııiş, yıkılmış ve Çin tarzında yeniden yapılmıştır. Ama efsane ya-

. ınayı sürdürür. Hatta, komünist materyalizmin işkence ettiği

· ..

ı ıılısal uygarlığın simgesi haline gelir.

Zamanımızın pek az "yüce" insanından biri olan Dalai Lama

l 1JB9 yılında Nobel Barış Ödülü'nü aldığında Tibet, şöhretinin

doruklarına varmıştır ve bütün idealistlerin gönüllü davası hali

ııı· gelmiştir. Dharamsala ya da McLeod Ganj, yani Dalai Lama'nın

v.ışadığı en yüksekteki köy, bugün de mutluluk arayan herkesin

lıı·defidir.

Her yıl binlerce Avrupalı ve Amerikalı genç buraya geliyor

vı· onlarcası keşiş olmayı seçiyor. Ünlü Hollyıvood yıldızları, ya

ı ı rlar, sanatçılar bu raya akın ediyor. Hatta askerlik görevinden

. .

yılmış pek çok İsrailli genç, iliklerine kadar işleyen nefrettı•ıı

kurtulmak ve temizlenmek için burayı seçiyor. Tibet olaylarııııı

ve Dalai Lama'ya ilişkin iki büyük film neredeyse aynı dönemılı•
çekiliyor. Tibetli olan ve Budist sanatına, tıbbına ilişkin her ?ı·y
değer, inanılırlık kazanıyor.

Dharamsala benim de her zaman hoşuma gitmiştir. Dal.ıı
Lama'yı ziyaret etmek, Tibetliler ve onların artık umutsuz olaıı
davaları hakkında yazılar yazmak için defalarca buraya geldiııı
Geldiğimde genellikle, Dalai Lama'nın H indistan'a gelince arı
nesi için satın aldığı ve yaşlı kadının burada öldüğü Kashıılı
Cottage'de kalırdım. Bungalov sonradan, kardeşlerin en küçüAıı
olan, herkes tarafından T.C. olarak tanınan Tenzin Cheogyal'.ı
geçmişti; burada hem oturuyor hem de odalarını basit ve saklıı
bir pansiyon olarak kiraya ve.riyordu.

Oraya en son 1996 yılında Angela ve eski dostum, pek çolı
serüvende birlikte olduğum Leopold ile gitmiştik. Dağa çıkış ııı·
denimiz de oydu; Leopold iyi değildi. Bangkok'da bulunan mıı
cevher fabrikasını satmıştı, çünkü "artık hayatını gereksiz şeylı•ı
üretmekle geçirmek istemiyordu". Bir dergi kurmuş, yazmay.ı
başlamıştı ama sık sık gücünü yitiriyordu. Kendini zayıf hissı•
diyordu.

Parisli doktorlar karaciğerinde bir şey bulmuşlardı; belki ılı•
sarılıktı. Ama ne olduğunu kesin olarak anlamak için başka i ıı
celemeler yapmaları gerekiyordu; Leopold o incelemelerin so
nuçlarını duymadan önce yolculuğa çıkmayı yeğlemişti. Delhi'yı•.
evimize gelmişti ve sarılıktan söz etmiştik. Ona yaşadığım yl'I'

!erde sarılıkla ilgili duyduğum iki "mucizevi" tedaviden bahs<'I

miştim. Bunlardan biri, Afganistan sınırında bulunan Pakistaıı

kenti Peşaver'de uygulanıyordu. Halı ticareti yapan yaşlı bir

Müslüman bu tedavi ile iyileştiği konusunda bana yeminler el

mişti; bir keçi alınır, derisi yüzülür, hasta soyunur ve bu kanlı

posta sarınarak birkaç gece böyle uyur. "Bir hafta sonunda kara

' ıgerim bütünüyle iyileşmişti," diye güvence veriyordu.

Öteki Tibet tedavisi de, Dalai Lama'nın özel doktoru tarafından

µ,ı·liştirilmişti. Karaciğer onun uzmanlık dalıydı. Biz de bundan

y.ırarlanmaya karar vermiş ve Kashmir Cottage'a yerleşmiştik.

rı :.'nin tavsiyesi ile Leopold, Angela ve ben Men-Tsee-Khang'a

v.ıiıi Tıp-Astroloji Enstitüsü'ne kabul edilmiştik. Kurumun başlll'kimi Tenzin Choedrak yetmiş yaşını aşmış, yirmi yıllık hapis ılı ıneminde Çinlilerden yediği darbeler yüzünden gözleri biraz

ILıymış bir kişiydi.

Doktor Choedrak, gündüzleri muayenehanesi, geceleri yatağı

ı ıLın bir sedire bağdaş kurmuş, sırtı pencereye dönük, kırmızı

lıır battaniyeye sarınmış olarak oturuyordu. Biz de çevirmenlik

y.ıpan genç Tibetliyle beraber yere oturduk. Her şey sade ve ba

ı t ti. Doktor ise sıcakkanlı ve huzurluydu.

..

"Geçmiş yaşamlarda biz Tibetliler Çinlilere büyük kötülükler

y.ıpmış olmalıyız. Bu nedenle şimdi onlar da bize kötü davranıyorlar," dedi.

Öyküsü bir efsaneydi. Lhasa'dan yürüme mesafesiyle üç gün

111.aklıkta bulunan bir köyde doğan Tenzin Choedrak, küçük bir

ı, ocukken bölgesindeki büyük bir manastıra girmiş ve on üç ya

·lıııdayken başkentteki tıp okuluna devam etmesi için seçilmişti.

l ltuz yaşına geldiğinde, ülkesinin en parlak doktorlarından biri

ı ılarak tanınmıştı ve böylece Potala'ya Dalai Lama'nın konutuna

.ıtanmıştı. Tibet'in tanrısı ve kralı konumunda olan, kendinden

ı ııı bir yaş daha genç Dalai Lama'nın sağlığından artık o sorumlıiydu.

Dalai Lama, 1959 yılında sıradan bir asker gibi giyinip Hindis

ı.ın'a kaçtığında, izdeşlerinin pek çoğu Çinliler arasında kuşku

ıiyandırmamak için Lhasa'da, oldukları yerde kalmışlardı. Bun-

1.ır arasında bulunan Tenzin Choedrak, Dalai Lama'nın on binlı•rce müridi ile birlikte tutuklanmış, hapse atılmış ve her türlü ı kenceye maruz bırakılmıştı.

Bu doktorun bazı özel ilaçlar konusunda gizli formüller bill

yor olması Çinlileri hiç ilgilendirmiyordu. Onlar Tibetli olan hı•ı

şeyi hor görüyorlardı ve dine bağlı her şeye modernleşmeye eıı

gel gözüyle baktıkları için, süpürüp atmak istiyorlardı. Çinlill'ı

Tenzin Choedrak'ı zorlu işlere koştular, Potala sarayını ele gı·

çirince içerideki pek çok kadim nesneyi yok ettiler. Bunlar ara

sında bulunan iki yüz kilo ağırlığındaki kara bir toz yığını onlar.ı

anlamsız görünmüştü oysa Tibetliler tarafından üç yüzyıldaıı

beri esirgenen bir maddeydi bu.

Yıllar geçtikçe Çinliler bir mağarada taş kırmakta olan Teıı

zin Choedrak'ın özel bir insan olduğunu fark ettiler. Her şeydt•ıı

önce pek çok tutuklu gibi ölüp gitmemişti; belki onların da işiıw

yarayabilecek bazı sırlar biliyordu. Bu arada Çinliler, nehre döl<
tükleri o kara tozun son derece karmaşık bir işlemle arındırılmı
değerli bir gümüş-altın karışımı olduğunu ve Tenzin Choedralı
gibi doktorların geçmişte bu tozla "değerli uzun hayat hapı"ıı
ürettiklerini anlamışlardı.
Çinliler, kara tozu ve o hapları nasıl elde edebilecekleri
ni öğretmesi karşılığında doktoru serbest bırakabilecekleriııl
bildirdiler. Choedrak önce bunu reddetti. Dalai Lama'nın giz
li görevlilerinin de yer aldığı uzun ve örtülü pazarlıklar sonıı
cunda 1980 yılında Pekin Hükümeti Choedrak'a Çin'den ayrılıp
Dharamsala'ya gitme iznini verdi.
O günden sonra Tenzin Choedrak yeniden Dalai Lama'nıı
özel doktorluğunu üstlendi -onu haftada iki kez görüyordu- ve•
Tıp-Astroloji Enstitüsü'nün yönetimini ele alarak üç değişik tip
"değerli hap" üretti. Yüzlerce Tibetli genç doktoru da bilgisine•
ortak etti.
İşte karşımızda oturan kişi buydu. Leopold'un rahatsızlığınıı
bütün belirtilerini öğrenmek istedi, onun gözlerine ve ağzına bak
tı; sonra gözlerini yumdu ve Leopold'un nabzına yoğunlaşaral<
değişik atışları dinledi. Muayene kısa sürdü. Doktor Choedrak'a

Kıire Leopold'un sorunu önemli değildi: Evet karaciğerinde bir
•.orun vardı ama onun haplarıyla iyileşebilirdi. Sonra eczaneye

Kıitüreceğimiz reçeteyi yazmaya koyuldu. Ama biz kalkıp gitmek

ı temiyorduk. Soracağımız o kadar çok şey vardı ki!

Sözü ilk ben aldım. Tutukluyken o ağır çalışmalara nasıl dav.ınmıştı?

"Midemde ateş yaratarak," diye yanıtladı beni. "Bu ateş, ötekilı·ri öldüren o yenmesi olanaksız besinleri sindirmeme yardımcı ıılııyordu." Bu, çocukken girdiği ilk manastırdaki lamasının öğ

ıl'l tiği bir alıştırmaydı ama bize daha fazla bir şey söyleyemezdi

·ıinkü bu "sadece öğretmenden öğrenciye geçen bir sırdı".

Başka hangi hastalıkları tedavi edebildiğini sorduk. Övünmevı· gerek duymadı. Pek çok Batılının, özellikle de Amerikalının gı·lip ondan AIDS konusunda yardım istediğini ama bunun elin

ılı·n gelmediğini anlattı. Elinden gelen ancak, bu hastaların hayat

l<.ılitelerini yüksek tutabilmekti.

O zamanlar kanserle ilgilenmiyordum; bu sadece başkala

ıııın yakalandığı bir hastalıktı. Nedense ona depresyona karşı

lıir ilacı olup olmadığını sordum ve bu soru bugün hala açıklay.ınadığım tuhaf bir tepki yarattı onda. Choedrak, depresyonun 1 1zcllikle Batılılara özgü bir hastalık olduğunu söyledi. "Bunun

ılt'deni de" diye ekledi, "siz Batılılar nesnelere fazla bağımlısınız.

Aklınızı nesnelere takmışsınız. Söz gelişi birisi dolmakalemini

yitiriyor ve o andan başlayarak kaleminden başka bir şey düşün

ıııcz oluyor; 'o dolmakalem değersiz bir şeydi, ben kurşunkalem-

11' de yazabilirim' diye düşünemiyor. Siz Batı' da maddi şeyler için

l.ızla kaygı duyuyorsunuz."

Onu dinlerken otomatik olarak eski, siyah Montblanc dol

ıııakalemimle not alıyordum. Bir süre daha onun hapiste geçen

yıllarından, değerli haplardan, mantralardan, yani bu haplar ha

ı.ırlanırken söylenmesi gereken büyülü formüllerden söz ettik

vı· ben Montblanc'ımla not tutmayı sürdürdüm. En sonunda te-

şekkür ettik, eczaneye uğrayıp ilaçları aldık, Kashmir Cottagı•'.ı
döndük ve orada fark ettim ki... dolmakalemim yoktu!
Doktorun çevirmenini geri yolladım, Enstitü'ye Dalai l ı
..
ma'nın kardeşine telefon etmesini söyledim. Yapacak bir şı•y
yoktu. Kalem yok olmuştu! Ve ben onu düşünmekten başka lıiı
şey yapamıyordum. Ona çok da bağlı olduğum için değil, aııı.ı
yaşlı doktorun sorularımın arkasında bir kuşkuculuk hisseden•ll
bana "güçlerini" kanıtlamaya ve bir ders vermeye karar verdiAI
ni düşünüyordum. Böyle olmuş olabilir miydi?
Leopold o akşam haplarını yutmaya başladı. Gerçekten koyıiıı
kakasına benziyorlardı ama hepimiz bu kara haplarda özel lıiı
güç olduğuna inanıyorduk. Öyleydiler de. Bu haplar "yüklüydii"
Bizi onları edinmeye kadar sürükleyen tarihi geçmişle, hazırl.ı
nırken söylenen mantralarla,Leopold'un onları içerken yapma•;ı
gereken işlemlerle -onları birer birer ezmek ve onlarla birlil<tı·
ılık suyu küçük yudumlarla yutmak- yüklüydüler. Hastanın onl.ı
ra yükleyebileceği her türlü güçle yüklüydüler.
Zihin, hep zihin! İşte sihir buradaydı! Choedrak'ın sözünü l'I
tiği "midedeki ateş" de oradan kaynaklanıyordu. "Mistik Atl'"
anlamındaki tummo alıştırması, kadim bir yoga alıştırmasıydı VI'
Tibetliler bunu kendi iklim koşullarına göre uyarlamışlardı. Ki'
şiş olacak öğrencilere o müthiş soğukta yaşayabilmeleri için zl

hinlerini, karnın dibinde yanan büyük bir ateşe yoğunlaştırarah
ısınmaları öğretiliyordu; bu ateş zihin ve solunum yardımıyl.ı
bütün bedenin içinde dolaştırılıyordu. Öğrenci eğitim sırasınd.ı
toprağın üzerine çıplak oturmalı, iyice ıslatılmış pamuklu bir ör
tüye sarınmalıydı. Oluşturduğu ateşle kısa bir süre içinde o bl'ı.ı
kurutabilmeliydi. Tibetli büyük ermiş, ozan ve keşiş Milarep;ı,
"pamuklu giyinen adam" ismini edinmişti çünkü birbiri ardın.ı
üç sırılsıklam örtüyü kurutmuştu.

Akşam yemeğinde T.C. ile bütün bunlardan söz ettik; 198 1
yılında ağabeyinin -o da herkes gibi ondan Yüce Efendi diye söz

ı>ıliyordu-, bazı keşişlerine, Harvard'dan gelen ve zihnin beden
ılzl'rindeki etkisi konusunda bilimsel kanıt arayan doktor ve bilıiıı adamları karşısında bir tummo gösterisi yapmalarına izin Vl'rınişti. Sunum işe yaradı. Birkaç dakika içinde keşişlerin hepsi
lll'den ısılarını birkaç derece yükselttiler.

Sonra söz dönüp dolaşıp da benim kaleme gelince T.C.'ye yaşlı
ılı ıktorun onu yok edebilme gücüne sahip olup olmadığını sor
ı l ıın. Bana ne evet, ne hayır dedi ama benim gibi kuşkucu bir
,[illegible].ızetecinin böyle bir varsayımı dikkate alması bile onu eğlen
ı l l rınişti. Sonra, belki de bir yanıt olarak bize kendi doğumunun
ııyküsünü anlattı.

Daha önce on dört evlat sahibi olan annesi -Dalai Lama dör
ılıincü çocuktu- on beşinci evladını doğurmuş ama bu bebeğini
\ ı ı k kısa süre içinde yitirmişti. Bu ona derin bir hüzün vermiş
ı ı. Derken çıkagelen bir lama ona şöyle demişti: "Umutsuzluğa

lı.ıpılma. Bu oğul yeniden doğacak." Ve cenazesini alıp götürmeli•rinden önce lama, ölü bebeğin poposu üzerine bir işaret çiz

ıııişti. Anne kısa bir süre sonra yeniden gebe kalmış ve bebek

poposunda o işaretle doğmuştu. İşte o sonuncu evlat, T.C. idi.

Leopold, koyun kakası haplarını düzenli aldı ve birkaç haf

1 . 1 içinde kendini iyi hissetmeye başladı. Haplar mı işe yaramış

1 1 yoksa ağır bir hastalığı olmayan karaciğer mi kendi kendini

iyileştirmişti bunu bilmek olanaksız. Ama ben bu yaşlı doktorla

ı.ınışmaktan çok mutlu olmuştum ve şimdi bu kez kendi hastalı

ınla ilgili sorular sormak için yeniden ona gidiyordum.

Tren gün doğarken Pathankot İstasyonu'na vardı. Dharamsala

ı lclrt saatlik otomobil yolculuğu uzaklıktaydı. İngiliz kız ve başka

iki gençle birlikte bir taksi tuttum. Onlar ilk kez geliyorlardı ama

1 >alai Lama'nın bugünlerde özel bilgiler aktaracağını duymuşlard ı . Ben bu durumdan habersiz olduğumdan kendime yatacak bir Y<'r de ayarlamamıştım ve McLeod Ganj'a adımımı attığım an

ılan başlayarak her şey ters gitmeye başladı. Doktor Choedrak

hastaydı ve birkaç gün içinde beni görmesi olanaksızdı; Kashmlı

Cottage de bütün öteki oteller gibi doluydu; öğretileri dinlemeye•

gelen yabancılar her yeri tutmuşlardı.

Tam geri dönmeye niyetleniyordum ki, her zamanki tanıdılı

lar ve rastlantılar zinciri sayesinde yörenin çok eski bir ailesinlıı

genç üyesi olan Rupendra ile karşılaştım. Bana, eski bir bunı.:a

lav olan Hari Kothi'nin ilk konuğu olmamı önerdi. Ninesindı•ıı

miras kalan bu mekanı düzenlemiş ve bir pansiyon olarak hlz

mete açmak üzereydi. Ataları olan Chamba rajaları bin yıldaıı daha önceki bir dönemde Bihar'da, Nalanda'dakine benzeyen w Hindistan'da eğitim almaya gelen Tibetlilere yönelik bir Budisı üniversite kurmuşlardı.

Rupendra bana ninesine ait olan ve yüzyıl önce Ramakrişna'nııı öğrencisi ünlü mistik Vivekananda'nın da konaklamış olduAıı "Kral dairesi"ni verdi. Duvarları atalarının soylu yaşantısını yan sıtan resimlerle donanmış ve güneşle birlikte çekilip indirilL•ıı raja bayrağıyla süslü Hari Kothi benim alıştığım Dharamsala'yı yansıtmıyordu ama prens, kendimi evimde hissetmem için eliıı den geleni yaptı. Tibet tıbbı ile ilgilendiğimi bildiği için, Hollanda lı bir doktor hanımı da davet ettiği bir akşam yemeği düzenledi. O da efsanenin dürtüsüyle Dharamsala'ya gelmişti. Tibetlılı rin davasına yardımcı olabilmek, onların hastalıklara bakış açıla rını ve tedavi biçimlerini öğrenmek üzere buradaydı. Yerel Tıbı•t hastanesinde bir yıldan uzun bir süre çalışmış ve şimdi buradaıı ayrılmak üzereydi; hem hayal kırıklığına uğramış, hem kırgındı. Tibetliler Batılıların onlara bunca hevesle yaklaşmalarından şı marmışlardı.

Peki ya tıpları nasıldı?

İyi denebilecek küçük bir bölümü zaten ayurveda kökenliy· di ve eğer alternatif tıptan medet umuluyorsa o zaman iyi bll' ayurveda uzmanı aranabilirdi. Doktor hanıma göre Tibet kö kenli şifaya inanmayanların başında Tibetli hekimler geliyordu.

lı, lı·rinden biri öksürse veya çocuğunun ateşi yükselse hemen

ıııı.ı koşup antibiyotik ve vitamin istiyorlardı. Evet, Tibetliler o

ı lt·ğerli haplarıyla" sarılığı iyileştirebileceklerine inanıyorlardı;

ı l.ılıa doğrusu kansere dönüşebilecek olan hepatit B'yi, negatif

lıı·patite çevirebiliyorlardı ama doktor hanım bunu kanıtlayabilın·k bir bilimsel malzeme göremememişti.

Tibet tıbbının uygulanması sonucunda iyileşmiş vakalar gör

ııııış müydü?

Evet, klasik ilaçları kullanmak istemeyen Batılı bir gençti

lııı. Ama belki de yakalanmış olduğu sarılık sadece viraldi ve ne

ı ılıırsa olsun iyileşecekti. Ancak bunun yanı sıra, bir kutsama

ıı ı reninin sonunda onlara hastaneye gitmemelerini ve o hanım

µ,ı l ı i Batılı doktorlara ameliyat olmamalarını söyleyen bir lama

vıı:ı.ünden yüzlerce kişinin ölümüne de tanık olmuştu.

Peki ya "güçleri"? Hiçbir güçleri yok muydu? En azından bir

lı.ılcmi ortadan yok edemiyorlar mıydı?

"Büyülü güçleri vardıysa, bunu neden Çinlilerden korunmak

ı i ıı kullanmadılar?" dedi.

Bu "güç" işi, Tibetlilerin kendilerinin de içine düştükleri bir

ı ıızaktı. 1903 yılında İ ngilizler geldiğinde, kendilerine kurşun

l·,;lemediğine inanmış ve bu yüzden albay Younghusband'ın mit

ı .ılyözleriyle biçilmişlerdi.

Hollandalı doktor hanımın sözleri beni derin düşüncelere

·.ıırükledi. Aslında bu düşünceler geçmişte yolu buraya düşen

:ı·zginlerinkinden farklı değildi. 1900 yılında, Kawaguchi Ekai

.ıdında gizemli bir Japon keşiş, hacı kisvesi altında Tibet'e girmeyi ve burada üç yıl kalmayı başarmıştı. Kawaguchi, Japonya'ya ı l iinünce yazdığı kitabında, ülkedeki hijyen eksikliğinin acı verici

durumunu, güvenilir ve uygulanabilir bir tıp anlayışının yoklu

ıunu anlatıyor ve kendisinin sadece küçük bir çocukken doktor

dedesinin kitaplarını karıştırmış olmaktan ibaret "tıp bilgisi"ne,

Tibet'te nasıl muhtaç olduklarını anlatıyordu. Kawaguchi'nin

kaldığı manastırda iki Tibetli birbirlerini eşek sudan gelinn•

ye kadar dövünce kavgacılardan birinin çıkan omzunu yerlrıı•

oturtmak da ona kalmıştı.

Daha yüz yıl önce Tibetlilerin kendileri bile tıplarının yeterslı

olduğunu kabul ederken, nasıl olur da bugün Tibet tıbbı öneıılı

alternatiflerden biri sayılabilir? Kawaguchi'nin aktardığı bir Ti

bet halk deyişi şöyle der: "Tibet'te her Moğol bir hekimdir."

İkinci Dünya Savaşı sırasında Lhasa'da yedi yıl boyunca kal.ı

bilmiş pek az yabancıdan biri ve Ti bette Yedi Ytl kitabının yazaı ı

olan Avusturyalı Heinrich Harrer, Tibet tıbbına ilişkin tek bir il

zel söz etmez ve onun döneminde hastalananların ya kahinlt•ı·ı·

ya şifacılara başvurduğunu, hiçbirinin Tıp Okulu'nun /amalarıı ı.ı

gitmek istemediğini yazar.

1979 yılında Lhasa'yı ziyaret ettiğimde ben de o okula ilişklı

pek olumlu izlenimler edinmemiştim. Bir sabah güneş doğnı.ı dan, polaroid fotoğraf makinemle takas ederek edindiğim bislh !ete binmiş ve Çinli casus-rehberimden paçayı kurtararak Tıp Tepesi'nin zirvesine kadar çıkabilmiştim. Orada durunca Lh;ı sa ovası ayaklarımın altındaydı ve Potala Sarayı tam karşımd.ı duruyordu; güneşin doğuşunu seyrederken bir takım yıkıntılaı arasında bulunduğumu fark ettim; bu, eski okulun kalıntılarıydı Çinliler onu topla yıkarak yerle bir etmişler ve bunun gerekçcI olarak okulun aslında direnişin kalesi olduğunu ileri sürmüşler di. Oysa Tibetliler için burası hala kutsal bir yerdi. İlk ışıklarl;ı birlikte onlarca insanın tepeye çıktığını, taşları kazıyarak tm. topladığını gördüm. Hiçbir şey anlamamıştım; sonra Çince ko nuşan bir ihtiyar bana yardımcı oldu. Bu toz, suda eritiliyor, ht•ı türlü hastalığa karşı ilaç niyetine içiliyordu.

Tibet tıbbının son yüzyılda batıl inanç düzeyine düştüğünll söyleyen Hollandalı doktor belki de haklıydı.

"Hasta, doktorun odasına sol ayakla girerse tedavi başarı ka· zanacak demektir. Hasta doktora sağ değil de sol bileğini uza·

ı ırsa tedavi daha çabuk gerçekleşecek demektir." Dharamsala'da ı ı ı n aldığım ve Tibet tıbbından söz eden bir kitapta aynen bun-

1.ır yazıyordu.

Yine o kitaptan öğrendiğime göre, her bilekte dinlenecek al

ı ı◆ar nabız noktası bulunuyordu; her nabız bir organa karşılık

ll"liyordu ve bir de bazı "özel nabızlar" vardı. Örneğin bir nabız

·.ı ile durumu" hakkında fikir veriyordu. Bir de "konuk nabzı"

v.ırdı ve bu şu anlama geliyordu: Hastaya duygusal olarak yakın

lıl rinin nabzı dinlendiği zaman doktor, beklenen o kişinin o anda

ı·vinde mi, yolda mı yoksa varmak üzere mi olduğunu anlayabilıyordu.

Bu mantığın güvenilir bir yanı var mıydı? Dalai Lama'nın biz

ı ıt kendi bile bu konuda kuşkulara sahipti. Boğaz ağrısını geçir

. .

ıııl'k için gayet Batılı antibiyotikleri doktor Choedrak'ın hazırla

ı l ığı bir tozla birlikte yuttuğunu gören ben değil miydim?

Peki o halde her şey bir efsane miydi?

Bir bakıma öyleydi. Tibet tıbbının Batı'da klasik tıbba karşı

ı ıııem kazanmasının nedenlerinden biri de, Tibet davasına ve

l l.ılai Lama'ya duyulan yakınlık ve sevgiydi. Amerika' da pek çok

l'ibet tıbbı merkezi kurulmuştu ve Avrupa'nın pek çok ülkesinde

.. ılacılar, masajcılar bulunuyor; bazı lamalar son derece pahalı

ıl.ıçlarıyla hizmet veriyorlardı.

Pek çok "şifa sistemi" ve "sağlık programı" bugün sadece Til ıl'l markası taşıdığı için müşteri buluyor. Bunlardan biri "felsefi, ı ılıbl, astrolojik ve tantrik öğretilerin bileşimi" olarak sunuluyor

Vl' "hastalıkların tedavisi, kişinin gençleşmesi, içsel ve dünya-

· . ıl huzurun yakalanması" vaadiyle satılıyordu. "Kendi kendine

.

t ı·davi" adıyla sunulan bir başka sistem, hastalığı yok saymayı

ı ııieriyordu. Kanser hastaları bir araya geliyorlar ve sanki bir

ıııantraymış gibi şu sözleri söylüyorlardı: "Ben hasta değilim,

lıı·n hasta değilim ... " Onlarca, yüzlerce, binlerce kez. Ve bazı durumlarda bu işe yarıyordu çünkü - buna inanırım- her şey, ama 271

her şey -bazı durumlarda- işe yarar.

Tibet tıbbı o kadar ısrarla aranır oldu ki, Dharamsala Tıp

Astroloji Enstitüsü ihracat için özel bir bölüm açtı. Hapların yaııı

sıra satışa sunulan ürünler arasında strese karşı çaylar, güzl'I

lik kremleri, meditasyon için tütsüler -bunlar "cinsel tatminsl'I.

likler; dil kurulukları, kulak çınlamaları, mide şişkinlikleri, ba

dönmeleri"ne de çok iyi gelir- de yer alıyor. Bir de "Sağlık toniAI"

var ki kutusunun üstünde şunlar yazıyor: "Fiziksel gücü artırıı,

böbreklerin çalışmasını iyileştirir; cinsel enerji ve eyleme yal'

dımcı olur, erken boşalmayı önler; birleşme eylemini uzatır."

Dalai Lama, inanılırlığı biraz da kendi ününe bağlı olan bu il<

siri görse eminim o ünlü kahkahalarından birini atardı. Eninılı•

sonunda Özgür Tibet davasının artık bir ilke, adalet ya da ulus

lararası ahlak sorunu değil sadece bir pazarlama ve reklam da

vası haline geldiğine inananların başında kendisi gelmektedlı

Tibetli olan satar, ama satması için de tüketicinin istediği gllıı

yani "efsanevi" olmalıdır.

"Önce Çin emperyalizminin kurbanı olduk. Şimdi de Kalifornl

ya yeni sömürgeciliğine kurban edildik; onlar bizim din ve barı

çılık kokmamızı, yaklara binmemizi, karlı dağlarda meditasyoıı

yapmamızı istiyorlar." Bana bunları söyleyen, Dharamsala'da ya

şayan laik bir Tibetli yazardı: "Batı onun yarattığı Tibet'le -keşi•

ler, sanatçılar, dansçılar; mistikler- ilgili her şeyi finanse etmeyı·

hazır ama biz Tibetlilerin kendi Tibetimizi yeniden ele geçirmı•

mize yardım etmek gibi bir niyeti yok."

Dharamsala işte bu dönüşümün örneğidir. Başlangıçta kimll

ğini korumaya ve ülkesine geri dönmeye niyetli sürgünlerin gel

diği yerdi. Yıllar geçtikçe -artık kırk yılı aştı- geri dönme umul ·

lan yavaş yavaş tükendi. Tibetliler bu yeni mekanlarına alıştılal',

Dharamsala küçük bir Disneyland haline geldiği için yaşamayı

sürdürüyor. Burası "temaların", Budizm, spritüalizm, büyü, mı•

ditasyon, astroloji, tıp olduğu küçük bir eğlence parkı artık.

McLeod Ganj Köyü artık bir alışveriş merkezidir ve herkese

giire "new age" süslemeleri, Buda resimli çantalar, kolyeler, huzur verici müzik CD'leri, tantrizm üzerine kitaplar bulunur. Pazar, geçmişin ve hatta şimdi Çinlilerin ayakları altında kalan Tibet ile pek ilgisi olmayan bir Tibet efsanesini beslemeye yarar.

ı\ ına efsane sürüyor.

Bir akşam, bir yıl önce "davaya" yardımcı olarak buraya gelt·n ve Dharamsala'da yaşayan bir grup yabancı ile karşılaştım; ı ınlarla birlikteyken büyülü Tibet'e inanma ihtiyacının nasıl her

ı iirlü mantıktan daha ağır bastığını bir kez daha gözlemledim.

l!ir Amerikalı, Dalai Lama ile birlikte Delhi'de bulunduğunu

.ınlatırken, bütün seyircilere sinek bulutlarının hücum ettiğini

. ı ına "Yüce Efendimize" bir tek sineğin bile konmadığını söyledi.

ı·:ksantrik bir İngiliz hanım olan Jane Perkins ise on beş yıldır

l lharamsala'da yaşıyordu ve son zamanlarda iyi uyuyamıyordu,

•·iinkü evinin bitişiğindeki tapınakta keşişler yerden yükselme

[illegible]ılışması yapıyorlardı ama havada duramayınca gürültülü bir

biçimde yere düşüyorlardı!

Ertesi sabah Dharamsala'nın on kilometre uzağında çok ilginç bir tören olacağını bana da haber veren jane Perkins oldu.

1,:ok şanslıydık! Tutsak olarak bulunduğu Çin' den kısa süre önce

kaçan ve Dalai Lama'nın olası halefi gözüyle bakılan on altı ya

[illegible]ındaki Karmapa ilk kez topluluk karşısına çıkacaktı ve orada

bulunan herkesi "uzun hayat gücünü" vererek kutsayacaktı. İşte

lıenim ihtiyacım olan tam da buydu!

Böylece ertesi sabah kendimi ancak gözü doymak bilmez bir

gezginin düşebileceği haller içinde buldum. Karmapa'ya adanacak tapınak henüz yapım halindeydi ve taşlı bir vadinin ort asında tek başına dikilmekteydi. Çinlilerin duruma karışabileceklerinden korkan Hintliler, bu "kutsal" çocuğu korumak için 273

etkileyici bir güvenlik kordonu oluşturmuşlardı. Onlarca silahlı

polis ve özel görevli herkesin üstünü arıyor, kimlik kontrolü ya

pıyor, film ve ses kayıt makinelerine el koyuyorlardı. Budizm ilı•

olağanüstü hal, yaşlı lamalar ile dizilmiş silahlar birlikte acayip

bir tablo oluşturuyordu.

Uzun bekleme ve denetlenme saatlerinden sonra nihayet tapı

nağın büyük salonuna kabul edildik; ilk sıralara aralarından yir

misi Batılı olan keşişler yerleşti; sonra bu tören için Tayvan'daıı

gelen bir grup Budist oturdu. Onların arkasına da Tibetlilerden,

burada yaşayan yabancılardan ve gezginlerden oluşan kalabalılı

dizildi. Trendeki İngiliz kız da buradaydı.

Yaşlı lamalar ve Hintli korumalarla çevrilmiş olan Karmapa,

tapınağın büyük salonuna girdi; çiftçiyi andıran sağlıklı, güçlü

bir delikanlıydı ve toplanan kalabalığa o bile şaşırmıştı.
Tibetliler ise ona gösterilen bu büyük ilgiyi haklı buluyorlar
dı. Onlar için bu delikanlı, büyük bir ustanın otuzuncu reenkar
nasyonuydu ve bu çok kadim bir bedenleniş anlamına geldlAI
için ruhsal olarak henüz on dördüncü bedenlenişinde olan Dalaı
Lama' dan bile çok daha üstündü.
Yanındakilerden birinin İngilizceye çevirdiği kısa konuşma
sında Karmapa şöyle dedi: "Ben bile bu uzun hayat niteliğiıw
sahip olamayabilirim ama geleneğe göre, bütün arzularınızın
gerçekleşmesi gücü ile birlikte bu gücü de size aktarabilirim;
her birinizin huzur, uyum ve mutluluğu deneyimlemesini sağl.ı
yabilirim." Zaten iri yarı bir gençti ve çevresini saran keşişlerin
kelimenin gerçek anlamıyla ikiye bükülmüş olarak durmalan
onu daha da kocaman kılıyordu. Dalai Lama'nın ölümünden soıı
ra onun yeniden bedenleneceği çocuğun doğup büyümesi bekit•
nirken, bu delikanlı Tibet diyasporasının başına geçebilirdi.
Yeniden bedenlenişler! Tibetlilerin, bize ait her şeyin beden il'
birlikte ölmeyip ruh ya da adı her neyse onun yeni bir bedenı•
geçiyor olmasıyla ilgili bu çok kadim düşünceyi kendi çıkarlarıııı

uygun olarak kültürlerine uyumlayış biçimleri bana her zaman
pek dahice gelmiştir. Böylece bütün babadan oğula geçen mo
ııarşilerdeki o üstü örtülü bozulmayı önlemiş oldular. Oğulların
oğullarının oğulları her zaman o büyük dedeye çekmemiş olabilir ve bir hanedanın niteliklerini

koruyabilmek için en güvenilir yol, ölen kişinin varisi olarak, ruhun onda bedenlendiğinin saplandığı parlak bir çocuğun seçilmesidir.

Bütün iş, bunun hangi bebek olduğunu anlayabilmektedir.

l<armapa ve şu andaki Dalai Lama konusunda eski keşişlerin bu

nınlarının iyi koku aldığı söylenebilir.

Karmapa'nın kutsaması, beklediğim gibi urbi et orbi değil, ki

[illegible]isel oldu. Herkes birer birer kutsandı ve bu da toplantının uzadıkça uzamasına yol açtı. Sabırla kuyrukta bekledim, onun önürıc geldiğimde gülümsedim, o da bana gülümsüyordu, jane'nin lıenim için bir yerlerden bulduğu beyaz kata'yı ona uzattım; o

ortüyü -elbette yüklenmiş olarak- benim omzuma koydu ve ba

'ıımın tepesine elinde tuttuğu ve içinde kutsal yazılar olduğunu

Lıhmin ettiğim minik bir altın kutuyla dokundu. Bir lama bana

gri tsampa (Tibetlilerin yak tereyağı ve arpa unuyla karıştırdık-

1. ı rı çayları) topu ikram etti ve bunu yememi istedi; bir başkası

düğümlenmiş kırmızı bir kurdele uzattı ve kutsama yüklü bu

kurdeleyi üzerimde taşırsam onun beni koruyacağını söyledi.

Açık havaya çıktım ve güneşin altında merdivenlere oturdum. Dışarı çıkan öteki insanları seyrediyordum. Hepsinde bir rnşku, neşe vardı. Her biri jane gibi çok şanslı olduklarını ve

ICırmapa'dan büyük bir armağan aldıklarını düşünüyorlardı.

Oysa her zamanki gibi kuşkucu, küstah ve mantıklı olan ben,

lı<lla elimde tutmakta olduğum gri topu atmayı düşünüyordum.

Ona bakıyordum. Ama ya bu bana şifa verecek olursa? Ötekiler

it,: in öyleydi zaten; uzun yaşam gücünü simgeliyordu. Peki benim

ı[illegible]·in neden öyle değildi? Onu ağzıma attım ve yedim. Sonra kır

ıııızı kurdeleyi de özenle çantama taktım.

Bazen bakış açısını değiştirmek işe yarar. O anda Tibet tıh
bına ilişkin hiçbir şey anlamadığımı, bütün bu Dharamsala ge·
zime yanlış adımla başladığımı fark ediverdim ... sağ ayağımla
başlamıştım .. O ana kadarki düşünme tarzım; bizzat benim New
.
York'tayken aşmaya niyet ettiğim tarzdı işte ... Bu tıpkı Hollandalı
doktor hanımın düşüncesi gibiydi ve aynı mantık üzerine temel·
lenmişti; beni beden-ben olarak gören, hastalığa kesinlikle fizik
sel bir olgu olarak bakan bilimsel bakış açışıydı.
Dalai Lama'nın doktorundan MSKCC'nin tamircilerinin Vt' "
receği tarzda, bedenimin kimyası üzerinde etkili olacak bir ila\'
vereceğini umduysam, adreste büyük bir yanlışlık yapmıştım.
Bu ilaçların hepsini zaten denemiştim. Üstelik dünyanın en iyi
ilaçlarıydı denediklerim.
Buradaki ilaçların doğası ise bambaşkaydı. Bedende bir tep
kime yaratmaya, kimyasal bir reaksiyon oluşturmaya yönelil<
değillerdi. Bunlar zihin, ruh üzerinde etkili ilaçlardı. Lhasa'da,
Tibetlilerin kutsal taşlardaki tozu kazıyıp içtiklerini gördüğüm
de, sanki Çinli bir siyasi polismişim gibi onları küçümsemiştini.
Aslında onlar, Tibetliler, ne yaptıklarını biliyorlardı; kimyanın
değil, dualaların ve kutsamanın gücünden medet umuyorlardı.
Bu -o zaman bana çok açık göründü- Dharamsala'da buluna
bilecek tek güçtü. Bu gücü reddedebilir, bundan yararlanmaya
bilirdim ama şimdi kalkıp Tibet tıbbının New York'taki tamirci

lerinkine benzemediğini ileri sürerek yakınamazdım. Buradaki tıbbın değeri -eğer varsa- farklı olmasından kaynaklanıyordu. Bu fark da, güçlü dinsel temelde yatıyordu.

Başlangıçta Tibet tıbbı Hint ayurvedasından başka bir şey değildi ve Tibetlilerin üzerinde çalıştıkları metinler Sanskrit dl· !indeki klasik shastraların çevirileriydi. Ama ayurveda, Tibet't• i.S. 7. ve 8. yüzyıllarda Budizm'i de buraya getiren keşişler tara· findan aktarılmıştı ve Budizm gibi o da kısa sürede yerel koşul lara uyum sağlayarak, Tibetli bir karakter kazanmıştı. Budizm

doğmuş olduğu Hindistan'da yok olmaya ve unutulmaya yüz ıutarken Tibet'te, yörenin eski animistik inancı olan Bon'un te ıııel özelliklerini de içinde eriterek kendine özel bir din haline gelmişti. Ayurveda tıbbı ise Budizm ile daha da çok karışarak l l intli-bilimsel köklerinden koparak iyice Tibetli-dinsel bir hal .ılınıştı.

Tibetliler onun dinini seçtiklerinde tarihsel Buda öleli bin yıl oluyordu ama onlar bu dini öyle bütünleyici bir biçimde benim

•;Pdiler ki, Budizm toplumun her niteliğini etkiledi ve her eylemde belirleyici bir rol üstlendi.

Hindistan' dayken de ayurvedanın köklerinde ruhsal bir bile

'n vardı ama bu dine değil felsefeye bağlıydı ve uygulaması asla ruhban sınıfın elinde olmamıştı. Tibet'te ise Budizm siyasi erk ılahil her şeyi ele geçirmişti ve sadece lamalar doktor olabiliyor- 1.ırdı.

Ayurvedanın kökeninin çok uzak tarihlere gittiğini ve rişile-

11 · dayanan bir gelenek olduğunu unutan Tibetliler, tıbbi uygula

ıııalarına çok daha yeni zamanlarda ve göklerden inmiş bir bilgi

olarak bakmayı yeğlediler.

Satın almış olduğum bütün kitaplarda "İlmimiz Buda'ya ka

ıl.ır uzanır," yazılıydı ama ben bunun bir söylem tarzı olduğunu

ıliişünmüştüm. Oysa bu gerçekten harfi harfine inanılması gen•ken bir onaylamaydı. O kitapları tekrar tekrar okudum ve her olgunun kesinlikle Budist yanını kabul etmeye başlayınca, baş-

1.ıııgıçta bana anlamsız gelen her şey, bir mantık kazandı.

Bu Budist bakış açısıyla kötü, bütün kötülükler yani hem fi

ı.ı ksel hem ruhsal olanlar, tek bir köke sahiptiler: Bilgisizlik.

" ilen" hakkında bilgisiz olmak, insanı doğumundan ölümüne

ılı•k rahat bırakmayan bir rahatsızlık yaratır; işte yine bu bilgi

·,ızlik "zihnin üç büyük zehiri" yani arzu, öfke ve dar kafalılık,

lıı·dende hastalıklara yol açar. Sadece daimi bir ahlaki uygulama

vı• meditasyon insanı her türlü kötülükten bağımsızlaştırır. Bu

anlamda Buda'nın tıbbın kurucusu olduğunu kabul etmek doA

rudur. İnsanın acı çekmesinin nihai nedenini belirleyen ve hı•ı

acının panzehirini saptayan Buda "en büyük doktor"dur. Onıııı

yolunu, dharmayı izlemek bütün kötülüklerden kurtulmanın tt•lı

ve gerçek yoludur.

Tibet bakış açısında din ve tıp arasında bir fark yoktur. Bı•

den, zihin ve ruhtan oluşan insan, sağlıklı olabilmek için inanı;

lı olmak zorundadır. Hastalık bedenden çok daha önce, zihindı•

doğan bir düzensizliktir. Bu nedenle Tibetliler için tedavi saden· ruhsaldır ve mantraları söylemek ya da bir dizi beden hareketiıı yapmak birazcık suyla hap yutmaktan daha önemlidir.

Ayurvedayı kendi varlık biçimleri ve özellikle de dinleriyle• bağdaştırdıktan sonra Tibetlilerin Hint tıbbının temel gelencl< terini Budist kılıflar içinde sunmaları bana ilginç gelmeye ba lamıştı. Böylece bugüne kadar Tibet tıbbı aşağı yukarı ayurveıl.ı gibi sekiz ana dala ayrılmıştı. Beden hastalıkları, çocuk hasta lıkları, kadın hastalıkları, ruhların yol açtığı hastalıklar, silah ya ralanmaları, zehirlenmeler, gençleşme, doğurganlık, afrodizyak lar. Ayurveda ile aynı şifalı otları kullanır ama elbette Himalay.ı Dağları'nda yetişenlere öncelik tanır; Budizm'e uygun olar;ıh "Zihnin üç zehrini" ayurvedanın üç insan tipine uydurur; vat11, pitta ve kapha. Hintlilere göre bu üç insan tiplemesi her hastalı ğın kökeninde yer alan bir unsurdur ve ayurveda uygulamasınııı dört aşamasını belirlemek için Budizm'in Dört Soylu Gerçek'iııı (teşhis, neden, karar, tedavi) kullanır. Bunlar şöyle sıralanır: Hı•ı şey acıdır, acının nedeni tutkulardadır, acıya son verilebilir, arı dan kurtulmak için Yol'u izlemek gereklidir.

Ayurvedanın Tibetlileştirme işlemini tamamlamak için Dalaı Lama müritleri yüzyıllar önce Buda'nın değişik görüntüleri ara sına bir de Tıp Buda'sını yani Sange Menla'yı eklemişlerdir. Buıı.ı kaynak olarak kutsal metinler olan Gyu Shi yani Dört Tantra'yı (ki bunların Hint kökenli Sanskrit metinler olduğu bilinir) ve iyi

lı·ştirme gücünü kullanmışlardır.

Tıp Budası'nın bedeni maviye boyalıdır, bu nedenle bir adı

da "Lapislazulo Işığının Efendisi"dir ve bir bölümü yaldızlı bir

ı ırtüyle kapalı olan bedeni, lotus pozisyonunda oturmaktadır.

ılıında, içinde mükemmel sağlık meyvesi olan aruranın da bulıı ıduğu bir meyve sepeti durur. Bu bizim çöküş çağımızda bulıınması olanaksız bir meyvedir ama yeryüzüne yeni bir Buda

:eldiği zaman yetişecektir.

Kitapların birinde bu Buda'nın bir tankası önünde meditasvon yapıldığı takdirde "sağlık nektarının" onun resminden dam-1.ıyacağını okumuştum. "Işık huzmeleri Sange Menla nın kalbin

'

dl•n çıkar ve insan bu ışınların etkisi altında her türlü olumsuz

düşüncesinden kurtularak bilgisizliğinden sıyrılır. Hastalıklar

vok olur ve zihnin üç zehiri yatışır."

İşte, benim ihtiyacım olan tam olarak buydu. Hayatım boyun

ı.ı pek çok tankaya sahip olmuştum ama hiç Tıp Buda'sı tankam

ııl ınamıştı.

Jane ile birlikte, Dharamsala'da sadece Dalai Lama için çalı-

· . ın yaşlı bir ressama gittik ve benim için bir Sange Menfa resmi

..

v.ıpıp yapamayacağını sorduk. O yapamazdı çünkü Karmapa için

v.ıpılmakta olan tapınağın süslenmesi ile meşguldü ama bana

ı ırencilerinden birini önerebilirdi. Yirmi yedi yaşındaki Kar

ına Sichoe, yetimdi ve Özgür Tibet davası militanlarından biriyd i -kırk sekiz gün boyunca Delhi'deki Çin elçiliği önünde oruç ı ııtmuştu- bana istediğim resmi birkaç ay içinde yapabileceğini

"ilyledi. Şu soruyu sordu: "Buda'nın yürek, söz ve zihin merkezlı·rini delmeli miydi?"

Işınların tam o noktalardan damlayacağını bildiğim için he
ıııen evet dedim.

Choedrak'ın enstitüsüne bir kez daha telefon ettim ama baıı.ı
doktorun iyileşmediğini söylediler.· Artık onu görmemin fazla hlı
önemi kalmamıştı. Dharamsala beni yeterince memnun etmi•ı ı
Karmapa tarafından kutsanmıştım, uzun hayat gücüyle yüklt•ıı
miş kurdelesine sahip olmuştum, bana Jane aracılığıyla ulaştın
lacak bir Tıp Buda'sı resmi ısmarlamıştım, en iyi tütsülerden hııl
miktarda satın almıştım. Paketin üzerinde yazan diğer şeyler lııı
yana, tütsülerin kokusu bana huzur ve mutluluk verecekti ki hıı
bile yeterince "güçlü" ve belki de şifalı sayılabilirdi.
Bir otomobille Pathankot'a kadar indim ve gece trenine blıı
dim. Gün doğarken Delhi'ye yaklaştığımızı müjdeleyen dönemt·•
li raylara girdik. Tren yavaşladı ve tren yolu boyunca, kenarlar.ı
çömelmiş tuvalet ihtiyaçlarını gideren onlarca insanı uyarmal4
için umutsuzca düdük çalmaya başladı.
Sonra varoşlardaki teneke mahallelerini aştık; yürek bm
kucu pislik ve sefalet görüntülerini seyrettik. Çocuklar, keçilı•ı.
domuzlar, geyikler pis kokulu çöplerin üzerinde geziniyorlardı
Temiz ve serin trenden bakınca dışarıdaki manzara gerçekdı•ı
görünüyordu. Trenin penceresi sanki dehşet filmi oynatan hlı
televizyon ekranı gibiydi. En azından benimle birlikte yolculııl4

eden ve inmeye hazırlanan zengin Hintlilere öyle görünmil•1
olmalıydı. Onların belirgin umursamazlığı beni çok etkiledi w
bana Hinduizm'in en büyük kara deliği olarak gördüğüm bir şeyi
yeniden hatırlattı: Merhamet eksikliği.
Düşük kastlardaki pek çok Hintlinin, neden Budizm'e döndO
günü anlayabiliyordum ve sonra çok, pek çoğunun neden Miis
lüman olduğunu da.
.
Choedrak bir süre sonra, yetmiş altı yaşında öldü.

Sağlık adası
Asla geçmişimize dönmemeliyiz ve -o bilge Hintlilerin dediği
ıtlhi dün yaşama şansına sahip olduğumuz mutluluk anını, bu-
11.1 1 11 yinelemeyi denemeliyiz.
Ne var ki benim için geçmiş, her zaman müthiş bir baştan çı-
1<.ırtıcı olmuştur. Turizm tarafından keşfedilmeden, gelişme taralıı ıdan sömürülmeden önce çok güzel günler geçirmiş olduğum l'.ıyland'ın doğusundaki Ko Samui Adası'na dönebilmek, benim
ıı, iıı reddedilemez bir fırsattı; tedavi için yükledikleri bütün ilaç-
1.ırı, zehirleri ve iyi ya da kötü radyoaktif maddeleri bağırsakla
ı ıı ıı ıdan atıp temizlenebilirdim. Söz konusu olan harika bir içsel
lı·ıı ıizlikti. Dalai Lama'yı ziyaretimizden beri göremediğim arka
ı l.ıım Leopold, benim dünyaya dönüşümü kutlamak istiyordu

ı·ı· ııew age insanları arasında büyük bir şöhret kazanmış olan
ı ıı.ı·I bir sağlık merkezinde iki bungalov ayarlamıştı; bu merke
ı lıı uzmanlık alanı bağırsak temizliği idi.
"Gözle görünür" sonuçlar yaratan ve pek çok kişinin ballandı
ı .ı ballandıra anlatmış olduğu bu "yıkanma deneyimini" defalar
' .ı d inlemiştim. Hepsi birbirinden zevkli kılınmış anlatımlardan,
l ı t r hafta boyunca aç durmanın, tuvalette -yıllar boyunca birik
ıııi zehirlerin ve toksinlerin kalıntısı olan- kara ve uzun dışkılar
ı:c ırmenin anlatılması beni çok güldürmüştü. Büyüklerin -kaka-
1.ırı yla oynayan çocukların tutkusuyla- kendi kakalarından böyle
lıilimsel" terimlerle söz etmeleri bana tuhaf görünmüştü hep.
ı\ıııa bütün bunlar bir yana, pek çok kişinin bu sistem sayesinde

kazandığı "zehirlerden arınma, yeniden gençleşme ve kilo l<.ıv
bı" tam benim aradığım şeydi.
Üstelik, alternatif tıbbın büyük bir ad olarak yeniden keşft•t tı
ği Hipokrat'ın sözlerini çok kısa bir süre önce okumuştum. 0111111
da, hastalarını bir adadaki ılıcada tedavi ettiğini öğrenince, lııı
"rastlantı" beni yüreklendirdi ve Leopold'un sıradışı armağaıııııı
kabul etmeye karar verdim.
Hipokrat bir dahiydi. Hastalarını Kos Adası'na çağırıyor w
onlara gündelik yaşantılarından uzakta, bugün ha/istik diye ııı
telendirilebilecek bir tedavi uyguluyordu; otların temel alınılıAı
yiyecekler yeniyor, fiziksel alıştırmalar ve meditasyon yapılıyııı

-o dönemde tanrılardan gelen iletiler olarak yorumlanan- riiy.ı
!ar üzerinde çalışılıyor ve bir şifa inisiyasyon töreni yapılıyıı ı .
bunlar tamamlanmadan kim<unk>enin adadan ayrılmasına izin vl'l'll
miyordu. Hipokrat hastalarını adada kaldıkları sürece, kendiltı ı
için sahnelenen ve tedavinin bir parçası sayılan iki trajediyi vı
bir komediyi seyretmeye mecbur tutuyordu. İ.Ö. 4. yüzyılda ıı ı·
büyük bir bilgelikti bu!
Belgeler o tarihlerde Kos Adası'nda kolon temizliği yapılıp
yapılmadığını yazmıyor ama olsaydı da hiç şaşırmazdım. Bugıı ıı ı
keşfettiğimizi sandığımız pek çok şeyi insanlık çoktan beri bili
yordu aslında. Bunlar her yeni kuşak bir öncekinin deneyimle•
rini beğenmediği için unutulup gitmişti. Böylece zar zor da ols.ı.
tekerleğin döndüğünü, ateşin yaktığını, birilerinin bize rüyal.ı
rımız aracılığıyla konuştuğunu, sağlıklı kalabilmek için daha 111
kızmak, daha çok gülmek. .. ve bağırsakları temiz tutmak gerel<t 1
ğini yeniden öğreniyoruz.
Bana kalırsa Hipokrat bağırsak yıkanması hakkında her şt•yı
biliyordu. Onun yaşadığı tarihlerde Yunanlar ve Hintliler arasıı ı
da yakın bir ilişki vardı ve yogiler arasında eski bir uygulaı ı ı ı
olan ve basti adıyla tanınan bağırsak temizliği Hintlilerce bili
niyordu. Bedeninin denetimini ele geçirmek isteyen her kimsr,

l l l ' r şeyden önce işe sindirim sistemini temizlemekle başlamalıydı. Bugün Hatha Yoganın bilinçli uygulamacıları arasında hala gı ı ıdemde olan kurallar son derece belirgindi; öğrenci, nehirde

·.ıı beline gelene kadar ilerlemeli, sonra yavaşça ve gündelik alış

ı ı rınalarla ana! kaslarını bir pompa gibi kullanmayı öğrenmeli;

lıııylece suyu bağırsaklarına çekerek, onları yıkamalıdır. Söylen

ı l ıgine göre başarılı öğrenciler kısa bir süre içinde bunu uretra

ılı· de yapmayı ve idrar kesesini yıkamayı da öğrenebiliyorlardı.

Ko Samui, tropik ormanları, çağlayanları, yeşim rengi deni

ı.I ve kumsala kadar uzanan hindistancevizi ağaçlarıyla, insanın

lıc•ndini toplaması için harika bir yer olarak iz bırakmıştı anıla

ı ııııda. Hipokrat'ın Kos Adası'nın da aynen böyle bir yer olduğu-

l l l l tahmin edebiliyordum. Yine de Ko Samui Adası'nda trajedi

vı· dramlar dahil olmak üzere Kos'ta verilen bütün hizmetleri

.ıl.ıbileceğimi bilmiyordum.

-En azından benim için- ilk trajedi adaya varışım oldu. Aday.ı artık geceleri Tayland'ın güneyinden kalkan tekneyle değil, ıı ·akla gidiliyordu; üstelik bu gayet Batılı tarz bir uçaktı; bu

ıııL•kanı yıllar önce keşfeden ve sadece kendilerine saklayan hippilerin kullandığı tarz bir araç değildi hiç. Yeni gezginler; Doğu i\vrupa'nın eski Doğu Bloku ülkelerinden gelen gençler -kadın-l . ı rı n bembeyaz ve duru ciltleri, sigara içen erkeklerin dövmeleri

v.ı rdı- ve sabahın yedisinde sarhoş olan Avustralyalı emeklilerdi.

l IL•psi uzaktaki bir seyahat acentası tarafından bir araya getiril

ıııiş, son yeryüzü cennetine uçan ama buraya uçmaktan keyif al

ıııayan, mutsuz insanlardı; yine de tatil yapma haklarını sonuna

k.ıdar kullanmaya kararlıydılar.

Havaalanından yola çıkınca yanından geçtiğimiz yol, geçmişin

ı•ıı güzel kumsallarından biri olan Chaweng Beach boyunca uza

ıııyordu ve yan yana evlerin, minik dükkanların, lokantaların, döviz bürolarının, "bir jip kirala", "bir motosiklet kirala", Tayland'ın ı•ıı gözde turistik atraksiyonlarından biri olan masaj salonlarının,

"bütün tatil yanında olacak bir hanım kirala" hizmeti veren saıı
naların birbiri ardına uzandığı bir Japon köyünün ana yolu haliııı•
gelmişti. Başka oteller, kulübeler, dükkanlar, bürolar haline gele•
cek gürültülü inşaatlar yüzünden deniz görülemez olmuştu.
Neyse ki Leopold'un bizim için yer ayırtmış olduğu "The Spa"
yani sağlık merkezi, deniz kenarındaydı ve bana ayrılan kuliilıı•
ötekilerden biraz uzakta, denizin tam kıyısında bulunuyordu. llıı
yalın ama davetkar mekan, Sam adında San Franciscolu bir Anıtı
rikalı tarafından işletiliyordu; bir biçimde yolu Doğu'ya düşmıı
bu adam, yarı Laoslu yarı Çinli, hepsi ondan olmayan pek çok 11
cuğu olan bir kadınla ortak bir hayat kurmuştu. Çocukların preıı.
Sam'in kral gibi giyindiği bir fotoğrafta hepsi bir araya gelmişlc•ı
ve resepsiyon bankosunun üstündeki yerlerini almışlardı.
Bu Leopold'un merkeze üçüncü gelişi olduğu için büyük lılı
heyecan yaşanmış, Sam, karısı ve gündelik bir randevu kopara
bilmek isteyen masajcı kızlar çevremizi sarmışlardı. Masajl.ıı
denizden esen rüzgarlara açık olarak, kumsalda, hindistancevlı.ı
ağaçlarının gölgesinde, sala adı verilen bambu yataklarda yapı
lıyordu. Yaprakların arasına gizlenmiş hoparlörler dört bir yaıııı
"meditasyon müziği" yayıyordu.
Leopold ve ben bir önceki akşamdan beri bir şey yememiş vıo
içmemiştik; böylece doğrudan "programa" alınabilirdik. Saat onıl.ı
toksinleri atıcı bir karışım içilecekti. Büyük ve saplı cam bardaAıı

konan meyve suyuna, etiketli bir kavanozdan alınan üç kaşık lw

yazımsı bir un ekleniyordu. Bu madde bana tanıdık gelmişti anı.ı

üzerinde durmadım. Bu şurubu hazırlamakla yükümlü kız, kaşılı

la karıştırırken "Çabuk için, yoksa katılaşır," demişti. Bu içecektı•ıı

sonra, bir bardak suyla "Bütünleyici" adı verilen ve içinde benzc•ı

renkte toz barındıran gri-yeşil kapsüllerden on tane kadar yııı

tuk. Bunların da adı yoktu ama bana Amerika'da bütün vitamlıı

dükkanlarında gördüğüm Green Plus adındaki bitkisel özü anırıı

sattı. Her şeyi kurallara uygun bir biçimde yerine getirdim.

Yine insanlık tarihi kadar eski bir yöntem olan oruç tutmak

hoşuma gidiyordu. İnsan, bedenini kontrol etmeyi öğrenemezse,

1.ilınini kontrol etmek için meditasyon kursları alması boşuna

ıılurdu. İlkel insan, irade gücü gösterisiyle "atalarını duygulandırmak" için oruç tutardı. Ancak daha sonraları değişik dinlerin ılıizeni içine girince oruç -öz temizlenme ve öz denetim- ahlaki

hır kılıfa bürünmüştür. Öteki hazlardan uzak durmak da aynı bi

ı, ıında yorumlanmıştır.

Orucun şifa verici değeri antik dönemlerden beri bilinirdi.

l.S. 7. yüzyılda Hindistan'da bulunan büyük Budist üniversitesi

Nalanda'yı ziyaret eden keşiş bir öğrenci, hastalandığı zaman ilaç

vı·rilmeden önce bir hafta aç tutulduğunu yazmıştı. "Zaten genellikle bu dönem sonunda hastalık iyileşmiş olurdu," diyordu.

Bütün o eski anlamların kaybolup gittiği günümüzde, yoga

vı· sadece ruhsal amaca yönelik olarak yeniden doğan pek çok

ı•I kinlik gibi oruç da sadece fiziksel bir eylem olarak görülüyor;

y.ılnızca "zayıflamak" ve "arınmak" için kullanılıyor.

Oruç tutmanın ilk üç gününün çok zor olduğu söylenir çünkü

IH'den, alışık olduğu düzeni sürdürmek ister umutsuzca. Dördüncü gün, durumu anlar, ritmini değiştirir ve her şey daha ko-1.ıy olur. Ben buna nasıl bir tepki vereceğimi çok merak ediyor

ı lıı m ve bu nedenle o günlerde bir günlük tuttum.

Orucun birinci günü

l[?]·inde bulunduğum kulübe büyük bir A harfi biçiminde. Çatısı

y.ıpraklı hindistancevizi dallarıyla örtülü, yatağım ise yerden az

lıir yükseltide kurulu bir saman döşek. Ön tarafta giriş kapım,

l<üçük bir verandam ve kumsala uzanan merdivenim var; arkada

ise bir başka kapı, iki merdiven ve demir parmaklıkla çevrili bir

ıı ıekan bulunuyor; burası benim alaturka tuvaletim ve banyom.

Bu mekanda söz konusu edilen ve işlenen konu zaten başlı ba

şına tuvalete yönelik. Geldiğimizden beri "dışkı" konusunda o

kadar çok şey dinledim ki!

Burada yirmi konuğuz; hepimiz yabancıyız, şu ya da bu biçim

de Kerouac'ın deyimiyle on the road yani, yoldayız; ya da kendini

ruhsal bir yolda hissedenlerin deyişiyle on the path yani, "pa

tikadayız". Konuklar orucun kaçıncı gününde olduklarına gön•

sınıflandırılıyor. Yedinci gününde olanlara saygı gösteriliyor.

Gerekli gün sayısının ötesinde burada kalmayı ve deneyimlerini

acemilere anlatmayı sürdürenlere ise sevimsiz kişiler gözüylıı bakılıyor.

Burada bulunmak beni eğlendiriyor. Sadece bu sabah bira'/. neşem kaçtı. -New York'ta geçirdiğim uzun aylardan sonra ill< kez- kendimi hevesle denize ttığımda, suyun içinden SPA'nııı kıyı boyunca uzanan kulübelerine baktım ve bunca kişinin "dı kısının" nereye aktığını merak ettim. Yanıt son derece belirgindi Hepsi çevremdeydi! Koşarak çıktım sudan. Demek ki canım yüı mek istediğinde çok daha uzaklara gitmeliydim.

Saat onda verilen toksin atıcı içeceğin aynısını bir de öğledt•ıı sonra üçte içtim. İçine konan yapışkanımsı madde bana bir şeyi hatırlatıyor ama ne olduğunu bilemiyorum. Programa göre saaı dörtte bir sürpriz bekliyordu bizi. Bir genç kız bizi video sey retmeye götürdü. Filmde at kuyruklu sarışın bir Amerikalı olaıı Chuk'ın "dışkı"nın oluşumu hakkında verdiği bilgileri izledil< Leopold ve ben ilk andan son ana kadar kıkırdadık durduk. Ciddi ciddi oturan ve Chuk'ın; serçe parmağına ne kadar vazelin sürll leceğini, anüse sokulacak tüpün uzunluğunu, lavmanla verill'ıı suyun karında zorlanmadan nasıl tutulacağını anlatmasını izlı• yen öteki oruçlulara bakınca gülmemek elde değildi. "Bir ken• sinde bir Alman bunu üç saat boyunca yapabildi. Bu bir rekordu ama gerekli değildi," dedi Chuk. Sonra her birimizin banyosundıı bulunan -lavman için üzerine uzanılması gereken- eğimli 7.t'

ııiinin kullanımını ve psikolojik önemini; -kulübemin önündeki

denize kayıp gitmeden önce- bağırsaklardan ne kadar kaka çıkt ığını görebilmek için alaturka tuvaletin üzerine yerleştirilecek süzgecin gerekliliğini anlattı.

Chuck, sadece ekranda değil gerçek dünyada da vardı. Filmin

sonunda canlı kanlı bir şekilde karşımıza dikildi ve gereksinme

duyduğumuzda ona başvurabileceğimizi söyleyerek her birimiw ilk "bütünleyici" paketimizi -bu beyaz pastiller akşam yatmadan önce bağırsak floramızı dengelemek için alınacaktı- ve lav

ıııan için bir kullanımlık uçları, değişik etkinliklerin saatlerinin

ve şimdi yazıldığımız "Kalk ve Parla" programının açıklamalarının yazılı olduğu broşürleri verdi. İşte bu isim gerçekten harika bir buluştu! Adeta ilahi bir buyruğu anımsatıyordu. Her şey

"daha fazla enerji, daha fazla sağlık, sindirimi düzeltmek, kiloyu

dengelemek ve aynı zamanda olumsuz düşüncelerden sıyrılarak

kendini daha mutlu hissetmek" amacını taşıyordu. Bunca güzel

eyi kim istemezdi ki?

"Bağırsak yıkaması" diyordu broşürde, "tipik Amerikan bes

IPnme tarzıyla et, sanayi üretimi besinler, doymuş yağ yiyen, sof

"" tuzu kullanan, antibiyotikler alan senin için özellikle çok yararlı olacaktır". Ben bütün bu Amerikan tarzı beslenmeden uzak kalmış olsam bile burada bulunmayı hak ediyordum.

Oruç tutanlar cemaati lavmanlar, masajlar, saunalar bittikten

'>onra gün batarken kumsalda, masaların çevresinde buluşuyor

vı· her biri renkli suyun içinde yüzen yapışkan maddesini yut

ıııaya hazırlanıyor. Tanıştığım "yoldaşlarım" eski güzellerden,

Cenevre Birleşmiş Milletler eski sekreterlerinden bir hanım, İn

ıiilizce tek bir kelime bile bilmeyen genç bir Japon hanım, haklı

lıir gururla sergilediği koca memelere sahip Amerikalı bir kız öğn·nci ve ilginç bir çift. Hollandalı olan erkek benim yaşlarımda, y.ıkışıklı ve bakımlı, yanık tenli ve meditasyon yapan, teknesiyle

dıinyayı dolaşan biri; yanındaki hanım, ise kızı olabilecek yaşta,

sevimli ve kendini arayış krizine girmiş bir Belçikalı.

Herkes, orucun dördüncü gününde korkunç bir karın ağrısı

na ve kanamaya tutulan Avustralyalı kızdan söz ediyor. Chudı

ona orucu kesip hastaneye gitmesini önermiş ama kız devaıtı

etmekte ısrarlıymış. Bu kararı bir ihanet gibi göründüğündt•ıı

şimdi kulübesinde dinleniyormuş.

Saat yedide "akşam yemeği" dağıtılıyor; içinde tuz ve yağ hıı

lunmayan, hafiften sebze kokusu barındıran çok sulu bir çorlı;ı

Sanki avunmak istercesine, herkes kendinden söz ediyor; ha

yatını ve neden buraya geldiğini anlatıyor. Bana öyle geliyor l<I.

denizden esen serin rüzgar altında, yabancılara iç dökmek dı•

temizlenmenin, arınmanın bir başka yolu.

Bütün öyküler, modern hayatın bizi zehirlediği ortak paylLı

sında buluşuyor; yaptığımız v yediğimiz her şeyin üzerimizdı·

zararlı kalı ntılar bıraktığı ve yıllarca bağırsaklarımızın en gizlı

noktalarında birikmiş olan toksinlerin ve zehirlerin ancak böy

le temizlenebileceği yinelenip duruyor. Kanıt mı? Süzgeç. İnsaıı

alaturka tuvaletin üzerine yerleştirdiği süzgece bakınca, içindı•ıı

neler çıktığını ve bu yıkanma olmasaydı, hala içinde taşımayı

sürdüreceği artıkları görüyor.

Sam, masalar arasında sayfaları plastik kaplanmış kalın hlı albüm dolaştırıyor. Bu Spa'nın Altın Kitabı; geçmişteki konukla rın fotoğrafları ve yorumları yer alıyor içinde. Hepsi bu "yeni den arınmadan" pek mutlular. Pek çoğu kendini "özgürleşml{ hissettiğini söylüyor. Kimisi altıncı ve yedinci gün bile hala ha ğırsaklarından gürültüyle çıkmayı sürdüren şeyleri gördükçe 111• kadar neşelendiklerini anlatıyor. Bazıları ise izlenimlerini yaz maktansa, süzgeçte gördüklerinin renkli fotoğraflarını buray.ı

koymayı yeğlemiş! Aslında görünen hep aynı manzara!

Benim "ilk günüm" zorlanmadan geçti. Dilim biraz kuru, bil

şım hafif dönüyor, bacaklarım biraz titriyor ama umutsuzluA.ı

kapılmadığım gibi canım pek yemek yemek de istemiyor.

Orucun ikinci günü

ı ılıi ııliksiz pek güzel uyuyorum. Her gittiğim yerde kurduğum

ı l ıızl•nimin ortasında, karışık ama huzurlu rüyalar görüyorum;

'· . ıyıb nlığım, bilgisayarım, kitaplarım, okuma lambam hemen

ı • l l ı ı ı i n altında.

Sabah erken uyan ıyor ve kumsalda uzun bir yürüyüş yapıyo-

1 1 1 1 1 1 . Pencereleri açılmayacak biçimde yapılan yeni bungalovlar

ı:ı ırüyorum; demek ki bunların içinde ancak klima ile serinlene

' ı • I< ! Artık tasalanmamaya karar verdim; her şey değişiyor. Hem

ı.ıt cn ben de değişmedim mi? Bu adaya ilk adım attığımda yalı ı ıklı, zayıf, kara pos bıyıklı, kuzguni saçlı, yanık tenli, enerji, ııııvcnce ve umut dolu bir gençtim. Saygon'dan, savaştan uzakta,

ı ı ·ıııiz hava solumak için gelmiştim. Ya şimdi? Yaşlıyım, solgu-

1 1 1 1 111, steroid iğneleri yüzünden şişim, kemoterapi yüzünden kel l ııı, bedenimi boydanboya kesen dikiş izlerim görünmesin diye ı ııt ü nmeye uğraşıyorum. Beni bu halde gören Ko Samui Adası

ıll'lcr demek istemiştir kim bilir!

Saat on birde toksin atıcı içecekten sonra lavman zamanı gel iyor. Büyük bir su ısıtıcısının çevresine dizilen kızlar kovaları lı.ızırlıyorlar. Herkes sıraya giriyor; kahveli, elma sirkeli ya da

p.ırazit taşıdığından kuşkulananlar sarımsaklı karışımdan biri

ııi seçiyor. Sonra herkes elinde tavandaki kancaya asacağı ve üç

ı lı>rt kerede karnına indireceği suyla dolu plastik kovasıyla ayrıl ı p kulübesinin yolunu tutuyor.

Büyülenmiş gibi duruyor; kendi dışkılarının ağırlığı ile iki
lıüklüm yürüyen bu Batılıları seyrediyorum. Hepsi buraya haya
ı ı ıı fazlalıklarını çıkartmak, bizi rahatsız eden atıkları süzgeçte
giirmek hevesiyle gelmişler.
Çocukken evimizdeki kural şuydu: Haftada sadece bir yu
ıııurta, sadece pazar günleri et -o da paramız olursa- her gün bir
ıııevsim meyvesi. Yoksulduk ama yediklerimiz basit ve doğaldı.
291

Oysa bugün her şeyi yiyebiliyoruz ama artık hiçbir şeye güw
nilmez oldu. Benim yoksul ve sevgili Hindistan'ımda bile porı.ı
kallara ve mandalinalara dikkat etmek gerekiyor çünkü satırıl.ıı
ağırlıklarını artırmak için içlerine şırıngayla pis su zerkediyorl.ıı
Süpermarketlerimizin raflarında dizilen tertemiz ama kırmızıyıı
boyanmış patateslere benzeyen hormonlu çilekler daha mı 11'1
sanki? Ya da hepsi birbirinin eşi olan, yağla parlatılan ve "Elııı.ı
giren eve doktor girmez," sözünün söylendiği günlerdekilerl' lılı
benzemeyen elmalara ne demeli?
İnsan içgüdüsel olarak zehirlenmekte olduğunu anlıyor. /\ııı.ı
süzgecime baktığım zaman ne zehir, ne toksin, sadece progr.1111
yüzünden her gün almakta olduğum otuz plastik kapsülün arl ı
ğını görüyorum. Ya b u "Kalk ve Parla" bir numaraysa? Kuşkul.ııı
maya başlıyorum.

Şimdilik Leopold'a bundan söz etmiyorum ve o gücümüz yıı
rindeyken bir motosiklet kiralayıp adayı dolaşmayı önerince lıı•
men kabul ediyorum.
Yolda, onarılmış olan eski bir manastırda duruyoruz. Yeni y.ı
pılmış park yerinde otobüs ve taksilerden "Mumya"yı görmı•yı·
gelen turistler boşalıyor. Bu mumya, büyük bir meditasyon il'•
tası olan, seksen yaşını doldurunca halka ölüm gününü ve s.ı.ı
tini açıklayıp ölen bir keşişe ait. O gün gelince, ilahiler okuy.ı
rak çevresini saran izdeşlerinin karşısında lotus pozisyonu ııılıı
oturmuş; başı dik, dişleri tamam ve hafifçe gülümseyerek ııııı
ditasyon pozundayken bu dünyadan uçup gitmiş. Teni karlıııı
gibiymiş. Rehberlerin anlattığına göre yalnızca gözleri iki 1111,
delik halini almış. Gözleri şimdi görünmüyor çünkü burnuıııııı
üzerine güzel bir güneş gözlüğü takmışlar. Cam bir kutunun i ·lıı
de öylece oturuyor ve fotoğrafını çekenlere poz veriyor. Canı.:ıl
lardaki çağlayanlar, Lamai kumsalındaki kötü evler, bir emlılı•
meyve toplamak üzere hindistancevizi ağaçlarına tırmanıvcn•ıı
maymunlar gibi bu da turistik bir çekim noktası işte.

Açlığa iyi dayanıyorum. Acıktım ama çok değil. Ne var ki bur
ıııııııu Spa'nın dışına uzattığım anda herkes yemek yer gibi görü
ı ı ı ı yor. Sadece yeşil papaya sosunda pişmiş tavuk butlarını çiğne-
1·1 · 1 1 ağızları; tuz, şeker ve kırmızı biberle boyanmış ekşi mango
ı l i l ııılerini kemiren dişleri seçiyorum. Ve içim gidiyor.

Spa'nın tek erkek masaj cısının ellerinde tam üç saat geçiriyo-

1 1 1 1 1 1 . O aslında kadınların işinin niteliğini denetlemek için devlet

ı . ı r.ıfından buraya gönderilmiş bir memur. Ona sorarsan, masaj

ı"ıparken, insanın kendinin bile haberi olmayan hastalıklarını

•ı.ıptayabiliyor. Kesinlikle usta ellere sahip ama yine de bu, eski

ı ı lı ri mi değiştirmeme yardımcı olamıyor. Ben masaj yaptırmak

ı . l 1 1 hoşlanmıyorum.

Akşam, -olmayan- yemek saatinde herkes yeniden süzgeçte

ı ı ı · l ı•r gördüğünü anlatıyor. 19. yüzyılda Baden-Baden kaplıcala-

1 1 1 1 ; 1 giden Rus kontesler ve soylu Avrupalı beyler acaba neler

ı lı•11 söz ederlerdi diye düşünüyorum.

Orucun üçüncü günü

l\ıımsamadığım rüyalarla dolu hafif bir uyku uyuyorum. Erken

ııy.ınıyorum. Issız kumsala oturup zihnimi, yarı uyur yarı uyanıklwıı aklıma düşen ve şimdi silemediğim bir Hint deyişine yoğun-1.ıl ırıyorum: "İnsan, zamanın geçtiğini söyler, zamansa, insanın!"

Sonra yağmur başlıyor ve korunmak için danışmanın çatı

'" altına sığınıyorum. Sam'in bankonun üzerinde tuttuğu Altın

l\i tap'a rahatça bakmak için iyi bir firsat. Kuşkularım giderek

f:ııçleniyor. Geçmişte burada kalanların bıraktıkları fotoğraf-

1.ı rdaki süzgeçlerde hep aynı şey var: Kara-yeşil, jelatinimsi bir

lrn t le. Bunlar "modern hayatın toksinleri ve zehirleri" mi? Hiç

ılı· değil. Bunlar hepimizin almakta olduğu "bütünleyici" plas

ı ık kapsüllerin kalıntısı. Ve ... ansızın kızların toksin atıcı şuru-

bumuza kaşıkla koydukları, suda katılaşmadan hemen içmenılıı istedikleri maddenin ne olduğunu anlayıveriyorum. Hint eczanlığının en harika buluşlarından biri olan lsabgol; bir tahılın l<.ı buğudur ve bağırsak düzenleyici olarak herkesin kullandığı lıii maddedir. Hindistan'da aspirinden daha çok tanınır, ucuzdur vı• hala en popüler markanın kutusunun üzerinde eski zaman tl'lı· fonunun resmi vardır. Hem ishal, hem kabız olanlar bunun lılı kaşığını suyla karıştırıp içerler. Evet, bir an önce yutmak gerel<lı yoksa bağırsakta değil ağızda katılaşabilir hemen.

Öyleyse? Evet, aç kalıyoruz ama şu anda ürettiklerimiz yanlı beslenmelerin artıkları değil, Green Plus ve birkaç saat önce yıii tuğumuz /sabgo/'un sonuçları. Evet, kuşkusuz temizlenmekteylı ama yine de "Kalk ve Parla" şeklinde sunulduğu gibi değil!

"Acil bir tuvalet toplantısı" jçin Leopold'u kulübeme çağırıyorum ve ona kuşkularımdan söz ediyorum. Söylediklerim onu «'Alendiriyor ama öte yandan iki kez hiçbir şeyden kuşkulanmadaıı bu programı almış olduğu için canı sıkılıyor. Varsayımımı kanıllamak için ne kapsül ne de toksin atıcı içmeden aç kalmayı siii dürmeye karar veriyor. Şu andan başlayarak sadece su içecek. Bense normal düzende devam ediyorum. Masaj yaptırnı.ıh yerine saunada uzun zaman geçiriyorum. Eski bir beton yapı da, kızgın tuğlalar üzerinde oturarak, yakınlardaki ormanlarclaıı toplanan, doğranan ve kaynar suya yavaş yavaş atılan otlc.ırıii kokusunu içime çekiyorum. Böylece, yeniden keyfimi kaçırmay.ı

başlayan sinüzitimin de iyileşeceğini umut ediyorum.

Saunanın dumanı kimi zaman öyle yoğun oluyor ki, yanımd.ı
oturanı bile tanıyamıyorum. Bu ise insana korunaklı bir durıuuı
sağlıyor. Öyle ki Cenevre Birleşmiş Milletler eski sekreteri olaıı
hanım bugün bana "üstadlar ve gurular" peşinde geçirmiş oldu
ğu son dönemine ilişkin daha gerçeğe yakın bir öykü anlatıyoı
Önce Puna kentinde bulunan Osho Rajnish'in özgür sevgi kanı
pına katılmış, sonra adlarını duymadığım başka tarikatlere w

ıuuıı plara takılmış. Şimdi ise Tibet Budizmi'ni seçmiş durumda.
ı\ıuıa ... yakın geçmişte Avrupa'da yolculuk yaparken bir kiliseye
girip de Aziz Francesco'nun bir heykel ini görünce bayılacak gibi
ııl ıuıuş ve "o figürün müthiş güçlü enerjisine kapılıp gittiğini" his
"l'I ıniş. Şu anda Hawaii'de yaşamaktaymış ve orada uyuşturucu
·.ı ı ru nu olan gençler için toplum gönüllüsü olarak çalışmaktay-
1 1 1 1 ◆. Bana bazılarının henüz on beş yaşlarında olmalarına karşın
ı ıuıa çocuklarının fotoğraflarını gösterdiklerini anlattı.

Saunanın dışında bazı masajcı kızlar kulübel erimizin arasın
ı l.ı yetişen acayip ve yağlı bir bitkinin yapraklarını yıkamaktalar.
Y.ıprakların içi denizanasını andıran jöl emsi bir maddeyle dolu.
lluı a/oe vera. Batı' da bazı insanlar bu bitkinin kansere iyi geldiği
ı ı ı · inanıyorlar. Burada ise bunları ezip program dışında kozme-
1 1 1< bakım da yaptırmak isteyenlerin yüzüne sürüyorlar.

Bir panoda Bernard Shaw'a atfedilen bir söz okuyorum: "Her

l ııdala bir fast'a (oruç) başlayabilir ama ancak bir bilge nasıl

/ırt'ak the /ast (orucu kesmek) gerektiğini bil ir." İngilizcede kahv.ıltı anlamına gelen breakfast kel imesi orucu bozmak anlamına ı•,ı·l iyor. Artık her şeyden kuşkulanmaya başlayan Leopold, bu sö-

1. 1 1 1 1 sahiden Bernard Shaw'a ait olup olmadığını soruyor.

Öğleden sonra kumsalda iki saat yürüyorum. Gökyüzü koca

ı ı ı.ın ve kara bulutlarla kaplı. Bir tayfun yaklaşmakta. Bu, aslın

ı l.ı otell erin kapandıkları ya da yarı boş kaldıkları bir dönemdir

.ııııa döneme özgü düşük fiyatların cazibesine kapılan Doğu'nun

yl'ni turistleri sayesinde otellerin neredeyse hepsi dolu.

Akşam yeniden mum ışıklı masalarımızın çevresinde topla

.,.ıyoruz. Herkes bağırsak yıkamanın nimetlerinden söz ediyor.

l lelçikalı kız, bilmez numarası yapan Leopold'a, Tibetli Budist

l<adın yeni gelenlere, Sam ise danışmanın arkasında elinde Altın

l\ i tap, müşteri ve para getireceğini umduğu iki turizm acentası

yetkilisine aynı şeyi anlatıyor.

Açlığa iyi dayanıyorum. Bu "dışkı" lafına dayanmak ise bana

daha zor geliyor.

Orucun dördüncü günü

Uyanıp ayağa kalkmaya çalıştığımda bacaklarım titriyor. Sabalı

gezintime, beden alıştırmalarıma ve o pek azıcık zihinsel yoğuıı

laşmalarıma boş vermeye karar veriyorum. Çay için su ısıtıyoı,

Leopold'u davet ediyorum. Elinde, birisinin danışmaya bıraknll',•

olduğu Küçük Prens kitabı ile geliyor. Bana oradan bir cümle oku

yor: "Asıl olan gözlerle görülemeyendir." Ben de onu, okumakı.ı

olduğum ve Hindistan'da sanyasin olmayı seçmiş bir Amerikalı gazetecinin kitabından alıntıyla yanıtlıyorum.

1897 yılında küçük bir kız çocuğu New York Sun Gazetesi'ılf' arkadaşlarının ona Noel Baba'nın uydurma olduğunu söyledi!<)erini yazıyor: Sözde öyle biri yokmuş. Gazetenin ona gerçeAI açıklamasını istiyor. Ve Sun, bı,rgün hiçbir yazı işlerinin cesan•ı edemeyeceği bir karar alarak kıza şu yanıtı veriyor: "Sevgili Vir ginia, arkadaşların yanılıyorlar. Onlar bu kuşkucu zamanlarııı kuşkucu düşüncelerinin kurbanlarıdır. Sadece gördükleri şeylı• re inanırlar. Oysa sevgili Virginia, Noel Baba vardır. Nasıl ki aşl<. cömertlik, saygı varsa o da vardır. Ve sen onların var olduklarıiıı bilirsen onlar çoğalırlar; onlar insan hayatına güzellik ve neşı· katarlar. Çünkü en gerçek olan şeyler, ne çocukların ne de büyül<)erin görebildikleridir."

Leopold ile birlikte seyahat etmenin en zevkli yanı işte dünya ya böyle dört gözle bakmak, dünyanın aldığı hale karşı kuşanmalı ve onu kendi keyfimize göre algılamaktır. O, bugünlerde kafayı, "insanın ürettiği şeylerin kendi toprağında kalması gerektiğine•, çünkü ürünlerin taşınarak topraklarından uzaklaşmasıyla, esa.•, özelliklerini yitirdiklerine ve ticari bir çehre kazandıklarına" takmış durumda. Birmanya tapınağından, inanç mekanındaıı alınarak, Batılı bir evin salonunu süslemekte kullanılan Buda heykelini buna örnek olarak gösteriyor. Leopold'a göre küresel)eşme, herkesin malını her tarafa dağıttığı için, büyük bir felakt•

ı ı · yol açacak karmaşaya neden o luyor. Bence herkesi her tarafa

ı.ı ıyan kitle turizmi de buna katkı sağlıyor.

"Tuvalet toplantısı", pasaportların küresel olarak iptal edil

ıı ıı·si kararıyla sona eriyor. Bundan sonra yalnızca, aynen geçen

vırt.yılda olduğu gibi bir davet mektubu ile seyahat edilebilmeli!

İçeceklerimi ve kapsüllerimi alıyorum; kahve aromalı suyla

l.ıvınanımı hazırlıyorum; süzgeci kontrol ediyorum ve günün geri

lı.ılanını saunada ve ot döşeğimde kitap okuyarak geçiriyorum.

Öğleye doğru minik balkonumdan bakarken, kumsalda bana

.ırkası dönük, lotus pozisyonunda oturan, gür saçları sırtına döloılen Batılı bir delikanl ı görüyorum. Gözlerini karşıya dikmiş, lu ını ldamadan oturuyor. Meditasyon mu yapıyor? Yok canım.

ı ;ıızleri, cep telefonu aracılığıyla bağlandığı bilgisayarının ek

ı.ı ıı ı na kilitlenmiş durumda. Aramıza yeni katılan bu delikanlı

/\ ınerika'nın doğu yakasının seçkin tabakasına ait sarışın ve şık

lıir genç kızla birlikte burada bulunuyor. İ lgimi çekiyorlar. Öğlı·ılen sonra onlarla konuşmaya gidiyorum. Delikanlı bir süre l ı iııdistan'da sadhu olmuş. Beş yıl önce bir "meditasyon yoga"

kıırsunda buluşmuşlar. O zamandan beri de birlikteler ve yine

lıirlikte Çin' de, sadece kenevirden dokunan kumaşlarla diktikleri

vı· pek moda olan giysiler üreten bir atölye kurmuşlar. Delikanlı

ı:iysilerin tasarımlarını yapıyor, kız ise bunları pazarlamakla uğraşıyor. Başarı kazandıklarını söylüyorlar, çünkü işe girişmeden oııce meditasyon sayesinde "maddesel olan her şeyden gerektiği

ı:ibi kopmayı" başarmışlar. Bağırsak yıkamasına gel ince; bu ko

ııııyu Pekin'deyken başka gezginlerden duymuşlar. İlk lavman-

ı . ı rı için yanımdan ayrıl ırlarken, bana üzerinde www. adresi de

lıulunan şık kartlarını veriyorlar.

Leopold artık kuşkularımda haklı olduğuma inandı. Günlük iki ı ·eceği ve destek ilaçları almayınca süzgeci bomboş kalıyormuş. Şimdi de aklını Sam'in bu tuzaktan haberi olup olmadığına taktı; dünyanın zehirlerini yıkayıp atan "programın" bunca pa-

halıya pazarlanmasındaki niyetini merak ediyor. Sam bunu bil mez olur mu? Bence o harika bir iş adamı! Kumsaldaki en kölil yer onun; hemen önündeki deniz parçasının dibi keskin kaya lıklarla dolu, ama o yemek bile yemeden kalınan bir yeri altıı madenine çevirmeyi başarmış durumda. Üstelik mutfak omıı için iştah açıcı harika Tayland yemekleri hazırlıyor ve akşambn devasa, yumuşak bir koltuğa oturup dev ekranda filmler seyn• derken kızlar patronlarına saygıda kusur etmeyerek, yemeğiıw eşlik etmesi için şişe şişe bira taşıyorlar. Toksinlerden kurtul mal< nerede kaldı Sam?

Öğleden sonra, açlık yüzünden ilk sanrımı gördüğümü düşil nüyorum. Her zamanki masaya oturmuş, denize bakarken minil< ama çok minicik bir adamın yaklaşmakta olduğunu görüyoruıı ı. Bana yine minicik olan elini uzatıyor. Bu meğer Spa'nın "ruhsal i)erinden sorumlu" olan Avustralyalı Bill'miş. "Ruhsal" sözcüğüıı ıi duyunca ayağa kalkıyorum ve kendimi kocaman hissediyoruıı ı; başım Master Hu'nun öğrettiği çi gong dersindeki gibi adeta göğı• eriyor. Bili daha da küçülüyor. Eğer ilgileniyorsam, yoga ve reikl dersleri verdiğini söylüyor. Aynı zamanda sağlık konusunda, özel

tikle Atzuki yöntemi konusunda da uzman olduğunu belirtiyor.

Hayır. Bunların hiçbiriyle ilgilenmiyorum. Yeniden yerime oturur

ken, içimden şunu sormak geliyor ve soruyorum da:

"Bili, sen burada çalıştığına göre bana söyler misin; toksin alı

cı içeceğin içine koydukları madde nedir?"

"O, Mega/itik Kildir."

"Ne?"

"Bu, bağırsağa indikten sonra bedenin mega-kozmik düZl'

yinde işleyen bir tür kildir."

Daha fazlasını öğrenmek istiyorum ama Bili, kendini iyi his

setmemesine karşın dostlar arasında kalmayı yeğlediği içiıı

kumsaldan ayrılmayan Avustralyalı kıza Atzuki dersi vermel<

için acele etmek, ayrılmak zorunda.

Danışmadaki bankonun yanında küçük bir kitaplık var ve

'ı.ı ııı'in Spa'nın etkinliklerine bilimsel bir cila vurmak için buraya

dizdiği kitapların bir bölümü bağırsak yıkamanın nimetlerinden

""z ediyor. Ötekiler ise geçmişte burada oruç tutanların, gelecekt ı• o ruç tutacaklara ruhsal bakımdan aydınlanmaları için bırakt ıkları kitaplar. İçlerinden birinin başlığı ilgimi çekiyor: Bir Anda ılvdınlanmamn Anahtarı. Kitap, Almanya'ya göç etmiş Vietnamlı

l ı i r kadın tarafindan yazılmış. Kadın, Kızıl Haç için çalıştıktan ve

1 1 ı ristiyan bir doktorla evlendikten sonra, insanlığın acılarının

.ızalması için her şeyden önce kendini bütünüyle gerçekleştir

ıııl'yi öğrenmesi gerektiğini fark etmiş. Böylece yıllar süren sılrnıtılardan ve Quang Yin (her ne şeytanlıksa!) uyguladıktan son

ı.ı her zaman ortaya çıkıveren "Himalayalı bir üstattan" Büyük

llvanışı almış ve böylece şimdi kendisi Yüce Üstat olarak beyaz

vı· altın rengi giysileriyle dünyayı gezmeye ve aydınlanma üzeri-

1 1 1 • dersler vermeye başlamış.

Tanrım, bu nasıl bir potpuridir? Vietnam, Almanya, Kızıl Haç,

H ııdizm, Hıristiyanlık; Himalayalar ... çok çok fazla ... Ne sindirim

"izlik! İnsanın giderek daha fazla "temizlenmesi ve arınması"

ı:ı•rekiyor! Bizim lavmanlarımızın her birinin on sekiz litre su

ıwdiğini öğrendim. Müthiş bir yıkanma!

Bedenin dördüncü günde açlığa alıştığını söyleyenler, sanırım

lıaklılar. Canım artık yemek yemek istemiyor. Asıl özlediğim lez

ZL'tler ve bu akşam "yemekte" verdikleri çorbada hafifçe havuç,

kereviz lezzeti ve sanki bir de limon kokusu almam beni mutlu

l't ti.

İki kez saunaya girmek enerjimi fazlasıyla düşürdü. Saat

daha sekiz ama uyumayı düşünüyorum. Benim de kafamın içinde büyük bir karmaşa var. Yoksa ben de o potpurinin bir parçası mıyım? Dünyayı dolaşan bu insanların ortasında ne işim var lıenim? Tüketim değirmenince buraya savrulmuş Avrupalılar,

ııerede olduğunun tam olarak farkında olmadan yolculuk eden

Osakalı bir manavın çocuğu olan Japon kız, nereye gittiğini hll

meyn ama yine de akıntıyla sürüklenmek için suyun üzeriıııl"

durmaya çalışan Hollandalının sevgilisi olan Belçikalı kız ...

Hiçbiri bana gerçek bir tutkuya kapılmış, büyük bir aşka tıı

tulmuş gibi görünmüyor; hatta hepsinde büyük bir öfke gözlcııı

liyorum. Bence en sağlıklıları Çin'de kenevir giysi yaptıran 11(1
Amerikalı. En azından hayatlarında bir amaçları var. İnsanlaı
da doğal ürünlerle giyinme bilincini uyandırmaya uğraşıyorl.ıı
Üzerlerindeki basit ve rahat giysiler, kumsaldaki öteki gençlcrlıı
özellikle hırpanileştirilmiş ve sevimsizleştirilmiş giysilerindı•ıı
çok daha güzel.

Orucun beşinci günü

Lavman: Midemde hafif bir bulantı var ve bağırsaklarımdan hiı;lııı
şey çıkmıyor. Saunada kendimi güçsüz ama hoş bir şekilde gev··
miş hissediyorum. Tartılıyorum: Beş kilo vermişim. Günde bir kilı ı
Spa'nın minik kitaplığında bulduğum lavman konusundalll
kitapların birinde, yine doğal olmayan bir hayat tarzı sürdü•ıı
müz için hastalandığımızı okuyorum. Buraya kadarına katılıyıı
rum. Ama Amerikalı yazar sözlerine şöyle devam ediyor: "Teıılı
çöplerin üzerinde hiçbir zaman sinek göremeyeceğiniz gibi lııl
tünüyle arı bir varlıkta da asla hastalığa rastlayamazsınız."

Sahtekar! Bir bölümü dinsel olan yani hastalıkların Tanrı'daıı
geldiğini savunan bu düşünce çok eskidir ama aynı zamarnl.ı
hastalara suçluluk duygusu yüklediği ve onların yaşama arzıı
)arını sildiği için çok da tehlikelidir. Ve şimdi bu konuyu getirip
lavmana bağlıyorlar.

Kaldı ki "azizler" de hastalıklardan ölmüyorlar mı? Söz gell•ı
Hindistan'ın büyük ermişleri Ramakrishna, Ramana Maharislıl
ve Nisargadatta Maharaj kanserden öldüler.

Bu çılgınlığın nereye kadar varabileceğini merak ediyorum.

ııı ıı·in Sağlık İçin Atzuki Yolu adlı kursuna yazılmaya karar verivı ırum. Ücreti 1 5 00 baht yani bir saati 30 euro. Derse, onu kendi lı.ık kında konuşturarak başlıyorum.

Elli bir yaşındaki Bili Sandenberg, 1976 yılında bir grup arlı.ıdaşıyla Londra'dan ayrılıyor ve Osho Rajnish'in serbest aşk ılıı[illegible]üncesine kapılıp onun Puna'daki aşramına gelmek amacıyla

Asya'ya adım atıyor. Birkaç yıl boyunca aşramda kalıyor, bura

ıl.ı enstrüman çalmayı öğreniyor, sonra hiçbir yerde uzun süre

lı.ılınadan dolaşmaya başlıyor. Ko Samui'de de ne kadar kalaca-

1\ı lıelli değil. Hayali, Brezilya müziği yapmak ve şimdi Pukhet'te

ııiiizik yapan bir Filipinli gruptan teklif almış durumda. Al sana

lılr potpuri daha! Bu konuda konuşuyoruz ve ben ona teklifi ka

lıiıl etmesini söylüyorum. Sonra bu randevunun parasını öde

ı·ı·ıiin ben olduğumu hatırlayıp konuşmayı asıl konuya getiriyo-

1 1 1 111. Ben danışan, o danışılan kişi oluyor.

Ona "Atzukinin anlamı nedir?" diye soruyorum.

"Anlamı şudur: Nesneler oldukları gibi; dünya olduğu gibi.

Y.ıni hayatın kabulü."

Bili, bir gurudan ötekine dolaşıp dururken "ruh için pek çok

ı ı·rapi"den söz edildiğini duymuş ama hiçbiri tam olarak içine

o,l ı ı ınemiş; bunun üzerine Bili Sandenberg olarak kendisi, şimdi

ı ııııınla para kazandığı yeni bir yöntem uydurmuş. Bir doktor çan

ı .ısından broşürler çıkartıyor. The Atzuki Way to Health: Spritual

/lııı/y Psycho/ogy for the Next Millenium. Ona gelecek bin yıl için

ı ı H•rdiği bu sağlık yolunun anlamının ruhsal bedenin psikolojisi

ı ı ı i yoksa bedenin ruhsal psikolojisi mi demek olduğunu soruyo-

1 1 1 1 11. Bana ciddi ciddi hem ruhun hem de bedenin psikolojisinden

•,ı ız edildiğini açıklıyor. İyi, hiç olmazsa bu konuda anlaştık!

Önceden çalışılmış ciddi bir tavırla, bana "Dinle," diyor; "hepi ınizin istediği, bir şeyler hissetmek ve deneyimlemek. Senin

,ıradığın huzur da bir duygudur. Sanki zengin olmak istiyorum

der gibisin. Aradığın, zengin olmanın duygusudur, zenginli[?]lıı

kendisi değil !"

Bili nabzımı tutup böbreklerimin, karaciğerimin ve -her 111·

ise- yin ve yang'ın beş pozisyonunun vuruşlarını dinliyor. Gilz

)erini kapatıp dikkatini yoğunlaştırıyor. "Mükemmel. Harika lıiı

denge var. Sağlığın çok çok iyi," diyor. Her şeyi anladı! Ve soııı .ı

ekliyor: "Sadece böbreklerinde hızlı bir atma var ama biliyorsıııı

bu huzur ve mutluluk duygusuna bağlı bir organdır. Tedavi ol.ı

rak sana akupunktur tavsiye ederim ama Çin yöntemiyle olaıııııı

değil. Japon akupunkturu yaptırmalısın ama onun da homeop.ı

tik yaklaşımı seçenini bul."

Bence bu adam tımarhanelik deli ama onu dinlemeyi sünhı

rüyorum.

Ona kalırsa bana çok iyi gelecek bir başka şey öneriyor: "Uı·

birthing." "Ne?"

"Sen ve ben, senin doğumunu yeniden sahneye koyuyoı'lll

Heyecanların dinginleşmesi için uygulanan bir teknik. Ama 1 1<1
mizin yalnız olacağı bir mekanda yapmalıyız çünkü belki büt ılıı
duygularını ortaya dökmek isteyebilirsin. Bu da bazen dramaıih
olabilir."

Bana bol bol masaj yaptırmamı -masajcı olarak da kendi sı•v
gilisi olan kızı öneriyor- ve saunaya devam etmemi söylüyrn
"Nem, böbreklere çok iyi gelir."

Beslenmeme gelince; bol bol ginseng almalıyım; bana en iyi
kalite ginseng temin edebileceğini bildiriyor. Vejetaryen olmayı
bırakmalıymışım çünkü bana satabileceği harika bir Çin usıılıı
tavuk çorbası varmış. Yine de yeterli proteini alabilmem için sılı
sık ceviz ve bakla yememi öneriyor: "Baklanın biçimi böbrcAı•
benzer, bu nedenle yin yang yasalarına göre böbreklere çok iyi
gelir." Bu arada, bol su içmemi de öğütlüyor.

Kendisi şimdiye dek hep "yin olan meditasyonu, yang olan Bre•
zilya müziğiyle karıştırarak" kendini tedavi etmiş. Bilie bu yin-yaıı

·.osunu her şeyin içine kattığı için yin-yang besinlerden söz açınca
ı ı ıa ciddi bir tavırla şunu soruyorum: "Besinde yin ve yang nedir?"

"Havucu ele alalım," diyor. "Havuç boyuna ya da enine doğra-
11.ıbilir. Hayatta her şey boyuna ya da enine ele alınabilir. Yin ya
ıl.ı Yang olarak."

Saatimizin sonuna geldik. Bili ona yine danışmamı umuyor;
lı.ına yardımcı olabilir. Ve yeniden gözlerimin ta derinliklerine

lı.ıkarak şu açıklamayı yapıyor:

"Tanrı ile yakınlık kurmak için bol bol pratik yapmamız ge

ı l'ken bir çağdayız çünkü sonsuza dek O'nunla olacağımız ana

y, ı klaşmaktayız."

Kulübeme döner dönmez bu notları yazıyorum. Sonra Leopold'a gidip bu buluşmamdan söz edeceğim ve onunla kahkaha-1.ır atacağız. Bu delilerin arasında başka ne yapılabilir ki?

Amerika, aşırı maddeciliğin küreselleştirilmiş kültürüyle bizi

ıı·hirliyor ve sonra da new age'in ruhsal anti-kültürünü panzehir

ı ıl;ırak sunuyor. Bize de bu ikisinden birini tüketmek düşüyor.

1 ı.ıha doğrusu ikisini birden. Mantığın üstün gücüne çözüm ola

ı.ı k mantıksızlığı sunmak sağduyunun son izlerini de silip geçiyor: Sağduyunun sonu da özgürlüğün sonudur.

Belki bütün bu "arınmak" konuşmaları aslında içten içe ba

ı<?ı rsaklarımızdaki değil, bambaşka yerlerimizdeki kirlerden

",ırınma" arzusundan doğuyor.

Orucun altıncı günü

ı ;ı•cenin bir buçuğunda, kulübemin çatısını deli gibi döven yağ

ırı ur sesiyle uyanıyorum. Tayfun başladı. Rüyamda bağırsakla

ıınında kanser olduğunu ve Floransa'daki bir hastaneye yattığımı

.ıına oradaki miniminicik doktor hanımın tedavisine güvenmediğim için kaçtığımı görüyordum. Elbette bu, -minimini- Bili ile 303

buluşmamın ve tedavi konusunda bütün düşüncelerimin hatmanlanmasından oluşan bir rüya.

Bütün sabah boyunca gökyüzü yağmurla dolu kapkara bulıı

!arla örtülü kalıyor. Sıcaklık, kulübemde kalıp tembellik etnıı·lı

ya da küçük bir hapishaneninkini andıran pencerenin önüıı"

oturup okumak için ideal. Sessiz bir yol arkadaşı olarak yanınıl.ı
getirdiğim Rumi'nin şiirleri arasında tam bu günler için yazılnıı·1
gibi duran birini okuyorum:

Güzel bir yemek
Çekici görünüyor
Sonra gece boyunca
Bedeni boyluboyunca aşıyor
Ve iğrenç hal alıyor.
Aşkla beslenelim!

. .

Aslan pençesinden içelim.

Halsizim, sanrılar görmüyorum ama yine de uzun bir yünl
yüşe çıkacak gücüm yok. "Bütünleyici" ilaçları almıyorum. Bu sıı
bah da ılık suyumu içtim. "Kahvesiz olsun lütfen!" Süzgecim bo
Leopold'unki günlerden beri boş. O benden daha halsiz çünkü kıı
kumdan söz ettiğimden beri ağzına su ve akşamları verilen sözdı•
çorbadan başka bir şey koymuyor. Varsayımımın doğru olduğu kıı
nusunda birleştik. Süzgece dökülenler her gün aldığımız lsabgof'ıııı
ve otuz kapsülün kalıntıları. Hiç de "zehir ve toksin" değil.

Spa'nın manzarasına yeni bir tip katılıyor. Berlinli Alman Utı•
Otuz beş yaşlarında, kıtık gibi olmuş saçları pembe ve sarı boyalı
Birkaç yıl önce buraya tatile gelmiş ama Almanya'ya dönünce or
tama uyum sağlayamamış. Reikinin birinci seviyesini almış -yaı ı
inisiye olmuş· ve şimdi bu "kadim Japon tedavi sanatını" uygula

yarak dünyayı dolaşıyor. İlk kurbanı -elbette parayla-, orucun.ı

son vermesine karşın burada kalmayı sürdüren Avustralyalı kız.

ı ı ı ı· ona evrenin enerjisini akıtıyor. "Enerji" kelimesi sözlükten

ıkartılsa, pek çok insan işsiz kalacak.

Leopold ve ben bitkiniz. Danışmanın önündeki masalardan

l ı ı rinin yanına oturuyoruz. Kapıdaki tabelada yazan "Gevşeme

Mı·ditasyon-Sağlık Merkezi" sözlerine bakıp daha fazla bilgi al

ıı ı.ık için yanaşan sırt çantalı çifti seyrediyoruz. Her zaman ilk

.ıılıını atan, mönüye bakan, "programın" fiyatını soran, çiftin

lwlın üyesi oluyor. Erkek genellikle çekingen kalıyor. Sam per

·.oııelden birinin ilk soruları yanıtlamasını bekliyor, sonra yak-

ı.ı
ıyor, Altın Kitap'ı, atılan toksin fotoğraflarını gösteriyor. Çift

lıırbirine bakıyor. Kadın karar veriyor. Program satılmış oluyor.

Bizim teorimize göre pasaportlar iptal edilmiş olsaydı bu iki

lli
iyi kurtarmış olurduk!

Orucun yedinci günü

Son kova. "Bağırsak florasını düzenleyecek" sıvıyı içtikten son

ı.ı Hollandalı yakışıklı yanıma geliyor ve benim kuşkularımdan

lı.ıberdar olduğunu söylüyor. Teorim kampta kalanlar arasına

"ızmaya başlamış. Bu Sam'in kulağına giderse, beni lavman yaparken zehirleyebilir.

"Sahte peygamber" Bili, bir döşeğin üzerinde iki genç kurban

ıızerinde çalışıyor.

Leopold ile tuvalet toplantımızda ekonomi konusunu ele alıyoruz. Leopold, geçen yüzyılın başında psikanalizin hayatı baş

ı an sona yorumlamak konusunda bütün bir çağı etkilediğini;

�imdi ekonominin aynı şeyi yapmakta olduğunu öne sürüyor.

l·:lrnnomi bilimsellik iddiasıyla uygarlığımızı tüketiyor, çevremizde bir çölleşme yaratıyor ve hiç kimse bu çölden nasıl çıkılacağı

ı ı ı bilemiyor. En bilemeyenler de ekonomistler.

Ama bir yol var; diyorum ben. Ve toplantımızın gündeminden

de fazla uzaklaşmamak için eski düşüncemi yeniden ortaya sünı

yorum. Bütün devrimler çöktüğüne göre tüketimcilik tarafindilıı

tüketilmemek için tek yapılacak şey oruç tutmaktır; kesinlikle ·· rekli olmayan hiçbir şeyi satın almamak, yüzeysel olanı edinııw mek şeklinde tutulacak bir oruç bu. Herkes bana kulak verseydi, bu, ekonominin sonu olurdu. Ama ekonomi şimdi yaptığı gibi lwı şeyi işgal etmeyi sürdürürse bu da dünyanın sonunu getirecek. ıı minicik adada birkaç yılda kesilen ağaçlara, ilerleme ve ekononıllı gelişme adına dökülen betonlarla yapılan plajlara bakmak yeterli İnsanların daha çok satın alması, daha çok inşa etmesi, dalı.ı çok tüketmesi, ekonomi için en büyük müjdedir. Ama ekoııo mistlerin sadece tüketerek daha hızla ilerlendiği konusundalı ı inançları delilikten başka bir şey değildir. Böylelikle dünya yoll edilmektedir çünkü daha fazla tüketmek, yeryüzünün kaynald.ı rını daha fazla kullanmak demektir. Şu anda yeryüzünün ürl'I mekte olduğunun yüzde 1 20'sini tüketmekteyiz. Yani sermayı• den yemekteyiz. Torunlarımıza ne kalacak?

Gandhi, yalın ama kesin ve ahlaki dünyasında bunu anla1111·1

ve şöyle demişti: "Yeryüzü herkesin gereksinmesini karşılayalıı

lir ama herkesin oburluğunu değil."

İnsanlığın gerçekten neye gereksinmesi olduğunu göz önüıı

de bulundurarak bütün sistemi -ve sadece materyalist açıdaıı

değil- ele alabilecek bir ekonomist, harika olur.

Sistem kendi kendine değişemeyeceğine göre herkes onıı,

tutarak buna katkıda bulunabilir. Bugün tek bir şeyden, yarııı

bir başka şeyden vazgeçersek, başarabiliriz. Aslında hiç de gı•

reksinme duymadığımız sözde ihtiyaçlarımızı silip atmak yett·ı

Kurtuluşa böyle ulaşılır. Gerçek özgürlük budur; seçebilme iiz

gürlüğü değil, olma özgürlüğü. Atina pazarında dolaşan Diyojt•ıı

bu özgürlüğünün bilincindeydi. Çevresine bakınır ve homunb

narak kendi kendine, "Bak, bak, ne de çok şeye gereksinml•ııı

yok!" diye söylenirdi.

Bugün asıl gereksinme duyduğumuz şey, hayatımızı yeniden

gı ıı.den geçirmek, şemalardan kurtulmak, yanlış olduğunu bilditti ı ı ı iz şeyleri yinelememek için hayal gücüdür.

Neden hala başarısız olduğu kanıtlanmış formüllerle sosyal

ı·ı · s iyasi çözümler aramaktayız? Neden okullar oldukları gibi

11.ıl ınak zorunda? Hastalar neden sadece hastane adı verilen

ı·ı·l'lcrde tedavi görmek zorundalar? Yaşlılar sorunu neden hu-

1 1 1 revleriyle çözülmeye çalışılıyor? Zaten yaşlıları bir sorun ola

ı .ık görmek, başlı başına sorunun ta kendisi.

Ya cezaevleri? Nasıl oluyor da Asya'dan Avrupa'ya, Ateş Bur

ııı'ndan Laponya'ya kadar dünyanın her yerinde suçlular için

.ıkıl edilmiş tek çözüm, onları belli bir zaman dilimi içinde az ya

ı l.ı çok rahat kafeslere kapatmak oluyor? Neden kimse çıkıp da,

ı ıdalara televizyon koymanın ya da eşin ayda bir ziyaretine izin

l'l'rınenin dışında yeni bir görüş ileri süremiyor?

"Tuvalet Toplantımız", dünyanın on yaşın altındaki bütün ço

ı ı ı klarına bir çağrı yapmak; hırsız ve katillere karşı nasıl bir tu

ı ı ı ıı ıı izlememiz gerektiğini onlara sormak önerimle sona eriyor.

Hindistan'da, Gandhi'nin ölümünün ellinci yılında benzer

lıır şey yapıldı. İlkokullarda öğrencilere şu soruldu: "Mutlak gü

ı ı ı n olsaydı, ülken için ne yapardın?" En sık rastlanan yanıtlar

.,.ıııılardı: "Yoksullara ev verirdim, sokakları temizletirdim, yoz-

1.ı mış siyasileri yok ederdim, daha çok ağaç dikerdim, nüfusu

.11.altırdım."

Haydi o zaman; güç, çocuklara verilsin!

Orucun sekizinci günü

Spa'da dram. Gece yarısı bir kadının umutsuz çığlıklarıyla uyanıyorum. Kargaşa. Ve birisinin kaçtığını duyuyorum. Kalkıyorum.

Yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyor. Işık yanmıyor. Bütün

kamp karanlıkta. Çakan şimşeklerin ışığında Leopold'u ve lıii

başkasını seçebiliyorum. "Buraya gel, feneri getir!" diye baıı ı

yor. Onun boynuna sarılmış olan Amerikalı genç kız, yaprak gllıı

titriyor ve hıçkırıyor. Leopold onu sakinleştirmeye uğraşıyı ıı
Elinde tabanca olan bir adam, kızın kulübesine girmiş ve 011.ı
saldırmak istemiş. Bunu duyan Leopold gelince, adam kuım.ıl
boyunca kaçmış. Kız dehşet içinde, yalnız kalmak istemiyor. l .ı•
opold, gözcülük yapmayı kabul ediyor ve onun verandasıııd.ı
uyuyor.
Kurşuni bir seher yaşıyoruz. Gökyüzü hala tayfun bulutlarıyl.ı
yüklü; hepsi birbiri ardına gümbürtüyle ve sağanakla patlıyııı
Benim "programım" bugün bitiyor. Bugün yemeye hakkım v.ıı
ama sanki bekaretimi yitirecekmişim gibi bir duyguyla bıııııı
değmeyeceğini düşünüyorum; Bu noktadan sonra birkaç gllıı
daha oruç tutabileceğimi hissediyorum. Bunu yapmak hoşuııı.ı
gidecek. Orucun sonucu olarak insan artık tıkınmak, gerek◆l ı
yiyecekler yemek isteği duymuyor. Midemde güzel bir hafi llılt
duygusu var ki bunu kaybetmek istemiyorum.
Kendimi harika hissediyorum; zihnim aydınlık ve gücilııı
acayip bir biçimde geri geldi. Bu gücün nereden geldiğini bilıııı
yorum. Şimdi kalkıp yağmur altında, kumsalda koşmak geliyııı
içimden. Ama gidip kayaların arasına oturuyor; gözlerimi yıı
muyorum. Zihnimi, ayaklarımın dibine düşen hindistancevizi ıı ı·
ve hayatın şahane gizemine yoğunlaştırıyorum. Kim bilir haııı.ıı
ağaçtan düşmüş ve deniz tarafından taşınan bu hindistancevlzl.
dalgaların üzerinde aylarca yüzerek bu kıyıya vurmuştu ve lııı
ağaca dönüşmek üzere burada köklenmeye başlamıştı. İşte lwp

o maddenin içindeki güç, o enerji! Dünyanın gerçek büyüsü.

Bütün Spa, gece olan olayları tartışıyor ve yorumlar yapıyoı

Belli ki bu ilk kez olmuyor. Konuşmalara karışmamaya çalışıyıı

rum. Yürüyorum, dolaşıyorum, okuyorum ve beni bekleyen kalı

valtımı erteliyorum. Bana bu sabah, papaya parçaları, keçi yıı

ıııııı l u, bal ve arı poleninden oluşan bir kahvaltı hazırlanmış.

S.ıat onda yemeğe karar veriyorum. Tek başıma, denize karşı

lılı ı ı ıasaya oturuyorum; bu yemeğe bir tören gözüyle baktığım

ıı. l ıı daha önce duşumu yapıyor, temiz bir kurta pijama giyiyor ve

ı l ıııst•I bir ayin edasıyla sofraya kuruluyorum.

ı\ğzımdaki ilk lezzet, güzel!

Ertesi gün

· .1 1 1 1 gezintiler, valizler, vedalaşmalar. Saunanın günah çıkarmaya

ıııısait buharlı atmosferinde Tibetli Budist hanım bana sıkıca

lı.ıp;ıtılmış plastik bir poşet içinde on iki LSD hapı veriyor. Ar-

1 11(ı\ ınerika'ya döneceği için saçlarını pek çok örgüyle ördürmüş

ı·ı· ııçlarına boncuklar takmış olan hanım, gümrükte durdurulup

.11 .ıııacağından emin olduğu için kendini tehlikeye atmak istemi

ı·ı ır. Bunları Hollandalı yakışıklıya vermesini öneriyorum ona.

lapon kız Machiko-san, bana ve Leopold'a beş yenlik bir para

ıı ıııağan ediyor. Go hen "Beş Yen" anlamına geliyor ama aynı za-

111.ıııda da iyi şanslar demek oluyor. Yol boyunca teşekkür edece-

111 ıuısanlara vermek için bol bol beş yeni var.

l<analizasyon sistemi olmadan yapılan Ko Samui yollarının bü-

1 11 ıiü su altında kalmış durumda. Havaalanı pek kalabalık. Uçak-

1.ıı rötarlı ama alçak bulutlara, tehditkar tayfuna karşın turistleri

ıwt irip götürmeyi sürdürüyorlar. Turizm, montaj zinciri gibi ça

ıı.,.ı ığı için durması olanaksız. Bekleyenler arasında, benim yaşla

ı ıuııda, güzel beyaz bir sakalı olan, ısrarla önceden ayırtmadığı bir

111, ; ı k biletine sahip olmak için mücadele eden bir bey dikkatimi

ı, l'ldyor. Sonunda onun da bizim uçağa bindiğini görüyorum. Bir

profesör -belki de psikanaliz profesörü- havası var.

Bangkok'ta, Çin'den almış olduğum yeşil valizimin gelmesini

lll'ld erken bandın yanında onunla konuşuyorum; o da bir sağlık

merkezinden geliyor. O da bağırsak temizliği yaptırmış. Söyledi

ğine göre, gittiği merkez çok başarılıymış çünkü "insanın içindı•

ki çocuğu da tedavi ediyorlarmış".

"İçteki çocuk mu?" diye soruyorum, fazla şaşırdığımı belli "'

memeye çalışarak.

"Evet. Her birimizin içinde bulunan çocuk." Bunu söylerkıoıı

elini kalbinin üstüne koyuyor ve bana tatlı ama suç ortaklıp,ı

içeren bir gülümsemeyle bakıyor. "Orada, bu çocukla konuşabil

meyi mümkün kılan bir meditasyon tekniği öğretiyorlar," diyı·

açıklıyor. "Sonra, karnımdan çıkan şeyleri gördüm! Süzgeçte ııı·

korkunç şeyler gördüm bilseniz; toksinler, zehirler ve uzun 11111

uzun bir solucan. Fazla zaman yitirmeden oraya tekrar giden•

ğim. Sen de git, memnun kalacaksın. İşletmecisi Yunan ama l<.ı

rısı Taylandlı. Müthiş bir enerji var. Bir dahaki sefere oraya ı.:ıı

Hoşça kal!"

"Hoşça kalın!"

31 0

\'on nefese kadar

ı ıl 1ğu ve Batı. Biz Avrupalıların Asya'da ne işi var? Buradan ne

ı ıf:rendik? Artık çekip gitme zamanımız gelmedi mi? Leopold bir

·.11redir bu soruları sorup duruyordu ve akşamları Bangkok'ta

l(,ılan son ağaçların arasındaki ahşap evinde otururken, konu-

1· 1 1 yeniden ele almanın tam zamanıydı. Leopold, dönmeye karar

ı·ı·ırnişti içten içe. Çeyrek yüzyıldır Tayland'da yaşıyordu, onu ve

l ı.ı◆ka pek çok Batılı genci buraya gelmeye iten her şey artık de

ı◆l)ınişti. Doğu giderek bizim ülkelerimizin kötü bir kopyası hallrıl' gelmekteydi ve bizlere cazip gelmiş olan o farklılık hazinesi

.ırt ı k ilerleme tarafından boğularak yok olmaktaydı.

Ona hak vermemek elimde değildi. Özellikle Tayland konusu-

1 1 1 1 ben yıllar önce kapamıştım ve ruhsal güçlerin hala maddeci

ı:ıı◆·lerle başa çıkabildiği bir yer gibi görünen Hindistan olmasa,

lll'ıı de artık Doğu'da öğrenebileceğimiz, beslenebileceğimiz bir

•lı·y kalmadığını düşünürdüm.

Bangkok fiziksel görüntüsünü böylesine değiştirirken, buna

l ı.ığlı olarak ruhunu da yitirmişti. Bütün büyüsü yok olmuştu.

ı ;ıı neşli, içinde kanalların dolaştığı bir kentken, yol üzerine yol

y.ıpılarak gölgelenmiş, bir beton yığını haline gelmişti. Moderni ık, insanların geleneksel huzurunu silip atmış; onların da bir za

ıııanlar pek gevşek olan hayat ritimlerini hızlandırmıştı.

Ko Samui'den döner dönmez, Budist filozof olan eski bir Tay-

1.ıııdlı arkadaşımı görmeye gitmiştim. Hala küçük ve yalın evinde

v.ı ıyordu ama çepeçevre dört yanında yükselen gökdelenler yü-

zünden çiçek, yetiştirebileceği kadar bile güneş alamaz olmıııı

Ona hastalığımdan söz ettiğimde, bana yardımcı olabilecek lııı

Budist keşiş bildiğini söyledi. Söylediğine göre büyük bir şifarıyılı

Bütün dünyadan insanlar ona geliyordu. İstersek hemen arayıp lııı

randevu alabilirdik. Bir cep telefonu vardı. Hayır, teşekkür ederlııı

Doğu ve Batı. Bir zamanlar bunlar iki coğrafi kimlik olmaııııı

ötesinde iki farklı hayat tarzıydı. Biri dış dünyayı hiç ya da pel< .ıı

önemseyerek, içsel dünyayı keşfetmek üzerine kurulmuştu; illı·

ki ise içsel dünyayı görmezden gelerek dış dünyayı egemcıılılı

altına almayı amaçlıyordu. 19. yüzyılın sonlarından itibaren pl'lı

çok Batılının umudu, bu iki bakış açısını birbiriyle dengeleyehll

mek, her ikisini de yaşatabilmek ve böylece insan ırkı için büyıılı

bir nitelik sıçraması yaratabilmek olmuştu. Ama bu umutlar lı.ı

yal kırıklığı ile sonuçlanmıştı,Batı'nın bakış açısının materyalht

gücü Doğu'yu alt üst etti. Tanrılar ve düşünceler borçlu olduAıı

muz Asya, bizleri çoktan mutsuz etmiş olan o mutluluk tarzııııı

peşine düşerek kendi huzurunu da yitirdi.

Bir gün, eski dostum, Çin ve Tao uzmanı arkadaşım Dan Reid'ı•

telefon ettiğimde onun da Doğu'yla bağlarını kesmek üzere 111

duğunu öğrendim. Chiang Mai' den· ayrılarak Avustralya'ya gii1,

meye karar vermişti. Onu görmeye gitmek için harika bir bahaıı1

oldu bu. "Beyaz gömlekli katiller" dediği, New Yorklu tamircllı•

rim konusunda e-postalaşmıştık; bana kemoterapiyi bırakmaıı1ı.

telefonla bile olsa Kaliforniyalı bir kahine danışmamı söyleml<?t ı

ve sonra bir daha haberleşmemiştik. Onun gönlünü almak, gı•ı

çekten uzmanı olduğu çi gang konusunda bir şeyler daha öğrl'ıı

mek istiyordum.

Evine vardığımda müthiş bir keyif duydum. Demir bir kapı,

bahçe, lotus çiçeklerinin açtığı küçük havuzun kenarından dolıı

şan minik taşlıklı yol, küçücük bir tepeye kondurulmuş gelenl'lı

· Tayland'ın kuzey bölgesi.

.ı•I tarzda bir ev. Bütün bu güzellik hak ettiği bir ad taşıyordu:

M ı ı t l u Tepe. Dan ve eşi Yuki'nin daha önce yaşadıkları evin görlwı ı ı i bunda yoktu ama aynı huzurlu ortamı yansıtıyordu.

ı ;iriş kapısının üzerinde bir çerçeve içinde Kipling'in satırları

l ı l ıydı. Oradan geçmekte olan kişiye, Doğu'nun gizeminin ko

'.

ı ı ı ı ıd uğu günleri anımsatıyordu.

//er çarpışmanın sonu

fleyaz bir mezar taşıdır

nrada yatan zavallı

l lakkında şunları yazar:

/lurada yatan bunak

r:elmişti

/Joğuyu eşelemeye.

ı ;erçekte, Batı' dan gelmiş olan bunak ölmemiş, canını kurtar

ı ı ı ı ş l ı ; hatta savaşı kazanmıştı; o beyaz mezar taşı da ona değil,

ı ıc ı[?]u'nun gizemine aitti.

l >an, biraz kırgın davrandı başlangıçta; onun önerisine kulak

'"ıııadığım için üzülmüştü ama yıllarca canla başla savunduğu

lı,ıı[?]ı rsak yıkatmasını yaptırdığımı anlatarak, kendimi "bağışlat-

111.ıyı" becerdim ve üstüne üstlük her gün mutlaka çi gang yap

ııı.ıya zaman ayırdığımı da ekledim. New York'ta Master Hu'dan

l ı.ızı hareketler öğrenmiştim ama şimdi onun bana yardım et

ıııı·sini ve bu konuda ilerlemek istediğimi söyledim. Bu işe yara

ı l ı . Ertesi sabah şafakla, herkes uyku mahmurluğunu üzerinden

.ıı t ıktan sonra bahçede buluştuk ve Dan bana ders vermeye baş-

1.ıdı. Onun yağsız ve kaslı bedenini en küçük harekette bile nasıl

hı ıııtrol altında tuttuğunu izlemek de bir eğitimdi. Benim bazı

lı.ıreketlerimi düzeltti, iki hareket arasında her geçişten önce

ı ıı.ı·I bir alıştırma yapmamı söyledi. Dizler hafifçe kıvrık, kollar

o,ı•rbest ama omuzla birlikte dönecekti. Bu, hem "kanalları açma-

ya" hem de "enerjiyi dolaştırmaya" yarıyordu.

Dan ile birlikte çi gong yaparken, bu konuda duyduğum pı•I·
çok laf bir yana, bu kadim Çin uygulamasının, hem eklemleri lı,ı
fifçe hareket ettirmek, hem nefesi kontrol etmek adına ne kaıl.ıı
sağlıklı olduğunu bir kez daha hissettim. Gerçekten de sünlııı
düğümüz yaşam tarzında nefeslerimize hiç dikkat etmiyoıııı
-hatta nefes alıp verdiğimizin farkına bile varmıyoruz- ve ellwııı
eninde sonunda bunun bedelini ödüyoruz.

Dan'a göre, çi gong pek çok hastalığı önlemekte harika l ııı
sistemdi; özellikle de kanseri. Ona göre, çi gong'un tedavi giıı ıı
bedenin alıştırmalarla oksijenlenmesinden kaynaklanıyordu.
Söylediğine göre, daha 1931 yılında Nobel Tıp Ödülü alan Alııı.111
doktor Otta Warburg, bütün kanser türlerinde hasta hücrelı·ı ııı
aynı zamanda büyük bir oksij.en yetersizliğine uğramış olduğıııııı
ve hastalığın yeterince oksijen almış olan hücrelerde tutunamadı
ğını ortaya koymuştu. Dan, bu buluşun bilim dünyası tarafııııl.ııı
görmezden gelinmesinde bir entrika olduğuna inanıyordu; çiiıılulı
o günden sonra bir daha kimse bu konudan söz etmemişti. I>oılı.ı
sonraki gelişmeler de bu buluşun geçerliliğini onaylamışlaıılı
Kanser, oksijen düzeyinin düşüşüne paralel olarak artış gösterıııı·l
ti, şimdi de dünyanın sanayileşmiş bölgelerinde, yani havadaki ı ıl•
sijenin kirlilik yüzünden çok azaldığı bölgelerde yayılıyordu hızl.ı
Dan'ın bu konuda ne kadar haklı olduğunu bilmiyordum aııı,ı
alıştırmalarla birlikte bedenimin değişik köşelerine göndernıı•h

te olduğum bu güzel bahçenin temiz havasının bana iyi gelılı
ğini hissediyordum. Dan, uyum, yavaşlık, zorlanmama, bedcıılıı
dışsal hareketlerinin içsel organlar üzerinde masaj yapma Yl'lhl
üzerinde özellikle duruyordu. Söylediğine göre bu yavaşlık pı•I•
çok kronik hastalığın nedeni olan heyecanları kontrol altııııl.ı
tutmak için de en iyi yoldu.
Bu beni ikna ediyordu ve de yeterliydi. Sadece enerji yoll.ı
yarak kocaman kanserli tümörleri yok edebilen çi gong ustalaı ı
31 4
lı.ıkkında hikayeler dinlemeye ihtiyacım yoktu. Dan'a göre, ken
ı l l ı ı i çi gang ile tedavi eden hastalar, kemoterapi ya da ışın te
ı l.ıvisi görenlere oranla daha uzun yaşıyorlardı. "Enerji ve akta-
1 1 1 1 1 1 " gücü konusunda reikiden sonra önyargılar geliştirmiştim
vı· çalışmamızın sonunda Dan, başımızdan ayaklarımıza kadar
ı ıl.111 kısmı ellerimizle süpürmemizi ve yüzeyde kalan "olumsuz
ı•ııPrj iyi" atmamızı önerdiği zaman içimden gülmek geliyordu.
ı .ıılüyordum ama gene de her söylediğini özenle yapıyordum.
Dan'ın çi gang konusunda yazdığı kitabı yeni çıkmıştı; Çin'in
:.ı/ıılı Otları ve Cinselliğin, Sağlığın, Uzun Ömrün Taa'su kitapları
1 11 1 1 1 ünlü yapmıştı ve evi ders ya da tavsiye almak veya sohbet et
ıı lC'k isteyen pek çok kişinin uğrağı haline gelmişti. Pek çoğu için
1 ı.111 bir new age gurusuydu. Orada kaldığım birkaç gün içinde
M ııllu Tepe'ye gelen tümü Batılı pek çok kişi arasında Taylandlı
.ı., kerlere golf oynamayı öğreten Michiganlı bir Afroamerikan,

... ııııdi çay töreni üstadı olan ama daha önceden Bayer' de memur

ı ıl.ırak çalışan bir Alman, on bir yaşında bekaret yemini eden,

.. ı l l l d i yoga öğreten, ülkesinin varoşlarında yetişmiş bir İngiliz

.

h ı z, gizil bilimlere merak sarmış ve hayatını buna adamaya karar

ı·ı·rıniş olan Hong Konglu reklam şirketi müdürü ve akademisyen

l ı ı r ailenin oğlu iken, dokuz yıl önce Budist keşiş olan ama tropik

ıılkede yaşamasına karşın sürekli üşümekten yakınan otuz beş

ı"ı ◆ ında pek dokunaklı durumdaki Kaliforniyalıyı sayabilirim.

l l ı r doktora ve hatta bir psikanaliste danışabilmeyi çok istiyordu

.ı ı ı ı a "öğretmenleri" onu engelliyorlardı ve başvurabileceği en iyi

ıl.ınn meditasyon olduğunu söylüyorlardı.

Verandada oturan Dan, leziz Çin çayı demliyor, bunu gelip

ı:ıdene ikram ediyor, kimi zaman saatler süren konuşmalara

h . ı t ılıyordu. Günler geçiyor, ben birbirinden değişik fikirler duv ııyordum: HIV ve AIDS arasındaki neden sonuç ilişkisinin ka-ı ı ı ı lanmadığı ve bütün yaşananların ilaç firmalarının bir icadı

ı ıl d uğu; uyku ilaçlarının insanı uyuturken beynin bazı bölümle-

rini felç ettiği ve hücrelerin normal uykudaki gibi yenilenmel .. ı ı

ni engellediği için tehlikeli olduğu, Ebola ve benzeri bazı ted.ıvı

edilemeyen hastalıkların Amerikalıların bakteri savaşı için lalııı

ratuvarda ürettikleri ama sonra kontrolden çıkan virüsler yıı

zünden olduğu, süt veren ineklere büyüme hormonu verildiği VI'

bu yüzden bu sütü içen çocukların büyümelerinde anormalliklı•ı

gözlendiği. .. gibi konuşmaların ardı arkası kesilmiyordu.
Aralarında uydurma olmayan hikayeler de vardı. Bunlard.ıı ı
biri, Hindistan' da yaşadığım için birebir tanık olduğum Mons.ıı ı
to Şirketi konusuydu. Bhopal'de bir başka Amerikan şirketi ol.ıı ı
Union Carbi'de büyük bir kimyasal patlama yaşanmıştı ve lıiıı
!erce kişinin kör olmasına ve ölümüne yol açmıştı.
Bunun üzerine Monsanto Şirketi temsilcileri canlarını kurı.ı
ranlara armağan olarak soy'!.tohumu dağıtmışlardı. Teşekkiirlı•ı
teşekkürler. Ancak bir süre sonra zavallı çiftçiler bunların gt'llP
tiği değiştirilmiş tohumlar olduğunu, yani bu tohumdan yeti<?>ı·ıı
fasulyenin tohum vermediğini, soya yetiştirmeye devam etııı ı·lı
için her sene Monsanto Şirketi'ne gidip onların kısır ve palı.ılı
tohumlarını almak gerektiğini keşfetmişlerdi.
Dan'ın verandasından gelip geçen Amerikalılar genellllld•'
kendi ülkelerine karşı kırgındılar. O ülkenin tehlikeli olduğu y.ıı
gısına varmış ve bir daha oraya dönmemeye karar vermişlt'l'dl
Dan da aynı düşüncedeydi. Birleşik Devletler'in kimyasal ve h.ılı
teriyel silah hazırlayıp üretmek amacıyla onların mahvına yol .ıı
tığına ve bu silahların eninde sonunda geri tepeceğine inanıyoı
du. Bu nedenle Amerika'dan en uzak köşeye yani Avustralya'y,ı
yerleşmek istiyordu.
Leopold, bu ipini koparmış köpekler klanına Deliler Akadl'llll
si adını takmıştı. Ama bu deliler benim ilgimi çekiyorlardı. ll.ıı ı
toplumunda gezinmekte olan huzursuzluğun turnusol ka<?>ıılı

gibiydiler; özellikle gençler arasında hissedilen ve artık görnwı

den gelinemeyen krizin umutsuz ifadesiydiler.

31 6

Bu insanların bilim konusundaki kuşkuları çok ilgimi çeki

ı·ıırdu. Özellikle New York'ta yaşadıktan sonra benim de pay-

1.ı ı ığım bir kuşkuydu bu. Dan, bilimin, gereksinmelerimizden

lu ı rtulacağımız konusundaki vaatlerine karşın dünyayı çok fena

ldrlettiği ve giderek daha yaşanmaz bir yer haline soktuğu görü

·.ııııü savunurken ona katılmamak elde değildi. Üstelik, yine "be

ı·.ız gömlekli katiller"den söz ederken, onların bilimleriyle be

ıııııı hastalıklarımın semptomlarını ortadan kaldırdıklarını ama

lı.ıstalığımı yok etmediklerini söylerken de ona hak veriyordum.

ı ıyleydi. Bunu ben de biliyordum.

Konuklarının pek çoğunun yürüttüğü mantık doğruydu. Bilıııısel araştırmalar artık tamamen -ticari ya da askeri- pratik çıh.ırlarca yönetiliyordu. Bilimin, maddeye yönelmiş yüzüyle dünv.ıyı sadece matematiksel terimlerle açıkladığı, hayatı ve insani ı l ııyguları anlayamadığı da gerçekti. Benim katılmadığım nokta,

lıııııların sonuçlarıydı. Bilim bazılarının söylediği gibi "yararsız"

ı lı· ildir ve hatta daha başkalarının ileri sürdüğü üzere "insanlı-

1\l 1 1 bir numaralı düşmanı" hiç değildir.

B ilim, bilginin önemli bir aracıdır ama tek kaynak değildir.

il.ılı, "nesnellik" konusunda bu kadar takıntılı olmasa ve dış

ılııııyayı, Doğu'nun içsel dünyayı incelediği biçimde incelese,

v.ıııi nesnel ve öznel arasındaki buluşma noktasını arasa belki

ı lı· hepimiz birbirimizi daha iyi anlayacağız.

Duyu ötesi alanlar gibi bazı insani fenomenleri bilimsel ola

ı . ı k kanıtlamaya çalışmak, en basit söylemle olanaksızdır; çünkü

'lıilimsel" yani nesnel olmak demek, bunun mantığını oluşturan

ı l ııygusal ve ruhsal olana yüz vermemek demektir. Freud'un büv ı ı k buluşunun insanın ruhsal çehresini göz önünde bulundur

ııı;ısı ve -bugün bazı Amerikalı bilim adamlarınca kabul edilen

l ı ı r tez olarak "Tanrı gereksinmesini" beynimizin biyokimyasal

l ı ı r işlevi olarak göstermesi bir rastlantı değildir. Aynı biçimde,

vı ııe bu gereksinmeyi duysa da Jung'un bilimin sınırları dışına

çıkmamaya çalışması, böyle olursa ciddiye alınmamaktan lwı ı,

ması da rastlantı değildir.

Durum şöyledir: Bilim adamları kullandıkları enstrümanıı ı 111

lara bir yetke verdiğini ve asla itiraz edilemeyecek bir ahlak yl'rl•"ı

tirebileceklerini düşünürler. Ama bilim, bilim olarak ne bu nl' ııtı•

kidir; ne olumsuz ne olumludur. Her şey onun kullanımıyla ilgilldlı

Doğulu bir ulus olan Çinliler barut tozunu herkesten önce buldııl.11

ama bunu havai fişek yapmakta, karanlık geceleri gösterişli ışıl<l.ıı

la aydınlatmakta kullandılar. Biz Batılılar ise bir süre sonra bai 111

tozunu Çinlilerden ele geçirdik ama onu hemen bir savaş aygııııı,ı

dönüştürdük; uzaktan, mümkün olduğunca çok insanı elleriıııııı

kirletmeden öldürebilmek için bir silah yaptık çıktık.

Bir yüzyıldan daha önce Sri Lanka'nın Jaffna kentinde Y"i'"
yan bir Tamil şöyle yazmış: "Batı bilimi cahilce bir bilgidir." ı,:ı ıl•
haklıymış.

.

Elbette bu nedenle bilimden, mantıktan yüz çevirmeye \·oılı
şan new age müritleri haklı değildirler; bu gizil ve mantıksız ol.ı
na kaçmayı, aptal ve saçma şeylere gözü kapalı atlamayı mazı11
göstermez. Mantığı ve zihni reddetmek entelektüel bir anaı ·1ı
formudur ve insanı özgürleştirmek yerine onu yeni bir zorbalı
ğın kölesi yapacaktır.
Ama bu da bir tepkidir -Deliler Akademisi'nde yaygın bir IPp
ki- ve olumlu anlamda yeniden yönlendirmek isteniyorsa, aııl.ı
şılması gerekir. İçsel dünyanın en azından üç kuşaktır karşı k.ıı
şıya kaldığı ruhsal yetersizlik yaratmıştır bu tepkiyi.
Son seksen yıl, Marksizm ve kapitalizm adındaki iki ideoloji
nin birbirleriyle çekişmesi ve yarışmasına sahne olmuştur. Bıııı
ların belirgin zıtlıkları ve ölümcül mücadelelerine karşın lll'ı
ikisi de bilim ve mantık konusunda aynı temele oturmuşlardı.
her ikisi de dış dünyaya egemen olmaya çalışan, insanlığın ı<?
dünyasına hiç yüz vermeyen ve metafizik bir düzene gönderıııı•
yapmayan düşünce yöntemleriydi.

l lem Marksizm hem de kapitalizmin temel aldıkları "bilim
,,, , .. kavram, zihin ve bilinçten kopuktu; maddesel bir dünyanın

ı"ıl'l ığı, insanın hayat koşullarını düzeltmek amacıyla bu dünya-

11111 nasıl fethedilmesi ve sömürülmesi gerektiği üzerine yoğun

Lı·1ıyordu. Tamam; Marksizm temelli sistem çöktü; öteki zaferle

ı ıld ı ama o da artık kriz işaretleri veriyor.

l.eopold, durumu tanımlamak için harika bir görüntü sundu.

M.ırksizm Titanic gemisidir; bir buzdağına çarpmış ve kısacık

·.ı ı rede paramparça olmuştur. Gemiden canını sağ kurtaranlar

t\l'C'L'nin karanlığında, uzaktan geçmekte olan bir başka tran

•,,ıı lantiğin ışıklarını seçebilmişlerdir. Umutsuzca ona doğru

ı•ıızınüşler, tırmanmış ve kurtulmuşlardır. Şimdi hepsi aynı orlll'stranın müziği ile dans etmektedirler. Ama bu kapitalizm tran

'ı.ıı lantiği de bir Titanic'tir ve aynı denizde yüzdüğü için eninde

"ııııunda o da bir buzdağına toslayacaktır.

l .eopold'a göre bu kaçınılmaz. Bense, boğulanlar ve ötekiler

.ı ı .ısında yeni bir bilinç yaratarak, Doğu ve Batı'nın her ikisin

ılı· de kaybolmuş olan bilgeliğin kalıntılarını harmanlayarak, bu

lıızdağının yerinin değiştirilebileceğini düşünüyorum.

Bilimin, insanın hizmetinde olacağı bir dünya hayal etmek bu

lı.ıdar zor mu? Doğayı sömürmeyen, bizleri doğayla uyum için

ılı· yaşamaya götürecek olan bir bilim. İ nsanlar arasındaki bütün

ılıkilerin maddesel etkililik ve gelişmeden daha önemli görüle

' ı·ği bir uygarlık gerçekten ütopik midir?

Bence en büyük tehlike umuda yüz çevirmektir; oyunların

ı ıynanıp bittiğini, dünyanın çoktan "ötekilerin" eline geçtiği

ııi, artık bir şey yapılamayacağını düşünmektir. Bu da Deliler

ılkademisi'nin ortaya koyduğu, new age'in tehlikeli bakış açıla

ııııdan biridir.

Dan, sabahları bahçeye atılan gazeteyi alıp açarken "Bakalım

lıiz uyurken dünyaya neler yapmışlar?" diyordu.

Günümüzde insanlığın büyük bölümünün yakalanmış olduğu

hastalık elle tutulamayan, tanımlanamayan türdendir. Herkes IMı

dini az çok hüzünlü, sömürülmüş, gergin hissediyor ama öfl<l' .ıııı

dökeceği ya da umudunu dile getireceği bir hedef tahtası bulaıııı

yor. Bir zamanlar insanların baskısından rahatsız oldukları gllı,

!erin mekanları, simgeleri vardı ve isyanlar buna karşı yapılıyrn

du. Krala ateş ediliyor, Bastil Hapishanesi'nin kapıları açılıyoı; l\Pı

Sarayı'na baskın yapılıyor ve böylece bir gedik açılıyordu yüzyılıl.ı

Ya şimdi? Hayatlarımıza baskı yapan gücün merkezi neresidir'/

Belki de artık hepimiz o merkezin içimizde olduğunu ve aııt .ıl•

büyük bir içsel devrimin bu gidişi değiştirebileceğini kabul t'I

meliyiz; çünkü hepimiz bizim dışımızda yapılan devrimlerin ııı•lı

de bir işe yaramadığına tanık olduk. Bu yönde yapılacak çalıııı ı ,

çok büyüktür ve hepimiz her zaman böyle bir yorgunluğa haw

olmayabiliriz. Bu nedenle new age büyük bir başarı kazanmıt ıı

Sorunu bir biçimde belirlemiş olan new age, çok daha kolay Vl' ı, .ı

buk çözümler sunar kestirme yollar gösterir ve bir hafta sonuıul.ı

öğrenilebilecek şu ya da bu formülle kurtuluş vaat eder.

Dan'in sunduğu bir çözüm de vardı: Karısı. Son gördüğilııı

de büyük bir meditasyon ustası olan Yuki, şimdi -bir zamaııl.ıı
medyum denen kişilere new age'in verdiği adla- bir "kanal" ol
muştu. "Kanallar" ruhlarla bağlantı kurarak mesajlarını, yargı vı·
öğütlerini ileten, böylece de kendileri bir "bilgelik ustası" ol,111
kişilerdir.

Yuki, Kuan Yin adındaki Çin merhamet tanrıçasına kanallılı
ediyordu. Bu niteliğini kısa süre önce keşfetmişti. Sıradışı bir [illegible]·
yin kendisini işgal ettiğini, yemek yiyememeye başladığını ve lıP
deninin çok sıcak olduğunu fark etmişti. Hasta olmadığını aııl.ı
dığı için ne yapacağını, bilememiş, yakında oturan şifacı ve 1 llııı
tanrısı Şiva'nın "kanalı" olan Khun Anusorn adındaki Taylaııılllı
beye danışmıştı. Transa girince Khun Anusorn yani Şiva, Yukl'yı•
kırk sekiz gün boyunca sadece meyve yemesini ve su içml'[illegible]I
ni söylemişti. O da bunu uygulamıştı. Kırk dokuzuncu gün Şiv.ı

v.ıı ı i Khun Anusorn ona şöyle demişti: "Şimdi temizsin; Kuan Yin
ılııııyayla konuşmak için seni seçti."

İşte o günden sonra her çarşamba öğleden sonraları beyaz
ı ıılllcre sarınan Yuki, Mutlu Tepe'nin yarı karanlık bir odasında
ıııızcl bir tütsü yakıyor, transa giriyor ve Dan'ın tercüme ettiği
ld.ısik Çince konuşarak aralarında Akademi'nin üyelerinin de bulııııduğu kalabalığa öğütler veriyordu.

Dan ve Yuki, benim de gidip Khun Anusorn'u görmem konu
•ıııııda ısrar ettiler. Ben Hindistan'dan geliyordum, Şiva bir Hint
ı .ı ı ırısıydı ve bana söyleyeceği yararlı bir bilgi olabilirdi bel-

11 1 . Merakımı yenemeyerek peki dedim ve pek eğlendim. Khun
l\ıı ıısorn'un yaşadığı yer -kendinin de bize açıkladığı üzere- yapı-
1 1 1 1 henüz tamamlanmış ekümenik bir tapınaktı. Bütün mekanlar
p.ırlak kırmızı, yeşil ve maviye boyanmıştı. Pek çok kişinin girip
'· ıl<ı ığı tuvaletler ise menekşe rengiydi. Ekümenik olması minik
ı.ıpı nakçıklarda Şiva heykellerinin yanı sıra Buda'nın, Çin'in Se-
1. ıı Ölümsüzünün, öküzüne binmiş Lao-Tzu'nun ve Khmer sema-
1.ırın ı n dansçıları olan apsaraların heykellerinin de bulunmasın
ıl.ı ı ı kaynaklanıyordu.
l lfak tefek, tıknaz bir kişi olan Khun Anusorn'un simsiyah
.,,,'lan, sakalları vardı ve baştan aşağı kırmızı giyinmişti. Konuk-
1.ırını, duvarları tanıştığı ünlü kişilerin fotoğraflarıyla dolu olan
l ı l r odada karşılıyordu. Güzel, etkileyici ve güçlü bir sesi vardı.
lııı-.:ilizcesi gayet iyiydi, böylece aracısız konuşabildik ve ben ona
l11•ııdimden söz etmek yerine onu konuşturabildim. Zavallıcık,
1 1 1 1 1 1 11 da sorunları vardı. Kızlarından biri yıllardır kimsenin iyi
Pılı•ınediği bir egzama yüzünden acı çekiyordu.
"Geçmiş yaşamların karması," dedi. "Buna karşı yapacak bir
·wv yoktur." Kızını klimanın olduğu bir odaya oturtmuştu ve ora
ıl.ı ıı çıkmıyordu kız. Söylediğine göre teni güneşten çok etkile
ıııyordu ama benim edindiğim izlenime göre insanların onun
•,dlacılığından kuşku duymasından çekiniyordu.

Oradan ayrılırken Dan bana, "Sen başkalarının çekmecelerlııı

karıştırmaya meraklı gazetecinin tekisin ve hiç değişmeyen•h
sin," dedi.
Bana ne söylerse söylesin; bir new age gurusu olarak ne savıı
nursa savunsun, Dan'i çok seviyordum. Hem, bana çi gang öğn•ı
tiği için ona minnettardım.
Yola çıkacağım sabah, alıştırmalarımızı yaptıktan sonra güzı•I
bir çay içmek üzere yalnız başımıza verandaya oturduk. Belki lıii
daha hiç görüşemeyeceğimizi biliyorduk; bizi yeniden yakınloı·1
tıran çi gong'dan söz ederek bana şöyle dedi:
"Sana tembih ediyorum. Her gün yap bunu. Bir ibadetmiş gllıı
yap. Son nefesine kadar yap." Bu öğüdünü bütün kalbimle kalıiıl
ediyordum.
Sonra bizi çok yıllar önce lıir araya getiren ilk aşkımızdoıii.
Çin' den konuşmaya başladık. Çin ile ikimizin ilişkisi farklı oln111·1
tu. Ben orada yaşamış, hayal kırıklığına uğramıştım. O ise uzıiii
yıllarını Tayvan'da geçirmesine karşın gerçek ve asıl Çin'derı h
teyerek uzak durmuştu.
"Ancak öyle ayakta kalabildim," dedi bana. "Bugünün Çlıı'ı
insanı korkutuyor. Konfüçyüs'ün karabasanı gerçek oldu. Tarlı
ter gücü ele geçirdiler ve artık ne bilgelere, ne kahinlere sayıii
gösteriliyor. Ama Çin aslında büyük bir uygarlık. Bundan büyıll•
yararlar görüyorlar ama yararı, bildikleri gibi kullanıyorlar. 111111
elimden gelen her şeyini alabildiğim bir Çin'de yaşıyorum; [illegible].ıy
sanatını, çi gong'u, tıbbın şifalı otlarını, Taoculuğu ve karımı. A··

tında gerçek hep böyle oldu. Benim sözünü ettiğim Çin az sayıd.ı

kişinin Çin'iydi; çiftçiler çalışıyorlar, herkese yiyecek yetiştiriyoı

!ar, pek az kişi festival, tapınak ve efsanenin tadını çıkartıyordu "

O sanal Çin, onun sığınağıydı ve şimdi korunağı olan kabuıı

nu sırtında taşıyan salyangoz gibi bu ülkeyi Avustralya'ya taı

yacaktı.

Bu bana göre bir çözüm değildi. Ben de bir sığınak arıyordııııı

322

,1111a bunun kitaplarda, bir ülkede ya da düzmece bir zaman dili-

1111 ııde olmadığını hissediyordum. Eninde sonunda benim içim

ı lı• ne Doğulu ne Batılı olan, herkeste ortak olarak bulunan bir

'ı•'Y olmalıydı.

1 1 aylık zaman dilimi tükenmek üzereydi. Çok çabuk geçmişti

vı· ıamircilerimin, onarımın durumunu yeniden görmek için yap.ırakları bir dizi tetkike, onların verdiği adla "proses"e uymak ıı·l.l're New York'a dönmeliydim. Onlar normal insanlar dünya

" ı ııdaki konaklama vizemi uzatıp uzatamayacaklarını; ben ise

.ıı lıkarıncada bir tur daha atabilmek için yeni bir bilet alıp ala-

111.ıyacağımı anlayacaktım.

Hu tetkikler için beni öyle tuhaf bir anesteziye sokuyorlardı

ld, uyandıktan sonra en azından on iki saat boyunca bana ne ol

ılıığunu anımsayamıyordum. Bu nedenle yanımda birinin olması

ı.wrekiyordu. Bu iş de Angela'ya düşüyordu.

Amerika'ya Pasifik üzerinden uçarak ulaşmaya karar ve

ı ı·rek Bangkok'ta buluştuk. O, Birleşik Devletler'in batı kıyısı-

1 1 1 1 1 karşısındaki bir adada oturan kuzenine uğramak, ben de

l\.ılifornlya'da kanserli hastalar için yapılan bir seminere katıl
ıııak istiyordum. Böylece kendimizi sıkış tıkış oturduğumuz, hiç
ı l ı ı rmadan mikrodalgada ısıtılmış plastik yemekler yediğimiz,
lıı<unk>· bitmeyecekmiş gibi görünen sıkıcı okyanus aşırı uçak yolculııldarından birinde bulduk.
Lummi, güzelliğiyle ünlü bir ada değildi ama bir grup genç
ı, ı·vreci buranın yüzlerce yıllık sedir ormanlarını kurtarmışlar;
,ır.ızinin parsellenmesini engellemişler ve doğanın yabani gü-
1.ı·lliğini korumasını sağlamışlardı. Kurtaramadıkları şey, insani
ıııanzaraydı ve Amerika beni bir kez daha vurmuştu!
Adanın özgün yerlileri olan Kızılderililer artık yoktular; on-
1.ırdan sonra gelen insanlar da çekip gitmişlerdi ve şimdiki nüfu-

su oluşturanlar, insanı tedirgin edici karışıklıktaki yeni göçmPıı
!erdi. İkinci, üçüncü, dördüncü hayat tarzlarını denemeye gelt·ıı
yalnız insanlar; hala mutluluk peşinde koşan çiftler, boşanıııı·1
eşcinseller, kendilerinden onlarca yaş küçük balıkçılarla yaşayıııı
Kaliforniyalı geçkin ve milyarder kadınlar, doğacı kesilmiş I.o•ı
Angeleslı sakallı çevreciler ve değişik "sanatçılar" ... Hepsinin lııı
kamyoneti vardı ve bir önceki yerdeki varoluşlarından getirdi it
!eri birkaç parça eşyayı, bir sonraki varoluş adreslerine taşımay.ı
hazır durumda oyalanıyorlardı.
Her evin önünde görülen bu arka kasası açık kamyonetlc•ı,
benim için kimsenin doğduğu yerde yaşamadığı, kimsenin y<1<unk>.ı
dığı yerde ölmediği Amerika'nın bir simgesi haline geldi; bu ill

kede herkes bağımsız ve öteki bağımsızlar arasında yabancıydı ama kısa bir süreliğine birbirlrinin en yakın arkadaşları rolüıııı oynuyorlardı. Amerikalıların bitip tükenmek bilmeyen bir lııı zursuzluk içindeki bu mekan değiştirmeleri, uçsuz bucaksız lılı ülke içinde kendilerini sınırsız hissetmeleri elbette bir özgürhılı duygusu yaratıyordu ve bu da Amerikan efsanesinin temellııı oluşturuyordu. Ama bana kalırsa aynı zamanda büyük de lııı mutsuzluğa neden oluyordu.

Sık sık bir evin önünde iki kamyonet olduğu dikkatimi çeltl yordu. Her ikisi de her an çekip gitmeye hazır olan bir kadın v" bir erkeğin kamyonetidir diye düşünüyordum. Bir koca, bir eş, lılı sevgili artık hoşuna gitmiyor mu? Bir yer fazla mı dar geliyor? lllı başarısızlık öyküsünden geri kalan her şey; tamir çantası, birl<.ı parça giysi kamyona yükleniyor ve bir başka adrese, bir ba k.ı kente ya da adaya doğru yola çıkılıyor ve her şeye sil baştan yt>ııl den başlanıyor. Çalışmaya, sevişmeye, arkadaş edinmeye ...

Kamyonet şirketi, kaçma olanağı dışında hiçbir şey vaat l'I miyar. Benim çocukluğumun dünyasından ne kadar farklı hlı dünya! Bizler yoksulduk ama yine de bir ailemiz, mesleğiml·ı. güvenebileceğimiz ve emek verebileceğimiz dostlarımız vardı

i nsanlar tarih olmuş bir toplumsal örgü içinde yaşar ve çalışır Lırdı. Floransalı zanaatkarlar, kuşaktan kuşağa aynı adreste, aynı .ıt ölyede bulunmaktan gurur duyarlardı. Benim hayat sürem

ı inde bu da değişti ve günümüzde bizim oralarda da; daha az

ayıda genç, sabit bir iş sahibi olabildiği ya da heves ettiği iş ya

da mesleği seçebildiği için, zor ekonomik koşullar "hareketlilik"

ve "esneklik" gibi maskelerin arkasına gizleniyor.

Artık benim topraklarımda da güvensizlik bir özgürlük türü

olarak sunuluyor. Düzmece bir özgürlük. Henüz kamyonet man

ı ığına gelmedik ama gidiş o yöne doğru; çünkü bizlerde de güvensizlik bütün cephelerde ilerlemekte ve hem iş hem duygusal

.ılandaki insani ilişkiler giderek daha kaypak, daha sallantılı bir

hal almakta. Çözüm? Bazıları çözümün gökten inmesini bekliyor.

Lummi'deyken Angela ile kimi zaman saatler süren uzun yüriiyüşler yaptık. Bir sabah seher vakti, ufka bir kurdele gibi uza

ı ıan o yolların birinin üzerinde yanımızdan bir kamyonet geçti

ve az ötemizde durdu. İçinden inen erkek ve kadın bize doğru

yürüdüler, kadın bana dönerek şöyle dedi:

"Sen spritüel bir insansın değil mi?"

"Hepimiz bir yaştan sonra öyle olmaz mıyız?" dedim.

"Oh, hayır dostum. Bu adada öyle olmayan insanlardan uzun

lıir liste hazırlayabilirim sana."

Hint tarzı kurta pijama giysim ve omuzlarıma örttüğüm

l<aşmir şalım yüzünden Lummi Adası'nın beklemekte olduğu

"iistat"ın ben olduğuma karar vermişlerdi. Onları hayal kırıklığı

ııa uğratmak zorunda kaldım.

Adada birkaç gün geçirdikten sonra Microsoft'un başkenti

Seattle'a geçtik. Deniz manzarası ve marinaya çekilmiş zengin

yatlara karşın ilk izlenimim hüzünlü bir kente vardığımız yönünde oldu. Her sokağın köşesinde güneşlenen ya da dilenen biri vardı. Çoğu pis ve sakallı gençlerdi; çoğunun umutsuz ya da manyak lıir ifadesi vardı. Onların Bili Gates'in montaj zincirinden ıskar-325

taya atılmış ürünler olduğunu düşünüyordum. Dünya bilgisayaı

ları için yeni bir program yazamayan başarısız gençler olmalıydı

bunlar. Gece uyuyamadım ve iki dükkan arasına kartondan evlııı

kurmaya çalışanların sesini dinledim. Çevremde huzur, işbirllAI.

dayanışma duygusu hissedemiyordum. Var olan, hep o çatışııı.ı

yüklü Amerikan atmosferiydi. Sabah mektup yollamak için pııl

satın almak istedim. Postane kalabalıktı ama insanlar hiç konıı

muyorlardı. Derken o ağır sessizlik bozuldu. Berduşun biri gişt•yı•

yaklaştı ve memurun yapamayacağını söylediği bir şey istedi.

Adamın tepesi attı ve kadına adını sordu. Memur ise, ofislıı

yine kadın olan ve serseriyi yatıştırmaya çalışan şefini çağırılı

Ama adam ısrar edip duruyordu.

Sonra bankodan bir kağıt parçası aldı ve o arada öğrenmiş ol

duğu kadınların adlarını yazar}<en, "Ben FBI ajanıyım," dedi. "llıı doğrudan Beyaz Saray'a gidiyor."

Bekleşen insanların oluşturduğu ve sabırsızlanan kuyruıııı

sonundan bir ses yükseldi: "Hey, dostum; ver o kağıdı bana hay

di. Amerikan Başkanı benim! Böylece pul parasından tasarnıl

etmiş olursun."

Angela ve ben gülmeye başladık ama bizden başka gülen yolı

tu. Kuyrukta bekleyen öteki insanlar bir şey yokmuş gibi davraıı

mayı sürdürdüler ve her şey öylece bitti.

Bir saat sonra pis kokan bir lokantanın penceresinden '/\nıı•

rikan Başkanı"nın pilav ve kırmızı fasulye yediğini gördük; "Fi l i

ajanı" ise a z ötede bir kırtasiyecide aynı sahneyi sergilemekteydi

Angela, Seattle'da yaşayan bir arkadaşında kaldı. New York'ı.ı

buluşacaktık. Ben seminerim için Seattle'dan San Fransisco'y,ı

uçtum. Yine yoksullar, dilenciler ve umutsuz insanlarla dolu nı;ı

halleler gördüm. Benim kurtuluşumun bağlı olduğu Amerika'nııı

bir başka yüzüydü bu ama bu yüze giderek daha huzursuzlaıı;ı

rak bakmaya başlamıştım.

ili/inmeyen topraklar

1 IPr şey telefon ve e-posta ile halledildiğinden neyle karşılaşacav,ı ıııı bilmiyordum. Anlaşmamıza göre kırmızı jipli Jerry beni San Francisco'daki otelimin önünden saat dokuzda alacak ve kalacagıın yere götürecekti. Kırk yaşında, uzun sakallı ve at kuyruklu lı'rry'yi görünce fazla bir şey beklememem gerektiğini anladım.

Y.ı nına oturur oturmaz bana hayatını anlatmaya başladı. Şoförlıık yapıyordu ama asıl mesleği bu değildi. O bir aktördü. Ama

"l lollywood artık sadece ticari filmler yaptığı ve yalnızca büyük

.ık törleri kullandığı" için şimdilik filmlerde oynayamıyordu; arad . ı sırada arkadaşlarının tiyatro kumpanyalarında sahneye çıkıyordu. En son ne zaman oynamıştı? Eh, epey olmuştu.

jerry, üçüncü karısıyla evliydi. Gittiğimiz yerin yakınlarında

··inin bir bakkal dükkanı vardı ama onun da asıl işi başkaydı.

l!ı ınu para kazanabilmek için yapıyordu. O ise bir "visua/ artist ti.

"

l l ıınun ne anlama geldiğini sormadım. Artık pek çok Amerikalı nın yakalanmış olduğu bu ince ve zararsız hastalığı tanımaya lıaşladığımı düşünüyordum: Ayrışma. Kimse olduğu derinin al

ı ında kendi olmaktan ve yaptığı işten hoşnut değil. Şimdiye dek,

lıılunduğu noktadan memnun olan birini görmedim.

jerry anlatmayı sürdürüyordu ama artık onu dinlemiyordum.

Manzara çok daha ilginçti. Golden Gate Köprüsü'nü geçtikten

•;onra girdiğimiz ve kıyı boyunca uzanan yüksek yol giderek ıso;ızlaştı. Ilık bir sabahtı, pencerelerden tatlı bir esinti giriyordu; ıızaktaki pus, ufuk çizgisini siliyor, deniz ve gökyüzü birleşmiş,

tek bir sonsuzluk gibi uzanıyordu ve ben olduğum kişi olmaklıılı,

bulunduğum yerden pek hoşnuttum.

Jerry beni bir hafta kalacağım Commonwea/'a; kanser hast.ı

lan için özel bir kampa bırakacaktı. Commonweal yani Ortak lvı

lik ıssız bir yerde bulunuyordu ve en yakın yerleşim yeri olduAıı

söylenen Bolinas adına şimdiye dek rastlamamıştım. Yol boyuıı ı .ı

tabela ve işaret levhası yoktu. Jerry'nin açıklaması şu oldu: "llıı,

yöre sakinleri olarak bizim bir zaferimizdir. İşaret levhaları maıı

zarayı kirletiyordu." Sonra da ekledi: "Buralarda yaşayanlar zatı•ıı

yolları bilirler: Ötekiler de ... onlar gelmesinler daha iyi."

Manzara giderek çorak ve yabani bir hal alıyordu. Gerçektı•

çok güzel bir bölgeydi burası. San Francisco gibi büyük bir kl•ıı

te bu kadar yakın olmasına karşın neredeyse el değmeden kal

mıştı. 1971 yılında batan bir ta.nkerin taşıdığı petrol bu sular.ı

yayılmış, kara bir zift bütün kıyıdaki canlı türlerini boğmay.ı

başlamıştı. Zarardan sorumlu gemicilik şirketi, kumsalı temiz

lemek ve hayvanları özellikle de kanatları ağırlaşarak uçamayan

kuşları kurtarmak için yardım edecek herkese günde elli dolaı

vermeyi önermişti. Yüzlerce genç hippi ve sörfçü bu çağrıya kı ı
lak verip Kaliforniya'nın her tarafından koşup gelmişti. Yöreyı·
hayran kalan pek çoğu da evine dönmemişti. Geçimlerini sa
lamak için kimi inek ve domuz yetiştirmeye, kimi de biyolojll<
tarım yapmaya başladı. Bu yörenin en büyük değerinin, bozul
mamışlığı olduğunu bildikleri için yerel yönetime gelmeyi dı•
başararak bu özelliği sürdürebildiler. Eski hippiler şimdi burada
çoğunluktaydılar. Onların gelmesiyle birlikte Bolinas'ın nüfusu
600'den 2000 kişiye yükseldi.

Yol, yemyeşil otlarla kaplı iki büyük kumul arasından dalgala
na dalgalana ilerliyordu ve arada sırada jipin uçmakta olduğunu
düşünüyordum. Jerry bir yerde yavaşladı, sağdan giden toprak
yola saptı ve birkaç dakika sonra okyanus kıyısındaki kayalıkların tepesinde etkileyici bir buruna geldik. Sanki dalgalar mil·

y.ırlarca yıldır mümkün olan her toprak parçasını kemirmiş ve
ıl.ığın sadece kemiklerini bırakmış gibiydi. Köpük köpük deniz
lı.llJ aşağıdaki taşlara vurmaya devam ederken, kayalıkların
111.erinde, yüksekte bunkerleri anımsatan beton binalar gördüm.
ı,:ı·vresinde demir kafesler, paslanmış antenler vardı. Uzaktan,
l l'rk edilmiş bir yere benziyordu. Sanki Yeryüzü'ne kısa bir ziya-
1 l'l yapan Marslılar burayı üs olarak kullanmışlar ama gördükle
ılııden pek hoşnut kalmayınca gezegenlerine geri dönmüşlerdi.

Benim bu varsayımımdan pek hoşlanan Jerry, "Kim bilir! Bellu de dönerler!" dedi.

Hayır, öyle değildi. Jerry, okyanusa bakan bu acayip ve büyük

y.ıpının Marslılara ait olmadığını ama yine de ilginç bir öyküsü

ı ılduğunu anlattı. Burası Marconi Cooperation of America'ya ait

ı ı. Geçen yüzyılın başında ilk radyo sinyalleri tam bu noktadan

l 'asifik Okyanusu'na doğru gönderilmişti ve İkinci Dünya Sava

'i l sırasında Japonya'dan gelen yayınlar buradan yakalanmıştı.

Yt· n i iletişim yöntemleri, otuz hektarlık araziye yayılan bu tarihi

l<ompleksi işe yaramaz hale getirmiş ve 1975 yılında satılığa çıkartılmıştı. O zaman yirmi dokuz yaşında olan bir genç, burayı l'lli yıllığına kiralamıştı.

Michael Lerner, birkaç gün sonra bana "Tam doğru zamanda

l<arşıma çıktı," diye anlattı. "Yeni boşanmıştım, köpeğim ölmüştü,

lıabam kanser olmuştu." Bu kıyıya yerleşen bir grup arkadaşıyla

liirlikte yavaş yavaş birkaç bina yapmış ve burayı bir inceleme,

düşünme ve huzur merkezi yapmıştı Michael. İşte yeni mekanım

(ommonweal burasıydı.

Buranın adını MSKCC'deki bazı hastalardan duymuştum;

sonra Michael'ın kanser hastaları için değişik seçenekler hakkında yazdığı kitabı okumuş ve kemoterapi gördüğüm dönemde seminerlerinden birine katılmak istediğimi söyleyerek başvurmuştum. Telefonda, programlardan sorumlu Waz adındaki ki

iyle karşılıklı kahkahalar atmış, seksen üçüncü inziva grubuna

katılabilme şansını ele geçirmiştim.

Mekana geldiğimde sanki büyülü bir ortama giriyormuşııııı

gibi hissettim. Bir zamanlar elektrik jeneratörlerini barındıraıı

şimdi ise merkezin ofislerini ve kitaplığını oluşturan Asur-Balııl tarzı acayip yapı, denizden aralıksız esen rüzgarın eğip büktü◆ıı ağaçların arasına gizlenmişti. Az ileride banyoların, mutfa◆ııı, seminer ve konuk odalarının bulunduğu üç villa vardı.

İlk izlenimim çok keyifliydi. Commonwea/'de çalışan herkı•" masallardan çıkmış gibiydi. Yumuşak bakışlı, pos bıyıklı, ort.ı yaşlı adamlar, kısacık saçlı, makyajsız kadınlar. Aşçımız kafiı◆.ı kazınmış bir kadındı. Budist bir keşişti ve yalnızca vegan yaııı süt ve yumurtanın da kullanılmadığı vejetaryen yemekler pi◆I riyordu.

Bundan önce yalnızca sesinttanıdığım Waz; uzun boylu, za yıf bir Afroamerikandı; iyi yürekli korsan yüzü, kocaman gümil·l küpeleri, esmer yüzünde ışıl ışıl parlayan açık yeşil gözleri vardı Yıllarca yoga yapmış, yüzlerce şiir yazmıştı. Bazıları gerçektt•ıı güzeldi.

Aşçı yamağının hiçbir ırka benzetemediğim geniş, ay gibi hlı çehresi vardı. Ya Koreli ya da Kızılderilidir diye düşünmüştüııı

"Ya sen nerelisin?" diye sordum.

"Ben mi? Bu hayatımda Ohio'dan geliyorum," dedi. "Ama buıı dan önceki hayatlarımda Hintliydim."

"Ah, öyle mi? Bunu nasıl bilebiliyorsun?"

"Sana bunu şimdi anlatamam," dedi ve mutfağa kaçtı.

İnzivaya katılan herkes henüz toplanmadığından öğle yemi' ğinde Commonwea/'in kurucu üyelerini tanımak firsatını bulduk

Hemen herkesin ardında bir hastalık, bir iyileşme, bir bekleyl

öyküsü vardı. Bazılarında da nükseden hastalıklar ... Babası vı•

bir ablası kanserden ölen Michael'ın kendi de kötü bir kas hasta

lığı geçirmişti ve şimdi yeni yeni iyileşiyordu. Benim katılacağını

seminerin animatörleri olan iki bayanın da dramatik kanser öy

lnileri vardı. Zaten kendi de yaralandığı için şifacı olan şamanın

lu>keni de bu değil midir? Büyük bir travmayı atlatan, ağır bir

lı.ıstalıktan sonra canını kurtaran insanların aynı yolda olanlara

y.ırdımcı olmaları daha kolay oluyordu. Orada da durum buydu.

l l ı·pimiz "yaralıydık" ve bu durum, konuşup anlaşmamızı çok

lwlaylaştırıyordu.

Ekipte çalışanlar, bizlere geçmiş seminerlerden, burada dofl,.ın dostluklardan ve gittikleri cenazelerden söz ettiler. Birileri ı·ski grup resimleri bulup çıkarttı ve kimlerin yaşayıp kimlerin

ı ıldüğü konuşuldu. Ölüme yaklaşımlarındaki doğallık etkileyi

ıiydi.

Michael, öğleden sonra izlenecek yolu açıkladı: "Bedeni yavaş

y.ıvaş harekete sokmaya, kişiliğin, unutulmuş ve sualtına gömül

ıııüş özelliklerini uyandırmaya yönelik bir çalışmadır." Araçla

ıın ız şunlardı: "Grup tartışmaları, masajlar, meditasyon, kum

t ı·psisi, imgelerle oyunlar, bazı yoga ve solunum alıştırmaları."

Amacımız ise şöyle açıklandı: "Hastalığın yaratmış olduğu tedirf:inliği yok etmek, olası tedavi yöntemlerini bilmek, fiziksel ve nı hsal koşulları düzeltmek için herkesin kendine uygun yöntemi

l ıı•lirlemesi ve en önemlisi de bu koşullara dingin bir ruh haliyle

yaklaşabilme."

"Sakın kanserinizin sorumlusunun kendiniz olduğunu dü

·1tinmeyin," dedi Michael. "Hepimiz yüz yıl önce var olmayan

ki myasallar denizinde yüzüyoruz ve hiç kuşku yok ki sağlığımız

kı•sinlikle üzerinde yaşadığımız topraklara bağlı." O buna kalp-

1 l'n inanıyor; Commonwea/'deki çalışmalar da bu temel üzerinde

yürüyordu.

Orada bulunmamız konusunda da Michael özellikle, "tedavi"

ve "iyileşme" sözcükleri arasındaki fark üzerinde durdu. "Tedavi" sözcüğü, doktorlar, ilaçlar, bunların kullanımı ve hastalığı yenmedeki olası başarılarını içeriyordu. Ayrıca fiziksel bir sorun

olup dışsal etkenlere bağlıydı. "İyileşme" ise hasta insanın ge-

nel dengesinin yeniden kurulması süreciydi. Bu öncelikle içsı•I

kaynaklardan, insanın kendi hastalığıyla yüzleşme tarzındaıı

doğuyordu. Commonweal'de kanser için bir "tedavi" yoktu ama

"iyileşme" ile bize yardımcı olabilirdi. İşte inzivaya çekilmenlıı

asıl anlamı buydu.

Sıkı vejetaryen yemeklerden oluşan akşam yemeğimizdeıı

sonra sıra kendimizi tanıtmaya, bizi buraya sürükleyen öykü

müzü anlatmaya geldi. Altısı kadın dokuz katılımcıydık; hepimi

zin sarımsı bir benzi, korkulu gözleri, son kemoterapide dökül

dükten sonra yeni yeni çıkan saçları vardı. Tek yabancı bendirıı

ve bana öyle geliyordu ki bundan sonra yaşanan her şey, New

York'tayken katlanılmaz tedirginliğini yaşadığım o Amerika'nııı

içine bir başka pencereden bakmak anlamına gelecekti.

Benden daha genç olan ortopedist, kanser teşhisi konar koıı

maz karısı tarafından terk edilmişti. Ona en ağır geleni de, karı sının giderken evin bütün eşyalarını boşaltması olmuştu. Otıı. beş yaşlarındaki ufak tefek ve cıvıl cıvıl hanım, moda tasarımrı sıydı; o da kanser olduğunu öğrendiği zaman kocasının uzattıAı boşanma evraklarıyla yüzleşmek zorunda kalmıştı. Onu en çol< üzen durum, kemoterapiden perişan olduğu için minik oğlurı.ı bakamayacağını ileri süren kocasının, çocuğunu da alıp gitml olmasıydı.

Normal bir evlilik sürdüren, iki çocuklu San Franciscolu ha mm, içimizde ailesinden duygusal destek görebilen tek kişiydi; grubumuzun öteki üyeleri sallantılı koşullar içinde, büyük hayal kırıklıklarının ve çatışmaların izlerini taşıyorlardı.

Çoğu, kendini ailesi tarafından terk edilmiş hissediyor, arka daş ya da meslektaşlarının onu daha iyi anladığını ileri sürüyor du. Yine boşanmış bir hanım olan Denver'lı avukat son derecı• duygulanarak şunu anlattı. Kemoterapi nedeniyle saçları dökül müş olduğu için utanmasını istemeyen sekreteri ve asistanı bir gün saçlarını kazıtmışlar ve ofise öyle gelmişlerdi.

Biz dokuzumuz ve konuşmayı yönetmekle sorumlu kişi, çemlıcr olmuş, yerde oturuyorduk. Görevli kişi, konuşurken gözyaşlarını tutamayanlara kağıt mendil veriyordu; buradaki her öyl<iiye gözyaşlarının eşlik edeceği kesindi. Bir süre sonra mendil kutusunun öykülerle birlikte elden ele dolaşması dikkatimizi

·ekince gülmeye başladık. Bize, bir üniversite tarafından yapılan .ıraştırmanın, soğan doğrarken akan gözyaşı ile öfke ya da keder

gözyaşının kimyasal bileşiminin aynı olmadığını ortaya koydu

unu anlatan moda tasarımcısı hanım da güldü.

Arkadaşlarımın öykülerindeki öfke ya da keder, hastalığın

kendiyle değil, onların hayat tarzları, öteki insanlarla olan ilişkil l'riyle bağlantılıydı. İşte bir toplumun "gelişme" düzeyini değerlt•ndirirken göz önüne alınacak kriter buydu. Kişi başına düşen ııet ya da brüt gelir düzeyi değil! İnsanın hayatında güvenebill'ceği, ileriye ve geriye birlikte bakabileceği, anın sevinçlerini ve üzüntülerini paylaşabileceği bir kimsenin varlığının yarattıi\ı "zenginlik" hangi metreyle ölçülebilirdi ki? Bu belki gençken Lınıştığımız, birlikte büyüdüğümüz, birlikte yaşlanmanın güzel

olacağını tahmin ettiğimiz bir kişi olabilir. Peki ya bir hastanın

ıyileşme sürecinde böyle bir kişinin varlığı ne değer taşır? Benre çok büyük bir değerdir bu. Aynı şey insanın kendi doktoruna duyduğu güven için de geçerlidir. Arkadaşlarım da benimle aynı

l i kirdeydiler.

Denver'lı hanım, gözyaşlarına boğuluverdi. Artık onun için

hiçbir şey yapamayacağını söyleyen onkoloğunu değiştirmişti.

Minnesotalı kadın yargıç ise ideal bir doktora sahip olduğunu

. ınlattı. Ona, asla iyileşme yüzdelerinden söz etmemiş, kaç yıl

ya da kaç ay daha yaşayabileceğini ağzına bile almamış. Sadece

olumlu şeyler söylemiş olduğu için hasta "herhangi bir istatistigin konusu olmadığını" hissediyordu.

Ellili yaşlardaki bir adam, Washington'da insan haklarıyla ilgili bir kurumda çalışıyordu ve kanserle ilgili pek uzun bir öy-335

küsü vardı. Bu aşamada kendini hastalıkla başbaşa kalmış gilıı

hissetmemek için iki kez eş ve pek çok doktor değiştirmişti.

Hepsi hastane masraflarını ödememek için deveye hendl'lı

atlatan sigorta şirketlerinden yakınıyorlardı. Ortopedist, yıll;ıı

önce yaptırmış olduğu hayat sigortası poliçesinde, intiharı dıı

rumunda çocuklarına bir şey ödenmeyeceğinin yazdığını keşkt
mişti. Kadın yargıç durumun aynen böyle olduğunu onayladı.
Commonwea/'de başrol okyanusundu. Görmesek bile engi n
!iğini hissediyorduk. Kulak vermesek bile bütün seslerin ötesin
den, durmaksızın esen rüzgarın taşıdığı soluk alışını duyuyor
duk. Gece ve gündüz; gündüz ve gece, daima. Okyanus hep vanlı
ve belki de Commonwea/'in en büyük piri oydu. Hepimizin ara
maya geldiği ilaç oydu.
Deliksiz uyudum. Her zamanki gibi erkenden uyandım ve ş;ı
fakla birlikte, ortalık bastığım yeri görebileceğim kadar aydınla
nınca dışarı çıktım. Patikayı izleyerek çarpık ağaçların yükseldi□ı
korunun dışına ulaştım ve şebnem yüklü yeşil otların kapladı□ı
minik tepeleri aştım; sonra oradaki patikadan ve kayalıklardan
aşağıya kadar yürüdüm ve ona ulaştım. O engin, o harika okya
nus ... kumsala yuvarlanıyor, kayalıkları kucaklıyor, minik odun
parçalarıyla oyun oynuyor, onları bir geri çekip bir kıyıya firlat ı
yordu. Milyarlarca yıldır böyleydi, kumun üzerine birinin ya doı
bir şeyin bıraktığı izi; benim, şu minik yuvasından çıkan yengı•
cin ya da odun parçasının izini hemen siliveriyordu.
Şuradan buradan küçük, acayip taş parçaları toplayarak kum
salda yürüyordum. Topladıklarını; pembe renkli, düz ve cilalı taş
!ardı. Ortalarında sanki eskiden yaşamış bir varlığın fosilleşmi□
gözünü andıran kara bir noktacık vardı. Dünyanın kadimliğinin
tadını çıkartıyordum. Yalnızdım ve doğanın yüceliğinin beni alt

üst ettiğini, yüreğimi kabarttığını hissediyordum.

Dalgaların köpüğü nemli bir sis oluşturuyor ve güneşi benden

saklıyordu ama o çerçevesiz beyaz pus, okyanusun sonsuzluğu ·

ııu daha çok vurguluyordu; sonsuzluğu, sonsuz bir zaman dilimi

değil, zamansız bir an olarak düşünmeme yol açıyordu. Aynı şu

.ıııda olduğu gibi; o anda, sonsuz olduğumu hissettim çünkü çev

ı·l'ını saran ihtişamın, dışımdaki yüceliğin, içimde de olduğunu

ı leneyimliyordum.

Dönüşte, kıyıda, patikanın düzleştiği noktada, otların orta

"ında döküntü bir ahşap kulübe olduğunu fark ettim. Kapısında

demir bir çengel vardı. Açtım. İçerisi minicikti ama neler yoktu

ki! Adeta bir sunak gibi duran küçük ve alçak masanın üzerinde kuru çiçekler, deniz kabukları, başka ziyaretçilerin bıraktığı ıııuınların kalıntıları vardı. Az önce kumun üzerinden aldığım

kara gözlü pembe bir taşı da ben ekledim. Yerde serili hasır kil i m i n üzerine oturdum ve sessizlik içersinde evrenin ve benim ııefesimi dinledim.

Okyanusla buluşma, günlük ayinim halini aldı. Sabahları erkl'nden, daha herkes uyurken kumsala gidip yürüyordum. Ak

;a ınları yemekten önce büyük çayırın korunaklı bir köşesini bul ı ı p oturuyor, gözlerimi okyanusa dikiyor ve suların günbatımı rl'nklerine boyanmalarını seyrediyordum.

Rüzgarın şiddetle estiği, aşağıda dalgaların kumsalı, sanki ko

ı .ı ınan bir varlığın nefesi gibi tekdüze, acımasızca dövdüğü bir

.ıkşam orada durdum ve okyanusun kumsala alıp alıp bıraktığı

lıir ağaç kütüğünü seyrettim; onu kah kumların üzerinde yuvarlıyor, kah suda yüzdürüyordu. O kütük benim bedenimdi ve yüksekten, sükunet içinde onun dans edişini, o iyi yürekli devin

kollarında kayboluşunu seyrediyordum. Gökyüzünde iki pelikan

lıelirdi. Büyük ve sessiz, açık kanatlarıyla kendilerini rüzgara bır;ıkmış, kıyı boyunca uçuyorlardı. Rüzgar benim ruhum muydu?

llenim anım mıydı? Çok büyük bir huzur duydum ve bu inzivaya gelmiş kaç kişinin daha, bu pelikanlar gibi uçtuğunu, bu şaha ııe kayalıklardan denize doğru süzüldüğünü hissettiğini sordum kendi kendime. İ nsanın kendini rüzgarın sürükleyişine bırak-

masa harika olurdu. Kendimi muhteşem biçimde yalnız; sorum luluklardan, ağırlıklardan ve başkalarının gözyaşlarından azal hissettim.

Az sonra akşam yemeğinde, bu ilginç vejetaryen yemeklerin aslında pek sıkıcı olduğunu keşfettim. Renkler değişiyordu ama yine de her şey tatsız tuzsuzdu. Mutfağından dışarı ne bir bar dak çay ne de bir fincan kahvenin sızdığı, yalnızca bitki çayla rının ikram edildiği keşiş-aşçımıza göre bu yiyeceklerimiz soıı derece sağlıklıydı.

Sabah ilk iş olarak Waz'ın önderliğinde meditasyon ve gevşenw hareketleri yapılıyordu. Harika bir atmosfer yaratmakta ve bizi battaniyelerin altına yatırıp sessizlik içinde, başımızı, kolumuzu, bacağımızı unutup her zaman sığınabileceğimiz o "içsel huzu l' mekanında" buluşturmakta gerçekten ustaydı. Waz aynı zamaıı da "sonluluğun ve sonsuzluğun buluştuğu kutsal bir noktadan" da söz ediyordu. Bütün bu sözcükleri beni rahatsız ediyordu ama alıştırmalar mükemmeldi; bedenin -ve belki geri kalanııı

da- sağlığını korumak için gündelik rutine alınmasında yarar olan hareketlerdi.

Kahvaltıdan sonra -o da pek sağlıklıydı- değişik etkinlikll•ı ve grup tartışmaları yapılıyordu. Bu etkinliklerden en hoşuma gideni imagery yani imgelerle oyundu. Yine yere oturuyordul<, her birimiz önümüze beyaz bir kağıt ve boyalar alıyor, içimizden geleni, herhangi bir biçimde o andaki hayatımızı, "bugünümüzü" ve "sonra"dan beklediğimizi çiziyorduk. Bitirince herkes kendi ninkini başkalarına gösteriyor ve bu resimle ne demek istediğini anlatıyordu. Bütün arkadaşlarımın "sonra"nın daha iyi olmasını umut ettiklerini görüyordum.

Ben kağıdımı dört eşit parçaya bölmüştüm. Tam ortaya, de nizle göğün birleştiği ufuk noktasına, doğmakta olan -yoksa ba·

ı ıyor muydu?- güzel, kırmızı bir güneş çizmiştim. Denizin üzeri ııe, "bugün" konumuna üzerinde Çince harflerle "hayat" yazan lıir sandalın enkazını koymuştum. Kağıdın hem "bugün" hem de "sonra" bölümlerinde yosunlar arasında yüzen balık sürüleri vardı.

Sıra bana gelince, biraz ciddi, biraz da oradakileri eğlendir ıııek için, evrenin skalasında benim hastalığımın büyük bir önem Lışımadığını; öykümün "sonra"sı nasıl olursa olsun güneşin yine doğup batacağını, balıkların kozmik bilinçte yüzmeyi sürdürel'l'klerini anlattım.

En kaygı verici olanı Washingtonlu adamınkiydi. Pek çok şeyi

simgeleyen bir çizim önüne kendini kondurmuştu: Ofisi, iki karısından olan çocukları, hastane, şifalı ot uzmanı, akupunkturnısu, masajcısı hayatını dolduruyordu. Söylediğine göre bir randevudan ötekine gitmek için bazen bir saat otomobil kullanması gerekiyordu ve bu "alternatif tedavinin" buna değip değmediği

ıii düşünüyordu. Onun "sonra"sı yükselen bir merdiven önünde

c ı t uran her zamanki kendisiydi. Merdivenin tepesinde hiçbir şey

yoktu.

l layatım boyunca "biz" kavramıyla ilgili sorunum oldu; insanın

kendini mutlaka bir cemaatin parçası olarak görmesindeki do

al eğilim bana göre değildir. Bu "biz", beni her zaman sıkıntıya

'>iirüklemiştir. Hayatımın en keyifsiz beş yılını -parasızlık yüzünden- Olivetti Şirketi'nde çalışarak geçirdim; orada çalışanlar, ııiemur ya da şef olsun, koridorda bana rastladıklarında ellerini

cıınzuma koyar ve şöyle derlerdi: "Biz Olivetti'liler ... " Ben kendimi o "biz"in bir parçası hissetmiyordum ki! Otuz yıl boyunca gazetecilik yapmaktan çok mutlu oldum ama kendimi asla o pek

s ı k kullanılan "Biz gazeteciler" başlığı altına sokmadım.

Şimdi bu inzivada da katılımcılara karşı aynı duyguyu besli-

yordum ama bunda bir küstahlık yoktu. Tam tersine .. Kendiıiıı

ötekiler gibi görmeyi, Al bert Schweitzer'in deyimiyle "acının iş.ı

retlediği insanlar"dan biri olarak hissetmeyi beceremiyordıiıii

Dürüst olmam gerekirse, işaretlenmiş olanlar ötekilerdi. Hı•ıı

değildim. Kendimi ne karısı ne mobilyası kalmış ve karaciğeri

nin çalışması için karnına takılmış bir aygıtla yaşamak zorund.ı

olan, herkesçe terk edilmiş yalnız adamla, ortopedistle karşıla

tıramazdım. Daha kırk yaşına basmamış, iki minik çocuğu oları,

uzun yaşama şansı olmasa da bir kemoterapi daha yaptırıp yap

tırmamaya karar vermesi gereken San Franciscolu hanımla ıl.ı
karşılaştıramazdım kendimi. İşte bu acılar iz bırakıyorlar, işan•t
liyorlardı. O kadının olası ölümü "adil değildi". Benimki adildi.
Ben şimdiye dek defalarca ölmüş olabilirdim: Vietnam' da; l<ı
zıt Khmerler tarafından kaçırıldığım Kamboçya'da; insanı boğaıı
küller püskürten yanardağ Pinatubo'ya tırmanmaya ısrar ettiğiııı
Filipinler' de ya da bir uçak kazasında, Hong Konglu falcının baıı.ı
uçakta öleceğimi söylediği yıl ya da Sovyetler Birliği'nin ömril
nün son aylarında bindiğim Aeroflot'un Antonov uçaklarında .. :
Hala burada olabilmem büyük bir şanstı. Şimdi çıldırmış hücn·
!er bedenimde tehlikeli biçimde çoğalıyorlardıysa bunda dehşı•ı
verici biçimde doğal olmayan, kabul edilemez bir durum yoktu.
Ama beni bu arkadaşlarıma bağlayan daha derin bir duygıı
vardı. Onlar gibi ben de hiçbir zaman kendi ölümümü ciddi olaral(
düşünmemiştim. Evet, New York'ta kaldığım aylarda ölümü olası
ve yakın hissetmiştim ama bilinçli olarak onunla yüz yüze gelmı•
miştim. Bu bir suç değildi. İnsanoğlu her zaman böyle yapmıştır.
Mahabharata'da insan ırkının ölümle tuhaf ilişkisini anlataıı

Yazar, Hong Konglu bir falcının uçarsa öleceği kehaneti yüzünden bir yıl boyunca hiç uçağa binmediğini, Asya-Avrupa arasında tren ve gemi ile yııl culuklar yaptığını ve o yıl onun yerine atanan genç muhabir dahil dokııı gazeteciyi taşıyan özel uçağın düştüğünü ve kimsenin kurtulmadığını lıı lndovino Mi Disse, "Bir Kahin Bana Dedi ki" adlı kitabında anlatmıştı - ç.n.

Itır bölüm vardır.

Krallıklarından sürgün edilmiş Pandava kardeşler, beş prens
ı ı rl er ve birkaç yıl boyunca ormanda yaşarlar. Günün birinde
.ıvlanırken, yakalanmamak için direnen bir geyiğin peşine dü
·lı·rl er ve bir açıklıkta nefes nefese, susamış bir halde dururlar.
lı, lı•rinden en genç olanı bir ağaca tırmanır, uzakta minik bir göl
ı ılıluğunu görür, gidip su alabileceğini söyler. Zaman gelip geçer
.ı ıııa genç dönmez. İkinci kardeş onu aramaya gider ama o da
v,ı·ri gelmez. Üçüncü ve dördüncüye de aynı şey olur. Sonunda
l l'k başına kalan beşinci, suya doğru yürümeye başlar ve şaşı
ı ıp kalır. Dört kardeşi de o billur gibi suyun çevresinde cansız
y.ıı ınaktadırlar. Ne bir dövüşme belirtisi ne de onlarınki dışında
.ıy;ık izi vardır. Umutsuzluğa kapılır ama o da susamış olduğu
lı, i ıı avcunu suya daldırır.

"Dur!" diye bir ses işitir. "Bu benim gölüm. Ancak soruları
ıııı yanıtlarsan içebilirsin. Yanıtlamadan içersen kardeşlerin gibi
ı ıliirsün." Konuşan, ona meydan okumakta olan bir kuğudur:
"Haydi yanıtla sorularımı ve iç suyunu."

Genç Pandava kabul eder. İlk sorular pek kolay olduğundan
lwlayca yanıtlar. Sonra anahtar soru gelir:
"Söyle bana, hayatın en şaşırtıcı yüzü hangisidir?"

Kardeşlerinin cansız bedenlerine dokunan prens, "İnsan, ölü
ııiiin çevresindeki sayısız hayatı orağıyla biçtiğine tanık olur ama
f:iinün birinde kendinin de ölebileceği hiç aklına gelmez," der.

Yanıt doğrudur. Büyü bozulur ve ölümün kendileri için de
lı.ık olduğunu düşünememiş olan erkek kardeşleri hayata geri
ı lilnerler.
l!ıı anlamda ben de arkadaşlarım gibi "işaretlenmiştim". Hepi
ıiiizin sözünü ettiği ölüm, soyut ya da kuramsal değildi; başka-
1.ırının ölümü değildi. Bizimkiydi. Benimkiydi. Bunu göz önünde

bulundurmak gereksinmesi beni, daha önce hiç görmedi?lıii.
olasılıkla bir daha asla rastlamayacağını ama alışılmadık bir ?ıı
mimiyet içinde birlikte günler geçirdiğim bu sekiz kişiye baAlı
yordu. Çok geçmeden anladım ki, benim burada bulunmamcl.1111
asıl neden ölümden konuşmaktı.
Grubun yöneticisi "Nasıl ölmeyi isteriz?" sorusunu attı 111
taya. O sabahın teması buydu. Sıra gözetmeksizin herkes, klıii
seyi suçlama, kimseye yük olma korkusu olmadan, kimi zaiii;iii
mendil kutusunu önüne alarak, kimi zaman kahkahalar atilr.ılı
kendi isteğini anlattı ve sıra ortopediste geldi. Bir önceki akşaiii
konuşulan sağlık sigortası ve intihar etmesi durumunda çocıil<
)arının para alamayacağı konusundan hareketle bu konuya kaloı
yormuştu. Bu nedenle satın almış olduğu tabancayı kullaniii.ı
maya ama bir sandal edinmeye·karar vermişti. Bir deniz kaza•.ı
sahneye koyacaktı ve bedeni asla bulunamayacaktı ... O zam.111
sigorta para ödemek zorunda kalırdı. Bu hem güzel bir ölümılı
hem de sonuçta para alınabilirdi; grubun yöneticisine göre, paı .ı

düşünmek, yaşama isteğinin bir işaretiydi.

-Sigortayla ilişkili ya da değil- intiharın hemen hemen bütılı arkadaşlarımın dikkate aldıkları bir olasılık olması dikkatimi Ç<'I< ti; özellikle ailesi olmayanlar, benim varlığından bile haberdar ol madığım kurumlara gitmeyi düşünüyorlardı. The Hospices (Dil[?] künlerevi) kurumlarında hastalıklarının son demlerine gelnıl·1 olanlara bakılıyordu ve arkadaşlarımın söylediğine göre onların intiharlarına yardımcı olunuyordu. "Güzel bir dalganın gelml·[?]ı bekleniyor ve onun üzerine atlanıyor." Bu, büyük bir olasılıkl.ı, hastalıkla tanışmadan önce Kaliforniya kıyılarında sörf yapnw1 olan yöneticimizin benzetmesiydi.

Ben ise ölümden, onu çocukluğumda tanıdığım biçimde sfo. ettim. Alışılmadık değil ama kutsal ve gizemli bir olaydı. Sayı.ıı uyandıran, bulunduğu yerde ayak uçlarında yürümek, alçak ses le konuşmak gereken bir durumdu. Küçükken, hastanın yatakı.ı

ı·.ıı t ığını, akrabaların salonda fısıldaştıklarını, sonra ölen kişi ı, ı•vresinde toplaşıldığını anımsıyordum. Ölü orada yatar, herkes ııll'rak ve kabullenme ile ona bakardı. Ölüm vardı ve oradaydı. O zamanlar tedavi umuduyla hastaneye götürülen hasta için ılııktorlar elden bir şey gelmeyeceğini söylerlerse, ailesi onu ,ılır ve ölmesi için eve geri getirirdi. Böylece dünyaya ilişkin son ı l ııygularını ona en tanıdık gelen mekanda yaşardı. Şiltesinin

lı.ılınlığı, çarşaflarının ve yer cilasının kokusu, kapının gıcırtısı
lwp aşina olurdu. Bugün ise tam tersi yapılıyor. Ölüm bir utanç,
ı.ıııdcnecek bir olay gibi görülüyor ve umutsuz hasta bir perde
.ıı kasında, tüpler ve borular yüzünden hareketsizliğe mahkum
ı•tlilerek, saldırgan ses ve kokularla, yabancı yüzlerle çevrili ola
ı .ık, daha buradayken öteki tarafa geçmiş gibi yatmaya mecbur
lıırakılıyor. "Seçmek elimde olabilseydi," dedim ben, "hastaneye
ı.ııtınemek için elimden geleni yapardım, ninelerim ve dedelerim
µ,llıi kendi yatağımda ölmek isterdim."
Denver'lı avukat hanım mendil kutusunu istedi ve bana te
'.·ı·kkür etti. Benim anlatımım onu düşkünlerevine gitmekten
v.ızgeçirmişti.
Ölüm teması -şimdiye dek hiçbir yolcunun bize anlatmamış
ı ı l ı luğu o bilinmeyen topraklar- daha pek çok tartışmanın merke
ı.ı ı ı i oluşturdu. Bundan konuşmak neye yarıyordu bilmiyorum.
'.ıı·ytan kovar gibi onu başımızdan mı kovuyorduk? Eminim bir
psikolog bunu açıklayabilirdi bize ama burada tekrar tekrar
ı ıl iimden söz etmek alışkanlıklardan biriydi, belli.
Ölümden konuşmak ancak burada mümkündü. Bunu en iyi
lıiçimde ortopedist dile getirdi. Boşanmasının nedenlerinden
lıiri, kendinin ölümünden söz etmek istemesi oysa karısının
ı ı ı ıun yaşında kansere yakalanıp kurtulan insanların yüzdeleri
ı ı i saymakta ısrar etmesiydi. "İstatistikler sayesinde kendimi iyi
l ıissedeceğimi düşünüyordu."

İki küçük çocuğu olan hanım, hastalığının kocasına yeterince

büyük bir ağırlık yaptığını ve kendisi, ölümden söz etme ihlly.ı
cını kuvvetle duysa bile, kocasına daha fazla işkence etmeıııcılı
için bunu engellediğini söyledi. Angela ile ben de bunu deneylrıı
lemiştik. Bu nedenle burada olmak, bu ağırlığı üzerimden bo.ıl
tabileceğim kişiler arasında bulunmak iyi geliyordu.
"Tamam; ölmek zorunda olduğumu kabul ediyorum ve lıı•I
ki de bunun bir an önce olmasını diliyorum. Ama bu, yaşaııı.ılı
için mücadele etmekle bir tezat oluşturuyor mu?" diye sonlıı
Denver'lı avukat hanım.
Zen öykülerini yeniden okuyalı fazla zaman geçmemişti ve lııı
nedenle tartışmaya, buna yanıt verecek bir öyküyle katılabilirlııı
diye düşündüm. Yaşlı bir keşiş ölmek üzeredir. Yatağa yatar Vı'
akşam olmadan çekip gideceğini söyler. Bütün öğrencileri lı.ı
şucuna toplanırlar. Sadece bir tanesi, en imanlı olanı, hocasıııııı
yanına geleceğine pazara koşar. Keşişin çok sevdiğini bildiği lıiı
tatlıyı arar. Tatlıyı bulamaz ama bütün bir gün uğraşarak yapı ıı
mayı başarır. Sonra geç kalmadığını umarak koşmaya başlar vı'
hocasının hücresine döner. Tam kapıya geldiğinde, keşiş gözh•ı ı
ni açar ve şöyle der:
"Sonunda geldin! Peki tatlı nerede?" Ölmeye yatan hoca, tal lı
dan bir lokma kopartır ve büyük bir zevkle yemeye koyulur.
Öğrenciler şaşkınlıktan donakalmışlardır. Biri sorar: "Hocaııı,

en son öğretin nedir? Sonradan seni anımsayabileceğimiz lıı ı

şey söyle bize."

Hoca gülümser. Ağır ağır, "Bu tatlı çok leziz," der.

Son ders basittir: Şimdi yaşayın, anda yaşayın. Gelecek yolı

tur. Bunun farkında olun. Şimdi, bu anda, bu tatlı leziz. Hatta ölıı

mün bile önemi yok ... henüz.

İşte bu öyküyle yeterince felsefi konuştuğumu düşünüyor

dum. Delhili kuyumcum da aynı şeyi söylemişti ve o zaman bı•ıı

bu sözü pek bilgece bulmuştum. Ama iki çocuk annesi sempalllı

hanımın kuşkuları vardı.

"Bütün bu öykülerin, masajların, alternatif ilaçların, yoganın,

ı ı•simlerin ve 'iyileşme' çenebazlıklarının bir tedavi değil de pa-

1.ıvra olduğunu düşünmüyor musunuz?"

Bizler güldük ama o gözyaşlarına boğuldu. "Ben yalnızca kan

""rimi yok edecek bir ilaç bulmak istiyorum. İyileşmek ve çocuk-

1.ırı mın büyüdüğünü görmek istiyorum."

Bize, babasının korkunç bir adam olduğunu, küçükken onu

ı, 11k dövdüğünü anlattı. Şimdi o çocuklarında da aynı şiddetin

ı ı.ll'rini görüyordu ve kendilerini mahvetmemeleri için onları

lwruyabilmek, bunun için de yaşayabilmek arzusundaydı. O ana

ı ll'I<, grubun tek "normal" bir aile hayatı olan kişisi bu kadın gibi

1:11rünmüştü. Ama o bile öyle değildi. Ah, Amerika!

Grup yönetmeni, yerde çember biçiminde oturmayı sürdür

ııll'mizi ama gözlerimizi yumup el ele tutuşmamızı söyledi. Bu

lıi[illegible]imde birbirimize "enerj i geçirecektik". Bunu da gülünç ve pek

l\.ılıforniya işi buldum ama yine horozlananın, her zamanki Av

ıı ı palı ve küstah "ben" olduğumu hissettim. Bu Avrupalının öne

ı ı·ceği daha iyi bir yol var mıydı ki?

t ı akşam, albenili ama yavan yemeğimizden sonraki buluşmada

Michael, "handiyse ölüm" deneyimlerimizden konuşabileceği

ı ı ıizi söyledi ve ölümün eşiğine kadar gidip geri gelenlerin an-

1.ıltıklarından yola çıkarak ölümden neler bekleyebileceğimizi

ı . ı rtışmak istedi.

Bu pek ciddiye alamadığım bir konuydu. New York'ta geçirdif:i ın aylarda bu gibi öykülerle ilgilenmiştim çünkü onlar da UFO

vı• başka acayiplikler gibi Amerikan kültürünün bir parçası olarak görünmüşlerdi bana. İnsan pek dikkat etmiyor ama bence l ıınlar ulusların ruhunda büyük roller oynuyorlar. Bu uydurmal;ır konusunda ciltler dolusu kitaplar yazılıyor; her sene onlarca

·;l'minerde binlerce kişi bir araya toplanıyor ve hep o alışılmadık

deneyimlerini anlatıyor ve ötekilerle hep aynı ayrıntıları p.ıyl,ı

şıyorlar. Öykülerin bir örnekliği sonradan bunların gerçekllAlııı

bir kanıt olarak kullanılıyor. Bu konuda pek çok kitap okuııııı[illegible]

tum ve "tuhaf bir biçimde" Commonweal'e gelirken, cebimdı· lıı·

nüz bitirmediğim Why People Believe Weird Things' kitabı vaı ılı

Michael, "handiyse ölüm" fenomenleri hakkında okudııilıı

şeyleri ve öte dünyaya gidiş gelişini, pek sıradan bir olaymış ıı,llıı
anlatan bir beyden söz edince ben uslu durmayı beceremedlııı
" ... korkunç bir otomobil kazası geçirmişti, aslında ölmüı ı ı
dedi Michael. "Kendini karanlık bir tünelde bulmuş, sonra tıi'..ıl·
ta bir ışık görmüş ve bu ışık gittikçe büyümüş, onu kendine ·ı·I·
miş. Tam o sırada bir sesin kendine şöyle dediğini duymuş ... "
" ... Ses İngilizce konuşmuştur herhalde ... " diye homurdandıııı
Herkes büyük bir kahkaha att!. Michael da.
Alman kökenli genç tasarımcı hanım, Goethe'nin de öliirlıı·ıı
benzer bir deneyim yaşadığını aktardı. Bu nedenle onun son sill'.lı•
ri ün kazanmış ve tarihe geçmişti: "Mehr Licht!jDaha Fazla Işık!"
"Yok, canım!" dedim ben. "Herhalde pencereyi biraz daha .ı\
malarını istemişti. Karanlık bir odada ölmek istememiştir."
Akşamımız sakin geçti. Ölüme çok yakın noktalara w
len ama hayatta kalan gerçek insanlardan söz ettik. Michoıı·I
Auschwitz'den kurtulan Yahudi bir psikanalistin, bunu na.ıı
başardığını anlattığı bir çalışmasından bahsetti. Toplama kanıp
!arından onun gibi sağ çıkabilenlerin ne gibi özellikleri vardı '
Fiziksel olarak daha mı güçlüydüler? Hiç de değil. Onlar kcıılı
hayatları ve kendi ölümleri hakkında belirgin bir duyguya sahip
tiler. İşte bu ilgimi çekmişti.
Akşamı sona erdirmek üzere, Michael yine hepimizin sahip
olduğu ve reddedemeyeceği "içsel huzur mekanımız"dan söz l'll l
Bu mekanı bulabilmemiz için ü ç "OM" çekti, sonra da bir "mı·ı

hamet yayını" yönetti. O "OM" diyordu ve yanında olan kişi keıılı

•

"Neden insanlar saçma şeylere inanırlar."

346

ılıı ıı söylüyor, ötekilerin ona yolladığı merhamet ve iyi duyguları

lı,ılıı ıl etmeye hazır oluyordu; bir OM daha ve hemen solundaki

ıı lıı ıı söylüyor, merhamet alıyor ve böylece sürüp gidiyordu.

Sonunda herkes mutluydu; bir sıcaklık, ışık ve enerji hisset

ı ıkll'rini söylediler. Bense öfkemin kabarmakta olduğunu hisset

ıı ıl[illegible]tim sadece. Mantıktan bıkmıştım ama tam tersi de sinirime

ılııkunuyordu. İşte benim sorunum buydu. Tek başıma keşfetti

ıı ıı ıı, benim fethettiğimi sandığım şey ilgimi çekiyordu ve bir de

ıtı ·ri varmış gibi görünüyordu; onu bir süpermarketin raflarında

gı ırdüğümde ise iğreniyordum. Bir Kahin Bana Dedi ki adlı kitalıı ıı ı, hayatın büyülü çehrelerini keşfettiğine "inanan" bir insanı

.ıı ılatıyordu ama şimdi bu "inançlılar" arasında sıkı bir kuşkucu

ıılııp çıkıyordum.

Bir öğleden sonra eski bir yapının içini merak ettim ve tahta

ıı ıll'rdivenleri tırmanıp büyük, boş bir odaya vardım. Yere seril

ıı ıi[illegible] büyük kumaşın üzerinde mor ve beyaz renklerle bir labirent

ı, izi i mişti. Bu elbette üzerinde yürümek üzere yapılmıştı. San

ı l.ıll'tlerimi çıkardım ve yalınayak, adım adım, yanıla yanıla, geri

ılıı ıı e döne ve yeniden başlaya başlaya sonunda merkeze varma-

11 1 becerdim. Yalnızdım. Odaya derin bir sessizlik egemendi ve

lwııdimi son derece mutlu hissettim. Oraya birkaç kez daha çık

ı ı ıı ı Hoşuma gidiyordu. Daima merkezi hedefleyip bir kaybolup

.

lıir bulma işinde büyülü bir şey vardı.

Daha önce rastlamadığım Commonwea/ çalışanlarından biri,

l 11·ıii bu gündelik kaçamaklarımdan birini yaparken izlemişti ve

lwıiuşmak için yanıma geldi. Ruhsallığın uyanması için bir araç

ı ı larak gördüğü labirent ilgisini çekiyordu. Gelecekteki inziva

p rogramlarının birinde kullanılması için bu labirenti boyayan

ı ıydu.

Labirent, bana anlattığına göre, insanın kendi merkezine

y.ıklaşmak için aşması gereken kutsal yürüyüşün simgesiydi.

l lıınunla, katılımcıların bir kenara attıkları, kuytuda kalmış ama

deneyimlemeye çalıştıkları şeyi kendi içlerinde bulmalarına y.ıı

dımcı olabileceğini umuyordu. Başımıza gelende bir anlaııı lıııl

maya yardım edebilecek bir şeyler ...

Ben, söz gelişi Kaliforniya'nın kayalık bir burnunda, kaıı•,ı•ı

liler için inziva kampında bu labirenti keşfetmiştim! Hayat c ıLı

ğanüstü değil miydi? O kadının bana Commonwea/ kitaplığııııl.111

alıp verdiği kitaptan, ilk labirentlerin 4500 yıl önce yapıldıkl;ıı 1111

öğrendim. Sardunya Adası'nda İ.Ö. 2500 yıl önce kayaya oyulııııı,,

bir labirent bulunuyordu; duvar üzerine çizilmiş ilk labireııl lı•ı

den biri... Lucca'da, bir katedralin cephesindeydi. Oradaydı ·1111

kü ilk müminler kilisenin eşiğini aşmadan önce parmaklarıvl.ı
kapının yanındaki duvarda kazılı yolu aşmalı, böylece zihinlı·ıtıtı
sakinleştirmeli ve gündelik düşüncelerini dışarıda bırakıp Taıtı ı
ile buluşmalarının gerçekleşeceği o kutsal mekana girmeyl' lı.ı
zırlanmalıydılar.
Yüzyıllar boyunca pek çok Hıristiyan, Kudüs'e hacca gitıtıı•\'i
hayal etmiş ama 1 100 yılında Haçlı seferleriyle başlayarak Kuı· .. ıl
Topraklar'a yolculuk etmek hep daha tehlikeli olmuş. Kudüs ?ıı
züyle bakılan yeni katedraller, aslının yerini tutacak hac mekaııl.ıı ı
olarak belirlenmiş. Bu katedrallerin zeminine çizilmiş olan lalıı
rentte yürümek, müminin hac yerine yapacağı simgesel yürüyıı
şün sonlanmasına işaret eder. Bu labirentlerin merkezinde geıwl
Jikle -Doğu'nun lotusunun eş anlamlısı olarak- bir gül bulunur vı•
bu gül her zaman ruhsallığı, aydınlanmayı simgeler. Bu labirentlı·
rin en ünlüsü ve en güzeli Chartres Katedrali'nde bulunuyor.
Bir başka akşam, yine Michael'in önderliğinde şiir buluşma?.ı
yapıldı. Herkes o anki ruh durumunu yansıtacak satırlar ya?.
malıydı. Ertesi sabah bütün şiirlerin fotokopisi yapılacak, gnıp
tartışmasının konusunu oluşturacaktı. Michael bizleri özgiıı
davranmamız, sözcükleri içimizden geldiği gibi yazmamız ko

ııll';ıı nda yüreklendirdi ve sözlerini bir uyarıyla bitirdi: "Boşuna
lı ı1lanızı yormayın; kanserle uyak yapan hiçbir sözcük yok!"
ı ;ençken resim yapardım. On altı yaşımdayken bir roman yaz

ııı.ıya kalkıştım; bir keresinde bir tahtayı oymayı bile denedim

,ıııı.ı Cammanwea/'de masanın üzerine bıraktığım şiir -ona bu ad

ı•ı•rilebilirse- yazdığım ilk şiirdi.

Nabady ever tald me

I cau/df/y.

Nabady ever pramised me

I wan 't die.

Yet withaut wings

l f/ew

And naw withaut regret

Far promises unkept

Far things undane

Naw withaut much pain

I feel like flying yet ... again. •

Michael harika bir kişilikti. Çocuk psikolojisi eğitimi almış,

o,1 1nra Cammanwea/ vakfıyla birlikte tıp, kimya ve ekolojiyle ilf:ilenmişti ama ruhunda gerçek bir bilim adamı yatıyor muydu lıilmem. Grup tartışmalarında herkesin görüşüne son derece

... ıygılı davranıyordu ve ben onun gerçek düşüncesinin ne oldu

.ı ı nu bir türlü anlamıyordum. Michael hangi tarafta duruyordu

lıi lemiyordum. Ama o benim hangi yanda olduğumu anlamış

olduğunu sanıyordu. Bu seminerlerden bin kadar kişinin gelip

f',eçtiğine tanık olmuştu ve artık bütün katılımcıların genel bir

Bana kimse söylemedi / Uçabileceğimi / Bana kimse vaat etmedi / Ölmeyeceğimi / Yine de kanatlarım olmaksızın / Uçtum / Ve pişmanlık nedir bilmeden / Tutulmamış sözler / Yapılmamış işler için / Ve şimdi pek acı

duymadan / Bir kez daha uçmaya hazırlanıyorum - ç.n.

sınıflandırmaya dahil olduklarını öğrenmişti: Mistikler ve ?.,,
çekçiler.

Bir öğle yemeğinde yan yana oturduğumuzda bana "Sen ..ı
bette ilk örnek değilsin," dedi. "Elbette, mistisizmin gerçekçllllı
ten üstün bir bakış açısı olduğunu söylemek istemiyorum ... " lllı
an durdu ve ekledi: "Hem zaten, bunlar sözcükler olmaktan iltı•
ye gitmiyor." Örnek olarak karısını anlattı. Asla ruhsallıktan sııı
etmeyen bu kadın, yağmur yağmaya başlar başlamaz caddı•yı•
çıkıyor ve otomobil altında ezilmemeleri için bütün sümükHilııı
cekleri topluyordu. "Onun ruhsallık aramaya gereksinmesi yolı
Oysa benim bunun için büyük çaba göstermem gerekiyor."

Ya ben? Ben sadece gerçekçinin teki miydim ve bu yeterli nıly
di? Yoksa ortada bir yerde mi kalmıştım? Bir yandan mantıKııı
gerçekçiliğinin bana yetmediğ!ne inanıyordum öte yandan d.ı
Michael'ın mistisizm ve ruhsallık adını verdiği kavramların kay
pak, herkes için geçerli ortak noktalardan yoksun ve bu nedeıılı•
öznel ve kısmi olmalarından korkuyordum. Kaygan bir zemiııdı·
yürüdüğümü hissediyordum. Kimi zaman "enerji", "titreşim" gllıı
sözcüklerin dile getirilmeleri bile mideme ağrılar girmesine ıw
den oluyordu.

Öte yandan, ben de başka bir yol daha olduğunu hissediyoı
dum, insan, nesnelere başka bir açıdan bakmayı öğrendiğiııdı•
her şey yerli yerine oturuyordu. Bu hastalık bana bir şeyler üP,

retmek için gelmişti; ben de kendi merkezime yaklaşmak iıı

labirent yürüyüşünü başarıyla tamamlamaya, daha önceleri h.ı

yal bile edemeyeceğim konularla ilgilenmeye gerek duymuştuıı

Hastalığımla yüzleşmek, onunla birlikte yaşamak için yapmanı

gerekenin bu olduğunu içsel olarak hissetmiyor muydum?

Her şeyden önce küstahlığımı, entelektüel direncimi, "lıı

bana uymaz" tarzımı yenmeliydim. Dünyaya bambaşka gözlül<

!erle bakmalıydım. Şimdiye dek kullandıklarım belli ki ne en iyi

!eriydi ne de görüntüyü en az çarpıtanlardı.

Değişik terapiler söz konusu olduğunda Commonwea/ özde

lı l.ısik, alopatik tıptan yana tavır koyuyordu ama hiçbirini dış-

1.ıı ıadan, bütün öteki yöntemlere de kapısını açık tutuyordu.

M ırhael, seçim yapabilme olanağı, hayat kalitesinin önemi üze

ı lııde duruyordu ısrarla. Kimi zaman doktorların, kimi zaman

ıl.ı aile bireylerinin hastaya tedavi konusunda çekingenlik ya da

ıırlama göstermeleri son derece yanlış bir davranıştı. Değişik

ı.ınamlayıcı uygulamalarda olumlu yanlar bulmama karşın, Birlı· ik Devletler'in özellikle Meksika sınırındaki yörelerinde man

ı.ır gibi doğmuş olan bazı klinikler konusunda büyük kuşkula

ı ı ın vardı. Bunlar umutsuz hastalar için "şifa" vaat etmekte sınır

ı.ıı ımıyorlardı.

Michael, hastanın kendi "iyileşme" sürecine psikolojik olarak

ıl.ı katılımını son derece önemli buluyordu ama hastayı kendi

lı.ıstalığından sorumlu tutan ve hatta bunun suçlusu olarak ilan

l'dcn new age düşüncesini ve alternatif tıbbı kesinlikle reddediyordu. "Bunu düşünmek anlamsız ve tehlikelidir," diyordu M ichael. "Kanser kesinlikle salgın bir hastalıktır ve böyle olma

"ı ııdaki nedenlerin çok büyük bir bölümü bizim içimizde değil,

ı l ı[illegible]ımızda bulunur."

Michael ve beraberindekiler, kanser ile çevre arasındaki ilişkiyle özellikle ilgileniyorlardı. Bazı belirgin ilişkilerden hareket ı•derek tedirgin edici sonuçlara ulaşmışlardı. Örneğin, onların son

[illegible]·alışmalarından biri, sütün, hem de anne sütünün günümüzde en

ıoksik maddelerden biri haline geldiğini gösteriyordu. Besin zin

ı·i rinin son halkası olarak insan, her adımda biyolojisine yüklediği

kirletici unsurların bir yuvası haline geliyor ve besine göre bunların zehirli yüklerini yirmi veya yüz kat artırıyordu. Anne sütü zinl'irdeki en son halka olduğu için meme emen bebekler annelerinin hayat boyu biriktirdikleri toksinin alıcısı oluyorlardı.

Süt vermek elbette her memelinin en doğal işlevlerinden biridir ama durum böyle olunca, emzirme doğrudan olmayan ince 351

bir zehirleme işlemine dönüşmektedir.

"Yirmi beş yıldan bu yana," diyor Michael, "on milyonlaı ı ,,

Amerikalı, yüzlerce kent merkezinde musluklarından; böcek llaı ı

yapay gübre ile kirlenmiş suyu içiyorlar: Bunu içmekle kalmıyc ıı

lar; yıkanıyorlar, derilerinin gözeneklerinden bedenlerinin i\·iııı·

alıyorlar, böylece tarlalara gitmesi gereken kimyasal bileşimlc·ı·ııı

çok küçük bir bölümünü de olsa, bedenlerine dahil ediyorlar".

Commonweal'in incelemesine göre yine de emzirmek, ya pı

labilecek en iyi şey olarak görünüyor. Anneler böylece kimya[illegible]ııl

yüklerinin büyük bölümünü boşaltıyorlar ve meme emen lıı•

bekler de her şeye karşın biberonla beslenen bebeklere oraııl,ı

daha sağlıklı büyüyorlar.

Yeryüzünün sağlığı ile insanların -ve hayvanların- sağlığı al'.ı
sındaki ilişki, Commonweal etkinliklerinin en önde gelen koıuıı
suydu. Biyoçeşitlilikten, Kaliforniya kıyıları boyunca denizin l<ı ı
runmasına kadar uzanan değişik projelerle yer alıyordu. Martıl.ıı ı
ve pelikanları kurtarmaya gelmiş olan bu eski hippiler, harika lılı
dönüşüm geçirmişlerdi; bu da Amerika'nın olumlu bir çehresiydi
Michael, çalışmasını sürdürüyor ama son zamanlarda aldı
ğım mektuplar onun yeryüzünün sağlığı konusunda daha tecllı
gin olduğunu gösteriyor. Kanser hastalarıyla edindiği deneylııı
ona insanın kendi hayatını tehlikeye atan bir hastalıkla ya□.ı
ma bilincinin, psikolojik koşulunun olumluya dönüşebilece□lııı
göstermiş ve şimdi bu tür bir dönüşümün bir ulus ya da bütilıı
insanlık boyutunda gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini soruyoı
kendi kendine. "Biz insanlar," diyor Michael, "yeryüzündeki lwı
türlü hayat formuna karşı dehşetli bir saldırıya geçtik ve bu lcı
yım şimdi bizi tehdit ediyor. Bunu kabul etmenin ve onarmay.ı
çalışmanın zamanı geldi".
Ona bütünüyle katılıyordum. İ nsanoğlunun hem kendi, h l•ııı
bu dünyadaki varlığı, öteki insanlar ve canlılarla olan ilişkisin ılı·
yepyeni bir bilinç geliştirmesinin zamanı gelmiştir. Bu yeni hı

1 1 11□·. zamanımızın takıntılı materyalizmiyle dengelenecek ruhsal
lııı lıileşim geliştirmelidir. Ancak o zaman yeni ve katlanılabilir

lılı küresel uygarlık umut etmek mümkün olur. Şu anda içinde

v.ı·,;a ınakta olduğumuz, bizi çıkmaz yola sokan bir vahşet döne

ı ı ı ı d i ı: Bundan çıkmanın yolunu bulmalıyız.

Michael bu nedenle bireylerin değil, gezegenin iyileşti

ı ılıııesi gerektiğini düşünüyor. "Yeryüzü" diyor, "artık aynen

ı 11111monwea/'e gelen ve hayatları kanser tehdidi altında olan

ııı·;anlar gibi, canını bütünüyle tehlikeye sokan bir hastalıktan

ıııııstariptir". İnsanlık bilincini, mümkün olacak her biçimde

M irhael'ın deyimiyle- interbeing consciousness yani bütün can-

l ı l . ı rı n birbirlerine bağımlı olduğu bilincini kazanacakları düzey

ı lı· yükseltmek için bir hareket başlatmalıyız.

ı ı ı r sabah "imgeleme saati" alışılmadık bir biçimde kullanıldı.

ı ı l ııp halinde yemyeşil çayırları aştık ve denize bakan en büyük

hııliibeye gittik. Burası restore edilmemişti ve perili ev gibi bir

ıııırüntüsü vardı. Çatısından güneş ışınları sızıyordu ve geniş

ııll'kan hala elli yıl önce bırakılmış nesnelerle doluydu; jenera

ı ı ırlcrin, antenlerin, elektrik kablolarının, telsiz aygıtlarının islll'lctleriydi bunlar. Bir köşede ise el değmemiş biçimde eski bir 11 1.ıiye arabası duruyordu. Burası bir savaş filmi çevirmeye, bir

ı ı ı laz görüntülemeye uygun bir yer gibiydi. Öyleydi de. Nemden

vıısunlanıp küflenmiş duvarların birine dayanmış büyük, beyaz

l ı l r kartonun tam ortasına "kanser" sözcüğü yazılmıştı. Önünde

ı l ı ı ran sehpada ise boya kalemleri vardı; yerde de bir sürü eski,

Vl' i l cam şişe. Bütün bunlar nişan alma oyunu oynamak için ha

ı.ırlanmıştı. Hedef, "kanser"di ama her birimiz öfkemizi boşalta

' .ık bir başka sözcük ekleyebilir ve şişeleri ona fırlatabilirdik.

İçimizden bazıları "acı", "bürokrasi", "duyarsız doktorlar" söz

' ııklerini ekledi. Ortopedist "sigorta" yazdı. Duvara vurup kırılan

şişeler işe yarıyordu. Herkes gülüyor, hedefi on ikiden vuraııl ıı ı

.

kutluyor, öfkesini alamayıp başka şişeler fırlatıyordu. Herkc"ılı

müthiş bir neşe vardı. Bense üzerimde saldırganlık hissetmedlAlııı

için bütün şişe hakkımı Denver'lı avukat hanıma devrettim. Soııı , ,

tam çıkarken gidip kara bir kalem aldım ve artık okunmaz hıılı·

gelen, "kanser" yazılı merkezin çevresine bir bıyık, iki göz ve glllı•ıı

bir ağız çizdim. Hepimiz eğlenmiştik, dönerken çok mutluyd11I•

Oyun hoşumuza gitmişti. Bazılarımız bunun şimdiye dek yapılıııı

en harika etkinlik olduğunu söyledi. Duvara fırlatılan şişelc•ı lı•

şiddetin denetlenmiş biçimde bu dışavurumu pek çoğumızııı

yüreğinde gizlemekte olduğu öfke tortularını un ufak etmişti.

Öğleden sonra tartışmasında Denver'lı avukat hanım kPıılı

öyküsünün bir parçasını daha anlattı. Evlenmiş, çocuğu dört y,ı

şındayken kocası onu terk etll).şti. Çocuğun kimle kalacağı koıııı

sunda çok büyük kavgalar yaşanmıştı. Günün birinde çocuk av.111

çıktığı kadar bağırmıştı: "İkiniz de defolup gidin. Ben burada lııl•

başıma kalırım!" Kocası çekip gitmişti. Çocuk, henüz on bir yıı

şındayken son derece sorunlu ve şiddet kullanan bir kişi hallııı·

gelmişti. Okulda arkadaşlarını dövüyor, öğretmenlerine hakaı ı•I

ediyordu. Bir psikolog, boksörlerin antrenman yaptıkları kum lııı

balarından almasını öğütlemişti anneye. Kadın kum torbasını hlı
kancayla oğlunun odasına asmış ve istediğini yapmasını söyleıı117
ti. Çocuk ne zaman birine kızsa torbaya onun adını yazıyor ve lııı
beysbol sopası alıp bütün gücüyle buna vuruyordu. Sonunda kııııı
torbasının üzerinde okul arkadaşlarının, öğretmenlerinin, balı.ı
sının ve annesinin adları boy göstermişti. Avukat hanımın öykil<?>ııı
"O kum torbası ikimizin de hayatını kurtardı," sözüyle bitti.
Oğlu artık yirmi üç yaşına geldiğinde evden taşınmaları Hl'
rekmişti. Kum torbası gerçek ve anlamlı bir törenle yerinden lıı
dirilmiş, bir akraba gibi bahçeye gömülmüştü.

ı lliiınün, hayatımızın bir parçası olduğunu kabul etmeyi başa
ı ıııca insan kendini daha güçlü hissediyor ve artık hiç kimsenin
ı ı ı ı u n üzerinde güç kuramayacağına inanmaya başlıyor. İşte eski
l ı i r Japon öyküsünün anlatmaya çalıştığı da budur.
İ mparatorun askerlerinden bir genç, samurai kılıcı katana
ılı· dövüşmeyi öğrenmek istemiş. Bu sanatı öğreten büyük bir
ı ıf:retmene gitmiş ve onu öğrencisi olarak kabul etmesi için yal
ı'.ırınış. Öğretmen önce öğrenci adayının neler bildiğini görmek
ı .. ı emiş ve karşılıklı birbirlerine birkaç darbe vurmuşlar.
Öğretmen gence hayranlık duyarak "Hangi okulda bulun
ılıııı ?" diye sormuş.
"Hiçbirinde," demiş genç.
"Bu imkansız. Sen daha önce biriyle çalışmışsın. Bir okula git

ıiıi olduğun belli."

"Hayır, hayır," diye ayak diremiş öğrenci. "Kendi kendime öğ

ı ı·ııdim. İmparatorun hizmetine girdiğimden beri kendi kendi

ıı ıı· ölümden korkmama alıştırmaları yaptım."

"Ah, işte okulun belli oldu!" demiş öğretmen.

Ölüm korkusunu yenmek, insan için çok büyük bir özgürlük

.ıtlımıdır. Onun daha iyi yaşamasına, mükemmel bir kılıç ustası

ı ı l ınasına yarar.

Acayip olanı şudur ki, modern insan binlerce konuda eğitim

ı-:ılrür ama ölüm konusunda hiçbir şey öğrenmez. Hatta, bu konuyu gündeme getirmemek için elinden geleni yapar (bir zamanlar ıı.ısıl cinsellikten söz etmek doğru sayılmıyorduysa, günümüzde

ı ll' ölümden konuşmak son derece yanlış bir davranıştır); bu ko

ııııda kafa yormaktan kaçınır ve o öngörülebilir; son derece do

A·• I an geldiğinde hazırlıksız yakalanır; müthiş acı çeker, hayata

o;ıkı sıkı tutunur ve böyle yaparak daha da çok ıstırap çeker.

1999 yılında ölen ünlü Hint mistiği Eknath Easwaran kırk yıl

lıoyunca Berkeley Üniversitesi'nde önce İ ngiliz edebiyatı sonra

ı l a meditasyon öğretmişti; ruhsal rehberi olan büyükannesinin

ona çok yalın ama önemli bir ders verdiğini söylemişti. O ıl.dı,ı

çocukken aile üyelerinin birinin ölümüyle derinden sarsıldıP,111

da, büyükanne onu büyük, tahta bir sandalyeye oturtmuş Vl' lııı

tün gücüyle buna tutunmasını söylemişti. Sandalyenin kollanı1.ı

sıkı sıkı tutunmuş ama büyükannesi yine de oradan kopartıp .ıl

mıştı onu. Üstelik direndiği için elleri acımıştı. Büyükannesl lııı

sefer de sandalyede rahatça, direnmeden oturmasını söylcıılı•ı
ti. İşte o zaman torununun canını yakmadan, sevgiyle kucaıı ı.ı
almış ve "İşte ölümle yaşanan da budur. Nasıl gideceğine kaı ,11
vermek senin elindedir. Bunu hiç unutma," demişti.
Onun gibi büyükanneler gittikçe azalıyorlar. Eminim, zeıı glıı
!iğin, uzun ömrün ve ebedi gençlik efsanesinin geleneksel 1111
tün rolleri yerle bir ettiği Amerika' da daha da azdır. Pek yakııı ıl.ı
Avrupa'da da aynen öyle olacktır. Büyükanneler gittikçe dıılı.ı
çok "kendi hayatlarıyla" ilgilenecekler, daha sık tatile çıkacald.ıı
torunlarıyla değil de "sevgililerivle" ilgilenmeyi yeğleyecel<lı•ı
dir. İşte uygarlığımızın geldiği nokta budur. Hayatta kalmanm.ı
başarı kazanmamıza yarayan kavramlarla, pratik bilgilerle ılıı
nanıp duruyoruz ama o bilgelik paylaşımı, ailenin ve yaşlılaıııı
hayat ve ölüm deneyimleri ile güzelleşen sisteme güvenmez olıı
yoruz. Büyükanne ve büyükbabalarımız ... Gerçekten dünyaııııı
pek acayip bir hal aldı; doğmamıza yardım eden ebeler var aııı.ı
bize ölümü öğreten kimsemiz kalmadı.
Oysa durum her zaman böyle olagelmemiştir. Neredeyse lııı
tün kadim uygarlıklarda ölüm hayatın kaçınılmaz bir ceph100ı1
olarak görüldüğünden, bu uygarlıklar bir ölüm kültürü, bu ı
zemle yüzleşmek için özel bir yöntem geliştirmişlerdir.
Örneğin Tibetliler bin yıldan beri kutsal kitapları Padııı.ı
Sambhava'nın yazdığı söylenen Bardo Thodo/'u' geçiş anıyla yilz
leşmekte kullanmışlardır. Evde ölmek üzere olan kişinin yanııı.ı

•

Kelime anlamı olarak, dinleme aracılığıyla özgürleşme; Batı dillerine Tihı•I '111

Ölüler Kitabı olarak çevrilmiştir. Ölme sanatı üzerine bir denemedir.

356

•A:rılan lama, çevrede ağlayan varsa, önce onu kovar. Sonra öl-

1 1 1 1 " k üzere olan kişiye döner ve ona direnmemesini, rahatlaması

1 1 1 , l ı u dünyayla ilgili şeylerden, bağlı olduğu kişilerden kopması-

1 1 1 silyler. Artık her bağ sona ermekte, her şey "bulutsuz gökyüzü

ıııl ı i bomboş" hale gelmektedir. Direnmek neye yarar ki?

Lama, "Kendini oluşa bırak, ey soylu doğmuş kişi!" der. "Ger

'· l'k ışık sana doğru gelmektedir; onunla bir ol. Git. Yoluna git ey

•ıı ıylu doğmuş kişi, direnme." İşte lamanın, ölmekte olan kişinin

hıılağına fısıldadığı sözler bunlardır.

c;iderek daha çok farkına varıyordum ki, katıldığım bu in

ılv;ının asıl amacı şuydu: Hasta koşullarına uyum sağlama.

M irhael bir akşam bunu dile getirdi: "Pek çok kişi kanser oluyor

.ııııa herkes hazırlıksız yakalanıyor. Sana kansersin dediklerin

, ı,., sanki bir helikopterden balta girmemiş ormana atılmış gibi

lıissediyorsun kendini çünkü orada nasıl yaşayacağına ilişkin

lıı·bir bilgin yok. Eğer daha önceden bunun eğitimini almış ol

·„ıydın, daha kolay hayatta kalırdın."

Michael ısrarla destek gruplarının önemi üzerinde duruyor

ı l ı ı . Stanford Üniversitesi'nin, göğüs kanserleri metastaz yapan

lwlınlar üzerinde çok deneyimi olan bir doktoru şaşırtıcı bir bul ıı yapmıştı; normal tedavinin yanı sıra düzenli olarak kendileri f:l l ı i olan kadınlarla buluşanlar, bu fırsatı bulamayanlara oranla

ı l. ı h a uzun yaşamışlardı. Los Angeles'ta kanser hastaları üzerin

ı lı · yapılan benzer bir araştırmada da aynı sonuca varılmıştı.

"Ne var ki bu haberler," diyordu Michael, "kansere karşı gelişt ıri lmesi olası ilaçlar gibi gazetelerin ilk sayfalarında yer almıyor. Bu bir para işi; destek gruplarından kimsenin maddi çıkarı olmuyor. Belki bir yirmi yıl daha geçmesi gerekecek ama günün

lıirinde psikolojik desteğin her türlü kanser karşıtı tedavide çok

ı ıııemli bir bileşim olduğu anlaşılacak".

-

Ve sistem işe yarıyordu. Günler geçiyordu, dış dünyayla bütün lı.ııı

!arımız kesikti; gazete, radyo ve televizyonumuz yoktu. Grup lıı•ı

an birbirine daha çok kenetleniyor; tartışmalar daha samimi fl"

çiyordu. "İçsel huzur mekanı" ya da "kutsal yer" gibi sözleri h.111.ıl buluyor olabilirdim ama yine de o deniz kenarında, ailelerimizdı'lı

-ya da çoğumuz için aileden geriye ne kaldıysa-, gündelik tela?l.ıı

dan, yapılacak işlerden, doktorlardan, sigortalardan uzakta gı•\ lı

diğimiz hafta çok yararlı olmuş, hepimizde bir denge oluşma?ııı.ı

yardım etmişti. Bana öyle geliyordu ki, herkes bu durumdan fayı l.ı

görmüş, durumumuzun bilincine varmamız, bir biçimde ... bir lı,ı

samak yukarı çıkmamıza yol açmıştı. Burası, eninde sonunda, pıı

tikadaki kulübe (sonradan oranın Jenipher'in Şapeli diye anıldıAıııı

öğrendim) gibi "kutsal bir mekandı" ve katılımcılar sığınabilec·ı·AI

miz "içsel huzur mekanının" gerçekten var olduğunu anhyorlaıdı

Ölüm korkusu yenilmiş olmuyor ama konuşmalarımızın huzııı lıı

konularından biri haline geliyordu. Artık bir tabu değildi.

Bir akşam yemekten sonra oturma odasında söz cenaZl'lı'I

den, söylenmek istenen son sözlerden ve arkamızda bırakıı.ıl•
isteyeceğimiz şeylerden açıldı ve geç saatlere kadar konuştıih
Ortopedist dostumuz bu konuda da en kararlı olandı. Çokt.ııı
bir internet sitesi ve hayatına ait video parçalarını, fotoğraflan
nı, yaptığı işlerin öyküsünü derlediği bir de CD hazırlamıştı. ?ıı
anda çocuklarının onun kim olduğundan haberleri yoktu aıı ı.ı
öldükten sonra bilgisayarlarının başına oturup babalarıyla ilgili
bilgileri indirebilirlerdi.
Sonra söz, ölüm anında söylenenlere geldi ve ben son nl'lı•
sinde yanlış düğmelenen ceketine takılan Giuseppe Verdi'ıılıı
"Bir düğme fazla, bir düğme eksik," deyişini anımsadım.
Sonra sıra, söylemek istediklerimi yazmama gelince, aklııı ı.ı
sadece şunlar geldi: "Bana bir elini uzatmış olan herkese teşı•lı
kür ederim. Ve iki elini de uzatmış olan Angela'ya ... "

ı P,ı · r lıiz yalnızca beden değilsek, öteki yönümüz iyi beslenmiyor,
ı v ı '>tı lanmıyor demektir. Duyularımız istedikleri her şeyi -sesler,
111 ılrnlar, görüntüler- sürekli yakalayabiliyorlarsa, -varsa- ruhu
ıı ıı ıı z da acıkıyor ve susuyor olmalıdır.
Yine de -hepimiz bunu deneyimlediğimiz için biliriz- müthiş
l ı ı ı güzellik, bir sözcük, bir simgede bize aşina gelen bir şeyin
y.ıı ıkısını duyarız ama ne olduğunu anımsayamayız. Kulak ver
ıı ll'k istediğimiz bir sesin fısıldadığını işitiriz ama başka bir şey
dikkatimizi kendine çeker. Gerçek mi? Bize dokunup geçer ama

l ı.ıımızı ona döndürmemeyi yeğleriz.

Yine Mahabharata'da bu karşılaşmayla ilgili güzel bir imge

v.ırdır. Adamın biri ormanda yürürken, bir örümcek ağının yü-

1.1111e değdiğini hisseder. İki seçeneği vardır; ya eliyle basit bir

lı.ıreket yapıp onu çekecek ve yoluna devam edecek ya da durup

lııı örümcek ağının, gerçeğin merkezini inceleyecektir.

Hayatımızda pek çok kez bu gibi deneyimlerle karşılaşırız;

µ,orüngülerin ardında duran bir hayali hissederiz ama acelemiz

olduğundan ona dikkatimizi vermeden herhangi bir hareket yap;ıı yolumuza devam ederiz.

Yoluma devam etmek mi? Nereye doğru? Zaten artık durup

hakma zamanım gelmişti! Temelde benim tutumum buydu. Ama

lııı kadar açık, bu kadar belirgin değildi. En zoru, eski alışkanlıklardan sıyrılmak, her zamanki tepkilerimizden kurtulmaktır.

En zoru; bildiklerimizden, olduğumuzdan ... ya da olduğumuzu

'>andığımızdan, özgürleşmektir. Ve ben her zamanki içgüdüsel

tepkilerimi, o yersiz kibrimi, kimi zaman kendimi beğenmişliği

ve gerçekte bir kesinliğe sahip olmayan konularda kesinliğe sahip olduğum zannımı sergiliyorum.

Kuşku yok ki Amerika Birleşik Devletleri, benim eski Avrupa'nın bir üyesi olarak kaybettiğimi düşündüğüm canlılığa, se

ı;enek zenginliğine, .saflığa, tazeliğe, kendiliğindenliğe sahiptir.

Ama karşımızdaki okyanus beni de yavaş yavaş yalın ve ilkel ola-

na yaklaştırmaktaydı.

Onu hep seyrediyordum. Özellikle ilk günlerde tartışmal.11 .ı

katılsam, ölüm konusunda olduğu gibi bunlardan yarar görsı'lıı

de kendi kendime yalnız kalma fırsatını da kullanıyordum; lı.ıı ı.ı
pek derin görünmeyen, benim değil Amerikalıların işine yarav.ı
cağını düşündüğüm konular olduğu zaman entelektüel ve Avı ıı
palı kendini beğenmişliğimle baş başa kalmayı yeğliyordum. l '1·I·
çok durumda Amerikalıların keşfettiği şeyin sıcak su olduıı l ı
lenimine kapılıyordum ama belki d e kendini beğenmiş ve küsı .ılı
Avrupalı zihnime iyi gelen şey, onun buzunu eritmek için bıı "ı
cak sudan bir yudum içmek oluyordu. İşte içimdeki savaş buyılıı
direniyordum; kendimi kapıp koyvermemeye uğraşıyordum.
Sand Tray yani "kum tepsisi" karşısında da tepkim bu olılıı
Bize dağıtılan notlarda "kişinin, iÇsel dünyasının herhangi lııı
çehresini su yüzüne çıkarmaya yardımcı olan olağanüstü lııı
araç" diye yazıyordu. "Her çocuk kumla oynamayı bilir. Siz ı lı•
oynayın. Bunu bir şey elde etmek ya da kanıtlamak için yapııı.ı
yın. Bilinçaltınızın size yol göstermesine izin vererek, yalnızı ıl
oynayın!"
Grubumdan iki kadının bu oyundan pek heyecanla geri ı.:ı·I
diklerini görmem, oyunun bana göre olmadığına karar vermeıııı•
yetti. Benimle aynı yaşta olan ve ruhuma bakmama yardım edı•
cek hanımın gözetiminde kumla oynamaya gitmek düşüncı•"ı
iğrenç geliyordu bana. Gerçekte; yargılayan, yorumlayan, birk.ıı
kitap karıştırmış olduğunu bilen zihnin önyargılarını üstümdı•ıı
atamıyordum. Hayatım boyunca asla ciddiye almamış olduğıııı
bir şeylere katılmak için buralara kadar gelmiş olmam anlamsı·ı

görünüyordu gözüme.

"Çocukluğuma döneceğim ve kendimi bilinçaltıma bırakaca

ğım," odaya adımımı attığım anda tam tersi oldu.

Oda kare biçiminde ve küçüktü. Tam ortada duran masanıı1

üstünde içi mavi, dışı beyaz olan tahta bir tepsi, tepsinin dibindı•

ılı· ince bir kum katmanı vardı. Odanın duvarları boydan boya

ıı·.ı lerinde en acayip ve değişik şeylerin sıralandığı raflarla kapl ı y d ı : Minik plastik figürler, kristaller, kuş tüyleri, demir parçala

ı ı. t eller, mobilya kalıntıları, renkli küreler, kuru çiçekler, taşlar,

ııı. ıskeler, karton parçaları, oyun kağıtları, eski çocuk ayakkal ı l.ırı ve binlerce başka nesne. Tavandan sarkan büyük lamba, lıı ı ın tepsisini, üzerinde bir şeylerin sergileneceği bir sahne gibi

.ıvılınlatıyordu.

Beni beklemekte olan nazik mi nazik hanıma kışkırtıcı bir

•,ı·s tonuyla, "Burada ne yapabileceğimi tahmin etmem çok zor,"

ı lı·ıl i m . "Buraya gelirken düşündüm de, en iyisi her şeyi olduğu

gllıi bırakmak olacak. .. Hem bunun da bir anlamı vardır herhal

ılı·. öyle değil mi?"

Tatlı bir gülümsemeyle, "Siz öyle hissediyorsanız, tamamdır.

l l l t i rdiniz sayalım," dedi. Ne alınmış, ne kızmıştı. Bu sefer merak

l 'l l i m. Benim gibi horozlarla elbette karşılaşmış olmalıydı; onun

ıl.ı ibiğini kaldırması, böyle sersemce sergilediğim egoma karşı

lwyabilmek için kendi egosunu şişirmesi beklenmezdi elbette.

l lıırum hiç de gülünç değildi. Gülünç olan bendim.

Bunun üzerine oturdum ve ne yapmam gerektiğini bana an-

1.ıı ınasını istedim. Kadının çok tatlı bir tavrı vardı. Benimle ko
ıııışuyordu ama kendini geride tutmayı beceriyordu. Ona hayran
ı ılılum. Ortadan yok olabiliyordu. Vardı ama, varlığı üzerimde bir
.ı<unk>:ırlık yapmıyordu. O zaman, kendimi gerçekten bir kumsalday
ı ı ıışım gibi hissettim ve dediklerini izledim. Gözlerimi kapattım,
düşüncelere daldım ve ne yapacaklarına karar vermeleri için
ı·llerimi serbest bıraktım; kumu "hissettim" ve sonra gözlerimi
. ı <unk>· t ı m ama hep "kendimi çocuk yüreğime emanet ederek" raf-
1.ırdan sepete koyacağım şeyleri seçtim; kırmızı kanatları olan
lıir melek, mavi bir mermer, kuartz bir piramit, eski bir kozalak,
lıir demet mor menekşe, minik bir pagoda, bir gökkuşağı ve bir
l<ı ı tu oyununun parçaları olan üç harf-piyonu aldım. Bir demet

tarot kartına bakarken, Meşaleler Bekçisi dikkatimi çekti. T.1111
onu da sepetteki öteki şeylere ekleyecektim ki, kadın şöyle dı•ılı
"Bu durumda sana kartlara bakmadan bir tane seçtirmeliylııı
Gözlerimi yumdum ve demetten bir kart seçtim: Bu, Meşalı·lııı
Bekçisi idi!
Sepetimdeki nesnelerin yarısından azını kullanarak yapıp
bitirdiğim kompozisyon son derece basitti. Kumla, önce daAl.ıı
ve iki gölden oluşan bir manzara yaptım; birinin dibinde lııı
göz vardı, öteki ise mermer parçaları ile yapılmıştı. Tepsinin lııı
kenarından gökkuşağını taşırdım, ötekinden de menekşelı•ı I
Manzaraya önce tek parmakla (ben) sonra iki parmakla (ben vı·

Angela) bir patika çizdim. Bir dağın zirvesine kuartz piraıııı lı kondurdum, iki gölün arasına da anlamını bilmediğim; üzerlııı• Gotik harfler kazınmış şekiller.i dizdim. Tepsinin bir kenarıı ı.ı bütün kompozisyona hakim olacak biçimde Meşaleler Bekçisl'ıı ı dayadım. Tepsinin üçüncü köşesine bir mum koydum ve talıı.ı kenara kibrit kutusunu dayadım; kutunun ağzı aralıktı, içindı•ıı bir kibrit çıkmıştı.

Kadın bana birkaç kez mumu yakmak isteyip istemedi?lıı ı ı sordu. Her seferinde hayır dedim. "Ateş yanmaya başlarsa, sıı ı ı mek zorundadır. Oysa yanmazsa, yapılması gereken bir eylı•ıı ı olarak kalır ve bu da kendini zamandan kurtarır."

"Peki, bütün buna ne ad veriyorsunuz?"

"Sonsuzluk," demek geldi içimden.

"Peki şu tepedeki üç piyon, totem mi?" diye sordu.

"Hayır, mezar taşları."

"Hangisini seçtiğinizi gösterin bana."

"Şu ortadakini."

Gözlemcim iki kahve hazırlamıştı. Ortamızda kum tepsl•.ı. karşılıklı oturuyorduk. O beni biraz daha konuşturdu, şu ya d.ı buna ne anlam yüklediğimi sordu, bazı kitaplardan Meşalelı•ı Bekçisi'nin anlamını okudu. Sonra bir on dakika kadar o konw1

t ı ı ; benim kanserle ilişkimden, ruhsallık arayışımdan söz etti.

l tı ı t iin bunları, banal ve pek Kaliforniya işi bulabilirdim. Ama

1 11 1 1 1 11 konuşması sahip olduğumu bilmediğim bir telime dokun

ı l ıı ve oradan bir ses çıktı. Kumda bıraktığım "izleri" yorumlama

'< 1 1 1 1 dinlerken, boğazıma bir yumru geldi dayandı; ona teşekkür

ı·ılı·rek kalktım ve kayalıklarda yürüyüşe çıktım.

Odama döndüğümde piyonların ve Meşaleler Bekçisi'nin an-

1.ıııı larının yazılı olduğu kağıtların fotokopilerini buldum. Gözlı·ıııcim, kağıtları bana sevgi dolu bir not ekleyerek göndermişti.

'1-:ğer Bekçi'yi seçtiysen, ilahi bir şifanın varlığı tarafından koru

ııııyorsun ve kutsanıyorsun demektir. Ellerinde var olan ve ailen

vı· ;ırkadaşların arasında gücü körüklemek için kullanabileceğin

yı·leneğin farkında ol..." diyordu tarot kitabındaki sayfa. Yaban

' ı harfler içinse şöyle yazıyordu: "Senin seçtiğin harf, hem sonu

lll'ın de bireysel dönüşümün başlangıcını işaret eder. Onu seç

ıııi□ olman, hayatını şimdiye dek yaşadığın tarzda sürdürmenin

"oııuna gelmiş olduğun anlamına gelir. Bırak o ölsün ki yaşam

ı·ııPrjisi özgürlüğüne kavuşsun ve yepyeni bir doğuma geçebil

.. ııı ... Bir kayıpmış gibi görünecek olan yepyeni bir fırsata hazırlıldı ol... Sular derinleşince yüzmeye başla ... "

Her şey duruma uygun görünüyordu. Ama artık herkesin

llt'ndi canının istediği biçimde okuduğu bu tip mesajlara alışmış-

1 ıııı. Eminim başka taş ve kart seçseydim, yorum yine aynı olur

ı lıı. Her şey bir yana, bu hanımı, kumlu tepsiyi ve bütün bunlar

ııstüne çene çalmayı sevmiştim. Bir şey öğrenmiş miydim? En

.ızından daha az küstah olmayı, belki o sesi dinlemeyi, o tele doluı nmayı, belki de pek çok sıkıntımızın nedeni olan ve bilinçalt ı ııda kendimize dayattığımız o anlamsız sınırlar içinde kalmaya

ı, .ılışmak yerine kendimi salıvermem gerektiğini öğrenmiştim.

l I L'pimiz hayatlarımızın çevresine bir çember çizer, bu çemberin

"ilıirli olduğuna kendimizi inandırırız ve bu çemberden çıkma

ıııak için elimizden geleni yaparız. Ne var ki kendimizi bunun

içinde sınırlandırılmış hissederiz ve mutsuz oluruz.

Çocukluğumuza neden geri dönmeyelim ki? Sınırların, l<ıtı

kuların olmadığı, her şeyin merak edildiği o döneme! Bildi□lııııı

bildiğimizden emin olduğumuz hiçbir şeyin olmadığı o döıwıııl

Son akşam hepimiz büyük beyaz battaniyelere sarınarak ol<V.ı

nusa tepeden bakan güzel bir çayıra gittik ve günbatımını sı•ı·

rettik. Şiddetli bir rüzgar estiği için birbirimize sokulmak zonııı

da kaldık. Çektirdiğimiz fotoğrafta da işte böyle çıktık. Bizdı•ıı

sonraki katılımcıların elleri arasında, çok iyi tanıdığım yorıı ııı

!arla dolaşacak olan fotoğraf bu oldu.

Beni dünyaya geri götürecek olan aktör-şoför Jerry geldi□lıı

de, yanımda mor, pelüş bir kalp vardı; canım bu mekanı ve insoııı

!arı yeniden hissetmek istediğinde bu kalbe bakmam yetecl'lll 1

Şimdi onlardan ayrılmak üzereydim! Pelüş kalp hala benimlı• vı•

onu rafta, kitaplarımın arasında gördüğümde yüzümde bir ı.:ıı

lümseme beliriyor.

'

llıicreler için konser

ı\ııgela'nın pek sık Hindistan'a giden, katak dansı yapan Alman

,ııfoıdaşı Amrit Stein bana yazdığı mektubunda, "Sana en uygun

vı ıga öğretmeni San Francisco'da yaşıyor," demişti.

Artık koşu yapacak halim olmadığından bedenimin biraz

.ılıştırma yapması için yoga iyi bir yöntem olabilirdi. Bir e-posta

.ıı l resi, birkaç yazışma, Commonwea/ haftamın ertesine denk dü

·l1·t'ek bir randevu ayarlama derken yine pek çok insan ve haber

vı ı ı ııağına dolandım ama bir yoga öğretmeni arayışına girmemiş

ıılsaydım, bunların hiçbiriyle tanışamamış olacaktım.

Doğru yönde bir adım atmak yeterli oluyor ve gerisi kendillf(iııden geliyor. Ya da neredeyse öyle oluyor diyelim. Yoga hav.ı ı ımın bir parçası haline gelmedi, ama Tanrım, bir sabah saat ı ııı buçukta San Francisco'nun temiz mahallelerinden biri olan

ı\venues'ta verdiğim randevunun ardından neler yaşayacağımı

lıllınem olanaksızdı. Avenues ise ortada insan görünmeyen, bü

ı ı ı ıı evlerin beyaz ve açık mavi boyandığı ama yine de bir ömür

l ı ı ı rada yaşama düşüncesinin bana bir karabasan gibi geldiği

ıııahallelerden biriydi.

Kapıyı çaldım. Açıldı.

Kapıyı açan kel kafalı, altmışlarında gösteren, gri bir tişört,

·.iyah bir şort giymiş olan adam "Tiziano" dedi. Her ne kadar gül ıimsese de, içinde derin bir hüzün olduğunu hissettiğim bu adam ı l k anda hoşuma gitti. Temiz, güzel bir yüzü, zayıf bir bedeni, ge

ıiiş omuzları vardı. Sadece bacakları bana fazla sıska ve dengesiz

göründü; şöyle düşündüm: "Ev sağlam, temelleri çürük." Dar.ıı ılı

bir merdivenden tırmandık. Her şey düzenli ve güven vericiydi

Bir aynanın kenarına sıkıştırılmış Sai Baba fotoğrafi dışıııd.ı

"Ermiş kişiler", özellikle de multi-milyarder olanları bende kıı•1 ku uyandırırlar; paylaşamadığım körlükleri yüzünden onlaı ııı müritlerine karşı da büyük bir üzüntü duyarım.

Öğretmenim, yoktan Rolex saat bile var ettiği, pek çok mul'l11· yarattığı anlatılan bu Puttaparthi'li ermişin bir müridiyse, 0111111 güvenilirliğini bu inançla test ediyormuş gibi görünmemek i[illegible]lıı bir şey sormadım. Bunun yerine onu kendisi hakkında korııı•ı turdum, o da pek çok kişi gibi bunu memnuniyetle yaptı.

Ramananda, Hintliydi, ama babasının göçmen olarak gitt ıııı ve öğretmenlik yaptığı Afrika'da Darüs-Selam'da doğmuştu. l l lı yoga derslerini de veren babası·onu, çocukluğundan başlayar.ılı. yüzyıllardır bir Hintliyi Hintli yapan değerlerle besleyerek hıı yütmüştü. Bunu da en denenmiş yöntemle yapmıştı; oğluna l'I bere Bhagavad Gita' okur ve ondan elindeki kitaptan doğru olrn yup okumadığını denetlemesini isterdi. Ramananda, babasıııı düzeltebilmek için metni son derece dikkatli bir biçimde izlı•yı• izleye sonunda kendi de bu ilahi şiirin her satırını ezberlemi[illegible]ı ı Afrika'nın değişik Hint yerleşimlerinde görev yapan babasıııııı peşinden dolaşan Ramananda, V. S. Naipul'un Nehrin Dönenıı·ı ı adlı kitabında anlattığı dünyada büyümüş, sonra mühendislth okumak üzere İngiltere'ye gitmişti. Günün birinde üniversitl•st

ne ünlü yogi B. K. S. İyengar gelmiş; Ramananda onun öğrenl'i\I
olmuştu. Ramananda, İyengar'a hayrandı; ondan bir dahi gllıi
söz ediyordu ama ona Hindistan'da bir evim olduğunu, İyı•ıı
Bhagavad Gita, büyük Hint destanı Mahabharata'nın bir bölümüdür ve l\ıı
rukshetra Savaşı'ndan hemen önce yaşananları anlatır. Bhagavad Gitu lııı
yük bir olasılıkla efsanevi olan Vyasa tarafından yazılmıştır ve en azınıl.ııı
bi ldiğimiz yorumu i.ö. 5. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Gita'nın on sekiz hiilıı
mü, savaşçı Arjuna ve görünürde onun arabacısı ama aslında Tanrı'nın lııı
bedenlenişi olan Krişna arasındaki sürekli bir diyalogdan oluşur.

ıı. ı r da ülkenin güneyinde yaşadığına göre ondan ders almamı
ı ıgıi tleyip öğütlemeyeceğini sorduğumda bana etkileyici bir ya
ıııt verdi: "Yoga öğrenmek istiyorsan, gülümsey◆n birinden ders
,ılııı anı öneririm."

Üğretmen ve öğrenci arasındaki zor ilişkiden, öğrencinin
gııru suna tam bağlılık göstermesi beklenen Hindistan'da bu
ılı◆kinin daha da karmaşık bir hal aldığından söz ettik. Bu bana
ll'lılikeli görünüyordu, çünkü -bunu söylerken Sai Baba'yı dü
·lılııüyordum- öğrencilerinin mutlak saygısıyla başı dönen bazı
ııgretmenlerin sonunda kendilerini tanrısal bir varlık olarak
gılrmeye başladıklarını, öğrencilerin de bu oyunun bir parçası
lı.ıline geldiklerini düşünüyordum.

O da benimle aynı düşüncedeydi. Gurunun önce öğrencisini

ı ı ı ı ıuzlarından tutup ilk adımlarını atana dek ona güven vermeo,l ıiin ama sonradan kendi yoluna giderken özgür bırakmasının yararlı olacağını biliyordu. "Zaten önemli olan guru değil, yön

ıı·ındir," dedi.

Ona göre İyengar yöntemi en iyisiydi. Onun öğretmeni ile

ıli<unk>kisi mükemmel olmamıştı ve şimdi kendinin öğretmenlik

y;ıpması onu huzursuz ediyordu. Öğretmen olduğu için -hele

ı l ı· Amerika'da- öğrencileri ona inanç ve özveriyle yaklaşıyor-

1.ıı<unk> ama birkaç ay -genellikle altı ay- sonra gerilimler başlıyor;

lıl•rkes en sevilen öğrenci olma peşine düşüyordu. "Çünkü yoga,"

ı ll•di, -benim her türlü yanılsamamı yok etmek istercesine- "in

<unk>anları daha iyi kılmaz. Yalnızca herkesin kişiliğini görünür hale

f(etirir. Eğer hırsızsan, yoga senin bütün hırsızlık niteliklerini

ıııükemmelleştirir; eğer doğanda kıskançlık varsa, yogayla daha

ı l;ı kıskanç olur çıkarsın".

Hiçbir şeyi abartmıyordu. Bu noktada, Sai Baba'nın resmini

ı:üstererek onun müritlerinden biri olup olmadığını sormam ko-

1.ıy oldu. Kesinlikle öyle olmadığı konusunda bana güvence verdi.

Onu, geçen günlerin birinde Puttaparthi'ye gitmiş olan öğrenci-

!erinden biri hediye getirmişti. Eğer bir gurusu olduğunu söylı•

mesi gerekiyorsa; bu kişi, Hindistan'ın kadim dinsel felsefesi ol.111

Vedanta'nın öğretmenlerinden Swami Dayananda Saraswati idi

Onun Birleşik Devletler' de de bir aşramı vardı ve Ramananda sı•

nede bir kez yoga dersleri vermek için oraya gidiyordu.

Ramananda hoşuma gidiyordu. Bir şeye inanmam için uğr.ı·.ı
mıyordu; yoganın hastalıkları iyileştirdiği, yükselmek ya da gıı
rünmez olmak gibi sihirli güçlere kapı açtığı gibi iddiaları yoktu.
oysa daha ellili yıllarda bile yoga yapanlar bunlara inanırlardı
Ramananda, tutarlılığa, irade gücüne inanıyordu ve bu bakıııı
dan da bana çok uygun bir öğretmendi. Beni ona sürükleyeıılıı
ne olduğunu anlattım.
"Kanser mi? Korkuyor musun?"
Korkmadığımı söyledim.
.
"Hepimiz ölüyoruz. Söz konusu olan, yolculuğun tadını çıkaı
tabilmektir," yorumunu yaptı. "Bu yürüyüş sırasında hem bedı•ııı
hem de ruhu formda tutmakta yoganın büyük yararı olur." Soııı .ı
konuyu hafifletmek istercesine bana, derslerine başlamak i"lıı
kullandığı öyküyü anlattı.
Adamın biri dişçiye gider. Dişçi onun harika dişleri olduğuıııı
görür ama çikolata yediğini öğrenir. "Yüz yıl daha sağlıklı dişlı•ıı·
sahip olmak istiyorsan, çikolata yemeyi kesmelisin."
"Hemen kesiyorum," der hasta. Cebinden bir parça çikol;ıt.ı
çıkartır ve atar.
"Aferin. Dişlerin yüz yıl daha sağlıklı kalacak," der dişçi.
Kapıdan çıktığı anda adama bir kamyon çarpar. Ölmedl'ıı
önceki son anında, iki davranıştan birini sergileyecektir: "Haya
tımın son çikolatasını yememe engel olan dişçiye lanet olsun!"

Ya da: "Neyse ki ölmeden önce her zaman yapmak istediğim lılı

şeyi başardım: Çikolata yemekten vazgeçtim."

Ramananda ekledi:

"Hayatımız boyunca pek çok işimiz ters gidebilir ve genelliklı·

c l l' öyle olur." Kendinden söz ettiği izlenimine kapıldım.

Derslere ertesi gün başlamaya karar verdik. Bu arada Rama

ııanda beni yemeğe ve sonra da çaya alıkoyunca, çevresindeki

lıazı insanları ve bu arada hastası olan yaşlı bir Hintliyi tanıma

l ı rsatım da oldu. Yaşlı adam bir otomobil kazasından sonra yarı

v•ırıya felçli kalmıştı ve Ramananda onu yeniden yürütebilmeye

·alışıyordu.

Zavallıcığın sol bacağını güçlükle sürüklemesini ve sol kolunun

l'ansızca sallandığını görünce, "Bu mümkün mü?" diye sordum.

"Elbette. Her şey, zihni mümkün olduğuna inandırmakta," diyen Ramananda ona yaptırdığı çalışmayı izlememi istedi.

Ramananda son derece katı, neredeyse acımasızdı. O ıstırap

·eken adamı, küçük adımlar atmaya, sağ elini sol ayağıyla -ve

l a m tersi- aynı anda öne atarken bedenini dengede tutmaya zorltıyor, zorluyordu.

Sonra bana İyengar'ın, ölüm döşeğindeki bir arkadaşına verdi

ği söz üzerine onun yirmi yaşındaki kriket oyuncusu oğlunu nasıl

yeniden yürüttüğünü anlattı. O delikanlı da bir kaza geçirmişti

ve tekerlekli iskemleye mahkum olmuştu. İyengar ona yardımn olan Ramananda ile birlikte çocuğu ayakta durmaya zorlamış, sonra arkasına geçmiş, elindeki sopayı çocuğun sırtına dayamış,

ona hakaretler ederek, bağırarak, tehditler savurarak itmeye başlamıştı. Ramananda ve etrafındaki öteki kişiler öğretmenin delird iğini düşünürlerken, o, çocuğu dürtüklemiş, iteklemiş ve sonunda

delikanlı küçük adımlarla odayı boydan boya yürümüştü.

Büyük öğretmen, "Sözümü tuttum," demiş, çekip gitmişti.

"Her şey, zihni onu koşullandıran bilimsel gerçekliklerin köleliğinden kurtarmakta yatar," diye açıkladı Ramananda. Ona kalırsa, bu yaşlı adamın bastonsuz yürüyebilmesi için birkaç ay

yeterliydi.

369

Birlikte geçirdiğimiz bu gün, son derece yararlı olmuştu. Ben 11.ı

mananda hakkında -sevmiştim ama hüznü bana ağır geliyordu ıı

kir edinmiştim, o da benim hakkımda ... Bu iyi bir karar olmu<?ı ıı

çünkü ertesi gün ilk ders için karşısına dikildiğimde bana çok gı•ı

gin olduğumu, fazla yargıladığımı ve kafamın içinin daima karı<?.ılı

olduğunu söyledi; bunlar, yogaya başlamak için en kötü koşullardı

Bravo. Peki ne yapacaktım?

Her şeyden önce, her dersin başlangıcında yapmam gerel<ı•ıı

bir rahatlama alıştırmasını öğrenmeliydim. Sırt üstü yere y.ı ı

tını, gözlerimi yumdum, avuçlarımı göğe çevirdim. "Tanrı bazı•ıı

gökyüzünden küçük altın zerrecikleri serper; ellerin açık olsıııı

ki, bunları kaçırma," dedi ve ne zaman alıştırma yapmak ya ıl.ı

yalnızca bulutları seyretmek için yere uzansam aklıma hep lııı

altın zerrecikler geldi.

Ramananda'nın bana gevşemem için öğrettikleri, benim iyi

leşmeme yaptığı en büyük katkı oldu.

"Yere uzan, zihnini meşgul eden her şeyi boşalt, kaslarını gı·v

şet, bütün düğümleri çöz. Derin derin nefes al. Kendi nefesini dlıı
le, onu kollarının, ellerinin, bacaklarının içinde izle; nefesinin na.ıı
temizlediğini, arındırdığını, sağlık yaydığını hisset. Soluğunun s.ıı
olmayan her şeyi süpürüp attığını hayal et. Bırak bedenin oldup,ıı
gibi zemine gömülsün; bütün organlarını serbest bırak, böbreldı·
rinin yere yattıklarını, derinin kalçalarında kemiklerinden ayrıldı
ğını düşün ve gözünün iç köşesinde derin bir neşenin doğmasııı.ı
izin ver. Kendini koyver. Toprak Ana'nın dizlerine uzanmışsın. l·:v
renin mekanında, bir şey yapmadan, bir şey düşünmeden öylt•ıı·
kal. Yapmayı başaramadığın bir şey yüzünden boğazına takılıp l<.ı
lan o yumruyu çöz. Yavaş yavaş yumuşat onu. Kimse seni anlama
sa da mutlusun. Bütün enerjinle bedeninde yer tutmuş ama bedı·
nine ait olmayan her şeyi salıverecek olan sensin; haydi, haydi."
Zihnimin bir bölümü hala düşünmekten ve yargılamakt;ııı
vazgeçmese de, bu şekilde geçirdiğim on beş dakikadan sonr.ı

H.ınananda, bana bazı asanaları öğretmeye başladı. Öğrendiğim
lı11 yoga hareketleri söylediğine göre, öncelikle fıtığıma iyi gelecek
ı ıl;ınlardı. Az sonra kendimi tavandan sarkan bir kemere, baş aşağı
.ısı l ı olarak buldum; sonra da duvara dayanıp mum hareketi yap
ı ı ın ve neredeyse düğüm olmuş olarak bir iskemlede oturdum.

Ramananda'nın hayran olduğu b u İyengar yönteminin bana

ııygun olmadığını fark etmem uzun sürmedi. Ramananda'nın an-

1.ıı tığına göre, İyengar'ın en büyük buluşu, yogaya yardımcı aletlı·ri sokmak olmuştu. Bunun anlamı, asanaları yaparken kemerlı·ı; yastıklar, iskemleler, dayanacak tahta bloklar kullanmaktı.

ill'nim aradığımın tam tersiydi bu yöntem. Bana öyle geliyordu

l< i yoga yapmak için insan sadece bedenine ve bir toprak parça

"ıııa gereksinim duymalıdır. Bu alet-edevat hoşuma gitmemişti.

Otuz yıldan daha fazla bir süre boyunca, her sabah birkaç kilometre koşmuştum ve bu benim meditasyon biçimim olmuştu.

Yolculuklarımda çantama spor ayakkabılarımı, şortumu ve tişör-

1 ıl ınü atardım ve nerede olursa olsun koşardım. Kuzey Kore'de,

l 'yongyang'da ben koşarken peşime takılan casuslar da parkın

ı, ı•vresinde beni otomobille izlemişlerdi.

Ben bunca araç gereçle, canımın çektiği yerde yoga yapamaz

ı l ı ın. Demek ki bu bana uygun değildi. Gelmeden bir haftalık ders

ı<u>·</u> i n anlaşmıştım. Bu nedenle kaldım. İyi ki kalmışım. Eğer o ilk

•;,ıcıtten sonra kaçsaydım, sonradan başıma gelecek şeyleri kaçıracaktım ve her şey bambaşka bir yol izleyecekti.

O hafta yarı felçli adamın bazı anlamlı gelişmelerine tanık oldum, bu da benim için büyük bir çalkantı kaynağı olan zihnin

.ıslında ne kadar büyük bir güce sahip olduğunu bir kez daha

kanıtladı: Zihin, madde üstünde etki yapıyordu.

Yine o hafta içipde Ramananda bana yoga ve ses konusunda bir seminer yöneteceğini söyledi. Seminer, Pennsylvania'daki gurusunun aşramında, Kalküta'dan gelen bir müzisyenin de kat ı lımıyla yapılacaktı. Bana anlattığına göre, Ramananda, asana-371

lar ve klasik Hint müziği bileşiminin yaratacağı olası şifa ı•ı il i

)erini incelemek istiyordu. Konu ilgimi çekmişti, ama asıl i lglıı ıı
çeken, Vedanta uzmanı Swami Dayananda ile tanışmaktı, çüıılrn
Delhi'de yaşadığım yıllar boyunca yakalayamadığım Hint td<?>ı·
fesine ait bir şeyler öğrenebilirdim.
Seminer birkaç hafta sonra yapılacaktı. Hiç tereddüt elıı ı"
den, Ramananda'ya beni de kaydetmesini söyledim.
San Fransisco'dan ayrıldım ve tamircilerimle olan raıı dı·
vum için New York'a uçtum. Değişik incelemelerin somı<?>'l.ı
rı bir hafta sonra belli olacaktı. Sonsuzluk daha da uzatılmı<?>ı ı
Üç ay sonra yeniden hastaneye gelmem söylendiğinde, bu ıı ıı ıı ı
Pennsylvania'daki seminerin bitimine denk düştüğünü gördi ıı ıı
Tarihler yerine oturmuştu.
Aradaki süreyi, dinlenmek, huzur içinde oturmak, yoga v ıo
özellikle müzikle şifa konusunu okumakla değerlendircll ı ı ı
Müzikoterapi d e kadim bir uygulamaydı ve alternatif tedaviyi•·
birlikte yeniden keşfedilmiş, moda olmaya başlamıştı. Birle<?>lh
Devletler'de elli kadar okul bunu öğretiyor, yüzlerce merl<c·ı
migrenden oburluğa, kabızlığa kadar pek çok rahatsızlığı müzllı
le tedavi ettiklerini iddia ediyordu.
Müziğin kendi içinde engin ve gizemli bir gücü olduğu dü<?>üıı
cesi insanlık kadar eskiydi ve Tevrat da dahil olmak üzere, ıwlı
çok kutsal metin ve efsanede sesin her şeyin kaynağı olarak gii<?>
terilmesi bir rastlantı değildi. "Başlangıçta Söz vardı; Söz Allah'ı.ı
idi ve Söz Allah idi." Yuhanna İncil'i bu sözlerle başlıyordu.

Hintliler için ise bu büyülü ses OM' idi, o, bütün seslerin illıı

idi; bütün sesleri özetleyen ses, Yaradan Brahman'ın vücut bıı

)arak görünmeden önce, kendini ortaya koyduğu sestir. Moderıı

bilim de evrenin bir sesle, Big Bang, yani büyük çarpışma ilı•

Hintliler için OM, yani Aum şunlardan oluşur: A: Ağzını açan kişinin çıkoıı

dığı ilk ses; U: Kapanan dudakların sesi; M : Kapalı ağızdaki yankı. Bund.ııı

ortaya çıkan AUM, Om, Amin sözcüğünün kökenini oluşturur.

ı ılıı[?]tuğunu kabul eder.

Sesin ilahi bir doğası olması varsayımı pek çok antik uygarlıkla, insanın, sesin tanrılarla iletişim kurmaya yaradığını düşün

ıtll'sine yol açmıştır; çanlar, çıngıraklar, davullar, gonglar bugün

lı.ıl;! pek çok dinin töreninde kullanılır; şamanlar, ruhlarla temas

h ı ırmak için deniz kabukları ve boynuzlardan yararlanırlar.

Değişik ulusların kültürlerinde birbirini andıran pek çok ef-

. ı ııe vardır ve bunlarda, gücünü yönetebilmeyi bilenin elinde

· .

"ı·sin bir insanı öldürmeye ya da diriltmeye yarayacağı anlatılır;

hoııtrol edilebilirse ses yağmur yağdırır, ateş fırtınası çıkartır,

yoktan imgeler yaratır, maddeyi yok eder (Jerico duvarlarında

ı ılduğu gibi).

Kadim Çin'de müziğe atfedilen bir güç de onun toprağı bere

l(t'ıli kılacağı, bir insanın karakterini değiştirebileceğiydi. Antik

M ısır' da ise müzik, doğum yapan kadının ağrılarını hafifletmekte

l111llanılıyordu. Benzeri yazılara Arap metinlerinde de rastlanır.

Y i ne bilindiği üzere, Hipokrat, Kos Adası'nda uyguladığı tedavilc'l'Cle müziği sık sık kullanıyordu.

Sesin tedavi etkisi olduğu kuramı, başlangıçta mistik sezgilı·rin bir ürünüydü, ama günümüzde bilim de bunu bir biçimde ı ıııaylamaktadır. Bu varsayımlara göre, her canlı ve her nesne

cl.ıimi bir devinimin parçası olduğu için (eskilerin deyişiyle "sü

n·ldi dans halinde"), şu ya da bu varlığın doğasını yansıtan bir

o,ı•s yayar. Bu sesteki her düzensizlik, her uyumsuzluk hastalık

ıı!'denidir. Hastalık, insanın özgün armonisinin dengeye kavuş

ıııasıyla tedavi edilebilir; bu da, gerekli ses benzerliğini üretecek

"doğru" sesin yardımı ile gerçekleşir.

Çılgınlık mı? Belki de hayır. Müziğin bizim ruhsal hallerimizcle yarattığı etkiyi düşündüğümde; savaş alanında yürüyüşe ge

·ı·n askerlerin marşlarla nasıl coştuklarını, ya da aşk şarkıları-

1 1 1 11 bizi nasıl gevşettiğini hatırlarım ve müziğin bizim duygusal

d üzeyimizin ötesine geçebildiğini hayal etmek hiç de zor olmaz.

Muhtemelen bu müzik, bedenimizin gerçekten içine giriyor, lıııı

releri doğru bir ritimle titreştirmeyi başarıyordur.

İşte bu bilgilerden yararlanan bazı çağdaş Hint müzisyl•ıılı•

ri, hangi raga, yani klasik müzik yapısının, hangi hastalığı teıl.ıl'ı

etme_kte işe yaradığını araştırıyorlar. Anoreksiden romatii'.111.1

ağrılarına kadar uzanan değişik patolojik rahatsızlıkların ll'ıl.ı

visi için hangi uygulamaların yapılacağı şimdiden belirlenıııl•ı

durumda. Söz gelişi, uykusuzluk hastalığının nasıl geçirilen•Alııl

Omkarnath Thakur çok iyi biliyordu ve Roma'yı ziyareti sıraııı

da, uykusuzluk çeken Mussolini'yi müziği ile düzenli olaral< vı'

bir bebek gibi uyuta bilmesiyle ün kazanmıştı.

İlk başlangıcından beri, yani rişilerin döneminden bu yaıı.ı yoga, sesin büyük öneminin farkındaydı ve bedenin aşkın lı.ılı geçmesi, bireyin Mutlak ile Bir olması, Nada Yoga, yani Ses Yoı.t•"" ile sağlanabiliyordu. Bilinci ile Tanrı düşüncesinin söze dönüştilAıı yani ses ve yaratmanın bir olduğu ana yükselebilen yogi, fizil<•··I değil ama ruhun içsel kulaklarıyla tanrısal sesi işitebilir ve o a•l<ııı gerçeklikle birleşebilir; bu da onun uygulamasının son amacıılıı

Yoga felsefesi, Ramananda'nın bana öğretmeye çalıştığı kıvı ı lıp bükülmelerden çok daha ilginçti. Pennsylvania'daki semiıııı rin bütün bunları nasıl sunacağını ve bana ne gibi yararlar sa•l.ı ya bileceğini gerçekten merak ediyordum.

Gittiğim yer, bana hemen Leopold'u ve onunla Amerikan topı'iıh lan konusunda yaptığımız konuşmaları anımsattı. Pek Ameril<.ılı Pennsylvania ovasında, iki otoyolun kavşağındaki bir çam konı'ıı içindeydim ve karşımda bir Hint tapınağı duruyordu. Çevresiııılı' de iş yapamamış bir otelden geriye kalan ve aşrama dönü•t ıı rülmüş iki sıra bungalov vardı. Dışında gezgin bir bit pazarırııı kurulmuş olduğu çitlerin ortasındaki aşramda bir yoga semiııt•ı ı başlamak üzereydi.

Hl l > i r nokta. Daha otuzlu yıllarda, Avrupalı bir gezgin, Benares'te

y.ı◆ayan büyük bir yogiye gidip kendisine ders vermesi için yal

\',ı nlığında aldığı yanıt şu olmuştu: "Siz Batılılara yoga öğretmek

ıııl'! Asla! Siz bunu eninde sonunda ticarete çevirirsiniz!"

Seminere, büyük çoğunluğu kadınlardan oluşan elli kadar kişi

h.ıt ılıyordu. Herkes birbirini tanıyordu. Ben aralarında tek yaban

ı ıydım. Hepsi yıllar içinde Ramananda'nın öğrencisi olmuştu ve

lıı·r biri şimdi öğretmenlik yapmakta, Amerika'nın herhangi bir

yı•rinde yoga okulu açarak "ticaret yapmaktaydı!" Hepsi asanaları

ııygulamakta; İyengar'a özgü araç gereci kullanmakta son derece

lıı•rerikliydi. Bunca deneyimli yoga uygulayıcısıyla bir arada hiç

lıııılunmamıştım, ama bu deneyim de önyargılarımda ne kadar

lı.ıldı olduğumu bana bir kez daha göstermişti. Çevreme bakıyort l ı ı ın ve tek bir huzurlu yüz, tek bir güzel gülümseyişli insan, din

Hiıılik saçan birini göremiyordum. Herkes kendini yoga uygula

ııı.ılarına vermişti, kıvrılıp bükülmelerini mükemmelleştirmeye

ıı◆:raşıyordu, ama ortaya çıkan sonuç pek çok yalnızlık ve hüzün

11.ıdesi; pek çok çukur gözlü, sıska ve solgun kadındı. Yerine otur

ııı.ıyan bir şeyler vardı, ama ne olduğunu anlayamıyordum.

Elbette, birkaç bin yıl önce, yoganın içine doğmuş olduğu Hint

lıııllürü ile yoganın şimdilerde yedirilmeye uğraşıldığı modern

ı l 1p lumumuz arasında büyük fark vardı. İlki; insanda en maddi

ı ılı ııayanı, yani zihni denetim altına almak için uğraşmıştı. Bizleri

ı ,. lam tersi ilgilendiriyor: bilim ve teknoloji aracılığıyla madde

..

1 1 1 11 denetimi. Sözcük anlamı olarak "birleşme" demek olan yoga,
ı ıısanı, evrenin geri kalanından kopuk, bireysel bir varlık olma
· . ı ı ı rısından kurtarmayı ve onu Tanrı ile birleştirmeyi amaçlıyor
.
ı lıı. Ama bu ince varoluş, bireysellik ve ayrılık ilkesiyle yönetilen
t o p lumumuzda kendine nasıl bir yer bulabilirdi? Belki de sadece

bunu denemek bile çevremde tanık olduğum çatışmalara, [illegible]l ıı ıl
reniye ve hüzne neden oluyordu.
Ama hiçbir şey bütünüyle olumsuz değildir. Beni sevindl ı ı'"
olay, akşam yaşandı; Ramananda, konferans salonunda topLı
nan katılımcılara ufak tefek, zayıf, beyaz kurta pijamasını glyıı ıı,,
müzisyen partnerini, Mukesh Desai'yi tanıttı. Desai, bir yiik[illegible]ı·lı ı
üzerinde yassı bir akordeon önünde oturuyordu ve sağında, ıl. ı
küçük davul olan tabla ile ona eşlik eden bir genç duruyordıı. Ilı
zim için onun müziğini dinlemenin bir ırmaktan su içmeye lıı•ıı
zeyeceğini söyleyerek kendini tanıttı; istediğimiz kadarını al.ılıı
lir, doyduğumuz zaman geri kalanını akmaya bırakabilirdik.
Hata akordeonunu tabla ile akort etmeye uğraşırken, "Bl'11 ıı
mak kenarında su satıyorum," dedi gülerek. Yoksa çoktan çalı11.ı
ya başlamış mıydı? Çünkü o duyduğum müzik iki saat boyıı ı ıı ,,
hiç kesilmedi; sanki ne başı, ne de sonu vardı. Sadece akıp [illegible]:ıılı
yordu, tıpkı su gibi, hayat gibi akıyordu. Mukesh Desai'nin 11111
ziğinin sözlerinin bir anlamı yoktu, genellikle bizim do, re, 1111

fa, sol notalarımıza denk düşen seslerdi ama binlerce dalg.ıy.ı
binlerce renge bürünen sesi bütün salonu hayatla dolduruyıı ı
her birimizin göğsüne doluyordu. O, Mukesh Desai, müzik alı·ı ı
nin ta kendisiydi ve ağzından dökülenler asanalara uyumlayaı .ı
ğımız o büyülü sesti. O akşamın sonunda, herhangi bir biçiıı ıılı'
yükselmiştik!
O akşamı izleyen günlerde, Mukesh Desai, her öğleden soıı ı .ı
spor salonumuza geldi ve Ramananda herkesin aldığı pozisyo1 l
dan hoşnut olunca -benim mükemmel olmam beklenmiyordu ıı
ragalarını çaldı. Ben o notaların bedenime girdiklerine, hücn•lı•
rime vardıklarına, onları herhangi bir biçimde titreştirdikleı'lıı ı'
ve bu yüzden artık çılgınca çoğalmayacaklarına emindim. Bu, sı•
sin etkisi miydi, yoksa zihnin mi?
Ramananda başarılıydı. Asanalar ve müzik arasındaki lıı ı
ilişkiye mantıklı bir açıklama getirmeye çalışmadı ya da bazı l<I
376

ı .ıpl.ırda olduğu gibi, mistik terimlerle anlatma yoluna gitmedi.
ı ıı ıı la her şey çok daha sezgiseldi. Deneyimi sayesinde bedenle
ı ıı ı ıizi "hissediyordu" ve müziğin üzerimizde herhangi bir etki
lıı ı.ıktığını biliyordu. Geçmişte yaşanmış ve şimdi moda olmuş
ılı·f:i ik uygulamalara tanık olmuştu, yine de elli kadar öğrencisi
ı l ı • yl'ni ve kişisel bir deneyim peşindeydi.

1 Jygulama bende etkisini gösterdi. Son günlerin birinde, be

ı l ı • ı ısel kıvrılıp bükülmeler, araç gereç kullanımlarından sonra,

!" ""ayama, yani nefesin denetimi çalışması sırasında hareketsiz

t ı ı ı lıiçimde uzanırken, Mukesh'in yumuşak sesinin dalgalanışla-

1 11 1 1 11 her bir gözeneğimden girdiğini, bütün bedenimin şimdiye

ı l ı · k hiçbir konserde deneyimlemediğim bir biçimde müthiş bir

1111ıt lulukla dolup taştığını hissettim.

içimde uyumakta olan bir güç, bana tedavi edici gibi görünen

111111.ikle mi uyandırılmıştı, yoksa zihnim bu seslerde bir güç ol

ılııı:unu ve madde üzerinde etki yapabildiğimi mi hissettiriyordu?

llıısi arasında hiçbir fark yoktu ki! Bu olayı başlı başına şaşırtıcı

lııılııyordum ve getirilecek bir açıklama hiçbir şey eklemeyecekti.

ı ıı .. ki sürpriz ise Swami idi. Yetmiş yaşını geçkin, uzun boylu,

ı.ıyıf, hafifçe öne eğik duran, turuncu renkli tuniğine sarınmış

'ıwami, haftanın ortasında aramıza katıldı ama daha ilk "günlı.ıt ımı konuşması" ile bütün seminere yepyeni bir boyut kazan

ılırdı. Eğitimliydi, zekiydi, çok uyanıktı ama bunu kanıtlamaya

lıı· ihtiyaç duymuyordu. Dingindi.

Sözlerine, "Ruhsal arayış bilginin arayışıdır ve peşinden koş-

1 11aya değecek tek bilgi de insanın kendine ait olandır," diyerek

lı.ı ladı. "Bizler bildiğimizi sanıyoruz, ama sadece gördüğümüzü,

ı l ııyduğumuzu, duyularımızla hissettiğimizi biliyoruz. Aslında

lılzc gerçeklik olarak görünen hiçbir şey gerçek değildir. Madde

yoktur; sadece bize varmış gibi görünür."

Kimlere konuştuğunun farkındaydı ve kısa bir süre soııı ı
alaycı bir dille bizi oraya toplayan konuya geçti.
"Yoga mı? Elbette bedene yararı vardır," dedi. "Ayrıca başl<.ılıı
rından yardım istemeden eğilip yerdeki yaprağı alabilmek ııı<unk>.1111
memnun eder. Ama yoganın hedefi, beden değildir. Yoga, zlıııııı
denetimi, zihin ve beden arasındaki birlik anlamına gelir. Bt•ılı•ıı
otomobil gibi bir taşıma aracıdır. Ulaşılacak noktaya varabilıııı·I·
için ona iyi bakılması gereklidir. Bütün hata, araçla amacı hlıl ıı
rine karıştırmaktır."
Yoganın günümüzde aldığı hal ve onu uygulayanların ı.ıvı ı
karşısında huzursuz olduğu belliydi. Batılının iyelik kavraıııııı.ı
takıntılı bir biçimde yaklaşması, her şeyi "ben" ve "benim" lı•
rimleriyle açıklamasını gündeme getirerek, bunu ortaya koyılıı
Olayları anlaşılır kılmak için ewenceli bir yol izliyordu.
"Sizler şöyle dersiniz: Bu apartman dairesi benimdir. Ama lylı ı·
bakarsanız, onun zemini, alt kattaki insanların tavanı, duvarı ıl.ı
yan dairedekilerin duvarıdır. Aslında hiçbir şey tam olarak slıııı
değildir. Kesinlikle hiçbir şey ... bedeniniz bile. Bedeniniz üzl'l'lıı
de hak iddia edecek o kadar çok kişi vardır ki; anneniz, babaıııı
evlilik yemininiz yüzünden eşiniz, bir yurttaş olarak ona karşı <unk>·• •
rumluluklarınızın olduğu devletiniz, ayağınızın altındaki topr.ılı
sizi ısıtan ateş, su, yediğiniz sebzeler. Hepsi şöyle diyebilirler: llıı
beden benimdir ... Siz, hiçbir şeye sahip değilsiniz. Hatta bildlAI
nizi sandığınız şeyler bile sizin değildir. Onlar size kitaplar ya ıl.ı

öğretmenleriniz tarafından aktarılmıştır. Oysa siz hala 'Bu beıılıı

bedenim' demeyi sürdürürsünüz. Bedenin size ait olduğuna o lı.ı

dar inanırsınız ki, kendinizi onunla bütünleştirirsiniz. 'Ben' ılı'I

bedeni düşünürsünüz. Ama eğer 'ben' bedenden söz eden kişiy[?]ı·.

o beden olamaz. Nesne-beden'i gözlemleyen özne beden olanıil'I. ·

Sonra şunları anlattı: "Yoga, insanın her an kendinin bilinclıı

de; her davranışının, her düşüncesinin farkındalığında olnıa[?]ı

anlamına gelir." Kendi hayatının her anına dikkat etmeyen kl[?]ı

1 1 1 1 1 sonunun, harika taklitlerle anlattığı masaldaki adamın sonu

ıı.ı lıcnzeyeceğini söyledi.

/\damın biri, tek bir dokunuşla demiri altına çeviren bir taş

ıılıl ıığunu öğrenir. Bunu bulmaya karar verir. Beline demir bir

ı l ııl'ir bağlar ve yola koyulur. Yerde gördüğü her taşı alır, zincire

ılq[?]dirir. Demir, yine demir kalınca, adam taşı yere atar. Bir başlı . ı s ı n ı alır, zincire değdirir, demir değişmez, taşı atar. Bir tane ı l.ılıa alır, yine dener, yine olmaz, tekrar atar ... Böyle böyle adam

lı.ıflalar, aylar boyunca yürür, yürür, yürür ... Günün birinde bir

ı, ı ınık onu durdurur ve şöyle der: "Hey ihtiyar, bu güzel altın zin

ı i r i nereden buldun?"

/\dam belindeki zincire bakar. Gerçekten de altın olmuştur!

i\ ı ı ı a yerden alıp denediği ve sonra attığı binlerce, binlerce taş

ı .ııı hangisi yapmıştır bunu?

Swami, Batılı, özellikle de Amerikalı değer yargıları konusun

ı l . ı [?]·ok eleştireldi. Batı'da her şeyin yararlı olması gerekliliği taşı

ı lıı[illegible]ı nı, yararlı ile değerlinin eşanlamda tutulduğunu söylüyordu.

"Bu, yüksekte uçan ama bakışlarını hep pençeleriyle para-

l.ıyacağı bir şeyler aradığı için yerde tutan akbabanın zihniye

ı ı ı l i r." Temelde, sürekli yogayı anlatıyordu ve bu uygulamanın

.ı•d ında asanalardan ve pranayama çalışmasından çok daha de

ı ııı bir anlamı olduğunu anlamamızı istiyordu. Bu ikisi, bir yoginin uyguladığı disiplinin sekiz basamağından sadece ikisiydi vı· katılımcıların ciddiyetine meydan okumak istercesine bize

ı ıi l'ki altı basamağı da anlattı. Şiddetten uzak durma, dürüstlük,

hırsızlıktan kaçınma, cinsel enerji denetimi, maddesel değerler

lıiriktirmekten vazgeçme, konsantrasyon ve meditasyon. Bütün

lııı nların bileşimi yogayı oluşturuyordu.

"Yoga bir araçtır, insanın sınırlı özünü, Sınırsız Varlık ile birleş-

1 lrınesidir. Yürüyüş, içsel bir yürüyüştür. Amaç bir mükemmellik

lı.ıline ulaşmaktır, ama bu asla fiziksel olmayan bir mükemmellik

ı lı: Yoga şu ya da bu patolojik koşulu tedavi etmeye değil, dünyanın

maddi acılarından sıyrılmaya yöneliktir. Bu acılar, ben'in öziiıılı ,,

kopması, duyular ve duyu nesneleri üzerinde yoğunlaşmasıyl.ı ı ıı

taya çıkar. Bu nedenle yoga, ben'in Mutlak ile birleşmesini lwılı·I

!er. Bu da her şeyi tedavi eder, kişiyi her şeyden arındırır."

Seminere katılan yoga uygulayıcılarının bu bakış açısıyf;ı pı·I·

ilgilendiklerini sanmıyordum, çünkü bu onlar için bir nıı".lı I·

anlamına geliyordu. Yeni bir kursun reklamını yapabilmek, yı·ııı

öğrenciler edinebilmek için ne öğrenebilecekleriyle ilgileıılv•ıı
gibiydiler. İçinde yaşadığımız dünya bunu gerektiriyordu <;iıııl< ı ı
Onlar için bu seminer bir yatırım anlamını taşıyordu.
Benim içinse durum farklıydı. Ne olduğunu tam olaral< l ıı
lemediğim bir şeylerin arayışındaydım ve bu adam kesiıılildı
başka bir gezegenden gelmiş gibiydi. Bir gün bize çocuklu<unu
da annesinin onu pirinç tarlalarına yolladığını, çünkü kendhıı·
le konuşulan pirinçlerin çok daha çabuk geliştiklerini aııl.ıl l ı
Bitkilerin, esintiyle hafifçe öne eğilerek ona yanıt verdiklı·ı ıııı
anımsamak hala hoşuna gidiyordu. Swami'nin bakış açısı, dc ıı\ ı
ve evrenle bütünleşmişti.
Onun düşünce tarzı hakkında daha fazla şey bilmek istiyı ıı
dum. Onunla buluşmak istedim. Yanıt, elle yazılmış bir not c ıl.ı
rak geldi. Cumartesi sabahı kahvaltıdan sonra onu görmeyı· Hl
debilirdim.
Swami'nin bungalovu ötekiler gibi yapılmıştı ama bir lı•I·
onunki iki katlıydı. Oraya vardığımda merdivenin dibinde, yuk.ıı ı
ya, onun yanına çıkmış kişilerin bıraktığı ayakkabı, terlik, saıııl,ı
Jet yığınıyla karşılaştım. Gelenlerin büyük çoğunluğu Amerika'ıl.ı
yaşayan Hintlilerdi ve onun öğütlerini, kutsamasını, önerilı•rıııı
almak ya da sadece karşısında oturup huşuyla seyretmek için lııı
radaydılar. O, bir koltukta oturuyordu. Yerde, halının üstüne ot ııı
muş kalabalık arasında bazı Batılılar da olduğunu gördüm.
Ben de bir kenara çekilip ona saygıyla yaklaşan, yere eğilı·ıı,

ayaklarına dokunan, sonra onun "kutsallığıyla" yüklenmiş .. ıı

380

ııl .ıl nına ya da göğsüne götüren insanları seyrettim. Pek çoğu,

ıııııııı den geçerken onunla konuşuyordu. O ise dikkatliydi, dinli

ı·ı ı ı, yanıtlıyor, gülümsüyor, yanında duran sepetten bir armağan

ı·ıTiyordu: Bir üzüm tanesi, bir karamela, bir mandalina ...

l >erken kalktı, bana onu izlememi, ötekilere de beklemelerini

ı ., .. ı ıl't etti. İçinde yalnızca bir koltuk ve bir iskemle olan boş bir

ı ııl.ıya girdik. Hangi iskemlenin bana ait olduğu belliydi ama yine

ı l ı · yere, ayaklarının dibine oturmayacağımı bilmek rahatlatıcıydı.

ı,:ok zamanı olmadığını düşünerek kısa cümlelerle kim oldu

ıııııııu ve orada hala Batı materyalizmine direnen bir uygarlık

ı ılılıığunu sanarak Hindistan'a yerleştiğimi, ama bu konuda kuşhııLırım olduğunu anlattım. Ülkesinin, pek çok kişinin inandığı ı(llıi, gerçekten de bir kadim bilgelik kasası olup olmadığını ve

l ı ı ı iizelliğini uzun zaman koruyup koruyamayacağını merak ett ıf:iini söyledim.

Söylediklerim çok ilgisini çekmişti. Ulusların gurusu ni

ı . . liğiyle yüklü Hindistan efsanesinden, bunu bir yüzyıl önce

l l.ıt ı'ya yayan büyük mistik Vivekananda'dan konuştuk; sonra

l l l ııdistan'ın kısa süre önce patlatmış olduğu atom bombasından

""z ettik. Ona yıllarca bu konuyla ilgilendiğim için artık politika

ı l . ı ı ı bıktığımı söyledim. Şimdi Hindistan'da hala var olabilecek

ı·ı· dünyanın geri kalanının bundan yararlanabileceği değerlerle

ilgilendiğimi dile getirdim.

Onun da kendine belirlediği ödevin aynen bu olduğunu söyl ı · ı l i . İşte bu nedenle Vedanta'yı, benim arayışı içinde olduğum l ı ı ı t ii n bilgeliğin kaynağını öğretiyordu. Hint ruhsallığının bir

ı ı l ı ı sa ya da ülkeye bağlı olmadığını; özgürlüğünü koruduğundan

lıı·rkes için değerli olduğunu, çünkü Hıristiyanlık ve Müslümanl ı l< örneğinde olduğu üzere, dinler gibi teolojinin kendisini boğ

ııı.ısına izin vermediğini ekledi.

Benim orada oluşuma şaşırmıştı, neden geldiğimi sordu. Kı

· .. ı ra olaylar örgüsünü anlattım: Ramananda, yoga, fıtık, kanser ...

İşte bu sözcüğü duyar duymaz beni susturdu. Daha frızl.ı•ıı ıı ı

öğrenmek istedi; kanser neredeydi, ne zaman çıkmıştı, h;:ıı ıf.tl ıı

davi yapılmıştı? Zihniyle hesaplar yaptığını fark ettim; soıır.ı lıı ı

sene ilkbaharda, Hindistan'ın güneyinde Coimbatore yakıı ıl.ıı ıı ı

daki Anaikatti tepelerinde bulunan aşramında üç ay için Veı/1111111

kursu verdiğini söyledi. İstersem, onunla çalışmaya gidebilırıllıı ı

"Senin yaşında ve senin hayat deneyimine sahip bir kişi lıı ı ı ı

dan büyük yarar sağlayabilir," dedi. "Sonra yardımcı olabllı·ı ,,ı,

bir ayurveda doktoruyla tanıştırırım seni." Durdu ve yenidl'ıı ı lıı

şündü. Bir kağıt, kalem aldı. "Tam olarak doğum saatini, gii ıı ı<?ı ı ı ı

yılını söyle."

Tereddüt ettiğimi görünce ekledi: "Gerçek bir astrolog ılı•ıı ı

tim, ama ruhsal astroloji ilgimi çeker."

"O nedir?" diye sordum. .

Buna sevinmemiştim. Bir Kô.hin Bana Dedi ki adlı kitabıı ı ı ıl"

anlattığım yolculukla bu konuyu kapatmıştım. Her türlü 1<:111111

ve astrologdan kaçıyordum ve her şeye yeniden başlamaya lıiı.

niyetim yoktu.

Swami, "Bu, insanların ruhsal hazırlıklarını anlamak içiıı ıı ı

bir yöntemdir," dedi. "İyi niyet her zaman yeterli olmaz. Maılı·ııı

ki sen bu arayış yoluna koyulmuşsun, senin ruhsal burç hariı.ııı"

bir göz atmam fena olmaz."

Elbette bu bir tür sınavdı. Ramakrishna'nın da öğrenci Si' ı

minde son derece titiz olduğunu duymuştum; Vivekananda lıilı·

onun eğitimine kabul edilmeden önce pek çok testten geçmlı ı

Gelenek buydu: Öğrenci adayı iyice inceleniyor, onun yüriiıııı•.

yeme ve hatta sindirme tarzına bile bakılıyordu. Ruhsal bir y.ıı

kınlığın ilahi işaretlerinin az ya da çok olduğu bedeninden cı ..

anlaşılabiliyordu.

Swami burçlara başvuruyordu, ama amaç aynıydı; öğretnwıı

lik enerjisini benim için harcamasına değip değmeyeceğini lıA

renmeliydi. Beni dikkate alıyor olması düşüncesi bile bir öğreııı ı

..

,,1,11.ık beni eğlendiriyordu. Amma öğretici bir yola girmiştim!

l'lo,.ı'da lise okumuş; İngiltere'nin Leeds kentinde üniversiteye

1111 ıı ı iş, New York'ta Columbia Üniversitesi'nde eğitim almış olan

1 1 1 ' 1 1 , ş imdi bir aşrama kabul edilmeye adaydım. Bu kez de astrolı ıilk bir kabul sınavından geçiyordum.

Swami bir asistanını çağırdı ve ona doğumumla ilgili ayrın

ı ıl.ırı n yazılı olduğu kağıdı verdi. Minik odanın kapısı açılınca,

\'1°ııle oturarak onu bekleyen insanların uğultusunu duydum

ı·ı· kalkmaya yeltendim. Hayır, o, Hindistan'dan, siyasetten ko

ıııı[illegible]ınak istiyordu; Çin, Pakistan, Keşmir sorunu hakkında ne

ılıı[illegible]iindüğümü öğrenmek istiyordu. Ama ben kendimi rahat his

""ı ııı iyordum. Şimdi hayal kırıklığı içinde bekleşen müminleri

ııııı baskısını hissettiğim için, nasıl her zaman böyle sabırlı olalıildiğini sordum; daima insanların emrine amadeydi. Saatlerce ııı s;ınları nasıl kabul ettiğini, onları dinlediğini gözlemlediğimi

,ıııbttım. Her biri onun dikkatini, onun zamanını istiyordu.

Swami, onunla ilişkimde son derece belirleyici olan bir cümle

'ıt tyledi: "Benim artık zamana ihtiyacım yok. Yapmak istediğim

lıı·r şeyi yaptım. Geriye kalan zaman, insanların zamanı. Sen de

· ılıip olduğun zamanı başkalarına adayabileceğin yaşa yaklaş

. .

ııı.ıktasın."

Tanrım, bunu ne çok isterdim. Ama bundan o kadar uzaktım

ld ...

Sonra ekledi: "Göreceksin, senin için de böyle olacak. Bu bir

ıııatematik sorunudur. Artık bütünlüğün sen olduğunu hissetti

P,lnde, tam olduğunu bildiğinde, kimse senden bir şey çalamaz."

O bana bunu öğretebilir miydi? İşte o zaman gerçekten "öğ

ıl'tmenimi" bulmuş olurdum!

Huzurun dışımızda değil, içimizde aranmasıyla ilgili bir şeylt•r daha söyledi ve ekledi: "Akşama. Bu akşam müzik dersinden

[illegible]onra buluşalım."

Dışarı çıktığımda, toplantı odasının hınca hınç dolmuş ol-

duğunu gördüm. Hafta sonuydu ve pek çok Hintli aile lıı ıı .ıı •
kilometrelerce yolu aşarak gelmişlerdi. Hepsi benim gitıı ıı•ıı ıı
sevinmişti, ama Swami ile bunca zaman baş başa kalabilı•ıı lıı ı
yabancının kim olduğunu da merak ediyorlardı.
Akşam yoga kursundan arkadaşlarımın bungalovlarına dıı ıı
melerini bekledikten sonra, sessizce odamdan ayrılıp onıı ıı ,.,,
nına gittim. Çamlık, kurbağa ve ağustos böceklerinin sesiylı• ı, ıı ı
lıyordu. Sınavı geçip geçmediğimi öğrenmek için oraya gid lvı ıı
olmam düşüncesi beni güldürüyordu.
Ayakkabılarımı çıkartıp merdivenin altına bıraktığımda, lı, ı
ride benden başkasının olmadığını gördüm. Koltuğunda otıı ı ıı ı
.
Swami yalnızdı. Elindeki bir tomar kağıdı okumakla meşguldıı
Beni görünce, "Mükemmel. Mükemmel. Bu, harika bir harıı ,ı
dedi ve bütün hayatımın yıl b□. yıl gezegenlerle ilişkisine ı.:ıı ı ı
belgelenmiş olduğu bilgisayar çıktılarını gösterdi. Gülümsüyıı ı
du. Bana "iyi haberi" vermekten mutluydu. "Senin doğumuıı ıl.ı
hiç gölge yok. Önceki hayatlarının ağırlığını yüklenmeden dıı j\
muşsun ve bu seni ruhsal hayata son derece uygun koşull.ıı ,,
sokmuş. Ruhsal bir rehber bile olabilirsin. Her şey yerli ycrlıı ı
oturuyor. Zaten maddi hedefler için hiçbir şey yapmamışsın vı

şimdi kesin özgürleşmeyi izleyebilirsin."

Pek heyecanlanmıştı. Elindeki kağıtların bir arkasına, lııı

önüne bakıyor; kararlarımın öyküsünü, hayatımın, hastalığıııııı

dönemeçlerini inceliyordu. Söylediklerini dikkate almak, not ıııı

mak istemedim. 2006 Mart ayına kadar iyi olacağımı, belki dı• ıı

zaman bile ölmeyeceğimi söyledi. Bu tarihi bile dikkate almaııı,ı

ya çalıştım. Birkaç ay sonra Hindistan'daki aşramında başlaya""

ğım Vedanta kursunda beni bekleyenleri duymayı yeğliyorduııı

Swami'nin bungalovundan çıktığımda, gece ay ışığıyla aydııı

lanmıştı ve yatağıma dönmeden önce, iki otoyol arasındaki çaııı

lıkta uzun bir yürüyüş yaptım.

Mııııtarlar diyarında

l ıı azından uzaktan bakınca kaçırmak istemeyeceğim türden

l ılı iiyküydü. Hong Kong'da yaşayan Çinli, yaşlı bir milyarder, öl

ııll'ılen önce bütün zenginliğini insanlığın yararına kullanmaya,

ı ııılara sıra dışı bir armağan vermeye karar vermişti. Bu, kansere

lı.ırı geliştirilecek bir tedaviydi.

Yıllarca süren araştırmalar ve denemelerden sonra ilaç hazır

ı ılıııuştu. Söz konusu olan, Çinlilerin her zaman mucizevi diye

ı ı l l l'lendirdikleri, antik dönemlerden beri Sekiz Ölümsüzler gibi

ılı·işik tanrıların imgelerinde kullanılan bir mantardı.

l lomeopatım Ateşyiyen'e mantarlar konusunda ne düşündü

ıııı ııü soran bir mektup yazdım; yanıtı olumlu oldu.

"İlgilen onunla. Büyüleyici bir konu," dedi bana. "Tam anla

ııı ıyla gerçek bir sebze sayılmayan, elbette hayvan da olmayan

ııı.ıntarın başlı başına kendine ait bir krallığı vardır. Mantar düny,ısının, yüzyıllardır tedavi edici bir niteliği olduğu bilinir. Kaldı ld, her mantarın kendi kişilik özelliği, niteliği vardır. İlk penisili

ıı ıı ı bir mantardan elde edildiğini de unutma."

İkinci vatanım sayabileceğim Hong Kong'da, geçmişte sekiz

yıl yaşadım. Orada pek çok tanıdığım, arkadaşım vardı ama üll<ı•ye ayak basınca yalnızca mantar konusunda yoğunlaşmaya,

ı·ri kalanıyla ilgilenmemeye karar verdim. Kimseye telefon et

ıı ıedim; Muhabirler Kulübü olan FCC'ye gitmedim. Hong Kong

1 1 ıı iversitesi'ne bağlı olan ve gelip geçen uzmanların kaldığı

ı ı ıekanda bir oda kiraladım. Burası, kentin diğerlerine göre en

az değişiklik gösteren bölgesiydi ve eski Hong Kong'un roııı ıı ıı ıı

atmosferinden bir şeyler taşıyordu; Aşk Harika Bir Şeydir 1 1 1 1 1 1 1

nin yansıttığı dokuyu burada hala gözlemlemek mümkündıı

Ertesi sabah daha güneş doğmadan, Peak'e doğru uzaıı.ıı ı ' "

kuşların bulunduğu mahallem, huzurlu, yaşlı Çinlilerle dolı ıı.ıı '

başladı; bu kadın ve erkekler, tai çi çuan'ın yani gölgelerll'

,

şın değişik formlarında beden ve ruh için jimnastiğin en lyhlıı1
bulduklarına inananlardı. Günün en büyük huzur anıydı.
Milyarderle buluşmam kolay oldu. Beni, adanın ticari ıı1 .. 1 1 ..
zindeki Central'de bulunan ofisinde kabul etti. Odası bir kı·?l·1ıı1
çilehanesi gibi çıplaktı, milyarderlerin genellikle karşı koy.ıı11,ı
dıkları o tumturaklı süslerden eser yoktu. Seksenli yaşlanl.ılı ı
uzun boylu ve zayıf Çinlinin, sıradan ama samimi bir yüzü v.ıı ılı
Ağzımdan çıkmamış olan }Jir itirazı yanıtlamak istern•slıı•
"Biz para kazanmak değil, yalnızca insanları şifalandırmak ı-.ı ı
yoruz," dedi. "Hayat, baştan başa bir alma ve verme oyunıı1lıı1
Ben toplumdan çok fazla aldım. Şimdi de, bu dünyadan ayrılıı1.ı
dan önce, verme zamanım geldi."
Onu konuşturdum, "toplumdan aldım" dediği konunun .ıı
rıntılarını sordum; öğrendiklerim mantar öyküsünü daha ıl.ı
zenginleştirdi. Milyarder Çinli, Yangtze deltasının en yoksul kıı1·
!erinden birinde doğmuştu; Çin, o dönemde savaşan beylı·ı lıı
kanları ve çatışmalarıyla çalkalanıyordu. Japon işgali sırasıı1ıl.ı
Şangay'da büyümüştü. İkinci Dünya Savaşı ve sonra da iç sav.ı•ı
sırasında orada çalışmıştı. Öteki milyonlarca Çinli gibi, onun ıl.ı
bütün varoluşu, ayakta kalabilmek için verilen bir savaş olar.ılı
yaşanmıştı.
O, şanslı çıkmıştı. İlk parasını, tekstil endüstrisinde kullanıl.ıı1

dikiş makineleri için Almanya'dan iğne ithal ederek kazanırn·1

tı. İşi büyütünce, makinelerin kendilerini getirtmeye başlamı<?>t ı

1949 yılında Mao'nun komünist ordusunun ilerlemeye başlanı.ı

sıyla, yanına hemen hemen hiçbir şey alamadan Hong KonJ.('.ı

388

:

"""· ıtıış ve bütün dikkatini geleceğinin parlak olduğunu düşün

.ıtı<?>:ıi iki ürün üzerine yoğunlaştırmıştı. Bunlar deterjan ve hazır

, .. ıtıriye idi. Özellikle de bu şehriyeler sayesinde büyük bir servet

1 •• 11 ınmıştı.

.•

Yaşlı milyarderin ruhunda bir sahtekar değil, tüccar yatıyordu.

M.ıtıtardan söz ederken, ona bunca değişik kanser tipi varken ve

lıı•ı lıiri değişik bir tedaviye yanıt verirken; nasıl olup da tek bir

111.ıtıtarla hepsine yanıt verebildiğini sordum. Verdiği cevap son

·lı·ıl'ce netti. Hayır, mantardan elde edilen öz, tam ve gerçek bir te

ıl.ıvi değildi. Sadece insanın bağışıklık sistemini güçlendiren, ışın

ı·.ı da ilaç tedavisi sırasında alınması çok yararlı olan bir özdü.

Anlayacağınız, mucizevi tedavi öyküsünün balonu biraz yahıtıdan inceleyince sönüvermişti. Yine de ihtiyarın bana her şeyi

"" baştan anlatmasına izin verince, sonunda ilginç bir öyküyle

h.ır<?>ılaştım. Milyarder, bu ilaç konusunda şehriyeler kadar heye

, . ı ı ı duymuştu. Eninde sonunda ikisi de insanlığın yararına olan

ıtıtiinlerdi.

Mantar özü, paralel giderken rastlantı sonucu yolları kesişen

ı h ı öykünün buluşma noktası olmuştu. Bunlardan biri, kişisel
111.ırak onu ilgilendiriyordu.
Seksenli yılların ortasında, Hong Kong'un bir başka tycoon'u
1 11.ın en yakın arkadaşının kızı hastalanır. Onu dünyanın pek çok
lı.ıstanesine götürürler ama teşhis hep aynıdır: İyileşmesi müm-
111 1 11 olmayan bir lösemi. Bizim milyarderin içi rahat etmez ve
.ırkadaşına, yardım etmek için elinden geleni yapacağını söyler.
l l lıılerce yıllık geleneksel Çin tıbbının engin suları içinde unutul
ıııuş bile olsa bir çare bulunacağına; lösemi gibi bir hastalığa iyi
w·lecek bir ot, bir bitki bulup bunu Batı tıbbıyla geliştireceğine
ı ııanır. Bazı uzmanları Çin'e gönderir, kendi de bu araştırmaların
lı.ızılarına bizzat katılır, ama hiçbir şey bulamaz.
Hemen hemen aynı dönemde Şangay'da bir başka olay yaşan
ı ııaktadır. Üniversite profesörü olan yaşlı bir biyolog, parti üyele-
389
rinin kabul edildiği bir hastanede böbrek taşları yüzündeıı lı•ıl.ı
vi görmektedir. Odalar iki yataklı olduğundan, yanındaki yal ,ılı ı ı
komünist sistemin çok üst düzeyden bir sorumlusu kansı·ıı lı ı•
yatmaktadır. Bu hasta, biyoloğa hastalığının tek çaresinin japı ııı
)arın elinde olduğunu söyler. Onlar özgün olarak Çin'de yl'l l·lı "
bir mantardan yararlanarak kansere çare olacak bir ilaç gı•li•lı ıı
mişlerdir, ama üretim hem çok kısıtlı olarak yapılmakta hl'ııı ılı
formülü gizli tutulmaktadır. Bir Çin mantarı mı? Ama hangbl .'
Hastaneden çıkan biyolog, bu mantarı belirlemek için ?·.ılı·ı

maya koyulur. Çin' de bin üç yüzün üstünde mantar türü voıı ılıı
Doğru olanı belirleyebilmek için yıllar süren araştırmalar y.qı
mak, bunun için bir servet harcamak gereklidir. Biyolog, ünlvı•ı
sitesine, Şangay hükümetine, Pekin'deki merkeze yazılar yarn
ama ona kulak asan olmaz; para bulamaz. Derken, bu projı·.ıııı
duyan Hong Konglu milyarderle tanışır ve kahramanımız sı·ı·\11'
tini biyoloğun hizmetine sunar.
Sonuçlar ortaya çıkmakta gecikmez. Kansere karşı maddı·ı· ı
en yüksek oranda içeren mantar belirlenir. Bu, Yun Zhi, yani llıı
lutlar Mantarı'dır. Çözümü bulduğuna inanan milyarder, başl.ııı
gıç olarak ilk özü çıkartmasını söyler; bunu arkadaşının kızıı ı.ı
verir. Artık başka hiçbir umudu kalmamış olan kız bu özü alıııı .ı
bir mucize olur ve yaşar.
Bunun üzerine milyarder ve biyolog, bu öze bilimsel bir ıı ı.ı
nılırlık kazandırmak için uzun süreli bir projeye girişirler vıı
ilacı büyük ölçüde üretip insanlığın hizmetine sunmaya kal'.ıı
verirler.
Benimle konuşan yaşlı adam, bu girişimin insani hedefi üzı•
rinde sıklıkla durdu; ama on beş yıldan bu yana süren Bulutl;ıı
Mantarı projesinde ulusalcılık bileşeninin de önemli bir yı·ı ı
olduğu belliydi. Hem milyarder hem de biyolog, binlerce yıllılı
geleneksel Çin tıbbının Batı etkisi yüzünden büyük bir ezikllh
yaşadığının, bu kanser ilacı sayesinde geleneğe yeniden can vı·

ııı ı nı r kazandıracaklarının farkındaydılar.

l 800'lü yılların sonunda, Çin'e yabancı misyonerler akın etti.

Hıickefeller gibi büyük Amerikan kuruluşları, hem Pekin' de hem

ılı· başka kentlerde, tamamen kendilerine ait hastaneler kurdu-

1.ır ve geleneksel tıbbı kısa sürede marjinal bir hale sokmayı ba

·1.ırdılar. Çin'in seçkin sınıfi Batılı doktorların bağımlısı oldu ve

ı lı ia ng Kaishek hükümeti, yerel tıbbı çok ilkel bulduğunu açık-

1.ıyarak resmen yasakladı. Geleneksel tıbbı yeniden keşfeden ise

M.ıo oldu; en yalın ve unutulmaz ifadelerinden biriyle, bu alanda

ıl.ı Çin'in "kendine ait iki ayağı üzerinde" yürümesi gerektiğini

•,ı ıyledi.

Yüz elli yıl boyunca sömürge olarak kalan Hong Kong'da,

ı ı·smi tıp ilk başlardan beri İngiliz üniversitelerinden çıkmış

doktorların elinde olmuştu ve Bulutlar Mantarı projesi aynı za

ıııanda "sömürülmüş" olanların araştırmalarına ve çalışmaları-

11.ı da prestij kazandırma arzusunu yansıtıyordu. Yaşlı milyarder

l ııı gereksinimi güçlü bir biçimde hissediyordu, bir başka küçük

.ııııa önemli projesini bana anlatması da boşuna değildi. Tang

l ı.ınedanının bazı şiirlerini besteletmek istiyordu; böylece gençll'ı karaoke barlarda geçirdikleri gecelerde daha özlü ve daha ı,:inli bir şeyler dinleyebilirlerdi.

Besbelli ki, yaşlı adam, hem Çin' deki hem de Hong Kong'daki

gidişattan memnun değildi. Onun kendi iş dünyası da bu gidişten

l'l kilenmişti. Kahramanımız, bulmuş olduğu özü korumak için

l ı i r Sağlık Derneği kurmuş ve ürünün tekel hakkını resmi olarak

oraya vermişti. Onun korktuğu, para hırsı peşindeki insanların

ılzü önce istifleyerek, sonra da sulandırarak bollaştırmaları ve

ıırünü ucuza piyasaya sürmeleriydi. Şu anda bu ürünü ele geçirmenin tek yöntemi, derneğe üye olmak -şimdiye dek 20 bin kişi iiye olmuştu- ve böylece satın almaktı.

Dernek aynı zamanda, Batı tıbbının zor ya da olanaksız olarak saptadığı olgularla ilgilenmek üzere üç ayrı merkez açmıştı.

391

Gücü olmayanların ücretsiz muayene olabildikleri merkezlı·ı ı

işletebilmek için yaşlı adam, Pekin'de iyi bir geleneksel dol<lııı

aramıştı, ama onu bulması hiç de kolay olmamıştı. Çin'de lıllı•

herkesin para hırsına kapılmış olması yüzünden yaşlı adam klııı

selere güven duyamaz olmuştu. İki sene eğitim alıp akupunkıııı

uzmanı olarak ortaya çıkanlar vardı, oysa bir zamanlar, an".114

onlarca yıllık deneyimden sonra bu unvan hak edilebilirdi. Dol4

tarlara gelince, pek çoğunun çift uzmanlığı vardı, ama onlar ıl.ı

geleneksel tıbbı bir keşiş sabrı ile yeniden öğrenmeye yanaşıııı

yorlardı. Ne var ki, yaşlı adam talihliydi. Pekin'de eski sish'ııı

de eğitim görmüş bir hanım bulmuştu ve onu iki yıllığına HoııH

Kong'a getirtmişti. Hastaları muayene eden ve her vakaya ne l<.ı

dar mantar özü verileceğine karar veren işte oydu.

Benim mantarla ilgim son derece kişisel olduğu için, bu lı.ı

nımdan bir randevu alabilmek istediğimi söyledim. Yaşlı adaııı

ne demek istediğimi anladı. O da her gün belli bir doz kullanıyoı

du. Bana ertesi gün için bir randevu saptayacaktı.

Vedalaşmamızdan önce sekreterini çağırdı, beni derneğe üyı•

yaptı. Elimdeki belgeyle özü satın alabilmekte önceliğim ve yil1

de onluk bir indirimim olacaktı.

Sekreterin tarifine göre, Sağlık Derneği'nin ana merkezi, Tsını<unk>.

hatsui metro durağının birkaç adım ötesindeydi. Bu nedeıılı•

kendimi bu modern ama pek sevmediğim araca teslim ettlrıı.

Star Ferry vapurlarından birine binip temiz ve rüzgarlı havad.ı

yolculuk yapmak yerine, birkaç dakika içinde Hong Kong adasıy

la ana kara arasındaki körfezi su altından aştım.

İster Çinli olsun, ister yabancı, benim kuşağım için, beyaz y;ı

kalı mavi üniforma giyen denizcileriyle, oturma yerlerinin sırl ı

gidiş yönüne doğru ayarlanabilen koltuklarıyla siyah-yeşil 51111

Ferry vapurları, okyanus kokusu, körfez ve yelkenliler mam<unk>a

ı .ısı, eski İ ngiliz sömürgesinin kaybolmuş büyüsünün simge

ı olarak kalacaktır. Onun yerini alan metro, elbette daha hızlı

..

vı· yararlıdır, ama eninde sonunda bir metrodur; boğucu, doğa

kokularından, dünya manzaralarından yoksun bu araç, insanoğlııııun hayatını iyileştirme yolunda attığı adımlarla aslında onu ıı.ısıl daha da sefilleştirdiğinin örneklerinden biridir.

Hong Kong metrosu öyle mükemmeldir ki, suyun altından gi

ılPrken bile cep telefonları sinyal alabilir; bu nedenle çevremdeld herkesin cep telefonlarının çalması beni pek güldürdü. Sanki cığleden sonra ikide metroda değil, gece yarısı ağustos böcekle

ı·l ıı in kaynadığı bir ormandaydım.

Sekreter bana 82 merdiveninden çıkarsam, yapıyı karşımda

Doktor hanım, sosyalist Çin'in ürünlerinden biriydi. Son iinııı

terinden biri. Sade, makyajsız, yuvarlak başlı, kısa ve kır sa·lı lı.ı

mm, bembeyaz ve kolalı önlüğünün altına siyah pantolon ve lılııı

lıardak çorba, bir euro karşılığına satılıyordu. Karın doyurucu,

lıesleyici, basurlara şifa verici, hatta her Çin yemeği gibi afrodizvak olan bir tas yemek için bu para çok sayılmazdı.

Derneğin bulunduğu yapı, yolun karşı tarafındaydı. Minicik

lıir asansörle beşinci kata çıktım. Milyarderin sekreteri, beni

doktor Li Ping Hanım'la tanıştırmak üzere orada bekliyordu.

ıı.ıak için orada acı ·çekmelerini artık çok yakışıksız buluyordum.

ı;elip geçenler içiyor, parasını ödüyor ve yürüyüp gidiyordu. Bir

lıir bardak içinde, isteyenlere satılan çorbanın reklamını yap

ı ıı ın ve şimdi bu zavallı hayvancıkların, zaten kaynamakta olan

ıılı•memiş; köpek, yılan ve hatta Yunnan ziyaretimde karıncayivı·n bile yemiştim. İnsan, hayat sürecinde nasıl da değişiyor!

Hindistan' da uzun yıllar yaşadıktan sonra vejetaryen olmuş

ıı'bileceğini öğrenmiştim ve onlara öykünerek hiçbir şeye hayır

... ıllanan üç kocaman kaplumbağa oldu; canlıydılar ve Çin ilaçları

· ıtan dükkanın girişindeki kazanın tepesinde asılıydılar.

. .

giymişti. Öğrenciyken Mao'nun mavi üniformasını giyip saçl;ıı 1111
örmüş olmalıydı. Hesaba göre yaşı tutuyordu. Elli yaşlarındaydı
demek ki Kültür Devrimi sırasında "küçük kırmızı şeytan" ııl.ı
rak, Pekin'in Geleneksel Çin Tıbbı Okulu'nda eğitim almıştı; llıı
yük Yönetici zamanında sadece inançlı komünistler ve çalı<?>l<.ııı
gençler bu okullara kabul ediliyordu. Doktor hanımın göriiııı ıı
sü, o dünyanın davranış ve yalınlığının izlerini taşıyordu. Yüzıll•
parmağında altın bir alyans, bileğinde saat taşıyordu ama o ıl.ı
bir mücevher değil, sade bir saatti.
Beni küçük bir odada muayene etti. Odanın camla bölünıııı·ı
arka kısmında üç genç kızın kesip havanda dövdüğü ot ve kalıııh
tarın baygın kokusu bütün mekana hoş bir hava vermişti.
İki tabureye karşılıklı oturduk. Böyle yakın oturuşumuzı Lı
sanki bedenlerimizin iletişim kurması beklenir gibiydi. Dol<lııı
bana yolunda gitmeyenin ne olduğunu ve kendimi nasıl hissf'I
tiğimi sordu. Söylediğim her şeyi not aldı. İlaç ve ışın tedavhı
ne nasıl tepki verdiğimle yakından ilgileniyordu. Ateşim çıkıııı·l
mıydı, kaşıntım ve kusmam olmuş muydu? Derimde döküntiılı·ı
belirmiş miydi? Sonra sağ elimi aldı, avcum yukarıya bakar.ılı
şekilde dizlerinin üstüne koydu ve bir büyüteçle her ayrını ıvı
dikkatle inceledi.
Beni rahatlatmak için, "Merak etmeyin, el falınıza bakmıyıı
rum," dedi. "Bedende oluşan her değişim, ellerde de bir deği<?>iııı
yaratır."

"Ellerde mi?"

"Evet. Şuraya bakın." Bir raptiyeyle işaret parmağımla hay.ıı

çizgim arasındaki tepeciği işaret etti. "Bakın. Minik tofu' küplı·ı ı

Soya fasulyesi ile yapılan bir tür hamuı:

•

394

ııılıi şekiller var. Bu, sizin midenizin zayıf olduğunu gösterir."

Biraz daha baktıktan sonra bana hayat çizgimin bir üçgen

y.ıparak sona erdiğini gösterdi. "İşte, bu da böbreklerinizde bir

·,ı ıru n olduğuna işarettir."

Ona anlatmadığım bu ayrıntıyı söylemesi beni şaşırtmıştı.

' l l;ıngisi, sağ mı, sol mu?" diye sordum.

"Bunu bilemem. Sadece böbreklerinizde sorun olduğunu gö

ı ııyorum," dedi.

"İyi ama nasıl olur? Bu çizgiler ben doğduğumdan beri böyll'ler, oysa böbrek hastalığım yeni bir sorun," diyerek ayak dire

ıl l ın.

"El çizgilerinde yedi gün içinde ortaya çıkan değişimler olur;

ı l.ılıa yavaş oluşanlar da yedi ayda görünmeye başlar."

Sonra tekrar büyütecin altından, raptiyeyle göstererek şöylı· dedi: "Hayat çizgisi bu noktada bitseydi, hayatınızın hepsinin y.ı anıp bittiğini gösterirdi. Oysa çizgi devam ediyor; demek ki

ı l.ılıa yaşayacak uzun bir ömrünüz var. Evet, çok uzun."

Elimin tersini çevirdi, sırtına baktı ve koroner damarlarımla

ilgili bir sorunun gelişmeye başladığını söyledi. "Şimdilik önemli

lıır şey değil, üstelik Batı tarzı muayene ile ortaya çıkacak bir şey

ı lı· değil. Koroner damarlarınız sertleşmeye başlıyor."

İşaret parmağımda hiç görmediğim minicik bir siğil buldu.

" ! >işlerde bir sorun olunca, tek bir diş bile olsa, bu siğiller ortaya ı;ıkar."

Sonra nabzımı tuttu ve uzun süre yoğunlaştı. Nabız atışımın lı.ıfif olduğunu, bunun da benim çi'min' zayıflığını gösterdiği ıii anlattı. Dilime bakınca beyazlığın altında iki çatlak gördü ve l ı ı ın u da bir başka mide dengesizliğinin işareti olarak yorumladı. 'lonra uzun uzun kulaklarıma baktı ve kim bilir nasıl gördüyse, ıiıidemdeki kanın durgun olduğunu anladı.

Çi: Çince, enerji.

Sonra boynumu inceledi ve şöyle bir teşhis koydu: Genl'I cıl,ı rak iyiydim, ama çi'm zayıftı ve çözülebilecek bir dengesizllP,lıii vardı.

Ona göre, Batılı doktorların şimdiye dek yaptıkları doğnıyılıı Şimdi yapılacak iş, onların tedavisini Çin ilaçlarıyla bütünlt•ıiii•I• ti. Mantar özü bu iş için idealdi; bu, benim çi'mi yükseltebillı ılı Günde üç pastil alabilirdim ve yan etkisi olmadığı için bunıı yıl larca sürdürebilirdim.

Güzel Çin yazısıyla bana bir reçete hazırladı, eczacıya Vl'ı ı l ı Bütün muayene yarım saat sürmüştü. Bu muayene ve bir ay yı• tecek kadar ilaç için yüz yirmi euro karşılığı para ödedim.

Milyarderi birkaç kez daha gör.düm. Beni projesinde çalışan ılı ı

bilim adamıyla tanıştırdı. Her zaman olduğu gibi, her biriıdı•ıı
bir şeyler öğrendim ama yine de ilk düşüncem değişmedi; ıı ı.ıı ı
tar özü, özellikle uzaktan bakıldığında, iyi bir öyküydü. Y.ı·ilı
milyarder beni Şangaylı biyoloğun genç oğluyla da buluştuıdıı
ve o bana mantarla ilgili önemli bir şey anlattı. Bu, eski bir h.ıll·
öyküsüydü.

Bir zamanlar, güzel bir kadına dönüşmek isteyen beyaz lıı ı
yılan varmış, ama değişebilmesi için birinin ona aşık olması gı·
rekiyormuş ki, bu da çok zormuş. Günün birinde yılanı gören lılı
delikanlı onu yanına almış ve sevdiğini söylemiş. Sürüngen .ıı ı
sızın, olmak istediği güzel kadına dönüşmüş ve ikisi mutlu lıı ı
hayat sürmeye başlamış. Ne var ki, bu birlikteliği kıskanan lıı ı
Budist keşiş ikisini ayırmaya karar vermiş ve gezip dolaşıp yıl.ıı ı
kadının aslında şeytan olduğunu anlatmış.

Genç koca bir kazada ciddi biçimde yaralanınca da, keşiş, l<.ı
rısının onu öldürmek istediği söylentisini yaymış. Kadın unıı ıt
suzmuş, ama onu kurtarabilecek olan yalnızca kendisiymiş. ı ı.
göklerde mucizevi bir mantar yetiştiğini; Bulutlar Mantarı'ıı ıı ı

ıı .. r türlü derde deva olduğunu biliyormuş. Ama bir kadın olarak
gı ıklere çıkmasına olanak yokmuş. Kocasını öyle çok seviyormuş
ld eski haline dönmüş; sonra da gökler yılanı şimşek olup bulut-
ı.ırın arasına dalmış. Orada yetişen mucizevi mantarı ele geçirip

yı·ryüzüne dönmüş. Genç koca hemen iyileşmiş, mantar da yılan

lwlın sayesinde insanlığın hizmetinde üremeyi sürdürmüş.

Kıskançlığı daha da artan keşiş, kadına bir tuzak hazırlamış.

f lı ı u tutsak etmiş, bir dilenci sandığına kapatmış ve Hangzhou

lwntinde gömmüş. Kimse onu kurtarmasın diye de sandığın üze

ı l ııe bir pagoda yükseltmiş. Bu da sonra Lei Feng Pagodası ola

ı .ık ün kazanmış.

Yeşim İmparator, keşişin üzerine düşmeyen işlerle uğraştığını

vı· kıskançlığını haber alınca, tutuklanmasını emretmiş. Bunun

ıızerine keşiş, onu kimsenin bulamayacağı bir yere gizlenmiş;

pirinç tarlalarında yaşayan bir yengecin karnına girmiş. Sonsuza

ı l .. l< orada kalmış; öyle ki ondan nefret eden bütün Çinliler bugtin hala yengeç yerlerken, kabuğunun altına bakarlar. Oradaki l ' I parçası kaldırılınca, ihtiyar keşişi andıran minicik bir çıkıntı

f:orülür.'

Kahinler ve falcılarla ilgilendiğim dönemde; Hong Kong'da

lıorsa ajanı olan bir Çinli ile tanışmıştım. Bana insanların yüz

ı, izgilerine bakarak kaderlerini nasıl okuyabileceğimi öğretmiş

ı ı. Bilgisayarımda telefon numarasını bulunca aramaya karar

Vl'rdim. Onu yeniden bulduğumda şaşkınlıkla gördüm ki o da

.ııtık fizyonomilerle değil, kanser tedavisiyle ilgileniyordu.

Milyarderin mantarı hakkında ne düşündüğünü sordum.

Bundan söz edildiğini duymuştu. "Pek çok ilaçtan biri," dedi.

Sonra, Mongkok mahallesindeki çiçek ve ot pazarında buluş-

1 9 24 yılında ünlü Hangzhou Pagodası yıkıldı ve Şangaylı büyük yazar Lu

Xun, ninesinden dinlediği bu efsaneyi anımsayarak bir makale yazdı. Yılan

kadının nihayet özgürlüğüne kavuştuğunu, kötü keşişin yengecin karnında sonsuza dek kalacağını anlattı.

397

mamızı, orada dolaşmamızı önerdi. Çok aydınlatıcı bir deıı ı·vıı ıı oldu. Her adımda bir satıcı, bana Çin' den gelen ve şu ya da hıı lı.ı,, talığı iyi etmeye yarayan bir ot uzatıyordu. Ağırlıklı olarak giıl •.,ı tan bir adam, küçük, plastik bir saksıda, mısır koçanına benzı•yıı ıı yeşil saçakları olan bir bitki satıyordu ve bunun şeker hastalıp,ıı ı.ı birebir olduğunu söylüyordu. Bir başkası küçük, kara, parlak, .ıı ıı ı·ı boynuzlu tohumlar satıyor, "Bunlar akciğer kanserine iyi gdıı diyordu. Bir başkasının da bal peteği biçiminde yuvarlak killdı•ı ı vardı ve söylediğine göre meme kanserine devaydı. Adam, hıı l ıı t kinin sadece çağlayanlara yakın yerlerde yetiştiğini söylüyordıı Arkadaşımın görmemi istediği acayip şey; yarı solucan, y.ıı ı mantardı. Çince adının anlamı şuydu: "Kışın böcek, yazın ı ıı Çin'in dağlık bir bölgesinde, kışın soğuk aylarında, toprak ;ıll ıı'" uyumaya giren bir solucan türünün çevresinde büyüyen maıı ı .ıı solucanı sarıyor, onun etiyle besleniyor ve ilkbaharda koyu Y•"ıil yapraklar çıkartıyor. Arkadaşımın söylediğine göre, bu asalal< olıı şuma büyülü gözüyle bakılıyordu ve yapraklar böbrek kanserlıı ıı ıı en iyi ilacıydı. O da bu hastalıktan ameliyat olmuş, sonra antil< ı,.lıı tıbbı metinlerini incelemeye başlamış ve yüzyıllar önce bu lıı t h ı nin bütün böbrek hastalıkları için şifa olarak görüldüğünü öğn·ıı miş. Tek sorun, yaprakların fiyatıydı. Bir kilo yaprak bin Euro'ıl.ıı ı

daha pahalıydı. Etkili olması için de büyük miktarlarda alınıı,ı

sı gerekiyordu. O, günde elli grama gelmişti; otuz kadar bit l<il'I

güveç içinde, buharda pişiriyordu. Hem oluşan suyu içmek, lıı•ıı ı

bitkiyi yemek gerekiyordu. Söylediğine göre, ilk içişi korkun\· lılı

öksürük nöbeti izliyordu, çünkü '1\kciğerler temizleniyordu".

Şimdi çevresindeki pek çok arkadaşı bu bitkiden yararlaıı ı

yordu ve sırayla kendileri Çin' den getirtiyorlardı. Bitkinin Butlı.ıı ı

eyaletinde de yetiştiğini duymuşlardı, kraliyet ailesi de bunu 1\ ı

yordu ve işi sanayiye dökmeye heveslenen biri çıkmıştı.

398

M ilyarder Çinli bir akşam ailesiyle yemek yememi istedi ve beni

Wı·llington Caddesi'ndeki ünlü lokantalardan birine davet etti;

lı .ıpıda, yağları damlayan süt domuzlarının asılı olduğu, kaldı

ı ıı ıılardaki akvaryumlarda en iyi balık ve ıstakozların canlı ola

ı .ık sergilendiği, müşterinin yiyeceği balığı seçip sofraya öyle

l ı l l l rd uğu lokantalardan birine gidecektik.

Tevrat'ın, ilahi bir çağrıyla çoğalmaya teşvik ettiği insanoğlıı ıı ıı, etoburluk yönünde şiddete yönelttiğini söyleyenler bana ıı ore yanılıyorlar. Çinliler, Tevrat'ı okumadan da aynı zalimliği

'ıt"rgilemeyi bilmişlerdir ve binlerce yıldan bu yana her türlü

lı.ıyvana ince ince işkence ederek pişirdikleri yemekler, kültürlı·ı·inin bir parçası haline gelmiştir. Öyle ki, hiçbir rejim ve siyasi ıılı·oloji onların bu yaklaşımına el atmaya, karşı çıkmaya cüret

"ı lı·memiştir.

Suda yüzen güzel balıklara, kancalara takılı domuzcuklara

lı.ıkıyor; sefillik ve açlık bir yana, insanoğlunun etoburluk vah

·lı·t ini örtmek için her zaman ne tuhaf mazeretler uydurduğunu

ılıı[illegible]ünüyordum. Günümüz Batı dünyası, bugün hata her yıl milvoı ı larca tavuğun, kuzunun, domuzun, sığırın kıyımına bahane ı ıl.ırak protein ihtiyacını gösteriyor. Ya filler? Filler nereden pro

ıı·ıı ı alıyorlar acaba?

Bir arkadaşı Gandhi'yi, onun ve ailesinin uyguladığı sıkı veje-

1 . ı ryen beslenme tarzından vazgeçirebilmek için aynı gerekçeyi

ılı·ri sürmüştü. İ ngilizlerin az sayıda adamla milyonlarca Hintlııı ın egemenliğini ellerinde tutmalarını onların et yemelerine lı.ığlamıştı. Bu onları güçlü kılıyordu. Onlarla savaşmanın tek

volu, onlar gibi etobur olmaktı ... Bunun üzerine iki arkadaş, bir

.ı k[illegible]am nehir kıyısına giderler ve Gandhi, ailesinin ve kastının

ıı ı.ıncına ihanet ederek, hayatında ilk kez ağzına bir parça keçi

l ' I i atar. Ama çok kötü olur. Özyaşamöyküsünde anlattığı üzere,

l ' I i sindiremez ve uyumaya çalıştıkça, karnında, yediği keçinin

ıı ıı•lemesini duyar gibi olur.

Gandhi, bütün hayatı boyunca bir daha ete el sürmez, l ıı gıl

tere' deki öğrencilik yıllarında da et yemezse soğuğa dayaıı a ıı ı.ı

yacağını söyleyenlere rağmen o, inancından vazgeçmez.

Ben, kültürümün sonucu olarak kendi kendime vejetill'Y••ıı

olup olmadığımı hiç sormamıştım. Çocukken evimde et yı•ıı ıı·I·

normaldi, ama onu alacak paramız her zaman olmazdı. Evını lıılı

et yemeği pazarları pişerdi genellikle. Angela ve ben, 199'1 ı· ı

lında Hindistan'a geldiğimizde, ikimiz de etoburduk ve bir [illegible]111 ı

daha bu tutumumuzu sürdürdük.

Haftada bir gün, bir Müslüman Hintli kapımıza geliyor, saıı ıl ı

ğından çıkardığı kanlı sığır bonfilelerini, biftekleri satıyordu lıı11

Bir gün Alman fotoğrafçı arkadaşım Dieter, sokaktaki çöphiğııı
çevresine birikmiş plastik poşetleri, kağıt torbaları ve gazetl'lı·
ri yemeye niyetlenen inekleri gösterdi ve şöyle dedi: "İşte sı•ıııı
Müslümanın sattığı etler, bu ineklerin eti. Bunca basılı ka□ıdııı
üzerindeki kurşunu bir düşün!"
Son derece haklıydı. Her ne kadar Hinduların kutsal göziiylı
baktığı inekleri kesme hakkını kendinde bulsa bile, bizim Mıı"
lümanın kurbanlarını atlatacağı yeşil çayırları yoktu; kapııııı.ı
gelen etler sokakta çöp yiyen ineklerden elde ediliyordu.
İşte işaret bu oldu. Zaman geçtikçe, onları artık bir yiyl'ı ı•I·
olarak görmemeye, hayvanlara eskisinden farklı bakmaya, oıı
!arın da dünya canlılarını oluşturan hayatın bir parçası olduld.ı
rını düşünmeye başladım. Artık tek bir biftek görmek bile lıı·ıı ı
tiksindiriyor, pişen et kokusu midemi bulandırıyor ve insaıı o□
!unun sadece öldürmek ve yemek için bir hayvanı yetiştırııı l'iı
düşüncesi kalbimi yaralıyor.
Biz insanlar, hayvanları öldürmek için yetiştirirken, birbil'lı•
rininkini ısırmasınlar diye domuzların kuyruklarını, tavuklanıı
gagalarını kesiyoruz, çünkü tutuldukları yerde hareket etme l<.ı
biliyetleri olmadığı için deliren hayvanlar, yanındakilere saldı ı.ı
bilir; bu, hayvan yetiştiricisi insanın mantığıdır ama işte maıı ı ı

1 \ 1 1 1 barbarlığı diye de buna denir.
"Ama sebze de canlıdır!" İnatçı etobur arkadaşlarımdan bu

·.ı ızü sık sık duyarım; sanki bir domates kopartmak onun canını,

lı.ılası kesilen bir tavuk gibi acıtırmış ya da bir koyun budu, tıpkı

l.ılıana gibi toprağa yeniden dikilebilirmiş sanıyorlar herhalde.

'.ı·lızeler yenmek için varlar. Hayvanlar değil. İ nsan için en doğal

l ıı·sin, toprağın ve güneşin ürettiğidir.

Lokantanın önünde bekliyordum, ama milyarder bir türlı ı r-:elmiyordu. Domuzcuklara bakıyor, bunları yiyecek kişilere

.,.ı ı ııu sorabilmek istediğimi düşünüyordum: "Bir mezbahadan

v.ıyılan çığlıkları hiç duydunuz mu?" Bir dilim bifteğe girişme

ı lı·ıı önce herkesin o çığlıkları duyabilmesini isterdim. O etin her

lıııcresinde şiddetin korkusu, ölmekte olan hayvanın son anda

hissettiği korkunun zehiri vardır. Herkes gibi, bulabildiğinde et

v ıyen büyükannem, yeni kesilmiş etin yenmemesi gerektiğini

""ylerdi. Eti bekletmek gerekirdi. Acaba neden? Belki de onun

ı<? l l ı i yaşlılar, başkalarının can çekişmesini mideye indirmenin in

ı ııa dokunduğunu biliyorlardı. Çünkü bizim bir örtmece ile "et"

. . .

ı l ıye nitelediğimiz, nihayetinde, ceset parçalarıdır; ölmüş daha

doğrusu öldürülmüş hayvanların)eşleridir. İnsan kendi midesini

ııf'den bir mezarlığa dönüştürür ki?

Angela karşısına çıkarsa, et yemeyi sürdürüyor. Benim için

"" bu artık olanaksızdır. Artık sokakta dolaşan ineklerin kurşun

vııklü etlerini yemem söz konusu olmadığı için, bu, sağlık konusu

ı ılıııaktan çıkmış, ahlaki bir olay halini almıştır. İşte bu da şidde

ı ı · karşı koymak yolunda atılmış küçük bir adımdır. Bu eylemin

.ıdı, başka canlıları yememeye karar vermektir.

Bir süre sonra milyarder, iki kızı ve öteki konuklarıyla geldi;
I H' ıı im, zavallı balıkların serin suda bir süre daha yüzebilmeleri
ı ﷺ i n yaptığım yararsız ve yalnız savunmam bitmişti.

Restoranın müdürü bizi karşıladı, geniş ve yuvarlak masanın
k ı ı rulu olduğu özel bir odaya aldı, Müdürün kulağına vejetaryen

olduğumu fısıldadım. Buna alışıktı; merak etmememi söyll'ıll

Yerimize oturunca milyarderin yanıma oturan kızı hazırlaııııı•ı
olan sofranın ﷺüslerini beğenmemiş olmalı ki, fildişi çubuklanı vı
porselen kaşıkların yanına iki de cep telefonu yerleştirdi ve buııl.ıı
zaman zaman bizim sohbetimize eşlik ettiler. İhtiyarın da hl'ıılııı
gibi bu durumdan hoşnut olmadığını fark ettim, ama o da bılı ıııı
zenginliğine karşın bu zararlı dalgayı önlemekte başarısızdı.

Yaşlı adam bana, bir sonraki gün Hong Kong'daki komiiııı-.ı
Çin'in ticari merkezlerinden birinde ilk geleneksel tıp fuarıııııı
açılacağını müjdeledi. Oraya gidip bir göz atmamı önerdi aııı.ı
her zaman saf olmayan ve denenmemiş ürünlerle karşıla ﷺııı.ı
olasılığım olduğunu da hatırlattı.

Fuara gittim. Aydınlık ve büyük bir salonda sıra sıra dizilıııı·1
standlarda, partinin dönüşüm ﷺ uğramış kadroları, bazıları pı•I•
beceriksizce, bazıları da Şangaylı genç yuppiler olarak dikiliyııı
lardı; Kurtuluş Ordusu'nun subayları ise silahlı kuvvetlerin yı·ııı
ecza ürünlerini ve başka ticari örneklerini sergiliyorlardı. Salıııı

bütünüyle, Çin'in bugün gelmiş olduğu noktayı özetliyordu: 1 ·1

bitirici, pratik ve yaşlı milyarderin kulağıma fısıldadığı üzen., .ıı

güvenilir ...

Bir saat içinde ceplerim kartvizitlerle ve pek çok değişik 11.ı

cm eşantiyonu ile dolmuştu bile; ilaçların büyük çoğunluğu ılıı

hedefe yönelikti: Kansere şifa olmak ve erkek cinsel gücünü aı ı

tırmak.

O salonda bulunan tek yabancı olduğumu düşünüyordum lıı.

ne var ne yok toplamaya çalışan bir başka Batılı gördüm. Baıı.ı

Çin ilaçları konusunda uzman olduğunu, bir İngiliz üniversilı·

sinde öğretmenlik yaptığını söyledi ama bence büyük bir Baı ılı

ilaç firmasının casusu olarak büyük bir balık avlamak amacıyl.ı

buraya gelmiş biriydi.

Bir süre konuştuktan sonra ona Çinlilerin Batı tıbbına yal<ııı

bir kanser ilacı geliştirip geliştirmediklerini sordum.

"Hayır. Hiçbir şey yok," dedi ve ekledi: "Çok iyi yardımcı ilaç-

1.ır var."

Fuardan ayrılırken yakındaki bir binadan oğul oğul çıkan bir

ı.ırı p Çinli gördüm ama bunlar fuardaki tiplere hiç benzemiyorlardı. Solgun, sıska ve bir biçimde kafaları karışık görünüyorlardı.

Kendimi tutamayarak "Siz de kimsiniz?" deyiverdim.

"Falun Gang. Falun Gang," dediler koro halinde.

İki gün süren ve "deneyimlerin paylaşılmasını amaçlayan"

ıluslararası bir toplantıdan çıkıyorlardı.

Fa/un Gong'un mistik bir hareket olduğunu, Kuzeydoğu Çin' de

l.i Hongzhi adında eski bir komünist tarafından 1992 yılında

lrnrulduğunu okumuştum; şimdiden ülke çapında milyonlarca

ıııiiridi olmuştu. Pekin hükümetinin onları hedef tahtası haline

v,ı·t i rdiğini, baskı uyguladığını, müritleri önce "yasadışı örgüt",

"ııııra da "şeytani bir tarikat"a üye olmakla suçladığını, binler

ı ı•sinin tutuklandığını, pek çoğunun işkence gördüğünü, öldü

ı ııldüğünü, tımarhanelerde yok edildiklerini biliyordum, ama

ıııılarla doğrudan bir ilişkim olmamıştı. İçlerinden bazılarıyla

lwııuşmak istediğimi söyledim.

Ertesi sabah Kowloon Parkı'na gidip onlarla "jimnastik yap

ııı.ıını" söylediler.

Üniversitedeki odamdan çıktığımda saat beş buçuktu. Kaplı.ıranlıktı ama bedensel alıştırmalarını yapmak için tepeye yü

ı ı ıyenlerin sesleri, gülüşmeleri çalınıyordu kulağıma. Seherin bu

v,ıızel insanları, başlamak üzere olan günün kalabalığına karışıp

f:ııleceklerdi.

Bir taksi ile metro durağına gittim; metro önce toprağın, son

ı . ı denizin altından geçerek on beş dakikada Kowloon Parkı'na

ııLıştırdı beni. Fa/un Gong müritleri, büyük çiçek saksılarının ol

ılıığu geniş bir alanda toplaşıyorlardı. Bir kenarda durup onları

ı:ıızledim. Geliyorlar, ayakkabılarını çıkartıyorlar, yere plastik bir

ı ırtü, gazete seriyorlar, lotus pozisyonunda oturuyor ve gözlerini

yumup konsantre oluyorlardı.

Muhtemelen gruptan sorumlu olan bir kadın, çiçek saksıl.ı rından birinin üzerine bir teyp koydu. Çalan Çin müziğinin .ıı dından, yavaş ve ikna edici bir ses hareketleri yönetiyordu. l\,ı dm benim varlığımı fark etti, beni de gruba aldı ve önce ayal< t .ı sonra, oturarak yapılan hareketleri öğretmeye başladı. Çi """""" hareketlerine çok benziyorlardı; eller önce başın, sonra gözlı·ı ıı ı en son da karnın önünde hayali dünya topunu taşıyorlardı.

Alıştırmalar yarım saatten biraz fazla sürdü, sonra aralarııııl,ı pek çok kadın ve bazı yabancıların da olduğu katılımcılar grıp lara ayrıldılar ve Master Li'nin yapıtlarını okumaya başladıl.ıı Her grup ayrı bir dilden okuyordu: Mandarin, kanton Çincesi vı İngilizce. İsveç dilinde okuyan küçük bir grup bile vardı. Buııl.ıı deneyimlerini paylaşmak için isveç'ten gelmiş olan on iki dl•lı·w idi. Grubun sorumlu kişisi nükleer bir santralda mühendis olaı.ıl· çalışıyordu. Fa/un Gong'u ilk kez bir akupunkturcudan duyııııı•l tu; bu yolun yolcusu olmuş ve Master Li'nin bütün yazılarını ı .. ı cüme ettirmişti. Söylediğine göre İsveç'te yüzlerce müridi vaııl ı Değişik gruplar okuduklarını tartışırlarken, bana falıııı Gong'u anlatmayı görev edinen kadın gelip yanıma oturdu. O ıl ı ötekiler gibi sade, alçakgönüllü ve gösterişsizdi. Bayan Hui l<ıı I• yaşlarındaydı, kocası Hong Kong hükümetinde mühendis olaı.ıl• çalışıyordu. İlk iş olarak bana Master Li'nin iki kitabını armag.ıı ı etti. Parasını ödemek istedim ama bu olanaksızdı. "Bizim aı .ı

mızda para alışverişi olamaz," yanıtını aldım.

Bayan Hui, yalnızca iki yıldır bu gruptaydı. Fa/un Gong'ıı lılı

arkadaşından duymuştu. Bir kitap edinmiş, okumuş ve hay.ıl ı

değişmişti. Ansızın daha canlı olmuştu. Önceleri Hıristiyarıılı

ama dinin söylediklerini uygulamakta her zaman başarısız ı ıl

muştu. Dini, "Geleceğini kendin gibi sev," diyordu ama bir Hııı·,

tiyan olarak bunu yapmak çok zordu. Oysa Fa/un Gang ile bu \'ııl•

kolaylaşmıştı.

Neden peki?

"Çünkü Fa/un Gong uygulayıcısı olmak demek, dünyanın özellılderine uyumlanmak ve böylece onunla uyum içine girmeyi lıolaylaştırmak demektir," yanıtını verdi. "Uyum, evrenin yasa

·.ıdır. En basit şey, en büyük olandır." Bunu söylerken eliyle bir

piramit işareti yaptı ve her şeyin yoğunlaştığı doruk noktasını

ı:ı ıstererek orayı bir varış hedefi olarak belirledi. "Gücümüz yalıılığımızdır. Bu nedenle bizler, başka yolları izleyenlerden çok ıl.ılıa hızla aşama gösterebiliyoruz. Bir örgütümüz, üye listemiz

vııktur. Ofislerimiz, memurlarımız, rahiplerimiz yoktur. Bizim

ılı·tişim biçimimiz, kulaktan kulağa, en çok telefon aracılığıyla

lı.ıberleşmektir. Herkes özgürdür. Yaptığımız her şeyi gönüllü

y.ıparız. Çin hükümetine göre sayımız yüz milyonu bulmuş. Bu

ıııı ıı doğru olup olmadığını bilmiyorum ama bizim için hiç önemi

vole Biz hiçbir şeye tutunmuyor, yapışmıyoruz."

Ona Pekin hükümetinin gruba karşı uyguladığı katılığı nasıl

vıırumladığını sordum.

"Komünistler, sadece fiziksel alıştırmalar yapmadığımızı an-

1.ıdıkları için peşimize düştüler. Evrenin gizemiyle ilgilendiğimi

ı l , zaman ve mekandan kurtulmaya çalıştığımızı anladılar. Onlar

· . ıdece gördüklerine inanırlar; biz nesnelerin ötesini görebildiği

.

ııı iz, başka boyutlarda yaşadığımız için bizden nefret ediyorlar."

Bayan Hui, Pekin'in merkezinde bile yaptıkları, çoğunlukla

l11·ldenmedik biçimde ve sessizce uyguladıkları gösterilerinde

ı ı • k isteklerinin alıştırmalarını halka açık yerlerde yapmak ve

M.ıster Li'nin yapıtlarını basabilme özgürlüğüne sahip olmak

ıılduğunu dile getirdiklerini anlattı. İ ngiliz sömürgesinin yerini

lıoınünist Çin'in almasından sonra, matbaalarını Hong Kong'dan

'ıl ııgapur'a taşımışlardı. Ama bu da onlar için sorun değildi. Söylı·diğine göre, hiçbir şey onları durduramayacaktı.

"İ nsanlık uygarlığı büyük bir kriz yaşamakta. Bundan çıkma-

1 1 1 1 1 tek yolu, mümkün olduğunca çok insanın evrensel uyum ya-

sası olan fa'yı uygulamasıdır. Bunu uygulamakta olan bizlı•ı. lııı

hayatta aydınlanmaya ulaşacağımıza inanıyoruz; böylece yı·ııı

den doğmak zorunda kalmayacağız. İnsanlar bize deli gözııvl•

bakmasınlar diye bunu elb€ tte açıkça dile getiremiyoruz. 0\"""

gerçek şu ki, eğer bugün buradaysak pek çok önceki hayatırııııl ı
aradık, denedik ve nihayet artık hedefimize vardık diyedir. t ııı
retmenimiz Li'nin bize büyük yardımı dokunuyor. Bize ara[?] l.ıı ı
veren ve çözümü gösteren odur."
Bayan Hui'ye Master Li'nin, eskiden komünist rejim için dıı·lııl·
düzeyli bir görevde çalıştığını, Çin'de yarattıklarının sonucuıııl.ııı
-belki de- korkarak, 1996 yılında Amerika'ya kaçtığını, şimdi oı.ııl.ı
kızı ve karısı ile, yapıtlarının geliriyle rahat bir yaşam sürdü[?]ıııııı
anımsatıyorum. Antik Taocu düşünceleri, eski ezoterik ve Bıııli'ıı
uygulamaları ve pek çok cahiHiği birbirine harmanlayarak yı·ııı
bir düşünce tarzı oluşturduğunu ekliyorum. "Ortada görünnılıyı ıı
röportaj yapmıyor, müritlerine yol gösterici haberler yollaırnyı ıı
sanki artık Fa/un Gang ile işini bitirmiş gibi," diyorum.
"Bay Li bir insan olarak bizi ilgilendirmiyor. Bizi ilgilend lıı·ıı
onun öğretmen kimliğidir." Bayan Hui hiç alınmışa benzemiyı ıı
du. "Kitaplara gelince, onlar birer hareket noktasıdır. Öıwııılı
olan, uygulamadır; düzenli ve günlük uygulama. Amaç, her tııı lıı
olumsuzluktan arınmaktır." Bunu söylerken, sanki derisiııılı·ıı
çıkan ve göğe yükselen bir kiri gösterir gibi yaptı. "Amaç, ins.ııı
lığın ahlak standardını yükseltmektir."
Bu kadında acıklı ve merhamet uyandıran bir şeyler vaı ılı
Bayan Hui, artık çok iyi tanıdığım bir huzursuzluğu yansıtıyorılıı
New York'ta Keşmirli sufi kimliğini gizleyen anestezi uzmaıııııı
gibi pek çok örnek, küçük hayatlarına büyük bir şeyler ekleııwlı

satın alınamayacak ama sadece fethedilebilecek; maddi dı•All

manevi dünyaya ait bir şeylerin peşindeydiler.

Ayrıca, günümüzün modern toplumlarında herkes birbirlıı

den kopuk, komşusundan bile uzak yaşıyor; böyle olunca lııı

lııpluluğa ait olmak, başkalarıyla birlikte küresel boyutlardaki

pıııjelere dahil olmak düşüncesi çekici geliyor. Fa/un Gong olgu

•.ıı ı ıda bence, zamanımızın en büyük trajedilerinden birini daha

ıı.ı ız önünde bulundurmalıyız. Önce Marksist materyalizmle öl

ılıırücü bir darbe alan Çin uygarlığı, sonra da soygun kapitaliz

ıııiıiin tokadıyla yere serildi.

Eski Çin karmaşık bir toplumdu ve onu bir arada tutan,

llııııfüçyüs'ün düzen ve hiyerarşi değerleriydi ama insan isterse

l'.ıııculuk ve Budizm yollarına saparak kaçamaklar yapabilirdi.

ı .ınümüzün Çin'i, para ve bencillik dışında hiçbir değer tanı

ııııyor. Maoculuğun ekmeye çalıştığı o birkaç sosyalist tohum

ıl.ı kurudu gitti. Fa/un Gong, buna bir tepkiydi ve Bayan Hui'nin

lıııııu uygulayarak nasıl iyileştiğini söylerken verdiği örnek de

lıı rastlantısal değildi. Bu, Çin'in binlerce yıldır vazgeçmediği

ı·vlat sevgisiydi.

"Çin toplumunda," dedi, "yaşlılar her zaman gençlerle birliklı· yaşamışlardır ama ben Batılılaştığım için kendi özgürlüğümü ı·.ı iyordum ve dul annemin gelip benimle yaşamasını arzu et

ııııyordum. Hayatımın, korumam gereken bir hazine olduğunu

ılııünüyordum. Ama Fa/un Gong uygulamaya başladıktan sonra,

lıı ı hazinenin hiçbir değeri olmadığının, ona yapışıp kalmamın

.ıı ıla mının olmadığının farkına vardım ve annemi yanıma almav.ı karar verdim. Bu da her gün kendimi yeniden analiz etmeme v.ırıyor."

Fa/un Gong ile ilgili pek çok şey arasında ilgimi en çok çekenlı·rden biri de, uygulamacıların bedenleri ve hastalıklarla ilişki

·.tydi, çünkü her şey bu noktadan başlamıştı.

Li Hongzhi'nin öğretmen oluşu, sağlık amacıyla çi gong derslı·ri vermesiyle başlamıştı ve 1992 yılındaki ilk dersleri sırasın

ı l . ı bazı hastalara "dokunmuş ve şifa vermişti". Ne var ki daha

"ıı ıı ıra, bunu bir daha yapmayacağını açıklamıştı. Söylediğine

ı•,• ı rc, iyileşmek istemek Fa/un Gong'a yaklaşmak için yanlış bir

yöntemdi. Bu bir "tutunma" biçimiydi ve aşılması gerekirdi.

"Evet. Öğretmen, bizim hastalıklara önem vermememizi "'

ter," diye açıkladı Bayan Hui. "Bazı belirtiler varsa bile bıı ıı ıl.ıı ı görmezden gelmemizi ister. Bütün hastalarda belirtiler ayıı ıı ılıı

ama bizim bu belirtilere tepkimiz farklıdır. Önemli olan ıl.ı lıı ı

tepkidir."

Fa/un Gong gibi mistik tarikatlar, özellikle yön değişiıı ıı ı '

dönüşüm dönemlerinde Çin hayatında önemli yere sahip olıı ıı ıı·,

lardır. Genellikle gizli ve ezoterik olan bu tarikatlar önemli l ıı ı

siyasi rol oynarlar. 1800'lü yıllarda Taiping'de olduğu gibi. l ıı ı

isyanla ortaya çıkmış ve mantık tanımayan güçleriyle her zaıı ı.ıı ı

siyasal erki korkutmuşlardır. Sözgelişi, Altın Çiçek tarikatı ıı vl•

etkili bir hal almıştı ki, 1891 yılında Pekin İmparatorluk l lıı lıı ı

meti 1 5 bin müridi kıyıma uğratırken, devlet işlerine karışıı1.ıl·
isteyenlere de bir gözdağı vermişti.
Bu tarikatın, psikolog Cari jung'un büyük ilgisini çekmiş ııl.ıı1
Master Li'nin de kuramlarından yararlandığı kutsal metni, aslııııl ı
ilk olarak Nasturi Hıristiyanlar tarafından getirilmişti ve zaıı1.ıı1
içinde Konfüçyüs ve Buda'nın öğretileriyle, Taoculukla harıı1.ıı1
lanmıştı. "Dünyevi şeylerden kopuşun içsel toprağında yetişt•ıı ıll
tın Çiçek dışında her şey geçicidir;" diye öğretiliyordu müritll'l'ı·
Bütün büyük kriz dönemlerinde Çinliler, aralarında rıılı·,,ıl
değerlerin umudunu yeşerten bir çiçek canlandırmayı bilıııl•ı
!erdir. Fa/un Gong da ülkenin şimdiki karmaşık ortamında Y•"ı•'
rerek aynı anlamı yüklenmişti.
Kowloon Parkı'ndaki insanları, plastik örtülerini katlayı lLı
rını, özenle çantalarına yerleştirişlerini seyrediyordum; cep lı•
lefonlarını açışlarını, günümüz Hong Kong'unda yaşanacak lılı
başka normal güne doğru hareket edişlerini görüyordum. Saılı·ı·
diler, belki yollarını yitirmiş gibiydiler ama en azından karaılıı·
dılar; şehit olmayı bile göze almışlardı ve işte bu nedenle, saılı•ı ,.
maddenin gücüne inanan komünistler onlardan korkuyordu.

l lı ıı1g Kong ziyaretimin sonunda farkına vardım ki, burada beni
··ıı ·ok etkileyen, aslında hiç aramadığım halde karşıma çıkan
ı ıılıın Gang idi. Onların çılgınlık sınırındaki azimleri beni duy
ıı1ıl.ıı1 dırmıştı. Mantar konusunda fazlasıyla araştırma yapmış,

ı.11.lasıyla soru sormuş ve yanıt almış; milyarderle ve çevresin
ılı·kilerle fazlasıyla dost olmuştum ve sonuç olarak bu mucizevi
' "· hana kimi zaman iyi de olsa pek çok Çin işinden biri olarak
l\11rlinmüştü: Ya her şeye yarardı, ya da hiçbir şeye.
ı\ma zaman yitirmemiştim. Bulutlar Mantarı özü de işe ya
ı .ıdı; eve döndüğümde, indirimli almış olduğum üç aylık ilacı o
ıııda gerçekten umuda ihtiyacı olan bir arkadaşıma armağan et-
1 1 1 1 1 .
Mantarın öyküsünü ona uzaktan duyduğum gibi anlattım;
ı·ıl.ııı kadının aşk hikayesini de eklemeyi unutmadım. Sımsıkı
h .ı palı kutularda duran kırmızı kapsüller ve üzerlerindeki Çince
ı·.ızı ona çok iyi geldi.
ilana gelince; artık yeni ilaç aramaktan bıkmıştım ve üç ay
lıııyunca her şeyden uzakta, tek bir mekanda kalacağım için çok
ııll'ınnundum.
Şimdi Coimbatore'deki aşramında Swami ile buluşacaktım.

·lılsız
lııııuşma sırası bana gelince üzerimden büyük bir yük kalkaca-
11 1 1 1 1 biliyordum.
i tiraf edecek önemli bir şeyim yoktu. Yalnızca kendimi tanı
ı .11'.ıktım ve bunu olduğum "ben"e dayanarak yapmamaya karar
ı·ı·rınek, bana bir kurtuluş gibi görünmüştü. Benim adım, benim

ı·ılıı ı, benim ulusum, yani bir zamanlar kendimi tanımlamak için
lı.ı vuracağım niteliklerim, artık "benim" değil gibi görünüyor-
1.ıı dı. Kendimi bu kimlik bilgileri ile tanımlayamayacaktım. Bir
1 1 1 1..ığa yakalanmış gibiydim. Bunlar elbette yaşamış, keyfini
·ıı ı rınüş olduğum hayata aittiler ama aynı zamanda beni önce
ılı•presyona sonra da bugünüme sürükleyen de yine aynı hayat
ı ı l ler şeyi arkamda bırakarak yepyeni yollara yönelmek benim
I•, ı ı ı gerçek bir ferahlama anlamına geliyordu.
"Yeni" olan çoktan başlamıştı ve o zamana kadar "benim" olan
lıı·r eyden farklı olmasını diliyordum.
ilen bir şişa (ders çalışmayı hak eden biri) idim; Hindistan'ın
ıı ı ı ı ıeyindeki bir aşrama kabul edilmiştim. Bir kamp yatağı, bir
... lı pa ve demir bir taburenin bulunduğu sade bir odada yaşı
ı·ı ır, büyük yemekhanede yere oturup büyük kazandan paslan
ı ı ı.ız çelik tabağıma konan vejetaryen yemeği elimle yiyordum.
ilı ı l sal Hint metinlerini öğreniyor, bu metinlerin binlerce yıldan
lıı•ri anlatıldığı özgün dil olan Sanskritçe dersleri alıyor, bütün
ı· .. ı ı • neksizliğime karşın antik Ve dik ilahileri söylemeye çalışıyor,
lıllf:i yolunda karşılaşılan engelleri aşmak için ilahi yardımı ça-

ğırmakta kullanılan mantraları dillendiriyordum.
Şimdi benden beklenen, şişa arkadaşlarıma oraya na.•.ıl ' ,
neden geldiğimi anlatmaktı. Karşımda yüzlerce kişi vardı. l lı ı

yaştan kadın ve erkek, bembeyaz giyinmiş, lotus pozisyoııııııl '
kımıldamadan oturuyor ve paralel dizilmiş kilimlerinin üzı·ılıııl•
beni seyrediyorlardı. Yanımda ise beyaz saçlı, kara sakall ı lı.ı· .. ııı•
da örten turuncu giysiye bürünmüş zayıf bir Hintli vardı. lll ı l· .ı·
ay önce Pennsylvania'daki Yoga ve Ses seminerinde tanışnıı·l ııl
duğum öğretmen; Swami, yüzü halka dönük olarak koltuğıııııl ı
kıvrılıp oturmuş, kendi ayaklarını okşayarak gülümsüyorclıı 1 1 1 •
şişaların günün büyük bölümünü geçirdiğimiz b u geniş salooıııııı
pencere ve kapıları ardına kadar açıktı; tatlı akşam esintisi l<?ı·ı ı
de dolaşıyor, Swami'nin kendini tanıtması için sahneye ça<?ıı ılqıı
kişiler, palmiyelerin neredeyse metalik hışırtısı sözlerini ba·.ı ıı
masın diye bir mikrofon kullanıyorlardı.
Ne söyleyeceğim hakkında epey düşünmüştüm, çünkü lı.ı·lı
mıza gelenlerin -ve yaptıklarımızın- nedenlerini tam olaral< lıı
lirlemenin olanaksız olduğunun; her bir tek olayın kaçınılııw
ve ucu yakalanamaz rastlantılarla örüldüğünün bilincindeyılıııı
Elbette bu aşramda bulunma nedenlerimin başında, hastalıHıııı
Hindistan'ı daha iyi anlama arzusu ve kendimi sınama isteği µ,ı·lı
yordu; ama hepsinden önemlisi, hayatımızın sürekli bir zonı ıılıı
luk olduğu, sürekli olarak belli, uygun ve doğru olanın dar sııııı
lan içinde hareket edebildiğimiz inancımdı. Toplum sahneslııılı
hepimiz bize uygun görülen rolleri oynuyor ama hala kencliııııı ı
aktör değil, oyunun gerçek kahramanı sanmayı sürdürüyonlııl•
Ben şimdi değişik bir şey deneyimlemek istiyordum.

Her ne kadar sıra dışı ve serüven dolu bir yaşantı sürmü ıl

sam da, her insan gibi önceden çizilmiş sınırlar içersinde han·lu•t

etmiştim. Otuz yıl boyunca uslu uslu evlat, koca, baba, arkad.ı·ı

gazeteci, gezgin olarak yaşamıştım. Rollerim bunlar olmul ıı

taktığım maskeler beni eğlendirmişti de. Ama ya ben? Hem soıı

41 4

ı ı hangi ben? O, utangaç, gözyaşları ve heyecanları ile mücade

lı· ı·den genç mi? Yoksa daha olgun, hiçbir zaman ait olmadığına

ıı ı.ıı ıdığı o büyükler dünyasında ciddiye alınmaktan ötürü şaşkınlı!< duyan, "uluslararası gazeteci" mi? Pek çok "ben" vardı. Hepsi ı l.ıi ına değişken, geçiciydi. Ye aslında hiçbir "ben" yoktu. Şimdi

ıılıı ıaktan hoşnut olduğum bir "ben" tanımlayamayacaktım.

ı\rtık bütün bu rollerden sıyrılmak, bilinenin o büyülü çemlıı·ri nden dışarı sıçramak, geleneksel kesinlikler kürsüsünden ı11111ek istiyordum. Maskesiz nefes almak arzusundaydım. Bir za-111.ıı ı lar bana pek önemli görünenler artık öyle görünmüyorlardı ve onların peşinden inatla koşmuş olmam beni şimdi sadece 1111lümsetiyordu.

"ı\ktör" olarak başarılı olmuştum ama sezgisel olarak bu nok

ı .ula ayak diremenin bir anlamı. olmadığını hissediyordum. İlerlı·ıı ıeliydim, aramayı sürdürmeliydim ... Hani hep söylenegeldiği ıı ı.ı·re, neyi aradığımı tam olarak bilmesem bile onun arayışında

ıılıı ıalıydım. Ama belki de önemli olan buydu; çünkü insan ne

.ıı.ıdığını bilse, hep bilinenler dünyasında kalır ve asla yeni bir

•ıı·y keşfedemezdi.

O zaman bunun tam olarak bilincinde değildim ama beni

ıı nıma sürüklemiş olan en derin neden; yepyeni bir yolculuk

pı·inde olmamdı. Bu, dışarıya değil, içeriye yapılacak bir yolculıı l<tu; hedefi fiziksel bir mekan değil; zihnin bir yeri, bir ruhsal ılıırumdu; bütün arzum dünya ile kendi aramda huzur ve barış

ı ıı ta mı yaratmaktı. Orada, o huzurda, -bunu sezgisel olarak his
•,ı•diyordum- beni eline geçiren hastalığın ve fiziksel olsun olma
•.ııı günümüzde pek çok kişiye musallat olan, başka sıkıntıların
11c•rçek ilacını bulabilecektim.
Mikrofonu elime aldım ve birkaç dakika içinde kendimi an-
1.ıtabildim. Bir ayağımızı soktuğumuz ırmağın, ikinci ayağımızı
·.c ıktuğumuzda artık aynı ırmak olmadığı -çünkü su akıp gitmiş
ı ı r- gibi, şu anda karşılarında duran insanın da daha birkaç gün

önce aşrama gelmiş kişiyle aynı olamayacağını söyledim; lııı lt ,ı•
ay ve hatta birkaç yıl önceki insan ise hiç değildi. O adanı .ıı ı ıl·
yoktu. Ondan söz etmeye çalışmanın yararı yoktu.
Kim olmuş olduğumu, bir saygınlık ya da büyüklük ili• 111 1 1
olarak hayatta neler yapmış olduğumu anlatmak istemed lP,lıııı
söyledim. Artık kendimi anlatırken geçmiş zaman kipi k1 1ll.ııı
mak istemiyordum; ancak şimdiki zamanda konuşabilirdiııı
Hayatımı bir ad kazanmaya çalışarak harcamıştım. Şınıdı lılı
adım olmadan yaşamak istiyordum. Kendimi yinelememeye" lııı
başkası olmaya çalışıyordum. Bunun kolay bir girişim olmaılıııı
nın farkındaydım ve kendi üzerimde zor bir çalışma yapmaııı ıı•
rekecekti. Başlangıç olarak sessizliğimi korumaya uğraşacal<l ı ııı
Bir hafta boyunca konuşmayacaktım. Onların yardımına giivı•ııı
yordum. Beni artık Anam yani "Adsız" olarak çağırabilirlerdl.
Mikrofonu Swami'ye iade ederken içimden gülmek gl'lılı ı ı

da güldü. Şişaların oturduğu salondan bana doğru bir sevgi ı l.ıl gasının aktığını hissettim; bu da sahneyi daha hafiflemiş ol.ıı .ıl· terk etmeme yardımcı oldu. Yıllardan beri sırtımda taşıdığını lııı yük bir çuvalı boşalttığım duygusuna kapıldım; ama ancak ?lıııı lı onun içinin mücevher değil çakıltaşı dolu olduğunu fark t•ılı·lıı liyordum. BEN, ne kadar yararsız bir yüktü! Kendimden, sııı ı•I· li yanımda gezdirip insanlara sunduğum o figürden gerçı•l<l ıoıı bıkmıştım. Kim bilir kaç kez bir uçakta, diplomatik bir al<"""""" yemeğinde, bir bakanın davetinde, kurtulmayı bilemediğiıı lııı zorunlulukla hayatıma ait her zamanki eğlenceli anekdotları, lııı İtalyan olarak neden Der Spiege/ gibi bir Alman dergisim• y.ıı dığımı, Çin'de neden tutuklandığımı ve şu anda yaşadığım ıılllı hakkında neler düşündüğümü anlatmak durumunda kalmı?ı ıııı Bütün bunlar birilerine sevimli görünmek içindi.

Japonların, kartvizitlerine -meshi- yazanlara her zamaıı ? 1 111 gülmüşümdür; adlarının altında, kendilerinden daha öııı·ıılı olduğunu vurgulamak için daha büyük harflerle firmalarııılı.ı

Il ı sıfatları ve pozisyonları yazılıdır. Ama ben de aynı biçimde ıl.ıvranmıştım; ciddiye alınmak, kenarda kalmamak için, yazılı ılı·?ilse de sözlü olarak kendi kartvizitimi sunmuş; pek bağımlı µ,ı ıründüğüm kimliğimi sergilemiştim.

iistelik kimlik hassas bir aygıt gibiydi; bakım istiyor, parlat ııı.ık, yağını değiştirmek gerekiyordu. Kimliğin her çehresi özen

lll'kliyordu: Saç kesimi, giyim, kendini sunma, telefonda konuş

ııı.ı, bağlantıları koruma, davetlere yanıt verme tarzı önemliydi.

llı·rıim durumumda ... bir de makaleye giriş yapmak çok önemliy

ılı' Daha Vietnam' da çalışırken Guardian'dan meslektaşım Martin

Wı ıollacott bana, "Bütün değerin son makalen kadardır," demişti;

l ıı r önceki makaledeki "BEN" düzeyini tutturmak bende gerçek

l ıl r takıntı halini almıştı. Bütün bunlar, bir adı korumak için yapılıyordu. Ad, hep bir ad. Hayatta ne çok şey ada bağlı! Kabul edilı·ııler, kazananlar, yolcular listesindeki adın; ilk sayfadaki adın.

l lı·p o ad, o kimlik! Ne büyük bir zahmet!

At gitsin! Son suları da aşabilmek için teknenin safrasında

lı.ılanlardan biraz daha atıyordum. New York'tayken, cerrahların

ı • l l , beni yok etmeden, ben-beden' den bazı parçaları kesip atmış-

1.ırdı. Şimdi ben kendimden başka parçaları atıyordum. Bu kez

ı.ııı lcnler o kadar fiziksel değildi. Peki geriye ne kalacaktı? Adım,

ııı· rnişim gibi, uğruna bütün bir ömrümü verdiğim niteliklerim

ıılıııazsa, geriye ne kalacaktı?

İşte hepimizi buraya sürükleyen temel soru buydu. Swami

ılk dersten başlayarak bunun bir yanıtı olduğunu ve bunu Ve

ı/ııla rın son bölümü olan Vedanta'da bulabileceğimizi söylemişti.

lhlanta, ne doğan ne ölen Öz'e, her şey değişirken bile hiç de

P.lıneyen Öz'e, varlığı başka hiçbir varlığa bağımlı olmayan Öz'e

.ııl;ınmıştı.

Yerime döndüğüm zaman solumda oturan adam ayağa kalkıı, l11 ıl
!arını açtı ve bana ".Anam-ji... Anam-ji...',. diyerek sımsıkı sarıldı
Son derece sevimli bir tipti. Ellili yaşlarda, ufak tefek, şlıı1.ı••
biriydi, kafası tamamen keldi; kapkara gözleri ve göğsüne l<.11 L11
inen kır bir sakalı vardı.
Rahiplik yeminini yeni etmiş bütün brahmaçaryalar gibi lı.111
tan aşağı beyaz giyinmişti; bol bir gömlek ve bir dothi. Beniııı 1-ıılıı
o da omzuna ister şal, ister yastık, ister havlu niyetine kullaıı.ıl ıı
leceği beyaz bir örtü örtmüştü. İlk derste, herkes sorumlulu,:tıııı,ı
verilen rahleyi ve üç ay boyunca oturacağı yeri seçeceği sıı .ıı l,ı
ben salonun ortalarında kalmak istemedim ve en dibe gidip ··ıı
tımı dayayabileceğim duvarın dibine yerleştim. O da gelip lwıııııı
yanıma ilişti. Ama pek rahat edemedi ve bir süre sonra kibaı l ııı
şekilde biraz ileri gitmemi ricq.. etti.
"Bak," dedi, sınıfin tavanını taşıyan ve tam başının üzeriııılıııı
geçen beton kirişlerden birini işaret ederek; "olumsuz kozııılll•
enerjilerin hepsi oraya çarpar ve benim üzerime dökülür ..
.
B u ı .ı
da yoğunlaşamam, meditasyon yapamam."
Deli miydi acaba? Bana öyle görünmedi. Sorunu daha ıı ı
açıklayabilmek için Swami'nin, salona daima kuzey kapısııılıl.ııı
(olumlu enerjiler tarafından!) girdiğini; biz şişaların batı kapı•ıı
nı kullandığımızı (nötr enerjiler tarafi) ve sırtımızı dayadııııııı

bu doğu duvarında hiçbir kapı olmadığını anlattı bana.

Elbette biraz ileri gittim ve ... bu enerji hikayesi sayesiıılı·

Sundarajan benim "sıra arkadaşım" oldu. Sanskritçeden çPvlı 1

yaparken yardımlaşıyorduk ve kimi zaman bazı grup etkinllldı•

rinden kaçıp aşramın merkezinde bulunan dik tepeciğe tırmaıı ı

yor, manzara seyrediyorduk.

Sundarajan'ın pek sıra dışı bir öyküsü vardı. 19. yüzyılıı ı

Hint dilinde b i r isme -ji- eki eklemek saygı belirtisidir. Sözgelimi Hindistaıı'ılıı Mahatma'dan söz edilirken sadece Gandi-ji denir. Aşramda Swami'ye lılLıl'

ederken ya da ondan bahsederken daima Swami-ji deniyordu.

·.ı ımı nda İngiliz sömürge demiryolu inşaatında çalışmak için

M.ılczya'ya taşınmış olan Güney Hindistan kökenli bir ailede doğ-

11111 tu. Çok gençken Kuala Lumpur'da bir heykele aşık olmuştu.

llıı, mahallesindeki Hint tapınağının içinde bulunan bir tanrıça

lıı·ykeliydi. O, ilk ve son aşkı olmuş; bu aşkına asla ihanet etme-

111i ti. Çocukluğunda bekaret yemini etmişti. Keşiş olmak istemiş

. 1 1 1 1<1 ailesine karşı sorumlulukları bunu engellemişti. Mühendisli!l l'ğitimi almış, yirmi yıl boyunca elektrik tesisatı kurmakta uz

ııı. ın laşmış bir şirkette çalışmıştı. Dünyanın en yüksek binaları

ı ıl.ııı Petronas Kuleleri'nde bile çalışmış, ama, söylediğine göre,

.ııı ık günlerini "başka bir ışık türü"ne adamaya karar vermişti.

i l i har eyaletindeki bir yoga merkezinde bir yıl geçirdikten sonra

•11mdi sanyasa, yani dünyevi hayattan el çekme yeminini etmek

ıı, i ıı, Swami'nin yanına gelmişti.

Dönüp geldiği Hindistan, onun atalarının değil, tanrıçasının

ıılkcsiydi. Köklerini aramak peşinde değildi; ruhsal olarak tanrı

ı, .ıyla birleşmek ve Malezya'ya döndüğünde orada eğitimini ve

ı l'lıilmek için Vedanta öğrenmek istiyordu.

Ben de aşrama girerek, aslında özel bir Hindistan'a gelmiş-

1 1 111. Turistlerin fotoğrafını çektiği, gazetecilerin anlattığı değil;

",ı rayanların", büyük efsanelerin ülkesine; insanlığa Tanrı dü

•111ııcesini, sıfir kavramını ve bu iki uç arasında var olan pek çok

lı.ıka şeyi vermiş olan Hindistan'a adım atmıştım.

Yıllar boyunca Delhi'de yaşamıştım ama siyaset ve kültür

ılııııyasının içinde dolaştığım için hep bir şeylerin eksikliğini

hissetmiştim. Bunun nedeni, Hindistan olan her şeyin temelinde

y.ııanla, yani ruhsallıkla ilgilenememiş olmamdı. Sanki Dante'nin

l(l'ııti Floransa'ya inmiş ve arada sırada bir kiliseye girip İncil'le

ilgilenmeden her şeyi anladığını sanan bir Marslıya benziyor

ı l 1 1 ın. Oysa şimdi Hindistan'ın çekirdeğine, özüne yaklaşmak

ı ızcreydim. Bunu sadece kitaplardan okuyarak, Batılı akademisvı·ıılerin tanımlarını çalışarak yapmıyordum; en tipik Hint yön-419

temini kullanıyordum. Bir guru ile yaşamaya gelmiştim.

Guru· güzel bir sözcüktür ama ne yazık ki Batı'daki pek yayıılıı kullanımı ile anlamını yitirmiştir; bizim dünyamızda artık nıılıtıı sağlık ya da cinsellik gurularından söz edilmektedir. Saıı<unk>l11 ıı dilinde Gu -karanlık-; ru ise -kovmak- anlamına gelir. Yani ı.:111 ıı karanlıkları kovan, bilgiye ışık taşıyan kişi demektir. Tunırıı 11 giysisi, karanlıkta parlayan alevin; maddeyi yok eden ateşiıı ıılı cünün rengini simgeler.

Hindistan mı? Artık içindeydim. Gurumun adı Dayananda"' •,,, raswati idi ve ben Arsha Vidya Gurukulam yani "gerçek bilgi ı.ıı rusunun ailesi"nin bir üyesiydim. Gerçek bilgi, görenlerden, y.1111 rişilerden gelen bilgiydi.

Bulunduğumuz yer son derece güzeldi; Tamil Nadu eyalı•l lıı de, tekstil endüstrisinin başkenti olan Coimbatore'den otuz ld lıı metre uzaklıktaydı. Buraya havaalanından bindiğim bir takslvlı gelmiştim. Pırıl pırıl bir gündü ve her gördüğüm şey iyiye i<unk>.ıı ı•ı ediyordu. Aşram yolunda ilerlerken Coimbatore'nin merhzlıı• uğrayıp kalem, defter ve giyecek aldım. Giysilerim, Gandhl'11111 son müritlerinin hala elle dokudukları pamukludan dildlı·ıı beyaz kurta pijamalardı elbette. Kaldırımda oturan bir ad.1111 önündeki iki kafesin içine koyduğu serçelerin başını bekliyonlıı Aslında beklediği, birinin kuşları satın alıp özgürlüğe kavuşı ııı .ı rak karmasını iyileştirmesiydi. Kafeste kalan bütün kuşları s.ıı ııı aldım, cıvıltılarını ve çevredekilerin yorumlarını memnuniyı·ı lı·

Guru bir sıfat ya da ad değildir. Guru bir ilişkiyi gösterir. Bu nedenlı· lıı ı

insan sadece öğrencileri için gurudur, herkes için değil. Yalnızca öğrenıllı·ı ı

ona guru-ji diye hitap ederler; bu, sadece bir kadının eşine kocam diyl' lıı ı .ıp

etmesine benzer.

Bütün sanyasinlerin adı -ananda- eki ile biter; bu, onların artık bütünl ııhı ı·ı·

-ananda- başka bir hedeflerinin olmadığını gösterir.

ılıı ıleyerek onları uçurdum.

Yol boyunca konuştuğum taksi şoförü, matematik eğitimi al

ıı ıı ştı; neşe ve umutsuzluğun; güzellik ve solgunluğun harmanlı ı ı ı ılığı tipik bir Hindistan insanıydı. Birkaç kilometre boyunca dı ı ı ı düz uzanan yolda ilerlerken tepeleme çöp yığınları ve tuğla

1.ılırikalarıyla karşılaştık; bunların çevresi de mantar gibi bit

ıı ılş teneke mahalleleri ve orada yaşayan sıska ve kirli insanlarla

ıl11luydu. Toprak çoraktı; plastik torba kalıntılarıyla pislenmişti.

l\yrık otları bile yeşerememişti.

llzaktan pırıl pırıl, masmavi ve şahane Anaikatti tepeleri gö

ı ı ı ı üyordu. Bir zamanlar o bölge gür bir ormanla kaplıydı. Taksi

•ı ı ırücüsünün anlattığına göre, kalan ağaçlar arasında, hala yap

ı .ıldarla örtünen ve bir kralın yönettiği ilkel bir topluluk yaşıvı ırdu. Kabile, bazı ayurveda doktorları için ormandan yabani ı ıl lar toplayarak geçiniyordu. Yabancılarla konuşma hakkı bir

ı ı·k krala aitti ve onun izni olmadan topraklarına giren kişi he-

1111·11 kovuluyordu. Yine sürücünün söylediğine göre, o bölgeler

lı.ıltı yabani hayvanlarla ve fillerle doluydu. Elbette pek çok ev

' ıl lıayvan da vardı; yol boyunca tepeler arasında gezinen, uzun

lıı ıynuzlu harika öküzler gördük.

Bir vadide sürücü bana, çorak bir çiftlik arazisi gösterdi. Kısa
·.ıırc öncesine kadar güzel bir koru olan bu toprak parçası, büyük
hıış bilimcisi Salim Ali'nin adını taşıyan vakıf tarafından satın
.ılı nmış ve burada harika bir kuş cenneti yapılacağı söylenmiş.
l\ıııa paraları toplayan vakıf yöneticisi, bütün ağaçları yerle bir
ı·d ip her birini satmış ve ortadan kaybolmuş. Ah Hindistan!
Sonra bir ayurveda koleji ve bir mühendislik enstitüsünün
ıııiiinden geçtik. Tepeler ile yeşil bir vadinin ortasında aşram
lı.ırşımıza çıktı; okaliptüs ağaçları arasında beyaz evciklerden
ı ılıışan bu komplekste ayrıca bir oditoryum, bir yemekhane ve
lıııyük bir çayırın kenarına yapılmış bir tapınak vardı. Her şey
11\lünde minik bir tapınağın daha bulunduğu küçük tepeden

seyredilebiliyordu.
Serçeleri özgürlüklerine kavuşturmam hemen ödüllı•ııı lıı ıl
di. Bana verilen oda tek kişilikti ve aşramın en uzak nokt .ı•.ııııl •
bulunuyordu. Bir korunun kıyıcığında ve dağ manzaralıydı ı .ıı•·
karşımda, iki ağacın arasına çamaşırlarımı asabileceğim l ııı •ı
bile geriliydi.
Aş ram hayatına ve Anam olmaya çabucak alıştım. Sessizliği sı•\ 111 ı ,
olmak bana çok yardım etti. Gereksiz sohbetler tuzağına dıi•lıııı
ye fırsatım olmuyor, laf olsun diye konuşmama gerek kalııııvı ıı
du. Dinlemeye ve gözlemeye yoğunlaşabiliyor; düşüncelı•ı lııııı·
oldukları gibi kalmalarına izin veriyor, bunları seslere ve si11lı1 1 ı

dönüştürmeye gerek duymuyçırdum. Akşamları yatmadaıı lıııı '
günlüğüme iki satır karalamak bana yeterli geliyordu.
Konuşmamayı seçtiğim bu bir hafta kuş gibi uçtu gitti; gıııı
lerim gayet belirgin bir ritim içinde tekdüze geçiyordu ve sc·ı, lıı•
yapmak gibi bir tasam olmuyordu hiç. Her şey önceden ayaı l.ııı
mış, düzenlenmişti.
Uyanma saati, dördü çeyrek geceydi. Bir ağaca asılı Ü\'f.li'""
vuran metalin sesi, gecenin karanlığını deliyordu. Yarım · .. ı.ıı
sonra, yemekhanenin önündeki avluya sıcak çay ve süt dolıı ıl. ı
bidon yerleştiriliyordu.
Beşte, tapınakta büyük puja; mantralar söyleyerek heylıı•I
lerin geleneksel temizlik töreni yapılıyordu. Saat altı bu\·ıılcı , ,
aşramın merkezindeki oditoryumda Swami'nin yönettiği y;ıı 1111
saatlik meditasyon vardı. Yediyi çeyrek geçe genellikle ha<?>l.111
mış nohuttan oluşan kahvaltımızı ediyorduk. Saat sekizdı• hı·
Vedanta, Sanskrit dili, Vedik şarkılar ve Bhagavad Gita derslı l I
'
başlıyordu. Sadece tekrar haşlanmış nohut ve pirinç yiyeceğlıılı
öğle yemeği ve çay saati için ara veriyorduk. Akşam altı bu\·ıı!I
ta güneş dağların arkasında ihtişamla batarken tapınakta alı"ı

ıın·ni arati oluyordu.' Yedi buçukta yine haşlanmış nohut ve pi
ı lıı<?>· veya irmik; kimi zaman da yoğurt yediğimiz akşam yemeği
tı ı ı ı toplanıyorduk.

Saat sekiz olunca yine büyük sınıf odada, satsang yani "ger

ı, .. ıde birlikte olmak" uygulanıyordu; bu toplantıda herkes üze

ı l ı ı de tartışılacak konuyu önermekte serbestti. Bu, Swami'nin

lı ı ı rsüde olmadığı yani küçük bir yükseltide dizüstü oturmadığı

ı .. 11 durumdu; bu toplantıda yine koltuğunda dizüstü oturuyor

. 1 1 1 1 . 1 koltuk aramızda duruyord u.

Saat onda, demir üçgene yeniden vuruluyordu. Işıklar sönüvıır; bütün aşram karanlığa, sessizliğe ve de uykuya gömülüyor

ılıı. M inik odamın ardına dek açık iki penceresi arasında uzan

ı l ı<unk>: ı ın, ağaçların hışırtısını dinlediğim, Hint gecelerinin bana

ıı ıııağan ettiği ılık esintinin taşıdığı çiçek kokularını içime çek

.

ı ıgi ın zamandı artık.

<unk>·işaların kendilerini tanıtması -toplam olarak yüz on kişiy

ı l l l< on gün kadar sürdü ve akşam yemeğinden sonra yapılan

ıı ıplantıların büyük bölümünü kapladı. Bu toplantılar arkadaş-

1.ırı ının kimler olduğunu, onları Anaikatti tepeleri arasındaki bu

' """z yere çekenin ne olduğunu anlamam için iyi bir firsattı.

Otuz ve kırk yaş arası, iyi ailelere mensup ve iyi bir akademik

lı ırıııasyon almış gençler; mühendisler, bir nükleer fizikçi, bir Hint

1 1.ıva Yolları pilotu vardı; zaten brahmaçarya olmuş, yani bekaret

yı · ı ıiini etmiş olan üniversite asistanları bu yeminle birlikte her türl ı ı maddi arzu ve iyelikten de kurtuldukları için, şimdi turuncu san

ı·ıısin giysisi giymeye hevesleniyorlardı; sanyasinler vazgeçenler,

ı ıılısal dilencilerdi. Gurukulam'da yıllar sürecek bir yaşam ve eği

ı ıı ıı den sonra onlar da bir öğretmen yani Swami olabileceklerdi.

Bir de, uzun mesleki yaşantılarını arkalarında bırakmış, aşra-

111.ı ölüm düşüncesine alışmak amacıyla katılmış yaşlılar vardı.

Türen boyunca tanrılara simgesel olarak evrenin oluştuğu beş element sunuluyordu: Ateş, su, toprak, hava ve eter.

Bu hayattan sonra -mutlaka insan olarak da değil- bir kl•z ıl.ılı •

karmalarıyla yüzleşmek üzere buraya dönüp, hesaplaşacald.11 1111

biliyorlardı.

Ötekiler, özellikle de kadınlar, Hindistan' da -her yerden d.ılı ı

ağırlıklı olarak- töreler, ailevi ve toplumsal görevler ya da ı lı ıl·

torluk gibi boş zaman bırakmayan ağır işler yüzünden şiıııı lll •

dek ruhsal araştırmaya zaman bulamamış, ama artık varolıı·lıı

na bir anlam kazandırmanın zamanı geldiğine inanan kişilı· ı ı l ı

Sayıca çok fazla olan doktorların sanki, bunca zaman bl'ılı·ıılı

ilgilendikten sonra bu perdenin arkasında ne olduğunu goı ıı ı•

arzusuyla buraya koştuklarını hissediyordum.

Bazı şişalar ise bir psikanalistin divanına uzanmaktans.ı (l. ı

bu Hindistan'da pek enderdir), buraya gelmişlerdi; haya ı ı .111

çekilmenin bir gelenek olduğı.uia inanarak ve Swami'nin y.ıı ılı

mıyla ebedi doğum-ölüm çarkından sıyrılmayı başaracal<l.ıı 1111

umarak gelenler de vardı.

Pek çok şişa kendini tanıtırken bunu açıkça dile getirdi. Pı ı·.ı ı

müdürü, kalp cerrahı, aşrama eşiyle gelmiş ve onun da adına lu ı

nuşan şık beyefendi bunlardan bazılarıydı. Bu bey, Andhra l'ı ,ı

desh eyaletinin bir kentindeki çocuk hastanesinin başhekinılyıl ı

eşi ise hemşire okulunda yöneticiydi. Her ikisi d e altmış yaı11ıı

geçmişlerdi; işe ve aileye adanmış bir hayattan sonra bakışlar 1111

kendi Üzerlerine çevirmeye, kutsal metinlerde yazdığı üzere "ııı

mana birlikte gitmeye" karar vermişlerdi.

Hep o "orman"! Şifalı otların gizli kasası orman, ruhun teıl.ıı•ı

görebileceği yer; orman! Ormana gitmek: Hindistan'ın kendi lııı

dar kadim olan ve her ne kadar bütün ormanları kestilerst• ılı•

Hindistan'ı kendine özgü kılan bir kavramdı bu.

Geleneksel Hint bakış açısına göre, bir insanın hayatı dört lııı

sin ve net mevsime ayrılır; her birinin kendi meyveleri, hal<l.ıı ı

ve görevleri vardır.

Birinci mevsim, çocukluk ve ilkgençliktir; bu eğitim dönemiıılı•

'ıı ıırradan işe yarayacak her şey alınmalıdır. İkinci mevsim olgunlııl<t ur; o dönemde erkek koca, baba olur; aile sorumluluğunu sırt-1.ııır ve bununla da topluma katkı ve süreklilik sağlar. Bu zenginlilı, haz, ün ve dünyayı tanıma gibi arzuların peşinden koşmanın lıır görüldüğü ve doğru olduğu mevsimdir. Bundan sonra evlatlar

ıl.ı .ına-baba olduklarında, kopuş ve "ormana gidiş" mevsimi baş

Lır. İşte bu kopuş ve çekilişle insan; neşeleri, kaygıları, başarıları,

lı.ıyal kırıklıklarını -yani hayatta geçici ve yanılsama olan her şeyi

ıwride bırakarak daha gerçek ve daha kalıcı olana yönelir.

Seçmek istenirse- sonuncusu da her şeyden bağların kopa

ı ıld ığı, basit bir dilenci olunan mevsimdir; insan sanyasin olur;

,ıı zıılar dahil olmak üzere geçici olan Ben'in sahip olduğu her

'ıı·yi simgesel olarak yaktığı ateşin renginde bir giysi giyer ve

ıı ı ı k yalnızca mokşayı; yani değişimler dünyası, hayat ve ölüm

.

ıılı yanusu olan samsaradan kesin olarak özgürleşmeyi arar.

Mokşa, bir sanyasinin yolculuğunun son hedefidir. Hiçbir şey

1 11 1 1 1 bu amacından vazgeçiremez. Simgesel olarak ateşe verilen

vı· kendisinin üzerinden atlayıp yeni bir kişi olarak çıktığı cenaze

ılı·ıı sonra geri dönüş olamaz. Artık hiçbir şeye bağlı değildir; ne

l<.ıstına, ne ailesine, ne de adına ... Hatta dini ve dinsel ayinleri de

ııı·ride kalmıştır. Bu "cenazeden" sonra örtündüğü turuncu renkli

ı ııt ünün tek parça, dikişsiz ve düğümsüz bir kumaş olması boşuna

ılı·t:ildir. Öldüğü zaman bedeni ötekiler gibi yakılmayacak, ırmağa

,ıt ılacaktır, çünkü o, sanyasindir ve ateşlerden çoktan geçmiştir.

Bir mevsimden ötekine her geçiş, biçimsel olarak bir törenle

.ıı ıılır ve her başlangıçta olduğu gibi bir simgesel ölümden hayat,

ıo·;kiden yeni doğar.

Modern Batı dünyası da -hepsi maddesel olan- kendi amaçla-

1 1 1 1 1 emeklilik dönemiyle gerçekleştirir. Altmış ya da altmış beş

y.ı◆ında çalışmaya son veren kişi; balık tutmak, resim yapmak,

v.ı da bir zamanlar olmuş olduğu şey -müdür, şef, avukat, kasiv ı · r olmadığı için sıkıntıdan patlamak için para alır. Pek çok kişi 425

bu nedenle bir kalp krizi geçirir ve herhangi bir şey olma ilıt lııı ı
lini kesin olarak yitirir.
Ben de çalışmayı bırakmıştım -gazetecilik bana bir şey 11.ıılı
etmez olmuştu- ama "emekliliğimin tadını çıkartmak" yı•ı lııı
arkadaşlarımın aradığından pek farklı olmayan bir şeyi ara ııı.ıı ı
koyulmuştum: Huzur. İçsel Huzur. Kanser bana yardımcı olmıı·lt ıı
İyi bir fırsat yaratmıştı. Nihayet kartviziti olmayan ben olalıılıı
dim. Utangaçlık hissetmeden yaradılışıma uygun bir hayat sılı ı·ı
ve bunun tadını çıkartabilirdim. Çünkü hiç kuşku yoktu; aslııııl.ı
olduğumuz o şeye ne kadar çok yaklaşırsak, o kadar mutlu ı ılıı
yorduk. Her yaşta. Önemli olan kim olduğumuzu anlamaktı.
Ne yazık ki kültürümüz -daha doğrusu artık kültürü bellı lı·
yen sanayi- gençliği efsaneleştirdi, ileri yaşta olmayı bir tür lı.ı•ı
talık gibi gösterdi ve zavallı yaşlıları olduklarından farklı d.11·
ranmaya, gençmiş gibi yapmaya zorladı. Ama yaşlılık kötıı lııı
şey değildir; bir pişmanlık dönemi hiç değildir. Tam tersine.
Pek çok kişi için cinsel uyarının uykuya dalması acı verici l ııı
kayıptır; bir tür aşağılanma nedenidir. Benim içinse bir yanııııııı
hafiflemesi anlamına gelmişti. Ne çok zamanımı çırpınarak, lıı·ıı
dimi kandırarak, ayrıştırarak, hayal kurarak, egemen olunabılı•ııı·
egemen olarak ve en sonunda da her şeyi yücelterek. .. geçirı ııı·l
tim; ama bunu ahlaki nedenlerle değil "daha sonra"nın sıraıl.ııı
lığının korkusuyla yapmıştım. Artık bütün bunları aşmıştım w
böyle bir sorun söz konusu değildi. Yaşlılık olağanüstü bir şı•yı lı

Düşünmek, hayat hakkında kafa yormak dahil olmak üzere cl;ılı.ı önce yapılamayanları yapmak için harika bir firsattı. Fiziksel \ ı ı küş, bedenimizin yavaşlaması, hastalıklar, hatta ölümün keııdhı bambaşka gözlerle görülebilir, yeni şeyler anlamak için, ba◆lcı kapıları açmak, keşfetmek ve deneyimlemek için kullanılabilirdi Dünya bizi sürekli olarak kalıplaşmış davranışlara itiyor. Uyıı yamıyor musun? Uyku ilacı al! Peki ama neden? Belki de ar;ııl.ı sırada geceleri uyanık kalmak güzeldir ya da gereklidir; uyuy.ııı

hı◆inin bilmediği bir deneyimdir bu. Gece karabasanların zama ııı olduğu kadar, vizyonların da zamanıdır. Gece gizemlidir ve ı .ıııı da bu nedenle tanınmalıdır; eski bir Hint masalında Güneş lılll' onu tanımak istemiştir.

Dünyalı bir adam Güneş'i ziyarete gider.

Büyük yıldız "Aşağıda işler nasıl gidiyor?" diye sorar.

"İyi efendim; herkes sana hayran."

"Herkes mi? Sahi mi?"

"Şey, efendim ... bir tek kadın; sadece güzeller güzeli bir kadın ına asla imanla tapınmıyor."

"Kim o?"

"Adı Gece'dir."

Güneş meraklanmıştır.

"Peki nerededir bu kadın?"

"Hindistan' da efendim," der adam.

Bunun üzerine Güneş hemen Hindistan'a koşar ama onun gel

ıı ıl'kte olduğunu bilen kadın dünyanın öbür tarafına kaçar. Güneş

ı ıı ıun peşinden gider ama kadın çoktan Hindistan'a dönmüştür.

ı ;ıı neş Hindistan'a gelir ama ... İşte o günden beri Güneş hala o

gıızel kadının peşinden koşmaktadır ama asla yakalayamaz ...

Ben deli miydim? Hayır. Artık yalnızca yaşlıydım ve zorunlul ıklarım olmadığı için şimdiye dek hep olmak istediğim kişiyi ı ı l ınuştum: Kaşif. Ama artık dış dünyayı değil -onu iyi kötü tanı

ıı ıı ştım- bütün kültürlerin bilgelerinin her zaman bizim içimizde

ı ılduğunu söyledikleri dünyayı keşfetmek istiyordum.

Modern insan bu dünyayı her zaman daha az düşünür. Buna

ı ı ınanı yoktur. Genellikle buna fırsat bulamaz. Özellikle de

. .

l(l'ntlerde sürdürdüğümüz hayat, bizi artık büyük düşünmek

1 1'11 alıkoyuyor; sürekli olarak bir ayrıntının, küçücük bir şeyin

lll'Şinden koşuşumuz, her şeyin anlamını yitirmesine neden oluyor. Sonunda ben bunu kendi mesleğimde de gözlemlem iştim.

Savaşları anlatmam gerekiyordu ama -bana nedenini sormayın

insanoğlunun övündüğü bütün gelişmelere karşın savaşlar lı.ıı ı

onun varoluşunun bir parçasıydı ve ülkeler ne kadar çok ıı v ıı · ıı

ve gelişmiş olursa, daha çok insan öldürecek yeni silahla!' lı .ıı

etmek için o kadar çok uğraşıyorlardı.

Hem sonra, birkaç yıl öncesine kadar bir savaşı anlatrnal< h•

yarayabiliyordu; insanlar isyan ediyor, kıyımlar üzüntü y;ıı .ıı ı

yordu. Bugün savaşları aktarmak, seyrettirmek hiç işe yar.11111
yor. Her gün yeni kıyım, adaletsizlik, işkence haberleri çıloyrn
ama dikkatimizi bile çekmiyor. Bıktık. Elimizden bir şey gı•lııı ı·
diğini düşünüyoruz ve bu nedenle suçların en basitinin en hılvııl·
suç ortağı oluyoruz: Umursamazlık.
Artık kimsenin ciddi yanıtları yok, çünkü doğru sorular soı ııl
muyor. Batı'da büyük ekonomik çıkarlara yarayan ve dinin luıı
süsüne oturtulmuş bilim bile işe yaramıyor. Bilim hayatı kloıılıı
mayı beceriyor ama hayatın anlamını dile getirmekten aciz. Tıı ı
ölümü geciktirebiliyor ama bize ölümden sonra ne oldu•ıııııı
söyleyemiyor. Gözlerimizin görmesine, zihnimizin düşünrnPslıı•
izin verenin ne olduğunu biliyor muyuz peki?
Oysa bilime duyduğumuz büyük güven sayesinde her •ı·vı·
garanti gözüyle bakıyoruz. İnsanlar, bildiklerini sanıyorlar aııı.ı
bilmiyorlar. Nasılsa pek yakında öğreneceklerine inandıld.ıı ı
için de bilmemekle yetiniyorlar. Elbette bu konuyla bir ilgilPııı·ıı
vardır! Nüfus artıyor, Yeryüzünün kaynakları, en başta da su 11111
azalıyor? Kesinlikle bilim bu soruna bir çözüm bulacaktır! Dılıı
yanın büyük bölümünde milyonlarca insan açlık mı çekiyor? ll.111
tohumlarda genetik değişiklik yapalım, bunlar mucizevi ürüıılı•ı
versinler ve belki... yeni kanser türleri yaratsınlar ...
Sanki olası dünyalardan bir tek bizimki varmış gibi yaşıyorııı .
bu dünya bize daima herhangi bir mutluluk vaat etmektedir. llıı
mutluluğa, daha fazla eğitimle (ne eğitim!), daha fazla parayla w

elbette daha fazla bilimle ulaşabiliriz. Eninde sonunda her ?ı·v.

bir organizasyon ve etkililik sorunudur ... Ne büyük yanılgı! l?ıı·

lılz, hayalin kanatlarını böyle budadık; yüreğimize tıkacı böyle

ı ıkadık, bütün dünyayı yalnızca duyuların dünyasıyla sınırland ı rdık ve böylece öteki yarımızı yadsımış olduk.

Bilgeler için, özellikle de Hindistan'da bulunanlar için, gözle

ucırülen dünya asla gerçekliğin bütününü oluşturmamıştır; çünlui değişkendir ve zamanın daimi aşındırmasına açıktır.

Gözden kaçırdıklarımızın farkına varmak için büyük bir çaba

gı•rekmiyor oysa. Büyük Bengal şairi Tagore, bunu çok yalın bir

lll'nzetmeyle dile getirir. Bir akşam Ganj kıyısında yüzen bir evde,

ıııum ışığında Benedetto Croce· okumaktadır. Rüzgar mumu sön

ıhirür ve oda ansızın ay ışığıyla dolar. Ve Tagore şöyle yazar:

Güzellik dört bir yanımdaydı

Ama bir mumun ışığı bizi birbirimizden ayırıyordu.

O minicik ışık engeldi

Ayın güzeller güzeli büyük ışığının bana ermesine.

Gündelik yaşantımız daha büyük olanını görmemize engel

olan pek çok minik ışıkla doludur. Zihnimizin alanı daraltılmıştır.

Aynen özgürlüğümüzün daraltıldığı gibi. Bütün yaptığımız tepki

vl'rmektir. Başımıza gelene, okuduğumuza, televizyonda gördü

J:ümüze, bize söylenene tepki duyarız. Önceden belirlenmiş kül

ı ii re! ve toplumsal modellere göre tepkiler veririz. Üstelik giderek daha da otomatik tepkiler vermeye başladık. Artık başka bir

duruyorlar mıydı? Elimle şöyle bir vurup içine daldığım dı•ı lıı

düşüncelere dönmek elimdeydi. Oysa ben onları öldürmenwyı·

çalışıyordum. Bu da hoşuma gidiyordu.

Evet, aşram pek çok bakımdan acayip bir yerdi. İ nsanlarııı oı

tasında yaşamaya, dünyayı dolaşıp öykülerini ve binlerce soıı

nunu anlatmaya alışmış ben; şimdi kendimi burada her şeyılı•ıı

uzak ve kopuk; radyosuz, televizyonsuz, gazetesiz buluverııı l•1

tim. Saatlerce, günlerce, haftalarca üzerinde kafa yoracağım, tı•lı

bir soru kalmıştı: "Ben, kimim?"

Taşlar bunu kendilerine sormuyor. Bitkiler de sormuyor. Hatı ,ı

yaratılmışlar arasında bizlere en yakın olan hayvanlar bile "Bı·ıı.

kimim?" diye soruyora benzemiyorlar! Bir inek, kendi hakl<111

da fikir sahibi olmaya çalışmıyor; bir karga, onu bir kurbağad.ııı

ayıranın ne olduğunu hiç merak etmiyor. Ama ya insan? İns.ııı

-Swami, Vedanta'yı tanıtmak için böyle söyledi- her zaman keııı l ı

varoluşunun doğasını sorgulamıştır. Ve her zaman d a yanıtın ı·lı•

gelmezliğinden rahatsız olmuştur.

Soru deneyimden doğar. İnsan çevresine bakınır, dünyayı gıı
rür ve bazı düşünceler geliştirir. İlki, gördüğü her şeyin keııılı
dışında olduğudur. Dünya ona kendinden kopuk görünür; diııı
yadan ayrı tutulmaktadır. Gördüğü her şey, sonsuz olarak onıl.ııı
daha büyük olduğu için, insan kendini yalnız, okyanusun englıı
liğinden ürken minik bir dalga gibi zedelenebilir hisseder; ötı•l<i
dalgalar tarafından ezilmemek için daha kocaman, daha gü·lıı
bir dalga olabilmeyi hayal eder. Birbirinden ayrı duran iki varlı
ğın algılanış temelinde -gören ve görülen; bilen ve bilinen- ins.ı
nın ebedi doyumsuzluğu yatar. Ve de hüznü.

İnsanın yürüttüğü ikinci düşünce, dünyanın, o gördüğü z.ı
man zaten, çoktan var olmuş olduğudur. Üstelik bu dünya öylı·
zekice kotarılmıştır ki, insanoğlu onun yaratıcısı olamaz. Düny.ı

yı yapmış olan, onun babası ya da dedesi de olamaz. Peki kimdir
lıu? İşte o zaman insanoğlu Yaradan'ı aramaya başlar; bir tanrı
.ırayışına girer. Elbette onu da kendi dışında düşünür, çünkü in
·;anoğlu dahil bütün evrenleri yaratan odur.

"İşte dinler böyle doğmuştur," dedi Swami.

Yarım yüzyılı aşkın bir zamandır sanyasin olan Swami dünya-
1 1 1 11 ve böylelikle dinin de dışındaydı. Hinduizm -onun söylediğine
giire bu terimi baştan savma olarak yaratanlar, İngilizlerdi- ona
ı:iire, gerçek bir din değil, bir hayat felsefesiydi; hiç kimse tara-

1 ından kurulmamıştı, kutsal bir kitabı yoktu; binlerce yıldan beri

üzülerek gelmiş bir bilgelikti. Vedanta'yı da bir din olarak değil,

lıir bilgi aracı olarak görüyordu. Bu Gerçeklik Bilgisiydi.

Swami'ye göre, dinlerde insanoğlu kendi hakkında sınırlı bir

giirüş geliştirip kalır, çünkü Ben'in algıladığı her şey Ben'in dı

ındadır ve insan kendi ve algıladığı, bildiği şeyler arasında var

olan ayrılığı, mesafeyi tartışılamaz bir gerçeklikmiş gibi algılar.

Tıpkı, okyanusu kendinden ayrı bir şey olarak gören dalganın

yaptığı gibi. Oysa dalga, kendinin ve hatta öteki dalgaların da okyanus gibi sadece ve sadece su olduğunun bilincine vardığı anda, o yetersizlik, kopukluk duygusu ortadan kalkar.

İnsan için de aynı şey söz konusudur diyordu Swami. İnsan

kendinin "Bütün" olduğunu keşfettiği; yaratan ve yaratılmış, gören ve görülen, kendi ve Tanrı arasında bir ikilik olmadığını anladığı anda ona kopuk bir varlık gibi görülen varoluşun aslında ondan ayrı olmadığını, çünkü gerçekte hiçbir şeyin "Bütün"den

lıağımsız olarak var olmadığını fark eder.

Sorun benim ve ben çözümüm. Bunu anlamak gerçek kurtuluştur. Kendi başına var olan bireysel bir varlık olduğu yanılsa

ıııasından kurtulan; mükemmel varoluşunun bütünle bir ve aynı

olduğunun bilincine varan insan, artık özgürdür.

Önemli olan nokta -diyordu Swami-, dalganın okyanus haline

,ııelmesine ihtiyaç yoktur; sadece okyanus olduğunun farkına var-

-

masıı yeterlidir. Olan olduğudur. Değişecek bir şey yoktur, sadı·ı ı

kim olduğunu anlamak yeterlidir.

Peki ama insan bu bilinç sıçrayışını nasıl gerçekleştirelılliı '

İnsanın özü, -Kendi-, kendini bütünün içinde nasıl tanıyalılllı '

Birinin ona yardım etmesi, yolu göstermesi gereklidir. Öz, kı·ıılı

kendini tanıyamaz. İşte burada bir gurunun, cehalet karanlıf:\ıılı

delecek birinin varlığı gereklidir. Yüzyıllardan beri Hindistaıı'ıl.ı

bu gereksinmeyi açıklamak için işte şu öykü anlatılır:

Bir Gurukulam'da on öğrenci vardır. Günün birinde hacca gıı

meye karar verirler ve içlerinden biri, grubun sorumlusu olaı .ıl•

görevlendirilir. On öğrenci yola koyulur. Bir yerde karşılaılıı.ı

çıkan ırmağı geçmek zorunda kalırlar. Öğrencilerin başı, yılı

me bilip bilmediklerini sorar. Evet, hepsi biliyordur. Öteki kıyıv.ı

vardıklarında, sorumlu öğrenci arkadaşlarını sayar ve deh□ı·ı lı·

sadece dokuz kişi olduğunu görür. Bir daha sayar, sonuç yinl' ı l ı ı

kuzdur. Peki onuncu nerededir? Ne giysileri, n e çığlığı, n e izi v.ıı

dır. Ağlamaya başlarlar, ne yapacaklarım bilemezler. Derken ol.ııı

biteni uzaktan izleyen bir ihtiyar yanlarına gelip şöyle der:

"Üzülmenize gerek yok. Onuncu kaybolmadı. Onuncu v.ıı

"Nerede? Nasıl?" diye sorar şişalar. "Onuncu, burada, aranızd.ı

Öğrenciler şaşırmıştır.

"O aranızda ve bir adım bile atmadan onu bulabilirsiniz," dlvı·

ayak direr ihtiyar.

Çocuk tekrar dener. Her bir arkadaşının göğsüne dokunar.ılı

sayar: "Bir .. iki.. üç .. dört.. sekiz .. dokuz .. " İhtiyar, parmağını say.ııı çocuğun göğsüne dayar ve "On!" der. "Onuncu sensin."

Çocuklar anlarlar ve yollarına devam ederler.

İhtiyar görüneni göstermekten başka bir şey yapmamı□ı ıı

çünkü "arayan aranandır." O sorundur ve o çözümdür. Ve çözilııı

sadece insanın kendini keşfetmesinde yatar. Dalga örneğiııılı·

olduğu gibi, sorumlu çocuk, onuncu haline gelmek değil; sadı•ı ı•

onuncu olduğunu bilmek zorundadır.

İnsan doğduğunda "Kendi" hakkında bilgisizdir. Hayatın akışı

ı[illegible]wsinde pek çok bilgi biriktiririz, ama bunlar bize kim olduğu

ıııuzu anlatmakta işe yaramazlar, çünkü duyulardan ve duyulan n algıladıklarının yorumlanışlarından gelen bilgilerdir. Bütün lıilimsel bilgi böyledir; duyulara dayanır. Şimdiye dek hangi

lıilim, insanın kim olduğunu sormuştur ki? Hangi mikroskop,

hangi teleskop zihnin derinliklerine bakabilmiştir? Duyularla

.ılgılanmadığı ve bu nedenle hiçbir bilimin konusu olamadığı

ı[illegible]·in, insanın kendi özüne ilişkin bilgisi yoktur. Öykudeki ihtiyar,

(lz'ün kendini nasıl tanıyabileceğini işaret eden gurudur.

Ama guru da yetmez.

Swami, birinci dersten başlayarak, Vedanta'nın merkezinde

lıulunan sorunun, dinsel bir sorun olmadığını vurguladı. Çözüme

inançla ulaşılamazdı; elbette zihinsel bilgi de bunun yolu değildi.

Nasıl ki gözler kendilerini göremezler ve bunun için bir aynaya

gereksinme duyarlarsa; insanın Öz'ü de uygun bir bilgi aracı olmadan kendini tanıyamaz. Bu araç bizim duyularımızdan biri değildir,

[illegible]·iinkü onlar sadece madde dünyasını görmeye, dinlemeye, dokun

ıııaya, koklamaya yararlar; bu da Öz'ün değil, duyuların dünyasıdır.

Bilgiye ulaşmaya yarayan araç, Öz'ün kendini görebileceği

.ıyna, Vedalar,· daha doğrusu onun son bölümü olan Vedanta'dır.

Vedan ta, Upanişad .. ve Bhagavad Gita yani Tanrı'nın Şarkısı'ndan

Vedalar dört adettir: En kadim olanı Rig; Sama, Yajur ve Atharva. Öz olarak,

ilahiler ve büyülü formüller olan mantralardan oluşurlar. Geleneğe göre Vedalar rişiler yani "Görenler" tarafından oluşturulmuştur. Kesin bir tarihi yoktur ama İ.Ö. ikinci bin yıla kadar uzanırlar. Bin yıldan fazla süre boyunca ağızdan

ağza aktarılmıştır. Bazılarına göre Rig Veda bize tarihte bütün olarak ulaşmış

ilk kitaptır. Bütün Hint-Avrupa dilleri içersinde en eski kitap olduğu kesindir.

Upanişad: Kelime anlamı olarak "yakınında oturmak" anlamına gelir ve gurunun ayakları dibinde oturan şişalardan söz eder. Upanişad1ar yüz kadardır. Başlıcaları ilk on tanesidir. Büyük çoğunluğu nazım, bir bölümü nesirdir.

Pek çoğu diyalog formundadır: Bir bilge ve karısı, kral ve çileci gibi örneklerin en ünlüsü, Katha Upanişad'daki genç Naciketas ve kendine guru olarak seçtiği Ölüm arasındaki diyalogdur.

oluşur ve bütün konuyu diyalog şeklinde işler.

Kendisi ve dış dünya konusunda deneyimler edinmiş ol.ıı ı

ve bunlar sayesinde bir mantık kurabilen insan, şastraları, y;ıı ıı

yazıları, bir guru yardımıyla okuduğunda -gözün gördüğü, kıı l.ı

ğın duyduğu gibi- bilen ile bilinen arasında bir ikilik olmadığıı ıı

görür. Ben, Dünya ve Tanrı gibi değişik varoluş biçimleri olıı ı.ı

<lığını anlar. Her şey bir tektir, tek bir varlıktır ve bu Bütünlıı h

Bilinci'nden başka bir şey değildir. Zaman ve mekandan bağınısıı,

sınırsız Bilinç, her şeyi sarıp sarmalayan bilinç, her şeye deslı·h

olan, her biçimde ortaya çıkan Bilinç; bu saf Bilinç, her şeyin ı.ı

nığıdır, sıradan bilincin arkasında duran Gerçeklik'tir. Atman'dıı.

Brahman'dır, İşwara'dır, Bhagawan'dır, Tanrı'dır. Bütünlük'l ıı ı .

Satçitananda'dır, her ne ad verilmek istenirse odur; çünkü ı·ıı
eski Yedik satırlardan birinde dediği gibi: "Bilgeler ona bin .ıı l
taksa da, Gerçeklik Bir'dir."
O halde "Ben, kimim?" sorusunun yanıtı Upanişad1arın en lı.1·1
cümlesidir: "Tat tuom asi" yani Sen Bütün Busun. Sen Tanrı'sııı.
sen bütün evrenin Yaradanı'sın. Buradaki "tuom" yani sen, ı•I
bette kişi olarak anlaşılmamalıdır; o sıkı sıkıya tutunduğunı111.,
herhangi bir gün doğmuş, herhangi bir yerde büyümüş, pek ·1111
şeyler yapmış, deneyimler edinmiş olan ben değil; Vedanta'ııı ı ı
gözler önüne serdiği, değişmeyen Öz' dür. Öz; saf bilinç, asla doıJ.
mamış ve asla ölmeyecek olan o Öz.
Vedalara dayanan ve bu nedenle de Hint halkının ortak inarı
cını ve görüşünü oluşturan, Tanrı'nın her formda bulunabilece:ı.
yaşıyor olabileceği, en sıradan gibi algılanan bir nesnede bile h;ı
rınabileceği düşüncesi, işte bundan kaynaklanır. Pek çok değil lı
tanrı yoktur; tek bir Tanrı da yoktur, çünkü her şey Tanrı'dır.
İşte bu her şey içinde, her birimizin de olduğu o Öz, yaıılı·1
anlaşılabilir çünkü insan, sınırlarından kurtulma hevesindedi ı ,
dünyadan ayrı ve kopuk olduğu hissinden sıyrılmaya çalışır. l l l ı
kaynağı, yatağı ve adı olan ırmağın daima okyanusa doğru al<

ı ııak, ona karışmak, onunla Bir olmak, böylece kendi kimliğini,
lormunu, ırmaklık adını yitirmek niyeti gibi Öz de, Bütün ile karışmak, Bir olmak arzusunu taşır. Bu onun doğasında vardır. O

(Jz'ü bilmek, onun "Tanrısal" doğasının farkında olmak. İşte insan hayatının asıl hedefi budur.

Swami, bu mantık yürütüşlerini izlemenin her zaman kolay

ı ılmadığını biliyordu (Upanişad'lar Gerçekliğe giden yolun bir

11stura sırtı gibi dar ve zorlu olduğunu söyler). Konuyu hafifletmek, daha tanıdık kılmak istediği için arada sırada bize geleneksel Hint öyküleri anlatıyordu.

Öz'ü tanımanın önemi üzerine anlattığı öykülerden biri de

öyleydi:

Nehri aşmakta olan sandalda bir pandit, bir de bramin yani

kutsal yazılarda uzman olan kişi vardı. Pandit yaşlı sandalcıya

sordu:

"Sanskritçe bilir misin?"

"Hayır," dedi sandalcı.

"Sanskritçe bilmiyorsan, hayatının dörtte biri yok sayılır,"

dedi pandit. "Hiç olmazsa klasik edebiyatı biliyor musun?"

"Hayır."

"Hayatının dörtte biri daha gitti, çünkü bu konuda öyle güzel

kitaplar var ki; okumak insana büyük mutluluk verir. Hiç olmazsa okuyup yazma biliyor musun?"

"Hayır," dedi sandalcı.

"Hayatının dörtte biri daha gitti."

O sırada pandit sandalın su aldığını ve suyun ayaklarından

yukarıya doğru yükselmekte olduğunu fark etti. Sandalcı deliği

tıkamaya uğraştı ama yapacak bir şey yoktu. Su yükseliyor, sandal batıyordu.

Sandalcı, pandit'e, "Yüzme biliyor musun?" diye sordu.

"Hayır." dedi pandit, korkuyla.

"O zaman hayatının hepsi gitti," dedi sandalcı.

Anafikir: İnsan kendi kendini tanımıyorsa Sanskritçeyi ı lı klasik edebiyatı da bilmesi bir işe yaramaz.

Dersler her saat başından tam on dakika sonra başlıyordu ;ıııı,ı biz şişaların, salondaki yerlerimize yerleşmemiz biraz uzun •,11 rüyordu.

Swami'yi beklerken, önce guruya bir ilahi okuyorduk: "Oııı Oh Tanrım, guruma ve onun öğretmenlerine derin saygı VI' "" lamlarımı sunuyorum. Benim bilgisizliğimin perdesini kalılıı ması için ondan merhamet diliyorum ve ona minnetlerimi sıııııı yorum. Oh Tanrım, bizi koru, bizi besle, dersimizi çalışmaıı 1 1 1 ,1 ve yazıları öğrenmemize yardım et. Ayrıntılarda oyalanm;ıı ıı.ı mız için bize yardım et. Om, huzur, huzur, huzur.'"

Baştan aşağı beyaz giyinmiş, belki de dul olan iki yaşlı kaılııı bizi yönetiyordu; bütün ilahi derslerine katılıyorlar, aşnı1 1ıııı dinsel koro ayrıntılarıyla ilgileniyorlardı.

Sonra binlerce yıldır kullanılan ve hiç değişmeyen tonla ııı,ı şive ve ritimle Upanişad'ın en güzel ve en ünlü mantralarııııl.ııı bazılarını söylüyorduk. Bunlardan birini avaz avaz söylemı·vı· bayılıyordum; öğretmen hanımların dik bakışlarına, sıra arkaı Lı şım Sundarajan'ın gülüşüne aldırmayarak söylediğim bu maııı ranın adı Brihadaranyaka Upanişad idi.

Asato ma sadgamaya

Gerçek olmayandan gerçeğe götür beni

Tamaso ma jyotirgamaya,

Karanlıktan ışığa götür beni

Mrityorma amritam gamaya,

Ölümden ölümsüzlüğe götür beni

Bütün Upanişad1ar Om, seslerin sesi ile başlar ve Om Şanti (Şanti: hmıı ı

ile biter; bu insanın içinde yatan Öz'ün bilgisinin verdiği huzur halinin ıl.ı

vetidir ve bu huzur, bütün anlayışların üzerindedir. Neredeyse bütün Vı•ıl ı l·

ilahiler aynı biçimde başlar ve bi ter.

Ölümsüzlük sözcüğünü (amritam) a'ları uzatarak okumaya,

olüm (mrityo) sözcüğünü dillendirmeye, Sanskritçenin güzellii:ine bayılıyordum. Orada öğrendim ki İtalyancada aşk anlamına ı-:l'len amore Sanskrit kökenliydi ve amore yani ölmeyen şey de

mekti.

Swami, yanında yürüyen ve onu güneşten koruyan şemsiyeyi taşıyan bir gençle birlikte kuzeydeki kapıdan giriyordu. Terliklerini çıkartıyor, merdivenlerden çıkıyor, üç basamaklı minik kürsüsüne tırmanıyor ve turuncu giysisinin ucunu başına örtüp

oturuyordu. Otururken genellikle mavi örtüsü olan rahlenin arkasında bağdaş kuruyordu. Dersler boyunca Swami, yüzyıllardır Vedanta öğreten her gurunun yaptığı gibi, o mavi örtünün

.ıltından bin bir türlü nesne çıkartıyor ve öğrenirken kolay mani ık kurmamızı sağlıyordu. Kil bir tasla, bu tasın varlığının, kilin varlığına bağlı olduğunu açıklıyordu: Kil olmasa tas olamazdı

(il i linç olmasa yaratılan olmaz.); kristal bir top ve gül ile gülün

rPnginin kristalin içindeki yanılsamalı görüntüsünü gösteriyordu (Ben'in yaşadığı ve Öz'ü ile algıladığı arasındaki karmaşa); lıir iple klasik Vedantik karşılaştırma örneği sergileyerek yılanı

ipe benzetiyordu (bir ipi yılan sanmak, duyular dünyasının veri

I Prini gerçek sanmak gibidir). İp ve yılanı birbirine karıştırmak

lıizim icadımızdır. Hem sonra, eğer yılan diye bir şey olmasaydı

ıpi yılana benzetebilir, onunla karıştırabilir miydik?

Swami bir tek, Upanişad veya Gita kitaplarının bir kopyasına

i l ıtiyaç duymuyordu. Çünkü bunları ezbere biliyordu ve çok yıl-

1.ır önce büyük kütüphanesini bağışlamıştı. Artık onlara ihtiyacı

olmadığını, yazılı hiçbir şeye bağımlılık duymadığını söylüyordu.

l l int geleneği böyle olmasını isterdi; metinler birer "gizem" oldukları zamandan beri, ancak bir gurunun ağzından öğrencinin kulağına aktarılırdı. Yaşı ilerledikçe (yetmiş yaşının üzerindey

d i) belleğini yitirse bile Swami, aklında kalan birkaç satırı kulla

ııarak aynı dersi verebilirdi. Bir öykü daha anlattı:

1 9 . yüzyılın sonunda bir İ ngiliz profesör, o zamanlar Brit.111

ya İmparatorluğu'nun sömürgesi olan Hindistan'ın başl<t'lıl ı

Kalküta'ya gelir. Hindistan'ı ve onun felsefesini anlamaya niyı·I

li olduğunu söyleyerek büy'ik Sanskritçe uzmanlarından iiıılıı

bir pandit ile buluşmak ister. Mükemmel İ ngilizce konuşan tııt

retmenden bazı Vedanta dersleri almak niyetindedir. Pa11ı/11

Upanişad'ın ilk satırlarından İşavasya'yı okuyarak başlar der◆oı·

Om purnamadah purnamidam purnat

purnamudacyate

Purnasya purmamadaya purnamevavasishiate

Om shanti, shanti, shanti-hiiii

Ve tercüme eder:

O Bütündür, bu Bütündür

O Bütünden, bu Bütün doğmuştur

Bu Bütünü çıkar o Bütünden

Geriye kalan Bütündür.

Om shanti, om shanti, om shanti-hiii

İngiliz kitabı kapar, ayağa kalkar ve ders orada biter. Soııı , ,

güncesine şöyle yazar: "Upanişad1ar çocuksu bir zihnin gewlı•

mesinden başka bir şey değil."

Swami'ye göre ise, o iki satır Vedanta'nın bütün görüşii ıııı

özetler ve bütün Upanişad1ar yansa ya da unutulsa bile sadc•ı ı·

bu mantra, geleneği canlı tutmaya, anlamak isteyeni düşündııı

meye yeter.

Biz haftalarca bu satırlar üzerinde çalıştık.

"Bu iki satırda özne, nesne, neden, sonuç, deneyim ve büti ıı ı

lük vardır. Özet olarak bizlerin gerçekliği orada bulunur." /lı·ıı

purnam'ım, tamamlık benim, hiçbir şeyin rahatsız edemeyerc·AI

438

·,.i◆kin bir okyanusum. Beni sınırlandıran hiçbir şey yoktur. Kü

ı, ıik ve büyük dalgalar, üzerimde dans ederler ama onlar benim

lıırmlarımdan, görüntülerimden başka bir şey değildir. Beni sı

ıırl andırmazlar; onların hareketi, benim hareket gibi sergilenen

ılololuğumdur. Dalgalar, içimde çözülen şerefimdir. İçimde, şişlıı ıı okyanusta, her şey çözüme ulaşır. Geriye benden başka bir

•lı·y kalmaz; bu purnam, bütünlüktür.

Onu izlemek her zaman kolay olmuyordu ve kimi zaman, an-

1.ıdım izlenimine kapılıyor olsam da sonradan aklımın sözleri sa

ılı·ce anladığını ama onları "yaşamadığımı" fark ediyordum. Sonın, Swami'nin yinelediği gibi, ne zihinsel ne de inançsaldı. Söz konusu olan, mantıksal sonuçlara varmak değil, Upanişad1arın

".iiylediği gibi -adım adım- bir "kendini gerçekleştirme yürüyü

'.·ii" yapmaktı. Yapılacak iş, insanın kutsal metinlerin sözcükleri

.ıracılığıyla kendi bilincini bir tür simyasal dönüşüme sokmasıydı. Ama bu metinler de bir kez Öz'e aynalık ettikten sonra bir l<ı·nara bırakılabilirlerdi; nehri geçtikten sonra gereksiz olan

· ı ııdal gibi, unutulabilirlerdi.

. .

Swami, Tamil Nadu'nun, geleneksel bir bramin çiftçi ailesi

ıı in oğlu olarak doğmuştu. Parlak bir öğrenci olmuş, Madras'ta

ı:;ızeteci olarak çalışmaya başlamış ama kısa bir süre sonra asıl

:iirevinin bu olmadığını hissetmişti. Dünyadan elini eteğini çek

ıııiş, sanyasa almış, değişik guruların öğrenciliğini yapmıştı. En

.. onunda bunlardan biri; ormanda yaşayan ve yalnızca küllerle

oıtünen gurusu, onun bilinç atlayışını gerçekleştirmesini sağ-

1.ıınıştı; işte o zaman kendini o büyük ödevle yüzleşmeye hazır

l ı issetmişti. Klasik Hint geleneğini yaşatmak için sözel olarak Ve

ılunta öğretmeye ve bu hayat görüşünü Hindistan'Ia sınırlı kal

ı ı ıayarak, herkesin hizmetine sunmaya karar vermişti.

Gelenek, İ.S. 8. yüzyılda büyük Veda yorumcusu Shankaracha

ıia tarafından başlatılmış ama kısa zamanda sönmüştü. İslam'ın

yüzyıllar süren egemenliği, halkların topluca İslamiyet'e döndü

rülmesi, Veda öğretimlerini gizliliğe itmişti. Bunun arkasıııd.ııı
gelen ve iki yüzyıl süren İngiliz sömürgeciliği daha da yıkın ı ıl
muştu; çünkü bu durum özellikle yüksek sınıflar arasında yı·ııı
sosyal değerlerin gelişmesine yol açmıştı. İmparatorluk, Pııı
rinde çalışacak küçük memurları yetiştirmek için skolastik lııı
eğitim sistemini gündeme getirerek, "yararlı" olanı öğretııı ı·v•
başlamıştı. Onlar elbette Öz'ün tanınması peşinde değillerdi!
Hintliler şanslıydı, çünkü kökü Vedalarda bulunan dünya H"
rüşleri, bir kiliseye emanet edilmemişti. İletilmesi -Budizıı ı'ı k
olduğu gibi- bir merkezden yönetilmemişti ve bu nedenle ayal< 1 ,1
kalma, yaşama şansı oldu ... Hinduizm'in -Nalanda örneğindı· ı ıl
duğu üzere- yerle bir edilecek tapınakları, işgal edilecek bir ıllıı
sel başkenti yoktu. Ormanın herhangi bir yerindeki kulübesi ıı ılı
oturan guru, bilgisini çevresindeki beş ya da altı şişaya aktar.ı l ı!
lirdi ve Hindistan'ın dört bir yanına dağılmış bu gurulardan pı•lı
çok vardı. Ne var ki gelenek, sadece en yüksek kasttan olan /ıı ıı
minlerin eğitilmesini öngörüyordu.
Swami'nin kendi kendine yüklendiği ödev, bu tekeli kırrıı.ıl•
ve bramin ve hatta Hintli olmayan ama öğrenmek isteyen hL0rlll'
se Vedanta'yı anlatmaktı. "Tam olma arzusu bütün zamanl;ıı 111

ve bütün anakaraların insanlarının ortak arzusu olmuştur. "

run evrenseldir. Çözümün kendi de evrenseldir," diyordu.

19. yüzyılın sonunda, özellikle de Vivekananda'nın etkisiyl·

pek çok Batılı, Vedanta'nın, Romain Rolland'ın deyimiyle "Evn·ıı

sel İncil" olabileceğini düşünmüştü. Vedan ta'nın kadim vizyoıiıı

içersinde, bireysellik ve materyalizm peşinde koşmaya başlay.ıii

insanın içinde doğan ruhsal boşluğa yanıt verecek son den·• •'

modern bir görüş vardı.

Metafizik hedefler sunan ve genellikle bunları cennet hayatıı1.ı

erteleyen dinlerin tersine, Vedanta'nın tek bir ruhsal hedefi v.ıı

dır: İnsanın kendi tamlığının farkında olması. Bu hayatta. Şimıll

Swami, insanlığın bunu bugün her zamankinden daha ·ı ılı

.ıiıa hedef haline getirmesi gerektiğini düşünüyordu ve bu ne

ı lı-nle Vedanta bilgisinin yaygınlaşmasını istiyordu. Şimdiye dek

yıizlerce swami yetiştirmişti ve onlar da şimdi hem Hindistan' da

lıı·ın başka ülkelerde yeni öğrenciler yetiştiriyorlardı. Bu müthiş

l ı i r ödevdi, çünkü geleneğe göre guru her bir öğrencisiyle teke

tı·k ilgilenmeliydi. "Kitlesel eğitim olmadığı gibi kitlesel özgür

'"ıne de yoktur," diyordu. Ve o her gün "adım adım" geleneğin

lıı•lirlediği yürüyüşü yapmaktan bıkmıyordu.

Bir keresinde, uzun ve felsefi bir tiradı hafifletmek için aray.ı öyküler sıkıştırdığı gibi, "Benim karmam size öğretmek; sizin

/i11rmanız benim şişalarım olmak. Hepimizin birbirimize gereko,iıımemiz var," dedi.

Sözgelimi kursun başında, aşramının "aydınlanma" garantisi

VPren yerlerden biri olmadığını söyledi. Sonra ekledi: "Benden

l ı i r Rolex saat de beklemeyin sakın!" Herkesi güldüren bu sözle

ııyle Sai Baba'ya bir gönderme yapıyordu. O -anlatılanlara göreyoktan saatler, su dolu bardaklar yaratabiliyor, müritlerinin ba

',•ıııa avuçlarından kutsal kül vibhuti akıtabiliyordu.

"Elbette ben de mucizeler yaratmayı bilirim ve eğer çok ısrar

ı·derseniz, sonunda ben de bir tane yaparım!" diyerek hepimizi

ill'yecanlandırdı. Olasılıkla şaka yapıyordu ama "mucizeler" herlll'sin hoşuna gidiyordu ve arada sırada birileri ona bu vaadini hatırlatıyordu.

Swami çok tatlı dilliydi ve her türlü retorik numarayı kullana

ı.ı k, dinleyiciyi sık sık güldürerek dikkatleri uyanık tutabiliyordu.

l ! i r keresinde küçük kürsüsüne elinde bir mektupla çıktı. Bunu,

ı ığrencisi olmak isteyen bir gençten henüz almıştı. Ne var ki genri n İngilizcesi mükemmel değildi ve mektup, prostrate ve pros

ı11te kelimelerinin yanlış kullanımı yüzünden, öğretmene secde

dilekleriyle değil, ona prostat temennisiyle sona eriyordu!

Bir keresinde de sabah dersine pek ağır yürüyerek gelmiş,

l<iirsünün basamaklarını pek yavaş çıkmış ve şöyle demişti: "İçi-

nizden biri bana bir şaka yapmış olmalı. Kemiklerim çol< .ıflı ı

yor." Sonra da şu eski öyküyü anlatmıştı:

Bir guru öğrencisini tembihler: "Bu akşam senin başınıı ı ı ı ı·

rinde oturduğumu düşünerek meditasyon yap."

Öğrenci gider. Ertesi gün, gurusunu ayakta bile duramay.ıı .ıl.

kadar sızılar içinde bulur.

"Nasıl gitti bakalım?" diye sorar guru.

"İyiydi guru-ji. Bana önerdiğin gibi meditasyon yaptım aıı1.1 l ıı1 süre sonra yoruldum ve ben senin başının üzerine oturdum."

Bir akşam satsang saatinde, bir sanyasin olup olmamay.1 lı.1 rar vermek için işinden üç ay izin alıp gelmiş olan Hint Hav;ı Yı ıl lan pilotu, Swami'nin öyküler anlatarak konuşmasına takıl ılı ı • bunun nedenini sordu.

"Fark etmediniz mi?" diye-yanıtladı Swami. "Güldüğüıı1lıılı ağzınız açılıyor. İşte ben ancak o arada önemli bilgileri ağzıı1ı ı dan içeri atabiliyorum." Sonra da kendisi ağzını açа açа güldıı ı ı ekledi: "İnsan güldüğünde başka türlü ortaya çıkmayan bir lıı1 tünlük sergiler. Gülen kişi geri zekalı da olsa, cahil de olsa lı.ıı ı .ı Swami bile olsa bu böyledir."

Ertesi günün akşam yemeğinden sonraki satsang saati ı·ıı ıl gınçlerinden biriydi, çünkü herkes istediği soruyu sorabill'n•ld ı Genç brahmaçaryaların soruları teolojik karakterde, metiıılı•ı ıı1 açıklamalarıyla ve felsefi inceliklerle doluydu. Benim "eml'l<llı1•ı tugayı" adını taktığım ve Gujaratlı banka müdürü emeklisinin ◆ ··ı·

resinde toplaşan yaşlıların soruları ise ölüme bakış açısıyla, iilıııiıı·

hazırlanmakla ilgiliydi. Swami'nin yanıt verme tarzı da değişlyııı

du. Bir keresinde Upanişad1ardan satırlar okumakla yetindi:

Nasıl ki otun tepesine varan ttrtıl

Geleceğe geçmek için kendi üzerine kıvnllr

Hayatmm sonuna gelen Öz

Toparlanır ve eski bedenden yenisine geçer.

Bir başka sefer de şöyle dedi: "Madras'ta biri öldüğünde insanlar

ı ııııın için 'yola çıktı' deyimini kullanırlar. Coimbatore'de biri doğ

ılıığunda insanlar şöyle der: 'Vardı.' Yolcu hep aynıdır. O Atman' dır,

ı ıt.'dür, Cevher'dir, sınırsız Bilinç'tir; o ne oluşmak, ne yola çıkmak,

ııı· de varmak durumundadır. O her zaman varolandır."

Bir hayata sorunsuz gelinebilir mi sorusunu, sorunsuz hav.ıı yoktur biçiminde yanıtladı; oyunun kuralı budur. Sorunsuz lıır hayat isteyen, hayatında ilk defa futbol maçına giden köylüvı· henzer; yirmi iki oyuncuya tek bir topu hak gören, adamları lııı top peşinde koşmak zorunda bırakan hakeme pek kızmıştır.

"(>yunun kuralı budur. Hayat böyledir. Sorunlar olmazsa neşe

ıılıııaz. Sorunlar ruhsal arayışın yayları, itici güçleridir," diye eklı·di. "İnsan, kendini zavallı ve sınırlı hissetmezse, ne yapacağını

.ıraştırmaya başlamaz ki. İnsan çatışma içinde erişkin ve olgun

ıılıır. Ama bir inek olmaz. O erişkin olur ama olgun olamaz."

Swami'yi inceliyordum. Sabırlıydı, yorulmak nedir bilmiyor

ılıı, hiçbir şeyden etkilenmiyordu. Asla kimseyi yargılamıyordu.

l lıretmenlik görevini hiçbir şey beklemeksizin yapıyor; her şeyi

ı.ıtıı olarak anlamamızı bile beklemiyordu. Büyük bir geleneğe

.ıtı olduğuna inanıyordu; iletmesi gereken büyük bir Gerçek ol

ı l ıığunu ve eninde sonunda herkesin bu Gerçek ile tanışacağını

lıiliyordu.

"Gerçek, çoğunluğun fikri değildir. Çoğunluk bir hükümet için

ı ıy verebilir ama Gerçek'in ne olduğuna karar veremez."

Karmaşık kavramları açıklamakta mahirdi; jiva (her canlı-

1 1 1 1 1 içinde bulunan, hayattan hayata geçen ama her zaman in-

· ın olması beklenmeyen o birey); jagat (dünya, Brahman'ın

. .

llrahman'dan ayrı olmayan belirtisi ve görüntüsüydü ve bunu

.ıı\ın onu üreten örümcekten ayrı tutulamayacağına benzetiyor

ı l ıı); samsara (olma ve arzular dünyası) bunlardan bazılarıydı.

/Jlıarmanın herkesin anlayabileceği bir kavram olduğunu söylı·rdi: Hangimiz bir başkası tarafından yaralanmak, soyulmak, 443

suçlanmak, ihanete uğramak isteriz ki. O halde; benim balı.ıl ı

rından beklemem gereken, benim başkalarına karşı gön•vlıtıılıı

aynı zamanda. İşte dharma, doğru yol budur.

Karmayı ilk kez açıklarken de şöyle demişti: "Her davraıtı•1 lıtı

sonuç yaratır; bunların bazıları gözle görülebilir, bazıları goı ıtıı

mez. Bilinçli davranışlarımızın görünmeyen sonuçları, kar11111ıtıı . '

oluşturur. Çıkar beklemeden bir insana yardım etmek, bir hayl'.1111
kurtarmak, bir çiçeği sulamak gibi olumlu bir davranışın soııııı 11
punya yani bir ödül yaratır; olumsuz davranışların sonucuııd.ı ı l ı
borçlanıhr. jiva dharmada kalırsa punya toplar; dışındaysa l ıı ıı '·
yazar ve bunun hesabını bir sonraki hayatında verecektir."
"İlkel insan da" dedi Swami; "karmanın varlığından haht•ıı l.ıı
dı. Mağarasından çıkıp avlanmaya gidiyor, akşam elinde s.ıılı·ı '
minik bir sincapla dönüyordu. Karısı ona 'ahhafst annllslı/111/1 1
na!' diye bağırıyordu. (Yani 'Salak herif yakalaya yakalaya l ı ı ı •lı ı
sincabı mı yakaladın?') O da kendini temize çıkarmak için 'Nıııı
gafsrggg snngshh 'yani 'Şansım yoktu,' diyordu. Sonra başl<.ı l ı ı ı
gün bütün aileyi doyuracak kocaman bir hayvanla çıkageliyoı dıı
'Naggafsargg sgrggrisas' yani şanslıydım, diyordu. Peki şa ıı·. ı •
şanssızlık karma değildir de nedir? Hepimiz şu ya da bu bi<?>·l ıııılı
hayatımızı belirleyen bir şeyin var olduğunu anlıyoruz. Ne v.ıı ı. ı
bazıları ilkel adam gibi bunu şansa ya da daha kötüsü, kötü ıılı
lu bir varlığa bağlıyor; öteki insanlar da başımıza gelenlı•ıılı·ıı
kendimizin, yalnızca kendimizin sorumlu olduğunu biliyoı l.ıı
çünkü şans ve şanssızlık bizim bu ya da önceki yaşantımızd.ılı ı
davranışlarımızın meyveleridir. İşte karma budur."
"Bazı dinler," diye sürdürdü sözlerini, "her şeyi Tanrı'ya lı.ııı
!arlar. Bir çocuk ölünce çevresindekiler anneye, 'Tanrı verdi, T.ııı
rı aldı,' derler. Ama aslında bunun Tanrı ile ilgisi yoktur. Tanrı'ııııı
bütün bu olup bitene karışması söz konusu değildir. Bu yalımı .ı

bir karma sorunudur. Karma, hepimizin dolanmış olduğu sıııı

suz bir ağdır ve herkesin seçim özgürlüğü ve dolayısıyla kPıılı

ıııııı ınluluğu vardır".

"ilen" üzerinde dururken özellikle alaycı oluyordu. "Ben"in

,ıııı·kli kullandığımız bir sözcük olduğunu, bütün evreni yargı-

1.ıı ken onu temel aldığımızı, oysa zihnimizin onu nesnelleştir

ııll'k düzeyinde olmadığını söylüyordu. "Sözgelimi 'tas' derken

ı llıııimizde bir imge belirir. Aşağı yukarı şunun gibi bir şeydir .. ."

ılıyor ve rahlesinin altından kil tası çıkartıyordu. "Ya 'ben' derlwıı'? 'Ben uzun boyluyum' diyoruz ve bedenimizi düşünüyoruz; lıı·ıı bezginim' diyoruz ve belki de zihnimizi düşünüyoruz. 'Ben

lı,ılıayım, kuzenim, kocayım' diyoruz ama bununla da pek bir şey

ıııl.ıtmış olmuyoruz, çünkü baba olan kişi aynı zamanda oğul

ılıır da. Pekala bunca rolü olan bu 'ben' kimdir? Bütün bu farklı

l ıı·ıı'lerin ortak paydası 'bütün o öteki 'ben'lerin bilincinde olan;

lıılıiıiç-ben'dir. İşte her şey bu bilince bağımlıdır ama bu bilinç

lıl'iiir şeye bağımlı değildir."

llahlenin altından tası çıkartıyor ve şöyle diyordu: "Şimdi heplııiiz şu tasın bilincine sahibiz." Sonra onu örtünün altına sol111yor ve boş elini gösteriyordu. "Peki şimdi neye sahibiz? Tasın ı•ı ılduğunun bilincine! Tamam; tas var ya da yok ama onun bilin

' ı daima var."

İşte ders saatlerce bu biçimde akıp gidiyordu. Bilginin akta

' ılı ı bu biçimde oluyordu ve bir anda her şeyin ansızın aydın-

1.ııı;ıcağı düşünülüyordu ... tıpkı ulu Ramakrişna'nın anlatmaya

lı.ıyıldığı öyküde olduğu gibi.

Bir dişi aslan doğum yaparken ölür ve öksüz kalan yavru as-
1.ıı ı bir koyun sürüsünce evlat edinilir. Onların arasında büyür,
ıııılarla ot yer, onlarla melemeyi öğrenir ve bir koyun gibi dost
ı .ııılısı olur çıkar. Derken günün birinde, sürüyü uzaktan izleyen
v.ılı bir aslan kükreyerek aralarına dalar. Öteki koyunlar gibi
lıııırkan aslancık kaçmaya başlar ama yaşlı aslan onu ensesinden
v.ıkalar, göl kenarına götürür ve suyun yansımasında kendine
lı.ıkmasını ister.

"Bak bakalım; sen kimsin? Bir aslan mı yoksa bir kı ıı·ıııı
mu?"

Ve aslancık ilk kez kükreyiverir.

İşte o aslancık biziz, kim olduğumuzu bilmeyen biz. Yalı ,ı·
lan ise guru. Ayna gibi yansıtan su da Vedanta.

Guru olmazsa bilgi olmaz. Onun en büyük önemi burad.ıı lıı

"Neden Tanrı'yı aramak için kent kent, tapınak "tapınak dol.ı ,ı
yorsun? Tanrı senin içindedir; sen Tanrı'sın. Bu nedenle Taııı ı ı ı

arama. Bunun yerine kendi kendini keşfetmen konusunda ·,,ıı ı '
yol gösterecek bir guru ara." Shankaracharia, bu satırları oıı ıl.ı
yüzyıl önce yazmıştı. -Biz Batılılar için neredeyse anla<?>ılıı ı.ı ·
olan- öğrencinin gurusuna mutlak bağımlılığı ilişkisinin kay ıı.ıı ı•
budur işte.
Aşramda Swami'yi pohpolı.layan, yağcılık yapanların il.ıı lı' , ,
kafamı karıştırıyordu.
Satsang toplantılarının birinde bir kadın bu konuyu gündı•ıı ı•
getirerek "Her insani ilişkinin bir sınırı vardır," dedi. "Kardı . ,.ı, ı
.
arasında baba ile ilişki eksiktir; baba-oğul arasında anneyh• 111·11, ı
eksiktir. Yalnızca guru ile ilişkide eksik olan hiçbir şey yol<l 111 ı ı
babadır, o annedir, o kardeş, öğretmen, komşu, hekimdir. c;ıı ı ıı
nun öğrenci olarak kabul etmediği şişanın sorunu yoktur \'tıı ıl·ı•
guru sorunsuzdur. Benim ona imamının nedeni budur."
Bir başkası da şöyle dedi: "Onunla karşılaştığım an, lwıılıı ı
için yeniden doğmak gibiydi. Annem ve babam bana bir lwılı,ıı
verdiler ama ruhumu bana Swami-ji verdi."
Çok şaşkındım. Bana sanki "Guru insani bir varlık değllılii
diyorlar gibi geliyordu. Onda hayranlık duymamız gereken, l ıı l
gisi olmalıydı, kişiliği değil ama bu körlemesine iman, keli ıı ıı ı·ı ı ıı ı
tam anlamıyla, her fırsatta çılgınca ayaklarına kapanmak, lı ı·ı ı ı
tiksindiriyordu.
Her dersten sonra en sofu öğrenciler -onlarcaydılar- Swaıı ıl ı ıl

peşinden onun odasına; kutiasına kadar yürüyorlar, öğrei ıiii•ıi

µ,ı ızel koltuğuna oturunca, sıraya girip ayak parmaklarına doku

ıiiiyorlar ve sonra öylece oturup onu seyrediyorlardı.

İlk andan itibaren bütün bunları yapmamaya karar vermiş-

; Swami'yi izlemek yerine, dersten sonra odama dönüyor

ılıiın. Bir gün Sundarajan bana, Swami'nin evine gidenlerin

lıı•psinin bir armağanla döndüklerini söyledi; bu çoğunlukla bir

ıiiiiz oluyordu. Aşramda bir süredir meyve bulunmadığından bu

ııll'yve işi hoşuma gitti. Ama daha eşiği atlarken onun ayaklarına

lı.ıpanmam halinde kendimden utanacağımı; kapanmazsam da

l'kileri utandıracağımı anladım. Böylece arkamda sırasını beklı·yen hanımdan özür dileyip oradan ayrıldım.

liıı n un dışında keşişlik hayatı son derece keyifliydi. Sonsuz hu-

r vardı; hiç sorumluluk yoktu; bütün günler ayin ve derslerle

lıl'lirlenmişti; zihne düşen, alışılmadık konulara kafa yormaktı.

l\oııular kimi zaman olağanüstüydü. Gündelik ayrıntılar içinde

l<.ıybolmadan uyanmak ve Bhagawan'ı düşünmek ne büyük bir

ıiiiıtluluktu! Aşram, dünyanın dışında bir adaydı, dünyanın gü

ı ııltülerinden ve arzu dalgalarından korunuyorduk. Büyüyü ya

ı .ıtan biraz da buydu.

Büyük gelenekleri, bizim dinimizin manastırlarını daha iyi

.ıılayabiliyordum şimdi. Komünist Çinlilerin Lhasa'da benim

µ,llıi ziyaretçilere, "Tibet lamacılığının dehşetlerini" göstermek

ı ◆ i n bir müze açmalarını da anlıyordum. Keşişler, hayatın zah

ıııPtlerinden, aile sorumluluklarından, tarlalardaki ağır çalış

ııı.ılardan kaçarak tapınaklarda dua ediyorlar ve karınlarını da

"dışarıda çalışanların alın teri" ile doyuruyorlardı.

Kimi zaman, ben de sorunlarımı başkalarının sırtına yüklı·yerek bu keşişler gibi davrandığım izlenimine kapılıyordum.

ı,:.ılışarak dünyayı benim yerime de omuzlayan Angela'yı, arka

ıl.ışlarımı düşünüyordum. Onların işe gidişleri, telefon edişleri,

bilgisayar ekranına bakışları, e-postaları yanıtlayışları, ◆·c·ldı ı ı

imzalayışları geliyordu gözlerimin önüne. Ve ben ... bunları ıı lıl•

birini yapmıyordum. Ben ... sabahtan akşama kadar Bhagaw.ııı ,

düşünüyordum.

"Dışta olan her şeyi dışarıda bırakın: insanları, nesnel(•rl. h ı ı

şullar oldukları gibidirler. Sizi kaygılandıranlar Ben'in dışıııcl.ıı lıı

ve Ben hiçbir şey arzu etmemeli ve hiçbir şeyi yargılamanıalıılıı

Ben, taraf tutmayan bir derin düşünür olmalıdır ve herkesı· lcı·ıı

di kaderinin özgürlüğünü bırakmalıdır." Swami sabah ml•tlıı.ı ..

yonunda bunları söylüyordu. "Duyularınızdan uzaklaşın; .ıy.ıl·

!arını ve başını kabuğunun içine çeken kaplumbağa gibi cılıııı

Bedeninize dışarıdan bakın, kendinizi nefes alıp veren bir lwvl11 ı

gibi görün. Dinlemede kalın, olup biteni fark edin ve bunıı ıı lıı
lincine varın."

.

Kapkaranlık salonun ucunda, minik yükseltisinde 01111 ,11•
Swami, meditasyonu alçak bir ses ve pek az sözcükle yönlt•ııı lı
riyordu. Sık kullanılan temalardan biri, taraf tutmama, m•sıll'I
likti.
Seherde meditasyon yapmak, gün için plan yapmak gilılyıl ı
Bunca insanın hep birlikte, sessizlik içinde zihinlerini dingiııl•"ı
tirmeleri, yoğunluk, konsantrasyon ve neredeyse bir güç blıl ıııı
yaratıyordu.
Temelde, meditasyon yapmak insanın kendi kendinin billııı ı
ne varmasıdır. Kolay değildir, çünkü zihin doğası gereği hm.ııı
suzdur; kimi zaman çalkantılıdır, kayıp gider; onun düşünmı•ııı"
sini sağlamaya çalışmak "Rüzgarı ellerle yakalayıp istediğlııılı
yere taşımaya çalışmaya benzer," der Upanişad1ar.
Yine de odaklanmak, zihni kendine döndürmek; bana bir h
tek, kişilik gücü, her türlü çabayı göstermeye değecek bir şey ◆ıl ıı
görünüyordu, çünkü insanın kendi zihnini denetim altına alnı.ı·.ı
sonuçta kendi hayatını denetim altına alması demek oluyordu
Zihin, insanın bütün sorunlarının kaynağını oluşturur ama ayııı

'
ı.ııııanda çözümler de orada yatar. Zihin, her gün çiğneyip geı,:ti

ı!lı ıiiz ve değerini bilemediğimiz bir hazine sandığıdır. Söz konusu

ıil.ıii, onu ele geçirmek, yaptığımız her şeyi dalgınlıkla değil farlıiiıdalıkla yapma alıştırmalarıyla egemenliğimiz altına almaktır.

Bir akşam, satsang saatinde Swami bunu çok güzel anlattı.

l ıiieklilerden biri şunu sormuştu: "Hayat nedir?" O bütün yalın

ıii•,ıyla yanıtladı: "Hayat mı? Küçük adımlar dizisidir. Ama her bir

.ıı l ı ınını tek tek, farkındalıkla atarsan, onun denetimini ele geçi

ı .. lıileceğini umut edebilirsin."

Ona katılıyordum. Pek çok küçük adım -kimi zaman bacağın

ı l . ı ı ı daha uzunu da olabilir- ama rastgele atılmayan adımlardı

lı.ıyat.

Aşram, her şeyi yeni baştan düşünmek, geçmişin yargılarını

ıii ızden geçirmek, eski şeylerin değerini anlamak, oradayken her

ı<?ıiii daha sınırsız ve tabulardan sıyrılmış gibi görünen dünya an-

l.ıyışıma yenilerini eklemek için harika bir fırsattı.

l\ıii,:ükken annem beni, evimizin yakınında bulunan kilisede gö

ı ı·v almam ve ayinlerde yardımcı olmam için zorlamıştı -o zaman

ı ıyle yapılırdı-. Bu göreve pek yatkın değildim ve birkaç kez git

ı ll<Len sonra "isyan ettim". O zamandan beri de dinsel bir törende

vı·r aldığımı anımsamıyorum. Aşramda bunu yeniden denemek

ı .. ı edim. Önce meraktan sonra da keyiften.

Saat beş olmadan odamdan çıkıyor, derin derin nefes alıyor,

... ıbahın temiz ve serin havasının iyi geleceğini umduğum mi

ılı·ıne gülümsüyor ve yürümeye başlıyordum. Çevremdeki doğa

· .. ıkin ve huzurlu oluyordu. Tuğla ocaktan yükselen dumanlar

· .. ıbah pusuna karışıyor, benimle gecenin nemini yüklenmiş dağ-
1.ırın arasına giriyordu. Sessizliği en önce uzaktaki horozlar bo-
1.ııyor, sanki "İmdat... İmdat ... " diye bağırırmış gibi gelen acayip
l ı i r kuş ötüşüne kargaların çığlıkları karışıyordu. Sonra, şişalarla
449

birlikte yemekhaneye yönelen aşramın mecburen vejetaryı•ıı lı ı ı
peklerinin havlamaları duyuluyordu. Günün hala kararsız ı<?ıAııı
da, palmiyelerin, muz ağaçlarının, yağmurun büyüttüğü dı•v ı '
şilliklerin, ormanların alevleri olan turuncu çiçeklerin arasıııd ı
beyaz gölgeler gibi sessizce ilerleyen arkadaşlarımın bu y.ıv,ı .
yavaş yürüyüşlerinde müthiş bir huzur duygusu gizliydi.
Konuşmadan bir bardak çay içiyor sonra tapınağa yoı111lı
yorduk. Tapınak dediğim bina son derece yalındı; yerdl'ıı lıı
raz yüksekti ve dört bir yanı açıktı. Birkaç basamak, betoıı lııı
platform, onlarca sütunun taşıdığı bir çatı. Bütün dikkallıı ı '
inancın- merkezi, taştan oyulmuş bir yükseltide duran Taııı ıı. '
Dakşinamurti'nin heykeliydi. Vedaların koruyucusu olan Taııı ı ı

.

Şiva'nın yeniden bedenlenişiydi. Daha küçük ve kenarda dııı .ııı yükseltide ise Ganeş, engeller• aşmaya yardım eden fil başlı 'Lııı rı duruyordu.

İlk gelenler heykelin önüne diziliyorlar, sonra tapınak y.ı\'.ı , yavaş arkaya doğru doluyordu. Sabah töreni, heykeli temizlı•ıııı ı. ve onu yeni güne hazırlamaktan ibaretti. Üç rahip yani pıı/111 ı kutsal mekanın içinde ve dışında didinirlerdi. En yaşlısı ılııı ' Tanrıçanın üzerinde bir gün önceden kalan çiçek ve kuma•l.ıı ı çıkartır; ötekiler ellerinde kovalar ve taslarla gidip gelirlerdi. l lı ı dul-görevli bütün törene eşlik eden ilahiler okurlardı ve tiil "ıı nün, çiçeklerin, yağ kandillerinin yerli yerinde olmasını, ldıııı zaman bana emanet edilen çanın doğru anda çalmasını da gı\ı)eriyle izlerlerdi.

Tamamen taştan olan, normal büyüklükteki tanrıça heyl<l'lı önce suyla, sonra hindistancevizi yağıyla, sonra yeniden sııyl.ı sonra sütle, yoğurtla, muzlu bir karışımla ve sonra yeniden sııylıı yıkanıyor ve en sonunda kurulanıp parlatıldıktan sonra üzerlııı1 sandal ağacından elde edilen bir pudra dökülüyordu. Kusur•.ııı işleyen bu sesler ve görüntüler silsilesi gerçekten büyülPylı ı bir manzaraydı. Dulların ilahilerine diğerleri de katılıyordu. llıı

l\.ırınca yuvasındakini andıran bu çalışmadan sonra pujarileriıı

lı ı:-;ı heykelin çevresindeki perdeyi, örtüyor, birkaç dakika bo

.

,

v ı ı ııca heykelle baş başa kalıyordu. Koro ilahileri sürdürüyor,

l'"rde yeniden açılıyor -işte o anda çan çalmak gerekiyordu- ve

•l l ı ııdi renkli kumaşlara bürünmüş, çiçeklerle bezenmiş heykel,

l ıı ı ı ü n ihtişamıyla karşımızda beliriyordu.

Bundan sonra törenin ikinci bölümü başlıyordu. İçi çiçek yap

ı .ıld arıyla dolu büyük bir hasır sepet, heykelin önüne getiriliyor,

l'"iari başı, Tanrıçanın ıos· adını tek tek söyleyerek bir tutam çi

ı, l'I< yaprağını heykelin ayağına serpiyordu. Perde yeniden kapa

ıııyor, yeniden çan çalınıyor, tören doruk noktasına ulaşıyordu.

l'ı·rdenin ikinci kez açılışında, bütünüyle karanlık olan tapınak

ı.ı, tepesinden sarkan kandilin ışığıyla yüzü aydınlanan heykel,

· ı ııki kendi hayatını yaşamaya başlıyordu.

. .

İşte şimdi darşan zamanıydı. Darşan Sanskritçede "bakmak"

.ııııa aynı zamanda "bakılmak" anlamına gelen bir sözcüktü. Herlo·s yerinden kalkıyor, yavaş yavaş kutsal noktaya yaklaşıyor, bir

. ı ı ı saygıyla ve ellerini göğsünde birleştirerek duruyor, Tanrıça'ya

l ı.ı kıyor ve Tanrıça tarafından bakılmış oluyordu.

Pek çok arkadaşımın gözünde, hiç tanımadığım bir sevinç gö

ı ııyordum ve onları kıskanıyordum. Her yaştan ve her sosyal sı

ııılltan olan insanların tanrısal bir varoluş olarak hissettikleri bu

ı.ı:-; görüntüye böylesine iman ve arzuyla yaklaşmaları beni ger

ı, l'kten etkiliyordu. Heykelin önünde diz çökmüş minik boğanın

:ılzlerinde de bu kendinden geçmişlik okunuyordu. Pujarilerden

l ıi ri, minik boğaya kaşık kaşık süt içiriyordu, sütler elbette yere

ılılkülüyordu.

Giydirildiği sırada heykeli aydınlatan kafurunun yandığı pi

ı i ıı ç tabak, inananlar arasında dolaştırılıyor, herkes eliyle üze

ıiııden yükselen dumanı kendine çekiyor, - yüzüne ve başına

1 08 Hindistan'da kutsal bir sayıdır. Klasik Upanişad1ar 108 olmalıdırlar,

mümin duaları 108 tanedir, Hint tesbihi mala da 108 boncukludur.

451

vuruyordu. Tapınaktan çıkarken bir pujari elindeki deniz lı.ılııı

ğundan sular serperek bizi kutsuyordu (kutsama suyu kavı .11111

buradan geliyordu). Bir başka pujari de, önünden geçenlerlıı · .. qı

elinin içine heykele sürülmüş ve ayağının dibinde birikmi ı ıLıı•

muz püresinden bir kaşık koyuyordu. İşte bu, tanrılara sııııııLıı•

yemek, prasaddı ve şimdi kutsanmış olduğu için bizler dı· Vil •

bilirdik. Kimseyi kırmamak için ben de püreyi ağzıma koyıı ı·· ,,

ama sonra gidip gizlice tükürüyordum.

Belki de küçükken annem zorunlu tuttuğu için diz çökıılll'lı·ı ı

haç çıkarmaları, kutsal imgeleri hatta daha beteri, başka ins.ıııl.ıı

önünde saygı göstermeyi hiçbir zaman sevmemişimdir. Yiııı· ı lı

bir taş parçasını soymak ve yeniden giydirmek için yapılan lıııııı ı

gidiş-gelişte, bu gereksiz uğraşta ve sonra ona saygı gösterıılll'l< tı
bir zayıflık görmüyordum. Taı:n tersine, arkadaşlarım bu liıı ı•ıı
den bir tür güç yüklenerek ayrılıyorlardı. Ben bile bunun hPyı•ı .ı
nını paylaşıyordum. Bu inanılmaz biçimde birbirini izleyen lı.ıı ı
ketlerde insanı derinlemesine etkileyen bir şeyler vardı.
Ayinler. Onların güçlerini yadsımak için yapılanlar nı· ı, • ı1.
dehşet, korku ve boşluk yarattılar. Çin, eski ayinleri silnw l\ ı '
bastırmak için uğraşan komünizm yüzünden o güzelim kaılıııı
ruhunun çok büyük bölümünü yitirdi. Hayatın bu çehn".lııı
Sovyet rejimi yüzünden yetmiş yıl boyunca bastırmak zonııııl.ı
kalan Rusya, şimdi bütün Amerikan Protestan tarikatlerinii ı ı·ı
onların ayinlerinin ruhsal pazarına dönüştü.
Ya benim dünyam olan Batı? Dinsel geleneklerden uzald.ı·1
mayı savunan laik güçler, bireyi tamamen maddesel olan özgııı
tük düşüncesine doğru iterken çok eski bir gelenekle savaşıı ı.ıl·
zorunda kaldık, her türlü inancı gülünçleştirdik, töreleri yol< l'I
tik ve bunun sonucunda, varoluşumuzun gizemini yani, şiiılııı
yok ettik.
Artık, dünyada oluşumuzun aşamalarının izini bırakacak l ıı ı
tören, bir ayin olmadan doğuyor, yaşıyor ve ölüyoruz. Bir l'Vl.ı

ı l 1 1 1 doğumu, anlamlı düşüncelere dalmak değil, nüfus memur-
111(1,ıına gitmek anlamına geliyor. Gençler aynı evi paylaşıyorlar,

•'vlı·nmiyorlar ve tek törenleri, ev taşımak oluyor. Yeni bir haya-
1 1 1 1 başlangıcını temiz bir gömlek giyerek bile işaretlemiyorlar.
11.ı[illegible]langıç töreni olmadığı için bu geçişte yaşanacak vicdani duy
ıııılaı[illegible] kilise töreni olmadığı için edilen yeminler söz konusu ol
ıııııyor. Bu birliktelikten doğan tek ortak nokta, cinsellik ve ortak
ıı·lıofon faturası olarak görülüyor. Ölüm bile artık ayinin bilinci
, , tesellisinden mahrum. Naaşın başında beklenmiyor, cemaati
ı·ı ııılendiren ise rahip değil, halkla ilişkiler uzmanı ...
l layat sürecimde ayinlerin bir bir ortadan kalkışına tanık ol
ılııın; şimdi dönüp geriye baktığımda bu kayba o dönemde be
ıııııı de coşkuyla destek verdiğimi görerek çok üzülüyorum. Ben
•, ı ınıkken -benim gibi komünistlerinki bile- yeni doğan bebekler
v.ıltiz edilirdi; ölülerin başında beklenir, gerçek anlamıyla ce
ıı.ıze töreni yapılırdı. Düğünler sadece Tanrısal olanın değil, bu
lıll'likteliğe tanık ve böylece garanti olan onlarca dostun ve akralı,ı ıın katılımıyla gerçekleştirilirdi.
ı\ma ben isyancıydım. Evlenmek istememiştim ama bunu yap
ı ıı:ınnda da -ağırlıklı olarak hastalık sigortası nedeniyle- alelacele
ı•vlenmiştim; adeta gizlilik içinde. Sadece gerekli olan iki tanığın
v.ırdımıyla kıyılacak nikahımda Demokratik Hıristiyan Parti' den
l ı l r belediye reisine katlanamayacağım için, Floransa'nın dışın
ıl.ı, Leonardo'nun doğmuş olduğu Vinci kasabasında evleniver
ıııı[illegible]tim. Çocuklarımı vaftiz ettirmedim; babamın da annemin de
ı ı·ııaze törenlerinde bulunmadım.
Oysa küçükken törenlere bayılırdım ve bugün hala hayatımın

ı·ıı büyük neşelerinden biri olarak hatırladığım tek gerçek töre-
1 1 1 1 1, on dört yaşımdayken "erkek olmam" yüzünden yapılan ayin
ıılıluğunu anımsıyorum. Annem ve babam bu özel gün için bana
ılk uzun pantolonumu almışlardı ve yoksul oldukları için bunun
p.ırasını taksit taksit ödemek zorunda kalmışlardı. Ama o gün-
453

)erde rüzgarlar bambaşka yönlere esiyordu ve ben de o ıwıı,ıı ,
kapılıp gittim; yerini asla hiçbir şeyin dolduramadığı, gerlılı' ··ı
fil bir boşluk bırakan bir şeylere ben de el verdim.
Hindistan' da o değişim rüzgarı yeni yeni esmeye başl.ıı lı • ,
özellikle insanların büyük çoğunluğunun yaşadığı köylerdı· 1 1 11 ı
Ier hala gündelik hayatın çok önemli bir bölümünü oluştııı 111·111
Bir çiftçi, sabah eğilip kapının eşiğine dokunmadan evindı•ıı ı, ıl·
maz, karısı güneşe birkaç damla su sunmadan güne başlaııı.11
Bir Hintli için hayat baştan başa ayindir. "İlki", daha o .ıı ııı·
karnına düşmeden yapılır. Sonra da her "geçişte" bir yeııı ı ılıı
zenlenir. Memeden kesilişi, gece yıldızları görmeye ilk çı k ıı ılı ,ı
.
saçlarının ilk kez kesilişi, hep bir tören ister. Brahmaçaryıı 11111
şunda annesiyle yemek yer, sonra evden çıkar ve ilk bik·ıı yııııı
ilk sadakasını istemek için evı: döner:
Bu törenler ölüme kadar sürer ve cenaze, ailenin büyiilı 1 111

tunun yaktığı ateşe atılır; bu, onun evlenmesinde ve Vei/ııl.ıı ı
başlamasında tutuşturulmuş ateştir. Ölüm bile onu törenlt•ı ı lı ıı
kurtarmaz. Hayatını kaybettikten on iki gün sonra, ölen ki•11\ ı
artık evde dolaşmamasını söylemek; bütün bağların kopaıılılı
ğını ve artık babası ve dedesinin, anımsanması ve saygı göslı·ı ıl
mesi gereken ataların yanındaki yerini almasını hatırlatmal< ıı tıı
bir tören daha düzenlenir. Bu törende, hiç hüzünlü olmayan, •,1 111
derece güzel bir mantra söylenir. Ağlamak isteyen, geçen oıı 1ıı1
gün boyunca yeterince ağlamıştır.
Töreler, ayinler, törenler. Bunlar Vedaların başlıca konııl.ıı ı
dır. Vedalar törenlerin, ayinlerin uygulanışlarını, zamanlaı 1111
sözlerini; kurallara uygun yapılmış törenlerden beklenecel< .,,,
Bikşa kendini mokşa yani kurtuluşa adamış kişiye saygıyla sunulan yı•ıııı I·
tir. Bizim sadaka diye nitelendirdiğimiz şeyle karşılaştırılmamalıdır. Sw.11111
bir keresinde yakından tanıdığı inançlı bir ailenin, kızlarını zengin olııııı',• ı ,
kentte otel açmış bir ailenin oğluna vermeme nedenlerini anlatmıştı. 1 ,,,,1
cin suçu "yemek satıyor" olmasıydı ve yemek kutsaldı. Yemek ancak ◆111111
lurdu, satılamazdı.

ıııı◆farı sırayla anlatır. Her küçük ayrıntı mutlaka düşüniilııı ii◆
ı ıır; bir mantranın söyleniş süresinden, bunu söyleyen pujuri'yl'
y.ıpılacak ikrama; belirli bir yere yapılacak hac gezisinin kaç güıı
•.ııreceğinden evin nasıl temizleneceğine kadar bellidir. Ayinler,
l ı ı r sonuç elde etmek amacıyla yapılır. Vedalar bu nedenle sam

ıınıya, yani arzular dünyasına aittirler ve o dünyada sonuç ara

ı•.ıılar için o gözle görülürler. Bir kadın, erkek evlat mı istiyor?

l'ı·ı/alar ona neyi nasıl yapacağını söyler. Bir adam zengin olmak

v.ı da cennete mi gitmek istiyor? Vedalar nasıl hareket edileceği

ııl tam olarak bildirir. Neden ve sonuç Vedaların mantığını oluş

ı ıı rur. Onlarınki, hala değişim ve dönüşüm mantığıdır; zamana

vı· mekana bağlı mantıktır; yani Ben'in mantığıdır.

Peki ya başka şey arayanlar? "Dönüşme" yolundan çıkmak ve

lıııtün bunlardan sıyrılmak isteyenler ne yapacak?

İşte Hint düşüncesinin en büyük buluşu burada ortaya çıkıvı ıı: Vedalar, Vedaların sonunda, gerçek amaçlarının Vedaları aş

ıı ı.ık olduğunu açıklıyor. İşte bu aşma Vedanta'dır; yani Vedanın

ı·ıı son bölümüdür. Vedanta ile insan ayinlerden, onların kuralla

ı ı ııdan, Vedaların yarattığı esaretten kurtulur.

Vedalar "dindir", Vedanta her şeyden hatta dinden bile özgürlı·ınektir. Vedan ta artık "haline gelmek" küresinin değil "olmak"

l<ıiresinin içindedir. Vedanta'nın çocuk sahibi olmak ya da sadık

l ı i r eş bulmak; zengin olmak ya da cennete gitmekle ilgisi yoktur.

Vı'llanta bütünüyle Öz, Cevher üzerinedir; sınırsız bilincin üze

ı lııde, zaman ve mekanın dışındadır.

Sıradan dünya arzularını kovalamak mı istiyorsunuz? Olabilir. Vedalarda kalın. Ama bilin ki, diye açıklar Vedanta, Vedala

ı ııı cenneti bile ne kadar harika olursa olsun, sadece "bir başka

ıı ıekandır" ve böyle olduğu için zaman ve mekana bağlıdır; bu

ıwdenle sonsuza kadar sürmez. Oraya punya, yani sevaplarınla

v.ı rabilirsin ama anamal tükenince geriye dönmen ve her şeye

yl'niden başlaman gerekir.

Swami, "Cennette ebediyen oturma izni almak mümkilıı ılı ğildir," diyordu. O, hala ayinlere katılıyordu ama bu ayinll'ılıı '" öznesi ne de nesnesiydi. İnsanların ayaklarına kapanmasıı ı.ı ı ı ıı verişini ve heykellerin hiçbirine tapınma gösterisi yapnıayı·lıı ıı izliyordum. Artık onlardan isteyecek bir şeyi kalmamıştı. Aı 1 11 lar dünyasından çıkmıştı.

Bana öyle geliyordu ki bu düşüncede fesatça bir büyüklı·ıı ıı ı• vardı.

Yoksa ben dindar mı oluyordum? Elbette bu Vedaların sıızıı ıı ıı ettiği türden bir dinsellik değildi.

Birkaç hafta boyunca, hiçbir sabah pujasını kaçırmadım. ?.ı ıı ı ra her şey yinelenir olmaya başlayınca ve anlamak istediğiıı ıl .ıı ı ladığımı sanınca "benim" diye adlandırdığım yüksekliğe ?·ı lovı ıı ve Tanrıça'nın giydirilmesi y,erine, güneşin doğuşunu scyıı·ılı yordum.

Aşramda en basit yemek bile bir törendi. Öğleyin saat yarı ıı ıı l.ı bazı kediler ve vejetaryen köpekler çetesi dahil olmak üzen• l ıı ı tün aşram halkı yemekhaneye yöneliyor, büyük çayırdan gıı ı , kapısına kadar uzanan bir kuyruk oluşturuyordu. Sıra çok y.ıv.ı·ı ilerliyordu. Merdivenlerin dibine gelince, terlikler çıkartılıyı ıı dışarıda bulunan iki masanın üstüne yerleştirilmiş tabak Vl' lı.ıı

<laklar alınıyor, büyük salona giriliyordu. Sıcak dumanların 1 111

tüğü kazanlardan yemek dağıtan nöbetçi şişalar, bir yandan ıl ı

şarkı söylüyorlardı. Her biri, yemek dolu tabağı iki eliyle uz.ıııı ı

teşekkür ederken şarkıya da eşlik ediyordu. Gita'dan Krişna'ııııı

kendi hakkında söylediği şu sözleri dinliyorduk:

Ben yaşayanın bedenindeki ateşim

Nefesleri düzenler, yemekleri sindiririm

Bütün yaratıkların yüreğinde otururum

/fer şey benden kaynaklanır: bellek, bilgi ve hata·

Vedalarda tanınması gereken benim

Onları tanıyan benim

Vedanta'nın kaynağı olan benim.

Biz de şarkıya eşlik ederek yemekhanenin yerlerine serili

ıızun hasırlar üzerinde boş bir yer arıyorduk. 15. bölüme ait bu

• .. ıt ırlar, herkesin yemeği dağıtılıp bitene kadar sürüyordu. Sanshrit dilinin sesi çok güzeldi. Bütünün Bedenlenişi olan Krişna'nın ı\rjuna'ya formlarından bazılarını sunduğu ilahinin vurguları çok

p,ıızeldi. Herkes sağ elinin üç parmağını bardağındaki suya batı

ı ıyor, dairesel bir hareketle su damlalarını tabağındaki yemeğe

•,ı•rpiyordu. Böylece yemek Agni'ye, ateşe, midedeki tanrıya su

ıııılmuş oluyor; bu bir tapınma ve şükran anlamı taşıyordu.

Sofrada yiyecek bir şeyin olması, hele hele Batı' da o kadar sı

ı .ıdan bir durumdur ki. Birilerine teşekkür etmeye değecek ka

ıl.ır şaşırtıcı bulunmaz. Ve böylece de yenir, yenir; hatta bir yan

ıl.ın televizyon seyrederek ya da bardağa dayanmış bir gazeteyi

ııluıyarak yenir; makine gibi tıkınılır.

Aşramda her şey şişalara bir armağandı. Swami, öğretim için

ki mseden para almıyordu, öğretiyordu çünkü bu onun karma

·;ıydı; barınmamız ve beslenmemiz de kendi karmalarını düzelt

ıı ıek için bağış, yani bikşa yapan bazı zengin Hintliler tarafından

karşılanıyordu.

Kimi zaman, Coimbatore ya da Madras'ta iş yapan bir sanayici bir olayı ya da yıldönümünü kutlamak amacıyla bizlere meyve va da tatlı bağışlıyordu; onun adı tebeşirle tahtaya yazılıyor ve

ilahinin sonunda kendisine teşekkür ediliyordu. Bir keresinde

kara tahtada karısının doğumgününü kutlamak için bikşa yap

ıı ıış olan Anam adı yazıldı ve parmaklar nohut ve pilava daldın)-

Her şey gibi hatanın da tanrısal olarak görülmesi harikaydı.

madan önce, bütün yemekhane bazı vedik dizelerle Angı·l.ı\ ı

bu ve bütün hayatlarında iyi dileklerini yolladılar.

Tanrım, o bütün bu iyi dilekleri gerçekten hak ediyordu! ll.ı·lı

ma kakmadan, hiçbir biçimde yük olmadan, suçluluk duyıı ı.11 11 ı

yol açmadan orada kalmama izin veriyordu. O, kesinlikle l'll il ı

ilaçlarımdan biriydi. Üstelik bu hastalığa yakaladığımdan l tı·ı ı

de değil. Bizimki başından beri bir hayat ortaklığı, dünyaya ıı.ı

sıl bakmak ve nereye gitmek konusunda sezgisel biçimde ııyıı ıı ı

sağlama evliliğiydi. Ve şimdi birlikte yaşlanmaktan daha gıl ıı•I

ne olabilirdi ki? Herkes kendi tarzında, birbirimizden uzak .1111.ı

asla -iki olmadan- yaşıyorduk bunu.

O iyi dilekler, borcumu ödememe yetmedi. Bir gün Sw.11111

Vedalara göre, karısını uzun zaman yalnız bırakan bir erl<PKlıı

papa yani karmasında olumsuzluk biriktirdiğini anlattı. Şu 100.lı ı

Hintliler ne bilgeydiler! Evlilik ruhsal bir gelişme aracı olaı .ıl·

görülüyordu ve kısa süreli ya da iyi niyetli bile olsa, bir lwdı·I

ödemeden bundan ayrılınamıyordu.

Başlangıçta parmaklarımla yemekten biraz iğrendim -sc ııı

radan yalayarak temizliyorduk- ama sonunda buna da alışı 1111

Hindistan'ın yüksek sınıflarından birine ait bir hanımefendiııııı

söylemiş olduğu bir söz işimi kolaylaştırdı. "Çatal-kaşıkla yeıııı·lı

yemek; pardesü ile duş yapmaya benzer."

Aşramdaki yemeklerin çok lezzetli olduğunu söyleyemeyl'l'I'

ğim. Yumurta -o bir hayattı- soğan ve sarmısak -geleneğe giıı ı•

onlar cinsel arzuyu artırırdı- ve çok baharat -onlar da gerek<?ı ı

biçimde dikkat dağıtırdı- olmadan pişmiş nohut, fasulye, karıı.ı

bahar ve pilav yiyorduk; bunlar bana zayıf geliyordu ama IM1 1

arkadaşlarım için başlıbaşına bir ödüldü.

Bir gün, yanımda oturan brahmaçaryanın tabak kullanm;ıdı

ğını fark ettim. O gün çıkan yemekleri küçük bir kovacığa koydıı

ruyor, bunları eliyle karıştırıyordu; yemeklerin tatları birbiriıı

den ayrılsın istemiyordu. Bana anlattığına göre, bu da arzul;ıı ı

ı lı·netlemenin bir yöntemiydi. Yemek yemek gerekliydi ama bu ıııı

·.ı ınradan kölesi olunacak bir keyif haline getirmemeliydik.

"Yürekte yerleşmiş bütün arzular terk edildiklerinde ölümlü,

ıılliimsüz olur ve şimdi, burada Brahman'a kavuşur." Bana söyle

d iği bu satırlar Upanişad'dan alınmaydı. Ona göre, sürekli olarak

lııışlandığımız ve hoşlanmadığımız şeyler arasında ayrım yap

ıııaktan kurtulabilmek çok önemliydi.

Benim "hoşuma giden" ise bu denetimleri en küçük şeylerde

lıile yapabilmekti. Bu nedenle özellikle sevmediğim bir işe aday

ııldum: Bulaşık yıkamak.

Evdeyken, üzerime düşen işleri yapardım ama bulaşık yıka

ıııaktan kaçardım hep. Bu işten nefret ederdim. Orada, aşram

ıb ise kullanılan gereçler yemekten hemen sonra yıkanıyordu

vı· ben bunu ... sevgiyle yapmaya karar vermiştim. Yani kendimi

"larkındalıkla" bulaşık yıkamaya, başka şey düşünerek değil de

lıulaşık yıkıyor olmak için bulaşık yıkamaya zorluyordum; bu Vil'lnamlı Zen keşiş, Thich Nhat Hanh'ın odaklanmayı öğrenmek isteyenlere önerdiği yoldu.

İşe yaradı. Nefret ettiğim bulaşık işi bile bana keyifli bir tören

ı :ibi gelmeye başladı. Bütün ötekilerle birlikte yalağın önünde

d uruyor, kül ve thali sabunuyla derin tabağımı ve bardağımı yıkıyor, duruluyor ve bir daha duruluyordum. Bunu yaparken, ya

ııı mdakinin de aynı şeyi yapmasını umuyordum, çünkü bir sonraki yemekte benim yıkadığım tas bir başkasına, kim bilir kimin yıkadığı da bana düşecekti!

[illegible]arkı söylememin başkalarının hoşuna gitmediğini biliyordum

.ıına ben buna bayılıyordum. Üstelik söyleyecek o kadar çok şarkı ve şarkı söylemek için o kadar çok bahane vardı ki. Sabah pujasında, her dersin başlangıcında, yemekten önce, vedik ilahiler saatinde bir saat boyunca ve akşam satsang bitiminde, yatağa

dönmeden şarkı söylüyorduk.

Şarkı söylemek günümüzün büyük bir bölümünü olıı ıı ı
ruyordu ve bunun ruh halimi etkilediğini fark ettim; beli<! ı lı
farkındalığımı yükseltiyordu. Özellikle de mantraları söylı•ılu•ıı
oluyordu bu. Bu mümkün müydü? Swami'ye göre elbette ilylı•ı
di: "Yedik ilahilerin ve mantraların Sanskritçesi zihin üzerlıılı
etki yapar," diyordu. Benim ona karşı çıkacak bir sözüm yolll ıı
Tam tersine, bunu hissediyordum zaten.

Belki onların ritmi, belki söylerken alınan düzgün nefes .. 1 11 1
ediyordu ama iki görevli kadının öncülük ettiği mantraları tı•I•
rar etmek bana öyle bir hafiflik duygusu veriyordu ki, içim ll•"ı•
doluyordu. Şarkı söylerken bana ait olan o "Ben"in giderek 1111
çüldüğünü ve uzaklaştığını hissediyordum; onu bekleyen kaılı•ı
önemini giderek yitiriyordu. ·

Düzgün ve ermiş bir insandan
Ve birinin söylediği mantralardan
Şifa akar.

Beni iyileştirecek o "düzgün ve ermiş insan" Swami miydi .'

Daha mantra sözcüğünün anlamını bilmediğim zamanlarda 1(1•
sip sakladığım, Zerdüşt'ün bu sözünde anılan mantralar nııyı l ı
burada söylediklerimiz?

Tamil-Malezya aksanıyla söylediği gibi, mandddrramlaıı ıı

"gücüne" körlemesine inanan biri vardıysa bu da Sundarajaıı lıll

Ona çocukken bir sadhu tarafından verilmiş bazı gizli mantral.ıı ı

vardı ve söylediğine göre, hayatta kalmasını onlara borçluyı lıı

Sabah uyanır uyanmaz bunları yüksek sesle söylüyor, sonra yıı

rürken içinden tekrarlıyor, meditasyon yaparken bu mantral.ıı

üzerine yoğunlaşıyordu. Sundarajan'a göre mantralar sihii il

formüllerdi ve aynen "abrakadabra " gibi hem maneviyatı hı•ııı

maddiyatı etkileme güçleri vardı. Söylediğine göre, sözcükll•rlıı

yarattığı titreşimler her nesne ve bedenin kendi karakteristik

ı i t reşimi ile bir uyum içine giriyor ve o nesne üzerinde şifa verici

y.ı da yok edici bir etki yaratıyordu.

O bütün bu söyledikleri konusunda yemin ederken, ben ona

lıir mühendis olduğunu hatırlatmaya çalışıyordum.

Ben ise başlangıç olarak solunumla ilgili olan açıklamayla

yetiniyordum. Nefes alış-verişimiz ile zihnimiz arasında sıkı bir

lıağlantı olduğu kesindi. Her ikisi de birbirini etkiliyordu. Bunun

!.ırkına varmak çok kolaydı. Soluğumuz düzensiz olduğunda zih

ıiimiz huzursuz oluyordu. Öfkelendiğimizde nefes nefese kalıyorduk. Eğer zihnimiz güzel duygulara dalıp gitmişse, nefesimiz derin ve düzenli oluyordu. Uykuda bile aynı şey yaşanıyordu.

Son heceyi ilk heceye ulayarak ve hep aynı mantrayı yineleyince (Sanskritçede bu söyleme tarzına japa deniyordu) nefes ozel bir ritim kazanıyor ve bu zihinde (ya da bilinçte) Swami'nin

sözünü ettiği bir değişime yol açıyordu. Elbette mantranın bir

lıaşka özelliği de şuydu: Zihin sürekli aynı sözleri söylemeye kilitlendiğinden, dikkat dağılmıyordu.

Bir sonraki düşünce belirsiz olmadığı için, Öz ile, bu Öz'e düşünceyi inceleme ve denetleme hakkı tanıyan zihin arasında bir mesafe oluşuyordu. Böylece zihin denetim altına alınmış oluyordu. En azından söylenen buydu.

Kuşkusuz binlerce yıldan beri, aynı telaffuz, aynı ritim, aynı vurguyla kuşaktan kuşağa geçmiş olan bu seslerde özel bir şey vardı. Yararsız olsalardı, mantralar bir kenara kaldırılır, unutulurlardı. Oysa gelenek hala sürüyordu. Öğrencisine sonsuz güven duyan guru, mantrasını ona çok değerli bir armağan gibi sunar ve bu mantra, her ikisini birbirine bağlardı. Sekiz yaşına gelen her çocuğa hayat boyu kullanacağı bir mantra verilmesi hala süregelen bir gelenekti.

Bana kalırsa bu sesleri özel yapan, ilaçları etkili kılanla aynı

dönüşmektedir. Annesi bu sistemle akşam yemeğini hazırlaıı ı.ı
ya başlayınca, artık kutsal konularda uzman olan oğlu, anıı ı·◆.ı
nin mantrayı yanlış bir Sanskritçe ile telaffuz ettiğini fark l'ılı·ı
ve onu düzeltir. Oğlunun bilgisiyie gurur duyan kadın mantr.ıyı
hemen yeni tonda tekrarlar ama sonuç hayal kırıcı olur. Teııı ı•
redeki taşlar patatese dönüşmeyince karınlarını doyuramazl.ıı
Keşiş durumu anlar, annesinden mantrayı kendi bildiği gibi soy
lemesini rica eder ve mucizevi bir biçimde tencerede, üzeriıı ılı•
dumanı tüten patatesler beliriverir.
Ne benim annem, ne de çocukluğumda bizle yaşayan büyıı
kannem mantra nedir bilirlerdi ama onlar dualar okur, ilahilı·ı
söyler ve her ne kadar taşları patatese çeviremeseler de -bıı ıı.ı
çok ihtiyaç vardı- günlerinin ritmine bir katkıda bulunurlardı
Ben çocukken çiftçiler tarlada, zanaatkarlar atölyelerinde, lıı ı
okullarımızda hep şarkı söylerdik. Çocukluğuma eşlik etmiş ol.ıı ı
sesleri -sözgelişi çanlar- ve bir de torunumun bugün beslencllAI
sesleri düşününce içimi bir umutsuzluk kaplıyor.
Bizler şarkı söylemeyi bıraktık; bir hi-fi sistemi ile başkala rı
nın şarkılarını dinlemeyi yeğler olduk. Ne var ki, bu hiç de saA
lıklı bir durum değil. Altmışlı yıllarda Fransa'daki bir manastınl.ı
yaşayan Benedikten rahiplerinin tümünün yakalandığı acayip
bir hastalık, şarkıların etkisini ve gücünü gösterir bize. Bir gi ıı ı

.ıı ısızın hepsi kendilerini yorgun, bezgin ve dalgın lıissı·t ıı ıı·yı·

lıaşlarlar. Topluca bir karar alıp daha fazla uyumayı deıu·rln.

Ama bu durumu daha beter eder; giderek daha yorgun ve bezgiıı

olurlar. Doktorlara başvururlar. Kimisi et yemeyi önerir; oysa

onlar son iki yüz yıldan beri et yememektedirler. Hiçbir düzelme

olmaz. En sonunda Parisl i iyi bir doktor şunu fark eder: Bir süre

once Vatikan Kurul toplantısında girişken bir rahibin önerisiyle,

□arkı okunan saatler kal dırılmış, bunlar üretim yapılan saatlere

l'ldenmiştir. Bu ise manastırın bütün rutinini bozmuştur; doktor

keşişlere eski alışkanlıklarına geri dönmelerini önerir.

Birkaç ay sonra herkes eski sağlığına ve neşesine kavuşur. İlahileri okumak nefeslerini düzenlemekte, bu uyum onlara canlıl ı k ve enerj i vermektedir çünkü. Şarkı söylerken üretilen yüksek frekanslar beyin korteksini beslemekte, keşişlerin kendilerini

gece gündüz mutlu hissetmel erini sağlayan bir neşe hali yaratmaktadır ...

Buna benzer bir şeyi, aşramda biz de deneyim liyorduk. En

yeteneksiz olan ben bile bunu hissediyordum.

Bir akşam Swami, beni yemeğe davet etti. Onun yaşındaki pek

ı;ok Hintli gibi şeker hastasıydı ve bu nedenle mönü yemekhanede kinden daha da sadeydi. İki yaşl ı kadın görevlinin gözetiminde, mutfağında yemek yedik.

Beni güvendiği bir ayurveda doktoru ile tanıştırma sözünü

unutmamıştı ve onun hastalığıma deva olacağına inanıyordu.

Telefonda konuşmuşlardı ve doktor beni kendi hastanesinde

bekliyordu.

Tiyatro iyileştirir

Hastaneye vardığımda beni en çok etkileyen şey, fil oldu. l lz.ıl4

tayken onun beyaz duvar üzerine boyanmış bir resim oldu
sanmıştım. Sonra kulaklarını salladığını, kocaman sevimli lı.1•11
nı yavaş yavaş oynattığını görünce sadece canlı değil, hast.ıl.ı
rın odalarının baktığı o avluda, benden daha sıradan bir vaıl ıl4
olarak görüldüğünü anladım. 14imse ona dikkat etmezken, pı•h
çok meraklı bakış bana çevrilmişti. Ben yabancıydım, uzal<t.ıı ı
geliyordum, geçerken uğrayan bir turist değildim; ben de lıı ı
hastaydım.

İlk kez yapılan bir yolculuğun hedefi, her zaman bir sürpl'lı
dir; buraya varmak benim için gerçekten müthiş şaşırtıcı oldıı
Kerala eyaletinde bulunan küçük Kottakal kentine; Arya Vaidy.ı
Sala -Ariana Tıp Enstitüsü- yani Hindistan'ın en eski ve en iıı ılıı
ayurveda merkezine gelmiştim. Swami'nin telefonu üzerine yol.ı
çıktığımda, sakin bir şifahanede dinlenebileceğimi sanmışt ı ıı ı,
oysa kendimi kurulmakta olan bir sirkin son derece gürültillıı
ortamında bulmuştum. Filin çevresinde onlarca adam, büyiıl(,
hasır bir çadırı kurmaya uğraşıyorlardı; bedenlerinin üstü çıpl.ılı
olan müzisyenler enstrümanlarını akort ederek acayip sesler ı
kartıyorlardı; rengarenk giyimli dansçılar, başlarında taçlar, yiız
!erinde acayip grotesk boyalar olan aktörler bambu ve halatlarl.ı
kurulmaya çalışılan sahnenin çevresinde geziniyorlardı. Dört hlı
yanda müthiş bir hareketlilik vardı. Yanına yaklaşınca filin IPI(
bacağından yerdeki bir kazığa bağlı olduğunu ve alnına arabl•sl(

hir çiçek çizimi yapıldığını gördüm.

Hastane mi? Sanki bir hayaletmişim gibi yüzüme bakan adam

1.ırdan biri bana "Kabul" yazan kapıyı işaret etti. Bekleniyordum.

l l içbir belge istemediler, Swami'nin tavsiyesiyle gelen Anamın

hen olup olmadığını kontrol etmediler, MSKCC'nin buz gibi gülı·ryüzlü görevlilerinin yaptığı gibi tetkikler ve tedaviler için bir

.ıvans da almadılar. Öyle görünüyordu ki Arya Vaidya Sala'nın var

olma nedenlerinin başında para gelmiyordu. Kabul bankosunun

.ırkasındaki panoda, her gün saat dokuzdan on ikiye kadar gelen

herkesin bedava muayene edileceği yazılıydı. Başka panolarda

da nazikçe, herkesin iyiliği için sigara içilmemesi rica ediliyordu.

Tahta bir tabloda değişik bölümlerde görevli doktorların adları

ıın listesi vardı. Pek çoğunun soyadı aynıydı: Varrier.

Bana ayrılan 502 numaralı oda, hastanenin yeni bölümünün

ı•n üst katındaydı; avluya ve elbette sirke bakıyordu. Avlunun

gerisindeki ondüle çatılı evlerin çevresinde bulunan hindistanrevizlerinin yaprakları havai fişek ışıkları gibi görünüyordu.

l ler şey son derece yalın ama iyi ve mantıklı kurulmuştu. Tropik iklime karşın odalarda klima yoktu ve tavanlarda pervaneler

.ısılıydı. Merdiven çıkamayan hastalar için dışarıdan dolaşan bir

koridor hafif bir eğimle katları birbirine bağlıyordu.

Son derece sade olan odam tertemizdi. Yatağım, tahta komo

ıl inim, ince kapak şiltem, bir yastığım ve iki pamuklu çarşafim

vardı. Duvarda kurucunun resmi asılıydı; pek ciddi görünümlü bu beyin metal çerçeveli gözlükleri, kara bir ceketi, kravatı, pelerini ve sarı bir beresi vardı. Eski moda bir resimdi işte; bir

zamanlar Avrupa'da nasır ilaçları ya da Asya'da Kaplan Balzamı

kutularında rastlanan cinsten bir görüntüydü. Altındaki yazıda

öyle diyordu: "Vaidyaratnam P.S. Varrier 1869-1944." H ızlı hesabıma göre adam 75 sene yaşamıştı. Demek ki ilaçları işe yaramıştı! Bu fotoğrafın altında daha küçük bir fotoğraf vardı ve o da hir Varrier'e aitti. Kottakal'da kurulan Artana Tıp Enstitüsü 1902

yılında bir aile işletmesi olarak doğmuş ve öyle de kalmıştı.

Geldiğimi gören genç bir sih kapıma geldi ve karşıdaki oıl.ı

da babasının yattığını söyledi. Onu Kuzey Hindistan'dan ted.ıvı

umuduyla buraya getirmişlerdi. İhtiyarın masasının üzeri nılıııh

minik şişelerle doluydu. Genç adam neye ihtiyacım olursa, oıı.ı

başvurabileceğimi söyledi.

Çantamı yerleştirdim ve pencereden dışarı bakmaya yelll'ıı

diğim sırada, yaşlıca, uzun boylu, zarif bir adam girdi odaııı.ı

Hastanenin yöneticisi bana hoş geldin demeye gelmişti.

"Şanslısınız," dedi; "Tanrı Viswambhara Şenlikleri haftası ıaııı

da bugün başlıyor". Sözlerini anladığımı düşünerek, devam l'l 1 1

"Efendimize filin önünde müzik, dans ve gösteriler sunuyonıı

Bilirsiniz fil, bizim efsanelerimizde önemli bir yer tutar ve Taııı ı

Ganeş, engelleri alt etmemizde bize yardım eder. Göreceksiniz

Sizin kanserinize de şifa olacaktır."

Bu doktor-fil-tiyatro bileşimine şaşırarak onu utandırmak ı·.

temiyordum. Benim de evde bir Ganeş'im olduğunu geveledi ıı ı

Angkor'daki ünlü beton heykelin kopyasıydı bendeki.

"Önümüzdeki günlerin size büyük yararı dokunacaktır," diyı•

ekledi yönetici. "Şenlik hepimiz içindir; bu ortamda doktorlar vı·

hastalar derin gerçekliğe, Son Gerçek'e, Brahman'a yaklaşma l ıı

satı bulurlar."

Burası, hayal ettiğim türden bir hastane değildi tam olar.ılı

ama ilginç bir yer olduğu kesindi.

Yolculuğum uzun sürmüştü. Aşramdan bindiğim taksi beş s.ı

atten fazla yol gitmişti. Önce Tamil Nadu eyaletindeki tepell·ı ı,

pis ve kötü yollarla aşmış, sonra Kerala eyaleti kıyısına inmişi Ilı,

burası da yoksuldu ama onurlu bir yoksulluk seziliyordu. Sürıı

cü olan genç, kendini İngilizce bilen biri gibi tanıttı ama dirl'I<

siyona geçtikten sonra söyleyebildiği tek söz "Urine ... coming?""

oldu. Bu nedenle tuvalet ihtiyacım için durmasını söylediğim an

dışında sohbet edemedik.

Zamanımı, yol boyunca uzanan alçak evleri, gözleri toprağa

dikili yürüyen insan ve hayvanları gözleyerek geçirdim. Yoksul

ı•vler, yoksul insanlar, zengin doğa. Her minik pazarda meyve

dağları, sebze yığınları, muz tepeleri görüyordum; dallarından

sarkan muzlar öğrenmeye çalıştığım Sanskritçe harflere benziyordu.

Ta mil Nadu, kadim bir kültüre sahip eski bir yerleşim merkezidir; büyük bir edebiyatı ve tiyatro geleneği vardır. Bu, siyasete de yansımıştır. Bağımsızlığını kazandıktan sonra Tamil Nadu, ünlü

aktörlerce yönetilmiştir. İşte bu son derece tipik bir Hint olgusudur. Buradaki insanlar bir aktör ve rolü arasında kurdukları bağı ı ınutmazlar; eğer o aktörü bir kez kral, kahraman, bilge rolünde

ı-:örmüşlerse onun gerçek hayatta da öyle olduğunu düşünürler.

Ona gerçekten Krişna, Şiva ya da Rama gibi davranırlar; bu kişi

lıaşbakanlığa aday olursa hemen ona oy verirler. Kim bir tanrı,

kahraman ya da bilge tarafından yönetilmek istemez ki?

Yurttaşın katılımını sadece dört ya da beş yılda bir sandığa

ı-:itmekle sınırlayan ve dünyanın her yerinde yalnızca vasat, yolsuzluk peşinde ve beceriksiz adamları başa getiren sözde demokrasilere güvenim giderek sarsılıyordu. Demokrasi artık sadece l ıanalliği ve reklam yalanlarını ödüllendiren; bilgeliğe ve ahlaki

değerlere önem vermeyen bir sisteme dönüştü. Bu sistemin anlamsızlığına örneklerden biri de bugün Piemonte'li başarılı bir hanım olan Sania Gandhi'nin "dünyanın en büyük demokrasisi"

olan Hindistan'ın gelecekteki başbakanı olarak görülmesidir.

Bir milyardan fazla nüfusu olan bir ülke, kendini yönetmesi için

ıılusal dili bile tam olarak konuşamayan bir İtalyan'a mı gerek-

· "Çiş . geldi?"

. .

467

sinim duyuyor? Evet, çünkü serbest oy pazarında "satılabilirllP,1

Rajiv Gandhi'nin dul eşi olmasından kaynaklanıyor. Bir cinayı•t ıl

kurban giden Rajiv Gandhi başbakanlık yapmış ve aynı şekllılı1

bir cinayete kurban gitmiş İndra Gandhi'nin oğluydu; İndra ı l.ı

Nehru'nun kızıydı. Nehru, en azından Mahatma Gandhi taratıı ı

dan atanarak başbakanlık koltuğuna oturmuş bir kişiydi. Soııı.ı

Gandhi, Mahatma Gandhi'nin akrabası mıydı? Hayır ama hal1 1 1 1 1

belleğinde ikisi d e aynı soyadım taşıyan kişiler olarak yer etııı ı·,.

!erdi. İndra doğduğunda Nehru soyadım taşıyordu ama Parsı ı l ı

ninden olan .eşinin "Gandy" soyadım kurnazca Gandhi şeklirıılıdeğiştirmekten çekinmemişti.

Zavallı Gandhi, artık tamamen unutulmuştu! O bir köylü gllıı

giyinir, tüketimden uzak durur ve ne kapitalist, ne komünist , l ı.ı

ğımsız ve O'nun gözünde gerçekve ebedi Hindistan ruhunu y.ıtı
sıtan milyonlarca köyün ifadesi olan bir ülkenin hayalini kura n lı
O, büyükten değil, küçükten yanaydı. Makineden değil, insanıLıtı.
ya paydan değil, doğaldan yanaydı.
"Traktörün sütü sağıla bildiğinde, pisliği gübre ve tezek olaı.ılı
kullanılabildiğinde onu ineğin yerine koyabilirim," derdi. Erılıtı·
boyuna gezdiği ülkesini ve insanını iyi tanırdı. Duvardaki bir ı lı·
liğin, sigara "fabrikası"; dört ayak üzerinde duran tezgahın gıtıı
düz ütücü dükkanı akşam yatak odası olması ancak Hindistarı'ı l.ı
mümkündü. Sandalcının ya da çek çek arabası çeken adamlaıı ıı
terlerini kuruladıklarıgamça, yani renkli bezin hava soğuduğıtıı
da battaniye, güneş yaktığında gölgelik olarak kullanılmasına ıl.ı
bir tek Hindistan' da rastlanırdı.
Gandhi Küçük Güzeldir felsefesine inanırdı ve onun hayı .ı
nı olan ekonomist Fritz Schumacher, Hindistan için pek uygıtıı
görünen bu düşünceyi bir ekonomi kuramına dönüştürmü<?>t ıı
Schumacher, küçük ve yerel işletmelerin korunması ve desıı·lı
lenmesi gerekliliğini savunuyordu; yoksa büyük ve uluslarar;ıo,ı
firmalar minik balıkları yutan köpekbalıkları gibi onları midıolıo

rine indiriverirlerdi. Schumacher, Gandhi gibi, ekonominin kazancın ahlak yoksunluğuna değil, "insan için önemi olan" ilkesi iizerine dayandırılması gerekliliğini vurguluyordu. Gandhi ve Schumacher, her ikisi de unutulanlar kuyusuna düşmüşlerdi.
Hindistan'ın "Gandhisizleştirme" programı, Mahatma'nın belki

de hayatının en büyük yanlışını yaparak kendinden sonra ülkeyi

yönetmesi için seçtiği Nehru zamanında başladı. Nehru, Gandhi'nin

tam tersiydi. Rafineydi. Şıktı. "Küçük"ten yana değildi; gözü

"büyük"teydi ve büyük sanayilerin, büyük barajların, büyük fabrikaların hayalini kuruyordu. Hayalini kurduğu biç de büyük aşkı vardı. Hindistan'ın kral naibi pek İngiliz Lord Mountbatten'in pek

lngiliz karısı Edwina'ya aşıktı; herhangi bir Hintli kadına değil!

Bağımsızlıktan sonra, neredeyse bütün hükümetler bu "büyüklük" hevesinden kurtulamadılar. Zaman geçtikçe, Hindistan pek çok yönden ötekiler gibi bir ülke olma yolunda ilerliyor. Büyük bir ordusu, büyük -hatta atom- silahları olan ve büyük güç olma hayalini kuran bir Hindistan. Gandhi'nin sadelik idealini

yansıtan küçük köylere sırtını çeviren Hindistan, oburluktan

lıaşka marifeti olmayan o küresel köye dahil olmaya çalışıyor.

Tamil Nadu ve Kerala eyaletleri arasındaki değişiklik son

derece belirgindi. Yol boyunca giderken her şey daha özenli ve

temiz olmaya başlayınca, iki eyalet arasındaki sınırı geçtiğimizi

lark ettim. Kerala, siyasetçi olmuş aktörlerce değil, iki ayrı gücün

birliği tarafından yönetilmektedir. Komünist ve Hıristiyan güçler

.ayesinde bu eyalette eğitim en yüksek düzeyine ulaşmıştır.

Otomobilin penceresinden bakıyor, yemyeşil pirinç tarlalarını, kırmızıya boyanmış çamur evleri, boynuzları arasına çiçek taçları takılı inekleri, dothisini giymiş zayıf adamları görüyordum ve aklıma tek bir sözcük geliyordu: Hoşnut. Hoşnut belki mutludan daha değersiz bir hali tanımlıyordu ama onlar tatmin

duygusu içindeki, daha fazlasına can atmayan insanlardı. İşte

ll intlileri bu sözcük iyi tanımlıyordu: Hoşnut. Onlar, ellerinde-

kinden hoşnut olan ve bununla yetinen insanlardı. Almaııl .ııLı

zufrieden diye söylenen bu sözcüğün açılımı, kendine huzur vı oı
mektir. Ve insanın kendine huzur verebilmesi için Upanişaıl ı·ı
Gita1arın anlattığı gibi, arzularını sınırlandırması gereklidir.
Hindistan yoksul bir ülkedir, ama aynı zamanda, insanlanıııı
daha az gereksinimi ve arzusu olan bir ülkedir. Bu nedeni«' ı lı
ötekilere oranla halinden çok daha hoşnuttur. Ne var ki bu lıc ıylı·
sürmeyecektir; dünyanın geri kalanına hükmeden arzular ku ı ı•
selleşmeyle bu topraklara da taşınmakta ve bu da onun kc•ıılı
kendine huzur vermesini, hoşnut olmasını azaltmaktadır.
Eski bir Ambassador olan otomobilimizin amortisörleri 111·1
battı ve yoldaki çukurlarda zıp zıp zıplıyorduk. Bir yerime daı l ıı·
gelse ya da fitığım patlasa, genç taksicinin beni yol kenarı ıılı.ı
gördüğüm pek çok "hastane" veya "bakım evi"nden birine aı.ı
cağını düşünüyordum. Hiçbirinin görüntüsü güven vermiyortlıı
Shakti Nursing Home ya da Lord Krishna Hospital gibi adları ı ı ı ı ı
bazı harfleri düşmüştü. Üstelik hepsi hemoroid ve fistül koıııı
sunda uzman olmakla övünüyordu!
Neyse ki başıma bir şey gelmedi; eski kimliğimin korumtısııı
dan sıyrılmış bir Anam olmuşken; yolu izi olmayan bir yerde· lııı
Adsız olarak kalma deneyimini yaşamaktan kurtuldum ve sağ "·'
!im Kottakal'a vardım. Arya Vaidya Sala çok ünlü bir yerdi. Sı ıı
duğumuz herkes kolayca tarif edebildi. Avlusunda fil park etııı ı·ı
olan tek hastane oydu!
Odamda kalamadım. Yeni bir yere geldiğimde daima nerede lııı

lunduğumu anlamak, çevremde olan biteni görmek ve ölçülerıı ıı

bilmek isterim. Bu belki de sonradan çıkabileceğinden emin ııl

madan içeriye girmeyen bir hayvanın içgüdüsel davranışıdır.

Henüz karanlık basmamıştı ve sirk kurulmak üzereydi; aı .ı

bayla gelirken gördüğüm kasabayı şöyle bir dolaşmaya kaı.ıı

VPrdim. Özel bir şey yoktu. Otogarın yanındaki alana hindis

ı . ıncevizi yüklerini boşaltan kamyonlar, lastik ayakkabı ve giysi

dükkanları, kırmızı kadifeli vitrinleri olan küçük kuyumcular,

ıı·ncere-tabak dükkanları, pek çok eczane, pek çok minik hastarıL' ve bakımevi vardı. Kottakal belli ki, karnını sağlık endüstri

•;iyle doyuruyordu.

Bir yapının üçüncü ya da dördüncü katında gördüğüm tabe-

1.ıda şöyle yazıyordu: "ICT Computer." Oradan bana internet bağ-

1.ıntısı olan bir yer tavsiye edebileceklerini düşündüm. Büroya

varabilmek için engeller aşmak zorunda kaldım; kireç yığınlarının üzerinden atladım; karanlık ve tozlu merdivenler tırmandım, üzerinde küçük odaların sıralandığı beton bir balkonda yürüdüm. Odaların birinde, uzun, kara sakallı bir adam ve bir

kadının, yerde yanan bir mumun başında oturduklarını gördüm.

" I CT Computer", tam yanındaki odadaydı. İçerisi beyaz boyalıydı, kliması, neon ışıkları vardı ve gerçek bir yazı masasının arkasında, bir müdür koltuğunda genç bir elektronik mühendisi ı ıt uruyordu.

"Burada Hindistan'ın iki ayrı yüzünü görüyorsunuz," dedi ve

ı -crdeki kara sakallı adamın "yerel bir doktor" olduğunu, köy

ı l l' n gelen kadınlara büyüyle ilintili bir tedavi yaptığını anlattı.

Benim de Kottakal'a tedavi amacıyla geldiğimi söyledim.

Genç mühendis "Tangala'ya mı geldiniz?" diye sordu.

"Hayır, Arya Vaidya Sala'ya geldim," dedim.

"Buranın halkı oraya yaklaşmaz bile. Çok şık bir yer ve pahalı.

(>raya daha çok dışarıdan gelen hastalar gider. Burada büyücü len· ve tanga/ilere gidilir."

Tangalinin ne olduğunu hiç duymamıştım.

Uyanık ve nazik bir Müslüman olan genç -birkaç e-posta atrıiam için bilgisayarını kullanmama izin vermişti-, şaşkınlığımla ı·ğleniyordu. Anlattığına göre tangali, Kerala ve Tamil Nadu ara

·;rnda çalışan şifacı Müslümanlardı. Transa girerek, karşısındaki-

ni rahatsız eden her şeyi kendi üzerine alıp hastalıkları kovilı l.ıı

ağrı ve felaketleri uzaklaştırırlardı. Genellikle grup halindt• \ .ılı

şırlardı; kimi müzik çalar, kimi söyler, kimi de Allah'ı çağırıı l<ı•ıı

bir tanesi de yanaklarına, kollarına iğneler batırır, kendini hı\ .ıl•

la yaralar, üstünü başını kan içinde bırakırdı. Bu gence bakılıı •,.ı

Kerala'da Müslüman, Hıristiyan ya da Hindu herkes tangcılilı·ı '

gidiyordu.

"Bunda şaşacak bir şey yok," dedi. "İsa Peygamber de diiııv.ı

nın acılarını kendi üzerine almak için çarmıha çivilenmeyi l<.ılıııl

etmedi mi?"

Tangaliler elbette para alıyorlardı; onların da karınlarını ı l ı ı

yurmaları gerekliydi!

O büyüye inanıyor muydu? İnanmıyordu. O mühendisti, 1111 1

derndi, bilgisayar kullanıyordu.-Ama pek çok kişinin onlara iıı.ııı

masına şaşırmıyordu.

Hava kararmıştı ve yapının iki kenarı açık merdivenleriıılı•ıı
inmek kolay olmadı. Hastanenin yolunu bulmak daha da zoıılıı
Ansızın Hindistan' da sık rastlandığı gibi kentin elektrikleri k<"•il
di ve Kottakal tamamen karanlığa gömüldü. Şurada burada y.ııı
lambaları yandı ama Arya Vaidya Sala'ya uzanan ve Hindistaıı'ııı
alışıldık kokularını yayan lağımlarla dolu yol, gerçekten karaıılıl·
ve ürkütücüydü. Ansızın bir duvar boyunca, minik alevcikl<'t ııı
çevresine toplaşmış insanlar seçer gibi oldum. Bir an için ralı.ıı
!adım. Sanki Ortaçağ'da bir mucizeler sarayına düşmüştüm. llı·ıı
zaten bu köye bir mucize bulmaya gelmemiş miydim?
Uzaktan hastanenin görünmesi beni avuttu. Orada jeneraliıı
ler devreye girmişti ve bütün yapılar neşeyle ışıldıyordu; J\ıyıı
Vaidya Sala, bana modern ve güven verici bir serap gibi geldi.
Avlu insan dolmuştu. Aileleriyle birlikte doktorlar, yerlt'l'i ııl
en son alanlardı ve sırtlarındaki dothileri yere sürünmesin dlyı•
kanat gibi iki ucundan tutmaya çalışıyorlardı. Fil, işlemeli lılı
örtüyle süslenmiş; başından hortumunun ucuna dek uzanan lılı

ıııaske takılmıştı. Sahnede aktörler ve balerinler dolaşırlarken,
ı, algıcılar enstrümanlarını son kez akort ediyorlardı. Gösteri
lı;ışlamak üzereydi ama ben doğruca yatağıma gittim.
Yorgundum. Beni yalnızca yol değil, bu sürekli olarak gürül
! iilerini, insanlarını, alışkanlıklarını öğrenmem gereken yeni

yı·rlere gelmek de yormuştu. Denize ağlar atıp sonunda tanıdı

:ı ın balıkları tutmak için geri gitmekten bıkmıştım. 1993 yılında
ldhinler aramak için dünyayı dolaşmıştım, şimdi de alternatif
doktorlar ve ilaçlar peşindeydim. Kendimi tekrarlıyordum. Dı
'i,ırıdaki dünyayı keşfetmek artık ilgimi çekmiyordu. Belki de aşmmdan ayrılmakla hata etmiştim.
Açık pencereden içeri dolan cümbüş sesi bana bir şey ifade et
ıiiiyordu, ama bunun gün doğana kadar süreceğini biliyordum.
Heni sessizlik uyandırdı. Bütün gece öyle bir gümbürtüde uyu
ıiiuştum ki sonunda kulağım ona alışmıştı. Sonra, bedenimin bir
l iiilümü dinlenirken, uyanık kalan öteki bölümü yeni bir durum
ıiluştuğunu fark etmiş ve alarma geçmişti. İnsanların tanrılar
ı
'in sahneye koydukları gürültülü, alışılmadık gösteri bitmişti
vt• şimdi tanrıların insanlara sundukları sakin ve alışılagelmiş
ı:ünlerden biri daha başlamaktaydı. Portakal rengi şahane bir
güneş palmiyelerin çok uzağında doğmakta; evleri, yolları, in
·;.ınları karanlıktan sıyırmaktaydı. Yakındaki ilaç fabrikasının
l ı;ıcalarından beyaz dumanlar yükseliyor, baygın kokuları bana
kadar ulaşıyordu.
Aşağıdaki avluda sahne boşaltılıyor, insanlar sandalyeleri
topluyorlar, müzisyenler enstrümanlarını kutularına kaldırıyor-
1.ırdı. Akrabalarının koluna giren hastalar, yavaş yavaş hastaneye
tliinüyorlardı. Bütün geceyi orada geçirmişlerdi! Bazılarının filin
ı ınünden geçerken, parti sonunda ev sahibiyle vedalaşırcasına,
ıki ellerini bitiştirerek ve eğilerek onu selamladıklarını gördüm.

Filin üzerindeki yaldızlı süsler çıkartılmıştı. Kıvırdığı horı 1111111
nun arasında, kahvaltısı olan otları tutuyordu.
Ben de kahvaltımı etmek üzere hastanenin yemekhaıı"ılıı ı
gittim. Bir panoda gerçek bir vejetaryen mönü uygulandıı y,ı : ı
lıydı. Her şey sade ve temizdi ama birileri yine modernliğe lıı•ı•ı
etmiş ve tavana kocaman bir neon lamba asmıştı. Işığa kapıl.ııı
sineklerin gidip oraya yapışması da işin cabasıydı.
Saat tam dokuzda, hastane yöneticisinin gönderdiği geıı\ l ııı
doktor beni alıp bedava muayenelerin de yapıldığı az uzal<Lıl. ı
kliniğe götürdü. Kırmızı damlı, mavi duvarlı, beton zeminli, .,,.
parasyonları beyaz boyanmış bir dizi yapının önünden gı'\ ı ıı.
Eşikler, bunca yıldır gelip giden hastaların ve onların yakıııl.11 1
nın ağırlığından aşınmıştı. Tropik bir rüzgar odalarda dola ıyı ıı
pencerelerdeki sarı perdeleri uçuşturuyordu. Dövülmüş topı .ıl·
avluda her zamanki gibi insan öbekleri vardı. Aklıma Kamhı ıı, ı· ı
kasabalarındaki hastane bahçeleri geliverdi; Amerikan saldııı ı·ı
bombardımanlarının kurbanlarını saymak için gittiğim o avlııl.11
da da aynı sıcak, aynı ortam, aynı esmer, mutsuz ve korkak yüzlı'I
vardı. Burada değişen yalnızca benim rolümdü. Bunu anlanı.ıııı,ı
yol açansa, genç doktorun belden üstümü soyup ilk muayenl' 1\ ııı
beni siyah plastik örtünün yayılı olduğu yatağa yatırdığında, pı·ıı
cerenin arkasından görünen faltaşı gibi açık gözler oldu.

Doktor göğsümü dinledi, tansiyonumu ölçtü, geçmiş hası .ı

tıklarım üzerine sorular sordu; çocukluk hastalıklarım üzeriıılı·

özellikle durdu. Ben yanıt verirken notlar alıyordu. En sonuıılı.ı

şunu sordu:

"Kanser olduğunuzu söylediklerinde ne tepki verdiniz?"

"Umutsuzluğa kapılmadım."

"İyileşme olasılığınız üzerine ne düşünüyorsunuz?"

"Kanserde iyileşmenin pek mümkün olduğunu sanmıyoruıı,'

dedim. "Yine de onunla birlikte bir süre daha yaşamanın bir yı ı

lunu bulabilmeyi umut ediyorum. Bunun için de buradayım."

Sanki bir sınavı aşmışım gibi bana gülümsedi ve önce Sanskritçe, sonra İngilizce olarak bir ayurveda deyişini söyledi: Hayatm süresi bağımlidır

Hastanm içsel gücüne

Ve ne kadar düzenliyaşadığma

Her bir gününü.

Ayurvedanın kanser konusunda neler bilebildiğini sordum,

tinkü ayurveda binlerce yıllık bir bilimken, kanser yeni türe

ıııişti.

Bu konuda bana katılmıyordu.

"Zamanın önemi yoktur. İnsan her zaman insan olmuştur ve

hastalıkları da değişmemiştir," dedi. "Eski ya da modern hastalı klar yoktur. Bizler sadece iyileştirilebilen ve iyileştirilemeyen hastalıklar olarak bir ayrım yaparız ve kanser bunların her ikisi

ııe de dahil değildir. Kutsal metinler onu adbhuta roga, yani sırad ışı hastalık olarak niteliyor."

Merak etmiştim ama daha fazla konuşmak istemedi. Bu alanda uzman değildi. Bu konuda sorumlu olan kişi başhekimdi.

ı ;enç doktor yılan sokmaları konusunda uzmandı.

Bu konu da çok ilgimi çektiği için beni peşine takıp kendi böliimüne götürdü ve ahşap raflara dizilmiş cam kavanozlardaki l<imyasalın içinde duran kobraları, her türden yılan ve sürün

[illegible]enleri gösterip tek tek açıklamaktan çok mutlu oldu. Söylediğine göre, bu yılanların her biri, insanı birkaç dakika içinde öldüriiverirdi.

"Ne kadar kısa bir sürede?" diye sordum.

"Yarım saat. Eğer hasta buraya ısırıldıktan sonra yarım saat

[illegible]eçmeden getirilirse onu kurtarabiliriz. Otlardan hazırladığımız

;ıyurvedik ilaçlarımızı yaranın üzerine koyuyoruz ve yılan zehirini etkisiz kılıyoruz." Her yıl hastaneye gelen bin beş yüz kişinin 475

büyük çoğunluğunu kurtarıyorlarmış.

"Hepsi yarım saatte mi geliyor? Hepsine ayurvedik ila[illegible]· 1111 ,.,

riyorsunuz?" diye sordum.

"Hayır. Ama ... ayurvedanın yeterli olmadığı durumda lwı ı ı

man alopatik ilaç kullanırız," dedi dürüstçe. Ona kalırsa, lııı ıı. ı

ilaç türü birbirini tamamlıyordu. Ayurveda daha basitti, e l.ılı ı

ucuzdu ve çevreyle daha uyumluydu. Ama o ve meslekLı ,.l.ıı ı

ayurveda ile iyileştiremeyeceklerini düşündükleri hastalan .ılı ı

patik doktorlara yolluyorlardı. Ayrıca cerrahi bir durum si>z ı. . .

nusu ise kesinlikle Batı tıbbına yönlendiriyorlardı.

Aslında genç doktorun bana anlattığına göre, cerrahi, lı.ı·ı

langıçta ayurvedanın bir dalıydı. Bugün kullanılanlara benzn·ı· ıı

cerrahi aygıtların, en ince ayrıntılarına dek anlatıldığı eski 1111

tinler vardı. Ne var ki uygulam• yapılamazdı; doktorun c.hı•ıı ı ı
cesine göre bu, geçmişte anestezi malzemelerinin eksikliğiııcl,,ıı
kaynaklanmış olabilirdi. Bu nedenle günümüzde ayurved.111111
cerrahi alanı yoktu.
Genç doktor dikkatli ve sıcakkanlıydı. İtalyanlar ve l l i ııt ıı
ler arasında büyük bir fark olmadığını söyledi: "Krişna . .
.
Cri'. ı ı ı
(İsa). Aynı düşünce, aynı isim ... " diyordu.
En sonunda yetmiş yaşını aşkın, beyaz saçlı, kocaman bııııı ı ı
l u başhekim P. K. Varrier geldi. Sağırdı. Nazik ama soğuktu. ı;ı·ıı·.
doktor tarafından henüz doldurulmuş olan kartıma baktı ve lı.ı•ı
talığımın beslenme yanlışlıklarından ve çevresel sorunlanl.ııı
kaynaklanmış olabileceğini söyledi. Yanlış bir beslenme pek \ ı tl•
hastalığa zemin hazırlıyordu; benimki de bunlardan biriydi.
"Biz ayurvedikler için gıda çok önemli bir şeydir," dedi. "Kol ıı
bir sindirim en akla gelmedik sorunlara neden olabilir. Bu ııı·
denle herkese çok basit beslenmeyi öneriyoruz. Yiyecekler ııı·
kadar pahalı olursa o kadar zararlı olur. Hastalanan kişi, hay.ıt
tarzını değiştirmeli ve iyileşmek istiyorsa az ve düzenli yenıı•yı
öğrenmelidir. Örneğin, akşam yemekleri akşamın erken saaı lı·

ı ı ı ı de, yatmadan çok önce yenmelidir."

İyileşmek için hayat tarzını değiştirmek benim ilk andan lwri

.ıldıma yattığı için, onun da bu konuda ısrar etmesi hoşuma gitti.

ı ,ı·ri kalanı bana biraz basit geldi ama tartışmak için bulunmu-

1111rdum orada.

"Size hiçbir şey vaat etmiyoruz. Elimizden geleni yapacağız.

1 1.ıyatınızın kalitesini düzelteceğimiz konusunda garanti veri

ı ız," diyerek sözlerini sona erdirdi.

Bana henüz deneme aşamasında olan bir tedavi önerecekti.

l\ı·iye özel olarak üretilen ilacın üç ay boyunca kullanılması ge

ı l'kiyordu. Üç ay sonra beni yeniden görecekti.

Deneysel tedavinin ilk sonuçlarının ne olduğunu sordum. İyi

ıılduğunu söyledi. Umutsuz görülen bazı hastalar birkaç yıl daha

y.ışamıştı; ağrısı olanların ağrılarında azalma olmuş; bazı kan

·.ı·rler tümüyle ortadan kalkmıştı. Batı tıbbının tersine, onlar şu

v.ı da bu hastalığı tedavi etmiyorlar; sadece kaybolmuş dengeyi

yl'rine oturtmayı sağlıyorlardı. Ama bilmem gereken bir şey vardı ki, bunda garanti yoktu. Sadece bir denemeydi.

Artık denemelere alışmıştım; Dişi Örümcek'ten sonra bu bana

pı·k masum görünecekti. Kendisi de altını çizerek ilaçlarının yan

ı·l kilerinin olmadığını, çünkü "kana girmediklerini" ve sindirim

.. ıstemince özümsendiklerini söyledi.

Beslenmem üzerinde ısrarla durdu. Benim durumumda can

.ılıcı nokta, kesinlikle vejetaryen olmam ve asla balık yememem

:ı·rektiğiydi. Ayurvedaya göre suda yaşayan bütün hayvanlar

ı l ı i hapları artırıyordu. Kahve, çay ve acı yiyeceklerden de uzak

ı lı ı rmalıydım. Bana bol bol meyve ve sebze yedirecekti; ama
lıınların da asla kızartılmamış olmasına dikkat edecektim. Lalı.ına harika bir sebzeydi.
Sonunda yaşlı Varrier, elinde kağıt kalem, garson gibi yanı
ı ı ıızda beklemekte olan genç doktora döndü. Tamil dilinde ko
ı ı ı ışlular. Bana ot isimleri gibi gelen bazı kelimeler söyledi. Sonra

bana dönerek tedavinin iki ilaçtan oluşacağını açıkladı. 13irl Jt'l ı
tindi, midedeki nemi artırmaya yönelik bir tür marmelatl ı; ı ıt ı · l. ı
ise daha özel bir şeydi. Jelatin nahoş gelebilirdi. Sekiz kaşıl< ◆.ıı .ıl·
suda erittiğim öteki ilacın iki çorba kaşığından sonra bir ı,:oıy I• "
şığı da jelatin alacaktım.
Bana yazdığı tedavinin ana maddelerinin ne olduğuıııı """
dum. "Otlar, otlar," dedi. Ama yanıtında bir kaçamak hisseı t lı ı ı
Görüşmemiz yirmi dakika kadar sürmüştü.
İlaçlarımın hazırlanması için iki gün beklemem gerekti. Bl'ıı ılı
bundan yararlanarak hastanenin bazı bölümlerini dolaştım; \"'
yınlarını okudum. Bunlar arasında kurucunun özyaşamöykiisıı ılı
vardı. P. S. Varrier'in sadece harjka bir doktor değil, özelliklı• "l 111
yük bir vatansever" olduğunu öğrendim. Bu çok ilgimi çekti; ◆ 1111
kü ayurvedanın tarihi ve bugünkü durumuyla yakından ilgiliyılı
Ayurveda, Çin tıbbı ile birlikte günümüzde hala uygulaııoııı ,.,
önemli belgesel izleri olan en kadim tıp bilimi sistemleriııılı•ıı
biridir. Ama Çin tıbbının tersine, ayurveda yüzyıllar içerslııılı
düşüş dönemleri yaşamış hatta bazı dönemlerde unutulııı.ıı ,,

yüz tutacak kadar kenara itilmiştir. Günümüzdeki canlan ı . ı ı ı ı

sömürgecilik karşıtı siyasi bir operasyona borçludur; böylen· l ı ı ı

kadim Hint bilgisi, kopmak üzereyken dikilmiş b i r kola benz..ı ı

lebilir.

Hint işi her şey gibi, ayurvedanın da kökeninde bir efs.ı ııı•

yatar. Yaratıcılığın tanrısı Brahma, hayatı koruyacak kurall.ıı ı

belirlemiştir. İşte ayurveda olan bu bilgi, Brahma'nın yardııııı ı

lan olan yarı tanrılar tarafından yeryüzüne indirilmiş ve rişilc•ı ı·

emanet edilmiştir. Sonunda İ.Ö. 7. yüzyılda -burada efsane taı Ilı

halini almaya başlar-, Atreya adındaki bir kahraman bunu uyı.ııı

lamaya ve bütün Hindistan'a öğretmeye başlar. Atreya'nın kl•ııı lı

öğrencilerinden biri de temel ilkeleri yazıya döker.

Bu yazıların büyük bölümü i.ö. 6. yüzyıla dayanır; İ.S. <ı. yiizvıla kadar eklemeler ve yorumlar yapılmıştır. Bazı tarihçilen•

gıire, Büyük İskender ile birlikte Hindistan'a gelen ve daha son

ı.ıki dönemlerde de gelmeyi sürdüren Yunan doktorlar ilk krizin

v.ıanmasına neden olmuşlardır. Ayurvedanın çöküşünü hızlandıran ikinci neden Müslüman işgalleridir ve İngiliz sömürgecilifi de öldürücü darbeyi vurmuştur.

Londra'dan gelen imparatorluk yöneticileri, o kendilerini üs

ı l l 11 görme kompleksleriyle ve büyük bir uygarlaştırma misyorll'rliğine soyundukları inancıyla "yerlilerin ilkel uygulamaları

ı ı.ı" hiç saygı duymadılar. Sonra da "yerlilerin" kendileri, özellikle ı l ı· üst kasttan olanlar, aşama aşama İngilizleştiler ve -esmer tenli İngilizler- olarak geleneklerinin büyük bir kısmını terk ettiler.

Tıp da bunların başında geliyordu.

Sömürgecilik rejimi baskıcı olmakta kararlıydı. 1805'te İngil ızler Hindistan'da geleneksel çiçek aşısının yapılmasını yasak-1.ıdılar. 1835 yılında bütün ayurveda okullarını kapattılar; Hintli

doktorları çalıştıran bütün tıbbi kurumları geçersiz saydılar ve

gPleneksel tıp ve eczacılığın hükümet tarafından desteklenme

·.iıii engellediler. Hintlilerin kullanacağı her ilaç İngiltere'den

f:ı·lecekti!

Daha bir yüzyıl öncesine kadar "ayurveda" sözcüğü Hindis

ı.ın' da hor görülerek telaffuz ediliyordu ve Batı tıbbının "mucizeleri" daha çok Hintlilerin gözünü kamaştırıyordu. Köylerde yüzyıllardan beri halkın sağduyusuyla ayurveda kullanılıyordu;

pek çok şifalı ot ve bitki, ailelerin gündelik beslenmesine girmiş

! i ve işte bu nedenle oralarda yok edilemedi. Yine de geleneğin

lıiiyük bir zenginliği kaybolup gitti. İletişim zinciri kırılmıştı.

Ayurvedanın yeniden keşfedilmesi 19. yüzyılın sonlarında

l l indistan'ın sömürgeci güce başkaldırmasıyla oldu. Şifa bulmak

l\·in pahalı İngiliz ilaçları yerine, yerli ve ucuz bitkilerin kulla

ıılması swadeshinin simgesi oldu; bu, Britanya karşıtlığı olarak

kendi kendine yeterliliğin direnişiydi.

Arya Vaidya Sala'nın kurucusu olan P. S. Varrier, ayurwd.111111

ulusalcı harekette yeniden canlanmasında önayak olan aıll.ıı

dandı. Bölgesinin yoksul insanlarına yardım etmek istiyı ıı ı l ı ı

1902 yılında bugünkü hastanenin çekirdeğini kurdu ve s.ıılı·ı ,

yerel güçlerden yararlanmaya karar verdi.

Gelenek zinciri kopmuştu; kurtuluş fedakar insanlara l ı.qı

lıydı; bağımsızlıktan sonra bile Hindistan hükümetinin s.ıgl ıl·

bütçesinin sadece yüzde beşi ayurvedaya ayrılmıştı. Ara□t ı ı ııı ı konusunda yok denecek kadar az yatırım yapılmıştı; bugüıı l ıılı ülkede üretilen ayurvedik ilaçların kalitesi hükümet tarafııııl.111 denetlenmiyordu.

Ama dünya yuvarlak, hayat bir salıncaktı. Hintlilerin hııvı ıl· bölümü Batı ilaçlarıyla tedavi 9lur, parası olanlar Londra y.ı ıl.ı New York'un en iyi hastanelerine giderken, vatanlarında l ı ı ı l dukları tıptan hoşnut olmayan pek çok Batılı d a ayurwd.ıı .ı başvuruyor ve Hindistan'ın kadim bilgeliğinden yararlaııııı.ıl· istiyordu.

Ben de onlardan biriydim.

Fabrikalar sadece duman ve kötü koku yayarlar. Oysa hast;ıııı• nin yanındaki fabrika bir istisnaydı ve yirmi dört saat boyııııı ,, -çalışma hiç durmuyordu- havaya pek hoş aromatik bitki kokııl.ı rı yayıyordu. Bir başka genç doktorla birlikte -Varrier ailesiııd"ıı değildi ama bu aileden bir kız almıştı- fabrikaya gittiğimde gi1 l .. ı sarı sarili kızlar üç vardiyadan birini tamamlamışlar, dışarıya □ ı kıyorlardı.

Fabrika, kurucunun en büyük buluşlarından biriydi. Ayuıw danın kötü ün kazanmasının nedeninin ilaçların kalitesizli□lıı den kaynaklandığını anlamıştı ve doktorların da eskiden oltlıı ğu gibi, ilaçları bizzat hazırlamadıklarını görmüştü. Hastalar y,ı

ıl.ıçları hazırlamayı öğrenecek ya da bazı deneyimsiz şifalı ol

ııı!'raklılarının kapılarını aşındıracaklardı. Öyle olunca, ayurvc

ı l.ı ilaçlarının göz kararı ve hijyenik olmayan koşullarda hazır-

1.ııımaları hastalara deva olmak yerine, başka hastalıklara kay

ıı.ıl< oluyordu.

P. S. Varrier, kliniğin hemen yanına açtığı fabrikayla hem ilaç-

1.ırının kalitesini denetliyor, hem de yenilerini deniyor ve üreti

ııı in devamlılığını sağlıyordu.

Rahiplerin ve rişilerin doğayı gözlemlemesi sonucunda ayur

Vl'dik eczacılık sadece -çoğunluğu yabani olan- otlara ve bitkilı·rc dayanıyordu. Orman, şifanın kaynağıydı ve bana eşlik eden v,ı·nç doktor bu konuda anlatılan Hint öyküsünü biliyordu.

Büyük bir öğretmen öğrencilerine şöyle der: "Ormana gidin

vı· yararlı olabileceğini düşündüğünüz her şeyi bana getirin."

Her biri elinde bir şeyle döner: Bir ot, bir kök, bir kabuk. Yal

ıızca bir öğrencinin eli boştur. Ama en büyük övgüyü o alır. Or

ıııandaki her şeyin yararlı o lduğunu ve hepsini taşıyamayacağını

.ıılamıştır. O öğrenci, saray doktoru ve ayurvedanın en büyük

ı ışilerinden biri olur.

Gereksinim duyduğu otların iyi kalite olmasını sağlamak için P.

'1. Varrier; 1900'lerin başında kendi için ot toplayanlardan bir ağ

ı ılıışturmuştu ve bazıları Himalayalar'da olan bu kişiler; fabrikaya

yl'leri kadar malzeme taşıyorlardı. Her aile, doğadaki belli ürünler

ıızcrinde uzmanlaşmıştı ve işler babadan oğula geçiyordu.

Aradan geçen yüz yıla karşın, bu sistem hala işliyordu ve fab

ı ı ka beş yüz değişik ilaç hazırlayabiliyordu; bunların kimi için

Pili değişik bitki kullanılıyordu.

Genç doktor, yanından geçtiğimiz her çuvalın nereden gel diği

ııı (Punjab, Kulu vadisi, Karnataka) ve içindeki malzemenin fiya

ı 1 1 1 1 söylüyordu. En pahalısı -kilosu 6 bin rupi, yani 100 eurodan

ı.ızla- yalnızca Sri Lanka'da yetişen bir tür hindistanceviziydi.

Girdiğimiz odaların birinde, e lektrikle çalışan büyük teker-

!ekler arasında, otlar ve doktorun söylediğine göre hayv.ıılı ıı

dünyasından gelen geyik boynuzu, deniz kabukları gibi ı·ıılı •

bulunan malzemeler öğütülüyordu.

En etkileyici yer, otların büyük kazanlarda kaynatıldı ı Y•'t

di. Yirmi kadar kazan vardı ve her birinin önünde üstlt.·rl ı, qı

lak, dothilerini dizlerine kadar çekmiş adamlar, kocaman ı.ılıı •

kaşıklarla yoğun kokular salan kara sıvıları karıştırıyorl<ırd ı l lıı

karışımların her biri belli bir hastalık için hazırlanıyordu.

Doktorun söylediğine göre tedavisinde en başarılı oldııld.11 ı

hastalıklar romatizma, sedef, omurga romatizması (spondılıı ı

damar tıkanması, eklem ve cilt hastalıklarıydı. Pek çok dunı ıııı l ı

ilaçlar yine bu fabrikada üretilen özel yağlarla yapılan nı;ı· .. ııı.,

destekleniyordu.

Yürürken, genç doktor bam!" ayurvedada ilaçların dokuz ı, ,,

tegoride sınıflandığını, bunun otların işleniş ve kullanılış lıı l ı ı ı

!erine göre yapıldığını anlattı. Kimi yağ, kimi toz, kimi ml' rlıı111•

ya da çay olarak alınıyordu. Pek dikkatli dinlemesem de, bir .11 ı
şöyle dediğini duydum: "Çünkü ilaçların bazıları suda, bazıl.11 ı
alkolde, bazıları da inek idrarında sulandırılırlar."
Şakayla, "Benimki de mi inek idrarında çözünüyor?" diyı• '" ıı
dum.
Bakışlarında bir utanç sezdim. Beni sakinleştirmek istelTı"ıl
ne, "Sizinkiler sadece ottur," dedi.
Girdiğimiz her ofiste, her bölümde, kurucu kişinin fotop,ı ,ılı
vardı. O, herkesin dayanak noktası olarak gösterdiği kahranı;ıı ıılı
ve bu kurumda yerleştirmiş olduğu ilkeler yüz yıldır geçerllyılı
Sözgelimi, 1 600 çalışandan biri bir hata yaparsa anında iştl•ıı ◆ ı
kartılırdı ama onun yerine ya karısı ya oğlu işe alınırdı; böylı'ı ı
ailenin maddi sıkıntı çekmesi önlenmiş olurdu.
Uzun bir kuyruk oluşturmuş hastaların ellerinde reçell'ylı·
bekleştikleri eczanenin önünden geçtik. Sonra beni özel ilaçlaı 111
hazırlandığı küçük bir odaya aldılar.

"İşte sizin reçetenizdeki ilaçların bir tanesi budur," diyen ha
.. ı·czacı minik bir şişe gösterdi.

Bu jelatindi. Tadına bakmak istedim. Bir minik kaşığa koy
ı l ı ığum jelatini içgüdüsel olarak ağzımdan önce burnuma götür
ı l ıın. İğrençti. Kuşkum şimdi bu koku ile kesinlik kazanmıştı. Bu,
ıdrar kokusuydu.

I srar ettim, ne olduğunu öğrenmek istedim ama ağızlarından

1.ıl alamadım. Hepsi bana jelatinin otlardan yapıldığını, başhelrnnin emriyle benim için özel hazırlandığını ve piyasada bunu l ıılamayacağımı söylediler.

Bu düşünce hoşuma gidiyordu. Benim için özel olarak ve tamarııl'n doğal yollardan elde edilmiş bir ilaç. İnek idrarı gibi doğal!

ı:.ıbrikayı ziyaretim sona erince, Angela'ya bir e-posta gönder

ıııek niyetiyle yine Kottakal merkezine yürüdüm. Müslüman mülıı•ndisin nezaketinden yararlanarak Ateşyiyen'e de bir mektup y.ızdım ve ne çok yol aldığımı anlattım. Vara vara inek idrarın

ı l.ın yapılmış bir ilaca varmıştım!

Genç mühendis beni gördüğüne sevinmişti ve yürekten bağlı olduğu Kerata hakkında başka öyküler anlatmak istedi. Bana

"ıııı derece kadim bir savaş sanatları okulundan söz etti ve orada

ı ıgrencilerin çok uzun ve esnek bir kılıçla eğitim yaptıklarını ve

lıir savaşçının pek çok kişiyi yenebileceğini anlattı. Bu okulun bir

l ıaşka özelliği de, beden bedene çarpışmayı öğretmesiydi. Onlar

düşmanı tek bir el dokunuşu ya da parmak basıncı ile felç edebiliyorlardı. Söylediğine göre, yüzyıllar önce bu okula devam etmiş

lı.ızı Japon öğrenciler ülkelerine dönmüşler ve karateyi ve samu

ı . ıyların kullandığı kılıcı; katanayı kültürlerine sokmuşlardı. Ne

y.ızık ki savaş sanatlarıyla büyünün karışımı olan bu gelenek de

l ı.ırut tozunun, tüfeklerin, topların icadıyla kaybolmuştu.

Genç Müslüman mühendis biraz benim gibiydi. Moderndi

ama geçmişe özlem duyuyordu. Bir saat kadar sohbet eı ı ıı(ı '

yanından ayrılmadan önce e-posta kutumu bir kez daha ıı1.dı·ıı

geçirmemi istedi. Gerçekten de Ateşy(yen'den bir yanıt vardı. Sıı ı
lediklerim onu eğlendirmişti ve kuşkularıma yanıt veriyordu
"Güzel değil mi?" diye yazmıştı. "İneğin biri sabah çiş Y·li"
yor ve bu seni iyileştiriyor ... üstelik inek idrarı bir şey değ i l' i l i ·
homeopatlar, veremlilerin tükürüklerini, belsoğukluğu salgıl.ıı ı
nı, sedeflilerin deri kabuklarını, kuduz köpeklerin salyalarıııı ı l ı
kullanırız ... !! ! Sen hala antibiyotiklerin daha az zehirli oldııld.ıı ı
na mı inanıyorsun?" Ona kalırsa, bu idrar işine güvenmeliydıııı
"Sen hala inanıyor musun?" cümlesini aklımda gevell•yı•ı ı·I·
hastaneye döndüm.
Elbette ya, anahtar kelime inanmaktı. Ben de onu önem li lııı
luyordum ve üstelik. .. Niels Bohr değildim. Zamanımızın l'll lııı
yük bilim adamlarından biri olan büyük fizikçi Bohr, kapısıı ı.ı lııı
at nalı asmıştı. Bir keresinde onu ziyaret eden meslektaşı " l lıı
nala inandığını söylemeyeceksin herhalde?" demişti.
"Elbette inanmıyorum," demişti Bohr. "Ama söylediklPı lıı•
göre inanmayanlara da uğur getiriyormuş!"
Oysa yanılıyordu. Başarılı bir bilim adamı olarak, uğur :ı·ı ı
ren şeyin nal değil, ona inanmak olduğunu bilmeliydi. Bu lwııı '
-öyle diyelim- bilimsel bir olguydu.
Davranışın -başta kanser olmak üzere- hastalıklarla sav.ı·l
makta inanılmaz bir önemi vardı. Bunu kimse bilimsel teriııılı•ı
le açıklayamıyordu ama bence sakinleşen ve huzur bulan zllıııı
bağışıklık sistemine görevini yapması için sinyaller yolluyonlıı

Zaman zaman bunun böyle işlediğine ilişkin bir duyguya kapıl

dım. New York'ta kemoda verilen fosforlu kırmızı sıvının lı.ıı1.ı

iyi geldiğini "hissetmiştim". Ama ya inek idrarı?

Gün bitmek üzereydi ve gece avluda yapılacak gösterilı•ı ıı1

hazırlıkları başlamıştı.

Büyük hasır çadırın altında biriken kalabalık sahnenin \'ı·ı·

!'esini doldurmuştu. Çocuklu aileler, zar zor ayakta dura n ilıı iyarlar ve onlara sandalye yetiştiren akrabaları ... Komedyenlerin lıazıları kenarda prova yapıyorlardı; bir duvarın dibinde, ayakta

dikilen adam meditasyonuna dalıp gitmişti.

Tanrı Viswambhara'ya adanan minik tapınağın girişine, sül ii n niyetine yeni sökülmüş saçakları üzerinde iki muz ağacı dikilmişti.

Bazı ihtiyarlar, avlunun dört bir yanına dağılmış yağ kandillel'ini yakıyorlardı; taştan minik kandiller duvarların gediklerine konmuştu, büyük olanlar ise çok dallı ağaç görünümündeydiler.

Yanan susam yağının kokusu, yandaki fabrikadan gelen baygın

kokulara karışıyordu. Çocukların gürültülü oyunları, kırıtkan ve

l'ilveli bir kavalcının fil için çaldığı ama aslında onu kendinden

ı eçiren melodilere karışıyordu. Az ileride, koyu renk bir şala

arınmış ve duvar dibine çökmüş bir kadın, genç bir adamın el

!alına bakıyordu.

Sesler, ışıklar, kokular, görüntüler ... Bunlar bambaşka zamanlara, başka bir dünyaya ait gibiydi. Çevremdeki her şey son derece özgün, son derece gerçekti ve bunda, kimilerine gerçekten yardımcı olabilecek bir güç seziyordum. Ama acaba bana yardımı olacak mıydı?

Bu kuşkuya sahip olmam beni hüzünlendiriyordu; inancımın

olmaması ve dış dünyada keşfedeceğim yeni bir şey kalmamış

olduğunu fark etmemin hüzünlendirdiği gibi. Kaybolmuş bir

lıilgeliğin peşinde geriye doğru yürümenin yararı yoktu, çünkü

ı-:ünümüz hayatına ilişkin sorunlara çözüm, modern hastalıklara

ifa bulunabilecek bir altın geçmiş yoktu. Bilgeliğe ulaşmak için

kestirme bir yol yoktu. Tek çözüm -Swami haklıydı- içimizdeydi

ve bundan sonra yapılabilecek tek keşif... "onuncu adam" olabilmekti.

Arya Vaidya Sala, Hintliler için uygundu; sıkıntılardan kurtulmak için iddiasız ve ucuz yoldan rahatlama ve umut sunuyordu.

Uzaklardan kalkıp geliyorlar, temiz bir mekan, iyi bir doktıı lıı ı luyorlar ve bazı durumlarda para bile ödemeden, hayat l.11 11111• bir parçası olduğu için güvendikleri tedaviyi görüp gid iyıı ı Lı ı dı. Üstelik verilen inek idrarı iyi olabilirdi, çünkü inek oıı l.ıı ı •. ıı. kutsal hayvandı. Bu onların dünyası, onların otları, onların t.1111 1)arıydı. Ben de bunlara inanabilmeyi çok isterdim ama araıl ıı ı ı ı ı o şeyin burada bulunabileceğine inanamıyordum.

Oda komşum olan yaşlı sih, devasını bulmuş gibi görü ıı ı ı vı ıı du. İlk akşam onu bir dizi ilaç şişesinin arasında kımılda ıı ı.ı ı l ıı ı yatarken görmüştüm. Şimdiyse yanında oğlu, kalabalığın 111 l .ı•.ı na oturmuş, trans halinde -ne mutlu ona ki- içinde Son Geı\ı•lı lll· olarak nitelediği bir şeyin yer aldığı gösteriyi seyrediyordu.

Odama döndüğümde yöneticiden bir mektup buldum; l ıı•ıı ı ailesiyle birlikte yemek yemeye davet ediyordu.

- .

Beni almaya, doktor olan torun Varrier'lerden biri geldi. lllı ı
olarak evi gezdirdi. Aralarında İslam'ın hilali, Hıristiyanlığıı lı.ıı. ı
da bulunan, değişik dinlerin simgelerinin yer aldığı süslü hiı lı.ı
pıdan içeriye girdik. Varrier'lerin ikametgahı bir evden çolı. il•
kuşağın bir arada yaşadığı, pek çok odası, pek çok avlusu ııl.ııı
bir Ortaçağ sarayını andırıyordu. 1926'da hastanenin kunıı 11·.ıı
tarafından inşa edilmiş çekirdek evin çevresi zamanla geııı.,.ı.,
mişti. Kurucunun külleri çiçek dolu bir tarhın ortasındaki 1111111
cik tapınakta duruyordu; mermerden yapılmış heykeli ise avlıı
daydı. Onu unutmak imkansızdı.

Evin ortak salonu, iki büyük masanın çevresinde oynay.ııı
çocuklarla doluydu. Kadınlar duvar boyunca uzanan sed l ıı k
oturuyorlardı. Duvar, kurucunun ve soyundan gelenlerin siy.ılı
beyaz fotoğrafları ile doluydu.

Mutfak, gri ve dumanlı bir odaydı. On iki aşçıya, evin dalıııı
üç aşçısı da eşlik ediyor, koca kazanlarda akşam yemeğimiz plı

yordu. Ateş, gençlerin sürekli taşıdıkları ve ötekiler köz oldukça
ılı•vreye soktukları odunlarla besleniyordu.

Yemek odası evin iç avlusuna bakıyordu ve tam ortadaki yük
"ı·ltide büyük, seramik bir saksıda bütün Hindistan'da kutsal

· .. ıyılan reyhan bitkisi yetiştiriliyordu. Bir zamanlar bizim de yü
ıı·lttiğimiz ama artık unuttuğumuz bir bitkiydi bu.
Reyhan, fesleğenin akrabasıdır. Ayurvedik metinlerde "yüreği
vı· zihni açan, aşk ve tapınma enerjisini uyandıran" bitki olarak
.ıılatılır. Gelenek, onun cıva barındırdığını, cıva Şiva'nın spermi
ıii temsil ettiği için reyhan yiyen kişinin saf bilgiye açılacağını
"ı>yler. Reyhan, Hindistan' da gündelik hayatın bir parçasıdır. Her
.iilenin evinde bir saksı reyhan vardır. Onun evi arındırdığına,
d iızenli olarak sulayan kadına şans getirdiğine inanılır.
Batı'da da, özellikle İtalya ve Yunanistan'da, fesleğen yücelti
ı . n ve sayılan bir bitkiydi. Efsaneye göre İsa'nın mezarında yeti
.
[illegible]·ı·n bu otun gizil özelliklere sahip olduğuna inanılırdı. Kadınlar
gıive girmesin diye dolaplara fesleğen koyarlar, bugün milyon-
1.ırca Hintlinin yaptığı gibi, her gün hastalıklardan korunmak
ı[illegible]·in bir yaprak fesleğen çiğnerlerdi. Yunan Ortodoks kilisesinin
gdeneğinde de fesleğen uğurlu bitki kabul edilir. Onun bu özel
konumunun izine bazı Avrupa dillerinde rastlanabilir. Fransızca
vt• Almancada fesleğenin adı "kraliyet otu" dur.
Bir yerlerden gang sesi geldi. Yemeğe oturmak için işaret
vl'riliyordu. Erkekler erkeklerle, kadınlar kadınlarla oturacak
! ı. Ben, masif ahşap masanın merkezinde, başhekimin yanına
oturtuldum. Tabaklar ve çatallar yerine sofrada muz yaprakları
Vl' bakır bardaklar vardı. Üzerine sadece beyaz bir dothi giymiş

olan yaşlı ama pek hızlı ve becerikli erkekler, pırıl pırıl kovalarla

.ıramızda dolaştılar ve herkese payına düşen mercimek ve pilavı, hindistancevizi ve mango sosunu dağıttılar. Yemeğimiz vejet;ıryendi ve elle yeniyordu. Başhekimin verdiği güvenceye göre, itiğimiz su filtre edilmiş ve kaynatılmıştı. Üstüne üstlük içine

otlar katılmıştı.

Arya Vaidya Sala'nın geçmişi ve geleceği çevremde oturııyı ıı

du: yaşlı doktorlar, kurucunun torunlarının torunları, yeğı•ıılı'ı

torunlar ve henüz küçük olan ama günün birinde aynı ev vı• lı.ııı

tanede doktor olacak çocuklar. Gerçekten özenilecek bir dunıııı

du bu.

Mutfaklara yakın olarak kurulan iki sıra sofra, komedyı•ıılı•ı ı

ve müzisyenlere ayrılmıştı ve onlar da aynı kovalardan dağıt ıl.ııı

yemekleri yiyorlardı.

Başhekim, bana verilecek ilaçların bileşimini çok merak ı•t ı ı

ğimi öğrenmişti. Tamam; torunu aracılığıyla bana kullanılan l ııı

tün malzemenin Latince adlarını söyleyecekti. Sonra, sanki """"

zihinsel olarak sorduğum bir soruyu yanıtlarcasına şöyle dc·ı lı

"Evet, jelatin sahadevi bitkisinin inek idrarında çözülmesiııclı•ıı

elde edilir." Durdu. Ben yalnızca gülümseyebildim ve o her lı.ıv

vanın idrarının bir özelliği olduğunu ve inek idrarının benim ılıı

rumum için birebir sayıldığını söyledi. Kaldı ki ürünün kalitı".ı

konusunda asla kuşkuya kapılmamalıydım. Arya Vaidya Sala'ııııı

özel olarak baktığı ineklerin idrarı ve tezeği kullanılıyordu. Yalı ııı

bir geçmişte bazı bitkilerin hava kirliliği ve ormanların bilin\·◆ı ı

ce yok edilmesi yüzünden türünün yok olmaya yüz tuttuğıı ıııı

anladıkları için şimdi ekim yapmaya da başlamışlardı.

P. S. Varrier nazikti ama kendine has bir sertliği vardı. 0111111

gülümsediğini görmemiştim ve hele hele sofrada bu inek idr.ıı ı

konusunu kapamanın iyi olacağını düşündüm. Bunun üzerlı ıı'

ona ayurvedayı nasıl gördüğünü sordum ve bu sorunun hoşuıı.ı

gittiğini anladım.

Söylediğine göre ayurveda bir tıp dalı olmaktan çok, hayat lı•I

sefesiydi, çünkü ahlaki bir boyutu vardı; amacı, insanın sağlığıııı

korumasına yardım etmek olduğu kadar onun ruhsal hedeflııı•

ulaşmasıydı. Bu nedenle ayurveda hem fiziksel hem ahlakı lııı

disiplin öneriyordu. Ona kalırsa sağlıklı bir hayatın sırrı, hast.ı

ıın içsel gücünde yatıyordu.

Benim durumuma dönünce, "besin, uyku ve cinsel l ik konu

sunda doğru bir uygulama" konusunda ısrar etti. Bütün bunları

lıüyük bir disiplin içersinde niteliğe, yere, arkadaşa, saate ve zihinsel koşullarıma dikkat ederek yapmalıydım.

Guruku lam'dan geldiğimi, -orada büyük saygıyla anılan

Swami'nin öğrencisi olduğumu bildiği için yanlış anlamayacağı

ııı ı düşünerek doğrudan konuya girdi.

"Bilginin amacı, onun kurallarını izleyebilmek ve daha iyi ya

◆;ıyabi lmek için doğayı anlayabilmek değil se, nedir?" dedi. "Bizim, insanlar olarak evrendeki yerimizi, değişik kozmik olgularla ilişkimizi anlamamız gerekir; böylece disiplin içinde davranırız,

ll·laketlerin önüne geçeriz ve bütün yaratılmışların iyiliği için işl ıirliği yaparız. Kendimizi tanımazsak dünyayı tanımamızın hiçlıir yararı yoktur."

Bir şey söylemedim. Devam etmesini istiyordum.

"Doğu'da bilginin anlamı ezelden beri bu olmuştur. Bir zamanlar sizde, Batı' da da öyleydi. Ama bu, Michelangelo'ya kadar sürdü. Ondan sonra biliminiz dünyayı yalnızca maddi amaçları

doğrultusunda kullanabilmek için anlamaya çalıştı ve yol unuzu yitirdiniz. Evet, günümüzde büyük araştırmalar yapıyorsu

ııuz, ama amacınız nedir? Doğanın gizli zenginliklerini keşfedebilmek, onları sahiplenebi lmek ve yarara dönüştürebilmek.

llatı'nın ilerlemesindeki mutlak dengesizliğin nedeni budur ve

ruhsal çöküşünüze de bu yol açmıştır."

Sanki benimle konuşmuyor, yüksek sesle düşünüyordu.

"Sanayi toplumu," diye devam etti, "daha çok, daha hızlı üretim yapabilmek için montaj zincirini devreye soktu ve pek çok unsuru bir araya getirmesinin sonucunda tıp, insanı bir parçalar

lıütünü olarak görmeye başladı. Onun o gizemli ve doğum anında organizmaya giren, ölüm anında terk eden görünmez gücüne hiçbir önem vermez oldu. Evreni maddi terimlerle açıklamak

gibi anlamsız bir çaba da Sanayi Devrimi'nin meyvesi oldu".

Harikaydınız ihtiyar P. S. Varrier! Onun her bir kelinw·.ıiıı

katılıyordum. Ama bu, benim inek çişini içmeme yardımcı ı ıl ı ı ı

muydu?

İşte hangi yanda duracağına karar veremeyen bana özgıı l ıii

düşünceydi bu. Onun düşünce ve olayları görme tarzına k.ıı ıl ı

yordum ama daha Kakinada'daki doktorun yanında edirıdi\lıii

o kuşkudan da kurtulamıyordum. Yoksa Hindistan'da laflaı il.ıı,

)ardan daha mı etkiliydi ne?

Yaşlı hizmetkarlar sessizce dolaşmayı, isteyenlere yemPk tl.ı

ğıtmayı sürdürüyorlardı. Pencerelerin dışında yanan yağ kaııtlıl
leri, avludan gelen sesler, fabrikadan gelen baygın kokular gı·ı,
miş çağlara özgü bir atmosfer yaratıyordu.
Yemek bitince gösteriyi izleri:ıek üzere hep birlikte avluy;ı \ ılı
tık. İlk sırada boş bırakılmış yerlerden birine oturmamı istedilı•ı
ama ben onlara teşekkür ederek vedalaşmayı yeğledim; yat.11\.1
gitme bahanesiyle yanlarından ayrılıp ayakta duran çılgın k.ıl.ı
balığın arasında yarım saat kadar dolaştım.
Gösteri bir süre önce başlamıştı. Bazı dansçı ve şarkıcılard.ııı
sonra sahneye Kathakali grubu çıktı. O da varoluşunu aynı v.ı
tansever kişiye borçluydu. P. S. Varrier, hastaneyi kurduktan soıı
ra, çalışanlarının boş zamanlarını nasıl değerlendireceklt•rlııı
de düşünmüştü. Özyaşamöyküsünde yazdığı üzere, çalışaııl.ı
rın zamanlarını "zararlı ve kötü şöhretli" etkinliklere harcaııı.ı
malan ve "Arya Vaidya Sala'ya kötü ün kazandırmamaları" i\·iıı
Kerala'nın kadim tiyatro geleneğini canlandırmaya karar Vl'ılı
Tapınaklarda insanlara tanrılar ve kahramanlarla ilgili öykiilı·ı
anlatmanın bir yolu olarak doğan ve dans, opera, pandomim, .·.ı
hir gösterileri karışımı olan gösteriyi gündeme getirir.
Kathakali, Kerala'da popüler kültürün aktarımında öneıılı

lıir araç olmuş ama sonradan düşüşe geçmiştir. P. S. Varrier, onun
yeniden doğmasına yardımcı olabilmek için genç aktörler; eski
ıııetinleri araştırıp yeni metinler yazmaları için yazarlar görevil'ndirir ve eyaletin dört bir yanını

dolaşacak bir de gezici kumpanya kurar. Bir yüzyıldan beridir kumpanya, en önemli gösteri

\ İni nisan başında, hastanenin önündeki alanda ayurvedanın ve

Varrier ailesinin koruyucusu olan Tanrı Viswambhara onuruna

yapılan şenlikte sergiler.

Sahnenin sol tarafında vurmalı sazlar duruyordu; elleri ve sopalarıyla bir savaşı, bir çağlayanın akışını ya da yaprak üzerine damlayan su damlacığının sesini yansıtabiliyorlardı. Sağda ise

arkıcılar duruyordu. Onların arkasına dizilen, hepsinin belden

ıstü çıplak olan yirmi kişilik orkestra, ziller ve bir gong yardı

ıııyla öyküyü anlatıyor, değişik kahramanların sözlerini söylüyordu çünkü Kathakali'de aktörler konuşmazlar, en çok gırtlak

ı an bazı sesler çıkartırlar. Aktörler hareketleriyle "konuşurlar";

düşünceleri ve ruh hallerini el hareketleriyle anlatırlar; yüz işaretleriyle, boyalı yüzlerinde olandan da büyük görünen gözlerini devire devire "söylerler". Yüzleri yeşil boyalı olanlar, üst evrenin

kahramanları, yani ilahi varlıklar devalardı; kadınlar ve bilgelerin ten rengi doğaldı, dünyaya alt evrenlerden gelen asuralar ise kara ve kırmızı boyalı yüzleriyle tanınıyorlardı.

Geniş, rengarenk eteklerin her biri, elli metreden fazla kumaş

harcanarak yapılmış olmalıydı ve aktörlerin hareketlerine hem

.ığırlık hem görkem katıyordu; kollarında ve ayak bileklerindeki

ı aşlı bilezikler, boyunlarındaki yaldızlı kolyeler, uzun yüzükler,

lıütün davranışlarını daha da görülür kılıyordu.

Sahneye konan bütün öykülerin kaynağı, Mahabharata, Ra-

111ayana, Gita ve Purana idi. Tesadüfen o akşam bildiğim bir öykü

sahneleniyordu: Sita, Şiva ile evlenir ama kızın babası bu evli-

1 i kten memnun değildir. Damat ona pek saygıdeğer biri gibi göriinmez. Bedenini külle sıvamış, boynunda yılan, başında yarım 491

ayla gezen bir tiptir. Kayınpeder olarak aileye böyle birinin µ,ıı

mesinden utanır ve tanrılar adına büyük bir kurban-şölen gııııı
düzenlediğinde onu davet etmez. Buna ilk alınan, kızı Sita olııı
üstelik babası bütün konuklar önünde Şiva'dan çok kötü bi[?]·lıııı lı·
söz edince kız bu durumu kaldıramaz ve kendini kurban atl'[?]lııı·
atarak canına kıyar.
Bunu öğrenen Şiva deliye döner. Hemen şölen yerine lw·1.ıı
kayınpederin kafasını keser, Sita'nın cesedini alıp omzuna .ıt.ı
rak deli gibi koşmaya başlar. Bütün dünyayı aşar ve geçtiği lıı·ı
yeri yakıp yıkar. Kaygılananlar kalkıp görevi evrende diizı·ııı
sağlamak olan Vişnu'ya giderler ve duruma el koymasıııı ı it ,,
ederler. Vişnu, Şiva'yı sakinleştirir ve sevgili karısının cesl'ıllııl
ne yapacağını söyler. Şiva, Vişnu'nun silahı olan çakra, yani 11[?].111
ve geri dönen öldürücü çembef ile Sita'nın bedenini elli bir p.ıı
çaya böler. Bu parçaların yeryüzünde düştüğü her noktaya lııı
tapınak kurulur.
Bu nedenle bugün Hindistan'da, her biri güzel Sita'nın lwdı·
ninin başka bir bölümüne adanmış olan elli bir tapınak val'ı lıı
Şuradaki diline, buradaki ayağına adanmıştır. Yani, yani turhı ıı,
rehberlerde "kadının üreme organı" olarak tarif edilen org,1111
Assam'ın başkenti Guwahati'de bulunur. Olağanüstü bulduJ:tııııı
bu tapınak, Hindistan'ın tek eril ırmağı* olan Brahmaputra kıvı
sında, büyük bir kayanın üzerine oturtulmuş vajina tapınağıılıı
Onu, kuramsal olarak tapınağın sahibi sayılan Kamakhya ııılılı
racelerinin varisi ile birlikte ziyaret etmiştim. Yine bir Şl'ıılılı

günüydü ve yüzlerce mümin, puja yapmak, keçilerini kurlı.ıı ı etmek, çocuklarını ve kısır kadınlarını kutsatmak için tapıı ıoıP,.ı gelmişlerdi. Adeta Dante'nin yazdığı bir sahneyi görür gibiydlıı ı Tapınağın içinden -güzel bir 10. yüzyıl yapısı- kaygan ve ısl.ılı merdiven aracılığıyla toprağın derinliklerine iniliyor, yani m•ıı ılı •

Ganj ve Yamuna dişil kabul edilirler.

vı· karanlık vajinanın derinliklerine ulaşılıyordu. Venüs tepeciği olarak kabul edilen yer, kırmızı bir örtüyle örtülüydü ve insanlar oraya su, para ve çiçek atıyorlardı. Koku boğucuydu; tapınmada lslerik bir hal vardı, vıcık vıcık ilahiler takıntılı ve güçlü bir hava yayıyorlardı.

Sita, dilim dilim kesildikten sonra Himalaya'nın kızı Parvati olarak yeniden doğar. Bu hayatında da Şiva'nın karısı olur. İşte lıı ı öykü H indistan'ın en iyi tanınan öykülerinden biridir ve ülkl'nin kolektif ruhunda önemli bir rol oynar. Bu öyküden onlarca lıaşka öykü doğmuştur. Bir tanesi, başı kesik kayınpederle ilgilıdir. Vişnu, dünyaya biraz düzen vermeyi kararlaştırınca, başın yPrine takılmasını ister. Emir yerine getirilirken dalgınlık yüzünden Sita'nın babasına kendi başı yerine bir keçi başı takılır.

Hastane avlusunda sergilenmekte olan tiyatronun konusu ı te kayınpederin bu hatayı fark etmesiyle ilgili olan öyküydü. l l;ıyvan başlı, küçük bir insan figürü, titreye titreye yeşil surat- 1 ı bir tanrının önünde duruyor ve yardım dileniyordu. Müzik ve ıbvranışlar duyguları aktarıyordu, heyecana kapılmış seyirci, .ıktörlere kilitlenmişti. Sahnenin dip tarafında yere oturmuş olan sıra sıra çocukların ağızları bir karış açıktı; onların arkalarında

oıiemli kişiler oturuyor; sonra da kadınlar sıralanıyordu. Ayak

ı . ı duranlar duvara kadar uzanıyorlardı. Bütün pencerelerden

o ı ılarca baş bakıyordu. Kimsenin uyuduğu yoktu. Doktorlar ve

lı;ıstalar, çalgıcılar ve aktörler, hizmetkarlar ve efendiler, aşçılar;

hemşireler, bekçiler, anneler, çocuklar, hep birlikte, büyülenmiş

·esine bu insanlar ve tanrılar komedyasıyla birlikte nefes alıp

veriyorlardı.

Gösterinin güzelliği ve Batı' da pek yüz vermediğimiz bu masalsı dünya, beni de içine alıvermişti. İkinci Dünya Savaşı'nın lıemen ardından Floransa' da, evimin az uzağında, şimdi otopark

olan boş arsaya pazar sabahları cambazlar gelirdi. Arada sırada

l ı i r büyücü ya da gezgin tiyatro oraya çadır kurardı. O gösteriler-

493

de yaşadığım heyecan anılarımda silinmeyen izler bıraknııı ı

Ama ben de bu uzun hayat yolunda ne çok değişmiştim! N.ı•ııl

kuşkucu, nasıl akılcı olmuştum! Her türlü batıl inanca karı ol'/I

lanmış olduğumu hissetmek hoşuma gidiyordu. Ne var ki, cllıiıı l•

hiçbir şey kalmamıştı. Şu insanların hissettiklerini hissedelıllıiıı

yeteneğimi yitirmiştim. Bu sesler ve görüntüler, bu insanlar.ı ı ıı I

çok anlam ifade ediyordu. Bana ise hiçbir şey. Onların iç frı lı·ı ı

ve kulaklarıyla, ruhlarıyla duydukları, gördükleri şeyler, asıl Hl' '

ve kulaklarıyla görüp duyduklarından çok daha gerçekti. Ya 1 11•11 '

Benim sadece dış gözlerim ve kulaklarım vardı.

Bu, Hindistan'da sık sık deneyimlenen bir duygudur. Yıl l.11

önce Allahabad'da, Khumba Mela' da bunu yaşamıştım. Hiıı t l l lı·ı
den ve ermişlerden oluşmuş, gördüğüm en büyük kalabalık, "'·
kutsal nehrin kavşağında yıkaninak üzere buluşmuştu. Nehll'lı•ı
den ikisi gerçekti. Ganj ve Yamuna; üçüncüsü olan Saraswaı ı ""
hayaliydi ve yer altından aktığı düşünülen ve görünmeyen lıllw
lik nehriydi. Bir kum şeridi üzerinde yüz binlerce kişiydik. Ilı•
nimle geri kalan insanlar arasındaki fark, orada bulunuşuıııı111.ı
ilgiliydi. Ben güneşin altında yanıyor, dışkı dolu yerlere basıyı ıı
dum. Ötekiler ise çevrede olan bitene kapılmışlar, başka bir dıııı
yaya geçmişlerdi. Sanki cennetin bekleme odasındaydılar.
Böyle olmasının nedeni, belki de her yerin ve her olayııı, f:ı ı
ründüğünün ötesinde bir anlama sahip olmasıdır. Her dı .. ıl
imge, duyuların içimizde yaşattığından çok daha derin ve gl'l\l'i'
bir gerçekliği uyandıran içsel bir imgeye karşılık gelir. Bu (<p ,ııı
likle, simgelerin ve efsanelerin duyuşudur. Öteye geçmemiZl', :1 1
rünenin ötesini görmemize yardımcı olurlar. Bu, aynı zamaıııl.ı
insanın çocukken biriktirdiği masallar sermayesinin değerlılıı
ve insan, hayatın zor anlarında bir pusula ya da avunma ararkı·ıı
onlara başvurabilir.
İşte ruhun yol almasına yardımcı olan bambaşka bir şı·ylıı
simgesi bu ebedi efsaneler Batı'da giderek azalmaktadır ve 1111

1.ırın yerine gösteri, moda ya da spor dünyasının efsaıwlı·ri ı ı ·

lu[?]tırılmaktadır; ne var ki bunlar başladıkları yerde biterll'r vı·
ı[?]·lerinde herhangi bir gizem barındırmazlar.
Ancak öteki gözlerle bakıldığında gündelik hayatın, madde
ı ı i n gerçekliği -duyularla algılanmayana yer açmak için- geriler
.ııııa duyularla algılananın bu nedenle daha az hakiki olduğunu
ıla söyleyemeyiz. Çivilerin kollara acıtmadan batması, kılıçların
l<ı•smeden dillere saplanması ancak o içinde "mucizelerin" ger
ı, l'ldeştiği ruhsal gerçeklikte görülebilir.
İşte Kottakal Hastanesi bana o gece böyle göründü. Sanki sah
ııedeki öyküler, müzik, dans, ışıklar, kokular, hep birlikte olmak,
l ı .ıtta belki yorgunluk sayesinde, bütün bu insanlar, gözlerinden
ı.:eri kalanı- görmelerini engelleyen o perdeyi kaldırabilmişler,
l ı i r başka boyutun eşiğini atlamışlar ve farklı gerçekliğin dünya
» ı na girebilmişlerdi.
Ben o son adımı atmayı beceremiyordum ama yine de orada
olmaktan hoşnuttum ve yerimden kımıldayamıyordum.
Tapınaktan gelen acayip bir müzik dikkatimi çekti. Bir köşe
ı lı· ayakta dikilen iki adamdan birinin elinde davul, ötekinin elin
ı l l'yse bronz bir tabak vardı ve iç paralayıcı bir ağıt tutturmuşlar,
lı;ışlarını sallayarak, hafifçe ayaklarının üstünde yükselerek, bu
.ığıtla salınıyorlardı. İkisi de gözlerini yummuşlar, transa girmiş
ı .. rdi ve nakarata döndükçe yüzleri ışıldıyordu. Ezginin içinde
l<aybolan ben de yere oturdum ve sıkı sıkıya tutunduğumu his
"l'ttiğim ipin ucunu bırakmanın ve ara vermeden çalıp söyleyen

lııı harika eşlikçilerin ritmine ayak uydurarak bedeni yavaşça
ı ı·rk etmenin ne harika olacağını düşündüm.
Kadınlar tapınağa girdiklerinde sağ elleriyle -haç çıkarırmış
ı:ihi- başlarına ve göğüslerine dokunuyorlardı (elbette ya, Kriş
ı ı a ve Cristo İ sa aynı adlar, aynı davranışlar ...). Bazı delikanl ılar
l 'ğilip Viswambhara'nın beyaz mermerden oyulmuş heykelinin
ı ıııünde alınlarını yere değdiriyorlardı; bir pujari, mantrasını

tekrarlayarak heykele gül yaprakları serpiyordu.
Odama dönmeyi denedim ama her ayrıntı beni kendi111· '· '
kiyordu. Bir cüce, elinde taşımakta olduğu, kendinden büyiılı il· ı
bronz yağ kandilini Tanrı'nın önüne koydu; fil bir emirle eliz \ i ıl·
tü, bir başka emirle bacağını ve kuyruğunu merdiven gibi yı·ı ı
dayadı; altı adam üzerine tırmandı; yüzlerce nefesli sazın, oııl.11
ca davulun eşliğinde yola koyuldular ...
Güneşin ilk ışıkları yavaş yavaş her şeyi susturmaya, y.ıv.ı•,
latmaya başlayana kadar orada kaldım; ikilinin ağıdı hala dı·v.1111
ederken, kalabalık dağılıyor, filin üzerindeki süsler çıkartılıyoı ı lıı
Hep sığlıkta kaldığımı hissediyordum. Hep iki dünya arasııııLı
gidip gelen bir sarkaç gibiydim. Biri, yitirmek istemediğim ı".lı ı
si, biri onsuz kalmanın anlamsız olacağı yeni dünyam; biri, ... ı. ı
usul ilaçlarıyla büyülü, öteki ?emoterapisiyle modern düny.ıııı
Öteki hastalarla birlikte kahvaltı etmek üzere açılmış oları vı·

mekhaneye girdim. Başım kazan gibiydi. Ne yediğimi bile l.ıı 1·
etmedim. Sonra gözlerim ısrarla tabağımın üzerinde uçan bir '"
neğe takıldı. Ötekilerden daha kurnaz olan bu sinek gidip ıı1.ıı· ı
lambaya yapışmıyor, benim hindistancevizi soslu irmiğim<' ıı1
tak olmaya çalışıyordu. Nur'u ve onun pervane-sebzecisini lı.ı
tırladım. Ya bu sinek de benim New York'taki Uğurlu doktor lı.ı
nımımsa ve onun fosforlu sıvıları yerine burada inek idrarı Ilı·
tedavi olmamı görmeye geldiyse, diye düşündüm.
Onu çok sık hatırlıyordum. Dürüst, güçlü, kararlı, sıcakl<.ıı1
lıydı. Her gün, haftanın her bir günü, hastanede, aynı hastalaıl.ı
aynı sorunlarla boğuşuyor; o klimadan yayılan havayı solııyıı1
o neon ışıkları altında yaşıyor, çalan telefonlarla, bilgisayal'l.ı.
mektuplarla, toplantılarla boğuşuyordu. Günler günleri, yıll.ıı
yılları kovalarken zaman durmuş gibi oluyordu. Oysa ben, buıı1 ,,
hastalığımla -onun sayesinde- yeniden atlıkarıncanın beyaz 111 ı

ıızerinde dönüp duruyordum.
Hangimiz daha "hastaydık?"
Torun doktor beni sinekle konuşurken yakaladı. Bana iki
ilacımı oluşturan otların Latince adlarını vermeye gelmişti. Je
1.ıtinin içindeki sahadevi bitkisi, İngilizcede milkweed dediğimiz
';ııtlü özsuyu olan bitki Vernonia Cinerea idi. Adı Nimbamrithadi
/l(ınchathikthan olan öteki ilaç ise beş ayrı bitkinin karışımıydı:

ıızadirachta indica, tinospora cordfolia, adathoda beddomei, triclıı ısanthes lobata, solanum surattense.

İlaçlarım hazırdı. Fabrikaya uğradım, toplam olarak 610 rupi

yani 12 euro ödedim.

Sabahın ilerleyen saatlerinde bir taksiye bindim ve Kottakal'dan

.ıyrıldım. Bir başka eski Ambassador'un arka koltuğunda otunırken yanımda duran koca kutunun içinde, birbirlerinden gazete kağıdıyla ayrılmış, benim için özel hazırlanmış yedi ilaç şi

)esi duruyordu. Zihnim bu ilaçları içecek miyim diye soruyordu

.ıına içimden bunu asla yapmayacağımı biliyordum. Artık köke

nini kesin olarak bildiğim o koku yüzünden değil, içtenlikle inan

ıııadığım için yapmayacaktım bunu. Çünkü başını hala acıklı bir

tavırla avlunun köşesinde sallamakta olan o fil, beni büyülüyor,

lıeni kendine çekiyordu ama benim için -belki de maalesef- her

zaman bir fil olarak kalacaktı; asla bir tanrı olmayacaktı.

Bana özel bir mucize

Aşramın demir kapısı, beni "evime" geri getiren taksinin a rılııı

dan kapandı ve dünya, gürültüleri, sorunları, arzuları ve nı·c·lı·

riyle -Swami'nin sözünü ettiği bütün dışsallıklar- dışarıda l<.ılılı

Karton kutuyu yatağımın altına koydum ve o çok hoşuma ı.:lı lı·ıı

düzenli ve huzurlu hayat ritmine döndüm. Dersler, pujaluı 1.11

rukulam ilahileri, çevremdeki dçığanın cıvıldaması, miyavlaııı.ı ·. ı

şıpırdaması yine buradaydı.

Kimi zaman bu huzur baloncuğunu nasıl terk edeceğimi, yc·ııı

den -bu sefer gurunun olmayan- bir aile içinde nasıl yaşayahilı•ı ı·

ğimi kendi kendime soruyordum ama korktuğum gibi olmadı. llıı

biçimde, belki de o anın mutlaka geleceğini bildiğim için, ayrılı<unk> 1.1

manı geldiğinde kendimi hazırlıklı hissettim. Tahmin ediyoruıı l. ı

ölüm için de aynı durum söz konusudur. Beden zayıflar, zihin h;ı<unk>.lı.ı

türlü düşünmeye başlar ve zaman geldiğinde her şey daha l<.ılıııl

edilebilir ve önceden göründüğünden daha az dramatik görüniıı

Tanrı Krişna, Gita'da genç Arjuna'ya ölümü şöyle anlatır:

Nasıl ki insan yenisini giymek için

Eski giysisini çıkartıp atar;

İşte öyle, yıpranmış bir beden içinde olan

Hiç kullanılmamışını edinmek için onu terk eder.

Ve bedende barınan o jivayı bedenle karıştırmamak için <unk>1111

lan ekler:

Ve onu kesebilen silah yoktur,

Yakabilen ateş yoktur,

Is/atabilen su yoktur,

Kurutabilen yel yoktur.

Akla sığmaz, değişmez ve görünmez.

O, Cevherdir ve Sen bunu bildiğin için

Istırap çekmen gerekmez.

Swami, tek bir dize hatta kimi zaman tek bir sözcük üzerinde

saatlerce konuşuyordu. Vedanta'yı Upanişad1ar aracılığıyla sunduktan sonra, kursun ikinci bölümü özellikle Gita üzerine oldu.

Kronolojik olarak da daha sonra gelen Gita, bütün Vedantik görüşün Krişna ve Arjuna arasındaki

diyalogla aktarılmasıdır.

Bazı bölümlerde sadece Sanskritçenin sesini duymak bile

lıana müthiş bir sevinç veriyordu. Kimi zaman, dersten önce

lıunları koro halinde söylerken, adeta yerden yükseldiğimi his

-;ediyordum. Bu duyguyu Phnom Penh'de afyon çekerken ya da

Aıigkor veya Pagan gibi yerlerde bir tapınağın tepesinde tarihi

solurken deneyimlemiştim. Bu dizeler aracılığıyla aktarılan evren vizyonu, bana son derece uygun geliyordu. Ya insanlar? Kü

ük ya da büyük, sahtekar ya da kahraman; bütün insanları bekleyen kader aynıydı:

Nasıl ki pervaneler ateşe atlarlar

Yalnızca ölmek için

İnsanilk öyle atlar zamanın

Dünyayı ıssız kılan alevli ağzına.

Üstelik bunun nedeni, insanların bir günah işlemesi ya da yukarılardaki bir tanrının onları cezalandırması değildir.

Doğan her şeyin ölümü kesindir

Ölen her şeyin doğumu kesindir

Bu engellenemez ve senin ıstırap çekmene gerek yoktur.

Gita'nın tanrısının seçtiği özel bir halk yoktur, hiç ki ııı·.ı·ı ı

sonsuza dek yargılamaz, bazılarından esirgediğini başkal ıı ı ı ı

dağıtmaz. Tam benim sevdiğim tarz bir tanrıdır o; her şcyılı· ı •

her yerde olan; aracıya gereksinme duymayan, yeryüzüıı·, · ı ı
benim size şunu söylememi istedi," diyecek, oğul ya da pcyµ,. ı ı ı ı
ber olarak bir temsilci yollamayan tanrı. Bu tanrıyı kimi s ı r.111.111
bir taşta, kimi Himalaya'nın Kailash gibi yüksek ve güzel d.ıp,1.ı
rında görebilir. Bu bana özgür insanlarca, saf arayışla, yaı ı l 11 I•
s ınıf çıkarı olmayan, bütün insanlık adına yaratılmış bir i ı ı.1111
olarak görünüyordu.

. ·

Budizm'den farklı olarak, Gita'nın bakış açısında duyııl.ıı
dünyası maya, yani yanılsama veya gerçek, Bilgi'ye engel olaı .ıl·
görülmüyordu. Vedanta dünyayı yadsımıyordu. Yalnızca 0111111
bağımsız bir varlığı olduğunu yadsıyordu. İşte zaten dünyayı lııı
algılayış tarzından hareketle, herkes dünyanın neye bağımlı ııl
duğunu keşfedebilirdi. Bu adımı attıktan sonra artık dünya a<?ılıı
bir işe yaramaz olur -bu anlamda bir yanılsamadır-; bu kavr.ıııı
maya'nın anlamını açıklamak için anlatılan öykünün on sekizı ı ı
ci filinde gizlidir.

Adamın biri ölür ve üç oğluna miras olarak on yedi fil lııı .ı
kır. Vasiyetnamesine fillerin yarısının büyük oğluna, üçte birlıılıı
ikinci oğluna, dokuzda birinin de üçüncü oğluna verilmesi gı·
rektiğini yazmıştır. Oğullar bu bölme işlemini nasıl yapacald.ı
rını bilemezler ve kavgaya tutuşurlar. "Babamız delinin tekiydi.
bizi böyle büyük bir problemle başbaşa bırakmamalıydı," dcrlı·ı
O anda filinin sırtında başkente doğru giden kralın vekillerinılı·ıı

biri köylerinden geçmektedir. Onların bu sorunundan haberıl.11

olur ve şöyle der: "Hiç merak etmeyin. Benim filimi alın, sizin 1111

500

vı·di file ekleyin ve bölmeyi yapın."

Üç oğul, kral vekilinin bu cömertliğine bir anlam veremezler

.ıı ıı a söylediği gibi yaparlar. Filler şimdi on sekiz tanedir: "Birinci

ı ıf:ul yarısını, yani dokuzunu; ikinci oğul üçte birini, yani altısını;

ıı ·üncü oğul da dokuzda birini, yani ikisini alır. Dağılan fillerin

l oplamı on yedidir. Üç kardeş pek memnun olurlar ve vekile te

',.l'kkür ederler. O da geri kalan on sekizinciyi, yani kendi filini

. ı l ı r ve yola koyulur."

İşte dünya böyledir: "Bir yanılsama değildir ama hesapları

ıı ıı ızı yapmamıza, bütün evrenin, her şeyin kaynağı olan Bilinç,

ı ;!'rçeklik, Bütünlük, Cevher tarafından ayakta tutulduğunu an-

1.ıınamıza yarar. Bu nedenle her şey -cehennem, cennet, mutlul ı ı k, mutsuzluk, neşe, dünyanın kendisi- bizim içimizdedir."

Özellikle hoşuma giden bir nokta da Vedanta görüşü içinde

f:ıi nah kavramının olmamasıydı; böylece günahkarlar da yoktu.

Arzular? Bunların amacı, denemek, sınamak değildi; yalnızca

hayatın bir parçasıydılar. Krişna, Gita'da, kendi hakkında yaptığı

pı•k çok güzel tanımdan· birinde şöyle der: "Ben insanların yüre

:i ndeki arzuyum." Arzuların bizi samsaraya, değişim dünyasına

lı.ığladığının ve ancak o ipleri kesersek özgür olabileceğimizin

lıilincinde olmalıyız.

Vedan ta moderndir, çünkü bilgileri bilimle ters düşmez. Hatta

lıilime kutsal gözüyle bakar, çünkü her şey tanrı olduğu için, kut

. ı ı ve din dışı diye bir ayrım yoktur. Hiçbir biçimde yobazlık, so-

. .

1 ı ıluk bilmeyen Swami, "Bilim adamlarının yaptıkları, İşwara'nın

1.ilrnine bakmaktır," derdi.

Kottakal ziyaretimin nasıl geçtiğini öğrenmek için beni yeni-

Ben sudaki lezzetim, güneş ve aydaki ışığım, Vedalardaki OM sözcüğüyüm,

eterdeki sesim, erkeklerdeki cesaretim. Ben toprakta kokan, ateşte parlayanım. Bütün varlıklardaki hayat, çilecilerdeki sabırım . ... Ben her varlığın tohumuyum, zekilerdeki zeka, kahramanlardaki kahramanlığım. Ben güçlülerdeki gücüm.

501

den akşam yemeğine davet ettiği zaman, inek idrarının 1'1 ldlı ı ı

üzerinde kuşkularım olmasına hiç şaşırmadı ve bana yaıı lııııı ,

olmayı sürdürmek istedi. Yakında aşrama genç bir ayııı v"ı l ı

doktoru gelecekti ve söylenrnlere bakılırsa son derece ba.ıı ılıı

dı. Kendisi şekerine baktırmak istiyordu; bu arada onu Lwıılıııl•

de tanıştıracaktı.

Swami'nin, iki bin yıl önce yaşayan ermişler gibi giyiıııı"" "

ne karşın, son derece mantıklı ve modern bir zihni olması 1, 1 11,

hoşuma gidiyordu; ama giderek zihnimde bazı sorular olu.ııyı ıı

du. Ona göre her şey mantık işiydi. Sezginin değerini görıılll\'1 11

yüreğin sesini dinlemiyordu. Günün birinde fark ettim ki, 1 11111

dinlediğim bunca hafta boyunca dudaklarından bir kez -sı•vııı

sözcüğü çıkmamıştı. Gözlerin görmediği, kulakların duyn;ıtlıı\ı
dilin tatmadığı, ellerin dokunmadığı, burnun koklamadıı l ı ı
Gerçeklik olduğu konusunda onunla aynı düşüncedeydim. Aııı.ı
bu Gerçeklik, onun anlatımına göre, bana çok soğuk görüniıyı ıı
du. Bütünüyle sözcüklerden oluşmuş bir gerçeklikti. İngill .ı ı·
ye çevrilmiş Sanskritçe sözcükler, ama sadece sözcükler. ı ıv ı
..
kendisi defalarca "kurtuluş sözcüklerden gelmez" demişti. S ı ı ı
cüklerin anlamlarını deneyimlemek gerekiyordu ve ben 11111111
yaptığımızı sanmıyordum. Sözcükleri dinliyordum ama oııl.ıı ı
"hissedemiyordum". Metinlerin şiirinin tadını çıkartıyonlııııı
ama üçüncü gözümü açtıklarını düşünmüyordum.
Bir biçimde krize girmiştim. Bunu -sanki bir uyarı gibiyı lı
bir akşam odamın önündeki çimenlikte otururken, bütün ışıld.ıı
söndükten sonra hissettim. Orsigna'da geçirdiklerimi anımsoıı.ııı
bir yaz akşamıydı; kızların uzaktan gelen gülüşlerini duyuyı ıı
aysız gökyüzünde parlayan yıldızların, arada sırada karanl ı l< ı .ı
Nilgiri Tepeleri'nde İngilizler tarafından kurulmuş eski İngilıı
sayfiyesi Coonoor yönüne giden kamyonların farlarının ışı ıııı
görüyordum. Dağlar büyülü bir mavi ışık halesine bürünmüşlt·ı
di. Şurada burada kalan birkaç parça maki tutuşmuştu. Düny;ıyı

ı ı ı.lliyordum. Haftalarca süren bu aşram yalnızlığı, bana zorl.ı ııı.ı
ıtllıi gelmeye başlamıştı. Konsantrasyonumun azaldığını, lıura

ı l.ıı kaçma arzumun çoğaldığını hissediyordum; kızların ıwyt•

ıı ı ldüklerini, tutuşan alevlerin bir kabile ayininden gelip gelıne

ı ll ini gidip bizzat görmek istiyordum.

Ne olursa olsun, bütün meraklı kişiliğime, "ötekine" olan semp.ıt i me karşın ben Avrupalıydım ve Avrupalı kalmıştım. Konu yPryüzünde var olma tarzımız olunca, biz Avrupalılarla Hintliler

.ırasında güzel ve ilginç bir çelişki vardı. Bizler için hayatın en

vııce değeri hayattı; onlar içinse hayat-olmayan. Mokşa, yani ye

ıiiılen doğmaktan kurtulma özgürlüğü bu uygarlıktaki en büyük

.ııııaçtı. Şişa olarak bana da sunulan amaç buydu, oysa ben var

ı ılduğu haliyle bu hayatı sevmeyi sürdürüyordum. Bu hayatta

lı.l la pek çok sevinç kaynağı görüyordum. Bu sevinçlere karşılık

ıııııtsuzluklar olduğunu da biliyordum; arzulara karşı savaşma-

1 1 1 11 değerini anlıyordum. Kopuş hoşuma gidiyordu ama umursa

ıııazlık asla.

Özellikle de benim yaşımda, bir nehrin tadını çıkarmanın en

iyi yolunun akıntının dışında kalmak olduğuna inanıyordum

.ııııa bunu yapabilmek için kıyıda oturmalı, suya bakabilmeli,

ı ı ı ıun aktığını hissedebilmeliydim. Ve aşramdan bakınca bütün

lııınlar bana çok uzak görünüyordu.

l!ir gün, öğle yemeği sırasında yaşlı şişalardan biri, Haydarabadlı

l<alp cerrahı gelip yanıma oturdu.

"A.nam-ji, piramitler hakkında ne biliyorsun?" dedi.

"Piramitler mi?" Gösterdiğim şaşkınlık cesaretini kırdı. Neredeyse yemeği bir kenara bırakıp bana piramitlerin ne olduğunu

. ı nlatmaya başladı. Sadece M ısır'dakileri değil, küçük-büyük; taş

veya başka maddeden yapılmış her türlü piramitten söz ediyordu ve hepsinin hala anlaşılmamış gizemli güçleri olduğunu söy-503

lüyordu. Örneğin o, aylardan beri keskinliğini yitirmeyı•ıı .ıı 111 jiletle traş oluyordu çünkü kullandıktan sonra onu minik, ılı·ıı ıı ı bir piramidin altına koyuyordu. Sonra bir plastik piramidi ı·.ıı dı ki onu meditasyon yaparken bir şapka gibi başının tPpı"ıltı• konduruyordu ve daha iyi uyuyabilmek için de gözlerine ıı.ılıt ' verdikleri gibi- piramit biçiminde bir maskecik takıyordu.

Bana aşramdan kırk kilometre kadar uzaklıkta, birk.ıı, ı ıı önce inşa edilmiş olan "çok güçlü" bir piramidin bulundııp,111111 söyledi. Gidip onu ziyaret edebilir ve taksi parasını payla;ılıı l ı ı dik. O bir doktor olarak piramidin özellikle şifa güçlerini ııı ı·ı ,ıl· ediyordu.

Şifa güçleri mi? Bu beni de ilgilendirirdi! Ateşyiyeıı'lıı ıl• bana böyle bir şeyden söz ettiğini anımsadım. Peru'daykl'll w !enekse! tıp konusunda kafası arışmıştı ve Kolombiya'da Zlı .ı ıı .

Fakültesi'nin bitkilerdeki asalaklarla mücadele için piramiı lıı ıl !andığını görmüştü. Bu ona bir şaka gibi görünmüştü ama gı·ı çekten işe yarıyordu. Çevre kirliliği yaratmayan ve ilaçlardaıı ı, ıı l· daha ucuza mal olan bir yöntemdi.

Kalp cerrahı arkadaşa, bu gezi için bana güvenebilen•p,lıı ı söyledim. O da piramit heveslisi bir kişi daha bulmanın Sl'Vltıı ı ile boynunda taşıdığı çantadan bir kitapçık çıkarttı ve bunu zıv.ı

retimizden önce mutlaka okumam gerektiğini söyledi. Kitap ıl,ı

piramit biçimindeydi.

Aradan birkaç gün geçti. Bir akşam satsangdayken Swanı i , ı•ı

tesi gün ders yapılmayacağını söyledi. Aşramımıza katkıda lıııl ı ı

nan bir grup sanayiciye konferans vermek üzere Bombay'a glılı·

cekti. Konu şuydu: "Modern hayatın stresi nasıl yenilir?" Biz ı lı

bu fırsattan yararlanmaya karar verdik. Arkadaşım Sundaraj.ıtı

içinde "Güç" konusu olan her şeyle ilgilendiği için bu geziye 111111

da davet ettim. Böylece üçümüz yine eski bir Ambassador'a lıtıı

dik ve benim için Hindistan'da lüks gezi anlamını taşıyan hl•y.ıı

kılıf kaplı arka koltuğa yerleşip piramide doğru yola çıktık

Ne var ki piramit de ... Hintliydi! Biraz Mısırlı havası kazaıı

ılırmak için çevresine dikilmiş sefil palmiyelerin ortasında basi l

ı .ı lardan yapılmış piramit, Perks adındaki özel bir İngiliz okulıtı ıun hemen yanında bulunuyordu. Parlak alüminyum folyoya

· ı rılmış iki boru tam tepesinden çıkıyor ve yapının hem doğal

..

ı lı·ngesini hem de mistik yapısını bozuyordu.

Bizi karşılayan adam, "Bunlar Master Choa Kok Sui'nin ziya

ı l'li nedeniyle takılmış olan klimanın boruları," dedi.

"Kim?"

"Master Choa Kok Sui; pranoterapinin kurucusudur. Büyük

lıir şifacıdır. Son derece başarılı bir tedavi sistemi bulmuştur.

ı:ilipinler'de, Manila'da yaşar."

Şifacı mı? Hemen kaydettim.

Rehberin bize anlattığına göre, piramidin gücü, "kozmik

ı·,;ınları" toplamak ve saklamakta yatıyordu. Bu ışınlar piramidin içersinde başka türlü hayal bile edilemeyecek pek çok şeyi ıııiimkün kılıyordu: Jiletlerin kendiliğinden bileylenmesi, yiye

' ı·l<lerin çok uzun süre saklanması, meditasyon için mükemmel

odaklanma bunlardan bazılarıydı.

Bizim gibi aşramdan gelen üç kişi için meditasyon, gündelik

nıtinin parçasıydı; bu nedenle piramidin özel niteliklerini he

ıııen sınamaya karar verdik. Pek heyecan verici bir sonuç ala

ıııadık. Birkaç hafta önce buraya uğramış olan ünlü pranoterapi

ııstası için takılmış olan klima çoktan bozulmuştu ve piramidin

1 .1 ın merkezine, yani tepe noktasının tam altına yerleştirilmiş

1 ıl;ın tahta yükseltide bunaltıcı bir sıcaklık hissediliyordu. Pira

ıııit edebiyatına göre, Napolyon dahil pek çok kişide büyük fayda

... ığlamış olan kozmik ışınlar bende pek etki gösteremedi. İçer

ılPn ilk çıkan ben oldum.

Piramidi yapan, okulun yöneticisi ve piramit biçimli kitabın

y.ızarı olan kişi, önemli kişilerin yaptığı gibi, bizi evrak imzala

1 ııakta olduğu makam masasında bekliyordu. Arkasındaki du-

varda kocaman harflerle okulun sloganı yazılıydı: "Burad.ı ı ıı ı
tim görmekten gurur duyuyorum. Bu okulun bana verenwılıı ı ı ı
Hindistan verecektir. Hindistan'ın bana veremediğini di.ıı ı y.ı ı '
recektir."
Konuşmayı başlatmak için "Okulu İ ngilizler mi kurdu'!" ılı\ ,
sordum.
Öyle değildi; müdür bey otuz yıl önce ailesinden kalan .11 ,1 ı
üzerine bu okulu kurmuştu. Okulun adı Perks'ti, doğum sır.ı'. ı ı ı '
göre beş çocuğunun adlarının baş harflerinden oluşuyordu.
Yetmiş üç yaşını -piramit sayesinde- hiç göstermeyen l!.ıı ı ı ı
Ranganathan, tekstil endüstrisinde çalışmıştı. Avrupa'ya y.ıııı ıı ıı
yolculukların birinde, gemisi birkaç saat Port Said' de durıı ıı ı.,. ı •
o bir koşu piramitleri görmeye gitmişti. O zamandan beri dı· pı
ramitler tutkusu olmuş çıkmıştı. Bu konuda okumuş, yazıı ıı •l ı '
1992 yılında harika bir olayın anısına kendi piramidini yoıpı ı ı
mıştı. B u harika olay, yedi yıl süren ve sonunda onun b u koıı ıı ıl ı
düzenlediği bir puja ile biten kuraklıkla ilgiliydi. Üç gün, ü· w·ı '
boyunca, bölgenin her tarafından gelen yüzlerce kişi, aralılı ·. ı ·
olarak yağmur çağıran mantralar söylemiş ve üçüncü güniiı ı '•"
nunda sağanak bir yağmur başlamıştı. Tam pujanın kutlaıı c l ıpı
yerde, "okulun en kutsal yerinde" piramit dikilmişti. Teıı ıı ·I·
daha iyi korunmaları için plastik torbalara doldurulmuş bi ıı lı·ı
ce kağıt konmuştu. Bu kağıtlarda "tanrının adı" olan Ram yazılı ı
dı ve bu sözcük tam bir milyon iki yüz bin kez yinelenmişti. " l lı•ıı

sürücüyüm ve o," diyordu parmağıyla gökyüzünü gösten·ı ı·I·

"bana arabayı ne tarafa götürmem gerektiğini söylüyor. Eniıık

sonunda, her şeyin efendisi odur."

Müdür bey aynı zamanda bir vastu uzmanıydı; vastu, bir y,ı

pıyı yönlendirmek ya da odayı dekore etmekte doğa güçlerlyl•'

uyum sağlama ve kullanımını daha bereketli hale getirme yöıılı'

mi olan Çin sanatı Feng Shui'nin Hint versiyonuydu.

Bu yapının bereketli ve hayırlı olduğu kesindi. Yıllar geçtik\ "

piramit turistik bir çekim merkezi olmuş, okulun ünü artmış, iiğ

ı ı ·ıı ci sayısı iki bine ulaşmış ve artık piramitten daha çok ziyaret

ı·d ilir gibi duran müze-dükkan, gündelik ve kişisel kullanım için

lıııl bol piramit satar olmuştu.

Benim kalp cerrahı dostumu en çok ilgilendiren, dört parça

ıl.ın oluşan ve sökülüp yeniden yapılabilen bir piramitti. İçine gi

ı ip uyumak için ve müdür beyin söylediğine göre, uyku sırasında

lı.ıstalıkların tedavi edilmesi için yapılmıştı.

Benim hastalığıma bir yararı olacağını düşünmedim ama cer

ı .ıh bu konuda ısrarlıydı. Tam olarak hangi hastalıklara iyi gele

ı l'kti bu?

"Sözgelişi, kayın biraderim by-pass ameliyatı için sırada bekliyordu," dedi müdür bey. "Ama piramitle şansını denemek istedi.

l\ı·ndini hemen çok iyi hissetti ve ameliyat olmaktan vazgeçti."

!lir an için bunun bir mizansen olabileceğini düşündüm. Bir kalp

n·rrahı, piramidi ziyaret ediyor ve şansa bakın ki, ona bir kalp

lı.ıstasının yaşadığı mucizeden söz ediliyor!

Eski gazeteci yüzsüzlüğümle, her şeyi bilmeye hakkım var

ıııış gibi davranarak, "Peki şimdi nerede bu kayınbirader?" diye

•;ordum.

Kayınbirader birkaç kilometre ötede yaşıyordu ve sanki mi

ı . ınsen devam edermişçesine -ama bu mümkün olamazdı, her

.

'ıl'Y bir rastlantıydı!- gittiğimizde onu evinin önüne diktiği ahşap

piramidin içindeki yatakta gazete okurken bulduk. Piramidin bir

yüzü, yukarı aşağı hareket ediyor, kapı gibi açılıyordu.

Altmış beş yaşlarındaki adamın hiç de hasta bir hali yoktu.

l\alp cerrahına yaşadığı deneyimi anlattı, pek çok soruyu yanıt-

1.ıdı ve sonunda piramit sayesinde bir mucize yaşadığını ekleyl'rek kendini bir daha cerrahlara teslim etmeyeceğini söyledi.

1 lstüne üstlük, son zamanlarda okuduğu bir Amerikan araştır

ıııasına göre kalp ameliyatı geçiren hastalar artık sevemedikleri

ı ı i ve başkalarının sevgilerini hissetmediklerini söylüyorlarmış.

Yani by-pass ameliyatı, beynin duyguları kaydeden bölüıııı ı ı "
rinde olumsuz bir tepki yaratıyormuş ama o, sevme yctı·ııqııı ı ı
koruyarak ölmeyi yeğliyormuş.
Ona karşı çıkabilir miydim? Artık gece gündüz içinde ya•l.ı ı l ıııı
piramit-odasının kapısında bizle vedalaşırken şöyle anbııılı l ı ı ı
söz edince ağzımı bile açamadım: "İnsanın ölçüsü ölümüııılı· ı l ı
ğil, hayatındadır."
Aşrama dönerken Sundarajan ve kalp cerrahı, hiç durı ıı.ııl "'
bu ziyaret hakkında yorumlar yaptılar. Her ikisi de pek hl•yı·ı ""
lanmıştı. Esmer alnına pudra ile üç çizgi çekmiş olan Suıııl.ıı ı
jan· zaten kocaman olan gözlerini faltaşı gibi açıyor ve şaşlrnılıııı
yüzünden okunuyordu. Piramidin işe yaradığına inanmı ı ı ı ı
ten -ısrarla bu biçimde telaffuz ettiği- manddramlarının giıı 111111
biliyordu ve bunları ölmekte olan bir adamı yaşatmak, ilk ı•vLıı
!arının erkek olmasını sağlayabilmek için çiftlerin düğüıııııılı
kullanmıştı. Kalp cerrahının karşı çıktığı tek nokta ise, 111.1111
raların etkisinin onu kullanan kişiye fazlasıyla bağlı olma ıvılı
"Antibiyotikler gibi," diyordu, "herkese verilemezler. Hem z.ıı ı ,, sadece bazı durumlarda işe yararlar".
Ben dinliyor, pencereden dışarı bakıyor, gözlerimin öıııııııl•
akan umutsuz Hindistan manzarasını seyrediyordum. Maııı ı ,,
lar, piramitler bunca güçlüyken, bu ülke neden hala çocuk iilııııı
!erinde, veremde birinci sırada diye düşünüyordum; ya ıııııı
yağdırmak ya da durdurmak için yapılan pujalara rağmen, ııı·

den milyonlarca insan kuraklık ya da sel yüzünden ölüyor ıllyı

merak ediyordum. Belki de bunun için mantralara, pujalara, ◆Ilı

lere ve onların gücüne gereksinim duyuyorlardı. Yoksa doğnı·.ıı

tam tersi miydi? Her şey, bu mantralar ve pujalar yüzünden 1111

bu kadar acıklı durumdaydı?

Müdür beyin müze-dükkanından hepimiz minik birer piraııııı

' Bazıları bunu tezek külüyle, bazıları da yakılan cesetlerin külüyle yap;ıı l.ıı

bunlar İşwara'nın ifadesi sayılır.

.ı lıııışt ık. Benim mavi plastik piramidim, onu birkaç kez meditasyon sırasında başıma koymayı denediysem de, sonunda Kottakal'ın

.ıyıırveda ilaçları kutusuyla birlikte yatağın altını boyladı.

ı,:ı·vremdeki doğayı seyretmek ve Coimbatore'nin küçük bir

lıırtasiyecisinde bulduğum suluboyayla manzaraların resmini

y ı pmak için grup meditasyonlarını savsaklamaya başlamıştım.

.

ı,:ocukluğumdan beri resim yapardım. Asla çok başarılı olma

ıııışt ım ama gördüklerimi bir kağıt üzerine yansıtmaya çalışmak

vı· o anda içine çekildiğimi hissettiğim atmosfer her zaman ho

.,aıma gitmişti.

Bir akşam günbatımında, sadece benim olduğuma inandığım

I Ppeye çıkmış, aşağıdaki ovaya yayılmış samanların resmini yapıyordum. Yalnız olduğumu sanıyordum ki yanıma bir kadın yaklaş-

1 ı. Kurstan biriydi. Her zaman bir kenarda, yalnız başına durması,

ı, ok zayıf, çok zarif ama çok ıstıraplı hali dikkatimi çekmişti.

"Seyretmem seni rahatsız eder mi?" Bu sözlerden sonra ken

ı l imizi inanılmaz rastlantılar ve ortak ilgi alanları yumağının

ı<unclear>·</unclear>inde bulduk. Kottakal'a gittiğimi duymuş, sağlık sorunlarım olduğunu düşünmüştü. O da hastaydı. On yıl önce canlı hücrelerin lıozulması, yozlaşması biçiminde tedavisi olmayan bir hastalık

ıeşhisi konmuştu. Batı tıbbı onu, hastalıktan daha beter bir hale

•;okmuştu. Birileri ona Andhra Pradesh eyaletinin minik bir köy(inde naturopati tedavisi yapan bir karı-kocadan söz etmişti ve 1 1 kalan son gücüyle oraya gitmişti. Hayatında gördüğü en ilkel ve

yoksul yerdi ama o çift, kadının hayatta kalmasını sağlamıştı ve o

ıla oradan ayrılmamıştı. Delhi'deki ailesini ve yaşantısını -belli ki

varlıklı biriydi- geride bırakmış, o merkeze yerleşmiş ve dünyada en iyi tedavi sistemi olduğuna inandığı naturopatiyi tanıtmak için çalışmaya başlamıştı.

Bana anlattığına göre, tedavinin en önemli aşaması hastanın

incelenmesiydi. Kimi zaman saatler süren karşılıklı kon 11<unclear>?</unclear>111.ıl 1•

sonucunda yöntemin en kilit noktasının nasıl uygulan;11 .ıf\ııı '

karar veriliyordu. Bu kilit nokta ise "oruç tutmaktı".

"Oruç tutmak insanı iyileştirir," dedi. "Ama bunun ıw lı.ıil ıı

süreceği, oruç sırasında ne kadar su içileceği ve suya -bal. lıııııııı

gibi- neler katılabileceği önemli. Asla meyve suyuyla olııı.ı ·

Oruç, bedeni gerekli olmayan, büyüyen her şeyi, fazlalıkları, 111 1 1 1 1

şeyleri, eskimiş birikintileri tüketmeye yöneltir ve asla lwılı·ıı

de yeni ve taze olan bir şeyi harcamaz. Oruç, bedenden ı•ıı ı· ı ıı
çalmaz, tam tersine, bedenin sindirim yapmak için harc.ıı ı ı ,,
gereken enerji yanına kar kalır. Oruç dönemlerinde tam bir 111 111
santrasyon yaşanmalıdır. Ne okunmalı, ne yazılmalı; saden· 1111
ditasyon yapılmalıdır."
Bana açıkladığına göre, temeldeki amaç hastanın sadecı· l ıı
deniyle ilgilenmek değildi; onün psikolojik durumu ve özl'll ıldı
de, ruhsal gelişimi çok önemliydi. "Anafikir şu ki; insan Taıı ı \ ı
inanmalıdır. Bütün hastalıklar iyileştirilebilir, ama bütün lıoı ı .ı
..
!ar değil," dedi.
Ona Kottakal'ı anlattım ve benim yerimde olsa yatağını ı ı .ıl
tındaki ilaçları ne yapacağını sordum.
"Sadece seni iyileştireceklerine inanıyorsan, yut onları," dı·ı lı
Başlangıç noktama geri dönmüştüm. Bana yarar sağlanı.ıv.ı
caklarsa, hatta zarar vereceklerse, bu inek idrarının değil, lwı ı ı ı ı ı
inançsızlığımın sonucu olacaktı. Bu akıl yürütmeyi çok iyi t.1111
yordum.
Beni Andhra Pradesh eyaletindeki köyüne davet etti. Or.ı·ıı
benim için çok uzakti; Bengalor yakınlarında bulunan ve ün 11.1
zanmış olan bir merkezde de naturopati hakkında fikir ediıwlıı
leceğimi söyledi.
Adresi kaydettim.

l1.ına öylesine özel ve biricik gibi gelen aşram dünyası da gözle

ı l ıı ıe dış dünyadan pek farklı görünmemeye başladı. Başlangıçta

v.ı lnızlıkla ve burada bulunma konumuzla ilgilenen insanlar, yav.ış yavaş sosyalleşmeye, kenetlenmeye, arkadaşlıklar kurmaya l ı.ışladılar. Bizim piramit gezimizden haberdar olan emekliler

ı ll'n biri, onu davet etmediğimiz için alınganlık gösterdi ve ilk

lı.ıfta sessizliğimi koruduğumu gördüğü için beni yirmi yıldır

lwnuşmayan yaşlı bir sadhuya, Muni Baba'ya davet etti.

Aşram da bir toplumdu ve bir süre sonra dış dünyanın dina

ıııikleri burada da sergilenmeye başladı: Bir grup kadın, nezalıt'L le de olsa, swamilere hizmet etmek konusunda çekişiyor; bir lusmı satsang saatinde en zekice soruları sorabilmek için yarışıyordu.

Bir aşrama girerek hayatın tuzaklarından kurtulabileceğini

ıliışünen kişi yanılır. Elbette burada vergiler, telefon faturala

ıı, sevmediği n kişilerden gelen akşam yemeği davetleri yoktu

.ı ına yine de fark ettirmeden zorunluluklar ve gerilimler altı

ıı.ı giriyordun. Ya pujaya katılma zorunluluğunu duyuyor ya da

Swami'nin ayaklarına en yakın noktada yer kapmak için yarışıvordun. Aşram da kendine göre bir tuzak haline gelebiliyordu.

ı ırası koruma ve güvence sunan bir sığınaktı, ama bütün koruma

vı· güvenceler gibi özgürlüğü de sınırlandırıyordu.

Burada çok şey öğrenmiştim, pek çok yeni düşünce kazan

ııııştım. Kendimi Gurukulam'ın bir üyesi olarak hissediyordum

.ıına kutsal metinler öğrenmek ve bunları başkalarına aktarmak

ı ·i n bir aşramda yaşamak bana göre değildi.

Swami'ye çok şey borçluydum ama ben onun "müridi" olmak

ı ·i n yaratılmamıştım.

Bir sabah, alçak bir musluğun önünde diz çöküp elimdeki tas

Lı buz gibi suyu başımdan aşağı dökerek duş yaptığımda, üzerimden keşişlik, yalnızlık, yavan yemek ve kusursuz hayat koku

Az sonra, tanrı tanımaz bir öfkeyle ve fazla düşünmedt•ıı, ı ııl ı

ma dalan ve değerli hurma kutuma saldıran karınca ordıı .. 111111

yok ettim. Sonra kahvaltıda, nöbetçi brahmaçaryanm talı.ıAıııı ı

koyduğu üç irmik topunu, süt almaya giden masa komşuıııııı ı ı

bağına koydum. En sessiz ve efendi emeklilerden biri oları .ııLı

mm yerine döndüğünde kafası karıştı. Yiyeceğinin ikiye k.ıı Lııı

mış olması mucizesini anlamlandıramıyor, çevresine bakı ıı ıvı ıı

hiçbir şey olmamış gibi davranan bana bakıyordu. Sonunda lıı·ıı

sini yaladı yuttu.

Bir gün, toplantı salonuna çıkan merdivenlerin dibindeki hPl ı ııı ı

güzel bir rangoli çizilmişti; bu, pirinç unuyla çizilen ve kanııı .ı

!arın yiyerek silecekleri bir desendi. Sekiz sayısına dayaıı.ıı .ıl·

yapılmış geometrik bir çizimdi. Her şeyin sekiz kenarı, sekiz 111 1

şesi, sekiz üçgen oluşturan sekiz i ç çizgisi, sekiz noktası v.ıı ı l ı

Ve tam ortada, sanki çevresinde evrenin döndüğü güneş y.ı ı l .ı

atomun çekirdeği gibi beyaz bir yuvarlak bulunuyordu.

Shankaracharia adındaki 8. yüzyılın en büyük Veda yonıııı

cusuna adanan bir kutlama günündeydik. Bugün ders yapı lııı.ı

yacak, çeşitli pujalar düzenlenecekti. Aşramdan çıkmam vı· ı l ı

şarıdaki havayı solumam için iyi bir fırsattı. İngilizlerin ovalıılı

sıcağından kurtulmak için sığındıkları eski Coonoor sayfiyt• 111 1

yüne gittim.

Yolculuk korkunç geçti. Yol bir gaz odası gibiydi. Bl•111lıı

yüklü kamyonlar, insan yüklü otobüsler, dağa tırmanırken lııı

ğucu kanserojen bulutlar yaymakta yarışıyorlardı. Coonoor'ıılı

Hindistan'ın en sakin ve güzel yerlerinden biri olduğunu dııv

muştum, ama nihayet oraya vardığımızda adresi şaşırdığılıı 1 1 1

düşündüm. Henüz yağmur yağmış, kasaba balçık tarlasına dılıı

müştü; üstü başı çamur içinde, sefil insanlar dolaşıyordu oı·ı .ı

lıkta. YWCA yani genç Hıristiyan kadınlar için kurulmuş bir y.ı

512

ı . ı k hanenin, eski moda bir otel olduğunu duymuştum. Karşıma

ı, ı kan döküntü ve küflü bir yapı oldu; pislikleri kapatmak için her

ı.ırafi maviye boyamışlardı. Tavanlardan çıplak ampuller sarkıvı ırdu. Zemin şurada burada nemli halılarla örtülüydü. Bir köşe

ılı· piyano duruyordu. Bir başkasında da sönük bir şömine. Bir

ılıasa başına oturmuş olan üç genç gezgin benim "Namaste"me

v.ı nıt bile vermediler.

Hala keşfedecek bir şeyler olduğu inancını kaybetmeyerek,

p.ızara indim ve Coonoor aynı solgun yüzünü orada da da gizlı·ınedi. Açık hava tuvaletlerinde bir çocuğun kaka yaptığını, bir lwpeğin su içtiğini, bir karganın yemlendiğini, bir keçinin cılız

ı ıt ları kemirdiğini gördüm. Lağım, kent merkezindeki köprünün

.ılı mdan çıkıyor, diğer lağım suyu akıntılarıyla birleşerek otol 11is duraklarının oraya varıyordu. Başka bir pis kokulu iğrenç

·.ıı, içinde kaynayan sıçanlar, köpekler, kargalar, huzurla otlayan

ııı .. kler, mandalar yüzünden canlı gibi görünen çöp yığınlarının .ırasından akıyordu. Bir öbek sıska ve yoluk maymun, karınlarına .ı ıkları yavrularıyla karşıdan karşıya geçebilmek için köprünün p.ırmaklığına tünemiş, kamyonların geçişlerine ara vermesini lu·kliyordu. Kaldırımda elleri pembe yaralarla dolu bir cüzzamlı, l(l·ııevir bir örtü parçasına oturmuş, terlik tamir ediyordu.

Pazarın özelliği yağlarıydı. Onlarca dükkanın vitrininde toz lı;iııde sıralanmış şişelerde okaliptüs, limon, badem, sandal ağacı vı· karanfil yağları satılıyordu. Her biri şu ya da bu ağrıya, sıkın ı ıya iyi geliyordu.

Braminlerin aşramı, beyaz giyimli, tanrı özünü düşünmeye ıiiyetlenmiş temiz insanlarıyla gözüme o kadar uzak görünüyor ı l ı ı ki, bütün o güzel düşüncelerin, o düşüncelerin ürünü olan bu ıoplumda neye yaradıklarını düşünmeden edemiyordum. Bir ıwdeni değerlendirmenin en iyi yolu, onun sonuçlarına bakmak- l ır. O halde bu, Vedaların suçu muydu? Yoksa Vedaları unutturup l l iııt zihnini ve bilgisini kirleten, öldüren sömürge rejimi miydi?

Kafam giderek daha çok karışıyordu; sadece sorunları aııl;ıııı,ıl, la kalmayıp çözümleri de bildiğimden emin olduğum geıı·l iHlıııı ve o net düşüncelerimi özlüyordum.

Bir Müslümanın işlettiği pis bir aşevinde karnımı doyıı nlııııı

Benimle aynı masada oturan genç Hintliler, içine bolca sııı ı ı

şeker kattıkları çaylarını içerlerken bir yandan da döneıı ı ı ı ı ı ıı

büyük yeniliği olan cep telefonlarını kullanmayı öğrenml'yı• ı. ı

lışıyorlardı.

Aradaki camlı kapı yüzünden yandaki odanın ışığıyla aydıııLı

nan odamda, büyük ve dağınık bir yatakta feci bir karın ağrı·.ıı·l ı

uyudum. O ışığı söndürmenin tek yolu, koridordaki düğnwyı \ •

virmekti, ama o zaman da bütün kat ışıksız kalıyordu.

Kahvaltımı piyanonun karşısında ederken, burayı işlell' l ı h,ı

dının kocası bana arkadaşlık ?tti. Tamil edebiyatı eğitimi alıııı·ı

tı ama kendini tanıttığı sıfatıyla "holistik doktor" olup çıkıı ıı·l t ı Dünyada e n yaygın pazarlardan biri sağlık konusuydu Vl' l l ı l •

pek çok sahtekarın ve düzenbazın başına üşüştüğü pastaclaıı lııı

dilim kapmak niyetindeydi. Yoga, siddha (Tamil Nadu'nun .ıııt il·

tıp sistemidir; ayurvedaya benzer ama bazıları Çin simyasıııı Lııı

etkilendiğini iddia eder), nümeroloji, manyetizma ve birt.ılı ı ııı

başka numaralarla ilgileniyordu.

Bir yetenek gösterisi yapmak için bir dizi plastik alet çıl<.ıı ı ı ı

ve bunlarla sırt ağrımı geçireceğini söyledi; akupressür içiıı l ı.ı·ı

ka aletleri, gözlere masaj yapmak ve görüşü düzeltmek içiıısı· lııı

maskesi vardı. Madras'ta bir "alternatif tıp" fuarı açılmış, l l ı Lı

oradan yenilikleri toplayıp gelmişti. Şimdiden pek çok kişi ?ıı ı·.ı

da bu biçimde iyileştiği için ona teşekkür ediyordu. Tedavi Pı lı

bileceğini iddia ettiği hastalıklar listesi pek etkileyiciydi. Üzı·ı lıı

de holistik sağlık merkezi kurabileceği bir arazi almak üzt•ı ı·v

di. Hastaların kalacağı bungalovlar piramit biçiminde olar.ılı t ı

çünkü "piramidin kendi başına şifa gücü" olduğunu söylüyonlıı

Coimbatore dışında, Perks okulunun yanında böyle bir piraııılt

514

olduğunu duymuştu ve pek yakında bilgi almak üzere oraya gi

decekti.

Benden yabancı hastalar yollamamı istediğinde, yüzüne gülı•bilir ya da gırtlağını sıkabilirdim ama neyse ki ikisini de yap

ııı adım.

Kapının dışında, Japon'a benzeyen, perişan bir genç görmüşt iim ve onunla konuşmayı yeğledim. Onu yemeğe davet ettim.

Yanılmamıştım. Tokyo'dan geliyordu ve otuz beş yaşındaydı.

l\endi yurttaşlarının yaşama tarzı onu dehşete düşürdüğünden

<;ünkü sonunda ölmek için bütün bir ömür boyunca çalışıyorlar-

dı , kendisi "çalışmadan önce ölmeye" karar vermişti. Bu nedenle

de Hindistan'a gelmişti. Parası yoktu, istasyonlarda, kiliselerde,

tapınaklarda uyuyordu. Pis ve sağlıksızdı; amacına pek yakında

ıılaşacağı belliydi.

Aşrama ıslak bir fare gibi döndüm. Muson yağmurları başlamıştı

Vl' ben bunlardan birine yakalanmıştım. Yola çıkmadan önce ça

ıııaşır yıkamak, çarşaf değiştirmek, odamın yerlerini silmek için

yağmurları firsat bildim.

Coonoor yolunda kamyonların yaydığı zehirli gazlar eski aler-

1 ıini azdırmıştı. Burnumun bir deliği tıkanmıştı, gözlerim yaşarıyordu, hapşırıp duruyordum. Ötekileri rahatsız edebileceğim düşüncesi grup meditasyonuna katılmamam için bahane oldu ve

gidip tek başıma tepedeki tapınakta oturmayı yeğledim. Bu tepe

diirt bir yana bakıyor, ufku görüyor ve bütün esintileri alıyordu.

ı ıradan göründüğü haliyle dünya, ondan bir şey beklemeyen ve

onu değiştirmeye niyetlenmeyen birinin umursamazlığıyla pek

güzel görünüyordu.

Ama dünya da aşrama sızmanın bir yolunu bulmuştu. Bir

gün, ünlü bir Madras'lı sanayici, ailesiyle birlikte aşrama geldi. Bunlar, Swami'nin müritleri ve en cömert bağışçılarıydılar.

51 5

'

Onlarla akşam yemeği yemek zorunda kaldım. Bir başka gıiıı

kendileri de Swami olmuş, başka Hint kentlerinde Veda öğrl'lı'lı

Swami'nin eski öğrencileri çıkıp geldiler. Burada bulunmalarıiiiiıı

nedeni olan tartışmaya ben de katıldım. Konu din değiştirıii"\'

di. Anladığıma göre, dünyadan kopuk yaşasa da, bu, Swaiiil\· ı

yakından ilgilendiren bir konuydu; bu nedenle yazılar yazıiii"

Hindistan'ı dolaşıp konuşmalar yapmış ve birkaç ay önce dı• llii

leşmiş Milletler'e özel bir dilekçe vererek uluslararası örgüt lı·ı ı ı ı

Hindistan' d a Hıristiyanlığa geçişleri durdurmasını istemişti.

Swami'nin özellikle üzerinde durduğu nokta, bu din değl ıii

melerin yerel kültürü değiştirerek şiddet olaylarına yol aı;ıii.ı·.ı

çatışmalara ve gerginliklere neden olmasıydı. Ona göre d lıılı•ı

genellikle iki türlüydüler. Hıristiyanlık ve Müslümanlık, salı l ı ı

gan ve misyoner ruhluydu; Yahudilik, Zerdüştlük ve Hindııl l l ı ı

ise kimsenin din değiştirmesini istemezdi. İlk ikisi "güçlü", öıı•ld
ter "zayıf" dinler sayılırlardı. Bir karşılaştırma durumunda iklııı ı
gruptakiler kaybederdi. Bu, merkezi bir yapısı olmayan, başl.ııı
gıç ilkesi olarak her insanın kendi tanrısını, istediği adla yül't·lt
mesine izin veren Hinduizm için özellikle doğru olmalıydı.
Öteki vedantinler Swami'den önce, böyle bir sorunla ylizl•"ı
memişlerdi. Örneğin 19. yüzyılda yaşamış olan büyük mhı il·
Ramakrişna, ruhsal gelişim yıllarında bir Müslüman gibi caıııldı·
bulunmuş, bir süre Hıristiyanlığı kucaklamış ve sonunda biıı ıııı
dinlerin eşit olduğunu söylemişti. Hepsi değişik kovalara ılı ıl
durulmuş sular gibiydiler ve değişik dillerde su anlamına gı•lı·ıı
farklı adlarla çağrılıyorlardı. Öğrencisi Vivekananda da aynı ılı•
recede hoşgörülü olmuştu. Ama Swami, dünyanın değişml'l<I • ·
olduğunu söylüyordu.
Ona göre Katolik Kilisesi ve değişik Protestan tarikatler, özı·I
Jikle de Amerikan kaynaklı olanlar, Hinduizm'in doğal hoş :ıı
rüsünden yararlanarak büyük sermaye yatırımı yapıyorlar vı•
çok sayıda Hintliyi kendi dinlerine çekmek için çalışıyorlardı. 1 1
51 6
lıııınu asla kabul edemiyordu. Hinduizm gerçek anlamıyla bir s;ıl
dırının kurbanı oluyordu. İstediği şey, Hıristiyanların Hindistaıı'ı
ıı•rk etmeleri değildi. Onların iki bin yıldır bu ülkede yaşadıkları
ı ı ı biliyordu ve iki bin yıl daha kalabileceklerini söylüyordu. Tek
isteği, Hint kültürünü yıkmaktan vazgeçmeleriydi, çünkü aynı

ı<yi daha önce Afrika ve Latin Amerika' da yapmışlardı.

Ona, günümüzde serbest pazar ekonomisinin geçerli olduğu

ı ı ıı söyledim; bu pazar, mallar kadar düşünceler ve dinler için

ele geçerliydi. Bu akıntıya karşı nasıl durabileceğini düşünüyor

ılıı? "Pazar, serbest değil," dedi bana, "çünkü güçsüz olan, güçlü

olanın karşısında serbest sayılmaz. Saldırgan olmayan dinler,

lıizimki gibi mücadeleci olmayan inanışlar, o varlıklı ve saldırf:an inanışlarla yarışamaz. Bu nedenle de korunmaları gerekli

ıl ir. Birilerinin duruma müdahale etmesi gerekir; bu belki Bir

IPşmiş Milletler Örgütü olabilir ama asıl önemli olan Kilise'nin

lııı misyonerlikten vazgeçmesidir. Bunu yapmazsa, Hindistan'da

·;iddetli bir tepki için yeterli koşullar doğacaktır".

Haklı olduğunu düşünüyordum. Din değiştirme etkinlikleri

ı l L• yeni bir tür sömürgecilikti. Buna karşı koyarken Vedanta'yı in

<;ınların hayatına sokmaya uğraşan Swami, Hint geleneğini eski

gücüne kavuşturmak amacını taşıyordu; P. S. Varrier'in ayurveda

ve Kathakali'yi canlandırma çabası da bunun bir benzeriydi.

Konuklar arasında Swami'nin şekeri ile ilgilenecek olan genç

.ıyurveda doktoru da vardı. Swami onu pek sevdi, çünkü kutsal

ıııetinler olan şastraları ezbere biliyordu. Kuşkusuz, ilginç bir

! i pti. Hindistan'ın en güneyindeki buruna birkaç kilometre uzaklıktaki bir köyden geliyordu; orada dedesinden kalan bir ayurveda kliniğini işletiyordu. Benim için de bir randevu ayarlandı.

Kursun sonunda onu görmeye gidecektim.

Aşramda dört gün kalan bir başka konuk, Hindistan'ın ünlü

lıir psikiyatrıydı. Harvard Üniversitesi'nin finanse ettiği ve konu

l ıaşlığı "marjinaller" olan uluslararası bir projede çalışıyordu.

Amerikalı ve Avrupalı meslektaşlarının bazıları; uyuşturum 11111
lananlar, okulu yarıda bırakanlar, berduşlar konusunda çalı·1111.1
!ar yapıyordu; o ise Hindistan'da sadhu ve sanyasin' inn•lc•1111 ' '·1
yapmayı üstlenmişti. Benimle tanışınca da mutlaka kon u.111,1l·
istedi.

Onun gözünde, belki de Batı ve Doğu arasında kalmış ilgl111, l 1 1 1
"marjinal"dim. Araştırmasına nasıl yardımcı olabileceğimi l 111.
miyordum, ama o bana çok yardımcı oldu. Himalayalar'da 1 1 1 1 111
zaman geçirdiğini ve "özel güçleri" olan insanları çok aradıgı 11
ama bir bilim adamı olarak böyle biriyle karşılaşmadığını 11 1 1 1t
etti. Yine araştırması için, günümüzün en büyük ermişi ol.1 11 1 '
hem Hindistan'da, hem dünyanın dört bir yanında milyo11l.11 1 '
müridi bulunan Sai Baba'yı da ziyaret ettiğini anlattı. 0111111 l1.1l·
kında son derece kötü bir izlenim edinmişti. Büyüklük tasl.1y,111
yüzüne pudra, dudaklarına ruj sürmüş biriyle karşılaşmıştı. (, '"
resinde bulunanların büyük bölümünün, ruhsal olarak çonı lı '"
kalmış ve bir babayla bir oyuncağa gereksinim duyan ins.111l.11

olduklarını söyledi. Büyü ise harikulade bir hobiydi!

Psikiyatr olarak onu en çok kaygılandıran şey, hastalaı 1 1 1 1 11

bir bölümünün şimdi Sai Baba müridi olmalarıydı. Ermiş oııl.ıı ı

tedaviyi yarıda bırakmaya, ilaç almamaya ikna ediyordu vı· .,, ,

nunda tekrar doktora geldiklerinde artık umutsuz birer val<.ıı '

dönüşmüş oluyorlardı.

Sai Baba'nın mucizelerine gelince, psikiyatr bana şöyle bir ı ıLıı

anlattı: Kalküta'nın ünlü sihirbazlarından P. C. Sorcar, Balı.ı'ııııı

aşramına gidip dharşan için toplanmış müritlerin arasına l<.ıı ı'.ı

mış. Sai Baba onun önünden geçerken herkese yaptığı gibi oıı.ı . ı.,

Sadhu: Genellikle çok genç yaşta dünyadan el etek çeken ve dilenci enııl·ıl• ı

olarak Hindistan'ı dolaşan kişilerdir. Çoğunlukla basit bir sosyal sınıfl.ııı ıı•

lirler. Normal bir hayatın sonunda inisiyasyon töreni ile bu sıfatı kazaıı.ııı """

yasinlerin tersine, sadhular her zaman yemin etmezler. Onlar da tunı ııı 1 1 ' •

kırmızı giyinirler. Hindistan' da milyonlarca sadhu vardır. Bütün sanyC1.1 1ııl• ı

sadhudur. Her ikisi de öğretmen olarak tanındıktan sonra Swami olahlllı

parmaklarının arasından kutsal kül vibhuti'yi yoktan var edcn•k

.ıkıtmış. Sihirbaz ise Baba'nın çok sevdiğini bildiği şekere bulan

ıııış bir tatlı olan rasmalai'yi o anda, avcunun içinde ortaya çıkarıvermiş. Sihirbaz sihirbaza karşı! Sai Baba'nın korumaları adamı yakalayıp yaka paça aşramdan atmışlar. Psikiyatr bana başka sihirbazların da Sai Baba'yı bir 'mucizeler yarışmasına' davet ettik ll'rini, ama onun bunları her zaman reddettiğini söyledi.

İçimden, "Belki de gidip onu kendi gözlerimle görmeliyim,"

diye geçirdim. O zaman, yeniden yürüyüşe koyulma arzumun

henüz sönmediğini fark ettim. Arzular! Arzulardan kurtulmak

s;ındığımdan da zordu!

llir sabah odamdan çıkarken kuruması için çamaşırlarımı ast ığım ipe, bir başkasının da çamaşır astığını gördüm. Bunların kadın giysileri olduğunu görünce, aşrama ziyarete gelen ve be

ıiimkine yakın bir odada konaklayan güzel dans öğretmenine ait

olabileceklerini düşündüm.

Pujaya, meditasyona, derse gittim ama adı zihin olan o büyüll'yici ve denetlenemeyen parçamın, zincirlerini koparıp isteğim ve kontrolüm dışında gezindiğini fark ettim. Denetimimden ka

·an zihin, benim olduğum yere değil, çamaşır ipine takılıp duruyordu. Çamaşırlar, dans öğretmeni derken, kimseyle konuşmak istemeyen zihnim, kendi kendine onunla sohbet ediyor, ona sonılar soruyor, yanıtlar alıyor, arzularını dile getiriyordu.

Elbette -Swami'nin söylediği gibi- seçmek elimdeydi. İstersem

. ı rzu eden ben olabilirdim; istersem de arzu eden ben'e gülen ben.

J\ma bunu söylemek, yapmaktan daha kolaydı. Bu sorunumu alıp

oğretmenime gidebilirdim, üstelik bunun için, efsaneye göre Zen

lludizm'in kurucusunun öğrencisinin yüzyıllar önce Çin' de Şaolin

tapınağında yaptığı gibi kolumu kesmeme de gerek yoktu.

Bu H intli öğretmenin adı Bodhidarma idi; Çin'de Da Muo;

Japonya'da Daruma adıyla tanınıyordu. Sürekli meditasyoı11Lı

olduğu için kimse onunla konuşmayı başaramıyordu. Bir iM ı'

sinde, umutsuzluğa kapılan öğrencisi onun dikkatini çel<11111lı

için sol kolunu kesip atmış ve akan kan yerdeki bembeyaz l<.1 1 111

ortasında al bir göl oluşturmuştu.

Öğretmen en sonunda "İyi ama ne istiyorsun?" diye sorclıı.

"Zihnimi sakinleştirmek!"

"Tamam, getir zihnini bana, onu senin için sakinleştireyi111 "
Öğrenci oradan ayrıldı. Az sonra "Bulamadım," diyerek diiııl11
"Görüyor musun?" dedi öğretmen. "Onu sakinleştirdim." y,,
niden meditasyonuna döndü.
Öğrencinin kaçmak istediği, düşüncelerinin ağıdır ve ö[?]n·ı
meni bu buluşuyla ona düşünceyle sorunun aynı olduğunu ı.,:ıh
termiştir.
.
Ama ben Swami'ye gidip bu düşüncemi söyleyebilir miydl 111 .'
Hangisi olduğunu çok iyi biliyordum. Bir başka Zen öyküsliıı lıı
geçen ahlakçı keşişi anımsadım.
İki keşiş su birikintileri ile dolu bir yolda yürürken, ansızl11
karşılarına güzel bir kız çıkar; üstü başı pek şık ve temiz oldııp,ıı
için su birikintisine basmak istememektedir. İki keşişten biri lm ı
kucağına alır ve karşıya geçirip temiz yere bırakır. Öteki orada lıı ı
şey söylemez ama akşam uyumak için geldikleri tapınakta keıııll
ni tutamaz. "Biz keşişiz ve kadınlardan, özellikle de genç ve glizl'i
olanlarından uzak durmalıyız," der eleştiren ses tonuyla. "l lı-lıı
onlara el sürmek son derece tehlikelidir. Neden yaptın bunu?"
"Ben o kızı su birikintisinin karşı tarafına bıraktım," diye y.ı
nıtlar suçlanan. "Oysa görüyorum ki, sen onu buraya kadar ta[?]ı
mışsın."
Ben de öyleydim. Bir ipe asılmış iki çamaşır parçası, keslıı
Jikle özgürleşmiş olduğumu sandığım bir mekanizmayı ansızıı1

canlandırmıştı. Aslında beni düşüncenin kendisinden çok, zllı

nimi kontrol edememek utandırıyordu. Onu denetlemek için ıw

520

kadar fazla uğraşırsam, o bana yeni oyunlar hazırlıyordu ... lhı

ıun üzerine Sundarajan'ı anımsadım.

Bir keresinde bana heykele duyduğu sevdayı anlatırken, "hiç

kadın tanımadığını" söylemişti ve ömrü boyunca içgüdülerini

kontrol altında tutmasına yardım eden bir tür "güçten" söz etmişti. Onun yanına gittim ve bütün dürüstlüğümle sorunumu dile getirdim.

"Alıştırmaları bilmiyor musun?" diye sordu.

Hayır, ben alıştırmalardan habersizdim. O ise her sabah uyanır uyanmaz yoga ile birlikte bunları yapıyordu. Söylediğine göre alıştırmalar, tohumu yükseltmeye, bunu ruhsal enerjiye dönüşt ürmeye ve böylece bu dürtüyü zihinden silmeye yarıyordu.

"Yere otur, sana öğreteyim," dedi.

Diz çöktüm, öne eğildim ve başımı, ellerimi yere dayadım.

Dilimi olabildiğince geriye, boğazıma doğru kıvırmamı söyledi;

nasıl nefes alacağımı, karnımın alt bölgesindeki ve ana! kaslara

ne yapacağımı anlattı. Birkaç küçük bilgi daha verdi ve hata yapmamam için bana bu hareketlerin her birini nasıl uyguladığını gösterdi. Günde birkaç dakika ile başlayıp yavaş yavaş artırmam

gerektiğini de ekledi.

Bu "gücün" düşüncesi bile beni heyecanlandırıyordu. Dünya

ne kadar güzeldi! Bir yerlerde insanlar Viagra'yı icat ediyor, bir

yerlerde de peşimizi bırakmayan dürtülere tasma takmayı öğreniyorlardı. İnsanoğlu gerçekten şaşırtıcıydı.

Sundarajan'ın alıştırmaları, söylediği gibi tohumu gerçekten

yükseltiyor muydu bilmem ama ben bu hareketleri de sabah

karışımına kattıktan sonra -biraz yoga, biraz çi gang, biraz göz,

prostat, omurga jimnastiği, mideye gülümseme ve en sonunda Master Hu'nun top çalışması- hiç yalansız, işe yaradığını itiraf edebilirdim.

Günler günleri, haftalar haftaları kovalıyordu; neredeyse ii\· .ıı· gelip geçmişti. Hava değişmişti. Muson yağmurları başlaıııı.,. tı ve rüzgar beklenmedik, harika ve kısa sağanaklar taşıyorı lıı Her gün arkadaşlık etmek için baktığım dağlar renk değişti rıı ı ·,. ti. Boz ve dumanlıydılar. Bense yeniden huzurlu ve sakind l ı ı ı Hindistan'ı biraz daha iyi anladığımı, son derece sıradışı b i r ı l ı · neyim yaşadığımı hissediyordum; sadece seyretmekle geı,:i rllı· cek bir ömür asla bana göre olmayacaktı. Ya Vedanta? Doğal ı ıl.ı rak uyum içinde girdiğim bir şey olduğunu anlıyordum. Kend lıııı dünyadan ayrı hissetmiyordum, okyanusun bir dalgasıyla alt ıı-.ı olmuyordum ve artık ölümden hiç korkmuyordum.

Arzulara gelince, onlara daha fazla egemen olmayı, reddı·ı mek istemediklerimle de daha bilinçli olarak birliktelik ya .ı mayı seçmiştim. jagat yani dünya konusunda Swami ile ;ıyı ı ı düşüncedeydim; dünya mükemmel bir biçimde, çok zekice y.ı ratılmıştı. Bu nedenle onun keyfini çıkartmayı bilmeliydik. Hm/ı maçaryalar onu görmezden gelmekle bence harikulade bir ··v kaçırıyorlardı.

Giderek doğada daha fazla zaman geçiriyordum. Tepeye ı kıyor, çağlayanların köpüklü beyazını, aşağıdaki yeşermiş ov;ıı l.ı

eski, görkemli ama yalnız bir ağacın karaltısını seyrediyordu

Swami, ağaçların sadhular gibi olduklarını söylerdi. Her şey l

reket ederken onlar harika bir biçimde kımıltısız, sabit dururl

özlerinin bilincinde olurlar ve bir arayış içinde şuraya, buray

koşuşturmazlardı. Benim yaradılışım bu değildi. Ben keşi

mak için doğmamıştım. Bunu deneyebilirdim. Hoşuma da gid

di, ama bana uygun değildi ve başıma gelebilecek en komik

benim öyle sanılmamdı.

Ne var ki bu da oldu. Yakındaki bir köyden aşrama gelen l

grup çiftçi, tapınaklarının yapımı için para istiyordu. Ben orad

geçerken ihtiyarın biri "Swami-ji" diye seslendi; gelip önce ayal<

!anma, sonra sakalımın ucuna dokundu. Bu kutsama ile yüld

en elleriyle yüzünü, başını, göğsünü sıvazladı ve benim bilgeli

Ç:im ve kutsallığını ile yıkandı!

Kurs sona eriyor, kapanış törenleri hazırlanıyordu. Benim için en

ilginci mantrajapa idi; aşramın koruyucu tanrısı, Şiva'nın bedenlenişi, Vedaların koruyucusu Dakşinamurti'ye teşekkür etmek için yüz bin kez aynı mantrayı tekrarladık. Mantranın Sanskrit

d ilindeki metni küçük bir kağıda basılı olarak bize bir gece önce

verildi ve çalışmamız istendi. Sözcüklerin anlamı çok özel sayılmazdı: "Om ... En derin yoğunlaşmanla, banyan ağacının köklerinde yaşayan sen Dakşinamurti'nin önünde secde ederim ...

Şiva'nın yıkıcı gücü önünde eğilirim. Om ... " Mantranın sesi her

zamanki gibi çok güzeldi; bir "güce" sahipti; özellikle son sözcük

olan Om'un yuvarlanışı ve aynı zamanda da ilk söz olarak yinelenişi harikaydı. Saatlerce bu mantrayı tekrarlaya tekrarlaya zihin bomboş oluyordu.

Tören tapınakta yapıldı. Bu özel gün için Coimbatore'den on

iiç özel pujari, bramin rahipler ve Swami'nin birkaç yüz müridi

gelmişti. Kimisi darşan için gelmişti; kimisi onu görmek, onun

yanında bulunmak için buradaydı. Kendi içindeki Cevher'i tanımış birinin huzurunda bulunmak için Madras'tan gelen vardı.

Törenin merkez noktası, tapınağın sol girişinin zemininde kutsal

;ıteşin yakılacağı kare delikti. Swami kendi koltuğuna oturmuştu. Biçimsel olarak, bir sanyasin, dünyanın bütün bağlarından, hatta din ve ayinlerinden özgürleşmiş bir kişi olarak törene de

katılmıyordu. Bizi bütün şişalar adına o, aşramın sekreteri, çok

yaşlı ve pek seçkin bir bey ile Vedaların yazıcısı olan karısı temsil ediyordu. On üç pujari, deliğin çevresinde duruyordu. Arkada bizler bulunuyorduk, sonra da olup bitenleri izlemek için gelen

ler dikiliyordu.

Başlangıç bir felaket oldu. Veda kurallarına göre ateş, antik

yöntemlerle, iki tahta parçası birbirine sürtülerek yakılaı .ılo l ı

ama herhangi bir nedenle kıvılcımlar çıkmamakta direniynı ılıı

Bir brahmaçarya duaya başladı: "Gel, gel hemen ... Bizi lwldı'ı

me ... " Bizler koro halinde, iki yaşlı kadının önderliğinde maııı ı ,ıı ı

söylemeye başladık: "Om Namaşivaya ... " Ama olmuyordu. Nı•lı'"

nefese ve ter içinde kalan pujariler, sırayla tahtaya sarılııı ı ·, ıpı

çekiyorlar ve alttaki tahtaya sarılmış, hemen tutuşması gt>rı•ltı'tı

hindistancevizi tüylerine sürtüyorlardı. Herkesin gözü, tel< ııı ıl•

taya dikilmişti. Arada bir duman görünüyor, bir pujarinin ıltı'

rine sevgiyle üflediği tahtanın ısınma kokusu duyuluyordu .1111,1

kıvılcımlar çakmıyordu.

"Emekliler çetesinden" yaşlı bir şişa bana "Senin ülkenılı• ılı·
böyle şeyler yapar mısınız?" diye sordu.
"Hayır, biz kibrit kullanırız? biçimindeki yanıtım ağzıiiid.ı ı ı
biraz denetimsizce kaçmıştı ve pek d e nazik olmamıştı.
Neredeyse bir saat böyle geçti. Yüzü boz bir renk alan zav.ıl
lı Swami bekliyordu. Birkaç akşam önce, bir satsang sırasınd.ıl. ı
-bir puja yağmur yağdırabilir mi?- soruma evet yanıtı vernıl· ı
..
ı
İnanmasa da bir keresinde yağmur pujasına katıldığını ve y.ıg
murun yağdığını anlatmıştı. Peki o halde neden şu ateş tıit ıı•1
muyordu?
Herkesi bekleyişten kurtarmak için ateşi yakabilmeyi ·1 111
isterdim. Bu gücün, hindistancevizinin dış tüyleri arasına hlr.ıı
kafuru ya da alkol koymaktan geçtiğini biliyordum ve bir an .11
kalardan biri beyaz bir pamuğu pufarilerden birine uzattı. J\11
sızın küçük bir kıvılcım görüldü, duman biraz daha yoğunla ı ı
ve güzelim alev dilimleri, önce küçük tahta parçalarını, sonra ıLı
tereyağını, su damlacıklarını, pirinci ve pujarilerin tanrılara sıı11
duğu her türlü nesneyi yutuverdiler.
En sonunda, bir kova suya batırılmış mango dalı ile bizleri ılı•
kutsadılar da rüzgarın yüzümüze vurduğu dumanın ortasınıl.ı
duamıza başlayabildik: "Om hrim Dakşinamurtaye tubhyan 0111
. . .

-

lırim Dakşinamurtaye ... "

Mantra on iki saniye kadar sürüyordu. Bir saatte üç yüz kez

yinelenebiliyordu; birinin hesabına göre biz yüz kadar şişaydık

.ıına arada birilerinin eksilebileceği de göz önünde tutularak,

hep birlikte bunu dört saatte yüz bin kez söyleyebilirdik. Böyle

de oldu. Tam dört saat boyunca hep aynı sözleri yineledik ... Mon

ıaj zincirinde oturan, hep aynı hareketi yineleyerek, başkaların ı n gereksiz işler yapıp kazandıkları paralarla satın alacakları, gereksiz bir alet yapan işçiler gibiydik.

Ve hayat -diye düşündüm- ister aşramın içinde, ister dışında

olsun, anlamsızca geçiyor. Bekleyişlerle, ayinlerle geçiyor; hayatın yararsızca akışına özellikle yüklenen anlamlar bu ayinleri

.ınlamlı kılıyor. Aşramın içinde ve dışında büyük bir fark yoktu.

Dışarıda işe gidiliyor, ortama uygun sözler ediliyor, gerekli diye

nitelendirdiğimiz şeylerle oynanıyordu; burada da bilgiyi simgeleyen bir tanrıçanın onuruna binlerce kez aynı cümle yineleniyordu. Dışarıda eve geç kalan evlat için kaygılanılıyor, burada ı u tuşmayan ateş için.

Bu mantrayı yüz bin kez yineleyeceğimize zamanımızı bir

kuyu kazmaya harcasaydık, belki de Hindistan halkının üçte ikisi susuzluk çekmezdi. Ama bu da benim bayıldığım Hindistan'a ılzgü bir çılgınlıktı işte!

Zaten braminler kuyu kazmazdı ki!

Bunca güzel insanın bitişmiş ellerine, bembeyaz giyinmiş arkadaşlarıma ve temiz tırnaklı, i nce parmaklı pujarilere bakıyord um. Bu ellerin hiçbiri, şimdiye dek ne kazma, ne çapa, ne yaba ı utmuştu.

Bu tören, Hindistan hakkında pek çok şeyi anlaşılır kılıyordu.

Ayinleri reddeden Budistlerin devrimi; aynı mantrayı binlerce

kez yinelemek yerine, dua tekerleğini icat eden ve kutsal sözleri

yazdıkları kağıtları buna takan, her çevirişte etkisinin arttığına ınanan Tibetlilerin pratik zekası bir anlam kazanıyordu.

Bu ayin bize, bir zamanlar ateş yakmanın ne kadar zor olc l ı ı ğunu ve o n u korumanın kutsallığını anımsattı.

Kursun son dersinde, brahmaçaryalardan biri Swami'ye, bizi' ı·ı/ı hu ti yaratma mucizesini göstereceğine söz verdiğini hatırla ti ı. Swami gülerek, "Bunu yapmamı gerçekten istiyor musuıı1 1 1 ' diye sordu.

Bütün salondan "Eveeet" sesi yükseldi.

"O halde birisi buraya gelsin."

Bir anlık tereddüt oldu. Kimse cesaret edemiyordu. B1 l ıı ı ı ı ı üzerine duvar dibindeki yerimden fırladım ve sahneye ko l ı ıı ı ı Ona açık elimi uzattım, o da gülümseyerek sağ elinin yarı ar.ılıl• parmakları arasından kutsal kül dökmeye başladı. Önce inn·ı ıı. akan kül giderek gürleşti. Parmaklarını hafifçe birbirine sii 1 1 1 l yor ve kül dökülmeyi sürdürüyordu. Şaşkına dönmüştüm. l·:ll ı ı ı ı kapatmadan, göstermek için arkadaşlarıma döndüğüm an, lılı ,, , alıp alınlarına sürmek için onlarcası üstüme atladı. Büyük l ı ı ı kargaşa oldu, neredeyse bütün sınıf etrafıma üşüşmüştü; Sw;ı ı ı ı ı herkesi yatıştırmaya çalışıyordu: "Bu bir kandırmacadır; ciddıvı· almayın!" Ona kim kulak asıyordu ki! İşte sonunda Swami' ı ı ı ı ı d e Sai Baba gibi bir mucize yaratması herkesin hoşuna git ı ı ı ı.,.

ti. Herkesten daha kuşkucu olan, Swami'nin ayaklarını bir kı·ı

bile ellememiş olan benim de hoşuma gitmişti bu, çünkü bül ıııı

bunları yapmayan asi evlat, bu mucizeye ortaklık etme şcııısıııı

yakalamıştı!

Minik rahleme döndüğümde sihirli vibhuti elimden silip .ıı

pürülmüştü. Bana düşen o gün en çok aranan şişa olmaktı!

Yemekten sonra pek çok kişi yanıma gelip olup biteni kendııı

ce yorumladı.

Hemşire okulunun yöneticisi olan hanım, "Güzeldi. Buıııııı

bir mucize olup olmadığını bilmek istemiyorum ... yine de bu lılı

l'rasad, İşwara'nın bir yüzüydü," dedi. Genç bir doktor hanıııııı

l ı i ç kuşkusu yoktu : "Ruhsal yolda ilerlemiş olanlar bu güçleri

l'dinirler. Şaşıracak bir durum yok." Swami'ye vaadini hatırlat a n brahmaçarya ise her şeyin önceden hazırlanmış olduğunu, Swami'nin külü de öteki şeyler gibi minik masasının altından

·ı karttığını söyledi. Ama hiçbir işe yaramadı . "İnananlar" bunu

duymak istemiyorlardı. Onları anlıyordum. İ nanmak, inanma

ı ııaktan daha güzeldi. Ama bütün bu olup bitenler, bana giderek

daha tuhaf görünüyordu.

Kalp cerrahı yanıma gelip de vibhutiyi değil de piramidi nasıl kullandığımı sorunca, bir tımarhanede olduğumu hissettim.

1 lerkes kendine göre bir deliydi; o akşam odamda yere oturup

su kaynattığımı ve geçmek bilmeyen alerjimi tedavi etmek için

l ı i r kilo soğan kaynattığımı gören olsa, benim için de aynı şeyi

düşünürdü.

Son sabah, gündoğumu billur gibiydi. Grup fotoğrafi çekilirken "aydınlanmış" kişiler, her zamanki gibi Swami'nin yanında yer kapmak için mücadele verdiler. Sonra diplomalarımız teslim

<·dildi. Bu özel gün için tapınaktaki heykeller gibi boynuna çiçekten bir taç takmış olan Swami, koltuğunda oturuyordu. Hepimiz ıeker teker önünden geçtik. Öğretmenliğini daha önce kazanmış

ı ı lan öğrencilerinden bir Swami, herkese öğretmenin ayaklarına

.ıtılacak bir tutam çiçek yaprağı veriyordu ve o, her bir öğrenci

ıiin adını söyleyerek sertifikasını ve ... bir muz veriyordu. Pek çok

kişi duygulanmıştı.

Sundarajan, "Bu benim hayatımın olayı," dedi.

Kadınlardan bazıları göz yaşlarını tutamadılar. İnanç ve tap ınma heyecan veriyordu. Pek çok kişi, Swami'de Bhagawan'ı görüyordu. Ve ben üç ayın sonunda kendimi birkaç sır ele geçirmek için rakip tarafin kampına sızmış bir casus gibi hissediyordum.

ilana bir konuşma yapmamı önerdikleri zaman reddettim. Yaşlı

·ocuk doktoru, karısı ve kendi adına harika bir konuşma yaptı;

sözlerini Swami'ye yönelik ironi ve minnetle dokuduğu övgıılı'ı

le, Kebir gibi büyük Hint ozanlarının dizeleriyle süsledi.

Birileri Swami'ye, bizlere verebileceği son bir öğüdii olııı•

olmadığını sordu. O da elimizi boş çevirmedi: "Kendinizi ı .1111

yabileceğiniz bir hayat sürün!" İşte tanıdığım ve anımsayal'.ıP,1111

haliyle Swami buydu. Ya üç ay sonra bizler ne yaptık?

Herkes kendi yoluna giderken, o temel soruyu belki önn•ldıı

den daha bilinçli olarak kendimize soruyorduk; her birimizl11 lı11

yanıt bulduğundan da emin değildim, ama soru değişmeıııı•ı l l

"Ben, kimim?"

. ·

Sağllklı kişiler için doktor

Oraya vardığımda, yolun sağ kenarındaki yamaca taş yığılıydı;

ııfka doğru uzanan acayip bir profil görülüyordu. Bir hafta sonra

oradan ayrılırken, o, pirinç tarlalarına uzanmış, boşluğa bakan

devasa bir kadındı. Dizleri, bilekleri, göğüsleri, çenesi, dudakları,

lıurnu belirgindi.

Derisanamscope Köyü büyüleyici bir yerdi. Hindistan' da bulunduğum en alışılmadık, en ilginç, kesinlikle en huzurlu ve sakin mekandı. Ama kimse, benim bulduklarımı bulmak umuduyla oraya gitmemelidir, çünkü herkes, her şeyi -bir yeri, bir insanı,

lıir olayı- kendi istediği, o anda kendi gereksinimi olduğu biçimde yorumlar. Ve hiçbir şey gerçeği görmekte hayal gücü kadar yardımcı olamaz.

Köy, büyük ve yemyeşil pirinç tarlalarının ortasında, şuraya

lıuraya dikilmiş palmiyelerin gölgesinde, bembeyaz evlerden

oluşuyordu. Bu iki rengin varlığı bile insana dinginlik vermeye

yetiyordu. Üzerinden tek tük otomobil, kamyon ya da manda sürüsü geçen asfalt yol, evlerden başlayıp yüzlerce metre sürüyordu. Güzel taşlardan örülmüş olan ve hem pirinç dövmek, hem de ot kurutmak için kullanılan bir başka yol, evlerin arasına giriyordu. Alçacık evlerin hepsi aynı plana göre yapılmıştı ve büyük, yankılı karanlık mekanları olan bir tapınağa kadar uzanıyordu.

Tapınağın boyutları köyle hiç orantılı değildi, sanki insanların

dev gibi oldukları bir çağda inşa edilmiş gibiydi.

Tapınağın önünde, toprağı düzeltilmiş bir düzlük vardı. Bu

düzlüğün ortasında da yaşlı, görkemli, geniş, güçlü ve hol y.ıp

raklı bir ağaç yükseliyordu. Ficus religiosa (kutsal incir) ağaı 1 1 1 1 11

çevresinde taş bir duvarcık örülüydü ve köyün yaşlıları oı .ııl ı
oturup dinleniyor, çocuklar orada oynuyordu. Bu ağacın alı ı ııı l ı
oturup mantra söylemek, halkın inanışına göre solunum soı 1111
!arına iyi geliyordu, çünkü ağaç canlıydı, nefes alıp veriyonl11 ı '
büyük bir güç yayıyordu. Birkaç adım ötede, merdivenlı•ıtlı·ıı
akarak dökülen temiz suyun toplandığı bir çukur vardı. Köy 111 ,,
da sona eriyordu. Sonra yine pirinç tarlaları, palmiye ağaçlaıı ı·ı
onları korumak istercesine yükselen taş duvarlar vardı.
Efsaneye göre bu tapınak, Ramayana destanının kahraııı.ıı ı ı
olan iki Rama'dan birinin buradan geçişi sırasında kurulmıı<?>ı 11
Rama, uyuyakaldığı sırada, kötü Ravana'nın kaçırmış olduğu 11.1
rısı Sita'yı almak için Seylan Adası'na gidiyordu. Ağacın altıııı Lı
dinlenmek için mola vermiş ama Himalaya'daki rişileri medit.ı··
yon sırasında rahatsız etmesiyle ün kazanmış olan dişi iblis, 01111
taciz etmeye gelmişti. Rama onu tanımış, yayını germiş w lıı·
defini şaşmayan oklarından birini atıvermişti. Kalbinden vıı ı 11
lan dişi iblis, sırt üstü pirinç tarlalarına devrilmiş ve taş kesnı•h
orada kalmıştı.
Bu olayın anısına, Rama bu tapınağı inşa ettirmiş ve köye 1 >ı·
risanamscope gibi acayip bir ad takmıştı. Bu adın anlamı şuydıı
"Okun fırlatıldığı yer."
Burası aynı zamanda aşramda tanıştığım genç ayurveda dolı
toru L. Mahadevan'ın da oturduğu yerdi. Swami'nin bu dokı 1 1
ra büyük bir güven duymasının nedeni, onun şeker hastalığıı ı ı

başarıyla iyileştirmesi kadar, kutsal metinler olan şastraları d.ı

ezbere bilmesiydi.

Ona hastalığımdan söz ettiğim zaman, bana "Gelip en az lıiı

hafta benim hastanemde kalın. Birlikte ne yapabileceğimizi ı.:ı ı

relim," demişti. İşte şimdi buradaydım.

Kaldığım yer, boş bir odaydı. Kamp yatağının üstüne sPrı l ı

plastik kaplı incecik bir şiltem vardı. Duvarlar maviye boyanmı

ı ı. yerler kara taşla örülmüştü. Pencerem, önce minik bir avluya,

·;onra lotus çiçekleriyle dolu bir havuza ve pirinç tarlalarına açılıyordu. Beton avluda alaturka tuvaletim ve musluğum vardı.

Öğle ve akşam yemeği saatinde bisikletle gelen bir adanı bana

ıı· katlı sefertası bırakıyordu; çapati, birkaç kaşık dhal (merci

ıııek), klasik sebze çorbası ve acılı sebze yemekleri yiyordum.

Sadece altı odası olan "hastane", Mahadevan'ın hastalarını kal ıul ettiği kliniğin baktığı asfalt yola elli metre uzaklıkta bulunuyordu; kliniğin büyük mutfağında sabahtan akşama kadar ilaçlar lıazırlanıyordu. Geleneğe uygun olarak, odun ateşi üzerine dizilı·n bronz kazanlarda ilaçlar kaynıyordu. Yere çömelmiş onlarca

!<adın ve adam otları kesiyor, havanlarda dövüyor, yağları süzüyor ya da mantra söyleyerek güneşte kurutulmuş malzemelerden toplar yapıyordu. Mutfağın duvarları isten parlamıştı ama hava, solurken bile şifalandırırmış gibi gelen o baygın kokuyla

doluydu.

Mahadevan, bana minik krallığını dolaştırırken, "Aynen öyle,"

dedi. "Bu mutfakta çalışanlar hiç hastalanmazlar. Soğuk algınlığı

l ıile geçirmezler."

Ben de o mutfakta kalmalıydım. Haftalardır burnumun akma

-;ına, gözlerimin yaşarmasına, başımın ağrımasına ve hapşırma

ıııa neden olan şu alerjimden kurtulurdum belki.

Yolda, kliniğin önünde kurulan bir tezgahta doktora muayene

olmak için bekleşen ya da muayene sonrasında ellerinde ilaçları,

ııtobüsün yolunu gözleyen hastalara çay ikram ediliyordu.

Hemen hemen hiç yanmayan birkaç ampul ve doktorun ayurveda tanrısı ve hastanenin kurucusu dedenin fotoğrafı altında hastalarını kabul ettiği odasındaki vantilatörü cılızca döndüren

jeneratör olmasa, 1900'lerin başından kalma sepya bir fotoğralın içine düştüğümü zannedebilirdim. Hiç bu kadar basit, bozulmamış ve gerçek bir Hindistan görmemiştim. Üstelik bir de o, 531

gerçekten çok özel bir insan olan doktor vardı. Uzun boylu, ·ı ıvıı

. .

açık tenli, siyah gür saçlı, mümin görünümlü bir kişiydi. Sadı•ı ı

otuz beş yaşındaydı ama her şeye bir çözümü olan kişilerin 111

güvenine sahipti.

Hiçbir konuda kuşku duymuyor mu diye sorduğumda, lı.ııı.ı

"Metinleri biliyorum ve o metinler bana her durumda ne y.ıp

marn gerektiğini söylüyor. Her hasta için bir tedavim var; \·ı ıı\ıı

zaman bu tedavinin nasıl işlediğini bilmiyorum bile," ded i ı·ı

ekledi: "Ama şunu söylemeliyim; ben tedavi etmiyorum, beıı yı ı

!unu gösteriyorum. Şifacı, herkesin kendi içindedir ve en bilyıılı

şifacı odur!" Arkasındaki duvarda, altın çerçeve içinden bizıı lı.ı

kan, güler yüzlü tanrısının resmi asılıydı.

İlk iki günümü, sabahtan akşama kadar onun odasında gı•\ l ı

dim. Bir köşede oturuyor, onup tek tek hastalarıyla ilgilenııııı

izliyordum. Kimini birkaç dakika, kimini çok daha uzun süre ııııı

ayene ediyordu, ama her birine, o anda dünyada onu en çok ilı-ıı
lendiren kişi oymuş izlenimini veriyordu. Birkaç soru sordul<t.ııı
sonra hepsinin nabzını ölçüyordu. "Kadınların sol, erkeklı•ı ııı
sağ nabzı," dedi bana. Sonra kendi içine yöneliyor, başını eğiyı ıı,
gözlerini kapatıyor ve sanki bir meditasyon durumuna giriyııı
du. "Eğer nabzı dinlerken iyice konsantre olabilirsem, hastaııııı
bütün bedenini tarayabilirim ve onun hakkında pek çok şey soy
leyebilirim," diye açıkladı.

Pek çok hasta, muayene sonucunda doktor onların dile gı•
tiremediklerini söyleyip de neler çektiklerini, hangi belirtilcrlı•
karşılaştıklarını anlatınca çok şaşırıyorlardı. Doktorun aym.ı,
her birine özel bir gülümsemesi ve öğüdü vardı. Tabii, hepI
mutfağın yanındaki eczaneye uğrayıp kendilerine özel ilaçlarıı ı ı
alabiliyorlardı.

Klinik bütün bölgede ün kazanmıştı ve hastaların bir kıs
mı pek uzaklardan geliyordu. İki kadın, Mahadevan'a muaycıw
olabilmek için dokuz saatlik bir otobüs yolculuğu yaptıklarıııı

siiyledi. Karşısına çıkan hastalıklar çok farklıydı. Ben bir günün
l\"inde, pek çoğu arasında, birinin kocaman guatrı, birinin adet
sorunları olan iki kadın ve bir de midesinde tümör olduğundan
l<uşkulanılan yaşlı bir kadın gördüm. Bir adam, devlet hastane
sinde kısırlaştırma ameliyatı geçirmiş ve iddiasına göre iktidarsız olmuştu; trafik kazasında batan camlar yüzünden kangren olan bacağını göstermek için ikinci kez gelen bir delikanlı, bir
eker hastası, kalp krizi geçirmiş bir ihtiyar, bir yüksek tansiyon,

iki sedef hastası da vakalardan bazılarıydı.

Hastalar gelip giderken, ona sorular soruyordum ve Mahadevan beni yanıtlıyordu ama yine de "bilimini" böyle anlayamayal'ağımı söylüyordu. Yanlış düşünceler edinmemem konusunda

\·ok titiz davranıyordu; ilk günün öğleden sonrasında bana biraz

zaman ayırdı ve ayurvedaya giriş konusunda gerçek ve özel bir

ders verdi. Ben de notlar aldım.

"Ayurveda alternatif bir tıp olmadığı gibi, Batı tıbbı ile rekalıet içinde de değildir. Sadece farklı felsefi temelleri olan, dünya ya başka bir bakış açısıyla yaklaşan, değişik bir tıptır."

Mahadevan, Swami'nin yanında üç ay geçirmiş olduğumu bildiği için "hayata ve dünyaya" Hint bakış açısıyla bakmanın ne demek olduğunun bana yabancı gelmeyeceğinin farkındaydı. Yine de bazı temel noktaları yeniden vurgulamak istedi.

"Her şeyden önce bizler, duyular dünyasının tek gerçeklik

olmadığının ve bilgilerimizin tek kaynağının duyular sayılmayal'ağının farkındayız. Bizler için rişilerin bırakmış olduğu kutsal yazılar, yani şastralar, birer bilgi kaynağıdır. Şastralar beş duyumuza ayrıymış gibi görünen her şeyin ötesinde, her şeyin bir birlik- olduğu varlığın bilgisini verirler. Dünyaya bakarız ve bize

lıer şey parçalardan oluşmuş gibi görünür; kendimizin de ayrı

parçalar olduğumuzu sanırız, ama gerçek şudur ki, evren tek ve

bağımsız bir bütünlüktür; asla parçalarının bir toplamı değildir.

l'arçalar bütünlüğü yansıtırlar ama gerçekliğin parçalara ayrıl-

mış olduğunu düşünmek anlamsızlıktır.

Tıbbi terimlerle bunun anlamı, siz, ben ve insan olsun 1 11

masın bütün öteki varlıklar, evrenin bütünlüğünde kayna ıı·1

küçük evrenleriz. Makroko;;mostan asla ayrı olmayan milu ı ı

kozmoslarız ve böylece aynı kozmik yasalarla ve bunların ell<llı·

ri ile karşı karşıya kalırız. Bir hayat bilimi olarak ayurveda, ıı· . ı

.

nı bütünlüğü içinde ele alır; onu parçalardan oluşmuş bir hiıı ı ı ı ı
olarak görmez ve sağlığının korunmasının onun sosyal ve n ı l ı ı ı
...
duruşundan ve d e kozmik bağlantısından bağımsız olamayaı . ı
ğını söyler.
Siz Batılıların, ha/istik adını verdiğiniz bu yaklaşım, modı·ı ıı
denen tıbba kesinlikle zıt düşer, çünkü o, hastalığı insanı oluı 11
ran mekanizmalardan birinin bozukluğu olarak değerlendirir.
Elbette ayurveda ve Batı tıbbı arasında bir karşılaştırma y.ı
pılabilir; bir hastanın klinik koşulları gözden geçirilebilir aııı.ı
bir süre sonra bunu durdurmalıyız, çünkü bize göre, insanın ı ı
runlarının yanıtlarını sadece -sizin deyiminizle- bilimde bulııı.ıh
olanaksızdır.
Modern bilimin, bazı olguları anlayamadığını ve nedeninin hı·
lirsiz olduğunu söylediğini çok iyi biliyorum. Bizler bu bilinemı•yı·ıı
nedenin karma olduğunu biliriz. Karma, mikroskopla görülmez vı·
bu nedenle siz Batılılar için yok sayılır; ama bilgelik mikroskobıııı
dan bakmak onu açık seçik görmeyi mümkün kılar.
Hastalık sorununu ele alalım. Bir hastalık neden gelip lwııı
bulur da bir başkasını bulmaz? Şu anda Batı bilimi bunu genlı•ı
le açıklamaktadır ve bunda doğruluk payı vardır. Peki ben sızı•
şunu sorayım. Genlerdeki değişikliğin nedeni nedir? Bunu hilı·
miyoruz. Bir gün bilirsek de bu sefer ona yol açan nedeni mer;ılı
edeceğiz. Sonsuza dek böyle, nedenin nedenini arayarak uzat.ı

biliriz. Peki son neden nedir? Rişiler bunu anlamışlardı: Karnııı

Tamam; modern tıbbın durduğu yerde, ayurveda işbaşı y.ı

par. Modern tıp, fiziksel bedende başlar ve biter. Ayurveda bedı·

ıiin ötesine gider, çünkü ben ve siz bir beden olmaktan çok dalı;ı

ı.ızlasıyız; bir zihnimiz, bir benimiz, bir ruhumuz ve en önemlisi

lıir karmamız var."

Mahadevan'ı keyifle dinliyordum. Sanki New York'ta kaldığım

.ıylarda benimle olmuş, MSKCC'nin uyguladığı tedaviler üzerindeki düşüncelerimi ve kuşkularımı paylaşmıştı. Tamircilerimin kafasını karıştırdığım ve onları eğlendirdiğim bütün soruların

yanıtlarını biliyor gibiydi. Gerçekten öyle olabilir miydi? Bir

yanım, anlaşılmış olmanın neşesini yaşıyor, öteki yanım, her

zamanki gibi kuşkuculuğunu sürdürüyordu. Evet, rişiler insan

doğası hakkında çok şey biliyorlardı, ama bu güzel konuşmalar benim için fosforlu kırmızı sıvıdan daha etkili bir şeye dö

ııüşebilirler miydi? Ya da radyoterapiden daha az yıkıcı bir çare

unabilirler miydi? Her şey bir yana, tamircilerimin benim için

kullandıkları tedaviler, uzun çalışmaların, araştırmaların, kanıt

lamaların ürünüydü.

Kendisine bu gözlemimi söylediğimde Mahadevan, "Ben de

llatı tıbbının bazı özelliklerine hayranlık duyuyorum," dedi. "Ben

de her Batılı doktor gibi pratikten öğreniyorum ama aynı zamanda nelerin ne kadar haklı olduklarını, doğruyu gördüklerini de lıiliyorum ve görüyorum. Kimi zaman, şastraların müthiş sezgilerine şaşıp kalıyorum ve bu metinlerin varlığına şükrediyorum.

i l üşü nün, bu kutsal yazılarda bazı hastalıkların kalıtsallık sonuçl arını öngörebiliyoruz; onlar şeker hastalığının değişik tiplerini sınıflandırmışlar, bugün pek moda olan stres kavramını, bizim

psikosomatik diye nitelendirdiğimiz rahatsızlıkları tanımlamışlar ve büyük önem verdikleri bağışıklık kavramı hakkında kesin lıir fikir vermişlerdir. Rişiler, hastalıkların cinsel ilişki, yakınlık

ve giysilerin ortak kullanımı yoluyla bulaştığını biliyorlardı. Suların ve toprağın kirlenmesiyle doğan hastalıkları, salgın hastal ı kları da anlatmışlardı. İnanılmaz bir şey! Üstelik bütün bu sonuçlara hiçbir araç kullanmadan varmışlardı. Şuralarda zihinsel 535

hastalıkları tanımlayan harikulade dizeler vardır. Bizim nıoılı•ı ıı

tıpta yaptığımızdan çok daha iyidir üstelik ... " Bunu vurgul;ıııı.ılı

için Sanskrit dilinde bazı dizeler okumaya başladı.

Sonra, yine zihinsel hastalıklardan söz etmeyi sürdüren M.ı

hadevan, muhtemelen "bana özel bir ilaç" konusunda söylt·ı l ı l.

!erime gönderme yaparak, şastraların tedaviden söz edı•l'l11•11

bunu modern tıbbın yaptığı gibi sadece fiziksel düzeyde elt· .ıl

madığını, psikolojik ve özellikle de ruhsal tedaviyi de işin i\ lııı

kattığını anlattı. Bu üçü eşit adımlarla ilerlemeliydi.

"Tedavi olmak, altı saatte bir hap yutmak değildir" dedi. "Tı·

davinin anlamı, zihni arındırmak, onu iyileşme sürecini destı•ldı·

mek için kullanmaktır; bu çabada; kutsal bir ırmakta yıkan ı ıı.ıı.

hacca gitmek, bazı ayinlere katılmak, bazı mantraları söylt•ıııı•I•

gibi eylemler söz konusu ola.bilir. Şifalanmak, doğru bir lıoıy.ıı

tarzına yönelmektir. Rişiler için bu son derece açıktı. En öıwıılı

olan şeyin -Batı tıbbının yaptığı gibi- ortaya çıkan hastalıklan tı·

davi etmek değil, bedenin uyum, zihnin huzur içinde olduğıı lııı

hayat sürdürerek hastalıkları önlemek olduğunu bilmişlerdi."

Batılı oluşuma dostça meydan okurcasına gözlerimin i\·lııı•

baktı ve şunları ekledi: "Hastalarıma verdiğim haplar, sizinkllı•ı

gibi kimyasal şeyler değildir; onlar hayat gücü, yani Pranaşıhtı yüklüdürler. Beden ve ruh için hazırlanmış haplardır."

Sonra şastralardan başka Sanskritçe dizeler mırıldandı vı· bana ayurvedik ilaçların bazılarının otlardan, bitkilerden, kiıııı zaman minerallerden, değerli taşların tozlarından ya da bazı \'tıh özel hayvansal ürünlerden yapıldığını, ama ilaçların mantralarl.ı yoğrulduğunu ve bazı durumlarda hastanın yıldız haritası ı.:111 önünde bulundurularak verildiğini anlattı.

"Evet, doğrudur," diye sürdürdü sözlerini, "bizim ilaçlarıııı11 çabuk etki etmezler; hatta, doğaları gereği çok yavaş işlerlı•ı . böylece hastaya, karmasıyla hesaplaşma zamanı tanımış olurl.ıı Çektiği ıstırapla karma temizlendiği zaman hastalık geçer. K.ı

lıııl ediyorum ki Batı ilaçları, akut durumlarda bizimkilerden çok daha etkilidir; cerrahi gibi acil müdahale durumlarında kullanıl ıııalıdırlar. Ama Batı tıbbı bütün geri kalanı anlamamaktadır; ozellikle de hayatın ruhsal yüzüne hiç bakmamaktadır".

Mahadevan, büyük bir inanç insanıydı. Ona göre, onun "bili ıiıi" yani ayurveda, Kadir-i Mutlak Tanrı Brahman' dan geliyordu; ıii; dört bin yıl önce rişiler meditasyon sırasında bu bilgiyi almış- 1.ır ve onların bazı müritleri İsa' dan birkaç yüzyıl önce şastraları yazıya dökmüşlerdi.

Belki de hiçbir zaman inançlı olmadığım için, içgüdüsel olarak inançlı kişilere hemen kanım kaynamıştır ama ...

"Doktor Mahadevan, siz benim zamanımın insanısınız. Nasıl

olur da birkaç bin yıl önce, sizin, benim gibi insanların ilahi bir

lıağlantıyla da olsa, insanın bilmeye gereksinme duyduğu her

eyi anlamış olabileceklerine inanıyorsunuz? Şastralarda asla

değişmeyen ve güncellemeye gerek olmayan bilimsel bir bilgi

\ermayesinin yattığına nasıl güveniyorsunuz?"

"Öyledir. Ayurveda araştırmaya bağımlı olmadığı için ebedi

lıir bilimdir zaten. Bilim sürekli değişmektedir; ayurveda değiş

ıııez. Ayurveda bir vizyonun meyvesidir ve bu vizyon ebedidir.

Ne değiştirmek, ne güncellemek gerekir. Biz doktorlar, gidip gelt•n kuşlar gibiyiz, ama ayurveda, yerinde kalan ağaçtır. Rişilerin o vizyonunun mantığı, binlerce yıldan beri kullan ılmaktadır. Bunu

lıenim dedem de kullanmıştır, torunlarım da kullanacaktır."

"Ya yeni hastalıklar?" diye sordum; "İçinde yaşadığı mız dünya sürekli değişiyor ve tıp da buna ayak uydurmak, yeni gerek

\inimlere yanıt vermek zorunda. Siz de öyle düşünmüyor musunuz?"

"Hayır. Durumlar değişebilir, ama temel kuram doğayla ilinti

içinde olduğu için değişmez. Hiç kimsenin de doğayı değiştirmeye gücü yetmez. Hastalıklara gelince ... Benim doktor olarak görevim, hastalıkların yol açtığı ıstırapları yok etmektir; hastalığın 537

kendisini değil. İnsanlar bana, 'Biz ayurveda doktorları Al ı ı. ı

lösemiyi ya da diyabeti iyileştirebiliyor muyuz?' diye soruyoı l.ıı

Benim yanıtım da -eski ya da yeni- hastalıkları değil, insaııl.ıı ı

tedavi ettiğimiz şeklinde oluyor. Kimi zaman, hastalarım, adıııı

bile duymadığım hastalıklarından iyileşiyorlar. Bunu anlamalı·.ı

nız. Ayurvedanın hedefi, hayvanlar dahil, bütün canlıların sıı Alıl·
içinde yaşayabilecekleri bir dünya yaratmaktır. Ve sözü ed llı'ıı
sağlık yalnızca bedensel değildir, insanın bütünlüğü olaral< .ııı
!aşılmalıdır."
Ona sağlıklı bir insanı nasıl tanımlayabileceğini sorduğuııııl.ı
çok sevindi. "Swasta! Swasta!" dedi. Sonra başladı -yine ezl11•1
den- güzel Sanskritçe dizeler okumaya. İ.Ö. 6. yüzyılda Benan ,'t ı
. .
yaşamış ünlü bir doktora ait olan ve Mahadevan tarafından [?] ··v
rilen bu satırlar şöyle diyordu:
"İnsan swasta durumundayken sağlıklıdır; bütün yaşaııı• .. ıl
unsurları, ateş ve işlevleri dengedeyken; dışkılaması düwıılıı'
ken; zihni, duyuları ve ruhu huzurlu iken sağlıklıdır."
"Harika değil mi?" dedi coşkuyla Mahadevan. "Sağlık Balı t ılı
hının yaptığı değişik tahlillerin sonuçlarının normal çıkmasıyLı
anlaşılmaz. Kan, kolesterol, normal denir. Bir insanda bütün lııııı
!ar normal olabilir ama yine de kendini iyi hissetmeyebilir. Zilıııı
oynakken, dengede değilken, bu özellikle doğrudur. Swastcı'ııııı
anlamı, uyum, Öz'ün gerçekleşmesindeki dengedir. Bizim I[?] ııı
gerçek sağlığın anlamı budur.
Gördüğünüz gibi, ayurvedada sağlık kavramı normal blllıı\
düzeyinin; Batı tıbbı anlamındaki sağlığın çok ötesine gidiyor. Uı
şiler gerçekten 'gören' kişilerdi; onlar, görünenin ötesini, insaııııı
içini görebildiler. İnsanın ıstırabının sadece fiziksel olmadı[?]ıııı

en büyük mutsuzluk kaynağının ruhsal cehalet, kendini bül ııı ı

den kopuk hissetme olduğunu bildiler. Siz de bilirsiniz; sadı•ı ı'

Öz bilgisi, bütün sorunlarımızın çözümüdür.

Biz ayurveda doktorları fiziksel sağlıkla ancak bu anlamda ıl

ıileniriz, çünkü zihnini Bilginin Son Gerçekliği'ne yönlendinni

lıir yogi için de fiziksel sağlık önemlidir."

Ve sonra yine iki güzel dize okudu: "Dharma patana mokşa

ııam . jDünyadaki bütün görevlerini yerine getirmek istiyorsan,

. .

zenginleşmek, duyusal hazların tadını çıkartmak ya da Öz'ü tanı

mak istiyorsan, bedenin daima sağlıklı olmalıdır."

İşte bu bakış açısı, ayurvedik sistemin temelidir. Bir doktor

hastanın zihnine bilgisinin ışığıyla girmeli ve bütün hastalıkların ana nedeni olan cehaleti oradan silip atmalıdır. Önemli olan lıilgidir, çünkü ancak bilgi zihni doyuma ulaştırabilir. "Ayurveda,

pratik hedefleri olan, fiziksel bedene yoğunlaşmış bir tıp sistemi değildir. O, ruhsal bir sistemdir ve hedef mokşa, yani yeniden doğmaktan özgürleşmektir ... Yarın devam edelim mi?"

l·:rtesi sabah Mahadevan, o gün karşılaşacağı vakalarla nasıl ba

a çıktığını daha iyi anlayabilmem için muayeneye başlamadan

ıince bana ikinci dersini anlatmaya karar verdi.

"Bir hasta ilk kez geliyorsa ve onun sınıflandırılmasına ilişkin

lıir önceki muayenede alınmış notlarım yoksa, ilk yapacağım iş,

onu dikkatle incelemek, bir dizi soru sormak ve yapı modelinin

hangisi olduğunu anlamaktır. Geri kalanı buna bağlıdır."

Model kavramı ilgimi çekiyordu, çünkü ben de sevgili tan

rımızın bütün insanları birbirlerinden farklı yapmadığını, bazı

formlardan, modellerden yararlanarak birbirine benzer insanlar yarattığını düşünüyordum. Hepimiz zaman içinde seçtiğimiz arkadaşlarımızın ya da hoşlandığımız insanların saç ve hatta ten

renkleri birbirini tutmasa bile, aralarında benzeştiklerini, aynı

kalıptan çıktıklarını fark etmişizdir.

"Ayurveda'ya göre," dedi Mahadevan, "bütün evren, insan

dahil bütün canlıları ve nesneleriyle beş unsurdan oluşmuştur.

Toprak, hava, su, ateş ve eter. Bu beş element, evrenin fiziksel

gerçekliğinin temelidir; bu nedenle, bizim hem içimiz heııı ılı

şımızdır; yediğimiz besinler, otlar, gördüğümüz, dokunduğ111111 1 1

her şey b u beş elementten oluşmuştur".

"İnsan bedeninde bu beş element, tridoşa olarak, yani büt ı ı ı ı

fiziksel ve zihinsel işlemlerimizi düzenleyen ü ç ana sistemdt• o ı

taya çıkar. Bunlar vata, pitta, kaphadır.

Eter ve hava formsuz elementler olduğu için, bedende lııı

zursuz olan, yerinde duramayanla temsil edilirler. Bu vatmlıı

Ateşten pitta; su ve topraktan kapha gelir. Bu üç ilke kendilı·ııııı

her organda, her hücrede başka türlü ortaya koyarlar. Bederıılı·

genellikle bir element, öteki iki elemente göre üstünlük sağl.ıı ,

ya da ikisi birden üç(incüye üstünlük sağlarlar. İşte egemen ol.ııı

bu element, biz ayurvedacılar için çok önemlidir, çünkü insaııııı

yapı modelini belirler. Sözgelii:ii, eter hava unsuru ötekilere lı.ı·.

kınsa, o insanın vata olduğunu söyleriz. Bir insan, ateş elemı·ııı ı

baskın olduğunda pittadır. Bu oluşum modeli bize doğumla vı·

rilmiştir ve hayat boyunca değişmez. Bu modeli belirleyen Lılı

törler kalıtımdan astrolojik haritaya; fizyolojiden karmaya l<.ı

dar pek çok nedene bağlıdır."

"Astrolojik faktörler mi?"

"Elbette," dedi; "gezegenlerin etkisi, bir insanın karakterlı ı l sağlık açısından d a etkiler".

Sadece üç "kalıp" ile kimin hangi kalıptan olduğunu belirlı·

meye aklım ermediği için, Mahadevan'a bana bir vatayı tanınıl.ı

masını rica ettim.

"Bir vata insanı zayıftır, bedeninde yağ yoktur, saçları seyn·lı,

kuru ve kepeklidir." dedi. "Gözleri küçük ve bakışları baygındıı

Vata, canı istediğinde çok yiyen ama kilo almayan kişidir; geıwl

Jikle uzun boyludur, kolları ve bacakları da uzundur. Bağışıklık

sistemi zayıftır. Kimi zaman çok iştahlıdır, kimi zaman değildlı

Bağırsakları kimi zaman düzenli çalışır, kimi zaman çalışmaz,

doğası gereği vatası dengesizdir. Dengesizlik zaten vata insanı

ıın özelliğidir; huzursuz, yerinde duramayan, kararsız bir kişil ıği vardır. Uyumakta zorluk çeker ve çok konuşur. Parmakları

·;ırpık olabilir. Rüya görür ama karabasanlar ağır basar. Yenilik

l<oırşısında ilk tepkisi korkudur. Belleği zayıftır. Çok kazanır ama

para biriktirmeyi beceremez. Elindekini hemen harcar. Soğuğa

l<arşı dayanıklı değildir, korunmak ister. Hayali bir dünyaya ina

ıır. Uzun meditasyon yapabilir."

Bu tanımda kendime dair bir şey bulamamıştım. "Peki ya pittrı ?" diye sordum.

"Pittada kendini ortaya koyan unsur; agni, yani ateştir. Bu nedenle pitta, enerj i dolu, sıcakkanlı,

entelektüeldir. Çok iştahlıdır, ıiyumakta zorlanır. Çok terler, saçları genç. yaşında kırlaşır. Sırağa dayanamaz, güneşte durmayı sevmez, dondurmaya bayılır;

·abuk sinirlenir, öfkelenir ama çabuk unutur."

Burada da tam olarak kendimi bulamamıştım.

"Kapha, vatanın zıt tipidir," diye devam etti Mahadevan. "Şiş

ınan, obur, dengeli, ağır hareketli, kırmızı suratlı, yağlı saçlı, gözlt•rinin akı bulanık olan bir tiptir. Kapha, mükemmelcidir, sakindir, hoşgörülüdür."

En azından bana göre, ben bir kapha da değildim.

"Bu elementlerden biri ötekine fazla saygı gösterdiğinde,

ortaya hastalık çıkar," dedi Mahadevan. "Hastalık, üç yapıcı elementin özgün dengesinin bozulmasından olur. Nedenler pek çok olabilir: Beslenme bozukluğu, yanlış hayat tarzı, bir travma, dışsal ya da doğaüstü güçlere bağlı faktörler. Bize göre heyecanlar l ı u dengenin bozulmasında etken olabilir çünkü heyecanlar, besinler gibi üç unsuru etkileyen özel bir tada sahiptir ve bu yapısal unsurlardan birini ötekilere karşı güçlendirebilir. Ağrı acıdır,

.ırzu tatlıdır, öfke biberlidir, açgözlülük tuzludur ve bu da kaphayı artırır."

Aklıma arkadaşım Dan Reid geldi; geleneksel Çin tıbbından

siiz ederken, bana, hastalıkların nedenleri olan heyecanlarıma

dikkat etmemi salık vermişti; öfke, korku, nefret, kıskançlıl< "·il'

lığın bozulmasına neden olurken; merhamet, şefkat, neşl' y.ı ı l ı

-Narman Cousins'in keşfettiği gibi- çılgınca kahkahalar, i ıı s.111111

kendini iyi hissetmesine katkıda bulunuyordu. Bu, aklıma y.ıı

mıştı.

Küçükken, büyük bir korku yaşadığım zaman büyük;ı ıı ıı ı·ıı ı

bana hemen çişimi yaptırmaz mıydı? Demek ki sonradan lwı ıı
sonuçlar doğuracak olumsuz kalıntıları sistemden temizlı·111ı·I·
için eski bir yöntemdi bu. Bunu Mahadevan'a anlattım Vl' lı.ııı ı
Hindistan' da da aynı şeyin yapıldığını söyledi. Büyükler de y.ıpı
yordu bunu. Çok sevdiği bir kişinin ölümü üzerine ağlayanı.ıy.ııı
insanın yanında soğan kesilir, gözlerine duman üflenir Vt' lı.ıı.ı
ağlamazsa, duygu düğümü çözülsün diye dövülürdü.
"Hastalıkların da üç sınıflandırmaya bağlı doğaları varı l ı ı
yani vata, pitta ve kapha hastalıklar vardır." diye devam etti M .ı
hadevan. "Bir hastalık için, tedavi edilebilir ya da edilemez ık
nemez. Her şey, onun kaynaklandığı koşullara bağlıdır. Sözgı·lı ·.ı
kapha bir hastalık, kapha özellikli bir insanda ağır geçer. 1111 1 .1
dan da ayurvedada aynı hastalık için genel bir tedavinin söz h ı ı
nusu olmadığını anlayabilirsiniz. Soğuk algınlığı için bile yol< l ı ı ı
Değişik yapılı insanlarda aynı hastalık değişik biçimlerde tl'd.ıvı
edilmelidir; ayrıca yapısal elementlerden birinin fazlalığının ılı·
ğişik insanlarda değişik hastalıklara yol açması durumunda l•,ı·
aynı tedavi yöntemi kullanılır. Bunun nedeni hastalık ne ohıı · .. ı
olsun terapinin hastada vata, pitta ve kapha arasında bir dl'llH"
sağlamayı amaçlamasıdır. Bu uygulama alopatik yaklaşımlıdıı
çünkü tedavi hastanın yapı elementinin zıt yönünde yapılır -/ın
meopati gibi benzeriyle tedavi edilmez-.
Örneğin, kapha tipi insanda nem ve soğuk egemendir; o, sı
cakla, kuruyla ve biberli tatlarla tedavi edilir. Sıcakkanlı ve att·lı

olan bir pitta insanı ise serinletici otlarla şifa bulur. Besin, dPJ),I

şik lezzetleriyle önemli bir ilaçtır.

542

Hastanın yapısal modeli saptandıktan ve onun dengesini hozanın ne olduğu, hastalığın hangi mevsimde başladığı, bağışıklık durumunun, iradesinin, beslenmesinin, hayat tarzının nasıl oldu

u anlaşıldıktan sonra gerisi kolaydır, çünkü her durum için sadel'e iki tür tedavi vardır: Artan azaltılmalı, azalan arttırılmalıdır."

"Neyle?"

"Her şey işe yarayabilir, çünkü evrende hiçbir şey gereksiz

değildir. Bizler, akrepler ya da zehirli yılanlar olmasaydı da olurdu diye düşünebiliriz, ama öyle değildir. Her şeyin son derece kendine özgü bir değeri vardır; her şey beslenmek ve karşılı

ında beslemek için vardır. Hiçbir şey tam olarak kötü ya da iyi

değildir. Evrende, ona bilgelik katılması koşuluyla, her şey, bir

zehir bile, ilaç olarak kullanılabilir. Bazı durumlarda hiçbir şey

vermeyiz, çünkü hiçbir şey de bir şeydir."

Evrene böyle bakışın beni etkilememesi mümkün müydü?

Bir önceki gün, kliniğe sülük taşıyan bir adam görmüştüm ve

hunların ne işe yaradığını merak etmiştim, çünkü modern tıp,

sülüklerin terapi konusunda bir barbarlık yarattığını düşünerek

onları kullanımdan kaldırmıştı.

Mahadevan'ın söylediğine göre, sülükler iki tipti; biri zehirliyd i ve o bunları bazı romatizma türlerinde kullanıyordu; daha iyi tanınan öteki tür ise, gözlerdeki kistler için yararlıydı. Her ikisi

de benim odamın önündeki lotüslü havuzlardan toplanıyordu.

İkimiz de kapının dışında biriken hastaların seslerini işitiyorduk ve konuşmamızı bitirmek için Mahadevan bir kez daha, ı,:ok sevdiği yazılardan bir dize okudu: "Su karta sarva butanam . .

.

Bütün canlı varlıklar için sağlık koşulları yaratmak, benim bilimimin hedefidir. En iyi yol,

hastalıkları iyileştirmek değil, onları iinlemektir. Ayurveda doktorunun görevi insanlara dengeli, dü

ünceli ve bilinçli bir yaşamı öğretebilmektir."

"İki yüz yıl önce," diyordu Mahadevan, "şastraların bilgeliği iizellikle de Güney Hindistan'da, insanların gündelik hayatla-

rının bir parçasıydı. Her ailenin mutfağı, yiyecek hazırlaıııı lıı " kullanılan otlar ve baharatlarla donanmıştı. Herkes kendi y,qıı tipine göre neyi engellemesi ya da kullanması gerektiğini lıl l ıı ı l ı Örneğin vata tipi bir insan, sağlıklı olabilmek için kuru ve· " " ğuk yemeklerden uzak durmalıydı. Ama önce sömürgecilik, '" '" ra modern hayat, özellikle de kendilik, insanları binlern• y ıllıl· ayurvedik geleneklerden uzaklaştırdı".

Mahadevan'a göre bugün ayurveda, bir kez daha tehdlı .ıl tındaydı. Bu, onun deyimiyle pazarlamacılıktı. "Ayurvedik" ?.ıı.ı tı, her türlü ürünü pazarlamakta serbestçe kullanılıyordu, lıı•I• hele ayurvedanın hiç ilgisi olmayan kozmetik ürünlerdl• l ıllı· kullanılması onu çileden çıkartıyordu. Kerala'da ayurveda, lıı•ı türlü masajın sunulduğu mekanlarda turistik bir cazibe ol;ıı .ıl• tanıtılıyordu. Ayurvedik olduğu.söylenen bir aşram özellikle• ı lı· yabancılar arasında pek moda olmuştu, çünkü "bütün arzııl.ıı dan kurtulabilmek için" serbest aşk uygulamasını öneriyordıı

Derisanamscope'ye gelişimin üçüncü gününde Mahadevan, l ıı• nim hastalığımla ilgilenmek istediğini söyledi. Onu sürekli ıııe"ı gul eden klinikte bunu yapamayacağı için evinde daha rahat ol.ı

cağımızı düşündü. Öğleden sonra gelen bütün hastaları kenılı-.ı

gibi doktor olan kuzenine devretti ve onu izlememi istedi.

Mahadevan ailesi (adının sözcük anlamı "Büyük Tanrı" de•

mekti ve Şiva ile eşdeğerdi), köyün en önemli ailelerinden lıı

riydi, ama onun evi, yol kenarındaki alçak yapılardan biriydi vı•

ötekilerden farklı değildi. Tıpkı ötekiler gibi, evin önünde yerılc•ıı

yükseltilmiş, kemerli bir revak vardı ve yoldan geçen sadhııl.ıı

burada mola verebilir, dinlenebilir, geceyi geçirebilirlerdi. llıı,

ermiş dilencilere gösterilen kadim bir konukseverlik tarzıyclı

Sabahları, -Mahadevan'ın anlattığına göre- hanımlar onları evlıı

içine almadan avluda yiyecek ve içecek verebilirlerdi.

Mahadevan'ların evi de bir avlunun etrafındaki birbiriııdl'ıı

lı;ığımsız odalardan biriydi. Burada Batı'da olduğu gibi, salon,

yatak odası ve mutfak biçiminde belirgin ayrımlar yoktu ve aile,

ııdalara dağılmış yaşıyordu. Avlu, yağmur suyunu toplamak, yıkanmak ve çamaşır yıkamak için kullanılıyordu. Mahadevan'ın

[illegible]iiylediğine göre, sadece bir cenazeden gelindiğinde kapının dı

:;ında yıkanmak gerekirdi. Tuvalet ise evden iki yüz metre uzaklıkta olmalıydı; onu göremedim.

Mahadevan'ın bana ailesinin ve köyünün geleneklerini anlatı

]ında belli bir gurur seziyordum. Geleneklerine sadık kalarak, hay;ı tlarını yüzyıllar boyunca -dengeli ve sağlıklı- geçirebilen bir bra-111in ailesiydiler. Kutsal yazılar onların rehberi olmuştu. Vedalar her

l iirlü etkinlik için kesin bir yol gösteriyor, her durum için mutlak

lıir çözüm öneriyordu. Vedalarda her şeyin ne zaman ve nasıl yapılacağı yazılıydı. Bu davranış şifrelerine uyum sağlamak, düzeni,

.ılıengi ve de sağlığı güvence altına almak anlamına geliyordu.

Mahadevan'ın günleri eski tarz bir ritme sahipti. Bütün aile

ıııija için saat dört buçukta uyanıyor, sabah ibadetini yapıyordu. Bu ibadetin ilk eylemi, selam anlamında bitiştirmeden önce

.ıvuçların içine bakmaktı; bunun amacı, kararı verenin, eylemleri

yapanın aslında ellerin simgelediği Ben olmadığını hatırlamaktı.

"Her kim ki bir eylemin yaratıcısı olduğunu düşünür; hiçbir

7cy anlamamıştır," dedi Mahadevan, Gita'dan bir dize okuyarak.

'ilen', baskı altına alınmaz, sadece her şeyin İşwara, Tanrı olduğu

düşüncesinin önüne konur; bütün yaptığımız İşwara'dır, tek amarnnız mokşa -yeniden doğuş döngüsünden kurtulmak- olmalıdır."

Mahadevan'ın emekli bir avukat olan babası, kliniğin işletmesiyle ilgileniyordu; bana evin puja yapmaya ayrılan köşesini, ku-7aklardan beri ailenin elinde olan ve mantraları söylerken la sesi

verdikleri eski davulu göstermek istedi. Sanki sahip oldukları en

ı lcğerli şey o davuldu. Evin dört bir yanına egemen olan, temizlik

ve düzendi.

Kerala'da bazı ailelerin, sıkıntılı dönemlerde bile ayuıwı Lı

geleneğini canlı tuttuklarını, kutsal yazıları kuşaktan kuş<1 a ııı

berleterek unutturmadıklarını da bana anlatan baba oldu. Ayı ı ı

veda sekiz bölüme ayrıldığı için her aile bir bölümü bilmeklı• yıı

kümlüydü. Babasının dönemine kadar böyle yapmışlar, sonıııııLı

1924 yılında kliniği açmışlardı. Benim doktorum olan oğlu, 11111

kemmel bir bellekle doğma şansına sahip olmuştu. Küçükliiğıı ı ı

den beri dedesiyle çalışmış, sonra bir ayurveda okuluna gitııı i·lı ı

şimdi metinleri pratiğe dökmekte çok başarılıydı.

Yaşlı avukat kliniğe gidince, Mahadevan ve ben, not tutıı1.ıl•
için defterlerimizi aldık ve Krişna'nın bedenlenişlerindeıı lıı1 ı
olan, ailenin koruyucu tanrısının portresi önüne oturduk.

Mahadevan, son günlerde beni incelediğini ama hangi sıı1ıl.ı
sokacağını bilemediğini söyleqi. Bunun üzerine, hayatım, Zl'vlı
)erim, beslenme önceliklerim, alışkanlıklarım -özellikle tuvillı·ı
le ilgili olanlar-, uyku ve rüyalarım, cinsel dürtülerim, bellcP,lıı1
meditasyonda uzun süre yoğunlaşıp yoğunlaşamamam, terlı•ıı1ı
biçimim, dış etkilere tepkilerim hakkında uzun bir soruşturı ı ı.ı
ya başladı. Susmaktan mı hoşlanırdım, konuşmaktan mı? Mı•
raklı mıydım? Öfkem hemen diner miydi? Ve bunun gibi pek ❑ t ıl•
soru sordu.

Sorgulama, ailemin tıbbi tarihine, kalıtsal hastalıklara doKı ıı
genişleyince, ona çocukken beni çok etkilemiş olan bir şeyi ;111
)attım. Bu, her ikisi de veremden ölen teyzelerimin cenazeleri vı·
sonra annemin babasının da veremden ölmüş olmasıydı. Mcz.ıı
lıktan döndüğümüzde evin önünde büyük bir ateş görmü❑tııh
Hastalığın başkalarına geçmemesi için bütün eşyaları yakılnıı❑ıı
Bundan hemen sonra, harika bir çiftçi olan anneannem üzerin
deki tek elbiseyle, bizde kalmaya gelmişti. Benim de hastalaıı.ı
cağım korkusu peşimi bırakmamıştı ve tahlil için kan verdiğlıı1
zaman kollarım çok acımıştı. Bunlar çocukluğumun en dramaı ılı
anılarıydı, ama Mahadevan'ı hiç ilgilendirmedi. Oysa ... basurl.ı

rım! Ah evet, onlarla gerçekten ilgileniyordu.

"Nasıl? İki kez mi ameliyat oldunuz? Yirmi beş yıl arayla mı'!"

Bu konuda ne biliyorsam anlatmamı istedi.

Ona göre, basurlar büyük bir hastalık yani maharoga idi. Burada, hemen kutsal yazılardan iki dize okudu ve söylediklerinin kutsallığını kanıtladı. Sonra aldığı notlara baktı, kendi içine kapandı ve yanıtlarımın yüzde sekseninin, benim bir kapha insanı olduğumu ortaya çıkarttığını ama bazı hastalıkların da buna yol

açtığını bildirdi. Sonuç olarak ben, bir vata-pitta tipiydim.

Geri kalan, bunun üzerinde çözümlenecekti.

"Bütün öyküyü göz önünde bulundurarak," dedi "sizin hayati

elementleriniz çocukluğunuzdan beri dengede olmamış. Savunma sisteminiz her zaman güçsüz olmuş. Bir kapha sorunu akciğerlerinizi sürekli rahatsız etmiş. Sonra karnın alt kısmındaki sorunlar nedeni ile bizim en önemli işaretimiz olan ve vatanın

yoğunlaşmış olduğu basurlar olmuş. Sizin durumunuzda vata

doğru yönde akamamış ve midede bir kapha-pitta karışımı oluşturmuş. Bu da şimdi çekmekte olduğunuz hastalığa yol açmış.

Patolojik durum budur".

Durumumun ciddiyeti şuradan belliydi ki vata-pitta-kapha

elementlerimin üçü de dengesizdi. Son olarak, durumu daha da

kötüleştiren bir agni eksikliği vardı, yani metabolizmanın ba

ğımlı olduğu içsel ateş.

"Aham vashvanaro bhutva praninam mdeham asritaha ... /Ben

ateşim ve kendimi sindirimde gösteririm ... " dedi.

"Gita, 15. bölüm, sloka 14," dedim. Eğitimimi yeni tamamlamıştım ve biraz hava atmaya hakkım vardı. Buna bayıldı. Demek ki onu anlıyordum!

"Agni, Krişna'dır," dedi Mahadevan. "Nasıl ki bir puja sırasında

ateşe, su, tereyağı, pirinç ve başka şeyler sunulur; biz de bedenimizdeki ateşe ibadetle besinler

sunarız. Biz Tanrı'ya sunumlar yaparız, o da bizi korur. Ama bir insanın agnisi uzun zaman anor-547
mal olursa, bedende büyük bir toksin birikmesine yol açar."
"Nerede?" diye sordum. "Hangi organda?"
"Hayır, hayır; bu tip bir toksin birikmesi gösterilemez," dı·ı l ı
Mahadevan. Sonra bana sindirim sistemindeki bütün patoloj llıo
rin agni ile ilgili olduklarını söyledi, ben patolojik bir kaplwv.ı
sahip olduğum ve agnim de güçsüz kaldığı için önemli bir h.I'.
talığa yakalanmam kaçınılmazdı: Lösemi ya da başka türlü lıtı
kanser.
Elden gelen bir şey var mıydı?
"Evet," dedi Mahadevan. Çözüm, benim direncimi yükseltrıll'lı
için sindirim ateşini artırmak ve böylece dengesizliği bozmal<l ı
Terapi ise çok kolaydı. Agni yani ateşi otlardan ve bitkilerden l'lılı·
etmek ve onun bana hazırlayacağı bir ilaçla bedene almaktı.
"İçinde ateş olan bütün otlan ve Sanskrit dilinde adı agni ol.ıtı
bir bitkiyi karıştıracağım. Siz bu ilacı aldığınızda, içinde şeker Vı'
ghee yani seyreltilmiş tereyağı bulunan hiçbir şey yemeyen·!< .
mümkün olduğunca nar, limon, portakal gibi ekşi meyveler i l i
keteceksiniz."
Ona göre, bu şekilde temel sorunu çözebilirdim çünkü si\y
!ediği gibi hastalık, insanın doğal bir hali değildi. Yaşamak i·l ıı
güçlü bir arzu duyuyordum ve içimdeki şifacı bana yardımcı ol.ı
bilmek için elinden geleni yapacaktı.
Ona, sanayileşmiş ülkelerde kanserin büyük artış gösternw

si konusunda ne düşündüğünü sordum. Onun inancına göre lııı

durumun nedeni, insanın kendi zamanını ve zekasını yolunda ıı

çıkmış bir biçimde kullanmasıydı; insanların yapmak zorund.ı

kaldıkları pek çok aptalca iş ve duyulara seslenen nesnelerin gl

derek daha fazla kölesi olmaları da başlıca nedenlerdendi.

"İnsan doğadan uzaklaştıkça daha çok hastalanır. Günümüzdı·

insan giderek daha bencil oluyor, sadece eğlenmeyi, haz almayı

düşünüyor; yemek ve içmek konusunda oburluk ediyor. Pek çok

hastalığın nedeni fazla yemektir, çünkü bu durumda fazla ag111

548

harcanmış olur. Az yemekten hiçbir hastalık olmaz. Eski toplumsal ve kişisel kurallar giderek daha az saygı görür oldu ... "

Mahadevan'a göre, doğru biçimde yemek yemenin anlamı

şuydu: Midenin sadece yarısı katı besinlerle, dörtte biri sıvılarla

ve dörtte biri de havayla dolacaktı. Yemek yerken su içmeli, ama

yuttuğumuz hava miktarını fazlalaştırmamak için asla konuşma

ıııalıydık.

O halde, elveda iş yemekleri!

Ve artık iyi bildiğim biçimde bitirmek üzere; Mahadevan, insan bedenini bir arabanın dingiline benzeten Benaresli büyük ayurveda doktorunun i.ö. 6. yüzyılda yazdığı satırları okudu:

'J\raba çok yüklüyse, yol taşlıysa, sürücü acemiyse ve tekerlekler güçsüzse, dingil aşınır ve sonunda kırılır; beden fazla zorlanırsa, beslenmesi yetersiz ve dengesiz, öğünler düzensiz olursa; beden kötü duruşlarda tutulursa, cinsellikle fazla yorulursa, yel ya da zehirli ateş alırsa, bastırılabilecek arzular bastırılmaz

ve cahil insanlarla arkadaşlık ederse, insan ömrü de yarı yarıya

azalır."

"Görüyor musunuz?" dedi Mahadevan. "Hayatın ahlakına ters

düşen bu davranışlar hastalıkları doğurur. Ama Batı tıbbı bütün

hunları görmezden gelir ve rahatsızlığın gerçek nedenini aramayarak tozları halının altına süpürmeyi yeğler."

Bu, bence biraz çabuk verilmiş ve abartılmış bir yargıydı. Özel

ilaçlarımı vermeden önce benim üzerimde derin incelemeler ya

pan, pek çok noktayı göz önünde bulunduran New Yorklu tamircileri mi düşündüm ve içimden onları savunmak geldi.

"Doktor Mahadevan, siz kendi yöntemlerinizle benim böbre

ğimdeki kanseri hiçbir zaman bulamazdınız. Bunu yapabilmek

için son derece karmaşık incelemeler gerekiyor."

"Ne olmuş? Böbreklerinde doğuştan kist olan hastalar gördüm. Buna sahip olduklarını bilmiyorlar ve memnun mesut ya

şıyorlar."

"Ama benimki bir kist değildi. Laboratuvarda onun kaıı··•"

olduğunu buldular." Böyle derken kurta gömleğimi kaldırıp , ,

zımbırtıyı çıkartmak için beni nasıl kestiklerini göstermek gı·lılı

içimden.

"İyi ama bir insan hayatından memnunsa, neden bedeııl ı ı ı ı ı

bir parçasını laboratuvara gönderir ki? Bence o doktorlar •.ı ı ı

boş yere rahatsız etmişler. Şuraya bakın." dedi ve parmağıııı l ı

tığıma bastırdı.

"Rahatsız etmişler," sözü hoşuma gidiyordu; yani beni ralı.ıı

halimden çıkartmışlardı.

Doktor, belki de o kadar deli değildi. Eninde sonunda, ı ıı•lo

başarılı tamircilerim o yabancı parçanın ne zamandan beri l ıı•

denimde olduğunu söyleyememişlerdi ve ne hızla büyüdıııııı

hakkında da bir fikirleri yoktu. Belki de bunca kesiğe, hııııı .ı

travmaya maruz kalmadan, günlerimin sonuna kadar huzur 1\ ııı

de yaşayabilir; şimdi olduğu gibi karnımda tehlikeli bir bic,:iııııl•

firlak duran bu fıtığa sahip olmazdım.

Genç Mahadevan, belki de çok haksız değildi. N ew York'tayl<ı · ı ı

okuduğum bir makalede, Amerikan Senatosu'nun görevleııdıı

diği bir komisyonun raporuna göre, Birleşik Devletler' de yapıl.ııı

ameliyatların neredeyse yarısının gereksiz olduğunu ve yıhb 1 111

bin kişinin hayatını yarıya indirdiğini okumuştum. Acaba beıılııı

ki de onlardan biri miydi?

Sonunda, "Bir hastalık nedir?" diye sordum.

Mahadevan, inançlı ses tonuyla "Hastalık, kozmik düzen Ilı·

uyumsuzluk yaşamaktır," dedi.

Hastalığımın böyle bir boyutunun olması bana abartılı gı·ldı

ama düşünce elbette çekiciydi çünkü, bu durumda cerrahlaıııı

bıçaklarına, fosforlu sıvılara ve Dişi Örümceğin kollarına gpn·I•

duymayacaktım.

Bütün bir öğleden sonrayı birlikte geçirmiştik ve Mahadevan'ıın

babası klinikten döndüğünde, bisikletli adamın sefertasını beklemektense onlarla birlikte yemek yememi önerdi.

Mahadevan'ın annesinin ve genç karısının yemeği hazırlamalarını beklerken, baba bana tapınaktan söz etti. Bu, onun en büyük dertlerinden biriydi. Tapınak yıkılmak üzereydi; artık tek

bir pujari bile kalmamıştı, restorasyon işlerine bir an önce başlamazlarsa yağmur çatıyı çökertecekti.

Anlattığına göre, kuşaklardan beri yörenin kralının ailesi bu

tapınakla ilgileniyordu, ama kral tahttan indirilmiş, tapınak, köyün braminlerinin eline geçmişti. Bu insanların da ellerinde fazla olanak olmadığından, kendisi onarım ve günde en az bir puja yapacak bir görevliye maaş verebilmek için para toplama işini

üstlenmişti.

Mahadevan'ın karısı bana uzaktan takdim edildi. Birkaç ay

önce evlenmişlerdi. Geleneğe uygun olarak kız, damadın anne ve

babası tarafından seçilmişti ve damat hayatından hoşnut görünüyordu.

Akşam yemeğimiz son derece yalındı ve biz erkekler bize hizmet eden kadınlardan önce yedik. Mahadevan karnını doyurunca, kirli tha/i'sini karısına götürdü; o da bunu yıkamadan içine kendi yemeğini doldurdu ve gidip kaynanasının yanına oturdu.

Kaynanası da zaten kocasının kirli tabağında yiyordu. Böyle bir

uygulamayı daha önce hiç görmemiştim.

Mahadevan bana, "Bu, onlar için bir onurdur," dedi. Bu da eski

geleneklerden biriydi.

Avrupalı ya da Amerikalı feminist kadınlardan birinin, bu

sahneye tanıklık etmesi halinde öfkeyle tepki vereceğini ve bu

iki kadını kocalarının maço baskısından "kurtarmak" konusunda kendini görevli hissedeceğini düşündüm. Sonra aynı feminist kadının, Mahadevan'ın tıbbı ile çok ilgileneceğini çünkü günümüzde bu tür kadınların yeniliğe daha açık olduklarını, alter-551

natif anahtarlara daha fazla ilgi gösterdiklerini de geçirdim .ılı

hından. Ama yüzyıllardan bu yana, hiç değişmeden, olduğu ı.tllıı

kalabilmiş bir uygarlıkta böylesi bir yeniliğe açık olunabilecl·lııl

düşünmek mümkün müydü? Bence her şey, bizim kriterleriı ı ı ı

zin keyfine göre kesilemeyecek ipliklerle, görünmez biçiııııl"

birbirine bağlıydı.

Mahadevan ısrarla hastaneye kadar eşlik etmek istedi. Karaıı
lıktı ve lamba yoktu. Düşmemden korkuyordu. Ben de bu firs.ıı
tan yararlanarak yolda ona, Ramananda'nın, Ses ve Yoga konıılıı
konferansına ilişkin ne düşündüğünü sordum. Acaba müzik lıc•
nim çıldırmış hücrelerime bir yarar sağlayabilir miydi?
"Kesinlikle evet. Hücrelerin de bir bilinci vardır," yanıtını .ıl
dım; "Bedenimizde yalnızca iki şeyin bilinci yoktur. Tırnakları ıı
ve saçların. Bu nedenle acımadan kesilebilirler."
O akşam derin uyuyamadım. Burnum sinüzit yüzünden tıkalıyd ı,
ağzım kuruydu, zihnim öğleden sonraki konuşmalarla doluydı ı
Aklıma hep aynı soru takılıyordu: "Hastalık neydi?" Bunu Nı·w
York'ta Lucio Luzzatto'ya sormuştum, ama o bana genel olaralı
hastalıktan değil, kanserden söz etmek istemişti. O konu hakkııı
da en azından birkaç net düşüncesi vardı. Mahadevan'ın hasLı
lığı, kozmik düzenle uyumsuzluk şeklinde açıklamasını acalı.ı
nasıl karşılardı?
Henüz MSKCC'nin bir hastasıyken, Pal Pot ve Kızıl Kımer kı
yımından canını kurtararak Amerika'ya sığınmacı olarak gell•ıı
küçük bir Kamboçyalı grup ilgimi çekmişti. Los Angeles yakın
larındaki bir kasabada yaşıyorlardı; bir süre sonra bu insanlar
da, ağırlıklı olarak da kadınlarda ani bir körleşme başlamıştı.
Bu olguya akıl sır erdirilemiyordu. Yüz elli kadın en ince ana
lizlere tabi tutulmuş ama klinik olarak tümü sağlıklı çıkmıştı.
Gözleri, beyne normal ışık ve hareket uyarıları gönderiyordu.

Ama kadınlar "görmüyorlardı"! Belki de fazlasıyla görmü[?]ll' l'd ı.

Kamboçya'dayken ailelerinden pek çok kişinin işkence görmesine tanıklık etmişler ve şimdi Amerika' da bambaşka bir ortamda yaşıyorlardı. Gözleri yerindeydi, ama görmek istemiyorlardı.

Sonra Hindistan'da vahşi orman hayvanları ve insan yiyen

kaplanlara karşı düzenlediği av turları ile efsane halini almış İn

giliz avcı Jim Corbett'in anlattığı bir öykü beni derinden etkiledi.

Bir gece, Himalayalar'ın en yüksek dağlarından olan Trishul'un

eteklerinde kamp kurmuşken, çevresindeki erkekler dans etmeye, ateşin etrafında eğlenmeye başlamışlar. Aralarında ona avlarında yardım eden yaşlı uşağı da varmış. Ansızın adam kendini kötü hissetmiş, yere düşmüş ve bilincini yitirmiş.

Öteki hizmetliler ve taşıyıcılar "O, şarkı söylemek için ağzını açınca Trishul'un ruhu içine girdi," demişler. Corbett, adamı köyüne yollamış, iki hastanede muayene ettirmiş; sonra İ ngiliz

askeri doktora göstermiş, ama elden gelen bir şey yokmuş.

İnsanlar, "Ruhun bedeninden çıkması için ölmesi gerekiyor,"

diyorlarmış. Adam da öyle yapmış. Kendini ölüme bırakmış. Bütün doktorların görüşüne göre sağlıklıymış. Peki ama onun hastalığı neydi?

Bedensel olarak her şey tam olarak işliyordu, ama Mahadevan'ın sözünü ettiği bütünlük bakımından bir denge bozulmuş, kozmik ilişki kopmuştu. O adam -muhtemelen Trishul'un ruhuyla ilgili olmayan- bir nedenden ötürü evrensel bilinçle bağlantısını yitirmişti. Swami'ye göre, bütün evreni son derece zekice bir arada tutan ve insanda yaşama gücü, hayatta kalma içgüdüsü

olarak ortaya çıkan şey, işte bu evrensel bilinçti.

Bilimsel bakış açısıyla, bu ayurvedik düşünce tarzı; sağlık ve

hastalığı denge ve dengesizlik, bozulmuş ve dengelenmiş uyum

olarak görmek, son derece anlamsızdır. Oysa ben, burada bir

gerçeklik payı olduğunu düşünüyordum. Hastalık, asla nesnel

bir olay değildir; her şeyden önce kişisel bir deneyimdir ve böyle

olduğu için de her birimiz için farklıdır. Her hastalık hayatıııı'l.111
bir meyvesidir ve bizim hastalığımızdır; bilimin yaptığı gibi. lııı
nun farkına varmamak ve böyle düşünmemek bence saçnı aı l ı ı
Bilim, ilacı almakla bütün hastalıkların nesnel olarak ortad.ııı
kalktığına inanır.
Rişiler, "Sağlığı korumak için doğru bir hayat sürmek gen•l< l ı ,'
derken, haklıydılar. Oysa bizler hayatımızı değiştirmeye her .ııı
hazırız ve sıklıkla doğru olmayan hedeflere yöneliriz. Değişnıl'li.
yapılabilecek en zor şeylerden biri. Değişim bizi korkutur w lılı,
kimse yaşama tarzını gerçekten düzeltmek istemez. Bu nedı•ıılı·
nesnel terapiye daha çok yatkınızdır; bu nedenle astımı aero<?ı ıl
ile, alerjiyi antihistaminiklerle, baş ağrısını aspirinle iyileştim il'
ye çalışırız. Bu, hastalığa yol açan nedenleri araştırmak ve ılıı
şünmekten çok daha kolay bir <?oldur. Bize uygun olmayan lııı
evde oturmak, ahmak insanlarla arkadaşlık etmek, yanlış şeylı·ı
yemek, anlamı olmayan bir iş yapmak, bu hastalıkların nedı·ııı
olarak belirlense bile, bunları değiştirmeye hazır mıyız?
Değişim nasıl yapılır? İşte bizim "rahatsızlığımıza" ortanı lı.ı
zırlayan da bu yetersizliğimizdir.
Sabah kliniğe gittiğimde Mahadevan beni mutfağa götürdü w
aile üyelerinin kazanın başında, ateşi bedenime sokmak i<?·ııı
hazırladıkları otları gösterdi. Kottakal'daki deneyimin yinelt·ıı
memesi için, bu otların neyle yoğrulduklarını bilmek istemedlııı

Bu ilaçları yutmaya, bunca emekle hazırlanan şeyin beni iyi edip etmeyeceğini görmeye karar vermiştim. Zaten burnuma gelı•ıı koku kuşku uyandırmıyordu. Biberli, güçlü, hoş bir kokuydu.

Mahadevan'a sinüzitim yüzünden uyuyamadığımı söyleyinn· eczaneden aromatik otlar getirtti; bunlar sigara gibi sarılmışlill' dı; yakıp kokusunu burnuma çekecektim.

Günün geri kalan kısmını burnumla ilgilenerek geçirdiıı

Branda yatağıma uzandım, dumanları çektim, pencereden odama giren koku ve seslerin keyfini çıkarttım: Çocuk sesleri, kuş cıvıltıları, uzaktaki bir köpeğin havlaması, tencere tıngırtıları, köyün evlerinden gelen ilahi ezgileri.

Artık bu köyü yakından tanıdığım izlenimine kapılmıştım.

Yalın, düzenli, çok yoksulu ya da çok zengini olmayan, eski, de nenmiş geleneklerle yürüyen, herkesin düşünce ve dileklerini sunduğu tanrılarıyla uyum içinde yaşadığı bir yerdi. Tanıştığım kişilerden biri olan emekli öğretmen, taş yolun girişinde, Ganeş'e adadığı bir aşevi açmıştı. Her sabah, saat tam altı buçukta bahçe kapısını açıyor, tasları çalkalıyor, çiçekleri değiştiriyordu. Akşam kapısını kapatırken, bir yağ kandili yakıyordu. Söylediğine göre bu, onun köy halkına bir ikramıydı.

Tahminime göre, Vedalar işte böyle bir dünyada doğmuştu.

Mahadevan'ın yoksullar için hazırladığı ilaçlar böyle bir ortamın ürünüydü. Burada, bu hayat koşullarında ayurveda bir anlam ta şıyordu; burada önlemden, doğru hayat tarzından, kozmik bağlantıdan söz edilebilirdi. Ama herkesin

kendi hesabına yaşadığı, kimsenin kimseyi tanımadığı, sağlığa sadece hastalığa bir tepki

gösterilerek ulaşıldığı, iyileşmenin amacının sabah yeniden bir

üretim makinesi olarak yola çıkmak, metroya tıkışmak, çalışmak, akşam tek odalı eve dönüp televizyon izlemek olduğu modern kentlerde, ayurveda ne anlam taşıyabilirdi ki? O koşullarda insanlar tamircilere gereksinim duyardı, zorunlu olarak kimyasallara, sakinleştiricilere, fosforlu sıvılara ve diğerlerine teslim olurlardı.

Peki o halde Mahadevan ve onun bilimi benim için yararsız

mıydı? Hiç de değil! Mahadevan, insanın sağlıklıyken karşılaşabileceği en ideal doktordu. İnsanın hayatının başındayken tanıması gereken, bize yemeyi ve aç kalmayı; yürümeyi ve durmayı; ayakta kalmayı ve oturmayı (Bunu bilmek o kadar önemliydi

ki!); akciğerlerimizi yarı yarıya değil tam doldurarak solumayı,

seksi jimnastik değil, yoga eylemi olarak görmeyi (Çünkü bııv,ıı ı ı

pek çoğumuz yoganın kelime anlamının birleşmek, bir olmal< 1 11

duğunu biliyoruz.) öğretecek bir doktordu o. Sözün özü, o, lılıı·

doğru bir hayat yaşamayı öğretecek doktordu.

Kendime bakıyordum. Eninde sonunda ben de bu kül ı ı ı ı ı•

duyduğum bütün sevgiyle ve benimle konuşan herkese kahaı ı

tığım kulağımla, onun tıbbını ele geçirmek için Doğu'ya kall<.ııı

son gemiye atlamış Batılı bir korsandım. Bunu ele geçirelıl l ı ı .

hatta kullanabilirdim ama başka bir dünyanın insanı olan lwıı,

kutsal nehirde yıkanmayı, hacca gitme zahmetini, en basitinıle•ıı.

mantralar söylemeyi de tedavisine katacak olan bu dünyanı n lıı

sanıyla aynı etkiyi, aynı sonucu elde edebilir miydim?

Başka türlü söylersek; ha/istik bir yaşam sürmeden, kendiıııı

zi ha/istik bir tıbba emanet edebilir miydik? New York gökdelı•ıı

!erinden birinin otuz yedinci katında ya da şık bir Milano apaıı
man dairesinde yaşayıp sonra da meditasyon yaparak, bitki ?·.ıyı
içerek, yoga uygulayarak ha/istik bir yaşam sürdüğümüzü idılı.ı
edebilir miydik?
Ayurvedanın bu çehresi, Leopold'un sözünü ettiği "kültiı ı
!erin yerinde kalması gerekliliği" kavramına uygun düşüyorılıı,
hatta burada bir de "kültürlerin zamanında kalması"ndan soı
edilebilirdi.
Derisanamscope'de geçirdiğim son akşamlarımdan birinde•,
günbatımı gezintilerimin hedefi haline gelen tapınaktan döıı
düğümde, beni bekleyen bir sürprizle karşılaştım. Yanımdal<I
odaya iki yeni konuk gelmişti: aşramdan şişa arkadaşlarım, ya?
lı çocuk doktoru ve karısı. İkisini de pek sevmiştim ve burad.ı
yeniden karşılaşmak benim için gerçek bir mutluluk oldu. Ufal<
tefek, güçlü -onun Swami'ye veda konuşması gerçek bir zeka ve•
iman mücevheriydi- yapısıyla doktor bey ve daha uzun boylu,

daha dik duruşlu ve kocasına destek olmaya hazır hanımı!
Bisikletli adamın akşam yemeğimizi getirmesini beklerkeıı,
odalarımızın önündeki bahçede oturduk. Aşramdaki bazı anılarımızı tazeledik, sonra hanım bana ailesini anlatmaya başladı; bunu yaparken, İtalyanlara özgü o içtenliği sergiliyordu. Ne var
ki benzetmem bununla sınırlı kaldı, çünkü sonra duyduklarımı
ne İtalya' da, ne de gezegenin başka bir yerinde duyabilirdim.
Hanım bana kaç çocuğu ve kaç torunu olduğunu, onların ne iş
yaptıklarını anlatıyordu ki kocası sözünü kesti ve Vedanta kursuna katılmak üzere evden çıkarlarken

bütün aileyi topladıklarını söyledi. Oğulları, gelinleri, torunları bir araya gelince büyükbaba

onlara, karı-koca et yemeden ve kendisinin bir kez denemesi dı

şında alkol içmeden geçirdikleri bir ömrün sonunda, artık cinsellikten uzak durma kararı aldıklarını açıklamış. Adam altmış

iki, kadın altmış yaşındayken cinsellikten uzak durma yemini ettiklerini ve ruhsallık yolunda yürümeye ant içtiklerini söylemişler. Oğulları, gelinleri ve torunları onları bu kararlarından ötürü kutlamışlar ve büyük bir parti vermişler.

Doktor, "Bunun gibi bir kararın verdiği güç duygusu, hazzın

kendisiyle eşdeğerdir," diyerek konuşmasını sona erdirdi. Sonra kendisi küçükken babasının ona, bir erkeğin kararlı olması halinde, bir aslanı durdurup sütünü sağabileceğini söylediğini

anımsadı.

"Zihnimiz son derece güçlüdür ve onunla her şeyin üstesinden gelebiliriz," diye ekledi karısı. O hemşireydi ve uzun yıllar boyunca bir hemşire okulunu yönetmiş, şimdi de kocasıyla aynı

hedefe kilitlenmişti: Bu hayatta mokşa'ya kavuşmak.

Mahadevan'ın kliniğine geliş nedenleri, beş arınma uygulaması, yani pançakarma yaptırmaktı; klasik yoga ilkesine uygun olarak yağlar ve masajlarla bedeni güçlendirmek, özgürleşmeye

daha rahat hazırlanmak istiyorlardı.

Yaşlı doktor Gita'dan dizeler okuyarak "Ayaklarını içeriye çe-

ken kaplumbağa gibi duyularını nesnelerden çeken kişi, kend ı ı ı ı

sabit ve dengede kılar," dedi.

Bunlara bayılıyordum; içimden, onların bu kararlılığına lı.ıy

ranlık duyuyordum. Yaptıklarında bir ahlak kaygısı yoktu; sadı·

ce inanç vardı. Bir hedefe ulaşmak isteyen insanın bütün eıwrıı

sini o yöne yöneltmesini onlarda görebiliyordum. Her ikisinin dı·

amacı, bu bedenden kurtulmaktı ve o nedenle bu bedenin duyıı

larına kulak asmaya hiç gereksinimleri yoktu.

Hint geleneklerinde, perhiz her zaman bilgiye ulaşmak i[illegible] l ı ı gerekli koşullardan biri olarak görülmüştü. B i r Gurukulanı'd.ı yaşamaya giden ergin, brahmaçarya yemini ediyordu çünkü ı ı anda onun hedefi, duyuların algıladığı dış dünyayı değil, Öz'ıı. iç dünyayı tanımaktı. Gurusu ile geçirdiği dönem sona erinrı·, brahmaçarya işlevi de sona eriyordu ve ondan sonra gencin lwı türlü zevki tatmasına izin veriliyordu.

Cinsellik, Hindistan' da (en azından Müslüman işgaline dı·I< l asla kınanmamış ve bir şeytan işi olarak görülmemişti. Yüzyıl larca önce Kajurao tapınağının duvarına Kamasutra sahnell'l'I kazılmıştı. Bugün hala köy pazarlarında bambu kağıtlara basıl mış kamasutra resimleri satılır ve anneler oğullarına evlendi!< lerinde karılarını nasıl memnun edeceklerini bu resimlerle aıı latırlar.

Dostlarımla Swami'nin cinsel organlar konusunda Batılılcırl.ı Hintlileri karşılaştırarak nasıl eğlendiğini anımsadık. O bile lııı konudan hiç utanmadan söz ediyordu ve kadim insanların /iıı gam ve yoni'yi dinlerinin merkezine koymakla ne büyük bilgi' lik yaptıklarını anlatıyordu. Hayatımızı borçlu olduğumuz bu iki organın ne kadar mükemmel ve ne kadar kutsal olduklarını oıı lar anlamışlardı. "Bizler çiçeklerle süslerken, Batılılar," diyordu Swami, "onları bir incir yaprağı ile örterler".

Doktor ve karısı ile bu konuyu ne kadar doğallıkla konuştu ğumu fark edince kendi kendime şaştım. Hayatta genellikle çok

dikkat ve çok zaman gerektiren şeylere karşı mesafeli duıw;l.ı

rında gerçek bir bilgelik vardı. Şimdi bu cinsellik perhizi konusunu da, aradıkları yeni dengenin bir parçası olarak görüyorlard ı .

Temeldeki düşünce, evrende her şeyin uyumlu olduğu ve doğru

olanı yapabilmek için doğayı izlemek gerektiğiydi. Meyveler ve

sebzeler olgunlaştıkları mevsimlerde yenmeliydiler, çünkü toprak soğuk havalarda sıcak, sıcak havalarda da serin şeyler üretirdi. Artık o ikisinin mevsimi, duyuların mevsimi değildi. Onları çok iyi anlıyordum.

Ya Batı'da canımızın çektiğini, canımız çektiği zaman yiyebilen bizler? İlkbaharda lahana, kışın kiraz yememiz? Viagra sayesinde seksen yaşında seks yapmamız? Bunların sonuçları nedir?

Uzun vadede bilinmiyor. Kısa vadede, en azından Viagra'nın kalp

krizine yol açtığını gördük.

Yaşlı çocuk doktorunun en azından böyle bir riski yoktu. Bütün hayatı paylaştığı sevgili karısıyla ruhsallığın son serüvenini de paylaşmak adına, ertesi günü arınma masajlarına başlayacaktı.

Bir haftalık dingin ve düzenli yaşantıdan sonra "okun fırlatıldığı

yer" den ayrılmak, gerçekten zor bir kopuş oldu.

Bir grup hasta ile kuzeye giden otobüse bindiğimde, kliniğin

merdivenine dizilmiş Mahadevan'ın, babasının, kuzeninin, aile

üyelerinin bazılarının, çocuk doktoru ile eşinin bana el salladıklarını gördüm. Hepsinin arkasında güçlü ve sinsi dişi iblis duruyordu; hareketsiz yatmış, göğü seyrediyordu! Hayatında rişileri ve Rama'yı rahatsız etmişti; şimdi öldüğünden beri günahlarının

kefaretini ödemek istercesine geleneğin bu sabun köpüğünü ve

hayatın kadim öğretmenleri rişilerin müridleri olan müminleri

-buna inanıyordum- koruyordu.

Birkaç kilometre gitmem, Derisanamscope'nin ne kadar şanslı bir yer olduğunu anlamama yaradı. Az sonra içinden geçtiğimiz 559

köylerde, palmiyelerin tepesinde neon ışıklı haçlar vardı; bııııl.ıı.

Swami'nin sözünü ettiği saldırgan Protestan tarikatlere ait yc•ıı

kiliseleri işaret ediyordu. Böylesi gösterişli yapılarıyla, anlaıt> 1 1

ca büyük ve yersiz kaçıyorlardı. Üstelik pazar olmadığı için l<oıpı

lan kapalıydı.

Acaba Mahadevan'ın babası, Rama'nın eski tapınağını 011.11

mak ve köyünde bir süre daha yaşatmak için para bulabilc·rı•lı

miydi?

. .

560

Filipinler

Sihirle kurtulanlar

Belden yukarısı çıplak çocuk, toprağın üstünde hareketsiz yatıyor. Adam eline bıçağı alıyor ve çocuğun boğazını, bir kulağından ötekine kadar kesiyor. Ya da öyle görünüyor. Kan, göğsüne fışkırıyor.

Kalabalığa dönen adam, "Bu benim oğlum!" diye haykırıyor.

"Ama onu kurban etmeliyim. Tanrıça Kali böyle istedi. Başka

seçeneğim yok." Minik başı kopartmak için yarı yarıya kesilmiş

boyna son bir bıçak darbesi atmaya hazırlanıyor.

Kalabalıktan çığlıklar yükseliyor.

"Dur! .. Bekle! .. Yapma! .. "

Çocuk hala hayatta ve gözlerini kırpıştırıyor. Adam kararsız

gibi görünüyor.

"Onu gerçekten kurtarmak mı istiyorsunuz?" diye soruyor.

"Evet! .. Evet!.." diye bağırıyor kalabalık.

"Bir yolu var ... " diyor adam. "Kali onunkinin yerine bir keçi

başını kabul eder ama ben yoksulum ve keçi çok pahalı. Onu

kurtarmama yardım edin. Bana bir şeyler verin. Hepiniz, ama az

ama çok, verin ... "

Kalabalıktan baba-oğulun çevresine bozuk para yağmaya

başlıyor.

"Teşekkür ederim. Sağolun .. :' diye mırıldanan adam, minik bedenin üzerine bir örtü örtüyor. Sonra ellerini göğe kaldırıyor, Tanrıça Kali'ye oğlunu sağlığına, canına kavuşturması için yakarıyor.

Kalabalık sessizleşiyor. Örtünün altında hareket başlıyor. Ada 111 l ıı ı

çekişte örtüyü kaldırıyor ve oğlu tek parça halinde, başı omuzl.ıı ı

nın üstünde ayağa firlıyor ve yere atılan paraları topluyor. llalı.ı·.ı

gülümserken bir bez parçasıyla bıçaktaki kan lekesini temizllyı 11

Aynı gösteri Hindistan'ın pek çok meydanında yinelcıılyııı

insanlar işin nasıl biteceğini bildikleri halde her seferinde yı·ı•

yeni bir merakla seyretmek için toplanıyor; korkuyor, eğlcn ıy1 11

şaşırıyor ve para veriyorlar. Yüzyıllardan beri böyle olmuş -s;ıı lı·

ce Hindistan' da değil- ve seyircinin, yani bizim tepkimiz hep ;ıyııı

kalmıştır çünkü insan ruhunun zamanla ve mekanla değişnll'yı•ıı

bir özelliği vardır: Öteye bakmak, bildiğimizden değişik bir dıııı

ya görmek.

Büyücü !erden içgüdüsel olarak hoşlanmamız, sihirbazları 11 l ıı ı 1

büyüleyen yanları, bizi her seferinde şaşırtabilme yetenekleri ııı•

deniyledir. Güçlerine karşı koymak olanaksızdır. Boş bir şapkaıl.ııı

tavşan ya da güvercin çıkartmanın, bir kadını ikiye kesip sonra tı•lı

parça yapmanın olanaksız olduğunu biliriz, yine de aynı sahıı·vı
defalarca seyretmeye ve defalarca kandırılmaya hep hazırızdır.
Elbette her şeyin ardında bir numara gizlidir ama yanılsarıı.ı
nın keyfini kaçırmamak için bunu öğrenmek istemeyiz. Büyiini
nün gerçekliği değiştirmediğini biliriz; değişen, onu algılayı lıı
çimimizdir. Ama bu bile, ağzımızı açık bırakır ve genellikle it ir.ıl
edemediğimiz bir umutla dünyanın olduğu gibi değil de, sihirlı.ı
zın bize gösterdiği gibi mucizevi olmasını arzu ederiz.
Filipinli şifacılar ve Hintli şaklaban gibi, insanların bedeıılı·
rinden kesik izi bırakmadan tümörler çıkarttıkları "psişik aıiii•
liyatlar" ve benzeri hokkabazlıklar hakkında bilinebilecek ıii·
varsa, hepsini biliyordum.
On beş yıl kadar önce bir gazeteci olarak bu konuyu ele al
mış; iki hafta boyunca o dönemin en ünlü şifacılarının peşiiiılı•
dolaşmış, onların cerrahi işlemlerini izlemiş, mucizevi biçiniılı·
iyileşmiş ya da iyileşememiş hastalarla konuşmuştum ve beıı

den öncekilerin vardıklarıyla aynı sonuca varmıştım aşağı yıı
karı. Şifacılar sihirbazdı; "mucizeleri" çok başarılı numaralardı
ama ne kadar yakından bakarsanız bakın, çıplak gözle asla fark
edilemeyen numaralardı bunlar.
Ben de fark edemedim. Yuvalarından çıkartılıp "iyileştirilen" ve
yeniden yerine konan (sonradan keşfettiğime göre bu Hint fakirlerinin uzmanlaştığı bir konuydu) gözler görmüştüm; insanların karınlarından ve boğazlarından çıkan et parçaları, kan pıhtıları
görmüştüm ama dürüstçe söylemeliyim ki şifacıların bu yanılsamayı nasıl başardıklarını asla

anlayamamıştım. Kanımı donduracak kadar gerçekmiş gibi görünen yanılsamalardı bunlar.

Bu iki hafta boyunca şunu yaşamıştım: O zaman on altı yaşında

olan oğlum Folca, paranormal olaylara duyduğu ilgi nedeniyle benimle Filipinler'e gelmişti. Bir gün Manila'da peşinde dolaştığımız şifacılardan biri, bir sürü ameliyat yaptıktan sonra, "Başka yardıma

ihtiyacı olan var mı?" diye sorunca günlerden beri bunu deneyimlemek için can atan Folca ortaya atıldı. Sorunu, yaşıtı pek çok gençle aynıydı. Yüzünde sivilceler çıkmaya başladığını düşünüyordu.

Şifacı, gömleğini çıkarttırdı, yatağa yatırdı, sağ eline minik

bir haç verdi ve gözlerini yummasını söyledi. Sonra bir eliyle

Folco'nun boğazını örttü, öteki eliyle örtünün altında bir şeyler

yapmaya başladı. Ben hemen yakınındaydım; fotoğraf makinemi

kaldırdım, onlara bir metreden daha yakından, makineyi otomatiğe alarak birbiri peşi sıra fotoğraflar çekmeye başladım ... Derken Folco'nun çenesinin altından kırmızı bir sıvı fışkırdı, göğsüne damlamaya başladı. Müthiş şekilde telaşlandım. Buna nasıl izin

verebilmiştim? Onun gençlik, daha da beteri benim gazetecilik

merakımı tatmin için nasıl olmuş da oğlumu tehlikeye atmıştım?

Paniğim fazla uzun sürmedi. Bir dakika geçmeden her şey sona

erdi. Folca, neşe içinde ve gülerek ayağa kalktı; ben de gazeteci

kimliğime dönerek, şifacının, oğlumun kanını temizlediği mendillerden birini kapıverdim. Sonradan inceletmeyi planladığım 565

mendili cebime atamadan, şifacının yardımcılarından biri l'l l ı ı ı ı

sertçe durdurup mendili elimden düşürene dek büktü kolumu vı•

ben ... kandırmacanın kanıtını bırakmak zorunda kaldım .. :

Bu olayın üzerinden çok ?·ıllar geçmişti. Filipinli şifacılara ıl.ılı

iyi ya da kötü şöhret sürüp gidiyordu. Ama ben kesinlikle dt•ı1,ı· ..

miştim. Zihnin işleyişi hakkında daha çok bilgi edinmiştim. lll ı

insanı "iyileştirmek" konusunda destek veren şeyler hakkırııl.ı

daha az kuşkucuydum; artık ben de tıbbın bütün olanaklarınıl.ıı ı

yararlandıktan sonra, geri kalanlarla ilgilenen bir hastaydım.

Böylece, dönemin en şöhretli "psişik cerrahı" rahip !\in

Orbito'nun, Manila'nın kuzeyindeki Asya Piramidi'nin açılıı ıı ı

yapacağını ve burayı Sağlığın Dünya Merkezi olarak işleteceğl ıı l

duyunca kervana katılmaya karar verdim.

Filipinlilere karşı her zaman zaafım olmuştur; onların al.ıy

cı kadercilikleri ni, sefillikleriyle dalga geçişlerini, sıcakkanlı vı·

açık yürekli oluşlarını hep sevmişimdir. Asyalılar kadar Asy.ı lı

olmayan, Doğu'nun en Latin insanlarıydı onlar. İnsani anlaıı ı l.ı

çok rafine olduklarını düşünmüşümdür.

jeepney, eski Amerikan askeri jipinin arkası uzatılmış bir t ı ı

rüdür ve Filipinler' d e dolmuş olarak kullanılır. Bütün konforı ı ı

dan soyutlanmış, akla gelebilecek e n rahatsız oturma yerleı"iıı ı•

sahip araç, dört bir yanında uçuşan bayraklarıyla sevinç, klalı

sonlarıyla gürültü, kenarlarına boyanmış manzaralarla, art h ı

suratlarıyla ve yazılarıyla süs kaynağıdır. Havaalanından çıkını . ı

gördüğüm ilk jeepneyin üzerinde kocaman harflerle şöyle yazı

yordu: "Hazır Ol. İsa Gelmek Üzere."

Asya Piramidi için yapılan şenliğin merkezi, Rochas Bulvarı üzı•

rindeki büyük bir oteldi. Yeşil şeritlerle yabancı delegasyonlar.ı

' Folca sonradan sivilce çıkartmadı ama bence zaten o zaman da yoktu sivil

cesi.

hoş geldiniz deniyordu. Girişte kayıt için bir banko vardı; soııra

herkes gidip üzerinde kongrenin tarihleri ve yerinin yazılı oldu

ğu, içinde okunacak materyal, program, not kağıtları ve bir hatıra kalemi olan çantayı alıyordu.

Alex Orbito'nun artık çok uluslu bir şirkete dönüştüğü orta

daydı; adı Orbitours olan seyahat acentası, "geziler, şifa ve alışveriş hizmetleri" isteyen herkesin emrindeydi; bir halkla ilişkiler

irketi ve onun, Orbito'nun her yıl dünyanın değişik ülkelerinde

dolaştığı yerlerde hizmet veren şubeleri vardı. Bunlar çantanın

içinden çıkan broşürde yazılıydı.

Adamın çevresi her türden insanla sarılmıştı. İlk sırada ününün ganimetini paylaşan ailesi vardı; sonra başarısında çıkarları olan değişik ülkelerden temsilciler. Gerçek hastalar, hayali hastalar, tutunacak bir şey ya da bir kimse arayan tipler, kanserden kurtulduklarını savunan ya da karşılarında bir "ışık insanı" olduğunu iddia eden; onu, yeryüzünde bir tür tanrı gibi gören pek çok sadık mürit daha arka sıraları dolduruyorlardı.

Adamın kendisi ise göze çarpmayan bir tipti. Çevresindekilerin müthiş saygısı ve yağcılığı olmasa hiç dikkat çekmeyecek biri...

llfak tefek, gezgin-tüccar kılıklı, sıska, yüzünde anlamsız bir ifade

olan, bana ilk bakışta güven telkin etmeyen bir tipti; saçlarına dü

en akları gizlemek için bunları boyayan insanlardan biriydi işte!

Alex Orbito, Filipinler'e özgü Katolik bir tarikat olan Espiritualistas rahibiydi. 1940 yılında on dört kardeşin en küçüğü olarak dünyaya gelmişti. Annesi medyum, kardeşlerinin tümü şifacı ya

da kahindi. Çantadan çıkan kağıtlara bakarak öğrendiğimiz hayat öyküsüne göre, Orbito ve başka şifacıların doğmuş olduğu Pangasinan yöresi; yüz binlerce yıl önce batmış antik Lemurya

Kıtası'nın son derece ileri uygarlığının yansıttığı enerjilerin yo

ğun olarak hissedildiği bir yerdi.

"Alex, o eterik enerjiyi ellerinde, özellikle de parmaklarının

ucunda toplar ve bu, onun; hücre düzeyinde ve hatta madde ve

enerjinin yer değiştirebildiği hücre-altı düzeyinde maddeyl' ı-:ı ı mesine izin verir. Bu, bildiğiniz gibi kuantum fiziği tarafı ııd.111 onaylanmış bir olaydır. Enerji, Alex'e ait değildir ve daha y111 ,, bir varlıktan gelmektedir. Alex, sadece kanal olmaktadır."

Böyle sözler midemi bulandırırdı benim ama kendimi tut t 11111 Orbito'nun halkla ilişkiler sorumlusu olan gazeteci emeklisi y.ı· .. lı adam, beni holde dolaşırken gördü ve bir delege olmadığııııı anlayınca pek becerikli bir biçimde Kierkegaard'dan bir alıııl ıyLı konuya giriş yaptı: "İnsan iki yolla aldanır; biri doğru olmay.11 1 bir şeye inanmakla; öteki gerçek olan bir şeye inanmamakl.ı "

Sonra yine ustaca bir biçimde Alex'i pazarlamaya girişti. Alcx'ııı. Filipinler'i yeni çağın doğusu ve batısı arasında bir köprü olar.ıh gördüğünü; onun bütün dünyayı ruhsal olarak aydınlatan bir 11 ı ristiyan ışık olduğunu ve mucizelerini anlattı.

Bu gevezeliği dinlemeye meraklı değildim ama eninde sonı ı ı ı da her şeyden bir şey öğrenildiğini bildiğim için sabırla dıılı· dim. Beni ilgilendiren, Orbito'nun anatomi bilmemesi, şifalaı ı dıracağı hastaların röntgenlerini ya da başka tıbbi tahlillerl ı ı ı görmek istememesiydi. Hastalıkla ve hastayla yüzleşme biçiıııı başka türlüydü.

Bir süre sonra onunla vedalaşıp kalacak bir oda bulmak i:lıı Pasay City'de bildiğim bir otele gittim.

Ertesi gün, Orbitours'un avcuna aldığı delegeler gezi ve alışverl•ı

yaparlarken ben Manila sokaklarında dolaşmaya çıktım. Gördii

ğüm sefillik görüntüsü kimi zaman öylesine umutsuzluk veril'I

bir hal alıyordu ki, Orbito'ya sempatiye benzer bir duygu beslı•

meye başladığımı hissettim; o, akrabaları ve yağcıları hiç olmazsa

bu sefaletten kurtulmanın bir yolunu bulmuşlardı. Öteki Filipinli

!erse kendilerine göre bir yol aramayı sürdürüyorlardı.

Mabini mahallesinde -insan kaynaklarının gelişim merkezi

diye tanınan- işçi bulma kurumunun önünde, bir gemiye hiıip

Orta Doğu'nun bir ülkesinde iş bulmayı umut edenlerin oluşturduğu kuyruklar vardı. Genç bir kadın, sarhoş bir Batılının başını okşuyor, bir çek kapmaya bakıyordu. Her okuduğum panoda bir

umut vardı: "Hemşire aranıyor. ACİL" Bu "acil" durum belki de

yirmi yıl öncesinde kalmıştı çünkü pano son derece yıpranmış

ve solmuştu. Jinekolog, pediyatr, radyolog arayan tabelalar da

iyice eskimişti. Demek ki en iyisi şifacı olmak ya da bulmaktı!

Yine de kimse umudunu yitirmiyordu. Bir vize ya da iş için

kuyruğa girenler, dişsiz ağzıyla bana gülücükler saçan, karton

evinin önünde salınan kadın, hastalıklarının son aşamasında

Orbito'ya gelen ve sadece onun tarafından kurtarılabileceklerine inanan insanların hepsi umut doluydular.

Peki ama gerçekten mucize diye bir şey var mıdır? Mucize nedir? Elbette mucize vardır ve çok ender olarak gerçekleştiği için ona mucize denir. Anlamadığımız, onun, mucize-olmayan'ın, kuralına göre sıradışı bir durum sayıldığı için mucize olarak tanımlandığıdır. Lourdes'te mucizeler yaşandığı söylenir. Öyle olduğuna eminim. Saçma olan, Lourdes suyunun topalları yürüttüğünü, körlerin gözünü açtığını iddia etmektir. Lourdes suyu, bütün ötekiler gibi bir sudur, hiçbir şey yapmaz, kimseyi iyileştirmez, en fazla

susuzluğu giderebilir. Ne var ki büyük fedakarlıklarla Lourdes'e

giden; binlerce kişinin arasına girmeyi başaran; o yakınmalara,

yakarmalara ve dualara tanıklık eden bir körün görmeye başlaması, sakatın yürüyebilmesi mümkündür. Böylece su da "mucizevi" olma şöhretini edinir. Gerçekten de öyledir çünkü onu içmekle iyileşenler vardır. Herkes iyileşebilseydi, yarım saatte onu yutan

herkesin baş ağrısını geçiren aspirinden bir farkı kalmazdı.

Bu anlamda Orbito'nun da mucizeler gerçekleştirdiğinden

emindim. Peki benim durumumdaki insanlar için de mi? Hayır.

Bunun da farkındaydım; umut etme hakkını başkalarına bırakmam gerektiğinin de!

Öğleden sonramı şenliğin yapıldığı otelde geçirdim. Çoğuılıp,ıı

hastalardan oluşan, yeni katılımcılar gelmişti. En etkileyici ol.ııı

tar çocuklardı; MSKCC'den çok iyi tanıdığım bu sarı yüzlü, lıalu·l

lan korku dolu, kemo yüzünden saçsız çocuklar ... Halkla ilişl<ilı·ı

ci adamdan kaçtım ama Alman ve İtalyan delegelerin bazılarıvl.ı

konuştum.

Bana anlatılan mucizevi şifalar en ince ayrıntılarına del< l ı ı ı

birinin aynıydı. Orbito'ya neredeyse cansız getirilen ama iyll•"ı

tirilen insanlar; beyinden çıkartılan tümörler ve sonradan ?.ı· ı

ran doktorların "Ama bu kara büyü!" diye haykırmaları! B111 1111

öykülerde vurgulanan bir nokta vardı: "Hazır olan, iyileşiyordıı

İnanç sahibi olmak gerekmiyordu ama hasta olumsuz yakla?ııı.ı

malıydı. Biraz kaygılanıyordum çünkü herkesin yinelediği lııı

öyküye göre Orbito, "çevrede ülumsuzluk yayan biri var" dı•d lfll

zaman ameliyat yapmıyordu ve cerrahi işlemin başarılı ol.ı l ıil
mesi için onu dışarı attırıyordu. Daha şimdiden foyamın mı•yd.ı
na çıktığını düşünüyordum.
İtalyanlar arasında Orbito'cuların görüş açısını temsil etıııı·h
te son derece başarılı biri vardı. "Şifacılar" diyordu, "Hindui:1.111'111
(Büyüyü mü kastediyordu?), şaman geleneğinin ve Hıristiyaıı ıııı·ı
hametinin bir karışımıdır. Şifacılar geleceğe işaret ediyorlar ı;I ı ı ıhı ı
insanlık sınıra ulaştı ve yeni bir bilgi aracına gereksinme duyııvı "
İlahi Komedya da Dante'ye rehberlik eden Virgilius da cenııı•l lıı
'
kapılarına gelince durur ve şöyle der: 'Senin artık benden lıalhıı
bir rehbere ihtiyacın var.' İşte o noktada mantık yetmez, gı·n·ldı
olan yürektir. Filipinli şifacılar dünyayı anlamak için yeni bii vıil
gösteriyorlar. Onlar bunu yapabilecek en iyi noktada bulunıiyı ıı
tar çünkü ruhsal enerjiyi yönlendirebilecek teknolojiye sahiplı·ı
Alex ise bu okulun pırlantası. Sai Baba gibi başka şifacılar 0111111
suzluğu uzaklaştırmazlar. Alex ise olumsuzluk ile karşılaştığ1111Lı
durur, zihninde boşluk yaratır, Büyük Melek'in kanalı olur vı• 1 11111
yok eder. Alex birine bilmediği bir konuda öğütler verirken, lııı

kulağıyla da kendine verilen bilgileri dinler. Eğer ses tekdüzeysl',
demek ki söylediği gerçektir ve aktarmaya devam eder; ses tizse
doğru değildir ve düzeltmesi gerekecektir. Bu, ortalıkta söylenmez
ama kimi zaman Alex bir insanın kaçışı olmadığını anlar ve ona

şöyle der: 'Seni kutsuyorum.' Bununla o kişinin ölüme daha hızla

atılmasına yol açar; bu huzurlu bir ölüm olacaktır ... Alex'in eli, hastanın bedenine girerken, suya dalan bir el kadar rahattır çünkü o bedenle titreşim içine girer. Dünyada her şey titreşimdir".

Böyle birkaç saat geçirdikten sonra kendimi kötü hissetmeye başladım. Bu hastalık öykülerini dinleye dinleye delirmeye başladığım hissine kapıldım. Belki de etkilenmek ve mucizeye

yardım eden koşulları oluşturmak böyle bir şeydi ama ben bu

"biz"in içine dahil olamazdım.

Otelden ayrılmadan önce Orbitours'un ofisine uğrayarak piramide nasıl gidebileceğimi sordum. Her şey önceden ayarlanmıştı.

Bir delege değildim ama İtalyan otobüslerinden birinde yerim ha

zırdı. Alex'in müritleriyle altı-yedi saat daha geçirmek ve onların

görüşlerini dinlemek düşüncesi beni ürkütüyordu ama şanslıydım. Akşam yaptığım iki telefon görüşmesiyle canımı kurtardım.

Birincisi eski bir dostum olan yazar Frankie ile yaptığım konuşma

oldu. O da kuzeye gidiyordu ve beni seve seve piramide bırakaca

ğını söyledi. Aradığım ikinci kişi ise Filipinler'in en prestijli Katolik üniversitesi, Manila Üniversitesi'nde şifacılar konusunda büyük bir araştırmacı olan bir profesördü. Zamanı vardı ve benimle konuşmaya hazırdı. Ertesi gün onu ziyaret edebileceğimi söyledi.

Seksen yaşındaki Peder Jaime Bulatao, bir Cizvit rahibiydi ve

Filipinler'in ilk psikoloji fakültesinin kurucusuydu; kırk yıldır

kendisi de bir psikoterapist olarak çalışıyordu. Beni kitaplarla

dolu çalışma odasında bekliyordu. Geçirdiği bir felç yüzünden

bedenini zorlukla hareket ettirebiliyordu; alüminyum bir baston

kullanıyordu, ama zihni son derece berraktı. "İnananların" ilı·ı ıvı

göremeyen ve sadakat dolu söylevlerinden sonra onun önya rgı·. ı ı

ve zekice konuşması, bilgece ve ilginç sözleri bana pek iyi gı·lı l ı
Peder Bulatao, Filipinler ruhunu derinlemesine keşfetıı ıı· .. ı ı
şifacılar konusunda hem gözlemci, hem olayın kahramanı olaı .ıl·
katılım göstermiş bir kişi olarak benim bütün sorularıma vı• l<ıı·l
kularıma verecek bir yanıtı vardı.
Nazik bir biçimde, kendisine bir gazeteci olarak mı geldiglı ı ıı
ve şifacılardan bazılarının maskelerini düşürmeye mi çalı<?>t ıμ,ı
mı öğrenmek istedi. Şu sıralarda pek çok uluslararası dergi vı·
bir Alman belgesel kanalı bu konuya eğilmişti ama bunl<ır pc•I•
bir işe yaramıyordu. Şifacıların numaralarını ortaya koymaı ı ı ı ı
kanın kan olmadığını, insanların karınlarından çıkan "tümiııfr
rin" tavuk döşleri olduğunu ortaya koymanın sorunun en öıwıııılı
noktası olmadığını söyledi. Ona göre anlaşılması gereken, bu ıııı
maraların bir işe yarayıp yaramadığı ve bunun nedeniydi.
" ... eğer insanları iyileştirmeye yarıyorlarsa, buyursunlar!" ı l ı
yerek sözlerini bitirdi.
O anda, şifacılara karşı belli bir sempati beslediğini hisse t t l ı ı ı
özellikle eskinin büyük şifacılarını sevgiyle anıyordu. Şifanl.ıı
Filipinliydi; kendisi de Filipinliydi ve böylesine karmaşık bir l<ı ı
nuyu kısacık bir sürede anlayacağını sanan yabancılar ho<?>ıııı.ı
gitmiyor olabilirdi. Aslında şifacılar onun meslektaşı sayılabilıı
lerdi. Bir süre sonra kendinin de ruhlardan şeytan kovma koıııı
sundaki maharetini anlatmaya başladı. Hipnoz ağırlıklı yöntı•ııı
!er kullanıyordu ama onun yöntemleri de kuşkucu bir zihnl' lılı

tür büyü gibi görünebilirdi.

.

Ona güven vermek istedim. Ben, büyünün beşiği ol.ıı ı

Hindistan'dan geliyordum; Vedanta eğitimi almıştım, bütün ı·v

reni bir maya yani yanılsama; Tanrı'yı gökteki büyücü, pazanl.ı

ki sihirbazı yerdeki Tanrı olarak gören uygarlığın ideolojik 1·1 1

timinden geçmiştim. Özellikle de ilk dönemlerde büyü ve diıılıı

572

lıirbirlerine ne denli yakın durduklarını anladığımı söyled iıı ı;

lıüyücüler ve rahipler; büyülü gösteri ve dinsel ayin kavram la rının yakınlığını bildiğimi vurguladım. Ona Buda'nın önceki ya

}amlarının öyküleri olan jataka'larda, büyü konusunda pek çok

ıı ıesel olduğunu; İ.S. 2. yüzyılın Çin yıllıklarında yer alan bir öyküde, zamanın imparatorunu sarayında şaşkınlığa uğratan bir lıüyücünün, elleriyle karnında bir delik açtığını ve bağırsaklarını

dışarı çıkarttığını bildiğimi anlattım. Aynen onun -meslektaşla-

1'1- gibi yapm ıştı bu büyücü de.

Peder Bulatao eğlenmeye başlamıştı ve kalın merceklerin arl<asındaki gözleri gülüyordu. Sonra konuşmamıza kuramsal bir t ı•mel vermek istercesine gerçeklik kavramının son derece gören•li olduğunu ve her kültürün "Gerçek nedir?" sorusuna kendine ı ızel bir yanıtı olduğunu ekledi: "Bir ina nç, halkın kültürüne kök

. ıldığı zaman, gerçeklik haline gelir," dedi. Ona katılıyordum.

• .

Sözgelişi, Filipinliler için ruhlar dünyası, madde dünyası ka

ı lar gerçektir ve normal bir açıklaması olmayan her olgu kolayl ı kla "ruhlara" atfedilir. Doktorlar bir hastayı iyileştiremedi mi?

i l ununla ilgili ruhu saptamak ve sakinleştirmek gerekir. Ruhlardan korunmak için anting-anting yani muskalar takılır. Sonra, ıı ıhlar üzerinde özel güçleri olan kişiler vardır; köyün papazı ya

ıl.ı klasik herbolaryo yani köyün otçu-büyücü-şifacı kişisi gibi. Peder, "Ruhlar, Filipinlilerin hayatında, siz Avrupalıların hayal ı·ılemeyeceğiniz bir gerçekliktir," dedi. "Roma'daki Pantheon'u ılıışünün. Bu, Romalıların tanrılarına adanmış bir tapınaktır ama lıir papanın kutsamasıyla kiliseye dönüştürülmüştür. Eski tanrılar ortalıktan çekilmişler, bir daha görünmemişlerdir. Filipinler'de l ıiiyle bir şey olanaksızdır. Burada ağaçların, ırmakların, dağların ı ıih ları yüzyıllardan beri egemenliklerini sürdürmektedirler ve ıiısanların da bedenlerine girip çıkmaya devam ederler."

Genel olarak şifacılar ve yakınlarda yaşanan psişik ameliyatlar ı.,.ıe bu genel koşullar merceği altında incelenmeliydiler. Peder

Bulatao'nun kitaplıktan çıkarttığı bir kitapta 1603 yılında, ıiıı"· lektaşı Cizvit rahip Pedro Chirino tarafından yazılmış bir ıiıc•l lıı vardı. Bu topraklara ayak basar basmaz zamanın Filipinlilt•ı'l ıılıı şimdi üniversite olan yerde, ruhları yatıştırmak ve insanlcı rı ·111 ı !andırmak için büyük törenler düzenlediklerini yazmıştı.

İspanyollar bu uygulamaları ortadan kaldırmak için ·ol< ıqı raşirnşlardı ama asla tam olarak başaramamışlardı. 19. yiizyılıı• sonunda Fransız bir misyonerden etkilenen EspiritualisLı . ı .ı rikatı ile bu uygulamalar yeniden yaygın ve popüler olııııı·lı ıı

Bu yeniden doğuşun babası, Pangasinan yöresinden çıkan Tc·ı ı ,

adında biriydi. Kan geleneğini yeniden canlandıran o ol ıı ıı ı· l ı ı,
ve onun öğrencileri öteki ünlü şifacıları yetiştirmişlerdi. Bı ı ı ı l.ı ı
dan biri Peder Bulatao'nun yakın bir dostuydu ve onun ö ı ı ı ı ı ı ı l•
hiçbir zaman numara yapmamıştı. İnsan kanına benzemesi lı, lı ı
hayvanların kan dolu damarlarını ya da kana benzeyen sıvıl ı ı
kullanıyorlardı.
"Önemli olan," dedi Peder Bulatao, "insanların bir şey lwldı
mesi ve o bir şeyin gerçekleşmesidir. İyileşmeyi bekliyorlar vı· ı ı ı
leşiyorlar. Kan ve cerrahın ellerini bedenine sokması yanılsaı ı ı.ı·ı ı
bu beklentinin bir parçasını oluşturuyor. Kandırmaca, gereldicllı
O da hastalarını tedavi ederken, kendi tarzında bir "opc·ı ,,.
yon" sergilemek durumunda kalabiliyordu. Bana anlattığı l ı ı ı
olayda yemek yiyemeyen bir hamile kadın vardı. Ansızın ancı ı ı·I·
si olmuştu. İçinde ona "Anne olmaya layık değilsin," diyen y.ı ı
gıçların sesini duyuyordu. Doktor onu hipnotize etmiş, kı ı laA ı ı ı ı
kağıt bir torba koymuş ve şöyle konuşmaya başlamış: "Bir y.11 1 1•
dışarı ... Öteki yargıç dışarı ... " Her seferinde de kadının kul.ıA ı ı ı ı
çekiyormuş. Bunu altı kez yapmış ve durmuş. Kadın hipnm.cl.ı ı ı
uyandığında kendini daha iyi hissettiğini söylemiş. Ama dcıll l ı ı ı
bununla yetinmemiş. İşlem tamam değilmiş daha. Ertesi gii rı, ı·ı
dinci yargıcı çıkarmak için tekrar gelmesi gerekiyormuş.
"Çünkü böyledir," dedi Peder Bulatao, "bizim kültürü ı ı ı 1 1 ı ılı

i nsanın yedi şeytan tarafından esir alındığı bilgisi vardı ı: O, bilinçaltında bunu biliyordu".

Kadın ertesi gün gelmiş, son yargıcın çıkartılmasından sonra

yeniden yemek yemeye başlamış ve gebeliğini normal sürdürmüş.

Peder Bulatao'nun kullandığı yöntemler mizansen gerektirm iyordu. Hastayı hipnoza sokuyor ve onunla konuşuyordu. Bana l<isemi olan, iyileşmesi olanaksız olduğu için hastaneden evine

yollanan bir kızın öyküsünü anlattı.

"Kan değerleri son derece düşüktü. Onu transa soktum ve omur

ıliğine konuşmaya başlayarak pirincin doğuşunu anlattım. Pirinç

l'l<ildiği zaman taneler toprakta yok olurlar, sonra yağmurlar ya

ar, yapraklar yeşerir, büyür ve rüzgar estiğinde başlarını eğerler.

Sonra yaprakların altında pirinç taneleri oluşur, pek çok pirinç ta

ııesi çıkar meydana. Pirinç, bilinçaltına konuşmanın bir yoluydu.

l<ız uyudu, on gün sonra kan değerleri normale dönmüştü."

Kız üç yıl daha yaşamış. Sonra yeniden hastalanmış, bu kez

l'eder'in de elinden bir şey gelmemiş.

Bana şifacılar ve hipnoz uygulayan kendisi için en zor vakaları n çocuklar olduğunu söyledi çünkü onların bilinçaltına seslenmek büyüklerinkinden daha zordu.

Sözlerini "Her şey zihinde başlar ve biter," diye sürdürdü. "Zihin ve beden Descartes'ın inandığı gibi iki ayrı varlık değildir."

Bugün hala o hatanın sonuçlarını yaşamaya devam ediyoruz.

Zihin ve beden bütünleşmişlerdir ve zihin maddeyi kontrol eder.

ı ı u konuda kuşku yoktur. Güzel bir kadını düşünürsün; bedenin

lıemen tepki verir. Taze bir mango kesersin, ağzın sulanır."

Peder Bulatao'ya göre şifacının mahareti büyüyü bu mekanizrıiayı çalıştıracak biçimde kullanmasındaydı. "Öznel zihin," diye

.ıılattı, "kendine ait bir dile sahip değildir; başka türlü söyler

l'k 'kan' ve 'kötülüğün' çıkarılıp atıldığını görmek ister". Peder,

ı.i hinleri maddeye daha çok bağlı olan Batılılarda bu anlayışın

daha da geçerli olduğunu söyledi.

"Orbito gibi şifacıların yaptığı ameliyatlar semboliktir. Bedendı•ıı çıkartılıp atılan, tümörün kendisi değil, tümörün 'maddeleştirilıııl. halidir'. Bu nedenle ameliyatların hemen hepsi birbirine benzer VI' hasta neden yakınırsa yakınsın, bedenin yumuşak bölgelerine uy gulanır." Peder Bulatao, sözlerini, "Şifacılar tümörü ve olumsuz ol. ı nı çıkartıp attıklarını söylerler," diye sürdürdü. "Ama hiçbiri ger ·ı•I(anlamda bir apandis ya da bademcik almış değildir."

Konuşmakta olduğumuz iyileşme sürecinin birinci adımı oıı.ı göre hastayı farklı bir bilinç haline sokmak, yani onu dünyayı normal yoldan algılamak ve tepki vermekten koparmaktı.

"Her birimizin bilinçaltında, geçmiş deneyimler ve mantıksal zihnin ulaşamayacağı güçlerle ilgili bir birikim vardır. Bir soruıı, sözgelişi bir hastalık olduğundii, mantıksal zihnimiz bir çözii ıı ı arar, genellikle bunu bulamaz ve sıkışıp kalır. Burada biter mil Hayır. Eğer mantıksal zihin bir biçimde kenara konursa o zanıaıı bilinçaltının potansiyeli harekete geçer ve soruna kendince bir ·c'l züm bulur." Peder Bulatao burada benim de inandığım bir sonul'.ı vardı: "Bedenimiz kendi kendini tedavi etme sistemine sahipt l ı. Yapılan, bu sistemi harekete geçirmektir. Bir dürtü gereklidir."

Dürtülerin çok değişik olduklarını kabul ediyordu. Ellerl ıı

dokunması, meditasyon, yoga, bir ermişe, insana, şifacıya inan.

dua ve/veya -bu ekleme hoşuma gitmişti- Cizvitlerin kurucu ra

hibi Ermiş İgnazio Loyola'nın öğrettiği, düşünceye dalma alıştıl'

malan gibi.

Cizvitlere karşı her zaman zaafim olmuştur. En önyargısız,

en kültürlü olan Cizvitlerin inancı da ötekilerden daha güçlüdi'ıı

çünkü zeka tarafından sınanırlar.

Konuşmanın bir kısmında, maddeyi denetleyenin zihin ol

duğunu ve bazı dürtülerin bizim "mucize" adını verdiğimiz so

nuçlar yarattığını söyleyince ona meydan okudum: "Peki o haldı•

mucize diye bir şey yok mudur?"

Durdu, kalın camların ardından bakan kocaman gözlerin i gilzlerime dikti. Benim vardığım bu sonucu kabullenemezdi çün kü kilise için mucizelerin ne kadar önemli olduğunu o da biliyordu.

"Dünyanın kendi, başlı. başına bir mucize değil mi? Zihni ve

onun gücünü kim yarattı? İşte gerçek ve büyük mucize budur,"

dedi. Aklıma jagat yani "böylesine zekice bir araya getirilmiş

dünya"dan söz etmeyi pek seven Swami geldi. Birbirinden tamamen farklı iki kültürün insanı, temelde birbirlerinden pek de farklı düşünmüyorlardı.

Kilise, bu şifacılık olgusuna nasıl bakıyordu?

Bana, Filipinler'i aylarca meşgul eden bir öyküyü, Johnny

Mezzanotte'nin öyküsünü anlattı.

Johnny M ezzanotte, mucizelerini radyo yoluyla yaratan bir şifacıydı. Sabahın dördünde yayına giren bir program yapıyordu.

Başlangıçta saat yüzünden pek az dinleyicisi vardı ama pek kısa

süre içinde öyle büyük başarılar kazandı ki Manila'da binlerce

kişi onu dinlemek için erkenden uyanmaya başlamıştı. Johnny

Mezzanotte'nin tekniği pek basitti. D inleyicilerine radyonun yanına bir bardak su koymalarını söylüyordu. Radyo aracılığıyla yaydığı seslerle suyu uyumluyor ve insanları da değişik bir bilinç

haline sokuyordu. Bir süre sonra dinleyicilerine suyu yavaşça,

çok çok yavaşça içmelerini söylüyordu.

Pek çok dinleyici bu biçimde iyileştiklerini söylüyordu. Johnny

Mezzanotte'nin tek sorunu radyoda konuşurken "Ben Tanrı'yım,"

demesiydi. Bu kilisenin hoşuna gitmedi ve ona neredeyse savaş

açmaya kalkıştı. Sonra Filipinler Kilisesi'nin başı, ünlü Kardinal

Sin di Manila, Johnny Mezzanotte'yi kahvaltıya davet etti ve insan

lara yaptığı iyilik için ona teşekkür ederken o cümleyi söylememesini rica etti. Johnny Mezzanotte bunu kabul etti ve programı büyük başarıyla devam etti. Sonra o da zamanla demode oldu.

Peder Bulatao'ya göre şu anda iki tip şifacı popülerdi. Psişik

ameliyat yapanlar daha çok yabancılara hitap ediyorlardı ve turiz-

me katkıları yüzünden hükümetçe kollanıyorlardı; geleneksel şif.ı

cılar ise tiyatrovari ameliyatlara değil, "ruhlara" başvuruyorlardı.

Bunlardan pek çoğu Yeni Mistikler adında bir gruba dahildi

ler. Yoksulların arasında, yoksul bir hayat sürüyorlardı; şifa koı ı

şılığında para almıyorlardı ama basit evlerinin girişindeki kuı ıı

ya bağış atılmasını da engellemiyorlardı. Bu şifacılar genellildc•

transa girerek insanları tedavi ediyorlardı ve bu yöntem Filiplıı

kültüründe her zaman ilahi bir armağan, bizi öteki dünyalLııı

ayıran perdenin ötesine geçmek olarak görülmüştü.

Peder Bulatao bana dört yaşında; alerjik burun iltihabınlLı ı ı

yakınan bir çocuğun vakasını anlattı. Bir doktor olan annesi, lwı türlü a/opatik ilacı denedikten sonra onu bir mistiğe götürmlı tü. O da transa girmiş, eline burada yetişen limon-mandaliıı.ı benzeri bir meyve almış, bütül1' suyunu çocuğun burun delilde· rinden içeriye sıkarken de dua etmiş. İki kez yinelenen bu "ted.ı viden" sonra çocuk iyileşmiş.

Anne bu olayı doktor arkadaşlarına anlatmış ve içlerindc•ıı biri kendi hastalarını aynı biçimde tedavi etmeyi denemiş. Sonııı, korkunç olmuş; hastanın solunum yollarında müthiş bir yangı vı· burun mukozasında asit yüzünden yanmalar ve şişmeler olnı ı ı ·l Doktor bunun üzerine neyi yanlış yaptığını anlamak için şifon ya gitmiş. O da şöyle demiş: "Duayı unuttun." Peder; "Gününıı l ı tıbbı, psikolojik boyutu bütünüyle görmezden gelmektedir. 1111 koşullarda tıp, doktorlara bırakılamayacak kadar ciddi bir işl i ı ." dedi gülerek.

Gelecek kuşakların, bugünün hastalıklar ve hastalarla lw;.ı çıkma yöntemlerini pek ilkel ve barbar bulacaklarını düşün ı ı yordu. Gelecek b i n yılda, şimdiye dek bilimimizin merkezi ol.ııı fiziksel gerçeklikle bu kadar fazla ilgilenilmeyeceğini, öznel gı•ı çeklik ya da bilincin öne çıkacağını savunuyordu.

Saatler ikimizin de fark etmediği bir hızla akıyordu. Oıı.ı şimdiye dek hiç hipnotize edilmediğimi ve bunu onunla deııc•

mekten memnun olacağımı söyleyince, beni sevindirnwk i·i ıı

hazırlanmaya başladı. Ama, hademelerin odaları kapatmakta

olduğunu, toparlanıp çıkmazsak bütün gece üniversitede kilitli

kalacağımızı anladık.

Onu evine götürmek için bekleyen arabasına kadar birlikte

yavaş yavaş yürüdük. Ne yazık ki -hem de bir Cizvit tarafindanhipnotize edilme hevesim kursağımda kalmıştı.

Sabah, saat tam beşte Frankie, genç yeğeninin kullandığı bir otomobille otelimin kapısındaydı. Manita, hala boz bir nem ve hava kirliliği bulutuyla kuşatılmış durumdaydı. Trafik ışıkları sönüktü,

Rochas Bulvarı'nda, yolun ortasındaki çiçek tarhlarında ısınmak

için pis battaniyelerinin altında birbirlerine sarılmış olan dilenciler hata uyuyorlardı. Biz ise büyük palmiyelerin arasından h iç durmadan geçerek deniz kıyısı boyunca ilerledik.

Frankie konuşkan biriydi. Birbirimizi çeyrek yüzyıldır tanıyorduk; ben Manila'ya ilk gelişimde yardım ve öğüt almak için onun kitapçısı Solidaridad'a girdiğimde tanışmıştık. Frankie

Sionil Jose, Filipinler'in İngilizce yazan en ünlü yazarıydı ve Marcos diktatörlüğüne açıktan açığa karşı koyan biriydi. Benden on altı yaş büyük olduğu için beni evlat edinmesine izin vermiştim!

O günden sonra Filipinler' de yaşanan her önemli olayı, her devrimi, her darbeyi birlikte yaşadık ve ben hep onun düşüncelerinden yararlandım. Şimdi, politika ikimizi de hayal kırıklığına uğratmıştı - insanın sorunlarına çözüm başka bir yerden gelmeliydi- ve bir zamanlarki beklentilerimizle hesaplaşıyor; birbirimize "Hatırlıyor musun?" deyip duruyorduk.

Frankie, Film Merkezi'nin, firavunları anımsatan yapısını

işaret etti. Elbette anımsıyordum burayı! 1981 yılında başkan

Ferdinando Marcos ve -yüzlerce ayakkabısı olan karısı- İmelda,

Manila'da büyük bir Uluslararası Sinema Festivali düzenleme-

ye karar vermişlerdi. Bu nedenle, deniz kenarında, modern VI'

ihtişamlı bir yapı yapılmasını, kendilerinden sonra gelenlerl ıı

onları bu binayla anımsamalarını istemişlerdi. Ama çalışmal.ıı

öngörülenden uzun sürmüş, Marcos'un dünyanın yarısını daVl'I ettiği açılıştan az önce, çatının bir bölümü çökmüş ve -asla bili nemeyen sayıda- insanlar altında kalıp ölmüştü. Enkazı kaldırı p hayatta kalmış kişileri aramaya başlamak açılışı geciktirecel<l I Bu nedenle çöken kısım beton kalıplarla örtülmüş ve hiçbir ?c·y olmamış gibi davranılmıştı. Söylentilere göre, beton kalıplar d c ı külürken otuz ila yüz elli işçi hala orada gömülüydü ve imd.ıı çığlıkları atıyorlardı. Merkez'in açılışı zamanında yapılmıştı aııı.ı felaketler birbirini izlemiş, sonradan hibe edilmek istenen Dı?I? !eri Bakanlığı dahil hiçbir kurum bu binayı kullanmak isteme· miş; ruhların gezindiği bu bina pöylece boş kalmıştı.

Frankie bu konudaki bir gelişmeyi haber verdi. Manila'nın il\ büyük üniversitesinin öğrenci ve mezunlarından yüzlerce gPııı, -bazıları Peder Bulatao'nun eski öğrencileriydi- dünyaya sav;1•1 açmış, bu ruhlar meselesine bir çözüm getirmeye karar vermi? !erdi. Hayatta olan kişilere ücretsiz olarak psikoterapi ve altı·ı natif tıp olanakları sunmak istiyorlardı. Kendilerine "Ruh Arayı cıları" adını takmışlardı. Ayinler ve başka ritüellerle başarılı lıii çalışma yapmışlar ve Film Merkezi'nde bulunan ruhlar huzur.ı ermişlerdi. Şimdi burası normal bir binaydı; bu konuda yayıiıı lanmış bir de kitap vardı.

Frankie için de "ruhlar" gündelik bir konuydu; kendi kuşağı nın Filipinlileri gibi o da ruhların varlığını normal olarak kabul leniyordu ve -bu hayatın bir belgesini bırakmak niyeti taşıyaıı

bütün romanlarının kahramanları hem ruhlar hem insanlard ı

Çocukluğunun çiftlik hayatını anlattığı Rosales öyküleri dizisiıı

de Frankie, duendes ile ilk karşılaşmalarını anlatırdı. Duendı•ı

-yeraltında yaşayan, geleceği bilen sakallı cüce cinler- her evdı•

bulunurlardı; insanlara varlıklarını anımsatmak için en gereldl

olduğu anda nesneleri yok ederler sonra da kendileriiw y.ılv. ı r

yakar ettirdikten sonra getirip bırakırlardı. Arkadaşımın soıı

romanı "Sin/Günah" adını taşıyordu ve Filipinler'in güneyiııdı·ki Siquijor Adası'nda geçiyordu. Bu ada son derece büyülü bir mekandı çünkü Haiti'den gelen İspanyol kalyonlar oraya iyi ve

kötü ruhlar taşımışlar; bunlar da ülkenin en güçlü ruhları olarak

ortaya çıkmışlardı. Bugün hala her Kutsal Cuma'da adanın kadınları onlarla iletişim kurmak için bir mağarada toplanıyordu.

Kuzeye doğru giderken, Filipinler' deki pek çok öykünün merkezinde yer alan büyük meydan, Luneta Park'a uğradık. İspan yollar 30 Aralık 1896 tarihinde ozan ve ulusal kahraman Rizal'i

burada kurşuna dizmişlerdi; şimdi karşımızdaki çarmıhta İsa

yerine Rizal geriliydi. Burada 1986 yılında Marcos yanlılarınca

öldürülen N inoy'un dul karısı Cory Aquino bir milyon kişi önün

de -Frankie ve ben bunların arasındaydık- Filipinler'in başkanı

olmak, demokrasiyi geri getirmek, yolsuzlukla savaşmak ve yoksul kitlelere ülkenin zengin pastasından birer dilim vermek konusunda and içmişti.

"Hiçbir şey değişmedi," dedi Frankie.

Yoksullar hala yoksuldular; o zamanlar karnını günde iki kez

doyura bilenler şimdi ancak bir öğün yiye biliyorlardı ve buna taga/og dilinde, kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeği kelimelerinden oluşturdukları "a/tanghap" adını veriyorlardı.

Luneta alanında hala kitleler toplanıyordu ama bunlar artık

siyasi ve devrimci bir karakter taşımıyordu. Her cumartesi öğleden sonra burayı dolduranlar, eskiden

emlak komisyonculuğu yaparken başarısızlığa uğramış ve şimdi vaiz olmuş bir kişiyi izliyorlardı. Her hafta, neredeyse bir milyon kişi geliyordu. Büyük çoğunluk Katolikti. Vaiz, platformdan "Bana pasaportunuzu gösterin; bana cüzdanınızı gösterin!" diye haykırıyordu. "Pek yakında başka bir ülkeye gitmek istediğinizde pasaportunuzda vizeniz olacak. Pek yakında o cüzdanlarınızda para olacak." Bu

vaat ve insanların bir mendile sararak yanlarında getirdikleri ılı, yumurtanın kutsanması toplantılara büyük başarı sağlıyordu.

Yıllar önce Frankie'nin, ülkenin kötü ruhlarından korunnıaııı için bana ilk anting-anting tılsımını armağan ettiği, eski ve 11.ı rok Quiapo Kilisesi'nin önünden geçtik. Alan, her zamanki rcııldı ve güleryüzlü kalabalığa kucak açıyor; yoksul insanlar çiçeklı•ı, mumlar, tılsımlar ve kutsal emanetlerin taklitlerini satmaya up, raşıyorlardı.

Manila'yı ve bitmek bilmeyen teneke mahallelerini, iş aranı.ılı için köylerinden buraya akan insanlarını arkamızda bıraktıktaıı sonra Filipinler manzarası keyifli ve düzenli bir hal alıyordu. N.ı sıl oluyor da Mao ve Pal Pot'un denediğinden daha az canice lıı ı sistem yaratılamıyor; köylüler ekmeklerini kazanmak için biiyıı h kentlerde dilencilik yapmak yerjne tarlalarında kalamıyordu'!

Yemyeşil ve ıslak pirinç tarlaları, uzakta görülen mavi dap, lara kadar göz alabildiğine uzanıyordu. Tepeleri samanla ört ıılıı evlerin oluşturduğu köylerde yaşayanların hem yiyecek bulalıil dikleri hem yüzlerini güldürecek bir hayat sürdürdükleri lwl l ı oluyordu.

Yemek için yolda mola verdik. Frankie şeker hastasıydı ve•

yemekten önce yutması gereken bir yığın ilacı masanın iistıı

ne yaydı ama şifacıların da ona büyük yardımı olduğunu ekle•

meden edemedi. İçlerinden en iyisi, kısa süre önce ölmüş olaıı

Juan Blanche idi. Ona, sabahın dördünde gitmek gerekiyordıı.

çünkü güçleri o saatte en yüksek düzeyinde oluyordu (Rişilcrl ıı

Himalayalar'da meditasyon yaptıkları saat!). Şifacı, Frankie'rılıı

karnına, göbeğinin tam altına bir kaşık bastırıyordu ve Franl<ll'

oradan kahverengi bir sıvının aktığını görüyordu. "Sanki yanıııı·1

şekere benziyordu."

"Gerçekten şeker miydi o Frankie?"

"Elbette. Sonra kendimi çok iyi hissediyordum."

Buna yürekten inanmıştı.

Frankie'ye gazetecilik zamanımda izlediğimiz şifacılara ııı·

olduğunu sordum. Biri alkolik olup ölmüştü; bir tanesi h:ıl;I

Manila'da çalışıyordu ama modası geçmişti. En ünlüleri olan)1111

Labo, belediye başkanı seçilmiş, bir)apon'la evlenip Rusya'ya gitmişti. Tıbbi alanda sahtecilik yapmak ve dalaverecilikten hapse düşmüştü. Karısı onu terk ederek Japonya'ya dönmüş, şifacılık

yapmaya başlamış ama sonunda o da hapse girmişti.

Avrupa turu sırasında Orbito'nun başına da böyle bir şey geldiğini duymuştum. Bu nedenle İtalya turunun çalışmalarını San Marina Cumhuriyeti'nde düzenliyorlardı. Resmi dünyayla ruhlar

dünyası çatışıyordu. Bürokratlar ve şifacıların birbirlerini anlamaları beklenemezdi ve doktorlar psişik cerrahların varlığını kabullenemezlerdi. Nerede kalmış polisin kanlı gösterilere izin

vermesi! Bunlar kuşkulara, suçlamalara, sonunda da -vatandaşı

korumak için- kelepçelere yol açıyordu.

İyi ama bir devlet, vatandaşlarını gerçekten korumak istiyorsa neden kanser yaptığı kesin olan sigara satışlarını engellemezdi de bunu iyileştirmeyi vaat eden -ve kimi zaman da başaranbüyücülerin "sanatını" yapmasını yasaklardı?

Frankie bana hak verdi. Sonra düşünceye daldı.

"Ben çocukken polis herbolaryonun mesleğini yapmasını yasaklasaydı, böyle koca kafalı olmayacaktım," dedi.

Frankie ufak tefek ve tıknazdı; tamamen kel olan başı da bedenine oranla gerçekten büyüktü.

"Herbolaryo hasat zamanında köyden geçiyordu," dedi. "En

güçlüleri bir kamburdu. Bütün aile sıraya girer, o tek tek hepimize bakar, sanki röntgen çekermiş gibi inceler, sonra bazılarına öğütler, bazılarına da otlar verirdi. Bir keresinde, sanırım altı ya

da yedi yaşımdayken herbolaryo bir elini başıma dayadı. Başımın giderek ısındığını ve de büyüdüğünü hissettim. O günden sonra da brakisefal oldum."

Pangasinan'a yaklaştıkça geçtiğimiz köylerin meydanlarında,

bozulmamış olarak kalmış, köyün efendisinin taş sütunlar üzl'rl

ne birinci katı tahtadan yapılan ve pencerelerinde cam yerine nı 1

nik sedef karelerin bulunduğu eski evlerini gördük. Frankie'ni 11

söylediğine göre bu gelenek yavaş yavaş ortadan kalkıyordu.

Onu en çok üzen değişimlerden biri, değişik halkların yaşadı□ı

pek çok adadan oluşan Filipinler'in artık bu çokrenkliliğini yitir

mesiydi. Bana unutmamın olanaksız olduğu şu öyküyü anlattı:

Güneyde bulunan Mindanao Adası'nın balta girmemiş or

manlarında, hala en ilkel yaşamlarını sürdüren yerliler vardı. Ti'

duray adını taşıyan bu gerçek anlamda ilkel yerliler, yüzyıllardaıı

beri kendilerini "uygarlıktan" korumayı başarmışlardı. Ama uy

garlık kalkıp onların ayağına gitti. Onyıllardan beri süren bir ı □·

savaş sırasında, bağımsızlık yanlısı bir grup Müslüman savaş[illegible]ı,
peşlerinde hükümet yanlısı askerler olmak üzere Teduraylarıı
köyüne girdiler ve onları yok ettiler. Geriye kalan tek şey, bir sün•
önce bu insanlarla birlikte zaman geçirmiş olan bir antropolo
ğun tuttuğu notlardı. Onlar gerçek bir uygarlıktılar! Teduraylar
doğaya büyük bir saygı besliyorlardı ve doğal olayları açıklayan
pek çok güzel öykü bilirlerdi. Sözgelişi yarasaların neden saden•
gece uçtuklarını soran bir çocuğa şunu anlatırlardı:
Bir keresinde bir kuş farkına varmadan yerde yaşayan bir
hayvanı kızdırmış ve kuşlarla toprak üzerinde yaşayan hayvan
!ar arasında büyük bir savaş çıkmış.
Yarasalar, kuşlardan daha büyük olan yerdeki hayvanların
savaşı kazanacaklarını düşünerek onlara gidip şöyle demişler:
"Bize iyi bakın. Biz kuş değiliz. Evet, uçarız ama tüyümüz yoktur.
Sizin gibi kıllarımız vardır. Bizi sizin tarafınıza alın."
Yerdeki hayvanlar bunu kabul etmişler.
Kuşlar, yarasaların kendilerine ihanet ettiklerini öğrenince,
yerdeki hayvanlar kendilerinden büyük oldukları için küçül<
eşek arılarına başvurmuşlar.
"Siz tam olarak kuş sayılmazsınız ama uçuyorsunuz ... Bizt•

yardım edin," demişler.
Eşekarıları onlara yardım etmeyi kabul etmiş ve oğul oğul
yerdeki hayvanlara saldırıp onları sokmaya başlamışlar. Soktukları hayvanlar nereye kaçacaklarını şaşırmışlar.

Yarasalar, bunun üzerine kuşların yanına gitmişler ve uçabildikleri için onları da aralarına almaları için yalvarmışlar.

"Peki," demiş kuşlar; "ama ihanetinizin bedeli olarak bundan

sonra sadece geceleri uçacaksınız".

Teduraylar kadın ve erkeği eşit tutarlardı; arabulucu dişi unsur saldırgan olmadığı için erkeklerden daha üstün görülürdü.

Hastalıkları, kalbini kırdıkları ruhların eseri olarak görürler ve

şamanların görevlerinden biri de söz konusu ruhu saptamak,

onunla konuşmak, hastanın durumu için bir çözüm bulmasını

istemekti.

Teduraylar bütün zamanların bütün toplumlarında az görülen bir özelliğe sahiptiler: "Ölümden korkmuyorlardı."

Antropoloğun aldığı notlara göre, "Doğan insan asla yalnız

değildir," derlermiş. "Her doğum, ikizin doğumudur: Biri beden,

öteki göbek kordonu. Beden-ikizin akciğerleri olduğu için yaşar;

göbek kordonu-ikiz nefes alamadığı için ölür ama ayrılmadan

önce ikizler konuşurlar ve göbek kordonu ötekine ne zaman ve

nasıl ölmek istediğini sorar. 'Yaşlanınca, muson zamanında, birinci torunumun doğumundan sonra?' Saptadıkları gün ve saat konusunda randevulaşırlar. Sonra bir tanesi, Orman Krallığı'nda

hayatını yaşamaya gider, öteki güzel bir ev hazırlamak için Ölüler

Krallığı'na çıkar. Saptanan randevudan az önce göbek kordonuikiz iki krallığı birbirinden ayıran kozmik köprüyü geçer, bedenikizin yaşadığı köye gelir; cenaze törenlerinin bitmesini bekler, ölü bedenin Ceset Yiyiciler için gömülmesine izin verir. O andan

sonra her ikisi birlikte çalışmadan geçirecekleri, en güzel bete/

yapraklarını çiğneyecekleri güzel hayata başlarlar."

Teduraylar ölümden korkmazlar, ölüme şaşırmazlardı çün-

kü her biri ölümünün ne zaman ve nasıl olacağına karar wrıııl•ı
olurdu.
İnsanlık belki de Teduray kabilesinin varlığından bile halıı•ı
dar olmayacak ama onların yok oluşunun bedelini bir biçiıııılı•
ödeyecektir; biyolojik farklılık nasıl ki yeryüzünün hayatı I□ ııı
gerekliyse, kültürel farklılık da insanın ruhsal sağlığı için şarı ı ı ı
Böyle güzel güzel konuşarak beş saatlik yolculuğumuz p,ı ıı
açıp kapayana dek geçti ve Frankie'nin de dediği gibi, dal ı ı ı.ı
efsanelerin ve gizemlerin merkezi olmuş Pangasinan yiirt"ıl
ne girdik. Bölgede yaşayanlar, burasının Lemurya'nın başl<t'ııl ı
olduğuna kesinlikle inanıyorlardı ve açıktaki onlarca adanAııı
Atlantis'ten birkaç bin yıl önce okyanusa batan Lemurya l<ı l .ı
sının en yüksek dağlarının zirveleri olduğunu düşünüyorlard ı
Bazı Katolikler, tarihin ilk ayinii in orada düzenlendiğine iıı; ı ı ı ı
yorlardı; bazı hazine avcıları ise dünyanın büyük zenginli□iıılıı
oralarda gizli olduğunun hayalini kuruyorlardı.
Alex Orbito'nun, Sağlığın Dünya Merkezi'ni, Asya Piramidl'ı ı ı
b u yörede bulunan Manaoag Köyü'nde kurmaya kalkışması ı ı ı ı ı ı
arkasında büyük bir inanç ve güç yatıyordu. Manaoag, sal< l ı ı.
düzenli, alçak ve basit evlerden oluşan ama hepsinin ortasııı
da acayip, hiç beklenmeyecek biçimde koca taşlardan örülııııı·l
büyük bir yapının olduğu bir köydü. Bu, Mucizeler Meryemi'ıı ııı
kilisesiydi.
Frankie kiliseyi ziyaret etmem için ısrar etmekte haklıydı

Müthiş etkileyici bir mekandı. Çok geniş neflere sahip bu kilisı·

kalenin yüksek duvarları, tüf bloklarla örülmüştü. Blokları birlıl

rine yapıştıran ise toprak ve ezilmiş şeker kamışından geriye l<.ı

lan o yapışkan maddeydi. 1 600 yıllarında İspanyol Domenil<l'ıı

rahiplerince inşa ettirilen kilise, bir Müslüman saldırısı dunı

munda yörenin bütün Hıristiyanlarına kucak açabilecekti. Teıııl:t

su kuyusu, yiyecek dolu geniş ambarları vardı. Bir çan çalışı ilı·

alarm verilince binlerce kişi buraya sığınabilecek ve haftalarr.ı

kalabilecekti. İncilerle örtülü bir heykelle tasvir edilen Muci:t.l'ler Meryemi, kucağında bebek İsa ile yüksek bir noktadan onları koruyordu.

Frankie ile birlikte kilisenin duvarındaki pek çok naif tabloya

baktım; Meryem'in mucizesini göstermiş olduğu, depremlerden

yangınlara pek çok dramatik olayı sergiliyorlardı. Halkın söylediğine göre mucizeler sürüyordu.

Müminler sıra sıra kiliseye giriyor, girişteki haçta asılı İsa'nın

kanlı ayaklarını öpüyor, haç çıkarıyor, dua etmeye gidiyordu. Her

birinin yaktığı; saygıyla Meryem Ana'ya sunduğu mumlar, istek

ve şükran notlarıyla kilisenin yarı karanlığında ışıklı bir göl görüntüsü yaratıyordu. İçeriye sığmayan mumlar için dışarıda ayrı bir saçak yapılmıştı. Mekanın bir büyüsü olduğu kesindi; Filipinli

Hıristiyanların söylediğine göre üç yüz yıldan beri "mucizevi" bir

yerdi burası. O zaman henüz daha Lourdes ya da Fatima yoktu.

Frankie bana, küçükken ailece köylerinden kalkıp senede bir

buraya hacca geldiklerini anlattı. Öküzlerin çektiği arabalarla üç

gün boyunca seyahat ederler, ırmakları ve ormanları aşarlarmış.

Son gecenin karanlığından sonra bu binlerce mumun, tütsünün

yandığı, ilahilerin söylendiği, mucizeler yaratan beyaz yüzlü Meryem Ana'nın yükseklerden herkese gülümsediği mekana girmek gerçekten müthiş etkileyici olurmuş. Ve elbette bu atmosferde

bazı körler görmeye, sakatlar yürümeye başlarmış.

Şimdi özel mucizelerin gerçekleşeceği yere gitme sırası bana

gelmişti. Frankie bana hacıların kaldığı küçük bir pansiyonda

oda ayarladı, sonra da piramide götürdü. Yapı, evlerin bittiği yerdeydi; bulması kolay oldu.

Parmaklıkların önündeki masada bir karton vardı ve üzerinde şöyle yazıyordu: "Ateşli silahlarınızı buraya bırakın." Bir başka karton da giriş ücretini belirtiyordu. Büyükler 50 pesos,

otomobiller 200 pesos. Tahta perdenin aralığından çalışmaların

hızla sürdüğünü gördük. Bahçıvanlar yere hazır çim kareleri se-

riyorlardı; badanacılar teneke çatılara kırmızı boya sürüyorlardı.

Piramit hala bambu bir örtünün altında gizliydi. Ama dışarıdan,

buranın turistik bir merkez olmaya aday olduğu anlaşılıyordu.

Yuvarlak, mavi bir havuz, bir restoran ve hasta-müşterilerin ko

naklayacağı bungalovlar görülüyordu.

"Meryem Ana'dan mucize göremeyen burayı deneyebilıı;"

dedi Frankie. "Sadece burası biraz daha pahalı olacaktır." İçeriyı•

girmek istemedi ve beni parmaklıkların dışında bıraktı.

Değişik delegelerin otobüsleri öğleden sonra gelecekleri içi n.

yapıyı ve çevresini yalnız başıma gezmeye, yetmiş yaşında, tl•r

içinde, öfkesi başına vurmuş Alman mühendis Dieter Loewer'll'

tanışmaya zamanım olacaktı. Mühendis bir piramit uzmanıydı,

bunu da o çizmiş ve yaratmıştı ama o yokken Orbito bütün pro

jeyi değiştirmişti. Dieter; piramidin merkezinde, yerden tam hıı
buçuk metre yükseklikte küçük ve su dolu bir küvet olmasını ön
görmüştü. Oysa buraya geldiğinde, suyun yerin altında kaldığı
bir kuyu bulmuştu; üstelik suyu havuza bağlanmıştı.
"Orbito bu şifalı ve piramidin enerjisi ile yüklü suyu ticareti'
dönüştürmek istiyor, ama kuyunun dibinde değil, ancak piranıi
din içinde ve yüksekte olması halinde bu enerjiyle yüklenebilı•
ceğini anlamıyor," diyordu öfkeyle. "Hem sonra, herkesin içindı•
yüzdüğü suyun şifası mı olurmuş?"
Bana anlattığına göre, piramit dışarıdan yalıtılmış olmalıydı,
gücünü boşaltacak bağlantı olmamalıydı. Oysa şimdi kuyuyu ha
vuza bağlayan boruların dışında, işçiler dört projektörü besi!'
mek için yapının çevresine elektrik telleri sermişlerdi ve bunlar
piramidin gece boyunca biriktireceği bütün enerjiyi çalıyordu.
"Bu sabah buraya girdiğimde piramit ölmüştü," dedi. Elindel<i
radyo antenine benzeyen bir metrelik çelik değnekle manyetll<
alanları ölçüyordu. "Ölmüş. Anladın mı?"

Pek anlamıyordum. Piramitler konusunda bildiklerim Coiııı
batore'de öğrendiklerimle sınırlıydı ama bu Dieter bana Perks
Okulu'nun müdüründen daha inandırıcı görünüyordu.
"İstediğini inceleyebilirsin ama eninde sonunda her şey piramide, piramit kavramına, onun oranlarına ve gücüne bağlıdır,"
dedi.

Onun kuramına göre, güney-kuzey ve doğu-batı noktaları arasında manyetik alanlar oluşuyordu ve enerji bunların arasında yoğunlaşıyordu. Piramit bunları topluyor, içine girenin gücünü

yükseltiyordu. Orbito'nun durumunda bu tedavi amaçlı olabiliyordu ya da sadece meditasyon için kullanılabiliyordu.

Dieter'i sevmiştim. İnançlı biriydi. Piramide, Orbito'ya, psişik

cerrahiye olduğu kadar kendi mesleğine de inanıyordu. İşine

karışılmasını istemediği gibi kendi tasarladığı biçimde yaratılmayan bir piramide imzasını koymaktan kaçınıyordu. Bunu tasarlarken öyle ince çalışmıştı ki, aldığı pek çok önlem sonucunda Mısırlılarınkinden biraz daha sivri bir piramit yaratmıştı çünkü,

toprağın yoğunluğu o zaman olduğundan daha düşüktü; yeryüzü yoğunluğunu yitirmişti!

Şimdi işleri yeni baştan ele almıştı. İşçilere kuyu ve havuz arasındaki boruları sökmelerini, döşenmiş bütün elektrik tellerini kaldırmalarını emretmişti. Ertesi sabah, piramidin gece boyunca

yüklenip yüklenmediğini ölçecekti. Hatta şimdi aklına daha iyi

bir fikir gelmişti. Ben meditasyon yapıyor muydum? Hemen kahvaltıdan sonra oraya gelmeliydim. Piramidi birlikte açacaktık ve ben meditasyon yapacaktım. Bir deneme yapmak istiyordu.

Dieter, Orbito ile Almanya'da, kendisini ve kızını pençesine

alan gizemli bir hastalığa çare ararken tanışmıştı. Orbito her ikisini de iyi edince, Dieter minnetini ödemek için Orbito'ya piramit tasarısında yardım etmeyi önermişti. Gizemli hastalık mı? Bana

söylediğine göre, manyetik alanlar, radyo dalgalarının ve verilerin yayımı için kullanılan yeni hatların yarattığı statik enerjiden 589

kaynaklanıyordu. Ona göre şu anda sağlığımız için en zararlı

etkiler, kablolu televizyon yayınlarından geliyordu. Statik ener

ji kızında hiçbir ilacın geçiremediği bir depresyon yaratmıştı;

onun ise özellikle geceleri "yüreğini kapatıyordu". Organizması,

çiçekler gibi içine kapanıyordu. Orbito birkaç operasyonla, evlt•

rinin bulunduğu topraktan bedenlerine yayılan olumsuz enerji

den kurtarmıştı onları.

Onu bir yandan dinliyor, bir yandan da Dan Reid'in verandasııı daki Deliler Akademisi'ne katıldığını hayal ediyordum. Ama belki de onun bütün bu söyledikleri çok da uydurma değildi. Hepimiz evlerimizin üstünden geçen yüksek gerilim hatlarından, evleri mizin altından dolaşan kablolardan, yakın tepelere yerleştirilnıi yayın antenlerinden, saatlerce başımıza dayadığımız cep telefon · tarından, mutfakta ya da ofiste ktıllandığımız çeşitli araçlardan ... ne kadar eminiz? Onların bizim "yüreğimizi kapamadığına", bizı· herhangi korkunç bir hastalık dayatmadıklarına emin miyiz?

Öğle yemeğinde Dieter'e son zamanlarda Almanya' da başka ııı· gibi işler yaptığını sordum ve beni bir kez daha şaşırttı. Kendisi yaşlılar için huzur evleri tasarlama konusunda uzmandı. Çok yalııı ama iyi havalandırılan, çevresi olabildiğince yeşil, çok canlı reni< bileşimleriyle boyanan evler konusunda özel bir çalışması vardı. Lipsia'da yerel yönetimin isteği üzerine bu tip konutlar yaptı ğında, işçiler neredeyse isyan çıkaracaklarmış çünkü ölmeye ha zırlanan yaşlılar için yapılan böylesine zevkli ve iç açıcı evlerdı• aslında kendileri gibi gençlerin yaşamaları gerektiğini söylemi·· ler ve konutları işgal etmişlerdi.

Dieter, bütün öğleden sonra güneşin altında, piramidin çevn• sinde koşturdu durdu. Delegelerin otobüsleri geldi ve hastalar bungalovlara yerleştiler. Yediye doğru, Dieter'in kendini iyi his setmediğini duydum. Yüzünün sağ tarafına felç inmişti ve rahaı

konuşamıyordu. Orbito onu şapelin yanındaki odada, ötekilerle

birlikte ameliyat edecekti.

Oda boştu, penceresizdi, lavabo ve benzeri şeyler yoktu. Ortada kara plastik örtülü bir yatak duruyordu; yanında da içine cerrahi aletlerin konulduğu çelik tas vardı. Tasın içinde pamuk

duruyordu. Yatağın altında da pedallı bir çöp kutusu gördüm. Kapalıydı. Ayakta dikilen biz otuz kadar izleyici, duvarlar boyunca dizilmiştik ama Orbito sadık müritleriyle içeriye girince hepimiz

kovulduk. Onun şimdi yoğunlaşması ve dua etmesi gerekiyordu.

Yanında en yakın asistanı olan yeğeni kaldı. Yirmi dakika kadar

koridorda bekledik. Bu arada Reuters Ajansı'ndan bir televizyon

ekibi geldi. Kapı yeniden açıldı ve hepimiz koşup yatağın çevresinde yer kaptık. Bana, hastanın başını koyacağı noktaya yakın bir yer düştü.

İlk hasta Dieter idi. Yüzü biraz çarpılmıştı ama iyiydi. Yürüyebiliyordu; gelip yatağa kendisi yattı. Birkaç saniye sonra Orbito elini sağ gözünün altına koydu, kırmızı sıvının aktığını gördüm;

sonra da tavuk barsağı gibi bir şey çıktı. Tabureye oturan yeğen,

Orbito'ya tuvalet kağıdı uzattı; o da bununla aslında olmayan "yarayı" temizledi. "Bitti," dedi. "Sıra kimde?" Dieter gülümseyerek kalktı. Cerrahi operasyon bir dakikadan kısa sürmüştü.

Hastaları Orbito'nun kardeşi sıraya sokuyordu. Bir sonraki,

otuz yaşlarındaki İspanyol bir kadındı; yumurtalıklarında -kanser olduğundan kuşkulandığı- bir sorunu vardı. Yatağa uzandı, pantolonunun önünü açtı. Orbito bir sıvıya batırılmış pamuk

parçası aldı, bunu sanki dezenfekte eder gibi kadının karnına

sürdü. Sonra ilk iki parmağını kıvırdığı ellerini kadının karnına

sokar gibi yaptı.

Sanki, Peder Bulatao'nun sözünü ettiği damarlardan birinin

patlaması gibi bir ses duydum ama çok yakında olmama rağmen

ben bile bir şey göremedim. Derken kadının karnında önce parlak kırmızı, sonra da daha koyu renk kanın akmaya, göbek çuku-591

runu doldurmaya başladığını gördüm. Ve orada; Orbito'nun iki elinin battığı çukurda, parmaklar görünmez olmuş ve flaf flaf flo ı l gibi bir ses duyulmaya başlanmıştı. Parmaklar bir şey aramışlılı ve sonunda tavuk karaciğeri büyüklüğünde kara bir parçayı ·ı kartmışlardı.

Orbito, bunu havaya kaldırdı, transa girmiş gibi duran kad ı na gösterdi ve sonra tasın içine attı. Yeğen tekrar tuvalet kağıdı uzattı; temizlik bitti ve kadın ayağa kalktı. Yatmasıyla kalkması arasında iki dakika geçmişti.

Orbito seyirciyi avcunun içine almıştı. -Ben dahil- herkes Pi kilenmişti. Onu aralıksız filme çeken Reuters kameralarına dii nüp "Ben bir şey yapmıyorum. Tanrı benim aracılığımla ameliyaı yapıyor," dedi. "Sıradaki gelsin."

Sıra bendeydi. Erkek kardeşi -beni de listeye almıştı ve bell<I de sakalımın yüzü suyu hürmetine öne alınmıştım. Bütün gözh· rin üzerime çevrildiğini hissettim. İğne gibi batıyordu bakışlar Üstelik beni yakından filme çeken bir de kamera vardı.

Orbito "Sorun nedir?" diye sordu.

Belki ben de bir tür transa girmiştim; belki korkudan, bell< I İtalyanların varlığından rahatsızlık duyduğum için, yatağa yat;ıı yatmaz asıl hastalığımdan bahsedemedim. "Kronik sinüzitiıı var," deyiverdim.

Orbito hindistancevizi yağı getirmelerini buyurdu. Bu arada ellerini alnımın ve burnumun üzerinde dolaştırdı ama dokuı

madı. "Gözlerini yum," dedi. İ ncecik -belki de orta- parmağının

sırayla iki burun deliğime de girip çıktığını hissettim ... Parmak

!arına sinen tavuk ciğeri kokusu dayanılmazdı. Etki altında kal

mış olabilir miydim? Sanmıyorum. Orbito'nun burun delikleri

me giren parmaklarında aynen bu koku vardı. Başka bir şeyı·

benzemeyen, Dieter'in boynundan, İspanyol'un karnından çıkaıı

şeyin kokusu Orbito ellerini yıkama firsatı bulamadığı için teni

ne sinmişti. Odada su yoktu ki zaten!

592

Birisi "Hindistancevizi yağı yok," dedi. "Lavanta vaı:"

"Tamam, olur," dedi.

"Orbito'nun bir şişeyi açtığını, minik pamuk parçalarının hıırnuma girdiğini hissettim. Koku ağır bir lavanta kokusuydu hu sefer. Kendimi rahatsız hissediyordum; biraz kımıldandım ama

Orbito bir eliyle başımı yere yapıştırırken öteki eliyle operas

yonu iki burun deliğimde ve hep daha yukarı çıkarak dört beş

kez yineledi. Sanki beynime girmek ister gibiydi. Doğruyu söylemediğimi "hissetmiş miydi?" Her işi bozan "olumsuzlardan" biri olduğumu anlamış mıydı? Bir an alnımı ovuşturdu, sonra hızla

sümkürmemi istedi. Burnumdan mukoza çıktı ve yeğen bunu

kuruladı. Gözlerim yaşarmıştı. "Sıradaki gelsin," dendi.

Koridorda, Namibya'da yaşayan, 1982 yılında Orbito'nun akciğer kanserinden kurtardığı yaşlı bir Alman kadın gelip elimi sıktı ve iyileşmemi kutladı.

Sonradan çevresindekilere, Orbito'nun Anam adındaki bir

İtalyan'ı iki dakikada yıllardan beri çektiği sinüzitten nasıl kurtardığını anlatacağını görür gibi oluyordum.

Ameliyatlar sürüp gidiyordu ama ben Dieter ile biraz dolaşmayı tercih ettim. O iyiydi. Dürüst olmak gerekirse, ben değildim.

Burnumun içinde dolaşan eller ve pamuklar mukozayı daha da

rahatsız etmişlerdi ve hapşırmaktan başka bir şey yapamıyordum.

"Dur, bekle. Yarın her şey geçmiş olacak," dedi sevgili piramit

çi dostum.

Akşam, hacılar pansiyonundaki odamda başıma gelenleri düşündüm. Orbito'ya beni hastalığımdan kurtarabilir mi, diye sorma fırsatını kaçırmış mıydım? Hayır. Peder Bulatao'nun söylediği

gibi şifacı şu ya da bu hastalığı değil, insanın üzerindeki "olumsuzluğu" çıkarıp atıyorduysa ben zaten bu gruba giriyordum. Or-593

bito beni "ameliyat etmişti".

Ama boşu boşuna hayal kurmamalıydım. Ben mucizelen• l.ı

yık biri değildim. Bunu artık anlamıştım. Huzur içinde burad.ıı ı

ayrılabilirdim.

Zaten Peder Bulatao gibi, insan zihninin mucizeler yaratıııal<

konusunda bir becerisi olduğuna ve her birimizin doğamızııı sı

nırları içinde bedenin kendini tedavi edecek gücünü harekı•lı·

geçirme yeteneği olduğuna inanıyorsam bu adımı atmalıydı ııı

Bu nedenle dışarıdan dürtülere gereksinmem yoktu. Nerde kal

dı sahte kan ve tavuk döşü numaraları! Peki, numara nasıl ill

yordu?

Bu sefer de bunu anlamayı başaramamıştım ama on beş st•ııı·

öncesinden farklı olarak, her ne yapıyorsa bunu iyi gizlediğiııı

anlamıştım. Yarattığı yanılsama ile yaptığı numara son den•ı·c•

başarılı oluyordu ve işe yarıyordu.

Sihirbazlar, sanatlarını sırf bir keçi satın alabilmek için sergi

liyor ve para topluyorlarsa bunun suçu kimdeydi, neredeydi'!

Bu yoğun günün sonunda aklımda kalan, Orbito ve ameliyat

lan değil, Frankie'nin anlattığı Teduraların ölüm efsanesi ve·

Dieter'in anlattığı huzureviydi. Her ikisi de ne hoş düşüncelerdi!

Bu gerçekten Batı'da üzerinde daha fazla düşünmemiz gı·

reken bir konuydu. Bizim ölüm kavramımız çok yanlıştı. Ölüıı ıı

korkuyla, acıyla, karanlıkla, karayla çok fazla ilişkilendiriyor

duk. Oysa doğada tam tersi oluyordu: Güneş her gün olağanüsı ıı

renkler saçarak batıyor, bitkiler sonbaharda ellerinden gelen t•ıı

güzel renkleri sergileyerek soluyor; bizi bir renk cümbüşüne sıı

kuyorlardı. Belki de bizler de Teduraylar gibi sadece kendimiz

karar verdiğimiz zaman öleceğimizi söylemeliydik. Ya da Tibetli

ler gibi, ölümü hayatın tersi değil, doğumun öteki yüzü; girileııi ı ı

karşısındaki çıkış kapısı olarak algılamalıydık.

İyi bir hacı olarak, gün doğmadan uyandım ve Meryem J\ııa

Kilisesi'ne yürüdüm. Gökyüzünde hala mavimsi bir dolunay d u ruyor, kalenin kara duvarlarına ışık yağdırıyordu. Adımlarım, üç tekerlekli araçlarında kıvrılıp uyuyanları uyandırdı.

"Piramide mi? Piramide mi?" Yeni cazibe merkezine gidecek

ilk müşteriyi kapma heyecanıyla uykulu sesleriyle bana sesleniyorlardı. Tezgahlarını açmaya başlayan kadınlar, kendileri pek inanmasalar da bana Meryem Ana resimleri ya da tesbih satmaya niyetlendiler.

Kilisede günün ilk ayini henüz başlamıştı. Değişik şapelleri,

koridorları dolaştım. Ünlü kuyuya geldim ve bir taş banka oturup bahçenin üzerinde dalgalanan güzel manolyaları seyrettim.

Bir yerlerden çıkan yaşlı rahip gelip yanıma oturdu.

Kahvaltı etmiş miydim? Hayır. Bunun üzerine kilisenin yemekhanesine davet edildim. Yuvarlak masanın ortasında dönen büyük tabakta pirinç, kızarmış balık, haşlanmış yumurta, karides, muz ve pansit, yani ince Fili pin makarnaları vardı ama beni davet

eden kilisenin başrahibi yetmiş yaşındaki Peder Raphael, bunların benim zevkime uymayacağını düşünerek yulaf ezmesiyle bir tas süt karıştırdı ve mikrodalga fırına koydu. "Kullanma talimatlarına dikkat etmeliyim," dedi. "Bu fırınların dikkatli kullanılmadıkları zaman insanı kısır yaptığı söyleniyor!" Masamızdaki yaşlı öğretmen rahipler ve duvar kenarındaki masalarda oturan genç

öğrenciler kahkahalarla gülmeye başladılar. Filipinlilerin dışında

Endonezya ve Sri Lanka'dan gelen öğrenciler de vardı.

Hemen şifacılardan konuşmaya başladık.

"Şeytanı alet etmez ve insanları iyi ederlerse söyleyecek bir

sözümüz olmaz," dedi Peder Raphael, ama onun asıl merak ettiği

piramitti. Orbito'nun da peder sıfatıyla üyesi olduğu Espiritualistas Kilise'nin marjinal bir tarikatıydı ama yine de ona bağlıydı.

Peki piramidin ne ilgisi vardı?

Ona Orbitours'un hazırlamış olduğu broşürü verdim ve Peder

595

--

Raphael gözümden kaçmış bir şeyi anında fark etti; kapaktaki

piramit ışık saçıyordu ... hem de haç biçiminde! "Görüyor musu

nuz? Her şey yolunda!" dedi memnuniyetle. "Eğer piramit bura ya yabancı turistler getirecekse, bu herkes için iyi olur. Üstelil< bunlar bir de iyileşirse, daha da iyi!"

Ona Meryem Ana ve mucizeleri hakkında sorular sordurıı.

Bana anlattığına göre heykel, Meksika'dan gelen bir İspanyol

kalyonunun pruvasında duruyordu. Mucizevi olduğuyla ilgili

ünü, sonradan Manaoag kentindeki bir yangından sonra çıkmış

tı. Kilisenin başrahibi, heykelin dışarıya çıkartılmasını ve sokak

!arda dolaştırılmasını emrettiği anda yangın durmuş.

"Belki de rüzgar yön değiştirmişti ama insanlar mucizeyı•

inanmışlar," dedi.

"Neden, siz mucizelere inanmaz mısınız?"

Beni doğrudan yanıtlamadı ama ağzını kulağıma yaklaştı ra

rak, sanki kendime saklamam gereken bir sır verirmiş gibi şöylı·

dedi: "Biliyor musunuz, bizim de Meryem Ana ile ilgili başvur

mamız gereken birkaç küçük numaramız var!" Gerçekten bir şey

anlamamıştım.

Sözlerini "Heykel baştan aşağı fildişidir," diye sürdürdü. "Am;ı

bunu herkesin bilmesi iyi olmaz. Hele şu zamanda ... böyle bir

antika ... Bu nedenle biz de onun bir kopyasını yaptırdık ve her

yıl yapılan törende sokaklarda onu dolaştırıyoruz. Biz ona f.11

Cal/eira, yani 'Sokakta Gezen' adını taktık ama insanlar için o da

diğeriyle eşit derecede mucizevidir!"

Dışarıya çıktığımda güneş yükselmiş, hava ısınmıştı. Tezgahlar

da açılmıştı, kadınlar yeniden bana bir şeyler satmaya uğraştılar.

Ama içlerinden bir tanesi bambaşka bir istekle yanıma yanaştı:

"Yalvarırım, boynumu iyileştir. Biliyorum sen bir şifacısın!"

dedi ve kulağının altındaki kocaman şişliği gösterdi.

Çok utanmıştım. Beyaz sakalım ve saçlarım, ona iyiliğim dokunabileceği yanılsamasını yaratmıştı; bu aynen kırmızı sıvının, 596

kan yanılsaması yaratması gibi bir şeydi.

Sadece omzuna dokunup oradan kaçmaya çalıştım. Öteki kadınlar gülerek, zavallıcığa şöyle diyorlardı:

"O bir şifacı değil. O Noel Baba!"

Piramitteki randevumu unutmamıştım. Üç tekerlekli arabacık,

beni parmaklıkların önüne bıraktı. Bugün açılış yapılacaktı. Dolunaya rastgelmesi iyiye işaretti.

Çevresindeki örtü kaldırılmıştı ve piramit çimenlerin ortasında gururla yükseliyordu. Dieter beni bekliyordu ve deney için her şeyi hazırlamıştı. Saatimi ve üzerimdeki öteki metalleri

çıkarttım. Dieter tansiyonumu ölçtü, nabzımı saydı, fırıldak gibi

dönmeye başlayan metal değneğini üzerimde dolaştırdı, dedektör gibi bir aletle ya da Geiger sayacı gibi bir şeyle beni baştan ayağa inceledi, bir dizi numarayı kaydetti.

Sonunda piramidin kapısını açtı, beni içeri soktu ve kapattı.

Piramit tepede bırakılmış açıklıklardan süzülen güneş ışığıyla,

daha da güzel görünüyordu içeriden.

Yüzümü duvarların birine dönüp yere oturdum ve huzur buldum. Büyük bir huzur. On beş dakika kadar sonra kapı açıldı ve Dieter elindeki bütün aletlerle koşup yeniden ölçüm-biçim yapmaya başladı.

Durumdan hoşnut olmuştu. İçeri girmeden önce tansiyonum 1 1.0-6.8; nabzım 56'ydı. Oysa şimdi tansiyon 9.2-6.5; nabız 61'di. Doğruydu. Öteki ölçümler ise ortaya daha acayip bir şey

koydular. Dieter, Avrupalılarda manyetizmadan ziyade, elektrik

olduğunu söyledi. Oysa bende meditasyondan önce de, sonra da

tam tersi olmuştu.

"Belki de Hindistan' da yaşadığın içindir," dedi.

Söz konusu iki değer, meditasyonla çok artmıştı ve bu önemliydi: Girmeden önce elektriğim 31; manyetizmam 58'di. Oysa 597

şimdi değerler 60 ve 1 20'ye yükselmişlerdi. Bu da piramidin yül<

lenmiş olduğunu, o gücün bir bölümünün bana aktığını gösteri

yordu. Piramit yeniden canlanmıştı ve Dieter mutluydu. Ben dl•.

Piramit birkaç saat sonra Turizm Bakanlığı yetkililerince, gı•

neraller ve politikacılar huzurunda açılacaktı; Cory Aquino'd;ı ıı

sonra başkan olan Fide! Ramos da gelecekti. Kurdeleler kesilı•

cek, konuşmalar yapılacak, fotoğraflar çekilecekti.

Bana bu kadarı yeterdi; Dieter sayesinde piramidi ilk "deıw yen" ben olmuştum.

Eski bir taksiye binip Manila'ya döndüm. Körfezde günbaı ı mına yetiştim; doğa sanki Rochas Bulvarı'yla deniz kenarında tı· neke mahallelerde yaşayan insanlara, çektiklerini unutturmayoı çalışır gibiydi; şahaneydi. Her bir trafik ışığında -one stick- ll'I< bir sigara, plastik pervaneler, deniz kabuğu kolyeler, sıcak fıstık !ar satan çocuklar tarafından sarılıyorduk.

Manila'da iki gün daha kaldım. Belki buraya bir daha asla dil nemeyecektim; bu nedenle pranoterapinin yaratıcısı olan Mas ter Choa'yı görmeden edemedim. Master Choa, Coimbatore'deld piramide geldiğinde şerefine klima döşenen kişiydi! Ne var ki şansım yoktu. Çin asıllı işadamı, kimya mühendisi, çocukluğun dan beri ezoterik kitaplar okumaya meraklı Master Choa Kol< Sui, Kanada'dan; takipçilerinin örgütlediği bir toplantıdan lw nüz dönmüştü ve ertesi gün bir başka kongre için Avustralya'yoı gidecekti. Manila'da bulunduğu birkaç saat içinde sahibi olduğıı bir başka business ile ilgilenmek zorundaydı. Quezon City'de hir otobüs firmasının sahibiydi.

O olmayabilirdi ama ben yine de Pranoterapi ve İçsel Çalışm;ı !ar Enstitüsü adındaki kuruluşuna gidebilirdim. Enstitü, Pasay ve Ammorsolo caddelerinin kesiştiği noktada, basit bir yapının birinci katındaydı. Kapıdaki silahlı görevli, asansöre binmenw mi, her an bozulabileceğini söyledi. Yukarı çıkıp kapıyı açtığını

da, biri Master'ın kimbilir kaçıncı kitabının müsveddesini dü

598

zelten, öteki, dünyanın her tarafından gelen yüzlerce e-postayı

yanıtlamaya uğraşan iki kızla karşılaştım. İki adam da bankonun

arkasında paket yapıyordu. Mekan küçük, ortalık kağıt, kitap ve

pek çok kağıt mendil paketiyle doluydu. Pek parlak bir formül

bulmuşlardı. Master, kursları izleyen, diplomalar alan, sonra

kendileri kurs ve diploma veren, umut karşılığı para toplayarak

şifa dağıtan insanlardan oluşan uluslararası imparatorluğunu

bu ucuz ofisten yönetiyordu.

Kızlara Master'ın fotoğrafını Coimbatore'de gördüğümü, kronik sinüzit sorunumu çözmek için çok uzaklardan geldiğimi, Master olmadığına göre, içlerinden hangisinin kurs aldığını ve

şifa vermeyi bildiğini sordum. Hepsi biliyorlardı ama en başarılıları e-postalarla ilgilenen kızdı.

Beni bir tabureye oturttu, ellerimi dizlerime koydum, avuç

larımı yukarıya açtım ve gözlerimi yumdum. Yüzümün çevresinde havanın hareket ettiğini hissedince ne olduğunu anlamak istedim. Kız, sol elini kendi kalbinin üstünde tutuyordu; sağ elini

yavaşça alnıma yaklaştırıyor, sonra hızla çekiyordu. Bunu defalarca yaptı. Sonra durdu; bir alkol şişesi açtı, ellerini yıkadı, kağıt mendille kuruladı -demek bu işe yarıyorlardı!- ve işleme yeniden başladı. Anladığım kadarıyla işlem, yüzüme yakın bir şeyleri yakalayıp boşluğa atmaktan ibaretti.

Bu işlem on dakika kadar sürdü. Borcumu ödemek, minnetimi göstermek için bazı kitaplar satın alıp onlarla vedalaştım.

Akşam yatakta Master'ın yapıtlarını okudum. Reiki ile aynı

kavramlar söz konusuydu. Bütün "new age" çözümleri gibi Master Choa da hızlı ve kolay bir yöntem geliştirmişti. "Paranormal şifalar yaratabilmek için on ya da yirmi yıl eğitim almak gerekli

değildir. İnsanın şifacı yetenekleriyle doğmasına da gerek yoktur. Başkalarına yardımcı olmak arzusu ve bu kitabın söylediklerini uygulamak yeterlidir," diye vaat ediyordu Master.

Nasıl olduysa o gece, sinüzitimin geçtiği izlenimine kapıldım;

599

sabah olduğunda gerçekten daha iyi nefes alabiliyordum. lhı e-postacı kızın prana çalışmasının sonucu muydu? Yoksa nedı•ıı, Orbito'nun psişik ameliyatı mıydı? Yoksa Ko Samui'de girdiğiııı saunalar ancak mı etki etmişti? Acaba doktor Mahadevan'ın arn matik tütsüleri mi işe yaramıştı?*

Filipinler'den ayrılmadan önce Frankie'ye veda etmeye ve ziya retlerimin özetini anlatmaya gittim. Bir kafede oturduk. Franldı· gözlerini yakınımızdaki masada oturan, iş adamı giyimli, canl ı ve· neşeli bir grup gençten ayıramıyordu. Onların davranışlarını, ko nuşma tarzlarını inceliyordu. Bana bir sonraki romanının konu sunun bu olduğunu itiraf etti. Manila yuppileri. Fransız şarapları hakkında her şeyi bilirler ama evlerinde yaşayan cüce cinlerdt•ıı haberleri yoktur. Bunlar gerçekten Filipinli sayılabilirler miydi'!

Kahvenin yanında her ikimiz için de bir ensaimada ısmarladı.

"Bu bize İspanyolların mirasıdır ama artık biz bunı

İspanyollar' dan daha iyi yapıyoruz," dedi. Frankie'ye göre bu tal ·

lı, Filipinler'in simgesiydi.

"Bak, dışı kremalı ve şekerli," dedi. Sonra çatalı milföy hamı

runa bastırırken ekledi: "Ama içinde sadece sıcak hava var!"

İkimiz de deli gibi gülmeye başladık, çünkü tam o anda, ka·

fenin penceresinin önünden rengarenk bir jeepneyin geçtiğini

ve üzerinde beyaz harflerle şöyle yazdığını fark ettik: "Şüpheyt•

kapılma; Tanrı krallığını sürdürüyor. Her zaman sürdürdü, sürdürecek. Yayının sonu."

•

Bu düşüncelerim fazla uzun sürmedi. Az sonra sinüzitim geri döndü ve ıı

günden beri keyfince, geliyor gidiyor!

•

Cıva tozu

Bir kaplanın iki izdeşi vardı: Bir leopar ve bir çakal. Kaplan bir

av yakalayabildiği zaman canının istediği kadarını yer; geri kalanını leoparla çakala bırakırdı. Günün birinde kaplan üç hayvan avladı. Biri büyük, biri orta boy, biri küçüktü.

Kaplan, izdeşlerine "Şimdi bunları nasıl paylaşalım?" diye

sordu.

"Basit," dedi leopar. "Sen en büyüğü al, ben orta boyluyu; kü

çüğü de çakala bırakalım."

Kaplan bir şey demedi ama bir pençe darbesiyle leoparı paraladı.

"Şimdi nasıl paylaşalım?" diye sordu bir kez daha.

Çakal "Ah, Majesteleri!" diye yanıtladı. "Küçük parçayı alıp

kahvaltıda yiyin; büyüğü öğle yemeğinde; orta boy olanı da ak

şam yemeğinde."

Kaplan şaşırmıştı.

"Söylesene çakal; kimden öğrendin böyle bir bilgeliği?"

Çakal bir an tereddüt etti, sonra takınabildiği en alçakgönüllü

haliyle yanıtladı: "Leopardan öğrendim Majesteleri."

Bana arkadaşlık etmesi için yanımda bir Pancatantra kitabı*

getirmiştim ve akşam Rişikeş'te Ganj üzerindeki otelimde uyumadan önce bu eğlenceli hayvan öykülerini okuyordum. Efsane-Bazılarına göre efsanevi yazar Vishnu Sharma adının arkasında Hindistan'ın

Macchiavelli'si sayılan ve Yönetme Sanatı / Artaş-astra kitabının yazarı Chanakya gizlenmektedir - ç.n.

ye göre, bunları bin beş yüz yıl önce yaşlı bir münzevi üç cah il

oğluna hayat dersleri vermek ve onları başarıya taşımak içi ıı

yazmıştı.

Delhi'den geliyordum ve ertesi sabah yola çıkarak Dehr.ı

Dun'a gidecektim; orada pek çok tartışmaya konu olan ve kansı·r

konusunda özel bir tedavi geliştirdiğini iddia eden bir ayurved.ı

doktoru ile görüşecektim.

Bu kadim hayvan masallarında beni en çok etkileyen, biziıı ı

fabl örneklerimizde olduğu gibi, ahlaki bir ders olmamasıydı.

Tam tersine, bu masalların amacı hayatta kalma sanatı üzeriıı ı•

bazı pratik öğretiler verirken bunu nesnel ve taraf tutmayan bir hayat görüşüyle yapmaktı. Yaşlı münzevinin vardığı sonuçlar, oğulları için esin verici olmayabilirdi ama kesinlikle bilgelik i·1· riyordu.

Ya ben? Son yıllarda yaşadığım hayattan birkaç bilgece dt'r çıkarabilmiş miydim? Doktorlar, sihirbazlar ve üstatlar peşindı• dünyanın dört bir yanını dolaşmış ve sonunda yolculuk etmenii ı anlamsız olduğunu kavramıştım, çünkü "tedavilerin tedavisi" diye bir şey yoktu; yapılacak tek şey farkındalıkla; en doğal yoll;ı, en yalın biçimde, az ve temiz yiyerek, iyi soluyarak, gereksinnıl' !eri aza indirgeyerek, tüketimi sınırlandırarak, arzuları kontrol ederek ve böylece hayatın sınırlarını genişleterek yaşamal<ı ı.

Peki ben neden yeniden bir doktorun peşine düşmüştüm?

Beni Dehra Dun yollarına düşüren, umut arayan hasta kii ı ı !iğim değil, eski gazetecilik tutkumdu; sadece duyduğum ya d a okuduğum bir öykünün içinde doğru olanı arayıp bulma hew sim kabarmıştı.

Kakinada'lı "doktor" ya da genç Mahadevan'ın aksine, burad.ı Vaidya Balendu Prakash ünlüydü. Basın onunla ilgilenmiş; ulusal bir onur nişanı kazanmış; zamanın Hindistan Devlet Başkanı'ıııı korumasına girmişti. Hatta multimilyarder İngiliz Sir Jamı·• Goldsmith onu Avrupa'ya getirtmek için özel uçağını gönderrni•

ti. Vaidya Balendu Prakash, 1987 yılında lösemi hastalığının tı·

davisi olmadığı gerekçesiyle Londra'daki hastaneden çıkarl ı b n

iki buçuk yaşındaki Pakistanlı bir çocuğu iyileştirmeyi başarınca, bütün gazetelere konu oldu ve şöhretini böyle kazandı.

Vaidya Balendu Prakash'ın tedavisinin olağanüstü tarafı ot ya

da bitki değil, sadece metaller kullanmasındaydı. Metallerin bedenin işlemesinde önemli bir rolü olduğu düşüncesi bütün uygarlıklarda geçerliydi; öte yandan ninelerimizin su ısıttığı bakır bakraçlar, omlet yaptığı demir tavalar eski bir bilgeliğin tanıklarıyken, modern sanayi yüzünden bir kenara atılmış; onların yerini daha pratik ama çok daha sağlıksız metaller almıştı.

Yine de metalleri tencere olarak kullanmak başka şeydi, onları

yutmak bambaşka! Batı tıbbı için kesin bir zehirlenme nedeni olarak görülecek şeyi, Vaidya Balendu insanlara tedavi yöntemi olarak uyguluyordu. Bazı ayurveda metinlerinde yazılı olan son derece

karmaşık bir yöntemle metalleri toz haline getiriyor; bunları hastalarına içiriyordu. Okuduğuma göre en sık başvurduğu metaller arasında cıva bulunuyordu ve onunla buluşmaya niyet etmemin

önemli nedenlerinden biri de buydu. Hint mitolojisine göre cıva,

Şiva'nın spermi; "saf bilincin tohumu" anlamını taşırdı. Acaba Vaidya Balendu Prakash'ın uygulamasında görünenin arkasında başka bir şey mi vardı? Bu simyayla ilgili bir şey olabilir miydi?

Binlerce yıl önce, Maya ve Çin; Mısır ve Hint gibi birbirinden

çok uzak ve farklı uygarlıkların rahipleri, büyücüleri kurşun ve

bakır gibi az değerli metalleri, gümüş ve altın gibi çok değerli

metallere dönüştürmeye uğraşmışlardı. Sonradan simya adını

alan bu gizemli sanat, insanın kendi hakkında daha fazla şey

bilmek istemesindeki sonsuz deneyimlerden bir başkasıydı sadece. Bir madeni bir başkasına dönüştürme bahanesinin arkasında, büyük olasılıkla ruhsal bir dönüşümün gizi vardı; ruhun dönüştürülmesi; uzun ve zorlu süreçlerden sonra elde edilebilecek ezoterik bilgilere bağlıydı. Bu sanatın terimlerinin hepsinin 605

çift anlamlı olmaları boşuna değildi. Söz gelimi, düşük bir madı·ıı

"öldürülür" ve bu sonra altın gibi soylu bir madende "doğanlı"

Bunun anlamı, Ben'i öldürmek ve saf bilinçten Öz'ü doğurmakt ı
Çin'de simya, Taocu geleneğin bir parçası oldu; elbette orad.ı
ardına sığınılan bahane "ölümsüzlük altınını" üretmeye çalı
maktı; pek metalurjik bir amaç güdülmüyordu. Avrupa' da, sınıy.ı
sonradan felsefe taşı olarak anılan gizemli bir araç ile "ilaç" lı.ı
zırlama sanatı haline geldi. Bu beden için mi bir ilaçtı, yoksa n ılı
için mi? Bu çift anlamlılığı korumak Ortaçağ gizemcileri için soıı
derece önemli oldu; imbiklerin ve havanların arkasına gizleıw
rek Tanrı ile doğrudan kurmak istedikleri ilişki yüzünden kilisı•
nin kovuşturmasına uğramaktan kurtuldular. Sözün özü, aslınd.ı
ruhsal araştırma olan çalışmalarını, görünürde maddeci simy.ı
örtüsü altına gizlediler.

Doktor Dehra Dun'un Şiva'nın spermini bir ilaca dönüştürdil
günü iddia ettiği uygulamasının arkasında benzer bir şey gizlı•
niyor olabilir miydi?

Ertesi sabah, yine bir Ambassador taksiyle oraya vardım. Bura•
bir doktor muayenehanesi değil; tarlaların ortasında biten hıı
yolla ulaşılan, kent dışında bir çiftlikti. Beyaza boyanmış bir dıı
var, bir parmaklık, birkaç yapı, kırmızı toprağın üzerinde açılını
kara deliklerin üzerini örten büyük bir sundurma ve minik bir
gölün çevresinde huzur içinde dolaşan pek çok hayvan -tavuklaı;
ördekler, tavus kuşları ve inekler- bekliyordu beni.

Ufak tefek, Batılı giyimli doktor beni karşılarken, "Dünyanın
en küçük ve en yoksul kanser araştırma merkezine hoş geldiniz,"

dedi. Beni, geleneksel bir "Namaskar" ile selamlamayıp elimi

sıktı. Hayır, onda kutsallık namına hiçbir belirti, mistik bir hava

yoktu. Dikkati çeken özelliğini, iyi bir halkla ilişkiler uzmanı ola

rak nitelendirebilirdim. Bir simyacı olmadığı kesindi. Hatta vejl'

606

taryen bile değildi; tavukları işaret ederek "Bunları yiyor musunuz?" diye sorduğumda beni yememenin bir aptallık olduğunu düşünürcesine, "Elbette," diye yanıtladı.

Telefonda konuştuğumuzda kendimi hasta olarak tanıtmamıştım. Ona sadece alternatif tıp hakkında bir kitap yazmak istediğimi söyleyince, bütün bir gününü benimle ilgilenmek, işini anlatmak üzere boş bırakmıştı. Böylece sırada bekleyen hastalar

yoktu ama oturduğumuz büronun telefonu hiç durmadan çalıyordu; dünyanın dört bir yanından arayan hastalar randevu istiyor, ona danışıyorlardı. Yanıtlarının çoğunluğu "hayır" oluyordu.

Bana söylediğine göre, artık tek tek olaylarla ilgilenmek istemiyordu. Önceliğini araştırmaya verecekti. Tedavi yönteminin, onu şimdilik görmezden gelen bilim dünyası tarafından kabul edilmesini istiyordu. Batılı eğitim almış olan doktorlar

onu lanetliyorlar; ayurvedik gelenekten gelenler ise -ona göreuygulamalarının bilimsel kanıt ve deneylere maruz kalmasını istemiyorlardı.

Balendu Prakash'ın kendi de ayurvedik eğitim almıştı ve ismine prestijli Vaidya yani "doktor" sıfatını ekleme hakkını kazanmıştı ama kendi meslektaşlarıyla çatışmaktaydı.

"Ayurveda doktorları genellikle tutucu ve modernliğe karşı

olurlar. Ayurvedik tıbba bir dinmiş gibi yaklaşırlar ve eski metinlerden 'kutsal yazılar' olarak söz ederler. Bu nedenle de onların eleştirilmesinden, tartışmaya açılmasından kaçınırlar," diyordu.

"Bense, Hindistan'da yaşadığım için çok şanslı ama Hintli oldu

ğum için çok şanssız olduğumu düşünüyorum. Hindistan bilgelik

doludur ama günümüzde bilimden çok dine yardım edilmektedir. Yeni düşüncelere iyi gözle bakılmamaktadır, parasal yardım yapılmamaktadır. Ayurvedik araştırmalar neredeyse yok olmuştur ve yıllardan beri yeni bir ilaç geliştirilmemiştir."

Buluşmaya gitmeden önce, ayurveda okullarına karşı saldırılarını okumuştum; ona göre, bu okulların mezun ettiği "doktor-607

lar" sonradan yasadışı olarak, bilmedikleri Batılı, alopatik tılılıı uygulamaya kalkışıyorlardı. Gördüğüm kadarıyla, ayurvedik sı fatı arkasına sığınarak tüketiciyi kandıran ve şarlatanları zen�lıı eden ürünlere de savaş açmıştı.

Vaidya, insana güç verdiği bilinen ve Hindistan'da ünlü olaıı bazı maddelerin yurtdışında pek moda olduklarını, "güçlend i rici besin" etiketiyle satılarak, ilaçlar üzerindeki denetimlerdı•ıı sıyrıldıklarını ama sadece şeker olduklarını; ayurvedik diye ııl telenen kozmetiklerin ise palavradan başka bir şey olmadığı n ı anlattı.

"Bitkisel denen yağlar sentetik; şampuanlar, bildiğiniz dett·ı· janlarla yapılıyor. Ayurveda moda oldu ya; millet peşinden ko� ı ı yor. Bu ürünler, ecza endüstrisi için bir tehdit oluşturmadıkları için dolaşımdan kaldırılmıyorlar. Oysa kanser ilaçları için böylı• değil. Ecza endüstrisi bu alanda büyük paralar kazanıyor; beniııı ki gibi bir tedavi ise günde birkaç dolara mal oluyor ve böylen• gerçek bir tehdit olarak görülüyor. Siz, New York'taki Memorial Sloan-Kettering Hastanesi'nde bir kanser tedavisi kaç para tut u yor biliyor musunuz?"

O bu soruyu öylesine sormuştu ama ben bunu bildiğimi söy lemedim. Hem de nasıl biliyordum!

Vaidya bana, Hint ordusunun eski bir subayının, Delhi'dı• iyileşemez dendikten sonra ona geldiğini ve kendisinin hastayı günde on iki dolara hayata döndürdüğünü anlattı. Peki bu mud

zevi ilaç neydi? Metallerden oluşan bir karışımdı.

Vaidyanın tedavisi son derece basit bir düşünceye dayanıyor

du. Kanser gibi bir hastalığın nedeni, bedendeki temel madenli'

rin -eksik ya da fazla- dengesizliğiydi. Bu madenler, bakır, gümü&#65533;.

kurşun, altın, demir, kalay, çinko ve cıva idi. Bu nedenle tedavi bıı

madenlerin bedendeki dengesini sağlamak amacını taşıyordu.

"Madenlerin toksik olduklarını çok iyi biliyorum; otomobil

lerin egzozlarından yayılan madenlerin öldürücü olduğunun da

farkındayım ama aynı madenler, bir vaidyanın elinde i&#65533;lt-ıı idı•rsı·

can da verebilirler," dedi. "Eski metinlerde, şöyle yazar: ' B i ıı l<ı•z

arındırılan cıva, her hastalığı iyileştirir; yeter ki hasta cinsl' l l i l<

ten, tuzlu ve ekşi yemekten uzak dursun.' Ben bunu denedim vı•

sonucu gözlerimle gördüm."

Yazı masasının çekmecesinden bir tomar karton çıkarttı. Bunlar son zamanlarda başarıyla iyileştirmiş olduğu hastaların bilgilerini içeren klinik kartonlarıydı. Uzatırken, beni çok etkileyen bir şey söyledi: "Tedavinin işe yaradığını biliyorum ama neden

ve nasıl olduğunu tam olarak anlayabilmiş değilim. Dozlardan ve

tedavinin süresinden emin değilim." Samimi görünüyordu; "Bu

nedenle yardıma, bu çalışmayı geliştirebilmek için finansmana

gereksinmem var."

Ünlü "ilaçları" görmenin zamanı gelmişti. Gelirken dikkatimi

çeken sundurmanın altında, metallerin "bin kez arındıkları" ocaklar vardı. Topraktaki çukurlar değişik boyutlardaydı: Kimi bir karış, kimi iki karış, kimi dirsek derinliğindeydi. Bunlar eski metinlerde tarif edilen ölçülerdi. Akşam, her bir deliğin üstüne, yüksek ısıya dayanıklı, çamurla sımsıkı kapatılmış, toprak bir kap konuyordu. Bunların içindeki belli dozlardaki maden, ateşte eriyerek yavaş yavaş saf olmayan kısımlarından sıyrılıyordu. Sabah olunca

metal, taş havanlara dökülüyor, bütün gün elde öğütülüyordu. Karışım, akşam yeniden deliklerin üstündeki ateşe konuyor ve sabah yeniden havana alınıyordu. Bu işlem aylarca sürüyor ve sonunda

metal, incecik bir toza, bhasma denen bir tür küle dönüşüyordu.

Vaidya beni "eczaneye" götürdü. Yerde oturmuş bir sıra adam

havanların kara dibindeki çelik çemberleri bir ileri bir geri itiyorlardı. Raflarda dizili kavanozların etiketlerinde, her birinin içindeki ürün ve üretim tarihi yazılıydı. Vaidya, işlem bittikten

sonra, yutulmadan önce tozların iki yıl dinlenmesi gerektiğini

söyledi. Her bir ilacın hazırlanması, toplam üç yıllık bir zaman

dilimi alıyordu.

609

*

Bana bir tas içinde, saf haldeki cıvayı gösterdi. Tası elime al

dım. Son derece ağırdı. Sonra Vaidya bir kaşığın ucuyla, bir ka

vanozdan cıvanın bhasma olmuş halini aldı. Bu kapkara, incecil<,

neredeyse eterik hal almış bir tozdu. "Suyun içinde yüzer, çün

kü cıva artık batan topraksı özelliğini yitirmiştir ve uçan ateşin

özelliğini yüklenmiştir." Vaidyanın söylediği bu sözler eski ml'

tinlerden alınmaydı.*

O da metinleri incelemişti; hepsini son derece iyi biliyorcl ıı

ama tıbbının hareket noktası onlar değildi. Her şey, babasıyla

başlamıştı ve vaidyanın bana anlattığı öykü bir Hint masalını an

dırıyordu.

Ailesi, Delhi'nin kuzeyinde bulunan Meerut kentinde yaşıyor

du; basit ve çok dindar insanlardı. Ailenin pek çok yaşlısı, ömrii nün son bölümünde sanyasin olmayı seçmişti. Vaidyanın babası on iki yaşındayken, birisi ona alkol içirmiş, dehşete kapılan ana

babası çocuğu evden kovmuştu. Sadece süt ve muzla yaşayan

sadhulardan Maharaj adında biri çocuğu öğrencisi olarak yanına

almış ve ona kutsal metinleri, ayurvedayı öğretmişti. Yıllar sonra

Maharaj, daima yanında bir kese içinde taşıdığı ve insanların kl'

mik hastalıklarını şifalandırmak için kullandığı tuhaf kara tozun

sırrını, öğrencisiyle paylaşmıştı.

Vaidyanın babası da büyüyünce bir şifacı olmuştu. Maharaj'dan

öğrendiği yöntemlerle bazı metalleri arındırmayı başarmış Vl'

bu tozla değişik hastalıkları iyileştirmişti. 1960 yılında karşısına, omuriliğine sinmiş kanserinin hastanede iyileştirilemeyece

ği söylenen bir devlet memuru çıkmıştı. Babası ona Maharaj' ın

tozundan vermiş ve adam iyileşmişti. Bu, onun ilk kanser vakası

olmuştu. Sonra pek çok başkaları onu izlemiş ve babası iyileşti-

Metallerin kullanımı ile ilgili ayurvedik metinlerin adı Rasaşastra, sözcülı

anlamı olarak "cıvanın bilgisi" anlamını taşır. Aşağı yukarı İ.S. 8. yüzyı l.ı uzanırlar ve ayurveda klasiklerinden çok daha yenidirler. Bazıları bu meta l

kullanımının Hindistan'a Çin' den geldiğini ileri sürerler - ç.n.

rilemez denen kişileri iyileştirmekle ün kazanmıştı. Baba l 1Jli'l

yılında ölmüştü; bu arada sadhu Maharaj'ın öğüdü üzcriiw,

ayurveda eğitimi alan vaidya babasının izinden gitmişti. Daha

geniş bir mekanı olabilmesi ve araştırmalarını sürdürebilmesi

için Dehra Dun çiftliğine taşınmış ve merkezini oluşturmuştu.

Cıva, arsenik, gümüş karışımı ile löseminin pençesinden kurtardığı Pakistanlı çocuk, adının duyulmasını sağlamış. Vaidya o günden sonra en az otuz beş değişik kanser vakasını tedavi etmiş. Yönteminin, bütün vakalarda işlemediğini o da biliyordu ve hatalar yaptığını kabul ediyordu, ona iftira atanları bana aktarmaktan da çekinmedi.

Yine bana, Avustralyalı tıp otoritelerinin televizyona çıkıp onlarca Avustralyalının onun ilaçlarını kullandığını açıkladığını ve insanları zehirlenme tehlikesine karşı uyardığını anlattı. Ofisinin duvarında sarışın, Batılı bir kızın fotoğrafi asılıydı. Bu kız, ona lösemi tedavisi için başvurmuş olan İngiliz Catherine idi. Birkaç hafta ailesiyle burada kalmıştı ama doktor onu kurtarmayı başaramamıştı.

"O dönemde depomdaki ilaçlarda yolunda gitmeyen bir şey vardı," dedi vaidya. Bu, babasının başına da gelmişti. Maharaj tozuyla yıllar boyunca olumlu sonuçlar almış ama bir noktada kimseyi iyileştiremez olmuştu. Bunun, bakırın niteliksizliğinden kaynaklandığını anlamaları uzun zaman almıştı. Yeni paralardan elde edilen bakır, eski paralar gibi nitelikli değildi; babası bunun üzerine, elektrik tellerindeki bakırları kullanmış ve ilaçlar tekrar etkili olmaya başlamıştı.

"Ya Goldsmith'in hastalığı neydi?" diye sordum.

Çağrıldığında artık çok geç olduğunu ve hastayla ilgilenen Fransız ve İngiliz doktorlarla arasında anlaşmazlık yaşandığını bana söyledi.

Vaidya, başarılarının yanı sıra, pek çok başarısızlık yaşadığını da çok iyi biliyordu. Onun anlamadığı, bilim toplumunun, siste-

min işlediği durumlarla neden ilgilenmediği ve bu şifanın nasıl gerçekleştiğini araştırmakta ona niçin yardım eli uzatmadığıydı. Pakistanlı çocuk olayından sonra bazı İngiliz doktorlar, tedavi yöntemini öğrenmek için onu aramışlar ama sonra onlardan da ses çıkmamış. Şimdi onu bir tek, hastalarıyla ne yapacağını bilt•

meyen doktorlar arıyordu.

O ise araştırmalarını sürdürüyor, her vakayı kaydediyord ıı.

Babası ona hep, "Çakallara yemek vermeyi sürdür, günün birin ·
de aslan da gelecektir," dermiş. Vaidya da eninde sonunda ona
yardım eli uzatacak birinin çıkacağına emindi.

Çiftlikte gezinirken çevresinde ördek ve tavukların dolaştığı
minik havuza geldik; ağaçların üzerinde de güvercinler vardı.

"Antik dönemlerde olduğumuzu ve bir ormanda yaşadığımızı
varsayalım," dedi vaidya. "Doğayı,_hayvanları inceleyerek, onlar
dan birçok şey öğreniriz. Horozun, şu mevsimde bir şeyi, başka
mevsimde başka şeyi yuttuğunu görürüz. Filin, bazı bitkilerin
sadece kabuğunu yediğini fark ederiz. Hasta bir hayvanın, gidip
belli bir otu aradığını anlarız. Hayvanları taklit ederiz; onları n
yaptığını yaparız ama her zaman aynı sonuçları almayız. Şura
da büyüyen otun, orada, belki kayanın yakınında biten otla aynı
niteliği taşımadığını öğreniriz. İşte o zaman, o kayada, bitkiye giren ve ona o nitelikleri veren bir madde olduğunu anlarız.

Taşı alırız, ısıtırız, bir metal çıkar. Bu metali yiyen kişi ölür.

Sonra toprakta bu metali emen -örneğin bakır- solucanlar ol··
duğunu ve o solucanları yiyen horozun kanatlarının bu bakır
yüzünden böyle kara-mor olduğunu keşfederiz. Böyle bir süre·
vardır. Solucan bakır yer ve onu dönüştürür; horoz solucanı yt•r
ve bakırı bünyesine alır. Rişiler işte bütün bunları anlamışlardı.

Elbette bakır, doğal halindeyken bir zehirdir; insanı öldürür ama
aynı zamanda bir yangı gidericidir. Küle dönüştürüldüğünde,

belli bir kanser türünün gelişmesini önleyebilir.

Aynı şey cıva için de geçerlidir. İnsanlar cıvadan zehirlenip öl-

düklerinde, cıvanın hücrelerin hepsine sindiği gözleııııı i[?]l ir llıı

radan da cıvanın bedenin her noktasına ulaşılabilecek bir ı>zı·I

liği olduğu anlaşılmıştır. Ayurveda bunu yüzyıllardır biliyorı l ı ı ;

Batı tıbbının yeni keşfettiği çinko ve demir kullanımı d a ayu rVl' dada yüzyıllardır vardı. Ama ayurveda kimya, fizik ve elektronik bilgisi olmadan doğmuştur. Benim amacım, bu bilimleri ayurvedaya taşımak, böylece onu arındırarak, açıklamak, iyileştirmek ve geliştirmektir."

Vaidyanın modern bir düşünme tarzı vardı ama yine de mo

dernlik konusunda kuşkular da besliyordu. Söz gelişi, sanayinin,

özellikle de besin sanayinin ürettiği mallar hakkında çok kuşkuları vardı; toprağın, özellikle gübreler yüzünden kendi kadim özelliklerini yitirdiğini ve üretilen besinin öncelikle mineraller

bakımından, ihtiyacımız olan niteliklere sahip olmadığını düşünüyordu. Burada ise her şey dönüştürülüyor; ineklerin ve boğaların pisliği, fırını yakmak için kullanılıyordu.

Bütün bir günümüzü konuşarak ve tartışarak geçirdik. O, dü

şüncelerini paylaşan birini bulduğu için, ben de not alabildiğim

için memnunduk. Gün batmadan az önce, sundurmanın altında,

bütün ailenin katıldığı ateş yakma töreni yapıldı. Ben de davet

edildim. Her çukura, tutuşturulmuş bir tahta parçası konuyor ve

onun üzerine kapların altında yanacak olan tezekler yerleştiriliyordu.

Gece boyunca bir adam nöbet tutuyordu. Sabah metaller so

ğutulacak, havanlara dökülecek, saatlerce yavaşça ezilecek, ak

şam yeniden ateşe konacaktı. Haftalar, aylar böyle geçiyordu.

"Bu tip bir ilaç üretimini sadece el işçiliğinin çok ucuz olduğu

Hindistan' da yapabiliriz. Memorial Sloane-Kettering'in bu ilaçları ciddiye almamasının nedeni belki de Hint işi olmalarıdır," diye ekledi.

Gün boyunca pek sevgili hastanemin adını sık sık anmıştı ve

ben ona hala kendimden söz etmeden, neden hep bu hastaneye

61 3

gönderme yaptığını sordum. New York'taki bu hastaneyi görnw·

diğini ama oradan gelen pek çok hastası olduğunu; orada iyileşl'

mez yaftası takılan insanların ona koştuğunu söyledi. MSKCC'dı•

her şeyi genetik araştırmalar üzerinden yürüttüklerini biliyordu; ama kanserin çözümünün orada yatmadığından emindi.

MSKCC'de ilik nakli yapılmış pek çok hasta görmüştü ama pek

işe yaramadığını düşünüyordu.

Biraz da meydan okurcasına gülerek "Nakledilmiş iliğe de ili

razım yoktur!" dedi.

Bu noktada içimden "O halde, hastanız olmaya hazırım," dL•mek geldi ve ona kendi klinik öykümü kısaca anlattım.

Vaidya bir şey demedi ama benim bu "itirafim" ile aramızda

daha da yakın bir samimiyet kuruldu.

Vaidya masanın başında oturµyordu; sağında karısı ve ikisi

kız biri erkek, üç çocuğu vardı. Onlar da babaları ve dedeleri gihi

bu bilimi sürdürmeye hazırlanıyorlardı. Vaidyanın, yemekten

önce gümüş bir bardağa koyduğu suyla birkaç pastil yuttuğunu

gördüm. Bunların çinko, altın, inci, mercan, cıva olduğunu söyledi. Bunlara ek olarak bir doz da karabiber yutuyordu çünkü,

"ateşi tutuşturmak için yakacağa gereksinme vardı".

Yediğimiz roti, ekmekler, buğdaydan değil, onların tarlasında

bolca yetişen bir bitkinin unundan yapılmıştı. "Bu, yoksulların

yediği daha ucuz bir un," dedi vaidya. "Geleneklerine uydukları sürece, yoksullar daha az hastalanırlar. Ne yazık ki hepimiz giderek daha zenginleşiyoruz ve böylelikle daha aptal ve daha

sağlıksız oluyoruz."

Yemekten sonra bir fincan bitki çayı içmek için salona geçtiğimizde konu yeniden bana döndü.

"Bir gün bana hasta kimliğinizle yeniden gelmelisiniz çünkü

MSKCC'dekiler bütün ötekilerde olduğu gibi sizin üzerinizde dt•

başarısızlığa uğrayacaklar. Onlar tek ve gerçek soruya yanıt ve

recek düzeyde değiller. Sizin kanserinize yol açan nedir?"

61 4

Bu konuyu çok iyi biliyordum. New York'ta olduğum aylarda

hep buna kafa yormuştum. Ama o, sorunu hedefinden vuran lıir

cümle daha ekledi:

"Bir kanser hastası Batılı yöntemlerle, yani nedenleriyle de

ğil, kanserle mücadele ederek tedavi edilirse, kanserden ölmeye

mahkumdur. Bazıları hayatta kalmayı başarıyorlar çünkü hayat

tarzlarını değiştiriyorlar."

"Eh, benim de yapmaya çalıştığım bu."

"Evet, sonra da MSKCC'dekiler bunun kendi başarıları oldu

ğunu söyleyeceklerdir. Yine de siz onları iyi tanırsınız. Beş yıllık

hayatta kalma süresini bir başarı olarak sayarlar. Hasta altıncı

yılda ölür. Bu sizce bir başarı mıdır?"

Ona kalırsa, benim yakalandığım tür, bedenin metal içeri

ğindeki dengesizlikten kaynaklanıyordu. Bunun nedenlerinden

biri, doğa kirliliğiydi çünkü toprak doğal bileşenleri bakımından

yoksullaşıyor, kimyasal bileşenlere bulanıyordu.

Ona katılıyordum.

Bana, ertesi sabah aç karnına gelmemi söyledi. Kan değerlerimi ölçmek istiyordu. Bunu yapmak için özel bir mikroskop kullanıyordu; bu "karanlık saha" incelemesi yapmaya yarıyor

du. "Yıldızlar sadece geceleri, gökyüzü karanlıkken görünürler,"

açıklamasını yaptı. "Yıldızlar aslında gündüz de oradadırlar. Aynı

şey kanser işaretleri için de geçerlidir. Sizin kanınıza baktığımda

kanserinizin nasıl gelişeceğini Batılı doktorlardan daha iyi görebilirim."

Bu sözler hoşuma gitmemişti. Bu şarlatanlık mıydı? Akşam

Dehra Dun'un merkezindeki minik otelime döndüğümde uyumadan önce Pancatantra kitabımdan eğlenceli ama bir ana fikri olmayan birkaç masal daha okudum. İçlerinden biri şuydu:

Yaşlı bir aslan her gün öğle yemeğinden sonra şekerleme yaparmış. Bir minik fare de her gün o uyuklarken kulağının içine girer ve tüylerini kemirirmiş. Aslan, büyük ve güçlüymüş ama o

minicik hayvancığı bir türlü yakalayamıyormuş. Bunun üzerim·

bir kediden, kendisine bekçilik etmesini istemiş. Karşılığında ona

yiyecek vereceğini söylemiş. Her şey yolunda gitmiş. Kediyi gören

fare, deliğinden çıkmamış; aslan huzur içinde kestirmiş ve kedi dl'

aslanın önüne koyduğu yemekleri yemiş. Aslan o kadar memnun

olmuş ki, bu iyiliği yüzünden kediye hiç durmadan övgüler yağ

dırıyormuş. Ama günün birinde artık iyice acıkan farecik deliğinden çıkmış; kedi de hiç sektirmeden onun üzerine atlayıp para layıvermiş. Aslan uyandığında, kedi gururla başarısını anlatmı◆.

Aslan o anda bir şey söylememiş ama kediye karşı davranışları

tamamen değişmiş. Onunla bir daha konuşmamış ve bir kırınt ı

bile vermez olmuş. Kedi bunun nedenini anlayamıyormuş.

Günlerce aç kaldıktan sonra cesaretini toplamış ve "Görevimi

yaptım. Bana neden böyle davranryorsun?" diye sormuş.

"Sefil hayvan. Sen artık işe yaramayan bir bekçisin. Çek git dl•

rahatça uyuyayım," demiş aslan.

Ertesi sabah kahvaltı etmeden vaidyanın evine döndüm. Baba,

masanın başına kurulmuş, aile hep birlikte kahvaltı ediyordu;

odanın kapısı açıktı ve ördekler, tavuklar da onlara katılıyorlardı.

Vaidya beni mikroskoptan sorumlu genç bir mikrobiyoloğa

emanet etti. Genç kız benim bir damla kanımı aldı, bunu minik

bir camın üzerine koydu ve birkaç dakika sonra büyük bir bilgisayar ekranında hareket eden, birbirine değen, kucaklaşan, birbirini yutan, biçim ve renk değiştiren formların harika gösterisini izledim. Benim o minicik kan damlamın içinde inanılmaz bir hayat sürüyordu!

Kıza göre her şey yolundaydı. Sonra vaidya geldi ve o kanda

on iki saat önce yediğim şeylerin izini gördü ve bunun nedeni

olarak sindirimimin iyi olmadığını gösterdi; hücrelerim mükemmel yuvarlaklıkta değillerdi, bunun anlamı da demir eksikliğiy-61 6

di; direncim düşüktü ve bu nedenle beş saat yaşaması gpn•l<ı·ıı

hücre bir saat sonra ölüveriyordu vs ...

Böyle modern bir bilgisayar dokunuşunun da eklendiği göstı•

rinin altında, metal yüklemeye dayanan bir mizansen olduğunu

düşündüm. Bu bir tuzak mıydı? Telefonlar çalmaya başlamıştı ve

Pakistanlı çocuğun annesi hatır sormak için vaidyayı arıyordu.

Bu da bir mizansen olabilir miydi? Vaidya beni onunla konuşturdu. Çocuk şimdi on altı yaşındaydı ve sağlığı mükemmeldi. Yap tıkları için vaidyaya hayat boyu minnet duyacaklardı.

Bu bir rastlantı mıydı? Yoksa beni etkilemek için bu telefon

görüşmesini o mu ayarlamıştı? Ben oyumu rastlantıdan yana

kullandım. Vaidyaya kanım kaynamıştı. Sistemi, umudu olmayan

pek çok kişiye kesinlikle umut vermişti ve belki bazılarını iyileş

tirmeyi başarmıştı. Ama eninde sonunda onun bir doktor olarak

duruşu, eleştirdiği New York ekibinden farklı değildi. O da beni

sadece bir beden; şu ya da bu metali eksik bir beden olarak görüyordu. O da, maddeyi düzeltmek için bedenime başka maddeler eklemek niyetindeydi. Benim ilgimi çekmiyordu bu.

Bağışıklık sistemimi güçlendirmek için onun metal bileşimini

almamı söylediği zaman, şu anda başka ilaç kullanmak istemedi

ğimi söyledim ve ona gelirken karşımda bir simyacı bulmayı hayal

ettiğimi de itiraf ettim. Bu sözlerim onu çok eğlendirdi. Sanırım

beni anladı ve nezaketle vedalaştık. Onu ve deneyimlerini kitabımda bütün dürüstlüğümle anlatacağıma söz verdim.

Delhi'ye dönmek için otomobille yedi ya da sekiz saat yol gidecektim; eski Ambassador'un arka koltuğuna yerleştim. Yol çukur doluydu; okumak olanaksızdı. Bu nedenle uyuyabilmek için ken

di kendime bir hayvan masalı anlattım. Bu Pancatantranın sadece pratik bir öğreticilik güden masallarından değildi; Vedalarda yazan, hayatın daha yüksek bir amacına işaret eden, çok daha

yalın ve kadim bir masaldı:

Kırların üzerinde uçan şahin, bir gün aşağıdaki gölün içindl'.

yüzeye yaklaşmakta olan bir balık görür. Hemen pike yapar, onu

gagasıyla yakalar ve yeniden yükselir. Sahneyi seyreden bir karga çetesi şahinin üzerine atılır ve ağzındaki balığı kapmaya çalışır. Sayıca çok fazla, çok şamatacı, edepsiz kargalardır bunlar: Derken onlara, başka kargalar eklenir. Şahin yükselmeye uğraştıkça kargalar rahat vermezler, ona saldırırlar, gagalarlar, canı nı yakarlar.

Şahin bunların nedeninin, avına sıkı sıkı tutunmak olduğunu

fark edince balığı bırakır.

Kargalar, balığın peşinden giderler; şahin hafifleyerek yükselir:

Artık onu rahatsız eden bir şey kalmamıştır. Nihayet rahatça

uçabilir, sonsuzluğa dek yükselebi)ir. Özgürdür. Huzura varmıştır.

618

Siste bir kaval

... ve orman binlerce yıllık vaadini tuttu. İçine doğru yürümek

yeterliydi. Her adımla daha çok canlanıyor, daha gizemli, daha

kutsal bir hal alıyordu. Ağaçlar, görkemli bir katedralin sütunları

gibi görünüyordu; güneş ışıkları sanki büyülü vitraylardan süzülürmüş gibi yaprakların arasından akıyordu. Az sonra çevremizde, zamanımızı anımsatan hiçbir şey kalmadı. Tek insani iz, kah yükselen kah karanlık bir yolda alçalan, sonra yine yükselen,

daha da yücelere uzanan patikaydı.

Ağaçlar yaşlıydı. Pırnallar, çarpık dallardan sarkan liken ve

yosun yumakları; kabuklarında, boz, pembe, menekşe tonlarında binlerce rengin gezindiği devasa rododendrumlar; kendi kişiliği, kendi tarihi, yangın ve yıldırım izleri taşıyan asırlık ağaçlar dört bir yanımızdaydı.

Himalaya yamaçlarında uzananlar, bütün efsanelerde yer alan

ormanlardır. Her ot bir ilaç; her gedik, bir ermişin sığınağı; her in

bir ayı ya da pars yuvası olabilirdi. Böylesine doğal bir görkeme

alışık olmadığımız için gerçekten dilimiz tutulmuştu. Dinsel bir

sessizlik içinde yürüyor, yaprakların hışırtısına, uzaktan gelebilecek bir hayvan sesine, kuş çığlığına kulak kabartıyorduk. Orman binlerce hayatı tek bir mırıltıya dökmüş, kulağımıza fısıldıyordu.

Bir dağa tırmanırken genellikle doruğa varınca elde edilecek

ödül düşünülür; ödüllerin en büyüğü dünyaya tepeden bakmak

olacaktır. Bizleri karşılayan ise şaşkınlık oldu. Ormanın ortasında,

üzerini sarmaşıklar sarmış kocaman taşlardan örülmüş bir duvar,

619

sonra demirleri paslanmış bir kapıyla burun buruna gelmiştik.

Kapıyı açtım. Patikanın iki kenarında bekçi gibi dikilen iki

yüce ağacın arasından geçtik; elli adım daha attık. Orman bit·

ti, patika kıvrıldı ve beklenmedik biçimde, müthiş bir aydınlığın

ortasında, çayırların teras teras olduğu, yemyeşil bir amfitiyatro

gördük. En yüksek basamakta, sanki tepenin selesine oturmu

gibi duran, bir bacanın, bir çatının, sedirlerin gölgesine sığınmı

bir evin siluetini gördük.

Her şey gerçek olamayacak kadar beklenmedik, kımıltısız vt·

sessiz gelişmişti ve şimdi biz, sanki sihirli bir biçimde büyük bir

tuvale resmedilmiş sahnenin içine girmekteydik. Bu zamanın

dışında bir görüntüydü; bu, çoktan unuttuğumuz, hiç bilmediğimiz bir huzurun temsiliydi.

Bir köpek havladı, güneşte uyul<:layan ihtiyar doğruldu.

Göğe doğru yükselen o iki siluete ulaşmak için biraz daha tırmanmamız gerekiyordu. Daha yükseğe çıktığımızda, gözlerimi·

zin önüne serilen manzara son nefesimizi de kesti. Bütün ufuk

boyunca, dağlar ve vadiler okyanusunun üzerinde, bulutlar yumağının üzerinde, daha da yüksekte; dünyanın sona erdiği sanılabilecek bir noktada, mavi fon üzerinde parlayan beyaz doruklarıyla, göz alabildiğine dağlar uzanıyordu. Adeta bir tablo gibi, gerçekdışıydılar.

"Gerçeği söyleyin; bunlar resim değil mi?" dedim evin önünde kımıldamadan bizi bekleyen İhtiyar'a.

Kahkaha attı.

"Elbette. ilahi Sanatçı yaptı. Ve bunları her gün farklı bir ren

ge boyuyor," dedi. Sonra gözlerini bana dikerek ekledi: "Gerçeği

mi? Neden; yoksa siz gerçeği mi arıyorsunuz?"

Ona nasıl hayır diyebilirdik ki?

"Gerçeklik, güzellik gibidir. Sınırları yoktur," diye sürdürdii

sözlerini. "Sözcüklere ya da biçimlere hapsedilemez. Gerçeklik

sonsuzdur."

Angela ile birbirimize baktık. Bu noktada kendini bizt• t . 1 1 1 1 1

masına gerek kalmamıştı.

İhtiyar, bizi iki hasır iskemleye buyur edip su ikram etti.

"Aşağıdaki ormanın pınarlarından birinin suyudur," diyerek

içimizi rahatlatmaya çalıştı.

Zayıf ve buruşuk yüzlü İhtiyar, az önce arkamızda bıraktığımız ormanın ağaçlarından birini andırıyordu. Kahverengi bir pantolon, küf yeşili bir kazak giymiş; yine yaprak rengi yün bir

bere takmıştı. Büyük burnunun üstünde gözlükleri, güneşin

daha da kararttığı esmer Hintli yüzünü çevreleyen beyaz sakalları vardı. Kemerli girişin tavanından ipler, sepetler, kurutulmuş

otlar sarkıyordu.

Aralık ayındaydık ama güneş ısıtıyordu; hava billur gibiydi.

Dağlar arkamızda bir başka konuk ya da daha doğrusu gerçek ev

sahipleriymiş gibi dikiliyorlardı. Köpek sakinleşti; yavaş yavaş

kendine bir sigara sarmaya koyulan İhtiyar'ın ayakları dibinde

kıvrılıp uyudu. Kemerli girişin önündeki yabani adaçayı çalıları,

beyaz ve menekşe rengi çiçekler açmışlardı; uzun zamandır bu

danmamış güller, pembe pembe fışkırmışlardı. Sanki her bir ot,

her bir taş, huzurun ve güneşin keyfini çıkartıyordu.

Yanımızda getirdiğimiz peynir ve ekmeğimizi çantamızdan

çıkartır çıkartmaz iki kapkara karga bir sedirin tepesinden çığlık

çığlığa yanımıza indiler ve kendi paylarını istediler. İhtiyar bunların yıllardan beri her yemeğine ortak olduklarını söyledi.

"Biri dişi, biri erkek mi bunların?" diye sordum.

"Bu onların bileceği iş; ben karışmam," dedi ve yine keyifli bir

kahkaha attı.

Angela ve ben birbirimize bakmayı sürdürüyorduk. Bizi oraya

getiren neydi? İlk bakışta, küçük adımların, rastlantıların, kararların her zamanki gibi birbirlerine denk düşmeleri gibi görünen ama daha sonra tam olarak biz sayılmayacak birileri tarafından

gerçekleştirilen bir tesadüfler zinciri söz konusuydu.

621

Bunca yıldır Hindistan'da yaşamamıza karşın, karım Himalayalar'ı sadece Dharamsala'ya gittiğimizde, uzaktan görmüştü ve bu nedenle Noel'i Almora'da geçirmeye karar vermiştik.

Hindistan'ın kuzeyde Tibet, doğuda Nepal ile sınır oluşturduğu

dağ kütlelerinin üzerinde bulunan eski bir kentti Almora. 1 9.

yüzyıl yapısı, pansiyona dönüştürülmüş, bir zamanlar bütün

bölgeyi kaplayan görkemli sedirlerin adını taşıyan bir bungalovda kalıyorduk: The Deodars yani Tanrıların Ağaçları.

Almora'nın uzun bir öyküsü vardı. Kadim destanlar Puranularda bile adı geçiyordu ve yüzyıllar boyunca Himalayalar'ın en kutsal doruklarına ve onların "gizlerine" açılan bir kapı olmuştu.

"Ormana gitmeye" karar veren sanyasinler ve buzulların arasına gizlenen ermiş kişiler Almora üzerinden geçiyorlardı. Tagon•

gibi ozanlar, aşramlarından birini burada kuran Vivekananda

gibi mistikler burada mola vermişlerdi. Gandhi, burada birka·

hafta geçirdikten sonra, buranın ruhun ve bedenin sağlığı için

ideal bir yer olduğunu söylemişti.

Kutsal coğrafya terimleriyle söylemek gerekirse Almora tanl

rik -bazıları bir svastika olduğunu söylerdi- bir üçgenin tam or

tasında bulunuyordu ve ruhsal hayata odaklanmak için özellikle

uygun bir yerdi.

Geçen yüzyılda Almora, ufkunu belirleyen Himalayalar ve

hemen hemen dokunulmamış ormanları ile bazı yabancıları

da buraya çekmişti ve ben de onların izlerinden giderek buraya tırmanmıştım. Yabancılar, iki derin vadinin kenarında, Deodars'lardan kadim Kasar Devi Tapınağı'nın ötesine kadar

uzanan dar bir bayırda yaşamışlardı. Bu özel yabancıların gelip

sığınmaları yüzünden, buraları zamanla "Cranks Ridge"' diye

anılmaya başlanmıştı.

Bu eksantrik insanlar arasında Evans-Wentz adında Alman kö-

' İng. Tuhaf İnsanlar Bayırı - ç.n.

kenli bir Amerikalı teozof vardı; klasik yapıtlar olan Tibet 'iıı O/ıılı·ı·

Kitabı'nın ve Milarepa'nın Hayatı adlı kitapların ilk baskıları 0111111

çabası ile ortaya çıkmıştı. Doğu Almanya doğumlu Lama Govirnl;ı

Anagarika, Napoli'de ilk Budist metinlerin dili olan pali öğrend ik

ten sonra bu yamaçlara gelmişti. Napoli'den sonra uzun bir sün•

yaşadığı Capri Adası'ndayken birileri onun Novalis'in yeniden

beden bulmuş hali olduğunu söylemişti; Novalis ise ilk Alman romantik şairdi; 1801 yılında, yirmi dokuz yaşındayken veremden ölmüş ve yazmakta olduğu küçük roman yarım kalmıştı. Pek genç

olan Lama Govinda ne Novalis'i ne yarım kalan kitabını bilmesine

karşın; pek acayip bir biçimde o romanı yazıp bitirmişti.

Yine Capri Adası'ndan geçerek bu bayıra gelen bir başka isim

de D.H. Lawrence'ın ve Aldous Huxley'nin yakın arkadaşı, Amerikalı bir ressam olan Earl Brewster idi. Danimarkalı Sorensen ise, Tagore'un sözlerine kanıp Hindistan'a gelmişti. Birkaç yıl,

onun Shantiniketan'da bulunan akademisinde bahçıvanlık yaptıktan sonra tepelerde evlenmiş ve Baba Sunyata yani Sıfır Baba adını alarak sadhu olmuştu.

Ben de bir sığınak arıyordum ve bayırda biraz zaman geçirmek belki de "Tuhaf İ nsanlar"ın kaldığı eski barınaklarda dinlenmek düşüncesi ilgimi çekiyordu. Ama orada da her şey değişmişti. Önce Wentz'in, sonra da kırk yıl boyunca Lama Govinda'nın mülkü olan yerler parsellenmiş ve bir zamanlar küçük bir Tibet

gibi düzenlenmiş olan yerler, şimdi çirkin, beton evlere dönüşmüştü. 1959 yılında, 81 yaşında ölen Brewster'in neredeyse elli yıl yaşamış olduğu bungalovun yerinde şimdi modern bir villa

vardı; yörenin en kutsal tapınaklarından biri olan Kasar Devi'nin

tam arkasında; tantrik üçgenin merkezinde, bütün manzarayı

bozan iğrenç bir cep telefonu anteni yükseliyordu.

Dünyanın en büyük demokrasisinde herkes canının çektiğini,

özellikle de işine geleni yapmakta özgürdü. Böylece bir zamanlar yoğun bir orman örtüsüyle kaplı olan bayır, artık ormansız ve 623

yeni "Tuhaf İnsanlar"a kiralanan beton kulübelerle dolu bir yer

olmuştu. Tabii şimdiki "Tuhaflar", onlarca yıl önceki kültürlü vt•

eksantrik insanlar değil, buralarda yabani olarak yetişen hatt:ı

polis karakolunun duvarının dibinde bile biten iyi kalite haşha•ı

bulmak niyetiyle gelen hippi kafileleriydi.

Ben de bu beton kulübelerden birini kiralayabilir miyim diyl'

bakmaya gitmiş ama gördüklerimden umutsuzluğa kapılıp he

men kaçmıştım. Deodars'ın mülk sahibi Richard Wheeler bir sa

bah güneşler içinde, gemi pruvası gibi uzanan terasta kahvaltı

mızı ederken bana mavi dağ zincirlerinin arkasında, ötekilerden

daha koyu renkli başka bir doruğu işaret etti.

"Görüyor musun; orada değişen hiçbir şey yok. Orman yerin d e duruyor; sanırım o ihtiyar Hintli hala tepede yaşıyordur."

Ve o doruk benimle konuşmaya başladı. Ona bakıyordum vt•

bana Kipling'den satırlar fısıldadığını duyuyordum:

Bir şeyler gizli- Git ara onları;

Git ve dağların arkasına bak

Bir şeyler kaybolmuş dağların arkasında

Git! Kaybolmuş ve seni bekliyor.

Bir sabah yola koyulduk. Otomobil vadilerden, yaylalardan

indi, çıktı; sonra, sadece yokuş olan ve önce çam, sonra pırnal

ormanlarıyla çevrili bir yola saptı. İki saat geçmeden bir düzlüğl'

vardık; nemli toprakların kucağında beyaz ve turuncu renkli bir

mandir, küçük bir Hint tapınağı karşıladı bizi. Şiva'ya adanını

tapınak, yaşlı bir sanyasine emanet edilmişti. Otomobili orada

bıraktık ve ormanın içine uzanan patikadan yürümeye başladık.

Bir saatten daha fazla tırmandık ve sonunda paslı demir kapıya,

İhtiyar'a ve evine ulaştık.

İhtiyar'a "Dünya hayatı orucu tutmak isteyen için ideal bir yer

burası," dedim.

624

O, neredeyse yarım yüzyıldır oruç tutuyordu. O da bir z;ı ııı; ı ı ı lar bayırda yaşamıştı ama "Tuhaf İnsanlar" tayfasının eski kıı;ı

ğı ortadan kaybolmaya başlayıp ortalığı yeni gelenler dol d u ruııca ve üstelik bayır boyunca uzanan yol, önce genişletilip son ra asfaltlanınca o "daha da yukarı" taşınmaya karar vermişti. " B i r

zamanların Tuhaf İnsanları," diyordu, "kendi kendilerinin daha

ötesinde bir şeyler aramaya gelenlerdi"; oysa yeniler "sadece

yanılsama" peşindeydiler. LSD gurusu, eski Harvard psikoloğu

Amerikalı Timothy Leary 60'lı yılların başında gelmişti bayıra. O

ve hapları, dönüşümün simgesi olmuştu.

İhtiyar, benim ilgilendiğim insanların hepsini tanımıştı. Kendisi genç bir ressam olarak bayıra çıktığında ilk tanıştığı kişi, o zamanlar epey yaşlanmış olan Brewster olmuştu. Varlıklı bir ailenin üyesi olan Brewster, Capri'de Casa dei Quattro Venti'de Buda'nın

hayatı üzerine bir kitap yazmıştı ve biraz da heykeltıraşlık yapmıştı. Capri'den Colombo'ya, o zamanlar Seylan denen adaya ta

şınmış; sonra da Pondicherry'de bulunan Sri Aurobindo aşramına

katılmıştı. 20'li yılların sonunda Almora'ya gelip resim yapmaya

başlamıştı. İhtiyar'a göre Brewster; dağların ruhunu yakalamayı

herkesten daha iyi başarmış, ona sonuna kadar sadık kalmıştı.

İhtiyar bize bayırda "Ru" adıyla tanınan Rus-Polonya asıllı Yahudi Rudolf Ray'i anlattı. Viyana' da portre ressamı olarak tanınmış ama sonra Freud'dan etkilenerek görüneni resmetmekten vazgeçmiş ve bilinçaltını sergilemeye karar vermişti. O da "Tuhaf

İnsanlar" dan biri olup çıkmıştı. Kimi zaman saatlerce, karanlıkta

resim yapıyordu ve renklerin tuvale yansıyıp yansımadığını gör

müyordu bile. "Ru," diyordu İhtiyar, "güzellikten zehirlenmişti".

Onun gözünde her şey güzeldi. Hiçbir şeyi olduğu gibi görmüyor,

bütün her şey arasındaki bağlantıyı seziyor ve bu nedenle onun

için her şeyin anlamı güzellik oluyordu.

Lama Govinda'nın karısı, Bom baylı varlıklı bir parsi olan Li Gotami de ressamdı. O, dünyayı "değişik bir perspektiften" görmek 625

istiyordu ve bu nedenle her şeye eğilip bacaklarının arasından,

tersten bakıyor ve öyle çiziyordu. İhtiyara göre, Danimarkalı Sıfır

Baba, hepsi arası nda en acayip olandı. Bütün ötekiler gibi o da

"Ben"i alt etmek istiyordu ve kendinden söz ederken asla birinci tekil şahsı kullanmıyordu. Bu konuda bir de kitapçık yazmı

tı: Neden Kendimize Biz Diyoruz? Sıfir Baba'nın, çok bağlı olduğu

bir köpeği vardı. Ona Wu yani Çincede "Olmayan" adını takmıştı.

"Wu, yazları gurum, kışları ise sıcak su torbam olur," derdi.

İhtiyar, seksen yaşı n ı aşmış olmasına karşın harika bir belleğe sahipti. Adları, tarihleri, konuşmaları, ayrıntıları anımsıyordu. Sanki zihnini hep işler halde tutmuş gibiydi. Bunun nasıl mümkün olduğunu sordum. İşte ilk kez orada bana "mum mımarasından" söz etti, "Hayatta ondan başka bir şey yapmadım,"

dedi gülerek ve Gita'nın iki ünlü satırını okudu:

Rüzgarda titremeyen alev nasılsa

Brahman üzerine yoğunlaşmış zihin öyledir.

Bize, bayıra geldikten sonra hayatını n en önemli kararını aldığı n ı anlattı. Ressam "haline gelmek" yerine kendi "olmak" isti yordu. Bütün tablolarını yakmış ve zihnini işler hale getirmiş ve

"öteye geçmeye" yoğunlaşmıştı. Meditasyon sözcüğünü bir kez

bile kullanmadı. Ama her gece uyandığını, sessizlik içinde iki ya

da üç saat boyunca, yanan bir mumun karşısında oturduğunu

anlattı. İşte "mum numarası" buydu.

Bayırda yaşayan öteki Hintlileri sordum. Arkadaş olduğu

Boshi Sen, Bengalliydi ve Waldo Emerson'un torunu olan bir

Amerikalıyla evlenmişti. Onun tutkusu da botanikti. Kalküta'da

geçirdiği gençlik günlerinden beri bitkilerin de duyguları oldu

ğunu kanıtlamaya uğraşmıştı. Maddi olanın ötesinde bir başka

alem olduğuna inanıyordu ve tüm yaratılmışın, insanınkiyle aynı

türde bir bilince sahip olduğunu düşünüyordu.

İhtiyar, tanımış olduğu insanları anlatırken, onların nasıl ı-:ııl ·

düklerinin de taklidini yapıyordu. Ona göre, bir insanın gül li□

biçimi önemli bir yargı kriteriydi. "Entelektüel bir gülüş" olum suzdu; "saf, basit" gülüş olumluydu. Brewster gibi kendilerine d e gülmeyi becerenler "arı" bir gülüşe sahiptiler.

Fark ettim ki, o da onlarca yıldır sarıp tutkuyla içtiği sigaraların yarattığı nefes darlığına karşın güzel bir gülüşe sahipti.

Söylediğine göre en özel, çünkü derinlikli ve "içten" gülüş

Krişna Prem'e aitti; Roland Nixon adıyla doğmuş olan bu İngiliz,

Birinci Dünya Savaşı'nda pilotluk yapmış sonra da Hindistan'daki

Lucknow Üniversitesi'nde profesör olmuştu. Almora'ya 1929 yılında gelişinin nedeni, bir kadın olan gurusu ile birlikte bayırdan birkaç kilometre ötede bulunan Mirtola'da bir aşram kurmaktı.

İhtiyar da üyesi olmadan bu aşrama katılmıştı. Sonradan kendi

arayışı için kendi evinin yalnızlığını yeğlemişti.

İhtiyar konuşurken, Sovyet yapımı, kadranında aydınlığa

ulaştığının tanığı olsun diye bir eliyle toprağa dokunan Buda görüntüsü olan saatimi fark etti.

"Ah, zamanın tuzağına düşen sonsuzluk ... Ne zaman ki!" dedi;

"Hiç olmazsa deneyimin zamanı olsaydı. Hayır, bu Aydınlanmış

Kişi'nin kalbinden çıkan akreple yelkovanın işaret ettiği zaman!"

Bunu korkunç bulmuştu.

Saati nereden satın aldığımı ona anlatmadım. Bu, artık geride

bıraktığım, terk ettiğim repertuvarımdan bir öyküydü. Ona tek

söylediğim, hayatım boyunca seyahat ettiğim ve artık durmak

istediğim oldu.

"İnsanın kendini tanıması için tek yol budur," yorumunu yaptı

ve söylediklerinin daha iyi anlaşılması için, yine saatimin kadranında turuncu giysisi içinde oturan Buda'yı işaret ederek bir öykü anlattı:

Yolculuk etmekte olan Buda, günün birinde bir ormanın için

den geçmek ister. Herkes ona, bundan kaçınmasını söyler. Or-

man son derece tehlikelidir. Ağaçların arasında gizlenen köt ii

kalpli bir haydut, gelene geçene saldırmakta, onları soymakta vt·

parmaklarını kesip boynundaki kolyeye takmaktadır. Zaten adı

da Angulima/'dır; anguli "parmaklar", mala "kolye" anlamına gelmektedir. Buda niyetinden vazgeçmez ve tek başına yoluna dt•vam eder. Haydut onu görür görmez peşine düşer ama bir türlıı yakalayamaz. Angulimal bir tarafa gider; Buda öteki taraftadır;

kendisi öteki tarafa koşar; Buda başka yerdedir. Nefes nefese kalan Angulimal, bağırmaya başlar:

"Kimsin sen? İnsan mısın, üstün insan mı? Tanrı mı, Şeytaıı

mı? Peşinden koşuyorum ama seni bir türlü yakalayamıyorum.

Nasıl oluyor da benden daha hızlı hareket ediyorsun?"

"Koşan sensin. Ben yerimden kımıldamadım ki!" der Buda.

"İşte buradayım."

Angulimal bunun üzerine durur ve nihayet Buda'ya "ulaşı r".

Anlar, onun ayaklarına kapanır ve müridi olur.

"Öykünün ana fikri," dedi İhtiyar; "insanın kendini tanıması,

kendi olabilmesi için durması gerektiğidir".

Bunu anlayabilseydim! Yıllardan beri bu gereksinmeyi duy

muştum ve bir yerlerde durmaya çalışmıştım. Hindistan'a ili<

geldiğim yıl çevremdekilere, arada sırada yazmak için sığınahi

leceğim bir yer bulur muyum diye sormuştum. Delhi'deki bazı

tanıdıklarım, bana kuzeydeki dağlarda terk edilmiş bir ev oldu

ğunu ve İngilizlerin bir dönem Nehru'yu orada tutsak ettiklerini

söylemişlerdi.

"Ama bilgisayarda yazıyorsan, sana yaramaz," demişlenJI.

"Oralarda elektrik yoktur." Ve konu kapanmıştı.

İhtiyar'a üç ay boyunca Swami Dayananda'nın yanında kal ı p

Vedanta eğitimi aldığımı anlattım ama aşram da uzun süre kala

bileceğim bir yer değildi.

"Swamiler sözlere fazla inanırlar," dedi. Sanki düşüncelerimi

okumuş gibiydi ve ben Vedanta'nın bana katkılarını söyleyecek

tim ki şunları ekledi: "Vedanta harika bir başlangıç noktasıdır

ama fazlasıyla entelektüeldir. Gerçek bilgi kitaplardan gelmez;

kutsal kitaplardan da elde edilmez; tek yol deneyimdir. Gerçeği

anlayabilmenin en iyi yolu, duygulardan, sezgiden geçer; akıldan

değil. Akıl sınırlıdır."

Tam olarak nerede durduğunu, pozisyonunun ne olduğunu

anlayamıyordum. Dünyadan el etek çekenler gibi portakal rengi

giyinmemişti, alnında Hintlilere özgü o kırmızı yuvarlak yoktu;

görünüşünde ve söylediklerinde, sahip olduğu inancı işaret eden

bir iz bulamıyordum.

" Vedanta, Budizm, Hinduizm, Jainizm; hiçbiri ötekini dışlamaz," dedi. "Burası Hindistan'dır; pek çok dinden oluşmuş bir uygarlıktır; bütün bu dinlerin temelinde Buda'dan sonra hiç

kimsenin tartışmaya koymadığı düşünceler yatar."

Durdu; söylediklerini anladığımdan ve paylaşıp paylaşmadı

ğımdan emin olmak istedi; sonra bu düşüncelerin neler olduğunu sıralamaya başladı.

Kollarıyla bütün ufku işaret eden geniş bir hareket yaparak

"Tek dünya bu değildir," dedi.

Parmağıyla saatimi işaret ederek, "Tek zaman bu değildir".

Kendini, beni ve Angela'yı, köpeği ve çevrede ne varsa göstererek "Tek hayat bu değildir," dedi.

Sonra düşünmemiz için zaman bırakmak istercesine durdu.

"Ve tek bilinç bu değildir." Göğsüne dokunarak sözlerini sonlandırdı: "Dışarıda olan, aynı zamanda

içeridedir; içeride olmayan hiçbir yerdedir."

Sonra havayı hafifletmek istercesine harika bir kahkaha attı ve

bana dönerek şöyle dedi: "Bu nedenle, yolculuk etmek işe yaramaz.

İnsanın içinde hiçbir şey yoksa, dışarıda asla bir şey bulamayacaktır. İnsanın kendi içinde bulamadığı şeyi gidip dünyanın dört bir yanında araması boşunadır." Etkilendiğimi hissettim. Haklıydı.

Konuşa konuşa saatleri devirmiştik. Kışın günler kısaydı. Gii

neş ufukta alçalmaya başlayınca hava da soğudu ve İhtiyar bizi

içeriye davet etti. Karanlık ve ilkel mutfaktan, oval masalı, dürt

iskemleli sade bir yemek odasına geçtik; en son girdiğimiz oda

da bir hazine yatıyordu sanki. Hazine, karşıdaki duvarda açılmış

olan pencerenin manzarasıydı. Önde iki sedirin gövdesi ve kolla

rı, arkada dağ zinciri, bunların ortasında güneşin kırmızıya ho

yamaya başladığı Nanda Devi dağ halkası. Bu bir ölüdoğa resıiıl

değildi; yaşayan, ihtişamlı doğaydı ve faltaşı gibi açılan gözll•ri

mizin önünde an be an değişmekteydi.

Odanın tavanı yüksekti; yılların isiyle kararmış ahşapla kaplıy

dı; duvarlar aşı boyası, zemin tahtaydı. Şöminenin içine, yarısındaıı

kesilmiş bir damacanayı andıran demir bir soba yerleştirilmişt i

ve mis gibi kokan bir sıcaklık yayıyordu. Ahşap rafın üzerinde nı i

nik, bronz bir Buda meditasyon yapıyordu. Eski kahverengi divaıı,

sanki bir tiyatronun onur koltuğu gibi odanın dibinde, değişmeyi

sürdüren dağ manzarasına bakan pencerenin yanındaydı. İki kı·

narında aşınmış tahtadan iki küçük koltuk duruyordu. Minik lıii

sehpanın üstünde yaşlı bir Hintlinin siyah-beyaz resmi; içinde sarı

bir çiçek olan minik, pirinç bir vazo vardı.

Döndüm. Pencerenin tam karşısındaki duvarda, gri çerçevl'll

bir tablo asılıydı ve aynı dağların, aynı saatte, aynı renklerle ayııı

pencereden görünüşünü yansıtıyordu. Yaklaştım. Sol alt köşeclt'.

mavi bir imza vardı: E. H. Brewster.

Tablonun sessiz bir gücü vardı; sanki pencerenin dışındaki

ışık onda yansıyordu. Bütün bunlarda büyülü, yakalanamay;ı11,

sanki tedirgin eden bir şey vardı. İlk andan itibaren, tablonıiıı

içindeki görüntünün tablosuna girmiş gibiydik. Bir an için biliıı

cimi zıplatan bu aynalar oyununda kaybolduğumu hissettim.

Sessizliği bozmak ve aynı zamanda bütün bunların bir saıı ı ı

olmadığından emin olabilmek için "Bu, bütün hayatımda görclii

ğüm en güzel ev," demek geldi içimden.

"Bu evi seviyorum, karşılığını da alıyorum," diye yanıtladı İhtiyar. "Ev de beni seviyor." Evin 19. yüzyıl başında İngiliz sömürgeci memurlardan biri tarafından inşa edildiğini söyledi. Sonra ekledi:

"İkinci Dünya Savaşı sırasında İngilizler Nehru'yu burada tutsak etmişler."

Angela da benim gibi tarihi iyi hatırlıyordu ve inanamayan

gözlerle birbirimize baktık. Bu nasıl olabilirdi? Hindistan gibi

büyük bir ülkenin yüz milyonlarca evi arasında, gelip yıllar önce,

daha hastalanmadan önce bana önerilen evi bulmuştuk!

Bir şeylerin, birilerinin, karşı duramayacağım, karşı koymamam gereken bir gücün benimle oyun oynadığı izlenimine kapılmıştım. Sanki her şey daha önce yaşanmış ve bitmişti.

Şimdi ortaya çıkan bu atmosferde, benimle ilgili bir ayrıntı konusunda suskun kalmamın, yalan söylemekle eşdeğer olacağını anladım. Böylece birkaç sözcükle İhtiyar'a Bologna'da başlayıp

New York'tan geçen ve beni bir sığınak aramak üzere Almora'ya

getiren yolculuğumu anlattım.

Yine o tütün tiryakisi kahkahasıyla "Ah, kanser!" dedi ve bana,

ondan sonra hep tıp fakültesine giren bütün öğrencilere ilk ders

gününde sorulması gerektiğini düşündüğüm bir soru yöneltti:

"Ölüme neden olan, hastalıklar mıdır yoksa ölüm mü hastalıklara neden olur?"

Sonra sözlerini sürdürdü. Yolculuk etmekten vazgeçmeye

gerçekten niyetli miydim? Gerçekten bir sığınak mı arıyordum?

Buradan az ötede bir ev vardı. Depo niyetine yapılmıştı ama birkaç yıldır oturulabilir bir hal almıştı.

Hemen görmeye gittik. Son derece basit, taş bir evdi. Kapısı

alçaktı, dik ve dar ahşap merdivenler, içinde minik bir şöminenin durduğu tahta zeminli bir odaya tırmanıyordu. Duvarlar çamur ve tezekle sıvanmıştı; pencere büyüktü ve Hindistan'ın en yüksek dağı Nanda Devi'ye bakıyordu.

"İstediğin zaman gelip burada kalabilirsin," dedi İhtiyar.

Dilim tutulmuştu.

Hayat bir gizemdir ve öyle kalması iyi olur. Bir şey; birisi, evi ıı

çatısına çıkmış ve kenarda duran uyurgezerin aşağı düşmesiııl

engellemek için onu nasıl idare ediyorsa; benim iplerimi de aynı

şekilde elinde tutuyordu.

"Öğrenci hazır olduğunda, öğretmen ortaya çıkar." Hintlilt•r

bu sözü bir guru için söylerler ama bence aynı şey yalnızca b;ızı

koşullarda önemli olan bir aşk, bir yer, bir olay için de geçerlid ir.

Bunlarda mantık aramak, açıklama peşinde koşmak gereksizdi!'.
Biz kendimiz, duyuların ve olayların ötesinde bir gerçeklik oldu
ğunun kanıtıyız ve buna inanmamakta direnirsek hayatın öteki
yüzünü yitiririz; bununla birlikte gizemin neşesini de kaçırırız
elden.
Geç olmuştu. Angela ve ben, yeniden ormanı aşmak, mandire ka
dar inmek zorundaydık ve bu nedenle teşekkür faslını kısa kesı·
rek yola koyulduk.
Yürürken, "Yakında görüşmek üzere!" diye bağırıyordum. C,:a
yırların düzlüğüne varmadan önce dağlara son kez baktık. c;ıı
neş çoktan yok olmuştu ama İlahi Sanatçı alçaktaki boğazları vı·
geçitleri, kara ve soğuk bir tülle örttükten sonra, buzulların zir
vesine son bir pembe tonu sürüyordu. Dönüş yolunu neredeysı·
koşarak inerken kendimizi biraz sarhoş ya da dönme dolapta ıı
henüz inmiş gibi hafif hissediyorduk. Karımla hiç durmadan, hl□
ara vermeden konuştuk, konuştuk.
Angela ile birbirimize söyleyecek pek çok sözümüz, veren·lı
pek çok kararımız vardı! Ve o, bana karşı son derece cömert dav
randı. Kırk yıl boyunca onunla çok değişik deneyimler payla□,
mıştım ve hemen hepsi harikaydı. Şimdi atılmaya hazırlandığıı ı ı
serüvense bambaşkaydı. B u ikimizin birlikte yapamayacağı lılı

yolculuktu. O bunu biliyordu. İhtiyar'ın vedalaşırken bize yolluk
olarak söylediği Attar'ın dizelerr benim gibi onu da kalbinden

vurmuştu.

Hacı,

Hac ve yürüyüş:

Benden bana bir yürüyüşten

Başka nedir ki.

Birlikte Delhi'ye döndük; karım Floransa'ya gitti. Bu, pek çok

anlamda bir ayrılıktı. Angela tanıdığımız hayata geri gidiyordu;

ben var olup olmadığından bile emin olmadığım bir hayata gidecektim. Ama bunu denemeliydim. Zaman sınırlandırması olmamalıydı. Doktorlar, ilaçlar, şifacılar, mucizeler artık ilgimi çekmiyordu. Az ya da çok etkili bedensel tedavilerle işim bitmişti.

Aradığım başkaydı. Rene Daumal'in alegorik öyküsü, Analog Dağ

yapıtındaki Peder Sogol gibi "Neden yaşadığımı anlamadan ölmek istemiyordum". Ya da çok daha basit söylersek, kendi içimde huzurun tohumunu bulmak ve sonra bunu her yerde yeşertebilmek istiyordum.

Sıradan gündelik yaşam, benim için bin kollu bir ahtapota

dönmüştü. Hiçbirinden kurtulamıyordum. Başım sürekli bir savunma, organizasyon, tasarı ya da umut düşüncesiyle meşguldü, zihnim bir an bile boş kalamıyor; sürekli daha büyük işler yaratıyordu. Floransa' da Anam, yerine geçtiği kişilikten daha da komik bir tip halini almıştı. Başkalarından önce ne o ne öteki olmadığını hisseden kendime gülünç geliyordum. İyi ama kimdim ben?

Sanyasinler, dünyadan el etek çektikleri zaman bütün bağlarını kopartırlar; geçmişlerine karşı "ölürler" ve bu nedenle bir zamanlar onların olan her şeyden -aile, iş, arkadaşlar- çok uzak-
Feridüddin Attar; 12. yüzyıl Pers şairi; Mantık-ut Tayr/Kuş Dili adlı dinsel

felsefi şiirin yaratıcısıdır.

)arda yaşamaya giderler. Ben henüz o noktaya varamamıştım;

doğruyu söylemek gerekirse öyle bir niyetim de yoktu; ama kopmalı, mesafe yaratmalıydım. Gereksinme duyduğum bu yalnız yolculuğu deneyimlemeliydim ve ormandaki paslı kapı belki dl'

benim için görünmeze açılan görünen kapı olacaktı.

Delhi'de on gün kadar kaldım. Kullanmayı tasarladığım bil
gisayarımı besleyecek bir güneş paneli, pil ve transformatör al
dım. Yiyecek ve tütsü alışverişi yaptım. Chiang Mai'den, bir kilo
en iyi kalite ulong çayı getirttim. Sonra evin içinde birkaç tur atıp
hayatım boyunca biriktirdiğim nesneler ve kitaplar arasındaıı
yanımda olmasından hoşlanacağım birkaç parçayı seçtim.
Benim için Dharamsala'da çizilmiş olan Tıp Buda'sı tankaııı ı.
Milarepa'nın küçük, bronz heykelini ve New York'ta penceremiıı
önünde duran eski, Çinli -taktığım adla- yolculuk Buda'sını al
dım. Yüz yıl önce Çin'in Yixing Kasabası'nda yapılmış olan çay
danlığımı ve iki minik ince porselen fincanımı da unutmadıııı
Kitapların arasından bir kopya Upanişad, bir kopya Gita ve biı
kaç Hint öyküsü derlemesi aldım.
Deodars1arın sömürgecilik dönemine özgü süsü içindeki lııı
otelde konakladığım Almora'dan su süzmek için bir bakır k;ıp,
tahta zeminde uyuyabilmek için halılar ve battaniyeler edindiııı
Bu kalın yün battaniyeler, Himalayalar'ın Hint kısmında yaşayaı ı
Tibetli çobanlar tarafından dokunuyordu.
Eşyalarım mandire boşaltıldığında ve hamallar bunları sırt l.ı
yıp ormanda benim önümden yürümeye başladıklarında, giizıı
mün önüne Himalayalar'da gözden yok olmak üzere, manda .ı
nın üzerine ters oturarak Yeşim Kapısı'ndan giren Lao-tzu gı•lı l ı
İnsan insan olalı ve bugün, Hindistan, Tibet, Nepal, Çin vt• l '.ı
kistan adıyla tanıdığımız topraklarda yaşamaya başlayalı lwı ı,

Sanskrit dilinde "karların evi" (hima: kar; alaya: ev) anlamın ı ı .ı

şıyan o uzak ve heybetli dağlar insanın Tanrı'ya olan hevesiıılıı

ve özleminin simgesi olmuştur.

634

İnsanlar, yükseklerde, buzlarla örtülü, bulutlarla sarmalanmış, sıradan faniler için ulaşılmaz olan o zorlu doruklarda hayatlarında eksikliğini duydukları her şeyin varlığını hissettiler.

O dağların uzaklığı, onların arılığı, ovalarda bulunamayanın

oralarda bulunabileceği duygusunu yaşattı; bu, varoluşun doğal

arzularıydı. Ölümsüzlük bitkisi olan soma; Himalaya'nın yüksek

tepelerinde yetişiyordu. Şiva'nın -ama simgesel olarak hepimizin- mükemmel karısı Parvati, "dağların kızı" olarak bu tepelerde doğmuştu. Yaratılmışın hazineleri; gücün, bilgeliğin, huzurun sırları orada gizliydi; sadece bazı insanlar büyük arayışlar, zahmetler sonucunda onlara varmış ve ele geçirmişti. Onlar da yine arayış içine girenlere bu gizemleri açıklamışlardı.

Himalaya, bütün efsanelerin yatağı, hayatın ve bilginin kaynağıydı. Hindistan'ın bütün büyük ve kutsal ırmakları orada doğuyordu. Vedaları yaratan rişiler orada yaşamışlardı. Vyasa;

Himalayalar'ın eteğinde oturup Gita ve Mahabharata'yı yazmıştı. Bunlar kadim ama hala güncel olan, sadece Hindistan'ın değil, bütün insanlığın felsefi, siyasi ve psikolojik bilgisinin kaynaklarını oluşturan yapıtlardı.

Sanyasinler, yüzyıllar boyunca bu çıplak buz dağlarına doğru

tırmanırken, Batılılar gibi fethetme değil, fethedilme hevesi taşıyorlardı ve de bunun dönüşsüz bir yolculuk olduğunun bilincindeydiler. Artık geçmişin defterini dürmüşler, dünyayla aralarındaki köprüleri yakmışlardı. Öz' den başka dönecekleri hiçbir şey kalmamıştı.

Belki benim için de bu tırmanış, madde dünyasına alegorik

bir veda; özlem ve tutkuyla peşine düşülen ruhsallığa yol alıştı.

Ormanın içinde, hamalların peşinden yürürken tek bir korkum

vardı. Bir şeyleri bıraktığım gibi bulamamak. Demir kapıyı açt ı m, iki büyük bekçi ağaç arasından geçtim. Hayır. Her şey, sessiz 635

ve kımıltısız duruyordu. İhtiyar'ın siluetini gördüm ama köpeğin

havlamasını duymadım.

"Leopar yedi," dedi beni karşılamaya çıkan İhtiyar. "Pek çoğu
nu böyle yitirdim. Bu, hiç olmazsa dört yıl yaşamıştı. Yazık oldıı
ama leoparın da karnını doyurması gerekiyor." Pek üzülmii�c·
benzemiyordu.

Sığınağıma yerleştim, bayırın en yüksek noktasında gün bat ı
mının tadını çıkartmaya gittim; İhtiyar'ın davetlisi olarak o giizc·I
odasında gaz lambasının ışığında bir tas çorbasını paylaştım.
Penceredeki dağlar sönmüşlerdi ama Brewster'in tablosıiii
dakiler hala duvardaki gri çerçevenin içinden hafif bir ışık yay
mayı sürdürüyordu. İhtiyar adam, sözlerini ilk konuşmamızda
kaldığımız yerden devam ettirdi. Harika bir anlatımla şu öykiiyıı
aktardı:

- .

Bir öğrenci, gurusuna gider ve ona dünyada ulaşmayı ı·ıı
çok istediği şeyin "gerçeklik" olduğunu söyler. Öğretmen yaiiii
vermez. Onu boynundan tutar, yakındaki nehre sürükler, ba�ı
nı suya sokar ve neredeyse boğulana kadar çıkarmaz. Son and.ı
onu kurtarır.

"Şimdi söyle bakalım; suyun altındayken her şeyden çok iste·
diğin neydi?"

"Hava," der öğrenci cılız sesiyle.

"İyi. Gerçekliği de hava kadar istediğin zaman öğrenmeye hoı
zır olacaksın."

Peki, ben hazır mıydım?

Buna bir kahkaha ile yanıt vermek isterdim ama içten dav

ranmak istedim. Hayır. Hazır olup olmadığımı bilmiyordıııı

Hem sonra "gerçeklik" bana hala tek başıma arayamayacağııı

kadar büyük bir şey gibi görünüyordu.

Bu sözüm üzerine o sigara kokulu kahkahalarından biri ııl

attı.

"Elbette" dedi, "Gerçekliği arayıp bulan biz değilizdir. Gerçı•k

lik gelip bizi bulur. Biz sadece hazırlanmalıyız".

Sonra şöyle açıkladı; "İnsan tanımadığı bir konuğu davet eder

mi? Hayır. Ama önce evini düzene koyar, öyle ki konuğu geldiği

zaman onu karşılamaya ve tanımaya hazır olur".

Peki, onun gerçeklik ile ilişkisi neydi?

Onu birkaç kez, bir an için görür gibi olduğunu söyledi. Ama

bu an ona inançtan değil, deneyimden kaynaklanan bir eminlik

hissettirmişti. Başkalarının değil, kendinin deneyimi. Ve bu emin

olma duygusu onu arayışına bağlı kılmıştı. Evin içindeki düzenle

ilgili olarak da daha yapacak çok işi vardı. Tavan arasında hala atılmayı bekleyen pek çok eşya vardı. "BEN, pek çok şeye gereksinmesi olduğunu sanıyor ama ben, bunun bir tuzak olduğunu biliyorum."

Sehpanın üstünde duran minik siyah-beyaz fotoğrafı göster-

di. Bu, onun ilk gurusu; onun zihnini açan ilk kişi Swami Sathyananda idi. Bir çekmeceden bir başka fotoğraf çıkarttı; bu da yaşlı bir kişiyi gösteren siyah-beyaz bir fotoğraftı. Bu da onun yüreğini açan kişi Krishna Prem; daha önce anlattığı, sanyasin olmayı seçen İngiliz'di. Kurduğu aşramda kanserden ölmüştü.

O da kanser olmuştu. Bu nasıl mümkün olabilirdi? Tamam, Batı'da kanserin nedeni olarak stres gösteriliyordu ama Hindistan' da, son yüzyılda mutlak huzur içinde yaşayan, modern

hayatın gerilimlerinden uzak bir yaşam süren ermiş kişilerin büyük çoğunluğu da kanserden ölmüştü. Örneğin mistik Ramakrishna, Bombay sokaklarında bidi bidi yapan Nisargadatta Maharaj gırtlak kanserinden; Ramana Maharishi koluna yayılan ve çok ağrı veren kanserden; yaşlı da olsa J. Krishnamurti karaciğer

kanserinden ölmüştü.

"Stres, içsel de olabilir," dedi İhtiyar. "Gerçeği arayanın genellikle çok ıstırap çekmesi gerekir. Krishna Prem hastalığı hayatıyla bütünlemeyi başarmıştı; onu bütünün bir parçası olarak görmeyi ve sonra kendi hastalığı sayesinde, bilincin daha yüksek bir bilinç düzeyine ulaşmayı başarmıştı."

"Yani, hastalığı kabul mu etmişti?" diye sordum.

"Söz konusu olan kabul etmek ya da etmemek değildir; hasLı

lığı kendinin bir parçası kılabilmektir. O, bunu başarmıştı ve l'll

sonunda da hepimiz için kanıtlanamayanın kanıtı olmuştu."

"Her kuşakta, her kıtada," diyordu İhtiyar. "Krishna Prem y.ı

da Ramana Maharishi gibi hayatlarıyla öteye geçmenin mümkii ıı

olduğunu gösteren insanlar vardır. Kararlı, sebatkar ve korkusu'/

olmak yeterlidir."

Belli etmeden bana öğütler vermeye çalıştığını anlıyordum.

Yanımda getirdiğim çantamda çok kitap var mıydı? "Dikkat cı,"

dedi. "Kitapların verdiği, ikinci el; ödünç alınmış bilgidir. Pek faz

la değeri yoktur." Sonra bana başka bir öykü anlattı:

Bir adam büyük bir kitaplığa girer ve uzun incelemelerden ve·

arayışlardan sonra yanında götü:eceği üç kitabı seçer. Kaydetti r

mek için bankoya gider ve memura şunu sorar:

"Bu kitaplıkta kaç kitap var?"

"On binlerce."

"Peki, hepsini okumak ne kadar sürer?"

"Ah ... birkaç hayat boyu."

"O halde, ben bunları da istemiyorum," der adam. "Bunun lılı

başka yolu olmalı." Ve gider.

İhtiyar'a göre, bunun başka yolu, deneyimdi. İnsanın kendi

üzerinde kazanacağı deneyim. Gerçek anlama akılla değil, yıı

rekle gerçekleşebilirdi. "İnsan yalnızca denediğini; içinde hisse•

debildiğini anlayabilir." Bu deneyime varmak için gereken yoll;ı ı

pek değişik olabilir. Onunki, "mum numarası"ydı; düzenli olaral<;

hiç bıkmadan, heyecanı hiç yitirmeden uygulanmalıydı. "Günde•

en az on dakika," dedi.

İlk gurusu onu, on dakika mumun karşısında oturmaya zo

runlu kılmıştı ve iyice düşündüğünde, bunun hayatta almış ol

duğu en büyük yardım olduğunu anlamıştı. Yıllar geçtikçe bu 1 1 1 1

dakikalar saatlere dönüşmüştü ama o ilk adımın önemini unıı ı

mamıştı. Bunu keşke ben de uygulayabilseydim!

"Başlangıç için, en az on dakika! Kendini zorla!"

Bu, büyük bir buluş yaptığını bilen ve bunu kendine saklamak istemeyen kişinin yüreklendirmesiydi. Bu buluş benim de çok ilgimi çekiyordu. İhtiyar da bunu hissediyordu ve sözlerini

sürdürdü:

"Her şeyden önce zihnini -sakinleştirmelisin. Ancak o zaman

içinde sahip olduğun Ses'i duyabilirsin. Sabırsızlık etmemelisin çünkü bilincini açan sezgi ender olarak gelir. Bu belki tek bir damladır ama o damla geldiği zaman, okyanus gibidir. İşte o

zaman seninle konuşan, İçsel İnsanın Sesi'dir; Kozmik İnsanın

Sesi, yani Cevher, Öz'dür. Buna ne ad vermek istersen verebilirsin. Sufilerin yaptığı gibi Sevgili; simyacıların dediği gibi Felsefe Taşı da diyebilirsin. Tanrı, Buda, Purusha ya da O diye de adlandırabilirsin. Ama bilmen gereken, O'nun gerçek sen olduğudur.

Çünkü sen ve O iki değilsiniz. Sen, O'sun." Sözlerini sıcaklık ve

sevgi dolu güzel bir gülüşle noktaladı.

Yanımda getirdiğim el fenerimi yakmadan sığınağıma döndüm.

Ay henüz doğmamıştı ama gökkubbenin ışıltısıyla, adımımı attı

ğım yeri görebiliyordum. Eve girmeden durdum. Soğuktu ama yer

kuruydu. Otlara uzandım ve yıldızları seyrettim. Sanki onları ilk

kez görüyordum. Belki de gerçekten öyleydi; çünkü bu kez onlara

adlarını düşünmeden, Büyük Ayı'yı, Kutup Yıldızı'nı aramadan bakıyordum. Hiçbir şey okumamış, eğitim almamış, "bilmeyen" bir mağara adamı olduğumu hayal ettim. Ve, bütün bu "bilgiden" özgürleşerek evrenin avutucu ve olağanüstü enginliğinde kaybolup gittim. Artık ona bakmıyordum. Onun bir parçası olmuştum.

Buraya gelirken niyetlerimden biri de rüyalarımın günlüğünü

tutmaktı. Bunu yapmanın tek yolunun uyanır uyanmaz not almak

olduğunu biliyordum. Bu nedenle kendime hazırladığım yer yata-

ğımın başucuna bir kurşunkalemle birkaç kağıt koydum. Bir yt>r

lerde okuduğuma göre, daha çok rüya görebilmenin ve bunuııl.ı

beraber "ruhun gece yolculuğunun tanığı olmanın" yolu, akşam az

yemekten, sert yerde yatmaktan, bunun bilincinde olarak uyuya

kalmaktan ve kendini uykuya kaptırmamaktan geçiyordu. Swaıııl

de ölümle karşılaştırılabilecek tek deneyimin uyanıklık halindl•n

uykuya geçme anı olduğunu ve herkesin o ana dikkat ederek, son

ana dek bilinci koruyarak, uykuya dalarken ölüm hakkında bir fi

kir edinebileceğini söylerdi. Bunu denedim ama o kadar yorgun ·

dum, oda öyle soğuktu ki ağır Tibet battaniyelerimin altına gin•r

girmez taş gibi uyumuşum. Mutlu bir taş gibi.

İki rüya gördüm ve not etmeye çalıştım. Birincisinde, arka

daşlarımla Hong Kong'ta Peak'a tırmanan tramvaydaydım. Adrl'

si cebimde olan bir hastaneyi arıyordum. Ama bir durakta, gel

diğimi düşünerek tramvaydan iniyor, ötekilerden ayrılıyordum.

Onlara yeniden görüşürüz, anlamında işaretler yapıyordum ama

içimden onları başımdan savmayı becerdiğimi, bir daha da görmeyeceğimi düşünüyordum.

İkinci rüyamda Orta Asya kentlerinden birindeydim. Orada

da; MSKCC'den Doktor Uğurlu Hanım'ın önerdiği bir hastaneyi

arıyordum. Ortasında biri beyaz, biri siyah iki boğanın güreştiği

büyük bir alandan geçiyordum. Başına kırmızı handana takını<unk>.

büyücüye benzeyen bir adam çıkageliyordu. Elindeki uzun bıçak

la iki hayvanı ayırıyor, beyaz boğanın kafasını kesiyor, dilini koparıyor ve bunu bu törenin gerçek başı ve büyücüsü olduğunu farl< ettiğim bir oğlana sunuyordu. Bu çocuk, "sorunu çözmüştü" vı•

bana da gücünün sırlarını öğretebilirdi. Ben, zamanım olmadığını, hastaneye gitmem gerektiğini biliyordum ama onu sonradan da bulabileceğimi düşünerek adını ve adresini soruyordum. Ço

cuk gülümseyerek bunu benim not defterime kaydediyordu; beıı

de elimde pek önemli bilgiler bulunduğunu ve açıklanamaz ama

gizemli biçimde pek etkili bir güce yaklaştığımı hissediyordum.

Rüyalarımı genellikle Angela yorumlardı. Kimbilir bu iki rüyada da bana ne gibi ipuçları bulurdu. Ama o yoktu, çok uzaklardaydı ve bu rüyaları görmemin bir nedeni de belki onun uzaklığıydı. Üzerimde olumlu bir havayla uyandım. Bu rüyalar iyiye işaretti. Yalnız kalmak istememin onayını, "gitmekte" olduğum

yolun adresine sahip olduğumu, bu "büyü gücüne" yaklaşmanın,

yani mantık dışı bir alana girmenin, benim için o anda yapılacak

en doğru şey olduğunun onayını almıştım.

Gün doğuyordu. Bir battaniyeye sarındım ve dağları selamlamak için bayırın en yüksek noktasına tırmandım. Dağlar henüz yoktu görüntüde. Puslu bir tül, ufku olduğu gibi örtüyordu. Yarı

karanlığın içinden adeta silik, belli belirsiz gölgeler görünmeye

başladı; sonra da beyaz ve soğuk profiller belirdi. Doruklar ansızın pembeye, turuncuya boyanıverdi. Vadi eflatuna büründü; sonra altın suyuna battı çıktı ve buzullar lapis semaya karşı alev

aldı. Yeryüzü ilahi bir ışık ve neşeye boğuldu. Sedirlerin en yük

sek noktalarına tüneyen kuşlar cıvıldamaya başladılar. Benim

yüreğim de onlara katıldı.

Dağların yalın, her şeyden kopuk güzelliği içimde yalnızca

aşkın yarattığına benzer bir duygu uyandırdı. Bir bütünlük, yenilmez güç, handiyse ölümsüzlük duygusuydu bu. Tanrısal olanın huzurunda bulunmanın ne demek olduğunu şimdiye dek hiç bilmemiştim. İlahi Gökler bir adım ötemdeydi ve şu dağlar, oraya

varmaya yarayacak basamakları andırıyordu.

Efsaneleri, buz mağaraları destanlarını, Shangri-La'da gizli hazineleri düşünmeye, hiçbir mucizeyi umut etmeye ihtiyacım yoktu.

Her şey burada, çevremdeki hayattaydı. Artık bana hiçbir şey ağır

gelmiyor, hiçbir şey beni kaygılandırmıyordu; hiçbir şeyin yoksunluğunu hissetmiyor, hiçbir şeyden korkmuyordum. Kendi ölümüm de bana, bu sonsuz yetkinliğin bir parçası olarak göründü.

Birbirinin aynı olan günler, mutlak huzur içinde akıyordu. Prog

ramsız, beklentisiz, vadesiz günlerin en avutucu anları güneşiıı

doğuşu ve batışıydı.

İhtiyar'ın evindeki varlığının bilincindeydim ama o da keıı

di kendiyle yalnız kalmak istiyordu ve ikimiz de birbirimizlı•

arkadaşlık etme hevesine kapılmıyorduk. Daha sonraları, onı ı ı ı

zamanının bir bölümünü pek garip ziyaretçiler kabul ederek gt•
çirdiğini öğrendim.
İlgi alanım öncelikli olarak -oruç tutmaya yönelmişti. Aşagı
vadilerde yaşanan hayatta yuttuğum ve dikkatimi dağıtan hı•ı·
şeyden arınmak istiyordum. Haberler, arzular, umutlar, dediko
dular ... Tepede, elektriksiz, telefonsuz, gazetesiz, hiçbir şeysiz vı·
dikkate alacak hiç kimsesiz olunca, biraz boşluk yaratmak kolay
oluyordu. İnsan rutinden kopar _kopmaz gündelik yaşantıda -İ\'
sel olarak da- ne kadar az özgürlüğe sahip olduğunu; yaptığı vı·
düşündüğü pek çok şeyin ne kadar alışkanlık ürünü olduğunıııı
farkına varıyor. Zihnin yürüttüğü mantığı, bilimin verilerini, lw
denin ve aklın gereksinmelerini olduğu gibi kabulleniyoruz vı·
böylece dünyayı ve kendimizi her zamankinden farklı görmt•yı
başaramıyoruz.
Ben de hayatım boyunca ne çok düşünce, ne çok inanç vı·
"bilgi" biriktirmiştim! Üzerine yepyeni şeyler yazılabilecek bem
beyaz bir kağıda dönüşebilmek ne güzel olurdu. Zen Budizm !,
Çin' de doğduğu günden beri hep bu soruna eğilmişti ve öğrenl'i
lere yüzyıllardan beri anlatılan basit ama etkileyici anekdotlar
dan biri bu noktayı vurgulardı:
Pek eğitimli bir profesör, bir keşişi görmeye gider.
"Söyleyin; Zen nedir?" diye sorar.
Keşiş onu yanıtlamaz. Onu buyur eder, önüne bir fincan koyaı
ve içine çay doldurmaya başlar. Fincan dolar ama keşiş ısrarl.ı

çay koymayı sürdürür. Profesör şaşırmıştır; bir süre konuşma/'.

ama sonunda keşişin vazgeçmediğini görerek onu uyarır:

642

"Fincan dolu, dopdolu."

"Öyle," der keşiş. "Sen de düşünceler ve önyargılarla dolusun.

Zihnini boşaltmazsan sana Zen'in ne olduğunu nasıl anlatabilirim ki?"

Öyküdeki keşiş, zihnin nasıl boşaltılabileceğini söylemiyor.

Ama ben, gecenin bu konuda büyük bir yardımcı olduğunu anladım. Gün ışığında duyularımızı uyaran bütün nesneler, gece olunca karanlıkta yok oluyorlar ve özne, tek kahraman olarak

ortada kalıyor. Gece onun zamanı ... Gece özne, tek gözlemci ve

tek gözlenen oluyor.

Belki rüya görmek için ideal koşullarda uyuduğum, belki de

onları kaydetmeye karar verdiğim için, hayatımda hiç görmedi

ğim kadar çok rüya görüyordum. Her gece ayrı bir gösteri izliyordum. Bunların çoğunluğu pek keyifli değildi. Gün boyunca kendimi son derece huzurlu ve rahat hissediyordum ama uykuya

dalar dalmaz kaygılar, çatışmalar, takıntılar dört bir yanımı sarıveriyordu. Dünyanın kaygılarından uzaklaştığı izlenimine sahip olan Uyanık-ben, Uyuyan-ben'in en dizginlenemez tutkularının,

yeraltındaki lağımlardan sızan iğrenç sıçanlara benzeyen kışkırtıcı saldırılarına maruz kalıyordu.

Duyularla elde edilenin tek gerçek olduğu konusunda hata

kuşkularım olsa da, geceleri karşıma hesaplaşmam gereken

bambaşka bir dünya çıkıyordu. Salyangozların yenmeden önce

salatayla beslenmeleri ve sirkede bekletilmeleri gerektiği gibi,

ben de arınıyor, temizleniyordum. Üstelik bu Ko Samui'de yapılandan çok daha özlü bir temizlenmeydi. Şimdi bağırsaklarım değil, belleğimin en derin kıvrımlarında hayatım boyunca biriktirdiğim duygusal kırıntılar silkelenip atılıyordu. Konsantrasyonumun süzgecinde, Sam'ın bize yutturduğu plastik pastillerinkinden çok daha gerçek ve ağır zehirler, toksinler görüyordum.

Ve şimdi bütün bunlar hakkında düşünecek zamanım ve gücüm

vardı.

643

İhtiyar, "mum numarasını" gecenin ortasında uyguluyord u ;

ben d e öyle yapmaya çalıştım. Çok soğuk oluyordu ama yine dı•

uyanmak için kendimi zorluyordum. Minik ışığımı yakıyor, kocaman bir battaniyeye sarınıyor, yün beremi kulaklarıma kadar indiriyor, sırtımı dikleştirerek yere bağdaş kuruyor, o mavi ruhlıı

turuncu alevin önüne oturuyordum. Gözlerimi kapatıyor, düşünceleri, anıları, görüntüleri, rüyaların kalıntılarını umursamadan, değiştirmeye çalışmadan, yönetmeden, kovmadan izliyordum;

kimi zaman zihnimde bir bataklığın dibinden yükselirmiş gibi

görünen bir ya da iki sözcük beliriyordu. Sanki benimle hiç ilgi

!eri yokmuşçasına, onları kendimle özdeşleştirmeden inceliyor

dum. Ben o düşünceler değildim.

Böylece on dakikadan çok daha fazla süre oturuyordum ve bıı

biçimde odamı düzenlediğimi düşünüyordum.

Zaman geçtikçe, tepelerde benim için giderek daha önemli oları

başka bir şey daha hissettim ... Sessizlik. Bu, bizim pek alışık ol·

madığımız bir durumdu. Bu tepelerde ise bütün deneyimlerin

fonunda o vardı.

Değişik sessizlikler ve her birinin kendi nitelikleri vardı.

Gündüzleri sessizlik; kuşların cıvıltısı, hayvanların bağırışları,

rüzgarın uğultusuydu. Doğaya ait olmayan hiçbir ses; ne bir mo

tor, ne bir insan sesi bunlara karışıyordu. Geceleri sessizlik; top

rağm derinliklerinden çıkan, sağır, eşsiz bir gümbürtüydü; dıı

varları aşıyor, her yere sızıyordu. Sessizlik, bu tepelerde bir sesi 1.

Zıtlıkların uyumunun simgesi miydi bu? Kulaklarımın bunıiıı

dışında hiçbir şey duymadığını fark ediyordum; bu gümbürtıı

benim başımın hem içinde, hem dışındaydı. Tanrı'nın sesi miy

di bu? Sferlerin müziği denen bu muydu? Dinlemeye koyuluncı

ben de onu tanımlamayı arzu ediyordum ve gözlerimin önüıll',

denizin dibinde şarkı söyleyen devasa bir balık geliyordu.

644

*

Şahaneydi bu sessizlik! Oysa biz modern insanlar, kimbilir neden, sessizliği ölümle özdeşleştiririz, ondan kaçarız, neredeyse korkarız. Susmak ve yalnız kalmak alışkanlığımızı yitirmişizdir.

Bir sorunumuz varsa, ne yapacağımızı bilemiyorsak, bir kenara

çekilip sessizlik içinde düşünmek yerine; herhangi bir gürültüye

koşarak kendimizi sersem etmeyi, bir kalabalığa karışmayı yeğleriz. Bu yanlıştır çünkü sessizlik, insanoğlunun ilk deneyimidir.

Sessizlik olmadan söz olmaz. Müzik olmaz. Sessizlik yoksa, işitil

mez. Sadece sessizlik içersinde kendimizle uyum içine girebilir;

beden ve bütün onun içinde olanlar arasında bağlantı kurabiliriz.

Bir süredir, bana kulak verenlere, sessizliğin kutsallığını anlatmaya çalışıyordum; sonunda eski Hint masalları arasında az sözle çok şey anlatan bir tanesine rastladım:

Kralın biri ormanda yaşayan ünlü rişiye gider.

"Söylesene, Öz'ün doğası nedir?" diye sorar.

İhtiyar ona bakar ama yanıt vermez.

Kral sorusunu yineler. Rişi yine yanıtlamaz. Kral yeniden aynı

şeyi sorar ve rişi yine sessizliğini korur.

Kral hiddetlenir ve bağırmaya başlar: "Ben soruyorum, sen

yanıt vermiyorsun!"

"Seni üç kez yanıtladım ama dinlemedin ki!" der rişi sakince.

"Özün doğası, sessizliktir."

1950 yılında, kendine guru olarak seçtiği dağ Arunachal'in

eteklerinde kurduğu aşramında ölen Hintli mistik Ramana Maharishi hep şöyle derdi: "Bir insanla iletişim kurmaya başlamak için değişik yöntemler vardır: Ona dokunarak, konuşarak ama

en iyisi sessizlik kurarak."

Ramana'nın sessizliği "güçlüydü" ve yalnızca varlığı bile pek

çok ziyaretçisini derinden etkilerdi. İngiliz yazar Somerset Maugham, Ramana'nın oturduğu odaya girmiş ve düşüp bayılmıştı.*

Somerset Maugham bu deneyimini Points of View adlı denemeler kitabında

anlatır. Yine bu deneyimden Razors Edge adlı romanı doğar ç.n.

-

645

Psikolog Cari Jung, ünlü mistikle Hindistan' da buluşmak üzı•

re sözleşmişken son anda onun yanına gitmekten vazgeçmiş! 1.

Belki de Ramana'nın basit sessizliğinin, onun ruh konusundald

kuramsal vizyonunu yıkacağından korkmuştur.

Günler geçerken, dağlardaki sığınağımın dışındaki sessizli

ğe, giderek daha büyük bir yoğunlukla içimdeki sessizliğin eşl i l<

ettiği izlenimine kapılmaya başladım ve yalnızlığa da bağlı ola

rak bu bana gerçek anlamıyla esrime anları yaşattı. Dikkati ıııl

dağıtan unsurlar; dışsal uyarılar olmayınca zihnim kendi yoluıiıı

izlemekte, sınırlarından çıkmakta ve sonunda da sakinleşmel<

te özgür kalıyordu. Sessiz bir zihin, düşünceleri olmayan zihin anlamına gelmiyordu. Düşüncelerin bu dinginlikte oluşması vı· daha iyi gözlenebilecekleri anlamına geliyordu. Daha iyi düşii nülebilirlerdi.

Günümüzde dünya, şimdiye dek hiç olmadığı kadar sessizl i!< öğretmenlerine muhtaçtır ve bu öğretmenler şimdiye dek lıi\ olmadığı kadar azdırlar. Bu öğretmenler okullarda olmalı ... Sa;ıl on; sessizlik dersi. Bu, çok zor bir ders olacaktır, çünkü kentlerdı• hayatın sürekli kakafonisine uyumlandığımız için artık sessizligl "duyamaz" olduk. Oysa bunu denemeye değerdi. Bana çocuklıı ğumda felsefeyi öğretmek için susmamı söyleseler ve kim ol duğumu sorsalardı belki de sonunda bir şeyler anlayabilirdim; aslında bütün o kuramlar benim hayatımla ilintiliydiler ve bizı· gösterildiklerinden çok daha az sıkıcıydılar.

Dağlarda edindiğim öteki deneyimim de doğaydı. Bazı halkları n neden kutsal yazılara, öte boyutlardan gelen birilerinin getirdiği mesajlara gereksinme duymadıklarını şimdi anlıyordum. Gözlı• rinin önünde, herkese açık, okunmayı bekleyen bir kitap olduğı ı n u biliyorlardı. Bütün mesajlar oradaydı. Doğada, insanoğlunıırı onu sömürmek ve kendi amaçlarına uygun kullanmak için heniiz

ellerini uzatmadığı, gizliden gizliye kutsal bir özellik vardı. Doğa, o ilkel saflığıyla bir dengeye; biz insanların heves ettiği bütünlüğe sahiptir. Onu yalnızca gözlemleyerek bile bir vatana

kavuştuğum duygusuna kapılıyordum; unutmuş olduğum bir

uyum hissediyordum. Hayatımı onun ritmine uydurmak bana

başlı başına bir ilaç gibi gelmişti. Kentlerde bunun artık farkına

varamaz olduk. Gün bitiyor; bizler alışkanlıkla, farkına bile varmadan, ışıkları yakıyoruz. Yine okumaya, yürümeye, çalışmaya devam ediyoruz. Pek çok kişi, işi nedeniyle tam tersini yapıyor;

geceleri uyanık kalıyor ve gündüzleri çalışıyor. Ama bununla

kendi kendimizi alt üst etmiş oluyoruz. Uygarlaştığımız düzeyde

doğadan uzaklaşıyoruz; buna her şeyin parçası olan, kendi do

ğamız da dahil.

Bayırın bir başka kayasında, kimi zaman saatlerce oturuyordum; artık zamanın akması gibi bir kaygım kalmamıştı; soğuğa karşı üst üste giyiniyor, beyaz ve mavi sonsuz dağ zincirleri kar

şısında esrime halleri yaşıyordum. Beni de okşayan rüzgar ayaklarımın dibindeki otları büküyor, gökteki bulutları itiyordu; çev remdeki bitkilerde, çiçeklerde, hayvanlarda varlığını hissettiğim

hayat, benim damarlarımda akan hayatla aynıydı. Doğa, bilincin

yayılmasına yardım ediyordu ve ansızın benim bilincimin, bütünlüğü algılayabileceğini hissediyordum. Doğada küçük ve bayağı olan hiçbir şey yoktu. Bize sıkıntı verecek, sefillik duygusu yaşatacak hiçbir şey. Tam tersine, insan doğanın içinde kendini

yüceliğe ulaşmış gibi hissediyor ve dışarıda olanı kendi içimize

taşımayı istercesine, içgüdüsel olarak ciğerlerimizi şişirip derin

derin nefes alıyoruz.

Yalnızdım ama gözlerimi nereye çevirsem onlarca, yüzlerce,

sonsuz sayıda varlıkla karşılaşıyordum. Her yanda, değişik bi

çimlerde, değişik aşamalarda hayat vardı. Hayat sürekli yaratılmaktaydı. Kozmik Örümcek o anda evrenin ağını örmekte, aynı iplikle her parçayı birbirine birleştirmekteydi; İndra'nın kolye-647

sindeki inciler gibi hepsi birbirini yansıtıyordu.

Örümceğin dinlenmek için bir yedinci güne gereksinmesi

yoktu. O örmeyi sürdürüyordu. Ya da Vişnu idi; bir başka efsanl'

de olduğu gibi o uyuyordu ve evren, onun gördüğü rüyadan ba!?

ka bir şey değildi. Onu uyandırmamaya dikkat etmeliydik yoksa

her şey hiçliğin içinde yok olur giderdi!

Yaradılmış'ın bu değişik görüntüleri olağanüstüydü! Şimd i

ve daima oluşan bir yaradılış! Bu, zaman içinde kaybolmuş, alı ı

günde tamamlanmış bir yaradılış değildi. Kadından önce yaratıl mış erkek değildi. Hatta Yaradan'ın suretinden yaratılmış insan bile değildi. Çünkü tam tersi doğruydu: Yaradan'ı kendi suretin

d e yaratan, aslında insanın ta kendisiydi. Dinlerin anlattığı Tanrı,

Ben'in ve onun tutkularının bir yansıması değil de nedir; öteki

tanrıları kıskanır, sevdiği ve kısacık ömrü içinde suç işlediği için

sonsuzluğa dek yargıladığı insanlar arasında ayırım yapar? Bii

tün yaradılmış içinde bir tek insan böyledir. Ve dinlerin Yaradan'a

yükledikleri niteliklerin tümü insanidir. Doğanın geri kalanında

bulunmaz bunlar. Aslan, bir ceylanı öfkelendiği için parçalamaz.

Yalnızca karnı acıkmıştır.

İnsanın kendi düşüncelerini gözlemesi ne keyifliydi! Üstelil<

özgürce tadını çıkartabileceğim bir güzellikle çevrilmiştim vı·

bunu benim kılmak gibi bir hevesim yoktu. Bu da doğanın insa

na rahatlık veren bir başka yüzüydü. Engin güzelliğini ayrımsız,

herkese sunuyordu. Hiç kimse bir gündoğumunu ya da günbat ı

mını alıp evine götürmeyi düşünmüyordu.

İlahi Sanatçı'nın sürprizlerinin sonu yoktu. Güneşi engelleyı•n

kara bulut, buzulların üzerine altından bir örtü seriyordu; bel<

lenmedik sağanak yağmurun ardından, dağlar sanki madendı•ıı

yapılmış gibi parlıyordu; dünya gecenin kozmik karanlığındaıı

her sabah başka türlü uyanıyordu.

Milarepa heykelciğimin ayaklarının dibine koymak için bir

şeyler toplamak üzere eğildiğim toprak bile beni şaşırtmaya yetiyordu. Renkler, biçimler, yaprakların sonsuz desenleri, kimisi inanılmaz minik olan ot ve çiçeklerin çeşitliliği anlatılır gibi de

ğildi. Küçük ve büyük: Bir çimen ve Himalaya Dağları'nın bütün

zinciri aynı güzelliğin ifadesi, aynı sonsuz gösterinin parçasıydı.

Bir sabah, sırtımı güneşe vermiş bedensel alıştırmalarımı yaparken, uçurumdan yükselen bir sisin içinde yansıdığımı fark ettim. H ızla hareket eden sis yüzünden başımın gölgesinin çevresinde gökkuşağının bütün renklerini yansıtan bir hale göründü.

Ama erdiğimi, bir aziz olduğumu hayal edip sevinmeye zaman

kalmadı. Büyük bir ağacın tepesinden kargalar gaklamaya başladılar. Onların bu gaklaması, elbette müthiş bir kahkahaydı.

İhtiyar'ın dostu olan kargalar, şimdi de benim yalnızlığıma

ortak olmaya karar vermişlerdi; bu iki karganın çok meraklı tipler olduklarını anlamakta gecikmedim. Odamdayken, çatıdan eğilip içeriyi gözetliyorlardı. Dışarı çıkıp resim yapmaya niyetlensem tepeme dikilip, -bence- çizdiklerim konusunda yorum yapıp duruyorlardı. Bir öğleden sonra, çıldırmış gibi gaklamaya

başladılar. Pencereye yanaştım. İkisi ağacın tepesindeydiler ama

koca bir maymun gelip çöreklenmiş, tek tek çiçeklerimi yiyordu.

Kargalar beni uyarıyorlardı!

Uzun bir yürüyüş yapıp yakınlardaki dağların birinin tepesine vardığımda, o ikisinin üzerime gelip bana seslendiklerini fark ediyordum. Kendilerini rüzgara verip iki kanat çırpışıyla oraya

varıveriyorlardı. Kendime onların gözleriyle bakıyordum. Öyle

ağır, toprağa öyle bağımlıydım ki! Oysa onlar nasıl da hafiftiler.

Uçmak için yükseldiklerinde ya da kendilerini uçurumdan aşağı

salıverdiklerinde onları öyle kıskanıyordum ki!

O uçurum, gözleyemediğim bir hayatı barındırıyordu. Aşağıdan Himalaya karacaları olan kakarların

boğuk seslerini duyuyordum; iki adım atsam, ayak seslerim yüzünden yabani keçiler 649

zıplamaya başlıyordu. Onlar bile! Gölgelerini zar zor yakalaya

biliyordum! Kadim Çinliler Fergana atlarını kanatlı çizmekte

haklıydılar! Topraktan böylesine hızlı ve hafif kalkış başka nasıl

anlatılabilirdi ki?

Bir öğleden sonra, sisin sardığı uçurumun kenarında sanki

boşluğa asılmış gibi yürürken, inceden inceye bir kaval sesi duydum. Durdum. Bu ses benimle konuşuyordu! Müzikten öyle fazla etkilenmeyen bir insan olan ben, o anda ağlayacağımı hissettim.

Belki de uzaktaki bir çobanın çaldığı o kaval, benim tellerimden

birini titreştirmişti. Dinlemeye koyuldum. Sonra her şey gibi,

belki de yön değiştiren rüzgar yüzünden, o ses de kesildi. Eksikliğini derinden hissettim.

O zaman, onu yeniden duyabilmek için zihnimi kullandım.

Kimi zaman o kaval hala çalar içimde. Keşişliği seçen samuray

ve haiku şairi olan Basho bunu biliyordu ve şöyle söylemişti:

Tapınağın gongu

Sustu

Ama ses

Çiçeklerden gelmeyi sürdürüyor.

Bu konuda bir anlaşma yapmamış olsak da İhtiyar ile görüş

melerimizi rastlantılara bırakmıştık. Ormanda yaptığımız yürii

yüşler sırasında patikada karşılaşıyorduk veya bir şey sorma ya

da değiştokuş yapma bahanesiyle birbirimizi ziyaret ediyorduk.

Belli bir düzen, belli bir görev duygusu olmadan, alışkanlık haline getirmeden yapıyorduk bunu.

Bu buluşma, konuşma ya da benim odamda oturup ona gli ·

zel Yixing çaydanlığımda demlediğim Çin çayımızı yudumlamak;

onun "evrenin güçlerine" dayandırdığı harika bir olaya dönüşii

yordu. Görünen ve görünmeyen, gerçek ve gerçek olmayan, dişi

ve eril, olumlu ve olumsuz güçler bu anın mümkün olması içiıı

650

hep bir araya gelmişlerdi. Şaka yapıyordu ama o kadar da değil.

Ona göre her şey birbirine bağlıydı. Biz her zaman bunu görmeyi beceremesek de olup biten her şeyin bir anlamı olduğuna inanıyordu. Ona göre, hastalığımın da bir nedeni vardı. Önemli olan, benim bunu fark edebilmemdi ve bu da son bir yolculuğa başlamak demek oluyordu. Onun verdiği adla; dönüş yolculuğu ... Her insanın

duyular yaşantısı uykusundan uyanacağı yolculuktu bu.

"Anlıyor musun? Bu, yuvaya dönme, köklerine yükselme yolculuğudur. Ve köklerimizin tanrısal olduğunu unutma; çünkü zaman merdiveninde bizler maymundan gelmiyoruz; varoluş merdiveninde biz Tanrı'dan kaynaklanıyoruz. Geriye gitmek demek, tanrısal kökenimizi reddetmek anlamına gelir."

"Nasıl?"

"İçinde derin bir kazı yaparak, kişiliğinin ve bilginin üzerinde

biriken tozu yavaş yavaş temizleyerek varoluşunun özüne varacaksın. Bunun için cesaret ister," diyordu. "Çünkü söz konusu olan, artık tutunabileceğin hiçbir şey kalmayana dek, birbiri ardına, tek tek her şeyi atmaktır. İşte o zaman seni tutan bir şeyin varolduğunu keşfedersin. Ancak o zaman, aradığın her şeyin o

olduğunu anlarsın."

Bir başka sefer, bana evinin çevresindeki ulu dağ sedirlerini

göstererek şöyle dedi: "Görüyor musun? Bütün kültürlerde hayat ağacı şu sedir gibi temsil edilmiştir. Kökler toprakta, yapraklı dallar havada. İşte hayat böyledir; karanlıktan doğar ve ışığı arar.

Ama rişilerin Upanişad'da anlattığı bir başka ağaç vardır. Onun

kökleri göklerde, dalları yeryüzünün altındadır. Bu, ruhsal hayatın ağacıdır; maddeden hareket eder, göklere yani ilahi köklerine ulaşmaya çalışır."

İhtiyar hep ağır ağır konuşuyordu, söylediklerinin sadece kulaklarıma girmekle kalmayıp ruhuma da sinmesini istercesine araya uzun boşluklar koyuyordu.

"Ve önemli olan bu hayat, ruhsal hayattır. En zoru ilk adımdır.

Topraktan, sahip olduğumuz kesinliklerden kopmamız gereklidir. Akıl denen tuzaktan uzak durmak söz konusudur. Aklımıza çok şey borçluyuz. Bizim analiz etmemize, ayıklamamıza, yargılamamıza ve bilinenin alanını genişletmemize yarar. Peki ya sonunda ne olur? İ nsan hep büyük keşifler yapabilir, bilgide sonsuz ilerlemeler kaydedebilir ama ilerleyişi ne olursa olsun, bilinenin

ufuğunda her zaman bilinmeyeni görecektir. Ve bilinmeyen her

zaman, bilebileceği her şeyin çok üstünde olacaktır. O halde? Bu

bilinmeyenle yüzleşmek gereklidir. Şunu kabul etmeliyiz: Bir gizem vardır ve bizim zihnimiz bunu çözmekten acizdir."

Bir akşam, ortalık iyice kararmıştı ki, kapıma vurulduğunu duy

dum. İhtiyar, bana bir şey sormaya gelmişti ama içeriye girip d('

yerdeki tasın içinde duran yarım elmayı görünce sözünü unuttu.

'Ah ... evet, fare için," dedim. Günlerdir çözüm bulmaya çalıştı

ğım sorunumu ona açma firsatını bulmuştum.

Her gece ortaya çıkan bir fare, öteyi beriyi kemiriyor; bütün

meyve, domates ve patateslerime zarar veriyordu. Onu öldür

mek istemediğim için, başka şeylere dokunmasını engeller umu du ile sunduğum yemeği yemesini bekliyordum.

İhtiyar, benim bu iyi niyetime kahkahalarla güldü ve Lama

Govinda'nın onun Tuhaf İnsanlar Bayın'nda komşusu olduğu zaman ne yaptığını anlattı. Onun da evine bir fare dadanmıştı vı·

yerli halk ona şöyle diyordu:

"Lama-ji; onu öldürmelisin. Başka seçenek yok."

Ama Budist olan Lama, yaşayan bir varlığı öldürme düşüncl'·

sinden nefret ediyordu. Böylece fareyi yakalayan ama öldürml'

yen kapanlardan edindi. Bu, işe yaradı. Birkaç günün sonunda

Lama, birkaç tane fare yakalamıştı. Her birini ormana götürüyor

ve serbest bırakıyordu.

'Anlamıyor musun? Bu hep aynı fare," diyordu insanlar. "01111

652

öldürmelisin. Nereye bırakırsan bırak, o geri gelir."

Lama buna inanamıyordu. Sonunda yine bir fare yakalayınca,

ressam olan karısının boyasıyla farenin kuyruğunu yeşile boyadı. Sonra gezintiye çıkarken fareyi yanına aldı ve her zamankinden daha uzak bir yere gidip onu bıraktı. Boş kapanla evine döndüğünde, farenin tekinin onu eşikte beklediğini gördü. Lama

Govinda bu öyküyü anlatırken "Kuyruğu yeşildi ve bana gülümsüyordu," diyordu.

İhtiyar'a göre benim şiddet içermeyen çözümüm işe yarayabilirdi: "Eninde sonunda, her şey bir ruh sorunudur," dedi.

"Ruh mu?"

"Evet. Ruh bizim içimizde değildir, biz ruhun içindeyiz. Ruh

her yandadır. Ruh, bizi çevreleyen her şeydir. Ne Batılı, ne Doğuludur. Evrenseldir. Ruh bir tektir: Hayvanlar, bitkiler, taşlar ve insanlar için. Hep aynı ruhtur söz konusu olan. Bir sarmaşığa bak, minik bir sarmaşığa ... Tutunacak bir yer bulur ve ışığa doğru

yükselmeye başlar. Tek bir kraliçe arının bir arada tuttuğu anlara, her yıl göç ederken Tibet'teki Manasarovar Gölü'nden kalkıp buradan geçip Racastan'a giden leyleklere bak. Bütün bunları

mümkün kılan nedir? Ruhtur! Bütün bilinçlerin altında duran

bilinç, bütün evreni bir arada tutan kozmik bilinç ve o olmasaydı

hiçbir şeyin var olamayacağı o bilinç. Yoganın amacı, tam olarak

bu kozmik bilinçle iletişim sağlamaktır. Bunu bir kez başarırsan,

artık zaman yoktur; ölüm yoktur."

"Peki ya fare?"

"O da, o bilincin içindedir ve benim, senin, onun bilinci bir

yansımadan başka bir şey değildir." Sonra güldü ve bana meydan

okumak istercesine şöyle dedi:

"Bunlar Hint düşünceleri değildir! Batı'da, sizin rişileriniz de

aynı şeyi söylemişlerdir; onlar da bizler gibi Vedanta'nın sözlerini yinelemişlerdir. Ne var ki, sizler kendi rişilerinizi unutmuş, onları müzelere, profesörlerin kitaplarına sokmuşsunuz. Oysa

bizler için rişiler her zaman yanıbaşımızda, yoldaşımız, hayal

öğretmenimiz olmuştur."

"Batılı rişiler mi?"

Ona kalırsa bizim "görenler" listemiz pek uzundu. Heraklitos'tan Pitagoras'a, Giordano Bruno'dan Bergson'a kadar pel< çok ad vardı ama onun gözdesi Platon'du.

"Onu gurun olarak kabul et; göreceksin ki o da seni öğrencisi olarak kabul edecek ve seninle konuşacaktır." İhtiyarın yaptı

ğı buydu. Bir süredir geceleri, dağlara bakan o güzel odasında

Platon'u konuk ettiğini ve saatlerce, sessizlik içinde onunla tartıştığını itiraf etti. İhtiyar'a göre, Platon pek çok başka isme gön•

"ötenin de ötesine" gidebilmiş biriydi; onun Cumhuriyet adlı ya ·

pıtı İçsel cumhuriyet-Öz'ün Cumhuriyeti görüşlerinin en güzel Vl'

esin verici örneğiydi. Platon'un.bu konuyu böylesine olağanüstii

biçimde betimlemesiyle, pek çok kişinin onun peşine düşmesin

de büyük bir yüreklendirme olacağına inanıyordu.

İhtiyar'a göre incecik bir iplik, aradaki binlerce yıla, birbirinden uzak kıtalara karşın, Platon ve Gürciyef, Plotino ve Sri Aurobindo, sufi üstatlar, Meister Eckhart, Ramana Maharishi vı·

Krishna Prem gibi isimleri birbirlerine bağlıyordu. "Hepsi aynı

yolda yürüyorlar; kimi daha önden, kimi daha arkadan; kimi yo·

lunu yitirmiş, kimi hedefe varmış ama hepsi köklerimizin nen•

de olduğunu arıyorlar. İşte bu 'Ben, kimim?' sorusunun anlamı

dır. Bu soruyu kendilerine sormayanlar anlayamazlar ve belki dı·

bizlerin deli olduğunu düşünürler ama bizler devam etmeliyiz.

Yuvaya dönüyoruz ... Haydi, sen de gel," dedi.

Bu davetle fazla kişisel davrandığını düşünmüş olacak ki ko ·

nuyu yine fareye döndürdü. Bana "zihnin anlamadığı o öyküler

den bir tane daha" anlatmak istiyordu; üstelik bu öyküye kendi

de tanıklık etmişti. Ben çay için biraz daha su kaynatmaya koyul

dum, o da kendine yeni bir sigara sardı.

Mirtola aşramında, Krishna Prem'in on kadar öğrencisi var

dı. Bir de büyük Tibet köpekleri vardı ve onu geceleri aşramın

çevresinde dolaşmayı ve pencereden içeriye bakmayı alışkanlık edinmiş bir leopar yüzünden dışarıya salmıyorlardı. Leopar kükrüyor, köpek havlıyor, herkes yataktan kalkıyor, leoparı kovalamak için avaz avaz bağırıyordu. Her gece aynı müzik, kimseyi uyutmuyordu.

Krishna Prem, "Bir şeyler yapmayı deneyeceğim," dedi. Tapınağa gitti ve on dakika kadar orada kaldı. Leopar o gece görünmedi. Ertesi gece ve daha sonraki geceler de aşrama uğramaz oldu. Leopar ortadan kaybolmuştu.

Öğrencilerinden biri, sanyasin olmayı seçmiş, bu aşramı kurmuş ve kendisini, herkesin "O" diye söz ettiği Krişna'ya adamış

olan eski İngilizce profesörüne, "İyi ama ne yaptınız?" diye sordu.

"Ben bir şey yapmadım," dedi Krishna Prem. "Sadece O'nunla

konuştum ve şöyle dedim: 'Senin leoparın, senin köpeğini rahatsız ediyor.'"

"Hepsi bu," dedi İhtiyar. "Ruh, her yerdedir; biz, leopar, köpek

ve senin faren, hepimiz bu ruhun içindeyiz. Onu yadsımak kör

olmak, karanlıkta kalmayı seçmek demektir."

Kör, karanlık. .. Bu sözcükleri kullanmasının nedeni, bana bu

kadar geç saatte gelmesinden kaynaklanıyor olmalıydı. Kibrit istiyordu. Özüyle buluşabilmek için düzenli gece randevusu, "mum numarası" için tek bir kibriti bile kalmamıştı.

Ona bir kutu kibrit verdim ve gecenin karanlığında, bastonuna dayanarak evine doğru yürümeye başladı.

İki ya da üç haftada bir, Almora'ya inip alışveriş yapıyordum. Taş

döşeli dar bir yokuş boyunca uzanan pazar, pek eski tarz bir yerdi. Evlerin kimi hala ahşaptı; kimisi pek küçük olan dükkanlar yan yana dizilmişlerdi; her biri, solist, satıcı ve felsefeci olan bir

aktörü barındıran bir sahneyi andırıyordu. Satmak ve satın al-

mak, marjinal etkinlikler olarak görülüyordu. Her yerde derin

bir huzur hissediliyordu. Köpekler bile köpek gibi değillerdi.

Havlamıyorlar, saldırmıyorlar, küçük ateşler çevresinde, insanlar ve ineklerle birlikte ısınıyorlardı.

Pazarlar bir toplumun aynasıdır ve Almora Pazarı, Himalayalar'ın gölgesinde yüzyıllardan beri biriktirdiği son derece özel bilgeliği ve huzuru yansıtıyordu. Dükkanlarının çerçevesi içinde

oturan adamların çoğu, dünyanın ve ruhun kaderini konuşmak

için bir fırsat bekliyor gibiydiler.

İki çift laf etmek için mola verdiğim dükkancılardan biri olan

Said Ali, sıska ve dağınık saçlı bir Müslümandı; son derece sıcak

bir gülümsemesi vardı. Duvarın içindeki minicik gedikte saat tamir ediyordu ve bu gediğe "Bir milyon tik-tak" adını vermişti.

Hayat, Said Ali'ye karşı acımasız davranmıştı ama o yine de

hayatı seviyordu. İki oğlu ansızın şizofreni olmuştu; ne büyücüler ne hekimler bir çare bulabilmişlerdi. Yaptıkları tek şey Said Ali'yi olduğundan daha da yoksul etmek olmuştu o kadar. Karısı bu kadersizlik yüzünden mutsuzdu ve günün uzun saatlerini, oğullarını iyileştirmesi için Allah'a yakararak geçiriyordu. Said

Ali de inançlı bir Müslümandı ve beş vakit namazını kaçırmıyordu ama yine de oğulları konusunda karısına katılmıyordu.

"Allah'a insani olaylara müdahale etmesi için yalvarılmaz. Ben

bir saat tamir edeceğim zaman, istediğim kadar dua edebilirim.

O benim yerime benim işimi yapamaz. Zaten yeterince yapmıştır. Bana göz, kulak, el ve akıl vermiştir. En azından tamir işini ben yapmalıyım," diyordu.

Bir gün ona, nasıl olup da yılgınlığa kapılmadığını sordum.

"Her sabah namazdan sonra, sırtımı dik tutarak yere otururum. Soluğumu izlerim, damarlarımda dolaşan kana kulak veririm, zihnimi bütün düşüncelerden boşaltırım ve dikkatimi O'nuı üzerine yoğunlaştırırım. Zamansız ve mekansız olan O'na. İz bırakmayan, insani olmayan, her daim var olan O'na. Biraz O'nunla 656

haşhaşa kalırım. Sonra işe gelirim," dedi.

Said Ali'yi Allah'ına olan imanı dışında ayakta tutan bir sırrı daha vardı: Müzik. Gazeller besteliyordu ve onları söylerken kendi dertlerini unutuyordu. Yılda bir kez sahneye bile çıkıyordu. Her şubat ayında Almora'ya İtalyan asıllı mistik, müzisyen ve ozan olan Krishna Das geliyordu. "Krişna'nın Hizmetkarı" adını

alan bu kişi bir süre eski ve döküntü Savoy Hotel'de konaklıyor,

huzur arayan müritlerinden oluşan grubuna önderlik ediyordu.

O günlerde Said Ali onlara katılıyor, güzel sesiyle si tar çalıp söyleyen Krishna Das'a eşlik ediyor, eski sufi ilahilerini söylemek onu neşe ve yaşama arzusuyla dolduruyor; bu da bir sonraki şubat

ayına kadar onu idare ediyordu. Ne zaman dükkanının önünden

geçsem, yüzünün güldüğünü görüyordum.

Pazar, sürprizlerle dolu bir hazineydi. Günün birinde, Balbir'in dükkanına yaklaşırken bakkalın bana her zamanki gibi sevgi dolu Namaskar işaretini yaptığını ama konuşmadığını fark

ettim. Gülümseyerek uzattığı kağıtta şöyle yazıyordu: "Altı haftalık sessizlik." Balbir de kendi tanrısıyla bir anlaşma yapmış ve ona kırk gün konuşmama konusunda söz vermişti. Ama çalışmayı sürdürüyor, iki yardımcısını, el işaretleriyle yönetiyordu.

"Ya büyük bir yalan söylemiş ya da bir dalavere çevirmiştir."

Ona dünya haberlerini vermek üzere uğradığımda İhtiyar'ın bu

konudaki yorumu böyle oldu.

Beni akşam yemeğini bölüşmeye davet etti ve ben de ona bayırda peyda olan "yetimler" den söz etme fırsatı buldum. Sözünü ettiğim orta yaşlı yabancılar, uzun yıllar Puna'da Osho'nun aşramında öğrenci olarak kalmışlar, sonra Lucknow'da Babaji'nin yanına taşınmışlar ama guru ölünce yollarını şaşırmışlar, ne

yapacaklarını bilemez olmuşlardı. İçlerinden ikisi beni, bayırdaki beyaz evlerine davet etmişler, orada Osho'nun ölümden

"Tanrı'yla yaşanan büyük bir orgazm" olarak söz ettiği bir kaset

dinletmişlerdi. Dinlerken de bayılır gibi olmuşlar, ben de onların

gurularına olan ruhsal bağımlılıklarına şaşıp kalmıştım. Yıllarca

bir aşramda yaşamak, bir "öğretmen'in izinden gitmek onlara

özgürlük değil tutsaklık kazandırmıştı. Bunun anlamı neydi?

Pek eğlenen İhtiyar bana en sevdiği yöntemle yanıt verdi; bir

öykü daha anlattı:

Adamın biri, sabah uyandığında kendini zincirlenmiş olarak

bulur ve nasıl kurtulacağını bilemez. Yıllar boyunca onu kurtaracak birini arar. Sonra günün birinde, bir demirci dükkanının önünden geçerken onun demirleri büktüğünü görür ve yardım

ister. Demirci iki darbeyle zincirleri kırar. Adam, demirciye derin

bir minnet duyar. Onun için çalışmaya başlar, onun hizmetkarı,

kölesi olur ve hayatı boyunca ... demirciye zincirlenir kalır ...

"Guru önemlidir," diye sürdürdü sözlerini İhtiyar. "Senin içinde gerçek gibi hissettiğini o, sözcüklere döker. Ama sen o Ger

çeklik ile bir kerecik doğrudan bağlantı kurabilirsen artık ona

gereksinmen kalmamış demektir. Guru sana ayı gösterir parma

ğıyla ama ay ile parmağı karıştırmak en büyük felakettir. Guru

sana yolu gösterir ama yolu yürüyecek olan sensindir. Tek başına."

Sonra, bana gerçekten yardımcı olabilecek bir şeyi söylemenin zamanı gelmişçesine şunu ekledi: "Gerçek guru senin içinde, şuranda olandır," dedi ve sıska parmaklarıyla göğsünü gösterdi.

"Her şey buradadır. Kendi dışında arama. Dışarıda bulabileceğin

her şey, doğası gereği değişken ve geçicidir. Zenginlik içinde kalıcılık bulabileceğini sanırsın ama o da biter. Bunu bir insana duyduğun aşkta bulacağını sanırsın ama o da çeker gider. Ya da kolayca el değiştiren güçte ... Hayatını bir guruya adarsın ve o ölür.

Hayır, senin dışındaki her şey geçicidir. Sana yardım edebilecek

tek kalıcı denge, gerçekten içsel olandır. Ve kendilerini vazgeçilmez olarak gören gurular sadece kendi Ben'lerine hizmet ederler, öğrencilerinin arayışlarına değil."

İhtiyar söylediklerine ağırlık kazandırmak istercesine bana

658

Buda'nın son sözlerini anımsattı. En yakın müritleriyle çevrilmiş

olan Buda, ölümün eşiğine geldiği an; kuzeni ve öğrencisi Ananda ona şunu sordu: "Peki şimdi bize kim rehberlik edecek?"

"Kendinizin ışığı olun. Öz'e sığının," dedi Buda.

İhtiyar'a göre, Buda'nın sözünü ettiği Öz, Vedanta1ardaki

Öz'dü. "Ve Öz'ün bilgisi olmadan, bilgiye sahip olunmaz. Edinilen

sadece, malumattır, " diye sözlerini bitirdi.

659

Ya bir bardak su?

Fareyle anlaşmıştık. Akşamları yatarken tasın içine koyduğumu

yiyor, gerisine dokunmuyordu. Sanıyorum, bu Bol Kepçe lokantasından arkadaş ya da akrabalarına da haber vermişti ki; onlardan biri odamın çatı arasına yerleşti ve her sabah gün doğmadan bana "mum numarası" için uyanma zamanının geldiğini haber

vermeye başladı! En azından ben böyle düşünmekten hoşlanıyordum.

Kargalar için evin önüne yerleştirdiğim taş masa da zaman

geçtikçe bir aşevine dönüştü ve birbirinden değişik tipler dadandılar buraya; penceremde oturup bunların geliş gidişini gözlemekle günü geçirebilirdim. Her hayvanın kendi kişiliği, renkleri, tarzı ve alışkanlıkları vardı.

Güneşli bir sabah, çayıra uzanmış, sıcaklık depoluyordum ki

minicik, gri renkli, beyaz ve kırmızı çizgileri, kara tüylü ibiği olan

bir kuş belirdi. Kımıldamadan yattım. Çevresine bakındı, ayaklarımın dibinde uçtu, hiç çekinmeden koca yün çorabımın ucunu gagalamaya başladı. Gagasını, yuvası için yeterince yünle doldurunca uçup gitti ama yeni bir tomar toplamak için hemen geri geldi.

Elbette bu bana, bütün öğrencileri karşısına dizilmiş olan Zen

öğretmenini anımsattı. Günbatımı törenine başlamak üzereyken

bir kuş açık pencerenin kenarına konar. Çevresine bakınır, cıvıldar ve uçup gider.

"Tören bugünlük bitmiştir," der yaşlı keşiş ve o da çekip gider.

660

Asyalılar, hayvanların hayatını incelemekle ne çok ders edinmişler! Biz Batılılardan çok daha fazla. Şaolin rahipleri, tapınaklarının çevresindeki ormana dadanan haydutlardan korunmak için pek çok hayvanın hareketini bir araya getirerek kung-fu'yu

yaratmışlar. Hintliler bedenin kontrolü için Hatha Yoga'yı geliştirirken, hayvanların dört ana etkinliğini kopya etmişler: Gerinme, temizlenme, solunum ve dinlenme. Hayvanların davranışları düşünsel değil, içgüdüseldir, bu nedenle hayatları doğayla tam uyum içindedir. Bizimki ise giderek doğadan kopmaktadır.

Biz artık doğayı "hissetmiyoruz", onu ciddiye almıyor, öğretmen

olarak görmüyoruz. Oysa karşımızda açılış kapanış saatleri ve

bekçileri olmayan büyük bir müze duruyor; herkese açık dersler,

günün ve gecenin her saatinde sürüp gidiyor.

Bir gün İhtiyar bana; "Bir taşa dokunduğun zaman, sen bir

şeyler hissedersin. Taşın ne hissettiğini hayal etmeye çalış. Onun

da bir bilinci vardır," dedi, sonra belki de ona deli gözüyle bakmayayım diye, bana, kutsal metinler olan şastralara göre mineral dünyanın, bütün geri kalandan farklı olmadığını anlattı. "Kadim

zamanların Hintli heykeltıraşları, bir tanrı heykeli yapacakları

zaman asla dişi bir taş kullanmazlar; bir tanrıça heykelini, bile

şimine, rengine ve damarlarına göre dişil özellikler taşıyan bir

taşa yontmazlardı."

Ona bir rüyamı anlatmak için gitmiştim. Bunu yorumlamakta

bana yardımcı olmasını istiyordum ama hiç ilgilenmedi. Rüyaların psikanalistlerin işi olduğunu, onların da hastaları, topluma uyumlamaya uğraştıklarını oysa bunun yerine toplumların genel insanlık gereksinmelerine göre değiştirilmeleri gerektiğini söylüyordu. Onu asıl ilgilendiren, rüyayı görenin kim olduğunu

keşfedip keşfetmemiş olmamdı.

"Çünkü, sen rüyanın içindeysen, o halde rüyadaki seni rüyasında gören kimdir? Kazmayı sürdür. Tek bir noktadan kaz ve derine, daha derine in. Eninde sonunda, suya ulaşacaksın!"

Mumla sorun yaşadığım günlerdi. Dışarısı karanlık olduğu

sürece her şey yolunda gidiyordu ama gün doğar doğmaz güneşi

hissediyordum, zihnim dağları hayal etmeye başlıyordu ve gözlerimi yumup içimde bir dün:1a bulmak yerine -onun çoğu zaman uçup gittiğini sanıyordum- gözlerimi açıp dış dünyayı seyretmek

istiyordum. Bunu İhtiyar'dan gizlemedim. O, gülümsedi ve bana

doğrudan bir yanıt vermektense, Sufizm'in büyük ermiş kadınlarından biri olan Rabia ile ilgili bir mesel anlattı: Rabia, günün büyük bölümünü evinin içinde, derin yoğunlaşma halinde geçiriyormuş. Günün birinde evinin önünden geçen bir arkadaşı, pencereden ona seslenmiş:

"Rabia, dışarı çık da yaratılmışın güzelliklerini seyreyle."

Kapalı kepenklerin arkasından Rabia onu yanıtlamış:

"İçeri gir de, Yaradan'ın güzelliklerini seyreyle!"

Güzel öyküydü. Ama benim asi ruhum direniyordu ve tepkim

ansızın şu oluverdi: "Hep şu 'iç' ve 'dış'tan söz ediyorsun. İyi de

nerede bu meşhur 'iç'?"

"Elbette bedeninin içinde değil. Orası da dışarısı kadar pistir,"

dedi İhtiyar. Sonra sürdürdü: "Sessizlik gibi, öte gibi hiçbir yerde

olmayan bir iç vardır. Öte, nerededir? Sen düşünebilen ve metafiziğe hevesli bir balık olsaydın, şöyle derdin: 'Şu suyun ötesinde de bir şeyler var olmalı!' İşte; iç oralarda bir yerdedir."

Çok geçmeden kar yağdı. Gece başladı ve karanlıkta mumun

önünde oturmak için uyandığımda, dışarıda seslerin gümbürdemediğini fark ettim. Ses boğuklaşmıştı. Şafakla beraber penceremden baktığımda, her taraf bembeyazdı; donmuş dallarıyla sedirler daha da büyümüşler; çayırların oluşturduğu amfitiyatro

daha da belirgin; ufuk, düşmeyi sürdüren kar tanelerinin oluturduğu perdenin arkasında kalmıştı. Sabahın ilerleyen saatle rinde, birkaç dakika için güneş açtı ve dağlar yakın göründüler.

Kar, onlara hiç görmediğim bir hafiflik kazandırmıştı. Ama gösteri kısa sürdü. Koca bir bulut her şeyi yuttu, ortalık karardı ve kar yeniden başladı. Bütün bir gün, gece ve ertesi gün ve daha

ertesi gün sürdü. Pencerem yarıya kadar, kapım tamamen karla

örtülmüştü. Hayvanların hepsi yok olmuştu. Geriye kalan engin

bir sessizlikti.

Aşağıdaki vadinin köylerinden birileri İhtiyar'ın iyi olup olmadığını görmek ve mandirdeki sanyasin kadının öldüğü ha berini vermek için yukarı gelmişlerdi. Onu, tek bacağı kopmuş

olarak ormanda bulmuşlardı. Polis, kadının donduğu için mi

hayvanlara yem olduğunu, yoksa leoparın mı ona saldırıp yedi

ğini öğrenmeye çalışıyordu. Eğer böyle olduysa bir av düzenlenecek ve leopar vurulacaktı çünkü bir kez insan yiyen leoparı artık hiçbir şey durduramazdı. O zaman karnını doyurmak için

evlere de yaklaşmaya başlardı. Öldürülmesi gerekirdi. Bir önce

ki yıl da böyle olmuştu; gece vakti, çobanların birkaç kilometre

aşağımızdaki evinden bir bebek kapmıştı leopar.

İki güneşli günden sonra karlar erimeye başladı ve İhtiyar ile

Almora'ya inip alışveriş yapmaya karar verdik. Mandire kadar

orman içi yürüyüş zorlu geçti. Patikadan kimse geçmemiş oldu

ğu için, bazı noktalarda dizimize kadar kara gömülüyorduk. Pek

çok hayvan izi vardı ve İhtiyar bana leoparın izini gösterdi.

"Uzaktan da olsa görmek isterdim onu," dedim.

"Sen bir leoparı görmeden önce, üç leopar seni üç kez görmüş

olur," yanıtını verdi.

İkimiz de -birbirimize söylemesek de- mandirdeki sanyasin

kadını düşünüyorduk ve İhtiyar, biraz gülmek, biraz yuvalarından bizi izleyen leoparları kaçırmak için yüksek sesle William Blake'in bir şiirini okumaya başladı.

Tiger! Tiger! Burning bright

in the forest of the night

*

What immortal hand or eye

Couldframe thy fearful symmetry'

Ben de ona katıldım ve ikimiz daha ritmik adımlarda avaz

avaz "Tiger! Tiger! Burning Bright!" diye bağırarak şiir okumaya

başladık.

Ormanda karın yansıttığı ışık göz kamaştırıyordu. Buz kesmiş

ağaçlar hiç kımıldamıyordu. Bazı rododendrumlar tuhaf biçimde çiçeklenmeye başlamışlardı ve kıpkırmızı tomurcuklar buza serpilmiş yakutlar gibi duruyordu.

Biz neşeyle haykırıyorduk: "Tiger! Tiger! Burning bright!"

Mandire vardığımızda bir jipin bizi beklediğini gördük. Pazardan alışveriş yaptık ve akşam sebze, pirinç ve un yüklenmiş

olarak sağ salim evimize döndük. B_u büyük seferimizi kutlamak

için onun sobasının yaydığı mis gibi kokunun eşliğinde birlikte

yemek yedik.

İhtiyar küçük bir dolaptan William Blake'in eski baskı bir kitabını çıkarttı; mavi cilt kapağının üstünde yaldızlı harfler vardı;

"hayatımızı kurtaran" şiiri, bir kez daha birlikte okuduk. Gerçekten de çok güzeldi. Blake şiirin sonunda vahşi kaplanı yaratan elin, ürkek kuzuyu da yaratan elle aynı olduğunu vurguluyordu.

"Görüyor musun? 18. yüzyılda yaşayan bir İngiliz, rişiler gibi

olup bitenin aslını anlamıştı," dedi İhtiyar heyecanla. "Tanrısal

olanın, zıtlıklarda birlikte var olan olduğunu anlamıştı. Her şey

ve her şeyin zıddı; güzellik ve dehşet; nefret ve aşk. Her şey burada. İkilik yoktur. Rişiler kötülüğü, Tanrı'nın bir parçası olarak görmeye cesaret etmişlerdir. Ama bunu bir tek onlar söylememiştir. Bu bakış açısı, Hindistan' da yaygındır. Yok ediş tanrısı olan Kaplan! Kaplan! Gecenin ormanında

Işıl ışıl yanan parlak yalaza,

Hangi ölümsüz el ya da göz, hangi,

Kurabildi o korkunç simetrini? (çev. Selahattin Özpalabıyıklar.)

664

Kati; hani dilinden kan damlayan, boynunda kurukafalardan bir

kolye taşıyan Kati, aynı zamanda Evrenin Annesi dir, çünkü yok

'

oluş olmadan yaradılış olmaz. Anlıyor musun? İkilik bizim yarattığımız bir yanılsamadır. Mutluluk ve mutsuzluğu, neşe ve acıyı, hayat ve ölümü, birbirinden ayrı tutmak isteyenler bizleriz; oysa

böyle bir ayrım hatalıdır. Gerçek; tümünün bir oluşudur."

Sonra Vedalardan bir dize okudu: "Gün, gecenin; hayat, ölümün gölgesidir." Ve ekledi: "Bu deneyime varmak, O'nun ile, Ruh ile bağlantıya geçmek demektir."

"Peki ya O da bir yanılsamaysa?" dedim. "Ruhsal yaşantı sadece söylenegelen bir sözse? Nerede ki şu Ruh?"

Neşeyle baktı bana.

"Söylesene bana, nerede değil ki Tiger?" Ve o andan sonra

bana hep Tiger dedi.

Günler, haftalar, aylar geldi geçti; düşünceler, sessizlikler, gezintiler, kısa söyleşiler uyum içinde birbirini izledi ve zamanımın büyük bölümünü zamana harcadım. Tamircilerle randevularım

için iki kez New York'a gitmek zorunda kaldım; birinde oğlum

Folca, birinde de Leopold eşlik etti bana. Gerçekten de yalnız ya

şamak ve mumun karşısında oturmak işe yaramış olmalıydı ki;

kendimi bölme alıştırmasında başarılı oldum. Bedenim yolculuk

yapıyor; anestezi alıyor, inceleniyor, yeniden uyandırılıyor, tekrar bir uçağa bindiriliyordu ama zihnim tepelerde, üç bin metre yükseklikteki taş evimin huzurunda kalıyordu ve bu nedenle geri geldiğimde buradan hiç ayrılmamışım gibi hissediyordum.

New York ve aşağı vadideki dünya ile ilgim giderek daha çok

kopuyordu. Onların nasıl işlediklerini anlamıştım ve hoşuma

gitmiyordu. Artık kendimi belli bir yakınlıkla bağlı hissettiğim

sevgili hastanemin bile büyük bir business olduğunu; bir süpermarket ya da elmas madeni zihniyetiyle işletildiğini anlamıştım.

665

Geçirmem gereken ameliyatın ön-ödemesi, bankaların dalavereleri yüzünden gecikince, bana adımın listeden silineceği bildirildi.

Bunun karşılığında saygın ve geleneksel MSKCC, yokluğum

sırasında kendini zamana uydurmuştu. Bir "Tamamlayıcı Tıp"

bölümü açmış; reiki uygulamaya başlamış, arsenik temelli bir

anti-kanser tedavisi incelemeye koyulmuş ve odalarda moral

vermek için gençlerin gitar çalmasına, hastalara holistik iyileşme konusunda bilgi verilmeye başlanmıştı. Tamircilerin bu "işlere" hiç inancı yoktu ama belli ki hastane, hastalardan gelen pek çok çağrıya boyun eğmiş, pazar payının bir dilimini şifacılara ve

benzeri tiplere kaptırmamaya karar vermişti.

İkinci ziyaretimin sonunda hastalık ve iyileşme arasındaki

arafta kalma sürem üçten altı ay<l' uzatıldı ama ben bu habere

pek kulak asmamaya baktım. Kendimi iyi hissetmenin yolunu

bulmuştum; artık tek arzum sessizlik, dağların görüntüsü Vl'

kendi kendimle başbaşa kalmaktı.

Bir zamanlar bağımlı olduğum uyuşturucunun adı yolculuktu;

şimdi bu bağımlılığımdan tamamen temizlendiğimi söyleyebilirdim. Artık beni yeniden yollara düşürebilecek tek bir olası ilaç y;ı da şifacı olamazdı. Olası bütün yolculuklar arasında ilgimi çekeıı

tek yolculuk, İhtiyar'ın sözünü ettiği "yuvaya dönüş"tü. Başka bir

durumda karşıma çıksa fark edemeyeceğim bu konuyu mükem

mel biçimde dile getiren gene Lao-tzu olmuştu.

Efsaneye göre i.ö. 6. yüzyılda yaşamış bu Çinli filozof, maıı

dasının sırtında Çin'in sınırına dayanmış ve Himalayalar'a yü

netmiş. Bir daha dönmeyeceği bu yolculuğa çıkmadan önce, sı

nır bekçisi Passo Han onu tek koşulla bırakacağını söyleyen!<,

gözden yok olmadan önce en önemli düşüncelerini bir kağıda

dökmesini istemiş yaşlı filozoftan. İşte o zaman Taoculuk'un ı•ıı

klasik kitabı Tao Te Ching doğmuş. Kitabın ilk sözleri ünlüdiıı:

"Tanımlanabilen Tao, Tao· değildir."

Kitabın bir noktasında Lao-tzu; insanın amacının kendi hayatını, zorlanmadan, ona bir şey eklemeden, sadece olduğu haliyle kabul ederek Tao ile aynı çizgiye sokmak olduğunu söyler. Tao

uygulayan kişinin, kendi kendiyle barışık olmaması mümkün de

ğildir çünkü:

Kapıdan çıkmadan

Bilinecek ne varsa bilir

Pencereden bakmadan

Gökyüzünün yollarını görür

Çünkü uzağa gidildikçe

Daha az anlaşılır.

Bilge, yola çıkmadan varır

Bakmadan görür

Yapmadan yapar.

Benares'te iken genç Rohita'ya yola düşmesini söyleyen yolcuların tanrısı Indra, beni de yüreklendirmişti. Bu ise çoktan durmaya karar vermiş ve durmuş bir ihtiyara yapılacak en iyi

çağrıydı.

İlkbahar geldi, sonra muson yağmurları yağdı; her iklim değişikliği yeni kuşlar, yeni hayvanlar, ormana ve göklere yeni renkler getirdi. Aylar geçiyor, Almora yolu değişiyordu. Önceleri rododendrumların alev alev kırmızısına boyanmışken, mimozaların patlamasıyla sarı ve ışıltılı bir hal aldı; sonra da jacarandalar

açıp ortalığı maviye boyadılar.

Bir sabah, hiç görmediğim bir çiçeği koparmak için eğildi-

Tao, Çincede "yol" demektir ve Vedaların ve Budizm'in dharması ile hemen

hemen aynı kavramdır.

667

ğimde, çevresindeki otların mayıs böceği dolu olduğunu fark ettim. Hint dilinde, bilmem neden, bunlara ramkigai yani "Ram'ın inekleri," derler. Bu ada varmak için insan hayali kim bilir kaç

takla atmıştır. Benimki de kendi taklalarını atmaya koyuldu. İç

lerinden birini izlemeye başladım ve kaybolup gittim. Böcek bir

ota tırmandı, bir başkasına geçti, indi, yorulmak nedir bilmeden,

bir başkasına tırmandı, indi, çıktı; sonunda onun ağırlığıyla hafifçe eğilmiş bir çimenin en tepe noktasına tutunmuş dururken, o parlak ve kara benekli kırmızı kabuğunun altından, minik şeffaf kanatlar çıkarttı ve uçtu gitti; hem de yakınlardaki çalılardan birine değil, uzaklara, yükseklere, göklere, dağlara doğru uçtu

gitti. Ne yerçekiminden haberi vardı ne zihninin sonsuzluğu anlayıp anlamayacağı konusunda tasalanıyordu; doğmasına neden olan şeyi yapıyor, kendi doğasını izliyordu o kadar.

Hayatımın büyük bölümünü Asya'da geçirdiğimi bilenler,

zaman zaman bana "mucize" görüp görmediğimi; bir yoginin

yerden yükselmesi, suyun üzerinde yürümesi ya da görünmez

olması gibi sıradışı bir olaya tanıklık edip etmediğimi sorardı.

Hayır. Hayır, böyle bir şey görmemiştim. Ama ya ramkigai? Sonsuzluk içinde uçup giden minik mayıs böceği? Bu bir mucize değil miydi? Gerçekten incelendiğinde, içinde pek çok şaşırtıcı nokta

barındıran sıradanlık dururken, sıradışılığın peşinden koşmaya

gerek yoktu. Şaşırtıcı ve ilahi.

Arada sırada dünyaya, özellikle de New York'a yaptığım ziyaret·

ler; sadece sevgili hastanem değil, Batı uygarlığının üretmeyi

başardığı en ileri noktayı temsil eden her şey; insan sorunların;ı

yanıtın, akıl yoluyla bulunamayacağı çünkü bizzat aklın bütüıı

insani sorunların kaynağı olduğu biçimindeki düşüncemin gü\··

lenmesine yardım etti.

Akıl, hayatlarımızı aşama aşama insanlıktan çıkartan güciiıı

arkasında duruyor ve bağımlı olduğumuz toprağı mahvediyor.

Akıl, şiddete son verebileceğimizi sandığımız şiddetin arkasında duruyor. Hep daha çok sayıda ürettiğimiz ve sattığımız -sonra da neden bu kadar çok savaş ve öldürülen çocuk olduğunu sorduğumuz- silahların arkasında, akıl duruyor. Yoksulları, bir

gün zengin olabilecekleri biçiminde kandıran ekonominin alaycı vahşetinin arkasında duruyor ve bu ekonomi, her geçen gün daha çoğuna sahip olanla, daha azına sahip olanın arasındaki

uçurumu büyütüyor.

Bize büyük yardımları olmuş, özellikle de maddi refahımıza

büyük katkı sağlamış olan akıl, şimdi bizleri zincire vurdu. Duygularımızın ve sezgilerimizin bütün rollerini yadsıdıktan, rüyaları ölü bir dile dönüştürdükten sonra, akıl şimdi bize, sadece kendi istediği gibi düşünme ve konuşma izni veriyor.

Akıl, hayatlarımızdan gizemi kesti attı; masalları unutturdu,

varoluş manzaramızı çoraklıktan kurtarmaya yarayan perileri,

büyücüleri yüzeysel buldu.

Peki ya bunların karşısına koyduğu seçenekler hangileri? Ben

bile bunun sınırlarını hissediyordum. "Yürek, sezgi, enerji" gibi

sözcükler bende hep soğuk bir etki bırakmıştı; oysa aklın nesnel

gerçekliğinin ürettiği yıkımı görünce, güvensiz bile olsa, öznel

gerçekler toprağını biraz kazmanın doğru olacağını düşünmeye

başlamıştım. Akla, bir alternatif aramak değildi düşündüğüm, tıp

konusunda olduğu gibi, onu tamamlayacak bir şey arıyordum.

Eğer akıl, dış dünyada ideolojiler ve din gibi ürünleriyle iş yapıp ayrılık ve vahşet duygularının her

geçen gün daha egemen olduğu insan koşullarını düzeltme görevinde başarısızlığa uğradıysa, insanın içine bakmalı, başka bir çözüm aranmalıydı. Belki de çözümün üzerinde oturuyorduk. Belki de çözümün kendisi

bizdik; yeter ki önceden belirlenmiş düşüncenin, deneyimin, bildiğimizi sandığımız şeyin köleliğinden kurtulalım ve hayal gücünün özgürlüğünü, hayallerimizle alıştırma yapabileceğimiz 669

mekanları yeniden keşfedelim.

Kimilerine bazen bana da öyle geliyordu- aklın sağlam zemininden ayrılıp akli-olmayanın kaypak zeminine geçmek bir risk gibi görünebilir ama iyi düşünülecek olursa, bu aslında zaten

bildiğimiz ve unutmaya yöneldiğimiz bir risktir. Aşk, aklın yadsınması değil de nedir?

Peki neden aşkta yaptığımız gibi mantıksızlık etmiyoruz? Dün

yaya bakışımızın bütün temelini oluşturan mantıksal aklın mekanikliğini olduğu gibi reddetmiyoruz?

"Söyle bana, Gerçek nedir?" diye sorar bir keşiş öğretmenine.

"Önce bütün nehrin suyunu bir yudumda içmelisin," der o da.

"Ben bunu çoktan yaptım."

"İyi, ben de seni yanıtladım."

İşte Zen Budistlerine özgü bir rpantıksızlık örneği; onlar bu

etkinliğe tutkuyla bağlıdırlar çünkü sıradan düşünme tarzından

kurtulunmadıkça bir sıçrayışta -hayal ettikleri gibi- Son Gerçekliği yakalayamayacaklarını anlamışlardı.

Koan kavramını geliştirenler de önce Çin'in Şaolin manastırında, sonra da geleneğin bugüne kadar gelebildiği Japonya'dcı yaşayan Zen meditasyon ustalarıydı. Koan mantıklı zihnin kavrayamadığı bir paradokstur; mantıklı yanıt verilemeyecek, görünürde saçma bir sorudur. Ama bütün anlamı da budur.

En ünlü Koan öyküsü şudur:

Genç bir keşiş, daha yaşlı keşişlerin her sabah ve akşam başrahibin odasına girdiklerini görür. Başrahibin adı bile bir pa radoks içerir: Mokurai yani "Sessiz Gökgürültüsü". Genç keşiş,

Mokurai'nin öteki rahiplere meditasyon konusunda özel bilgiler

verdiğini anladığı için kıskançlık duyar. Bir sabah bütün cesare

tini toplayıp o da "Sessiz Gökgürültüsü"nün odasına sızar.

"Sen girme. Çok gençsin. Çık, çık," der onu gören rahip.

Çocuk ısrar edince, başrahip kabullenir, "Akşam gel," der.

Çocuk akşam Mokurai'nin kapısına gelir, gongu üç kez çal<ır

ve hücreye girer. Rahip ona sadece şunu söyler: "Alkışlayan iki

elin sesini dinlemeyi biliyor musun? Tamam, şimdi söyle bakalım, alkışlayan tek bir el nasıl ses çıkartır? Bunun yanıtını buldu

ğun zaman gel."

Çocuğun kafası karışmıştır ve her gün değişik bir yanıtla öğretmenin karşısına çıkar. Taşa düşen sıcak su damlasının sesidir; geyşanın şarkısıdır; çekirgenin ötüşüdür; rüzgarın esişidir. Hepsi değişik seslerdir ama hepsi de yanlıştır. Hiçbiri alkışlayan tek elin sesi değildir. Genç keşiş, sıkılır, üzülür, umutsuzluğa kapılır.

Bu ıstırabı bir yıl sürer. Her gün bütün sesleri zihninden bir bir

geçirir, sonunda bir sabah hepsini aşar ve Mokurai'ye koşar.

"Öğretmenim, buldum, sesi olmayan sestir; sessizliktir."

Bravo genç keşişe. İşte, alkışlayan tek elin sesi budur!

Çözüm bellidir ama oraya varmak zor olmuştur ve Koan'ın

amacı da zaten budur. Sır, çözümde değil; zihni meşgul eden süreçtedir. Çözüm ararken, keşiş küstahlıktan öfkeye, umutsuzlu ğa, öğretmene karşı nefrete kadar değişik heyecanlarla yüzleşmiştir, ta ki, zihnini sıradanlığın ötesine iten, belirli akıl yürütme yolundan saptıran huzura ulaşana ve ona değişik bakış açısını

öğreten düşünme biçimine varana kadar. Önemli olan, nesnelere

oldukları gibi bakmamak ve düşünmemektir: Alkışlayan tek el

ses çıkarmaz.

Zihin, zamanın meyvesidir. Bir deneyimler deposudur; bildikleriyle işler, doğası gereği, tanımadığının daha ötesine gitmez. Bu nedenle mantık sınırına dayanan zihin, çözümü kendi içinde, biriktirdikleri arasında bulamayınca geriye çekilir ve çırağın öteye geçmesine, başka bir bakış açısına izin veren bilinç sıçramasını

yapmasına izin verir. Bugün kazanılan vizyon sessizlik iken, yarın Son Gerçeklik -ötesi- olanın

gizemi, her zaman bilinenden çok daha büyük olan bilinmeyen olabilir.

Bu deneyim hayat içinde sık sık karşımıza çıkar. Bir sorun çözümü yokmuş gibi göründüğünde, çözüm ansızın alışıldık man-671

tıksa! çözümlerin dışından fırlayıverir.

Kaanları düşünmeye daldığım bir akşam; aşramda kaldığım

üç ay boyunca zihnimde dolaştırdığım "Ben, kimim?" sorusunun

aslında bütün koanların koanı olduğunu fark ediverdim. Upani

şad ve Gita1arın bütün sözlerine karşın, sorun bir yanıtla sonuçlanabilecek zihinsel bir sürece giremiyordu. Vedanta1arın verdiği "Sen bütün bunlarsın" yanıtı bile işi çözmüyordu. Sorunun oltayla uzattığı yem, insanın kendi kişiliğinden kuşku duyması

süreciydi.

Yanıt, soruyu sormakta yatıyordu ve farkına varmam gereken

gerçek şuydu: Ben bedenim değildim; ben yaptıklarım, sahip

olduklarım, ilişkilerim hatta düşüncelerim, deneyimlerim, pek

bağlı olduğum BEN değildim. Yanıt sözlere sığmıyordu. Yanıt,

Ben'in sessizce Öz'ün içine batmasındaydı.

Benim içgüdüsel olarak kimlik değiştirme, geçmişi silme, aşrama gitme, Anam olma hevesimin bu bilinenden kaçma, hayat boyu biriktirilmiş "bilme"nin ağırlığı olmaksızın, olayları başka

türlü görme gereksiniminden kaynaklandığını anladım.

Mumun karşısında saatler geçirmiş, "Ben" sorununun çevresine birikmiş sudaki tortunun, dibe çökmesini beklemiş ve günün birinde İhtiyar'a, bu yok etmeye yönelik alıştırmalar hakkında

ne düşündüğünü sormuştum. Sonuçlar kimi zaman rahatsız edici olabilirdi.

Yanıt her zamanki gibi, bir öykü olarak geldi. Bu, Ramakrishna'nın "Ben" ile ilgili soruya yanıt vermekte kullandığı öyküydü: Bir köyün dışında, yanına giden herkese saldıran ve sokan bir

yılan yaşıyordu ve ıslığı ile uzaktaki insanları bile korkutuyordu.

Köy halkı ne yapacağını bilemiyordu. Şans eseri günün birinde

köyden bir sadhu geçti ve ondan bu duruma bir çözüm bulması istendi. Sadhu, yılanın yanına gitti ve pek nazikçe onunla konuştu.

"Bu çiftçileri rahat bırakmalısın. Senin yiyeceğin onlar değil.

672

Seni tehdit etmiyorlar. Peki, sen neden onları tehdit ediyorsun?"

dedi sadhu; "Senin fareleri ve ormandaki hayvancıkları yutmak

zorunda olduğunu biliyorum ama bu zavallı köylüleri neden korkutuyorsun? Benim için bunu yap, onları rahat bırak."

Yılan duygulandı ve "peki" dedi.

Bir yıl sonra sadhunun yolu, yine aynı köye düştü ve yılanla

karşılaştı. Hali perişandı: tek gözü başından dışarı sarkıyor, ağzı

kanıyordu, bütün bedeni yara içindeydi.

"Ne oldu sana?" diye sordu sadhu.

"Senin sözlerin, Öğretmenim, beni gerçekten değiştirdi. Aynen bana söylediğin gibi yaptım ve şimdi herkes buraya beni dövmeye geliyor. Çocuklar bana taş atarak eğleniyorlar. Ama Öğretmenim, ben yine de senin dediğin gibi yapıyorum."

"Salak!" diye çıkıştı sadhu, "Ben sana ıslık çalmayı kesmeni

söyledim mi ki?"

"Ramakrishna'nın söylemek istediği," dedi İhtiyar, "ben, yararlı olabilir". Sonra şunu ekledi: "Onu yok etmektense olgunlaştırmak daha iyidir. Bu dünyada ayakta kalabilmek için birazcık Ben işe yarar. Yeter ki Ben'i çok fazla dikkate almayasın ve onun

sadece bir maske olduğunu bilesin."

Her madalyonun iki yüzü olduğu gibi, huzurun, kendi içine dönme yüklü yalnızlığımın, doğanın bütün neşelendirmesine karşın, karanlık bir yüzü de vardı. Benim durumumda bu karanlık yüzün adı, sanrılardı.

Sanrılar bir gece başladı. Zihnimi sakinleştirme alıştırması yapmak için yine mumun karşısına oturmuştum ve sessizliğin fonu önünde kaygısızca dans eden düşüncelerimi izliyordum ki ansızın bir kadın sesi işittim. Bu tanıdığım birinin ya da Angela'nın sesi değildi. Özel olarak hiçbir noktadan gelmeyen,

duru ve net bir ses İtalyanca olarak şöyle diyordu: "Böyle devam

673

et. Ben sana yardım edeceğim."

Yerimden kımıldamadım. Biraz daha konuşmasını bekledim

ama zihnim çoktan dağılmıştı ve hem bana hem kendine yaptı

ğı bu şakaya gülüyordu. Ermişlerin Tanrı'nın, bazı bahtsızların

Şeytan'ın sesini böyle duyduklarını düşünerek ben de gülüm

sedim ama benim durumumda bu ses her ikisine de ait değildi.

Ayrıca İhtiyar'ın sözünü ettiği ses de değildi çünkü o "konuşmuyordu". O sadece insanın -bir kere anlattığına göre- "iman ve minnetle" sorduğu soruların yanıtlarını sana "duyuruyordu".

Bu ses, kendime hazırlamış olduğum ortamın sonucuydu.

Uzun süren yalnızlık ve sessizlik, psikolojik olarak insanın başını

döndürüyordu. Zihni oyalayacak bir şey olmayınca, o kendini bir

büyütece çeviriyor ve minicik şeylerin kocaman görünmesine

neden oluyordu. İşte o zaman, zih_in her şeyi anladığı, daha net

gördüğü, deneyim dışı deneyimler yapabildiği izlenimine kapılıyordu. Bu etkiyi bazı uyuşturucular da yaratabiliyordu. Kaldı ki, zaman da ritmini yitirmiş, şimdi, geçmiş ve geleceğin birbiri

içine girdiği bir akordiyona dönüşmüştü.

Bu kadın sesini birkaç kez daha duydum ama ilk sefer olduğu

gibi dramatik ve net değildi. Belli ki, ben kendi kendimle oynuyordum.

Sonra, kesinlikle benim bedenden kopma, kendimi onunla

değil, bilinçle özdeşleştirme alıştırmalarımla bağlantılı olarak,

bir şeyler daha deneyimledim. İçimde, tomurcuklanmak isteyen

bir tohum olduğu izlenimine kapıldım; ne var ki bilgilerin, kesinliklerin, kavramların, geçmişteki hayatıma bağlı kuralların bu to humu boğmaya çalıştığını hissediyordum. Tutsak olan ve şimdi

maddenin ağırlığından kurtulmak isteyen bir şeydi bu.

Sonra bir akşam, gün batarken, ormanın şimdiye dek hiç git

mediğim bir noktasına yürüdüm, orada acayip ve büyük bir kay;ı

gördüm. Hiç beklenmedik biçimde, kayanın tepesinde cüce hir

pırnal büyüyordu; dağların pembe görünümü önünde doğal hir

bonsai gibi duruyordu. Kayaya tırmandım, bebek pırnalın yanına oturdum ve o anda ayaklarımın altında uçurumun başlayıverdiğini fark ettim. Hem müthiş korku vericiydi hem de müthiş

davetkar. Göklerin çok yükseklerinde, benim iki karga peyda ol

dular ve bana seslenmeye başladılar. Onlara yanıt verince, gelip

yakınımda uçmaya başladılar. Güneşin batmasıyla çıkan soğuk

rüzgarda şu kanat çırpışları ne muhteşemdi! Kendilerini uçurumdan aşağı bırakıyorlar, sonra bir anda yukarı geliveriyorlardı. Onları izlemek ne güzeldi! Zaman yinelenmiyor, zaman sadece anda, çünkü sadece anda deneyimlenebiliyor!

Bana sesleniyorlardı ve sanıyorum yanıtım basitti: Bir sıçrayış

ve onlara kavuşma. Arkamda beni yüreklendiren, beni iten bir

elin varlığını hissettim; bir zihin, bana zamanın sadece anda ol

duğunu, bedenin hafiflemek, kargalar gibi uçmak için çok ağır

bir yük olduğunu ve bundan kurtulmanın çok kolay olduğunu

söylüyordu. Korkuyla arkamı döndüm. Kimseyi görmedim ama

yalnız olmadığımdan emindim. Sakinliğimi korumak, dikkatimi

toplamak ve geri geri giderek uçurumdan kurtulmak için çaba

gösterdim ve yürümeye başladım.

Kayaya tırmanmak, inmekten her zaman daha kolaydır ve bu

nedenle ayağımı nereye bastığıma çok dikkat ettim. Sanki biriyle mücadele ediyormuşum gibi geliyordu; tepemdeki kargalar beden-benin hala sıkı sıkıya toprağa yapışmasına gülüyorlardı.

İhtiyarı görmeyeli birkaç gün olmuştu ki bir öğleden sonra ona

demir kapının önünde rastladım; o da ormanda günlük yürüyü

şüne çıkmak üzereydi.

"Tiger, arkadaşın nasıl?" diye sordu.

Fareden söz ettiğini sanarak, anlaştığımızı söyledim ama o,

675

"Hala bir tedavi düşünüyor musun?" diye ekleyince, kanserimden söz ettiğini anladım.

"Tedavinin artık arzuladığın şey olmayacağı noktaya varmalısın çünkü ilaçlardan daha derin bir tedavi olduğunu anladın.

Hayatın birliği ile uyum içine girebilirsen o zaman tedavinin hiçbir anlamı olmadığını anlayacaksın," dedi. "Bak, iki türlü sağlık vardır. Alçak sağlık -bu, atletler gibi formda olmak demektir- bir

de yüksek sağlık; bu da hastalığın bütünleşmesidir."

Tek söz etmeden bir süre daha yürüdük ama o elbette içinden

düşünmeyi sürdürüyordu; bir an durdu ve şunu sordu: "İnsan

öldüğünde, kimin öldüğünü keşfettin mi?"

Sözler yeterli gelse, bütün doğru yanıtları verebileceğimi

söyledim çünkü son zamanlarda bu konu hakkında çok okumuş

ve üzerinde çok düşünmüştüm. Ölüll)e alışmak için değişik geleneklerin önerdiği alıştırmalar ilgimi çekmişti; sufiler, "ölmeden önce ölünüz," derlerdi ama bunun içimde bir şey değiştirip değiştirmeyeceğinden emin değildim. Zihinsel olarak, doğan

insanın yaşamaya ama aynı zamanda da ölmeye başladığını anlıyordum ve onun dediği gibi, hayat ve ölüm aynı varoluşun iki değişik yüzüydü. Aklım, ölünce kendimizle özdeşleştirdiğimiz

her şeyin, bedenin, düşüncelerimizin, insani ilişkilerimizin, deneyimlerimizin ve pek önemsediğimiz Ben'in öldüğünü kavra yabiliyordu. Bu nedenle insanın kendine her gün şöyle demesi

doğruydu: "Ben bu değilim. Ben bilincim." Ve böylece olmadığımız şeye fazla bağlanmamaya çalışabilirdik. Ama bütün bunlar, benim ölüm korkumu alt etmeye yetiyor muydu?

Peki ya o? O ölümden hiç korkmamış mıydı?

Evet, gençken korktuğunu söyledi. Ama daha sonra hayır.

Hatta, artık ölümü merak etmeye başlamıştı. Söylediğine göre

ben haklıydım. Ölüm akılla anlaşılamazdı. Onu gerçekten tanımanın tek yolu ölmekti.

Zihnimizde bu konu, yavaş yavaş yürümeyi sürdürdük. Ben

ona son zamanlarda okuduğum en güzel metnin Katha Upanişad

olduğunu söyledim. Burada anlatılan şuydu: "Genç Naciketas,

Yama'ya yani Ölüm'e gider ve evinin önüne oturup üç gün boyunca Gerçek'in ne olduğunu öğretmesi için yalvarır. Ama Ölüm bu sözleri duymak bile istemez ve saklanır. Sonra bu çocuktan

kurtulmak için ona altın ve zenginlik sunar. Hatta ona bir krallık

ve upuzun bir hayat bile önerir ama Naciketas her şeyi reddeder.

O sadece Ölüm'ün sınırlarının dışında olanı öğrenmenin peşindedir.

Bunun üzerine Ölüm duygulanır. Naciketas'ı öğrencisi olarak

kabul eder ve onun gurusu olarak bir kez öğrenildi mi 'yürekteki

bütün düğümleri çözen ve bütün öteki bilgileri yararsız kılan'ı

öğretir. Ders, bütün Upanişad ve Gita öykülerinden çıkan derstir.

Vedanta'nın ana fikridir: Doğan her şey ölür; ölen her şey yeniden doğar. Sadece Öz; asla doğmamış olan saf bilinç, zamanın dışındadır ve hep orada kalacaktır."

Upanişad'ın o satırları aklımdaydı ve ona okudum:

Buğday gibi

Olgunlaşır insan

Buğday gibi

Yeniden doğar.

İhtiyar eğlenmişti. Katha onun eski gurusu Krishna Prem'in

de en sevdiği Upanişad'dı.

"Görüyor musun. Ölüm olumsuz değildir. Büyük Öğretmen

olabilir. Ve zaten hayata ilişkin en önemli soruları onun sayesinde soruyoruz," dedi, "İyice düşünürsen ... seni buraya getiren de o oldu".

Haklıydı.

Eve dönerken, birkaç akşamdır patikadan ayrılarak yanına

indiğim kayayı, bebek pırnalı ve orada hissettiklerimi anlattım.

677

"Ah, evet! Sana söylemeyi unuttum. Orası asla adım atmaman

gereken bir yerdi," dedi İhtiyar. "İşlenmiş bütün cinayetlerin titreşimi orada hissedilir. İ ngilizler bu tepelerde kaldıkları zaman, o kayanın üstüne çıkıp ormandaki bütün hayvanlara ateş ediyorlardı. Korkunç bir kıyım yapmışlardı. Sonra bir çoban, karısını oraya çıkarttı ve onu uçurumdan aşağı attı. Orası uzak durulması gereken bir yerdir; inan bana."

Yalnızlıkla geçirilen uzun aylardan sonra eve dönmem söz konusuydu. Yazları ailem Appenin Dağları'nın Orsigna Köyü'nde toplanırdı ve ben de orada olmalıydım. Oraya gitme düşüncesi bana müthiş keyif veriyordu. Angela'ya duyduğum özlem kimi zaman

fiziksel bir sancı halini alıyordu ve ççık uzun zamandır görmedi

ğim çocuklarımla birlikte olmak için can atıyordum; ama bu, hiç

kolay olmayacaktı. Böylesine alıştığım bu sessizlikten, tek başına yaşamaktan, aklımı tek bir konuya yöneltmekten, normal bir hayatta aklı meşgul edebilecek bütün düşüncelerden uzak kal

maktan ötürü, gündelik hayatın rutinine dönmeye; telefonların

çalmasına, araba için benzinciye gitmeye, postaneden mektup

atmaya, uğrayan arkadaşlarla çene çalmaya, öğle yemeğine kalanlarla sohbet etmeye ya da öteki arkadaşlarla günün politikası üzerine konuşmaya çok çekiniyordum.

Taş evimin içinde uzun gelgitler yaşadım, derinden arzuladı

ğım bir şeylerin izini yakalamıştım, bu bana, geri kalan her şeyden çok daha önemli görünüyordu ve bu ipin ucunu kesinlikle kaybetmek istemiyordum. Eninde sonunda korkuyordum. Bir

başka Hint öyküsündeki Narada gibi kaybolmaktan korkuyordum.

Narada, Vişnu'nun son derece sadık bir müridi ve öğrencisidir. Günün birinde öğretmenine gider ve ona yanılsamalar dünyası maya ile gerçek arasındaki farkı sorar. Vişnu, bunu anlatma-678

ya üşenir. Sıcak bir gündür ve çok susamıştır.

"Dinle," der Narada'ya. "Sen bu arada git, bana bir bardak su

al, gel."

Narada koşarak uzaklaşır. Bir köye gelir, bir evin kapısını ça

lar ve kapıyı dünyalar güzeli bir kız açar. Narada su ister; kız onu

içeriye alır ve konuşmaya başlarlar. Narada kıza aşık olur, onunla

evlenir ve pek çok çocukları olur. On iki yılı birlikte geçirirler ve

günün birinde köyün üzerinde müthiş bir kasırga kopar. Nehir

taşar, evler yerle bir olup sürüklenmeye başlar ve Narada karısının ve çocuklarının sele kapılıp gittiklerini görür. Ona kala kala başının üstünde taşımaya çalıştığı en küçük oğlu kalır. Ama su

yükseldikçe yükselir, onun boğazına kadar çıkar ve iyice umutsuzluğa kapılan Narada, gözlerini göklere çevirir ve yalvarmaya başlar: "Sana yalvarıyorum, Tanrım kurtar beni."

Ansızın gökgürültüleri ve şimşeklerin arasından bir ses işitir:

" .... ya bir bardak suyum?"

Öykünün ana fikri şuydu: Vişnu Narada'yı su almaya göndererek ona aradığı yanıtı vermişti. Köy, kız, aile, evlatlar ... bütün bunlar maya idi; değişim gösteren dünyaydı. Bunlar Gerçek de

ğildi; değişmeden kalan bir tek Gerçek idi. Ve deneyim, bütün

açıklamalardan daha etkili olarak Narada'nın ikisi arasındaki

farkı anlamasını sağlamıştı.

Orsigna bir köydü ama ben uslu bir Narada rolünü bile oynayamadım. Evet, yazı ailemle geçirdim. Ama bu kimsenin hoşuna gitmedi. Sürekli huysuzluk ediyordum. Yalnız kalmak istiyordum. Her şey ve herkes bana sıkıntı veriyordu. Ağustosta Meryem Ana yortusu günlerinde köy alanında danslar ediliyordu.

Vadiden yükselen müzik, kasaba şarkıcılarının yıldızlı gökler altında dinlenen ezgileri bir mutluluk kaynağıydı bir zamanlar benim için. Şimdi ise "huzurumu kaçırıyordu". Kilisenin çanlarına bile takmıştım çünkü artık bir zangoç yoktu ve çanlar elektronik

bir aygıt sayesinde otomatik olarak çalıyordu. Her şeyi gerek-

siz, yararsız buluyordum. Hiç kimseye ayıracak zamanım yoktu.

Amaçladığımın tam tersi olmuştu.

Bunca yalnızlık ve düşünme süresi beni bu kadar katlanılmaz

bir adam haline getirdiyse, hiç işe yaramamış demekti. Huzur bulmak için yalnızlığa bağımlı olmanın

bir tür hamlık olduğunu fark ediyordum ama bunun bilincinde olmak yetmiyordu. Yalnızlığın

kendi başına bir çözüm olmadığını anlıyordum. Himalayalar'da,

dışarıda sessizlik bulmuştum ama hala kendi içimle barış yapamamıştım. Aklım fikrim, yeniden dağlara dönmek ve İhtiyar'ın deyimiyle "çalışmaya koyulmaktaydı".

Bardağı taşıran son damla, Orsigna yakınlarındaki Maresca

Köyü'nün süpermarketinin alışveriş arabası oldu. Alışveriş yapmaya gitmiştim ve rafların arasında dolaşıyordum. Gözlerimle yavaş yavaş ürünleri tarıyor, gereks-inim duyduğumuz şeyleri

alıp arabaya atıyordum. Alışveriş yapan, sonra kasada kuyruğa

giren insanlara baktım, yazarkasaların çıkarttığı şıngırtıyı dinledim; bütün bu kutuların, renklerin, ürünlerin "beni al" diyen çığırtkanlığını hissettim ve dayanamadım. Ben mi delirmiştim,

dünya mı? Arabayı olduğu yerde bıraktım, otomobilime döndüm. Yirmi dört saat sonra Delhi'ye giden uçaktaydım. İki gün sonra da taş evime kavuşmuştum.

Yeniden bol kar içinde, derin sessizliğe gömülmüş bir kış ge

çirdim; sonra harika bir ilkbahar yaşadım. Bu kez yanılsamalar

deneyimlemedim hatta büyük aşama gösterdiğim yanılsamasını

yaşadım. Çok geçmeden sınandım. Angela, Pitti Sarayı'ndakinden

sonra, babası için Berlin'in Zitadelle'inde bir anı sergisi düzenlemişti. Hans-Joachim Staude, Hamburglu bir ailenin oğlu olarak Haiti'de doğmuş, çok genç yaşında Floransa'ya yerleşmiş ve arkadaşlarının onu Anzio diye çağırdığı bu kentte, hayatını resim yapmaya adamıştı.

İşte bu resim sergisi onun, artık ünlü bir ressam olarak yeniden Almanya'ya dönüşünü simgeliyordu. Büyük bir olaydı. Bü-

tün Alman akrabalar, aile, basın, televizyon, benim Der Spiegel

Dergisi'nden meslektaşlarım, pek çok dost ve tanıdık oradaydı.

Bütün onların ortasında kendimi rolünü ezberlemeyi unutmuş

bir komedi aktörü gibi hissettim. Sanki sahneye çıkmış ve ne diyeceğimi bilemez gibiydim. Söyleyebildiğim tek tük söz ise pek yersiz kaçtı ve sadece ıssız hayatın münzeviliğini deneyimleyen

birine yakışır küstahlığı ortaya koydu. Fedakarlık eden ve bu

dünyanın nimetlerinden yüz çeviren insanlar sanki onu örtmek

istercesine bir üstünlük duygusu geliştiriyorlar ve bu alçakgönüllülük olarak görünmeyip insanın kendini ermiş gibi hissetmesine yol açıyor.

Hintliler bu mekanizmayı çok iyi tanıdıklarından, uyarı olarak, iki yıllık ağır soyutlanma ve çalışma döneminden sonra nihayet heves ettiği "güçlere" kavuştuğunu hisseden yoginin

öyküsünü anlatırlar: Ormandaki inziva noktasını terk etmeye

hazırlanırken bir kuş uçarak gelir ve tam üstündeki dala konar.

Şıp diye başına pisler. Ermiş kişi öfkelenir, bakışlarını zavallı hayvancığa çevirir, o kömüre dönerek yere düşer. Yogi memnundur.

Amaçladığını yapma niyetinde başarılı olduğunu görmüştür. Gururlanarak köye iner ve gördüğü ilk kapıyı çalarak yiyecek ister.

İçeriden ona beklemesini söyleyen bir kadın sesi işitir. Ermiş kişi

yine huysuzlanır ve kadın ona pilav vermek için kapıyı açtığında,

ona ters ters bakar. Ama, "Hey, ben senin az önce kömüre çevirdiğin kuşa benzemem!" der kadın. Yogi çok şaşırır ve "güçleri"

elde etmenin değişik yolları olduğunu anlar.

Bunu ben de anlamıştım. Angela H imalayalar'da inzivaya çekilmemişti, kimseyle ve hiçbir şeyle bağını koparmamıştı ama benden çok daha huzurlu, dengeli, sakindi. Bu da benim mutsuzluğumu artırmaktan başka bir şeye yaramıyordu. Ben guru olarak onu seçmeliydim. Bunu yapacağıma, onun dünyadaki varlığında beni çeken ama benim "çalışmama" engel olan bir şeyler gördüm; bu kanatlanmak için son çabamı engelliyordu. İnsanın

sevdiği şeye karşı gösterdiği o benzersiz kötülükle, bu bağı da

koparmayı düşündüm. Pek çok arzumu denetleyebilmeyi zaten

öğrenmiştim; geriye kalan son arzuları da yok edebilirdim.

Kırk yıllık birlikteliğimiz içinde ilişkimizin en zor anı o oldu.

"Nehir itilmez, kendi kendine akar," der Hintliler.

Angela bunu anlamıştı ve çekip gitmeme hiçbir yorum yapmadı. Bir süre daha yalnız kalmaya mı gereksinme duyuyordum?

Bunu süre, koşul koymadan yaşayabilirdim. Taş eve dönerken,

şu ya da bu mekana bağlı olmayan huzursuzluğuma bir çözüm

bulmam gerektiğini biliyordum. Bütün mekanlar dış dünyaya

aittiler ve bu nedenle de değişken, geçiciydiler.

O anda aklımı meşgul eden koruılara yoğunlaştım. Aşk, kopuş, özgürlük. Aşk nedir? Sadece arzu ve buna bağlı olarak da bağımlılık mıdır? Yoksa özgürlük ifadelerinin en muhteşemi midir; çünkü bağlamayan ve bu nedenle güçlü olan bir bağ, ipek iplikle bağlanmayı kabul eden bir fili anımsatır.

Dünya nimetlerinden kapabilmek, umursamaz olmak mı demekti? Yoksa onun kölesi olmaktan kurtulmak mı? Birinci durumda, kopuşa heves etmemeliydim. İkinci durum bana uyuyordu.

Bir keresinde İhtiyar'a ailenin içsel hayata bir engel oluşturup oluşturmadığını sormuştum.

"Buda için öyle oldu," dedi. Sonra kendimden söz ettiğimi

anlayınca, benim "Aydınlanmış Kişi" ile karşılaştırılamayacağımı düşünerek Tagore'un Hevesli Münzevi öyküsünü anlattı. "Bıı sana daha çok uyar," dedi.

Adamın biri sanyasin olmak üzere ailesinden ayrılmaya karar

verir. Bir gece gizlice evden ayrılmak üzereyken, uyuyan karısına

ve çocuklarına son kez bakar ve onlara doğru şöyle der: "Bcıii

buraya zincirleyen sizler; kimsiniz?"

Karanlıktan bir ses fısıldar: "Onlar benim, ben Tanrı'yım."

Adam buna dikkat etmez. Dinlemez ve yola düşer. Tanrı son

yorumunu yapar:

"İşte beni aramak için benden ayrılan biri."

Hayır. Ben uzun süreli münzevilik peşinde değildim, dünyadan elimi eteğimi çekmeyi de istemiyordum. Hayat benim için hala olağanüstü bir şeydi ve güçlü bir çağrıydı. Kendimi doğada

böylesine iyi hissetmem de bunun bir kan ıtıydı. Bir gün minicik

çiçeklerin, taş evimin çatlakları arasından başlarını uzatıvermeleri beni müthiş duygulandırdı. Öyle kırılgan, öyle harikuladeydiler ki. Onların, bu güneşin tadı nı çıkartarak yaşama kararlılıkları benimkiyle aynıydı.

Son zamanlarda yaptığım gibi dışlamanın benim karakterime

uymadığını fark ettim. Eninde sonunda dışlamaktansa, benimsemeyi daha bilgece buluyordum.

Yavaş yavaş, özel hiçbir şey olmadan, daha çok güldüğümü

fark ettim. Mumun önünde oturmak da daha huzur verici bir hal

almıştı. Uzaktan, çok fazla ya da çok az söz söylemekle sonuçlanan konuşmalar yapmaya ihtiyaç duymadan Angela ile ilişkim de yumuşayıverdi ve iki ay sonra yeniden New York'a gitmek

üzere buluşmamız, dünyanın en doğal şeyi oluverdi. Hesabını

göreceğimiz hiçbir şey yoktu. Bol bol kahkaha attık.

Tamirci/erim beni iyi buldular ve bir yıl sonra yeniden görmek

isteyeceklerini bildirdiler. Bu noktada beş yılı tamamlamıştım.

Dehra Dun'un ayurveda doktorlarının söylediği gibi ben şimdi

ölebilirdim ve bu durumda bile tamirci/erim benim durumumu

başarı hanesine kaydederlerdi. İstatistikler böyle işliyordu.

Yazı, ailemle Orsigna'da geçirdim. Yeniden insanlarla, arkadaşlarımla bir araya gelmeye başladım; ırmağın yanındaki su de

ğirmenini hayata döndürmek üzere başlatılan projeye katıldım.

Kimi zaman telefona bile bakıyordum; bu benim nevrozumu bir

biçimde denetleyebildiğimi gösteriyordu.

Planım, sonbaharla birlikte Himalayalar'a dönmek ve Noel

ıçın yanıma gelecek olan Angela'yı orada beklemekti ama

Swami'nin sözlerini unutmuyordum: "Bhagawan'ı güldürmek

mi istiyorsun? Ona planlarından söz et!"

Bhagawan benim için başka planlar yapmıştı.

11 Eylül, herkesin hayatında olduğu gibi benimkinde de bir

dönüm noktası oldu. İnsanlık böylesine korkunç sahnelerle yüzleşirken, dağlara dönmek bana olanaksız göründü. Olup bitmekte olanın karşısında ve daha da önemlisi, hissetmekte olduğum duyguların karşısında -Kaşandra olmak kaygı vericiydi- keşişliğe

soyunmak bana yakışıksız göründü. Yalnızlığa gömülerek kendi

kendimi aramak, rahiplerin aşk konusunda vaaz vermeleri gibi

son derece manasız, çorak görünüyordu. Hiç tereddüt etmedim:

Kendimi hala bu dünyanın bir parçası olarak görüyordum ve

onun kölesi olmaya niyetli değildim..Ben bu dünyada daha iyi ya

şamanın yollarını aramak istiyordum. Eğer o yalnızlık yıllarında

fazla yargılamamayı, mantığın sıradan mekanizmalarıyla tepki

vermemeyi, "bilinen"den özgür olmayı, insanlığı bir bütün olarak görmeyi, dinsel, ulusal ve ırksal bölünmeleri kabullenmemeyi, bizi felakete götürenin bu olduğunu algılamayı öğrendiysem, bu öğrendiklerimi uygulamaya koymanın zamanıydı. Yüreğimde ilk rüzgarla titremeyen bir mum alevi tutuştuysa, bu, onunla başka alevleri tutuşturmanın, onların da başkalarını yakmaları

nı beklemenin ve böylece dünyanın karanlıktan kurtulması için

çabalamanın zamanıydı.

Bu düşünceyi bana ilham eden, torunum Novalis oldu. İki ya

şında, meraklı, bilinçli ve heyecanlı bir çocuktu; başkalarını bo

ğan ve korku denen duyguyla henüz tanışmamıştı. Benden ona

bir anı bırakmak istiyordum ve bunun sadece sakallı bir dede

görüntüsünden ibaret olmasını istemiyordum. Bu yüzden bütün

korkuların nedeni olan o şeyi, yani dehşeti gözlerimle görmeye

karar verdim. Savaşa Karşı Mektuplar adlı kitabımı ona adadım.

Pakistan ve Afganistan arasında dolaşarak geçirdiğim üç ayda

sık sık taş evimi ve İhtiyar'ı düşünüyordum. Onun, benim bu şiddet karşıtı dava için gösterdiğim çabaya gülümseyişini görür gibi oluyordum. Bütün bu yaptıklarımın bir işe yaramayacağını

söylediğini duyar gibi oluyordum; bu uygarlığı kurtarmaya değmezdi, batmakta olan bir geminin şurasına burasına koşturup delikleri tıkamaya çalışmak hiçbir işe yaramazdı. Biliyorum, o

artık yalnızca duyusal hazların peşinde koşan insanlığın, büyük

bir nevrozun eşiğinde olduğunu düşünüyordu ve olup biten her

şeyi dünyanın daha önce de yedi kez mahvolup yedi kez yeniden

doğduğu o sonsuzluk skalası içinde değerlendiriyordu.

Temelde belki de haklıydı -dans etmekte olan güçler bizden

çok daha büyüktüler- ama bunu kabullenemezdim. Şimdi yanımda olsa, bana bir ermişten sözler söyleyeceğini; Gürciyev denen o zeki ve mistik serserinin iki yüz kişinin aydınlanmasıyla insanlığın kurtulabileceğini bildiren iddiasını tekrarlayacağından eminim. Bu nedenle onlardan biri olmak daha iyiydi. Var olmanın, yapmaktan çok daha önemli olduğunu tekrarlayışını görür gibi oluyordum ama ben hayatta var olabilmek için yapmak da

gerektiğini düşünüyordum. Bu gibi ortamlarda eylemsizlik, bana

ahlaksızca görünen bir eylemdi.

Temelde onun eylemsizliğe övgüsünde hiç hoşlanmadığım,

benim doğama uymayan ve pek Hintli olan bir şey vardı. Benim

çatım su akıtıyorsa, gidip onu onarmalıydım. Biliyordum, İhtiyar

umursamaz olmayı başarabiliyordu.

Kabil'den dönerken Delhi'ye uğradım ve son mektubu yazmak üzere taş eve gittim. İhtiyar'ı gördüğüm zaman sanki hayal ettiğim tüm konuşmaları yapmışız gibi bir duyguya kapıldım.

"Gerçekten yazmak zorundaysan, bari samimi ol," dedi. Bu

konuda ona hak vermeye hazırdım. Sonra içtenlikle yanıtlamam

pek kolay olmayan bir soru sordu bana.

Gözlerini gözlerime dikerek "Bu kitapla O'nun için mi çalışıyorsun, senin için mi?" dedi. Başka türlü söylersek; kendimi O'na, 685

Bilinç'e, Bhagawan'a, Ses'e mi adıyordum yoksa her şeyi kendim

için mi yapıyordum? Yazmamdaki neden, bu biçimde Gerçek

olana yaklaşmak mıydı yoksa adımı gazetelerde görmekten ve

insanların gelip beni dinlemelerinden mi hoşlanıyordum?

Bu son derece doğru bir soruydu ve İhtiyar bununla benim

omuzlarıma hala beni izlediğini hissettiğim bir bekçi kondurmuş oldu. Başıma gelenlerin denetimini yitirmemek ve Ben'i göz önünde tutmak için çok yararlıydı. İhtiyar'a göre "değerli taşlar

olduklarını sanıp çakıl taşı toplamaya çıkmaktansa, tek bir yerde

kalıp kazmayı sürdürmem," çok daha iyi olacaktı. Ama onunki

kesin bir yargı değildi.

"Yol'u eninde sonunda bulacaksın. Ama bunun için önce kendini yitirme cesaretini bulmalısın." Konuşmasını bu Urdu atasözüyle noktaladı.

İhtiyar'a çok şey borçluydum. Bana dönüş yolculuğumun

rotasını göstermişti. Her şeyden önemlisi, bana başkalarının

düşüncelerine kapılmamayı, o dahil hiçbir guruya bağımlı olmamayı; her şeyi doğrudan benim yapmam, kendi üstümde de neyimlemem gerektiğini öğretmişti.

O ve Hindistan benim için iki büyük firsat olmuşlardı ama en

sonunda aldığım ders Hintli değildi. Ulusu ve dini olmayan o ebedi felsefenin bir parçasıydı; insan ruhunun en büyük dileği ile ilgiliydi; nasıl olup da bu dünyada bulunduğumuzu ve bizi buraya koyanla nasıl bağlantı kurabileceğimizi merak eden dürtüydü.

Hiçbir şeyin tam olarak atılmadığı Hindistan'da, bu soruya

verilen değişik yanıtlar -bir zamanlar bizde de olduğu gibi- hal;]

insanların dillerinin ucunda, hayat tarzlarında bulunur. Ama fiziksel olarak kalkıp Hindistan'a gitmeye gerek yoktur; bunu anlamak için insanın kendinin dışına, uzaklara yolculuk etmesi bo

şuna olur. Bu bilgi susuzluğu ile yanıp tutuşanların tek yapmaları

gereken, kaynağı, kendi kaynağını bulmaktır. Su hep aynıdır.

Nihayetinde her şey bir sınava tabi tutuluyor: Düşünceler,

amaçlar, anlaşıldı sanılan dersler, başarıldı sanılan ilerlemeler ...

Üstelik bu sınav tek bir kağıt üzerinde yapılıyor: İnsanın kendi hayatı. Daha iyi bir insan olmadıysan, dünyevi nesnelerden uzaklaşmadıysan, bedenin arzu, gereksinme ve duyularından

bağımsız olamadıysan, saatler boyunca dizlerinin üstünde oturup meditasyon yapmak ne işine yaramıştır ki? Şiddet içeren pazar ekonomisinden yararlanmayı sürdürüyorsan, şiddetsizlik

vaazları vermenin değeri nedir ki? Hayat ve ölüm üzerine uzun

uzun kafa yorup sonra dramatik bir sahne karşısında yapılması

gerektiğini bildiğin şeyi yapamayıp eski, koşullanılmış tepkiyi

veriyorsan, onca düşünmüşlük ne ifade eder ki?

Üç bin metre yükseklikteki dağ kulübeme sığındığım sürece

düşündüklerim ve yaptıklarım; kim olduğum ve kim olmak istediğim arasında hiçbir çelişki yoktu. Tek başıma yaşıyordum, bilincin biricik boyutunda bulunuyordum ve büyük seçimler yapmak zorunda değildim. Ne var ki sağlama yapma zamanı benim de karşıma çıktı ve bu tam da hayal ettiğim yerde, bir New York

ziyaretimde oldu.

Bu aslında rutin bir ziyaret olacaktı. Yolculuğum başlayalı

beş yıl olmuştu; kendimi iyi hissediyordum, tamirci/erim benim

vakamı başarılılar arasına sokmuşlardı ve cıvacı doktor Dehra

Dun'un söylediği gibi, bir yıl içinde ölsem bile bu MSKCC'nin istatistiklerini bozmayacaktı. New York'ta gerektiği kadar kalma-689

yı, sonra büyük barış gösterisi Sosyal Forum'a katılmak üzere

Floransa'ya dönmeyi planlıyordum. Belli ki Bhagawan da benim

gibi rutinlerden hoşlanmıyordu; bu planlarıma kahkahalar atarak ve belki de bir başka ders vermek için tasarımı alt üst etti.

Her şey New York'a varışımla başladı.

Pasaport kuyruğunda Angela benim önümde duruyordu.

Onun pasaportuna üç aylık vize vuruldu; memur benimkini aldı,

sayfa sayfa inceledi, bana baktı, adımı bilgisayara yazdı ve her ne

gördüyse Angela'nınkini de geri istedi. Sonra içinde bulunduğu

kulübeden çıktı ve "Benimle gelin," dedi.

Sakalım mı? Çok sayıdaki Pakistan vizem mi? Afganistan vizem mi? Yoksa Roma'daki Amerikan Büyükelçiliği'nin, Savaşa Karşı Mektuplar kitabımın bazı sayfalarını not etmiş olması mı?

Sonunda bir başka memura teslim edildik, plastik koltukların yan yana dizildiği ve öteki şüphelilerin sessizlik içinde beklemekte oldukları salona alındık. Elbette tümü terörizm şüphelisiydi. Benim gibi pek çok başka adamın da uzun sakalı vardı; karılarının başları kara şallarla örtülüydü. Bunlar Pakistanlı, Yemenli, Suudi Arabistanlı Müslümanlardı.

Yarım saat kadar bekledikten sonra, bir memur kendinin

yüksekte oturduğu, benim ona başımı kaldırarak ifade verme

min gerektiği bir bankonun önüne çağırdı. Amerika Birleşik

Devletleri'ne girmeye hakkımın olmadığını; bu hakkı bana verip

vermeme kararının kendi elinde olduğunu bildirdi. Ona bu ülkeye onlarca kez girdiğimi söyledim; MSKCC'nin bana randevu için gönderdiği e-posta metnini gösterdim, dönüş için biletimin

onaylanmış olduğunu söyledim. Pek çok soru ve uzun bir pazar

lıktan sonra şöyle dedi:

"Bir sonraki gelişinizde, ülkenizden ayrılmadan önce vize almalısınız." Damgayı vurup pasaportumu verdi. Derin bir nefes aldık. İşim rast gitmişti. Yoksa gitmemiş miydi?

Eğer o memur beni sınırdan sokmayıp ilk uçakla memleke-

time geri gönderseydi, bu o anda bana bir felaket olarak görünürdü. Ya bugün? Başımıza gelenleri o anda değerlendirmek son derece zordur; eninde sonunda iyi/kötü, keyif/sıkıntı gibi

ayrımları yapmamayı öğrenmemiz ve bunu bir daha aklımızdan

çıkarmamamız gerekir çünkü bu değerlendirme, zamanla nitelik

değiştirmekte ve genellikle değerini yitirmektedir.

Şimdi geriye bakıyorum ve Birleşik Devletler'e girişim ve

buna bağlı olarak hastane ziyaretim engellenseydi her şey bambaşka gelişirdi diye düşünüyorum. Peki ya başka türlü gelişsey di, bu iyi mi olurdu, kötü mü? Şans mı sayılırdı, şanssızlık mı?

Vizemi almıştım ve ertesi sabah tam saatinde hastaneye girmiştim. Tamirci/erimi gördüm, onlara, kendimi müthiş formda hissettiğimi söyledim; enerji doluydum, iştahım çok açıktı, hiçbir yerim ağrımıyordu, yorulmadan uzun yürüyüşler yapabili yordum ve her şeyden önemlisi, kendimi çok huzurlu hissediyordum. Onlar da muayeneden sonra bana katılıyormuş gibi davrandılar. Ne var ki makineleri bizle aynı fikirde değildi! Ma

ğara bilimci uzman, başının ucunda bir ışık taşıyan yılanı, uyuşturulmuş bedenimin içinde, en ücra noktalara kadar dolaştırdı.

Makinelere göre hiç de iyi değildim. İçimdeki dostum, organlarımdan birini işgal etmeye başlamıştı ve o parçam kesilip atılmalıydı; üstelik bu, hemen yapılmalıydı (kötü haber). Ama şanslıydım. Hastanenin en iyi cerrahı boştu ve benimle ilgilenebilirdi (iyi haber).

"Okun fırlatıldığı yer"de beni konuk eden doktor Mahadevan'ın sözünü ettiği, beni boşu boşuna "rahatsız edecek" ame liyat bu muydu? Belki öyleydi. Amerika Birleşik Devletleri'nde

her gün boşu boşuna yapılan on binlerce ameliyattan biri miydi?

Israrla, beni bu ameliyata zorladılar. Bir buçuk ay sonra iyileşeceğimi ve yavaş yavaş o önemli parçam olmadan da yaşamayı becerebileceğimi söylediler. Kabul ettim.

Neyse ki Floransalı bir arkadaşımız bize bir stüdyo daire sun-

du; böylece otelden ayrılıp Gramercy Park'ın içinde, çatıları gören

bir daireye geçtik. Ama bu da, insanı umutsuzluğa sürükleyen ya

da güldüren olaylardan biriydi. N ew York kooperatif kurallarına

göre arkadaşımız tarafından "geçici ve güvenilir konuklar" olarak kabul edileceğimiz daireye gitmek için bindiğimiz taksi, eski ama şık binanın önünde durdu ve tam inecekken taksinin kapısı

gelip benim başıma vuruverdi. Ben, kanlar içinde ve yarı baygın

kapıcının kucağına yığıldım. Valizleri ona emanet edip en yakın

hastaneye koştuk; sonradan öğrendiğimize göre burası uyuşturucu bağımlılarının acil durumlarda başvurduğu bir merkezdi ve başımın derisine, sonradan bu işi ilk kez yaptığını itiraf eden,

gencecik bir pratisyen doktor tarafından altı dikiş atıldı.

Yeniden apartmana döndüğümüzde, sanatçıların, yazarların,

işsiz aktörlerin yaşadığı eski binanq:ı kapısında, beyaz bir tabutun durmakta olduğunu gördük; tabutun içinde insan boyutla rında, kara bir pelerine sarınmış, elinde orak ve gözlerinde yanıp

sönen iki kırmızı ışık olan bir varlık yatıyordu. Amerika, Cadılar

Bayramı'nı kutluyordu! Bu iyiye mi işaretti, kötüye mi?

Cerrahla tanıştığım anda, ona kanım kaynadı. Gerekli gördü

ğü bütün parçaları alabileceğini söyledim; hatta kesmişken beni

şu çirkin fıtıktan da kurtarmasını rica ettim. Güldü. O konuda bir

şey yapamazdı.

Ondan sonrası -ameliyat için hazırlanma, dualar, tüpler, anestezi zaten bildiğim biçimde ilerledi. Hiçbir şeyi merak etmiyordum. Ama uyandığımda, uyuşturucuların sersemliği ile benden kaç parça çıkarttıklarını sorduğumda şöyle bir yanıt aldım:

"Hiç!"

"Hiç mi?" Bütün bunlar boşuna mıydı?

Aynen öyle.

Karnımı açan cerrah, büyük bir sürprizle karşılaşmış, gördükleri onu endişelendirmiş ve o da her şeyi olduğu gibi bırakmaya karar vermişti. Ben şimdi, elli sekiz dikişle öylece yatıyordum.

Onunki doğru bir karar mı olmuştu, yanlış mı? Bu iyi miydi,

kötü mü?

Beni beş yıl hayatta tutmayı başaran tamirciler, belki de ilaçlarıyla bu duruma katkıda bulunmuşlardı -bu riskin her zaman bilincinde olmuştum- ve şimdi pek üzgündüler; öyle ki beni görmeye geldiklerinde onları avutmak bana düştü. Artık onların vakalarından biri olamayacaktım. Benimle, yeni durumun uzmanı olan bir meslektaşları ilgilenecekti.

O ise son derece sevimsiz bir tipti. Beni ofisinde, oturduğu

koltukta karşıladı; çiklet çiğniyordu ve ayaklarında tenis ayakkabıları vardı. Gördüğüm anda, onunla hiçbir ilişkiye girmek istemediğimi anladım. Bu nedenle raporları alıp okuduktan sonra, hemen ertesi gün, yeni ve çok güçlü bir kemoterapiye başlamamız gerektiğini söyleyince, ona sadece şunu sordum:

"Bunun ne yararı olacak?"

"Olasılıkla, altı ay daha yaşayacaksınız," dedi.

"Yoksa?"

"Yoksa başaramayacaksınız."

Ve sonra iyi bir doktorun asla söylememesi gereken ama özellikle Amerika'da -biraz da hukuki nedenlerle- sık sık yinelenen o cümleyi söyledi: "Bir sene sonra hala ayakta geziyor olursanız,

tıp tarihine girersiniz."

Tıp tarihine girmek gibi bir hevesim hiç olmamıştı ama o anda

oluverdi. Ve doktora şunu söyledim: "Hayır, teşekkür ederim.

Başka kemoterapi almayacağım." Çiklet Çiğneyen'in, müşterisini

başka bir rakibe kaptırdığı için mutsuz olduğunu hissettim.

Oysa rakibi, daha sempatik bir doktor ya da alternatif bir ilaç

olmayacaktı. Yeni bir savaş açmaktansa barış yapacaktım. Teslim

olmuyordum. Kendimi iyileştirmekten vazgeçmiş değildim. Sadece, kendimi başka türlü tedavi etmeyi düşünüyordum. Bu kez tarzım kesinlikle kozmik düzenle uyum içine girmek olacaktı.

Karnım bir savaş alanıydı ama kafam öyle olmadığı için ka-

rarım netti ve geri dönüşü yoktu. Doktorları ve bilimlerini red

detmemiştim ama onlara beş yıl önceki kadar bağımlı olmak

istemiyordum. Doktorlar iyi danışmanlar olabilirlerdi ama ne

yapılacağı konusunda kesin karar hastaya kalmalıydı çünkü bu

karar, son tahlilde, ne bilimsel ne de pratikti. Son derece önemli

ve özeldi. Bundan sonrasını nasıl yaşayacağına karar vermek, ki

şinin kendine kalmalıydı.

İlaçlar mı? Dehra Dun' da yaşayan doktordan sonra, alternatif

aramaktan vazgeçmiştim ve yeniden başlamaya niyetim yoktu.

Beş yıl önce, bana önerilen her şeyi yapmıştım. O zamanlar fiziksel olarak daha fazla yaşamak istiyordum ve Amerika, ileri bilimiyle en iyi çözüm olarak görünmüştü bana. Onlara inanmıştım.

Ama artık inanmıyordum.

Sonrası. Amerika'da yeni bir kemoterapi mi? Asla. Orada

savaştan başka bir şey konuşulmaz olmuştu. 1 1 Eylül sonrası,

Afganistan sonrası, lrak'ı işgale hazırlanan Amerika ile beş yıl

önceki ilişkimi kurmam olanaksız görünüyordu. Hastane bile

değişmişti. New York'un atmosferi de öyle. Önceleri yeraltından

aktığını hissettiğim şiddet, şimdi her yerde açıkça patlamaktaydı ve artık Amerikan savaşlarıyla bir işim olsun istemiyordum.

Masum sivilleri öldüren akıllı bombalarından, kendi askerlerini

kanser eden uranyumlarından bıkmıştım; kanserojen kemoterapi kokteyllerinden yeterince almıştım. Artık huzur istiyordum.

Son yıllarda, yollarda ve Himalayalar'daki kulübemde biriktirdiğim bütün deneyimim; düşündüğüm ve sezinlediğim her şey, şimdi bir düğüm noktasına varıyordu. Bu büyük meydan

okuma için hazırlamıştım kendimi. Gerisi palavraydı.

Eski sufi üstatları, ani ölümü bir şanssızlık olarak nitelemişlerdi; bunu Tanrı'nın bir laneti olarak görmüşlerdi çünkü onlara hazırlanma ve değerini bilme zamanı bırakmıyordu. Benim böyle bir sorunum yoktu. Üzerinde düşünmüş, alıştırmalar yapmıştım ve Çiklet Çiğneyen'in verdiği hüküm şimdi beni sınayacaktı; 694

bakalım kopma çalışmamda ne kadar başarılı olmuştum.

Hastalar bu tür bir "hükmü" anımsamaya ve duruşmanın kararı verilmişçesine teslim olmaya meyillidirler. Genellikle o son birkaç kehanet sözü, hastanın teslim olmasına yol açar çünkü

son gücünü siler atar; oysa onun kurtuluşu ilaçlardan çok o "ya

şama isteği" adındaki güçte yatmaktadır.

Elbette ben de Çiklet Çiğneyen'in biçtiği süreyi unutmadım

ama onu da, geleceğim hakkında yapılan pek çok kehanetin yanına koydum; bunu takıntı haline getirmedim. Swami, 2006'ya kadar yaşayacağımı söylemişti; Hong Kong'daki Çinli doktor

hanım ise içimde, uzun yaşayacak bir can hissetmişti. Peki ya

yanılan onlardıysa? Önemi yoktu. Son zamanlarda yaptığım pek

çok alıştırmadan biri, gereksinmelerimi azaltmak ve arzularımı

reddetmek olmuştu. Bütün arzularımı. Elbette uzun yaşamak arzum da bunlardan biriydi.

Ailem, Angela ve evlatlarım beni anlayışla karşıladılar. Şimdi eskisinden daha çok neşeyle yaşamak istediğimi yazdığım Leopold da öyle. Şimdi yaşamakta olduğu Odessa'dan bana bir

e-posta ile yanıt verdi: "Sana öğütleyebileceğim hiçbir şey yok

çünkü öğüt verenler genellikle bunun bedelini öderler ama içimde kuvvetle hissediyorum ki -ister kimyasal, ister cerrahi- savaş

arifesinde barışı yeğlemekle harika bir iş yapıyorsun. Savaştan

hiçbir umudumuz olamaz, ama barıştan evet."

Karnımı açıp kapatan cerrah da beni anladı. New York'tan ayrılmadan önce teşekkür etmek istedim. Harikaydı. Ben'ine hakim olmayı başarmış; kesilebilecekleri kesmemeyi becermişti. Düzene karşı çıkmıştı. Her şey -ilaçlar, asistanlar, hemşireler- saatler sürecek bir ameliyat için hazırlanmıştı. Onunki dahil, bütün para

önceden ödenmişti; eski tamirci/erimden biri, onu ameliyat sırasında aramış ve yapılabilecek her şeyi yapmasını rica etmişti ama o yine de bir şey yapmamayı seçmişti.

Ona minnet duyduğumu, Himalayalar'da yaşamaya geri gide

ceğimi, huzur ve yalnızlık içinde kendimi tedavi edeceğimi söyledim. Bu sözlerde ilgisini çeken bir şeyler varmış gibi gözlerimin içine baktı ve elimi sıkarken şöyle dedi: "Ah, maddenin zihin tarafından denetlenmesi konusu! Beni durumdan haberdar edin!"

Floransa'ya döndük. Sosyal Forum'a ait güzellikler ve yenilikler

bitmişti ama barış için fener alayına yetiştim. Bu şenlik bana

hayatımın ilk ve son nutkunu atma fırsatını verdi. Santo Spirito

Kilisesi'nin merdivenlerinde, elimden mikrofonu kapıp dünya

hakkındaki kendi görüşlerini söylemeye çalışan iki sarhoşa kar

şın, konuşmayı başardım. Geceydi ve alanda sonsuz sayıda ışık

yanıyor, üzerinde BARIŞ yazan rengarenk bayraklar sallanıyordu. Dokunaklı bir görüntüydü.

Bir zamanlar onurlu ve sert bir çehresi olan yaşlı kentim,

özensiz bir pazar yerine dönmüştü ama yine de bunca insanı,

özellikle de pek çok genci meydana dökmeyi başarmıştı; toplu

olarak savaşı reddeden bu gençler, insanlığın ileri bir adım atabileceği umudunun hala ölmediğini gösteriyorlardı. Şiddetsizlik konusunda konuşmak üzere ziyaret ettiğim İtalya'nın değişik

yerlerindeki okullarda, beyinleri geri dönülmez biçimde küreselleşmemiş çocuklar görmüş ve sevinmiştim. Bu her yerde olabilirdi. Üstelik yalnızca bizde, yalnızca Avrupa' da değil.

Politik değil içsel olan, bana tek olasılık gibi görünen ve bir

parçası olmak isteyeceğim bu devrimin işaretleri sanki her yanda, her biçimde karşıma çıkmıştı. Üstelik bu giderek çoğalıyordu.

Kurumsallaşmış dinlerin hatta İslam'ın- içinde, küreselleşme

karşıtı hareketlerde, insan haklarını, çevreyi savunan örgütlerde

bile bu gözlemleniyordu. Hayal etmeyi reddetmeye niyeti olmayan gençler, kadın hareketini insani işlere bulaştırmaya kararlı kadınlar da bu devrimden yanaydı. İnanıyorum ki artık dünyada,

değişik insan grupları arasında yeni bir bilinç gelişmektedir ve

neyin yanlış olduğu, ne yapılması gerektiği yeniden tartışılmaktadır. Bu yeni bilinç, benim görüşüme göre, zamanımızın en büyük nimetidir. Yeşertilmelidir.

Geleceğin ruhsal rehberini, yeni bir din, yeni bir peygamber,

yeni bir diktatör ya da kurtarıcı değil, bu yeni bilinç yaratacaktır.

Çözüm bizim içimizdedir, söz konusu olan, ortalığı toplayarak,

gereksiz olanı çöpe atarak onu fethetmektir; kim olduğumu

zun çekirdeğine ulaşmaktır. İktidar kalelerine saldırmaktansa,

artık uzun süreli bir direnişin zamanıdır. Zenginlik heveslerine

direnmeli, paketle sunulan mutluluğa karşı koymayı öğrenmeliyiz. Sadece keyif duyduğumuz şeyleri

istemekten vazgeçmeliyiz.

Çılgınlığa varacak biçimde mantığı terk etmemeliyiz ama mantı

ğın sınırları olduğunu; bilimin kurtardığı kadar öldürdüğünü de,

insanın şiddetten vazgeçmedikçe hiçbir ilerleme gösteremeye

ceğini kabullenmeliyiz. Bunu sözlerimizle, anayasamızla, sonra

unutulacak yasalarla değil; yüreğimizin derinliklerinde yapmalıyız.

Yürünecek yol bellidir: Daha doğal olarak yaşamalı, daha az

arzu etmeli, daha fazla sevmeliyiz; o zaman benimkiler gibi hastalıklar da azalacaktır. Hastalıklar için ilaç arayacağımıza, hastalıkların doğmayacağı bir biçimde yaşamaya çalışmalıyız. Ve her şeyden önemlisi, savaşlar, silahlar artık olmamalıdır. "Düşman"

olmamalıdır. Benim hücrelerimi delirten bile düşman değildi. Şu

anda biz, kendi kendimizin düşmanıyız.

Maddeciliğin ökseotuna yakalanmış olan hayatlarımıza yeniden ruhsal bir boyut kazandırmalıyız. Daha az bencil olmalı, ki

şisel çıkarlara daha az kapılmalı, ortak iyilik için daha fazla çalışmalıyız. Çocukken okul gezisinde gittiğimiz Barga in Garfagnana Katedrali'nin ön duvarında okuduğum günden beri belleğime

kazınmış olan o yüce sözün anlamını yeniden keşfetmeliyiz:

"Benim olan küçük, bizim olan büyüktür."

697

Noel' den az önce, Hindistan'a ve Himalayalar'daki inzivama doğru

yola çıktım. Aklımda, orada sağlıkh bir yaşam sürmek, bu kitabı

yazmak ve sessizlik içerisinde, temiz havayı derin derin soluyarak dağların yüceliğini içime sindirmek vardı. Sabah alıştırmalarım sırasında gülümsediğim iç organlarıma yenilerini ekledim ve günün uzun saatlerini güneş enerjisiyle çalışan bilgisayarımın ba

şında geçirdim. Tekrar vejetaryen olan beslenme biçimime, "mucizeler" konusunda benden daha az kuşkucu olan Angela'nın önce Hong Kong'tan sonra da Kuzey Çin'den getirttiği birtakım ilaçları

ekledim. Bence bu ilaçlar Bulutlar Mantan ndan pek farklı değildi

'

ama bunlar karımın sevgisi ve bana yardım etme arzusu ile yüklüydü. Bu nedenle hiç tartışmadan onları da düzenli olarak içmeye başladım. Ha.Ja da içiyorum.

Kar, ilk yağmurlar, sonra muson yağmurları, sonbahar ve yeniden kar. Zaman ben fark etmeden uçtu gitti ve kendimi eskisinden değişik hissetmesem de, "tıp tarihine girdim". Burada ne kadar kalacağımı bilmiyorum. Pek de umurumda değil. Şu anda

dikkatimi vermem gereken başka sorunlar var.

Bunlardan biri, hala zamanla doğru bir ilişki kuramamış olmam ve Swami'nin yaptığı gibi, kendi zamanımı başkalarının zamanı olarak görmeye alışmamdır. O noktaya varabilmeyi çok

isterdim!

Öteki sorunum ise, içsel huzuru yalnızlıkla, dağda bir keşiş

gibi yaşamakla özdeşleştiriyor olmam. Dengede kalabilmem için

dünyanın uzak olması ha!a gerekli bir koşul olarak geçerli. Bu da

daha çok çalışmam gerektiğini gösteren bir işaret. Bu nedenle

son zamanlarda Tibetlilerin, sufilerin ve başka pek çok kişinin

yüzyıllardır yaptığını uygulamaya başladım.

Yere yatıyor ve göğe bakıyorum. Maviliğin üzerinde, hafif hafif bulutlar geziniyor. İçlerinden birine takılıyorum, onu izliyorum, kendimi onunla özdeşleştiriyorum. Kısa bir süreliğine ben o bulut oluyorum ve o bulut gibi, hiç ağırlığım, düşüncelerim, he-698

yecanlarım, arzularım, direnişlerim, yönüm olmadan, kendimi

göğün sonsuz enginliğine bırakıyorum. Artık izleyecek patikalar,

ulaşılacak hedefler kalmıyor. Sadece sürüklenmek, akmak, bulut

gibi boş olmak var. Ve bulut gibi biçim değiştiriyorum, pek çok

şekil alıyorum, sonra siliniyorum, yeniden oluşuyorum, görünmez oluyorum. Bulut yok artık. Ben yokum artık. Geriye yalnızca özgür, bağlantısız bilinç; yayılan bilinç kalıyor.

Bu alıştırmayı, uçurumun kenarındaki bayırda yapmaya başladım. Şimdi her yerde yapmayı öğrenmem gerekiyor: Appeninler'in bir çayırında, Floransa'daki evin balkonunda, bir otoyolun kenarında. Sessizliğin fiziksel değil içsel bir boyut olduğunu nihayet kavrayabildiğim gibi, maddenin boşluğu duygusunu depolayabilirsem bir ileri adım atmış olacağım ve gündelik hayatı, bin kollu bir ahtapot, zamanı "benim" gibi kavramaktan kurtulacağım ve o

zaman kendimi huzur içinde hissetmek için Himalayalar'a kaç

mak zorunda kalmayacağım. Bunun için uğraşıyorum.

Bu, mutlu bir son sayılabilir mi?

Peki mutlu bir son nedir? Neden bütün öykülerin mutlu bir

sonu olmalıdır? Burada anlattığım yolculuğun öyküsü hangi mutlu sonla bitebilir? " ... ve ondan sonra hep mutlu yaşadı?"

Ama böyle bitenler, zamanın dışında olan masallardır; zamanın

tükettiği hayatın öyküleri değildir. Hem sonra, neyin mutlu, neyin mutsuz olduğuna kim karar veriyor? Ve ne zaman?

Aslında, burada anlattığım hastalığa yakalanmam iyi mi oldu,

kötü mü? Önemli olan şu ki; bu hastalık oldu. Oldu ve bu bana

çok yardım etti çünkü bu hastalık olmasaydı, yaptığım yolculuğu

gerçekleştirmeyecek, en azından şimdilik, önemli bulduğum soruları kendime hiç sormayacaktım.

Bu, hastalığın ya da ıstırabın bir savunması değildir. Henüz

fazla ıstırap çekmedim. Bu, dünyaya başka bir açıdan bakmaya

ve her şeyi hoşlanıp hoşlanmadığımız şeyler olarak düşünmekten kurtulmaya bir davettir.

699

Ve sonra: Hayat baştan sona bir gül bahçesi olsaydı, bu bir

kutsama mı sayılırdı yoksa bir mahkumiyet mi? Belki de bir

mahkumiyet sayılabilirdi çünkü insan kendine neden yaşadığını

hiç sormadan yaşarsa, çok büyük bir fırsatı boşa harcamış olur.

Ve insanı buna, bu soruyu sormaya iten, yalnızca acıdır.

Bütün gerekleriyle insan olarak doğmak, belki bir ayrıcalıktır.

Hint halk öyküleri Puranalara göre her olanağın sağlanmış oldu

ğu ve yalnızca iyiyi, güzeli, neşeyi tanıyan göksel varlıklar bile bir

noktada insan olarak doğmak zorundaydılar; ancak böylece bu

güzelliklerin zıddını ve hayatın anlamını kavrayabilirlerdi. Sınama, ancak insanın kendi üzerinde olur. Anlayabilmek için kişisel olarak deneyimlemek gereklidir. Yoksa her şey, kendi başına bir

anlamı olmayan sözlerde kalır ve bu da ne iyi gelir, ne kötü.

Gandhi bu gerçeği biliyordu ye uyguluyordu:

Bir anne oğlunu Gandhi'ye getirir. Oğul, on beş yaşındadır ve

doktor ona şekerleme yememesini, yoksa hayatının tehlikeye gireceğini söylemiştir. Delikanlı bunun mantığını anlayamaz, hiç durmadan şekerleme atıştırır ve annesi Gandhi'nin ona yardım

edebileceğini umut eder. Gandhi onları dinler, sonra şöyle der:

"Şimdi elimden bir şey gelmez. Bir hafta sonra yeniden gelin."

Geri geldiklerinde, Gandhi delikanlıyı bir kenara çeker ve

onunla konuşur. O günden sonra çocuk elini şekere sürmez.

"Gandhi-ji, bunu nasıl başardın?" diye sorar müritleri. "Çok ba

sit," der Mahatma/Büyük Ruh: "Bir hafta boyunca ben de elimi

şekere sürmedim; bu nedenle çocukla konuşurken, şeker yememenin ne demek olduğunu bildiğim için inandırıcı olabildim."

Ah Gandhi!

Vurulmadan az önce ona birisi, hayatının mesajının ne oldu

ğunu sormuş. O da şu yanıtı vermiş: "Hayatım, mesajımdır."

Pek az kimse böyle söyleyebilir, yine de her birimiz, kendimize göre hayatımızı özetleyebileceğimiz bir şeylere heves edip dururuz. Gözlerimin önüne Çinli bir ressam geliyor; elinde

Çin mürekkebine batırdığı koca fırçası, büyük, beyaz bir pirinç

kağıdının karşısında konsantre oluyor ve sonra mutlak dinginli

ğe kavuşmuş zihninin ürünü olarak, elinin tek, geniş bir devini

miyle büyük bir çember çiziyor. Kimi zaman aklıma o hep gülen,

ömrünün son anına kadar kahkahalarla gülen ve bu nedenle cenazesinde öğrencilerinin bir türlü ağlayamadığı Çinli Zen ustası geliyor.

Hem zaten, neden ağlamalı ki? Ölüm, her zaman mutlaka kötü

bir haber sayılmaz.

Delhi'den Almora'ya giderken ovanın sonuna gelip yol Himalaya

bağlarına tırmanmaya başlayınca, küçük bir vadiye gizlenmiş,

kırmızı çatılı bir aşram vardır; büyük sadhu Nim Karoli Baba'yı

konuk etmesiyle ün kazanmıştır. İri yarı ve sıcakkanlı bir adam

olan Baba, yalınlığı ve "güçleriyle" çevresine pek çok Batılı hippiyi toplamıştı. Bunların arasında 1963 yılında arkadaşı ve meslektaşı Timothy Leary ile birlikte uyuşturucuları kendi üzerinde denediği için Harvard'dan kovulan psikoloji profesörü Richard

Alpert de vardı. Anlatılanlara göre, Leary bir keresinde onun

bilinç durumunu denetlemek için Baba'nın "güç"lerine meydan

okumak amacıyla, ona bir avuç LSD hapı vermiş; Baba bunları

yutmuş ama hiç etkilenmemiş. Alpert bunun üzerine Baba'nın

sadık bir müridi olmuş, Ram Dass (Ram'ın hizmetkarı) adıyla deneyimlerini kaleme almaya başlamış. Büyük ün kazanan kitaplar Hindistan'ın ve oranın ruh dünyasının algılanışında Amerikalılar

arasında yeni bir boyut açmıştır. Ram Dass'ın gurusuna ilişkin

öykülerinden biri şudur:

Günün birinde, adamın biri koşarak aşrama gelir ve Nim Karoli Baba'ya, onunla birlikte bir akrabasının evine gelmesi için yalvarır. Akraba ağır hastadır ve ancak Baba bir şeyler yapabilecektir. "Hayır, gelmem," der Baba. "Sen şu muzu ona yedirirsen, 701

her şey yoluna girecektir." Adam koşarak evine döner ve muzu

hastaya yedirir. Adam son lokmayı da yuttuktan sonra huzur

içinde ölür.

Baba'nın dediği gibi "her şey yoluna girmiştir". Hasta huzur

içinde ölmüştür. Mutsuzluğumuzun kaynağı, sürekli olarak ho

şumuza gidenler ve gitmeyenler arasında bir ayrım yapmamızdır. Ancak her şeyin "Bir" olduğunu kabullenirsek, hiçbir şeyi reddetmeden, zihnimizi dinginleştirmeyi ve endişelenmekten

kurtulmayı başarırız.

Nim Karoli Baba'nın aşramı, kendisi 1973 yılında "bedenini

terk etmiş" olmasına karşın, hala binlerce hacının hedef noktasıdır. Bu da, ölümün kederini yok etmek için güzel bir deyimdir işte. Bizler de "daha iyi bir hayata geçti" diyerek bunu yapmaya

çalışırız ama yine de kederlenmekten kendimizi alamayız.

Elbette ben de, başıma gelenler karşısında umursamaz davranamıyorum. Ancak bunun kölesi olmamaya uğraşıyorum ve şairin şu ünlü haiku dizelerinde anlattığı kopmayı başarabilmeye çalışıyorum.

Bambunun gölgesi taş merdivenleri süpürüyor

Ama toz olduğu yerde duruyor.

Ay gölün dibinde yansıyor

Ama suya dokunmuyor.

Bu yolculuk öyküsünün amacı, bazı hastalıklara deva olmadı

ğını kanıtlamak ve onu aramak için gösterdiğim bunca çabanın

boşa gittiğini göstermek değildir. Tam tersine, hastalığın kendisi

dahil her şey, son derece yararlı oldu. Bu bahaneyle önceliklerimi keşfetmeye, düşünmeye, bakış açımı ve daha da önemlisi, hayat tarzımı değiştirmeye yöneldim. Başkalarına da öğütleyebileceğim budur: İyileşmek için hayatını değiştirmek, değişmek için hayatını değiştirmek. Bundan sonrasında herkes kendi yo-702

!undan yürümelidir. Gösterebileceğim kestirme yollar yoklu r.

Kutsal kitaplar, öğretmenler, gurular, dinler işe yararlar ama onların bizleri yükseltişini, bizi merdivenleri tırmanmaktan kurtaran asansörlere benzetebiliriz. Yürüyüşün son bölümü, dünyayı seyredebileceğimiz ya da bir bulut olmak için yere uzanacağımız

çatıya ulaşmak için, çıkacağımız son birkaç basamak, adım adı nı

ve tek başına aşılmalıdır.

Ben bunu yapmaya çalışıyorum. İyiyim, gücüm yerinde ama

bununla ne övünüyorum ne de seviniyorum. Şimdi bir sonu

beklemeden, karşılık ummadan, arzular oluşturmadan, bana

doğru görünenleri yapıyorum ... tek isteğim, kendim için zamana gereksinme duymayacağım ve bana kalanı başkalarına harcayabileceğim o noktaya varabilmek. Swami'nin bu davranışını çok kıskanmıştım ve mokşadan daha çok uzak olduğum için, bir

sonraki yolculuğumun hedefinin bu olmasını gerçekten çok isterim. Kimi zaman tek bir söz, tek bir davranış, bir hayatın yön değiştirmesi için yeterli olabilir ve çok, pek çok genç bu fırsatı

aramaktadır.

İnziva evimde beni görmeye gelen Angela, odaya giren sinekleri mendille yakalayıp pencereden dışarı bırakmamı görerek eğleniyordu. Bu davranışım beni de eğlendiriyordu çünkü böyle

davranmamın nedeni onların birilerinin reenkarnasyonları olduğunu düşünmem değil, öteki canlılarla uyum içinde yaşamak, hayatta, bir hayatı yok etmemek fırsatını yakalamaktı. İnanmaya,

iman sahibi olmaya, herhangi bir şeyden emin olmaya gereksinmem olmadığı için, bu sadece bir sezgiydi. Şimdi burada, evrenin olağanüstülüğünü, hiç ama hiçbir şeyin rastlantıyla gerçekleşmediğini ve hayatın sonsuz bir sürpriz olduğunu duyumsayarak yaşıyorum.

Ve ben her yeni gün bana atlıkarıncada bir tur daha atma fırsatı tanıdığı için kendimi özellikle şanslı sayıyorum.

Tiziano Terzani

Atlıkarıncada Bir Tur Daha

... Kimi zaman insan bir ayrıntıyı incelerken, bu ayrıntının anlamsız kaldığı bütüne vurulur. İşte bir sabah farkına bile varmadan, gözlerim, terasımın altında, özenle çiçekleri sulayan, Ganj kıyısında duran tanrı heykelinin boynuna, turuncu çiçeklerden oluşan bir kolye takan kadına takıldı. Derken kara bir keçi geldi ve bu çiçeklerden birini kopardı. Tam birini daha ısıracaktı ki bütün çiçekleri bir lokmada yutan bir inek tarafından kovuldu; kadının tanrısına sunduğu çiçekler ve dualar boşa gitmişti. Kimse duruma isyan etmedi. Az sonra kadın, keçi ve inek her biri kendi yoluna giderek oradan uzaklaştılar; her biri o anda ve zamanın sonsuzluğunda, milyarlarca değişik gezegende, milyarlarca insan ve hayvanın, görünür ve görünmez varlığın varoluş çemberini çevirmekte oldukları o engin yanılsama komedisinde rolünü oynamış, bitirmişti...

Terzani, 30 yıl *Spiegel Dergisi*'nin Asya muhabiri olarak çalışmış, Uzakdoğu'da savaş muhabirliği yapmış, İtalya'da pek çok gazetede yazıları, röportajları yayımlanmış, ayrıca kitapları çok ilgi görmüş ünlü bir İtalyan gazeteci ve yazardır.

1997 yılında kanser olduğunu öğrenir. Kendini kanser eden yaşam tarzını terk eder ve hastalığına şifa aramak üzere bir yolculuğa çıkar. Amerika, Hindistan, Tayland, Hong Kong, Filipinler... Bu aynı zamanda yaşamın ve ölümün anlamını sorguladığı içsel bir yolculuktur. Bu yolculukta öğrendiklerini Himalayalar'da inzivaya çekildiği küçük kulübesinde derin bir sessizliğin içinde kaleme alır.

Atlıkarıncada Bir Tur Daha alternatif şifa yöntemlerini merak edenler için ve ben kimim sorusunun peşine düşenler için bir başucu kitabı.

ISBN 978-605-4518-55-5

9 786054 518555